

ભાવનગર—શ્રી સરસ્વતી હાઇસ્કૂલનામાં પદેખ સ્થાપિત થયેલા આ માસિકના સંચાલક મોટે હાથે અગ્રે સંચાલક મોટે મહોદય એલિય, ભાવનગરથી પ્રગટ થયું.

મોઢ મહોદય

વર્ષ ૨૩ મુ.]

કાલિકા : ૧૯૨૬ :: નવેમ્બર : ૧૯૩૬

[અંક ૧ લો]

નૂતન વર્ષાભિલાષા

શૂરા મટી ————— શૂરા બનેા

મનુષ્યો વાણી શૂરા મટી વર્તન શૂરા બને; કથન શૂરા મટી કર્તવ્ય શૂરા થાય; ઉપદેશ શૂરા મટી આચરણ શૂરા નિવડે; કંસહ, કંકારો, અને કુસંપ શૂરા મટી, સપ્ત, સુલેહ અને શાંતિ શૂરા થાય; આઠંબર, અન્યાય અને અનીતિ શૂરા મટી, મરજતા, અપાય અને મીતિ શૂરા બને; પાપંદ અને પાપ શૂરા મટી, પ્રેમ અને પુણ્ય શૂરા થાય અને વિશ્વવ્યાપક અનેકત્વમાં એશ્વરી એકત્વ સમજવા અને આચરવા શક્તિમાન બને એ જાતની અભિલાષા પરમેશ્વરપાત્ર પરમાત્મા બંર લાવે.

અચ્ચાલક

કૃષ્ણ અમારો દેવનો દેવ રે

ભાદ

કૃષ્ણ અમારો દેવનો દેવ રે, કરીએ એની મદા સેવ. રેક.
 નિષ્કિય નિર્ગુણ જ્યોતિનું કદન, યોગીઓ ભણે પ્યાન;
 કાશ્મીરીના કાંઠે ખેલે કનૈયા. એ જ અમારો પ્રાણ રે. કૃષ્ણ
 મેર મુગધ પીનાંજર કારી, બંધારી મરી છે હાથ;
 ગય મમિ રયામ મુંદર મનદર. એ જ દેવનો નાથ રે. કૃષ્ણ
 ઘસ ધૂમા સાકાવ અનેંગ, એક જ નંદ કુમાર;
 નદને આંગળ ખેલ્યો ને વેલ્યો, રસનો પારાવાર રે. કૃષ્ણ
 એક જ દેવ છે નંદ દુસાને, શાસ્ત્ર છે એનું ગાન;
 એની જ સેવા એ કર્મ અમારું, નામ છે મંત્ર મદાન રે. કૃષ્ણ
 પ્રેમ રવરૂપ એ યોગી જનોનું, પાદયોનું મદા ભાગ;
 પંચ તત્વ એ વેદ વોાંને, એમાં અમારો રાગ રે. કૃષ્ણ
 ઉત્ત ઉત્તીસા ને ગમે રસીસા, નરપર ગિરધર રયામ,
 વદન આંતર આંખે ભરેસા, રાખાનો આનમ ગમ રે. કૃષ્ણ

વડલજી કાળજી મહેતા

શ્રી કૃષ્ણના નામની મઝા

" રામ હરેકૃષ્ણ મઝા "—મે રામ

કૃષ્ણ કદનેડી મઝા. હજારે જગાં પર આ ગયા;
 મુખ હપન દો ગયા, ચાંદે પદારથ પા ગયા. કૃષ્ણ
 ગીત કે લાગી લગન, બોદાવન બીદારી કાલરી;
 પ્રેમ રો દગલ રીવા. કીર બી કીમ રો કયા મઝા. કૃષ્ણ
 વાગુરેવ એર દેવડી કે. દુષ્ણ મે મુક્તિ દીવા;
 લેલ મે દગલ રીવા. કંઈ રાત મારકે. કૃષ્ણ
 જમુનાનાર મમરમ વા. આપીયન રે મંગલ;
 નમંદીવી દી દાવડાને. આમલા રવીકાર ગયા. કૃષ્ણ

પીલામજદદાસ જે. મહેતા-સંતીન માસર,
 (મોતીવાલા)

સિતરનો લેદા:—સંવત ૧૯૬૫
તું વર્ષ પૂરું થયું અને સંવત ૧૯૬૬
તું વર્ષ શરૂ થયું. પસાર થતી દરેક પળ
જૂની થતી ગણાય છે અને દરેક નવી પળ
તેનું સ્થાન લે છે. આ પ્રમાણે કાળના
અનંત પ્રવાહમાં દરેકે દરેક પળ પસાર
થતાં જૂની બની જાય છે અને એકવાર
શુભાવેલી પળ કોઈ નવાં સ્વરૂપમાં પણ
ફરી પ્રાપ્ત થતી નથી. તેથી જ ધીર અને
હાદ્યા પુરુષોએ કહ્યું છે કે ગયો વખત
પાછો આવતો નથી, માટે હરકોઈએ
યથાશક્તિ સમયનો સદુપયોગ કરી લેવો
અને નિરૂધ્ધરી રહીને એક પળ પણ નકામી
શુભાવવી નહિ.

ભૂતકાળનાં સંસ્મરણો, ઈર્ષ્યા અને
તેનો પ્રભાવ; વર્તમાનકાળની પરિસ્થિતિ
અને પરસ્પરનો આહુ વર્તાવ અને ભવિ-
ષ્યકાળની ભિન્ન ભિન્ન યોજના—આ બધી
બાબત એકમેક એવી શુદ્ધ સંકળાએલી
અને આટી ઘૂંટી વાળી છે કે ‘ઈર્ષ્યાની
ગતિનો કોઈ પાર પારખ્યું નથી, સિતરકી
રામ જાણે’ એ પ્રકારની ઉક્તિનો આપણે
આશરો લેવો જ પડે છે.

પ્રતિવર્ષ નૂતન વર્ષની શુભ શરૂ-
આતમાં હરકોઈ જણ પોતાનાં અભિનંદન
પાઠવે છે અને પોતપોતાનાં સગાં, રનેહી
અને સંબંધીઓને શુભાશિષના સુખરૂપ
સંદેશા મોકલે છે. તથા સારી ચે આલમમાં
શાંતિ સ્થપાય તે માટે પ્રભુને પ્રાર્થે છે.

અનેક ગણી સફાવતના, મેળ વગરના
શુભાશિર્વાદો અને અસંખ્ય પ્રાર્થનાઓથી
શરૂ થતાં વર્ષની શરૂઆત અને અંતના
ગાળા દરમિયાન આ હિસાબે તો કોઈ પણ
પ્રકારનાં દુઃખ, કલેશ અને સંતાપનું નામ
જ ન રહેવું જોઈએ. પણ આપણે પ્રત્યક્ષ
અનુભવીએ છીએ તેમ જીવનું થતું દરેકે
દરેક નવું વર્ષ વધારે દુઃખ, બિઠારી અને
વેરઝેરમય માલમ પડતું જણાય છે.
આનું કારણ એ જ કે વર્ષની શરૂઆત
વખતે કરાતી શુભેચ્છાઓ અને પાઠવ-
વામાં આવતાં અભિનંદનો તથા આશીર્વાદો
માત્ર એક જાતના સ્વાભાવિક ચીલા રૂપ
થઈ પડ્યાં છે. નથી તે બધાંની પાછળ
શુદ્ધ અંતઃકરણની સાચી ઇચ્છાશક્તિનો
પ્રભાવ અને નથી તે બધાંની પાછળ
‘વસુધૈવ કુટુંબકમ્’ ના ઉચ્ચ વિશાળ
ભાવનું જોર.

પરિણામે એ ઉપગ્રહીયાં આશીર્વાદો
અને અભિનંદનો નકામાં-નામનાં જ થઈ
પડ્યાં છે. અત્યારનાં નૂતનવર્ષાભિનંદનો
એટલે નૂતન વર્ષની શરૂઆતની એક
જાતની ધાંધલ્યુક્ત ધમાલ.

શુદ્ધ, રનેહાળ અને સમભાવ યુક્ત
અંતઃકરણનાં અભિનંદનો ફળ્યાં વગર
ન જ રહે. સર્વત્ર સુખ અને શાંતિ
અવશ્ય સ્થપાવાં જ જોઈએ, પણ આપ-
ણને તો તેની ઉલટી સ્થિતિનો અનુભવ
થાય છે તેથી ‘સિતરકી-અંતઃકરણની

રામ જાણે, એ સત્ય ઉક્તિ અનુસાર એમ માનવાનું ખાસ કારણ રહે કે આપણામાંના દરેકની શુભેચ્છા પાછળ શુદ્ધ સાત્ત્વિક હૃદયનું પૂરું પરિણામ નથી. અંતઃશુદ્ધિ એ જ ઈચ્છાશક્તિનું ખરૂં મૂળ છે.

નવીનવર્ષે પ્રભુપાસે અમારી એ પ્રાર્થના છે કે દરેક જણને પોતાનાં અંતરની યોગ્ય કરવાની સફળતા સૂઝે અને અંતરયોગ્ય દ્વારા માલમ પડતી પોતાની અંદર રહેલી ખામીઓને દૂર કરવાની સાચી લાવના થાય.

‘ સિતરકી રામ જાણે ’ એ કહેતીને ખાસ કરીને આપણે બહુ ટૂંકી દૃષ્ટિથી વિચાર કરીએ છીએ. કાંઈ માણસ ઉપરથી અચ્છા લાગતો હોય, મીઠાં વચન જાણતો હોય, પાપપુણ્યની મોટી મોટી જાતો કરતો હોય અને દુઃખી દરિદ્રીઓના સાચા બેઠી જેવો લાસતો હોય અને વ્યવહાર, વર્તન અને આચારમાં તેનું ખરૂં પોત ઉલટી રીતે એટલે કુટિલતા અને કુચ્છંદમાં જણાઈ આવતું હોય તો આપણે સહેજે કહીએ છીએ કે ‘ ઉપરકી અચ્છી સિતરકી રામ જાણે. ’

આવા ઉપરના અચ્છા જણાતા કંઈક શાંસક, ધાર્મિક ધુતાન અત્યારે દુનિયાને આડે રસ્તે દોરી રહ્યા છે અને જ્યાં તથા જોનાં અનેક લોકોને ટગીને, ધન, સત્તા, સાહેબી અને મોજશીખ માટેની પોતાની મહત્વાકાંક્ષાઓ પોપી રહ્યા છે.

ઉપરથી અચ્છા જણાતા આવાઓનું સિતર-પોલ-ખરૂં રૂપ જ્યારે જનતાને જણાય છે (જે અવશ્ય વહેતું મોડું

જણાયું વગર રહેતું જ નથી) ત્યારે ચોતરફથી તેમની નામોશી અને અવગણના થાય છે અને જે સમાજમાં તેઓ અમુક વખત મુખી ઊંચા મસ્તકે હર્યા હર્યા હોય છે તે જ સમાજમાં નીચી મુંડીએ હકધૂતકાર લઈને જીવન તેમને શુભરતું પડે છે. આવા ઉપરથી અચ્છા જણાતા દાંભિકોથી પ્રભુ દુનિયાને ણચાવે તે માટે પણ તે મહાન્ જગન્નિયંતાને નૂતન વર્ષની શરૂઆતમાં અમારી પ્રાર્થના છે.

‘ સિતરકી રામ જાણે ’ એ સૂત્રને વિશાળ દૃષ્ટિએ ખ્યાલ કરતાં તેના વ્યાપક સ્વરૂપને આપણે વિચારવું ઘટે. સિતર એટલે ઊંડાણ એ હિસાબે ઊંડાણનું રહસ્ય એટલે અનેક જન્મોથી કરતાં આવતાં કર્મોનો શુભ ભેદ ક્રેત પરમાત્મા જ જાણે. મનુષ્યની શક્તિ તો માત્ર થાય તે જોવાની જ છે. યતું અટકાવવાની જો મનુષ્યમાં તાકાત હોત તો દુનિયા ઉપર દુઃખ, કલેશ, ભૂખમરો, વ્યાધિઓ, તરતોશન, પંચમહાભૂતોનાં રમખાણો, લડાઈઓ વગેરેથી થતા ઉપદ્રવોનું નામ નિશાન પણ ન રહેવા પામત.

સિતરનો ભેદ અર્થાત્ કર્મની ગહન વિચિત્ર ગતિ સૂચવનારૂં નીચે વર્ણવેલું ‘ મહાભારતનું ’ કથાંત કર્મની ગહનતા અને વિચિત્રતા ઉપર સારો પ્રકાશ પાડે છે.

મહાભારતના યુદ્ધની સમાપ્તિ પછી ધૃતરાષ્ટ્ર અને ગાંધારી રણમેદાન ઉપર ગય છે અને પોતાના સો પુત્રોનાં શયને જોઈને તેઓ બહુ કંઈપાંત કરવા લાગે છે. તેમને બહુ રોકકળ કરતાં અને દુઃખી

ઘતાં જોઈને શ્રી કૃષ્ણ યુધિષ્ઠિરને કહ્યું,
'તમે તમારા કાકા પાસે જઈને તેમને
આશ્વાસન આપો અને પુત્રોનાં મરણથી
ઘવાએલાં તેમના હૃદયને કોઈ પણ રીતે
શાંતિ યાચ તેવો રસ્તો હો.' શ્રી કૃષ્ણનું
આ કથન સાંભળીને યુધિષ્ઠિરે તેમને કહ્યું,
'હે પ્રભો ! પુત્રોનાં મૃત્યુનાં દારૂણ દુઃખથી
ચરાતાં તેમનાં હૃદયને હું પામર તે
કેવી રીતે શાંત કરવાનો હતો ? આપ જ
કૃપા કરી તેમની પાસે જાઓ અને તેમને
સમજાવી શાંત કરો.'

પછી શ્રીકૃષ્ણ ધૃતરાષ્ટ્ર પાસે બાય
છે અને અનેક રીતે તેને શાંત થવા સમ-
જાવે છે. આ વળતે ધૃતરાષ્ટ્ર શ્રી કૃષ્ણને
કહે છે, 'હે કૃષ્ણ, તમે જ્ઞાનયુક્ત આશ્વા-
સનના જે શબ્દો મને કહો છો તે બરા-
બર છે, પણ મને જે પ્રશ્ન ગૂંચવી રહ્યો
છે તેનો તમારા તરફથી યોગ્ય ખુલાસો
મને નહિ મળે ત્યાંસુધી મારાં મનની
મૂંઝવણનો અંત મને બાસતો નથી. હું
જન્મથી અંધ છું. આ દેહે મેં લડાઈ,
શિકાર વગેરેથી ચતાં ઘોર પાપો કર્યા
નથી. તો પછી મારી હયાતિમાં મારા
સો પુત્રોનાં મૃત્યુથી મને પારાવાર શોક
થવાનું કારણ શું ?'

આપણે સામાન્ય રીતે તો કહીએ
છીએ કે 'કયા જન્મનાં કયારે આંખે છે.'
તેની કોઈને બાબત પડતી નથી. આનો
અર્થ એ જ કે 'ભિતરકી રામ જાણે.'

શ્રીકૃષ્ણ પછી ધૃતરાષ્ટ્રને દિવ્ય દષ્ટિ
આપે છે અને તેને તેનાં અંગાડનાં એક
પછી એક જન્મનું બાન કરાવે છે. ધૃત-

રાષ્ટ્ર પોતાના એક એક ગત જન્મની
સ્થિતિ વર્ણવતા જાય છે. આ પ્રમાણે
તે પોતાનાં ભૂતકાળના સોમાં જન્મની
સ્થિતિનું વર્ણન કરતાં શ્રી કૃષ્ણને કહે
છે, 'હું એક રાજા છું. શિકારનો બહુ
શોખીન છું. એક વખત મૃગયા કરવા
નીકળતાં, વનમાં એક મોટા વૃક્ષ નીચે
ચિકાર કરતાં મેં પક્ષીઓનાં સો બચ્ચાં
અને બીજાં મોટાં પક્ષીઓ પણ મારી
નાખ્યાં છે.'

ધૃતરાષ્ટ્રના મુખથી તેનાં અત્યાર
પહેલાંનાં સોમાં જન્મની સ્થિતિનું વર્ણન
સાંભળી શ્રી કૃષ્ણ કહે છે, 'હે ધૃતરાષ્ટ્ર,
અત્યારનાં આ જન્મમાં તને આજથી
સોમાં જન્મમાં થએલાં પ્રખર પાપનું ફળ
લોગવવાનો વખત સાંપડ્યો છે. સાંભળ,
સોમાં જન્મમાં તેં પક્ષીઓનાં બચ્ચાં
તથા બીજાં પક્ષીઓ મારવાનું જે મહા
પાપમય ક્રિયમાળુ કર્મ કર્યું તેનાં મહા
અનિદ્ધ ફળ રૂપે, તારી, છાતી સામે તારા
સો પુત્રો મરે એ જાતનું તારૂં સંચિત
તે વળતે અંધાયું.'

'હવે સમજ કે આ જાતનું તારૂં સંચિત
તારે ત્યાં સો પુત્રો થાય ત્યારે જ જોર
કરે. ત્યાર પછીનાં તારાં નવચાલુ જન્મોમાં
યાપ પુણ્યનો સરવાળો બાદબાકી થતાં,
આ સોમાં જન્મે તું સો પુત્રો સંપાદવવા
જેટલો પુણ્ય સંચય કરી શક્યો
અને આ જન્મમાં તેં સો પુત્રો મેળવ્યા-
તારૂં ગત સોમાં જન્મનાં ક્રિયમાળુકર્મથી
જે સંચિત ઘડાએલું હતું તે અત્યાર
સુધી એમ ને એમ રહેવા પામ્યું હતું.

હવે આ જન્મમાં તે તારે માટે પ્રારબ્ધ રૂપે લોગવવાનો સમય આવી લાગ્યો એટલે તારી સામે તારા પુત્રોના યજ્ઞેલાં મૃત્યુથી થતા અસહ્ય આઘાતને સહેવો પડે છે. આ બેદ સમજી હવે તું શોક કરવો છોડી દે

ઉપરનાં દૃષ્ટાંતથી આપણે ખાસ ધડો એ લેવો જોઈએ કે હરકોઈ સાચા ધાર્મિક દયાળુ અને પરગણુ માણસને વ્યવહારિક દૃષ્ટિએ પૂરો દુઃખી અને હેરાન થતાં જોઈને તથા મહાપાપી, દુરાચારી અને દાંભિકને ઐહિક ઉપલોગો લોગવતો જોઈને એવા ઉતાવળીઆ નિર્ણય ઉપર ન આવવું કે ધર્મી લોકો દુઃખી થાય છે

અને પાપીઓ મહાલે છે.

ક્રિયમાણ કર્મ તો વવાતું જાય છે. આણુ જન્મમાં તો હરકોઈને પોતાનાં અનેક ગત જન્મનાં સંચિત કર્મમાંથી લોગવટા માટે તૈયાર થએલું પ્રારબ્ધ જ લોગવવું પડે છે. કયા જન્મનું સંચિત કયારે પ્રારબ્ધ રૂપે લોગવટા માટે પરિપક્વ થાય છે તે અકળ કાયડો છે, એટલે 'ચિતર કી રામ જાણે' એ સૂત્રના આધારે ધીનજો ઉપર ખોટું દોષારોપણ કરતાં અટકવાની અને માત્ર બાહ્ય દેખાવથી ઊંધા દોરવાઈ જતાં અટકવાનું આપણા સૌ માટે ખાસ જરૂરી તેમજ હિતાવહ છે.

ભારત વંદન

રાગ મધ્યાહ્ન

વંદન ભારત માત ચરણમાં,

અરારણ રારણ તરણ તારણમાં.—ટેક૦

ઉદય ગિરિશૃંગ અજવાળણ, ભર્ગી ભરે સચિતા નારાયણ;
દર્શન દેવ તણાં દિલ હારણ, પાવનકર પ્રિય ગગનાંગણમાં. વંદન૦
અવિરત તેજ તિમિર સંહારણ, સુરસમ સંજીવન સંચારણ;
સેવક જન અણુગણ ઉદ્ધારણ, શકિત સભરભર સચરાચરમાં. વંદન૦
ધન્ય તનય ત્રયતાપ નિવારણ, કર કેવલ કર્તવ્ય પરાયણ;
જગહુજ પ્રેમજી જ્યોત જગાવન, અચનીભર સ્વાધીન સમરમાં. વંદન૦

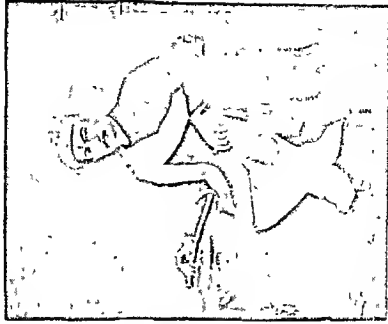
સાદ મહોદય

જીવનની પાવલી અંક

સેક અંકાન્ત મોતીલાલ જગાભાઈવાળા
અમરાવાદ.

જન્મ: તા. ૨૭-૬-૧૯૧૪

જન્મ: તા. ૧૧-૬-૧૮૭૦

રજર્જવાસ: તા. ૨૬-૨-૧૯૩૨

સ્વ. શેઠ મોતીલાલ હરિલાલ જગાભાઈવાળા (અમદાવાદ)

જન્મતિથિ સંવત ૧૯૨૬ ના વાદવ વદ ૩ તા. ૧૧-૬-૧૮૭૦

સ્વગેવાસ મિતિ સં. ૧૯૮૮ ના મહા વદ-૮ તા. ૨૬-૨-૧૯૩૨

શેઠ જગાભાઈવાળાનું કુટુંબ અમદાવાદમાં પ્રથમ પંક્તિનું તથા નામાંકિત ગણાતું હતું. શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકારે આ કુટુંબને એક પાલખી, મથાને અને મશાલ આપેલાં. આ સરકાર તરફથી તેમને વર્ષાસન પણ મળતું. વેપારી આલમમાં પણ તેમને સારું માન મળતું હતું. અમદાવાદમાં સાત મહાજનનું નેતૃત્વ શેઠ જગાભાઈવાળા શેઠીઆઓ ભોગવતા, અને અત્યારે હાલ પણ આ કુટુંબ માણેકચોકના સાતે મહાજનના શેઠ તરીકે કામ કરે છે. અનેક સંસ્થાઓ તેમજ પોતાના સ્થાપેલા બ્રોડોદરનો વહીવટ તેમના હસ્તક બહુ સુંદર રીતે ચાલ્યા કરે છે. તેમની ઉત્તમવલ કારકીર્દિને દીધે જે પોળમાં તેઓ રહેતા તે ‘જગાભાઈ શેઠની પોળ’ તરીકે ગણાય છે.

આવા શ્રેષ્ઠ, નામાંકિત અને પુણ્યશાળી વૈજ્યવ કુટુંબમાં સ્વ. શેઠ મોતીલાલ હરિલાલ જગાભાઈવાળાનો જન્મ થયો હતો. તેમના પિતાશ્રીનું નામ શ્રીમાન શેઠ હરિલાલ ખુશાલભાઈ હતું. શેઠ હરિલાલભાઈ નવ વર્ષના બાળક શેઠ મોતીલાલને તથા તેમના મોટાભાઈ હિંમતલાલને મૂકી દેવલોક પામ્યા હતા. તેમના માતૃશ્રી સમરથબાઈ તેમને અગિયાર વર્ષના મૂકી બેલોક વાસી થયા હતા. શેઠ મોતીલાલે વહીવટ બહુ હિંમતલાલની દેખરેખ નીચે મેટ્રિક સુધીનો અભ્યાસ કર્યો.

બાળપણથીજ તેમનો સ્વભાવ ચંદોર અને તીવ્ર હતો. બ્યાપારના સંસ્કાર પહેલેથીજ તેમનામાં વિકસવા પામ્યા હતા. તેઓ ધાર્મિક, દયાળુ અને પરાંપકારી હતા. જાત મહેનતથી ધન પ્રાપ્તિ કરી સ્વકમાણીમાંથી સારા સત્કાર્યો

કરવાં એ જાતની તેમની ઉચ્ચ ભાવના હતી. તેમને એક મિલ સ્થાપવાની ઇચ્છા થઈ પણ તે વિષેનું પ્રથમ જ્ઞાન સંપાદન કરવા તેમણે મિલજન સ્ટોર્સ સંસ્થાઈ કરવાની એક કૂર્મ સ્થાપી. આ વેપાર તેમણે ઘણી સારીરીતે જમાવ્યો.

ત્યાર પછી તેઓ ધી અમદાવાદ કૈસરે-હિંદ મિલમાં તેની ચક્રવ્યાતથી ડાયરેક્ટર તરીકે નિમાયા અને તેમાં તેમણે જીવન પર્વત કામ કર્યું. તેમણે ‘ધી ઓખા સોલ્ટ વર્ક્સ’ સ્થાપવામાં સારી જહેમત ઉઠાવી. તેના પણ તેઓ ડાયરેક્ટર નિમાયા. વડોદરાની મહારાણી વુલન મિલમાં પણ ડાયરેક્ટર તરીકે તેઓએ કામ કરેલું.

તેમણે શેઠ કનૈયાલાલ મોતીલાલ હીરાભાઈની કાગીદારીમાં ‘ધી મિહારી મિલ્સ લિમિટેડ’ નામની કાપડની મિલ સને ૧૯૩૦ માં સ્થાપી. તેના સેક્રેટરી, ટ્રેઝરર્સ અને એજન્ટ્સ તરીકે મોતીલાલ હરીલાલની કુ. લી. ની નીમણૂક થઈ અને મીલની બધી-અવરથા તેના મેનેજીંગ એજન્ટ્સ સ્વ. શેઠ મોતીલાલ હરિલાલ જગાભાઈવાળાના હસ્તક સોંપાઈ. આ વખતે તેમની તબિયત બિમાર રહેતી અને તેઓ પથારીવસ બન્યા હતા. તેમના જ્યેષ્ઠ પુત્ર ચંદ્રકાન્ત કોલેજમાં પ્રીવીયસ ક્લાસમાં અભ્યાસ કરતા હતા. કામકાજમાં શેઠથી પૂરતું ધ્યાન આપવાનું ન બની ચક્રવ્યાતી ભાઈશ્રી ચંદ્રકાન્તને અભ્યાસ છોડી દેવાની ફરજ પડી. આ વખતની માંદગી ધીમે ધીમે વધતી ચાલી અને અનેક ઉપચારો છતાં શેઠ મોતીલાલ તા. ૨૬-૨-૧૯૩૨ ના રોજ દેવલોક પામ્યા. હાલમાં તેમના પુત્ર શેઠ ચંદ્રકાન્ત, શેઠ કનૈયાલાલ મોતીલાલની સલાહ મુજબ મીલનો વહીવટ સારીરીતે ચલાવે છે.

તેઓ વેપારમાં કુશળ હતા એટલું જ નહિ પણ તેમની વ્યવસાયિક કુશળતા પણ ઉત્તમ પ્રકારની હતી. તેઓએ મુંગી સંભાવતા ધણી કરી હતી. તેઓ હંમેશાં ધર્મ પરાયણ રહેતા. તેમને ધોડાઓ તથા સંગીનનો શોખ હતો.

તેમનાં જીવનનો છેલ્લો દશકો મોટે ભાગે આધ્યાત્મિક વિષયોમાં તેમણે ગાળ્યો હતો. પરમપૂજ્ય સ્વામીશ્રી વિદ્યાનંદજી મદારાજની ક્યાઓમાં તેઓ હંમેશ જતા. તેમણે શ્રીમદ્ભાગવત તથા ગીતાનું અધ્યયન સતત જારી રાખ્યું હતું. આનાં પરિણામે અંત સમયે પણ તેઓ શ્રીહરિ તથા શ્રીગમનું નામ રટવા ભાગ્યશાળી થયા હતા. તેમની પોતાની તેમજ સગાંસંબંધીઓની પ્રજ્ઞપ્રસાદથી ધુનમાંજ તેમનો જીવન પ્રજ્ઞપ્રસાદ સરજી થયો.

તેમની પુત્રી બેન પુષ્પા પંદર વર્ષની યુવાન વયે ગુજરી જવાથી શેકને ધણો આઘાત થયો હતો. આ બનાવથી તેમની પ્રજ્ઞપરાયણ થવાની વૃત્તિ વિશેષ વધી. તેઓ પોતાની પાછળ બે પુત્રો શેક ચંદ્રાન્ત અને શેક બિપિનચંદ્ર, પાંચ પુત્રીઓ તથા તેમનાં ધર્મપત્નીને મૂકીને દેવલોક પામ્યા હતા. તેમના અવસાન પછી એક વર્ષે તેમની મોટી પુત્રી બેન વિમલા ગોવીસ વર્ષની ઉંમરે દાઝવાના અકસ્માતથી ગુજરી ગયા હતા.

૨૪, શેક મોતીલાલે કોઇ સારા કાર્યમાં રૂ. ૨૫૦૦૦) જેટલી રકમ વાપરવાનો વિચાર

કર્યો હતો. દરમ્યાન તેમની તબીબત લયડી અને તે રકમ તેઓ પોતાને હાથે વાપરી ચકા નહિ.

સને ૧૯૩૮ ના વર્ષમાં અમદાવાદમાં મુંબઈ સરકારના વડા પ્રધાન ઓનરેબલ શ્રીયુત ખેર સાહેબે અમદાવાદ ડિસ્ટ્રીક્ટ ક્લપનિવારણ ફંડની ઉદ્ઘાટન ક્રિયા કરી તે વખતે તે કાર્યની સફળતા અર્થે રૂ. ૨૫૦૦૦) માટે જાહેર ભાષણમાં જનતાને અપીલ કરી. અમદાવાદમાં ક્લપરાગતું પ્રમાણ મુકાબલે ધણું વધુ છે. અમદાવાદમાં ક્લપનિવારણ હોસ્પિટલની ખાસ જરૂરિયાત હોવાથી મં. ૨૪ નંદગવરી બેન તથા શેક ચંદ્રાન્તે ઓનરેબલ શ્રીયુત ખેરસાહેબની અપીલ ઓવી લીધી અને 'શેક મોતીલાલ હરિલાલ જગાભાઈ વાળા ક્લપરોગ નિવારણ હોસ્પિટલ' એવું નામ આપીને આ હોસ્પિટલ બાંધવા અમદાવાદ જિલ્લા ક્લપનિવારણ ફંડને રૂ. ૨૫૦૦૦) ની સંભાવત આપી છે.

આમાંથી ક્લપરાગતા આઉટડોર પેથન્ટની હોસ્પિટલ બંધારો અને ગરીબ માણસોની ચિકિત્સા, સારવાર તથા દવા મફત થશે. આ હોસ્પિટલ ઘણીજ ઉપયોગી નિવડશે. આ સિવાય બીજી ઘણીયે સંસ્થામાં નાની મોટી રકમો શેકથી અપાએલી છે.

૨૫. શેક મોતીલાલ સરળ માયાળુ અને પ્રભાવશાળી હતા. તેમના પાર્શ્વિક ભાવની સારી અસર તેમનાં ધર્મપત્ની તથા પુત્રોમાં તરી આવે છે. પરમાત્મા તેમના આત્માને શાંતિ આપે.

જન્મ : લાવનગર—પારેખ આણંદજી જનનાદાસને ત્યાં પુત્ર જન્મ, તથા મહેતા વેણીલાલ વૃજલાસને ત્યાં પુત્ર જન્મ. તથા પારેખ માણેકલાલ પ્રાણજીવનદાસને ત્યાં પુત્રી જન્મ.

દેહવિલય : પારેખ હરગોવિંદદાસ ચીમનલાલનાં ધર્મપત્ની પુત્ર પ્રસવ પછી ચાર પાંચ દિવસે હાર જમ પડી જવાથી ગુજરી ગયાં છે.

શિહોરના વોરા મોહનલાલ રૂનાયના પુત્ર જ્યોતિલાલ ન્યુમોનિયાની ખીમારીથી યુવાન વયે ગુજરી ગયા છે.

“ મોઢનું મોઢેરા ”

અનુવાદક :

શ્રીયુત નંદલાલ ત્રીભોવનદાસ મહેતા—રંગુન (બરમા)

રાવસાહેબ મગનલાલ દલપતરામ ખખખર ને. પી. નામની કોઈ એક ઉત્સાહી વ્યક્તિએ સને ૧૯૩૪માં આપણા મોઢેરા ગામની જાને મુલાકાત લીધેલ હોઈ, ત્યાંની ધણી એક ઐતિહાસિક બિના “ બે ઘડી મોજના ” અંકમાં (૧૯૩૪ ના) રજૂ કરી છે. આ હકીકત મારા વાંચકામાં આવતાં મને લાગ્યું કે આ ઇતિહાસિક હકીકત મારા મોઢ બધુઓને વાંચવાથી ધણે રસ પડશે તેમજ ત્યાંનું ધણું એક જાણવા મળશે જેથી તે રીપોર્સલરી ૧૯૩૪ ના અંકમાંથી આ ગામનો હેવાલ ઝડપી લીધેલ હોઈ વાંચક પાસે રજૂ કરું છું.

આ ઇતિહાસ પ્રસિદ્ધ ગામ વિશે કેટલીક સાચી હકિકતો:—

મોઢેરા ગામ મુખ્યત્વે મોઢનું કહેવાય છે. મોઢેરા દેવીનું રથાનક પણ ત્યાં જ છે. મોઢ સાલણ, મોઢ વાંચણ, મોઢ ધાત્રી વગેરેની પૂર્વે ત્યાં વસતી હતી. તે તેઓની કુળદેવી ગણાય છે. પરંતુ દાલમા મોઢનું એક પણ ઘર ત્યાં જોવામાં આવતું નથી. હું એ રથાનક રચતઃ જોઈ આવ્યો છું. જાણવાની જાણાસા ચતાં, પૂછા કરી તે તે સંજલમાં કેટલીએક હકીકત અતિ રસિક અને જાણવા યોગ્ય મળી આવી અને તે ઐતિહાસિક હોવાથી મારા વાંચક વર્ગને જરૂર પ્રિય લાગશે એવી આશા છે.

દાલ જે વળા રોટ છે. તેનું અસલ નામ વલ્લભીપુર હતું અને તે ગુજરાતની ગાદી વલ્લભીપુરમાં આવ્યા વંશનો જ્યોતિષી રાજા રાજ્ય કરતો હતો. તે વખતમાં પંચાસરમાં

સુવડનું રાજ્ય હતું. પંચાસર મોડી બહુચરાજીથી આશરે આઠ ગાઉ થાય છે અને તે દાલમાં રાધણપુરને તાલે છે. એ સુરકને પોતાના રાજ્યનો વિસ્તાર વધારવાની અતિ તિવ્ર તૃષ્ણા હોવાથી, તેણે જ્યોતિષીને ઉપર ચઢાઈ કરી. વલ્લભીપુર મુકામે તુમુલ મુદ્દ થયું. બંને પક્ષના લોકો મરાયા પછી બંનેનું દૈદ મુદ્દ થતાં જ્યોતિષીને સિર કપાયું પણ તેના ધડે તલવારથી લગાઈ કરી ધણીને ધાવણ કર્યાં, પછી ધડ પડ્યું. જ્યોતિષીને પકડતાં ભૂવડની જીત થઈ. જ્યોતિષીને મરતાં તેના સાથે પોતાની બહેન રૂપસુંદરી એટલે જ્યોતિષીની રાણીને લઈને ચતુઓની બીકથી નાઠો. રૂપસુંદરી તે વખતે સગર્ભા હતી.

બહુચરાજીથી અઢાર ગાઉ ઉપર મકલાણા રજપૂતોનું ગામ જીજુવાડા રજાને કાઠે આવેલું છે. જુને કારવાડ તે વખતમાં બડો જુનર એટલે જનરો ગણાતો. તેના નામ પરથી તે ગામનું નામ જીજુવાડો પડેલું છે. ત્યાં તદ્દન નિબિડ વન છે. જ્યોતિષીને સાથે પોતાની બહેન ત્યાં લઈ આવ્યો. રૂપસુંદરી રાણીને અત્રે પ્રસૂતિ થઈ અને પુત્ર અવતર્યો. આ પુત્ર વનમાં જનમ્યો હોવાથી તેનું નામ વનરાજ પાડવામાં આવ્યું. આ કુંવર ચક્રમાની સાથે કળાની પેઠે દિનપ્રતિદિન વૃદ્ધિમત થતો ગયો. તે દરમિયાન એક સુરપાળ સૂરી નામના ચતિની મુલાકાત થતાં તેણે કવિષ્ઠ બાખ્યું કે કુંવર નો ગુજરાતની ગાદીનો ધણી ચરો. રૂપસુંદરી કહે, મહારાજ અમારી દશા તો આવી

છે. અને વસ્ત્રના પણ ફાંફા છે તો સાગ સમયની સભારના શી રીતે થઈ શકે વાડા! સુરીએ તેને આશ્વાસન આપી કહ્યું કે જો એમ હોય તો તમે સર્વ મારી સાથે ચાલો. પછી એ યતિ સર્વને પોતાને ત્યાં તેડી ગયા. કુંવરને પાળાપેધી મોટા કર્યો અને શિક્ષણ આપ્યું.

વનરાજ મોટા થયા બાદ તેણે આળુ આળુના ગામડાઓમાં લૂંટફાટ અથાવવા માંડી અને પોતાની એક મોટી લડાયક ટોળી જમાવી. તેનો પોતે સરદાર બની ધાડો પાડવા માંડી. ધાડ પાડનાં ધણું ધન એકઠું કર્યું. પછી એક જંગમી ફોજ તૈયાર કરી પોતાનું રાજ્ય સ્થાપન કરવાના હેતુથી કોઈ સારી જગ્યાની શોધમાં નીકળ્યો. ફરતા ફરતા પાટણ ગયો. ત્યાં એક બે-શુમાર વિશાળ જગ્યા નજરમાં આવી, તેના મંત્રમાં થયું કે આ સ્થાન ફળદ્રુપ છે, માટે અત્રે એક ગામ વસાવવું. તે વખતે ત્યાં છૂટાં છવાયાં ઝુંપડાનું એક નાનકડું ગામ વસી રહેલું હતું ત્યાં અણુલીલ નામનો ભરવાડ રહેતો હતો. તેના નામથી એ ગામ કહેવાતું હતું. અને એ જ નામ કાયમ રાખી ત્યાં વન-રોજે એક સુદર નગરી વસાવી તેનું નામ અણુહિલપુર પાટણ પાડ્યું અને ત્યાં રાજ કરવા લાગ્યો.

પછી પોતાના પિતાનું વેર લેવા બુવક આવડા પર ચઢાઈ કરી. પોતાના સગળ લોક રના પ્રભાવે આવડાના લશ્કરને દણી બુવડનો પરાજય કરી ફતેહ મેળવી પરંતુ એ લડાઈમાં પોતાનો મારો કરમ આવ્યો, એ બનાવ પછી તેની માતા રૂપસુદરી પણ સ્વર્ગવાસ પામી.

આવડા વંશની ગાદી ઉપર ધણું રાજ્ય-એએ ગત્ય કર્યું. તેનો છેલ્લો કુમારપાળ મદા પ્રતાપી અને વિદ્વાન નૃપ થઈ ગયો. તેણે પોતાની બેનને સોલકી રાજપૂતમાં પરણાવી હતી. તેને દીકરો થયો તેનું નામ મુળરાજ

પાડ્યું. જે કુમારપાળના ભાણેજ મુળરાજ સોલકી તરીકે નામાકિંત થયો.

એ મુળરાજ મુળનક્ષત્રમાં જન્મેલો હોવાથી તેનું નામ મુળરાજ પાડવામાં આવ્યું અને જ્યોતિષીઓએ ભવિષ્ય જોઈ કહ્યું કે એ મોશાળ પક્ષનું નિકંદન કરશે. તથા તેણે પોતાના મામા કુમારપાળ સાથે લડાઈ કરી તેને હણ્યો અને તેની ગાદી છીનવી લીધી. કુમારપાળના મૃત્યુથી આવડા વંશનો અંત આવ્યો, અને સોલકી વંશની શરૂઆત થઈ.

દેશ જીતવાની આકાંક્ષાએ મુળરાજે અનેક પ્રદેશો જીતી લીધા. એ રીતે દેશપ્રદેશ ફરતો ફરતો, સુદો જીતતો જીતતો એક સમયે દક્ષિણ પ્રદેશમાં નીકળી ગયો. પોતાની સેના માટે એક સ્થાન મુકર કરી ત્યાં જાવણી કરી. ત્યાં એક ગુફા નજરે પડી, એટલે તેણે પોતાના અનુચરને આજ્ઞા કરી કે આ ગુફામાં પેસીને જો કે તેમાં શું છે? માણસ તો બિહામણી ગુફા જોઈને ગભરાયો, ને કહેવા લાગ્યો કે મહારાજ, આ ગુફામાં તે શીરિતે જવાય! ત્યારે મુળરાજ કહે 'તારાથી ન જવાય તો ફિકર નહિ, હું જાઉં છું.' એમ કહી પોતે ગુફામાં પેઠો. અંદર જાય છે તો એક ખીણું ભોપડું દાઠું. તેમાં તેણે પ્રવેશ કર્યો ત્યાં બે રસ્તા માલમ પડ્યા. એક જમણી બાજુએ અને એક ડાબી બાજુએ. પોતે જમણી દિશાનો માર્ગ ચૂંટ્યો કર્યો. ધણે લાંબે સુધી ચાલ્યા પછી તેની નજરમાં રૂંદ માળતું એક ભગ્ય મંદિર આવ્યું. ત્યાં મંદિરો ગાનતાનમાં ગુરુતાન હતા અધિમુનિઓ તપશ્ચારમાં તહીન હતા અને વિદ્યો વેદના પઠન પાઠનમાં પડેલા હતા. ઇંતર મંડળી તાલ શુરતાલના તાંડવમાં મથગુરુ યજ્ઞ રહી હતી. એ સર્વમાં સર્વોત્કૃષ્ટ તો રૂંદનું પૂજન અર્ચન ત્રિપૂર્વક હતું. આરતી તથા ષટનામના ધોષ પણ કહ્યું પ્રય લાગતા હતા. એ દૃષ્ય જોઈ મુળરાજનું દિલ તો ત્યાં જ મગ્ન થયું. એટલે ત્રણ દિવસ ત્રણ રાત સુધી તે તો ત્યાં જ

તદાકાર થઈ ગયો. ઉપર પોતાની સેના તેની માર્ગપ્રતિક્ષા કરતી દરો તેનું સાનવાન બૂલી ગયો. એવી તેની શ્રદ્ધા જોઈ ઋષિઓએ તેને કહ્યું 'હે રાજન, આવો રૂદ્રમાળ તો જરૂર બંધાવજો. નેતુ બંધાવીશ તો તારું શ્રેય થશે અને અમર નામના થશે.' મુળરાજ અતિ પ્રસન્ન વદને બોલ્યો, 'મહારાજ, આપની આજ્ઞા શિર સાવંછ છે. હું એવો રૂદ્રમાળ જરૂર બંધાવીશ.'

આણીગમ મુળરાજ અદ્યથ યઈ જરાયી ઉપર જાવણીમાં સૈન્યના સર્વ માણસો ચિન્તામય થઈ ગયા. પોતાના સ્વામીની એક દિવસ વાટ જોઈ, બે દિવસ વાટ જોઈ, અને ત્રીજો દિવસ થયો, પરંતુ રાજાનો પતો ન મળે એટલે ચિંતાની તો અવધિજ ન રહી. પ્રધાને પેલા અનુચરને કહ્યું કે "જુડા, તેં તો જુડી કરી. તને મહારાજે કહ્યું ત્યારે તારે જ શુક્રમાં પ્રવેશ કરવો હતો આ લાખો જીવનો પાલનદાર જતો રહ્યો, તેને ગોતવો તે ક્યાં! એમ ચિંતામાં ત્રણ રાત ત્રણ વરસ જેટલી વીતી અને એથે દિવસે પ્રાતાઃકાળમાં મુળરાજ શુક્રમાંથી રૂદ્ર, રૂદ્ર, રૂદ્ર એવા શબ્દો ઉચ્ચારતો શુક્રમાંથી પ્રકટ થયો. જેમ મૃત દેહમાં જીવનો સંચાર થાય તેમજ મુળરાજ આવતાં, સૈન્યના માણસોમાં આનંદની સીમા રહી નહિ, પણ મુળરાજની દશા તો તદ્દન પલટાઈ ગઈ છે. જલ્દી અસહનો મુળરાજ નહિ. એક મૂઠ્ઠા જેવો, ન બોલે કે ન ચાલે. ફેવળ રૂદ્ર, રૂદ્ર અને રૂદ્ર સિવાય તેનાં હૃદયમાં બીજું કોઈ પણ રટથ ના હતું. રૂદ્રમાળનો છેવટનો શબ્દ "માળ" પોતે બૂલી ગયો હતો. એ રાતે પ્રધાન તથા તેના મંડળને પુનઃચિંતા થઈ કે, મુળરાજને બીજો આવો વ્યાધિ તે ક્યાંથી લાગ્યો. એક ચિંતા મઠી કે બીજી ઉદભવી. પછી જેમ તેમ મહાકષ્ટે મુળરાજને લઈ અણ્ણહિલપુર પાટણ આવી પહોંચ્યા. ત્યાં ધણી છલાને ક્યાં, ધનવંતરી વૈલો અને હડીમોએ ઉપચાર કર્યાં. કોઈ ઝીજ જાણી

રાખી નહિ, તો પણ કંઈ ટીકી લાગી નહિ.

એ વખત પાટણનો નગરશેઠ "કુશ" ધનાઢ્ય હતો અને એ નગરીમાં રહેતો હતો. તો આંખોનેના એક કુશળ શિદ્ધિથી સાથે ગાદી મેંત્રી હતી. તે શિદ્ધિ કળામાં નિપુણ હતો તેણે એવા તો મહેનો ને મકાનો અધ્યા દતા કે આજના એનજનીયરોથી એવું કામ થવું અશક્ય છે. એ શિદ્ધિ યાત્રા કરવાના ઈરાદાથી સ્વપુત્રને લઈ દારકાની યાત્રાએ જવા નીકળ્યો. તેણે મનમાં વિચાર કર્યો કે માર્ગમાં પાટણ આવે છે તો ત્યાંના નગરશેઠ, જે આપણા પરમ મિત્ર છે તેને લેણું વખત થયા મળ્યો નથી, તેને મળતા જઈએ. એવી ઉત્કંઠાથી તે પાટણ આગ્યો, નગરશેઠ તેની સારી ખરદાસ કરી.

પ્રસાદ લઈ એકબીજા વાર્તાલાપમાં બેઠા છે. તે સમયે નગરશેઠ પોતાના મિત્રને કહ્યું, કે અમારા રાજ સાહેબ મુળરાજ સોલંકીને જાણ જાણે કેરા પ્રકારનું દર્દ લાગુ પડ્યું છે, તે પોતે કંઈ બોલતા નથી કે ચાલતા નથી, મૂઠ્ઠા થઈને બેસી રહે છે. ફક્ત રૂદ્ર, રૂદ્ર કરે છે, તેને લીધે અમારી પ્રજા ચિંતામય અદેરે દિનવ્યતિત કરે છે. આનંદ અવસર ક્યાંય થતો નથી. ત્યારે શિદ્ધિકારે કહ્યું કે રાજાજની મને મુજાકાત કરાવો. પછી તેને સાથે લઈ નગરશેઠ, પ્રધાનજને ત્યાં ગયા. તેની એળખ કરાવી. પ્રધાનજને તેણે કહ્યું કે રાજાજની મુજાકાત કરાવો, અને ઈશ્વર આજ્ઞા તો નેતો પ્રતકાર કરી આપું. પ્રધાન કહે મુજાકાતમાં અર્થ કંઈ સરે તેણું નથી. કોઈ સાથે રાજાજ વાન પણ કરતા નથી. શિદ્ધિ કહે કંઈ ચિંતા નહિ, મને જતાવો તો ખરા એટલે પ્રધાનજ શિદ્ધિકરને લઈને રાજાજ પાસે ગયા. રાજા મુળરાજ તો "રૂદ્ર, રૂદ્ર અને રૂદ્ર," સિવાય કશું બોલતો નથી, અને કોઈ પ્રશ્ન પૂછે તો તેનો પ્રત્યુત્તર પણ "રૂદ્ર, રૂદ્ર, અને રૂદ્ર" સિવાય કંઈ બીજો

જવાબ આપતો નથી. શિષ્યકારે તેમનું અવસો-
કન કરી કહ્યું, શીકર નહિ, હું તેનો બરાબર
ઉપાય કરું છું. પ્રધાનજી ! મને એક વિશાળ
જગ્યા આપો. મોં માગ્યા માથુસો તથા ખભ-
નામાંથી ખર્ચ આપો. પ્રધાનજીએ શિષ્યકારને
જોષ્ટતી સર્વ વ્યવસ્થા કરી આપી પછી શિષ્ય-
કારે પોતાના પુત્રને કહ્યું, કે તું ચાપાનેર પાછો
જા. ક્ષાત્રમાં રાજજીના કાર્યને અંગે મારે અને
શોકાળ્ય થશે, મારે દારિકાની ચાત્રા માંડી તાજો,
ખીજવાર થઇ રહેશે. પિતાની આજ્ઞા અનુસાર
પુત્ર પાછો ચાપાનેર ગયો.

શિષ્યકારે એક વિશાળ જગ્યા મુકરર કરી,
તેને પાળ બાંધી આલુઆલુ ચોટી પડેરા રાખી
દીધા જેથી એ રથાનમાં કોઈ પ્રવેશ કરી શકે
નહિ. જેમ દોરી સંચારના અગાઉના જમા-
નામાં ખેલ થતા હતા, તે પ્રમાણે પોતે એકઠે
ઢાંચે અગિયાર રૂદ્રમાળ તેણે બનાવ્યા. તેમાં
ગંધર્વોનું કીર્તન થતું હોય, રૂદ્રનું પૂજન
અર્ચન, આરતી, ધટનાદ થતા હોય, એવું
તાલસ્વ દ્વય ખડુ કહ્યું. એ દેખાવ પોતે દોરી
ખેંચે કે નજર પડે એ કાર્ય સંપૂર્ણ કરતાં
તેનો ઘણો સમય વીત્યો. યોજના બરાબર
સંપૂર્ણ થતાં, તેણે પ્રધાનજી તથા નગરશેઠને
બોલાવી કહ્યું, કે મારી કારીગરીનો કીમિયો
હવે તૈયાર થઈ ગયો છે, અને અમુક દિને,
અને અમુક સમયે રાજજીને અને તેડી લાવો.
મુકરર કરેલા દિવસે રાજજીને પ્રધાનજી એ
જગ્યા પર તેડી લાવ્યા. સાથે નગરશેઠ પણ
ચાલ્યા રાજજી આવતાને વાર શિષ્યકારે તો
દોરી ખેંચી, તેઓ અગિયાર રૂદ્રમાળનો
દેખાવ, બાંધર્વના ગાયનો, રૂચિમુનિઓનું શિવ
પૂજન, આરતી વગેરે જે તેણે બોયારમાં જોયું
હતું, તે સર્વ દ્રશ્ય આજેકુખ જોતાવેત,
મુજરાજને સ્મૃતિ થઇ આવી, તે બોલ્યો,
'પ્રધાનજી ! પ્રધાનજી ! હા ! હા ! એ જ ! એજ,
આવો ! બસ આવો જ મારે રૂદ્રમાળ બાંધવો

છે. આ દ્રશ્ય તમે જે બતાવ્યું તે આખાદ છે.
હું રૂદ્રમાળનું નામ બૂલી ગયો હતો તે સિવાય
મને બીજું રહ્યું છે જ નહિ. બસ, મને
આજે શાંત થઇ છે. આવો રૂદ્રમાળ મને
બાંધાવી આપો. આ કાણે કહ્યું ?' નેના ઉત્ત-
રમાં શિષ્યકારને સન્મુખ જિનો કરી, તેની રાજ-
જીને પિછાન કરાવી. રાજજીએ તેને ધન્યવાદ
આપ્યો, તે કહ્યું કે તમારે જે ખર્ચ જોષ્ટએ
તે ખુશીથી થયો. પણ મને અગિયાર માળનો
રૂદ્રમાળ બાંધી આપો. જે દ્રશ્ય તમે દેખાડ્યું
તે સર્વ સંપૂર્ણ બનાવી આપો. તેનું મગજ
હવે ઠંડાણે આવેલું જોષ્ટ, સર્વત્ર આનંદનો
બાપાર ચાલી રહ્યો, અને શિષ્યકારની વાહ
વાહ થઇ રહી.

હુદડ જોષ્ટી

પછી શિષ્યકારે પ્રધાનજીને કહ્યું કે આ
રૂદ્રમાળનું ખાત મુહૂર્ત કરવા મારવાડી હુદડ
જોષ્ટીને બોલાવી મંગાવો. તમે પોતે તેડવા
જશો તો જ એ આવશે પોતે ઘણો જ વિદ્વાન
છે અને અસહ જ્યોતિષી છે. એના વગર ખીજ
જોષ્ટીનું કામ નથી, એટલે પ્રધાનજી પોને માર-
વાડમાં જોષ્ટીને મામ ગયા. ત્યાં પૂજતાં પૂજતાં
હુદડ જોષ્ટી જીવાને ત્યાં સવારના પહોંચ્યા તે
પૂજ્યુ કે હુદડ જોષ્ટીનું આ ધર છે ? તો કહે
હા, આ ધર; પણ જોષ્ટી બકરા ચારવા ગયા
છે તે સાંજના આવશે પછી પ્રધાનજીને જોષ્ટીની
સ્ત્રીએ આંગણમાં ખાટસો નાખી દીધો. તેના
પર બેઠાં બેઠાં આજસ મરડી વખત વીતાઓ
અને જીખ તૃપાથી તેની બરાબર આગતા
સ્વાગતા થઈ. સંધ્યા સમય થતાં હુદડ જોષ્ટીના
દર્શન થયાં. તેણે પ્રધાનને જોષ્ટ પોતાના જોષ્ટીના
પ્રબળ પ્રભાવથી તુરત જ કહ્યું આવો, પ્રધાનજી !
મુજરાજ તો ખુશીમાં છે ! મગજ તો ઠંડાણે
છે ને ! પ્રધાનજી કહે હા, હવે તો ઠીક છે. પણ
આપને રૂદ્રમાળનું ખાત મુહૂર્ત કરવા તેડાવ્યું

છે. તો આપને હું ક્ષેવા આગ્યો છું, તો આપ કૃપા કરી પધારો. નેપી કહે તેમાં મારું શું કામ છે. પ્રધાનજીના પૃથ્વી આગ્રહથી તેણે આવવાનું સ્વીકાર્યું, નેપી કહે રૂદ્રમાળ તો યશો, પણ તે શંકાશીલ યશો અને તૂટી જશે.

પ્રધાનજી તો, નેપીને ભરવાડના વેષમાં નેપ્ત્ર ચક્રિત થઇ ગયા, ને મનોમત કહેવા લાગ્યા કે આ નેપી છાહજી કે ભગવાડ! પોને છાહજી હોઇ ભરવાડનો દલકો ધંધો કરે છે, વળી ચામડાની મચકમાં પાણી પીએ છે, નાહવાનું તો નામ જ ના મળે. આને તે કેવા છાહજી કહેવા, વળી નામના જુઓ તો મોટી, ન્યો-નિપમાં જમરા, આ તે કેવી તાલુખીની વાત છે! પ્રધાનજીએ તો તેના આચાર તથા ઢંગ નેપ્ત્રને તેને ત્યાં પ્રસાદ પણ લીધો નહિ, એટલે તેમને તો પુરી લાંબજી થઈ. કારણ કે આ ગામડીયા ભરવાડ છાહજીને ત્યાં કેમ જમાવ્યા!

પ્રધાનજી તથા નેપી મહારાજ ભારવાડથી રવાના થયા, રસ્તામાં તેમના આચારો નેપ્ત્ર તેમનાથી રહેવાયું નહિ અને શંકાશીલ બની, તેમણે નેપીને સલાહ કર્યો કે તમે છાહજી થઈ ચામડાની મચકમાં પાણી પીઓ છો, સ્નાન સંધ્યા પણ કરતા નથી એ તો ઠીક નહિ; અમને તો તે ન આવે. નેપી કહે તમારા કરતાં અમારી ભૂમિકા અતિ ઉચ્ચ છે. એટલે એ ઉચ્ચ ભૂમિકામાં ચામડાની મચકમાં જલ પીવાને જરા પણ વાંધો નહિ અને સ્નાન સંધ્યાની લવલેશ પણ આવશ્યકતા નહિ. તમારી ભૂમિકા કનિષ્ઠ છે, એટલે તમને તો છૂટકો જ નહિ. સ્નાન કરવું પડે, સંધ્યા પણ કરવી પડે, સર્વ કરવું પડે, અમને તેમાંનું કાંઈ નહિ. પ્રધાનજી મનમાં કહે એણે પણ ખરી કહી, એમ પંચ કાપનાં કાપનાં પાટણપુર આવ્યું. ત્યાં મુશામ કર્યો, એટલે નેપીએ દીયજી સુધી જમીન ખોદી, રસોઇ કરવા માંડી. પ્રસાદ લઇ પુનઃ ચાલવા માંડ્યું. પાટણ આવ્યું એટલે નેપીએ

કેક સુધી ભૂમિ ખોદી રસોઇ કરવા માંડી તેનું કારણ પૂછતાં નેપીએ કહ્યું કે આ ભૂમિ કનિષ્ઠ છે, હવે મારે સ્નાન સંધ્યા સર્વ કાંઈ કરવું પડશે. જલ પણ સોટામાં પીવું પડશે.

સિદ્ધપુરમાં રૂદ્રમાળનું ખાન મુહૂર્ત

પછી શિષ્યશાસ્ત્રીને મળ્યા. તેણે નેપીને રામજીની મુશાકાત કરાવી. રામજી પ્રણામ કરી તેને આસન આપી તેના સત્કાર કર્યો. તે નેપીને રૂદ્રમાળ આધવાનું બરાબર મુહૂર્ત નેપ્ત્ર આપવા વિનંતિ કરી. નેપી કહે આ ભૂમિ એ પવિત્ર કાર્ય કરવા માટે બિલકુલ લાયક નથી. તે માટે તો સિદ્ધપુરની ભૂમિકા સિદ્ધ છે. પછી સર્વે સિદ્ધપુર ગયા. ત્યાં દુદ્ધ નેપીએ જગ્યા નેપ્ત્ર અમુક સ્થાન પસંદ કર્યું ને સમજીને કહ્યું કે તમારા હાથની વેંતના પ્રમાણની લાકડાની એક ખુંટી બનાવો. તે પ્રમાણે ખુંટી તૈયાર થયે અમૃત ચોપડીવામાં તે સ્થાન પર રામજીને હસને, શેવનાગના મસ્તક પર પાતાળમાં ખુંટી મારવા કહ્યું. રામજી નેપીના કહેવા પ્રમાણે ખુંટી શેવનાગના મસ્તક પર મારી. બાદ નેપીએ કહ્યું કે હવે આ ખુંટી ઉખેરો નહિ, ને ઉખેરો તો રૂદ્રમાળ તૂટી જશે. માટે મનમાં શંકાશીલ બિલકુલ યશો જ નહિ. રામ કહે સાહે, આપની આજા મુજબ અને ખુંટી નહિ ઉખેડીએ.

ચોડા સમય વીત્યા બાદ રામને શંકા થઈ ને પ્રધાનજીને પૂછવા લાગ્યા કે આટલી એક વેંતની નાની ખુંટી તે પાતાળમાં શેવનાગના મસ્તક ઉપર કેવી રીતે ખુંટી દશે. એ વાત માનવામાં આવતી નથી; ત્યારે પ્રધાનજી કહે આપને ને સદેહ લાગતો હોય તો ખુંટી ઉખેડીએ ને જુઓ તો ખાતરી થશે અને એવું લાગે તો પછી ખુંટી ઠે.જા દેવી, એમાં છે શું! એટલે રામજીએ ખુંટી ઉખેડી નેપ્ત્ર તો ધડ ધડ કરતું રૂધિર વહેવા લાગ્યું એટલે દુરંત જ પાછી ખુંટી ખોદી દીધી, પણ શેવનામ નહા-

સનાં નહાસતાં ખુંટી મગાઇ, તેથી ખુંટી તેના મસ્તક પર લાગવાને બદલે, ખુંટી પર ઠોકાઇ.

આશુગમ જોષિએ પોતાના પ્રભાવથી જાણી લીધું કે ખુંટી તો ઉખડી ગઇ. એટલે તુલત આવીને રાજ્યને બારે ઠપકો આપ્યો કે તમને ના પાડી દત્તી છતાં પણ મારી આશાનું ઉલ્લસન કયું અને ખુંટી કેપેડી. હું તો પ્રથમથી જ જાણ્યો છતાં તેથી તમને એવગ્યા હતા જાઓ ! હવે તમારો રૂદ્રમાળ તુટયા વગર રહેનાર નથી, એ રૂદ્રમાળ તૈયાર થતાં કરોડ મહોર ખપી. તે તૈયાર થયો એટલે તેમની પ્રતિષ્ઠા કરવા મોટા બ્રાહ્મણો જે, તેના રાજમાં મોઢેરા ગામમાં રહેતા હતા તેમને બોલાવ્યા. એ મોઢ બ્રાહ્મણો પર રાજવેરો લેવામાં આવતો ન હતો, પરંતુ તેમના પર ધર્મવેરો હતો, એટલે કે રાજ્યને અંગે જે કાંઈ ધર્મકૃત્ય કરવાનું હોય તે તેમને કરવું પડતું. આ રૂદ્રમાળની પ્રતિષ્ઠા-વાસ્તુ શાંતિ કરવા માટે મોઢેરાથી બ્રાહ્મણોને તેડી મંગાવ્યા.

મોઢેરા ગામ ખાલી કરાવ્યું.

એ વખતમાં ગુજરાતમાં મોઢ અને નામરોની વરતી વિશેષ હતી. મૂળરાજે મોઢ બ્રાહ્મણોને કહ્યું કે આ રૂદ્રમાળો બધાં તૈયાર થઇ ગયો છે. હવે તેની પ્રતિષ્ઠા કરવા માટે તમને બોલાવ્યા છે, તે સત્વર કરી આપો. મોઢ બ્રાહ્મણો કહે રાજા ! એ કાંઈ અમારાથી ઘર્ષ શકે તેમ નથી. એની ક્રિયા કરવાનું અમારામાં સમાર્થ નથી મુજરાત કહે, એ તમારામાં એવી ક્રિયા કરવાનું સામર્થ્ય ન હોય તો તમે અમારા ગામમાં રહેલા શા કામના ! તો પછી અમારું ગામ ખાલી કરી જતા રહેા અમારા ગામમાં રહી તમે ધર્મવેરો ન આપી શકો, તો અમારા ગામમાં તમારું કામ પણ નથી.

“ મોઢેરા દેવી પણ વાવમાં. ”

રાજ્યનો હુકમ થતાં ગામને કાળે વાવે

લાગી ગયો. મોઢ બ્રાહ્મણો નાશભાગ કરી છૂટા છવાયા ત્યાં જવાયુ ત્યાં નાશી છૂટયા. મોઢની દેવી મોઢેરામાતા કહે, તમે બ્રાહ્મણો કર્મ રહિત થાઓ તો પછી મારે પણ અંગે રહીને શું કરવું ! એમ કહી પોતે શાપ આપ્યો કે તમારો અસ્ત છે. આ ગામમાં કોઇ મોઢ રહી શકશે નહિ. એટલું કહી પોતે વાવમાં ગયે. મસ્તકે ફૂટી પડ્યા. તે વખતે એટલું માતાજી કહેતા ગયા કે જ્યારે કોઇ પણ મોઢ એક મુઠો મીઠું એટલેકે એકસો ત્રણ મણ મીઠું—રાપરનાર મતલબ કે એટલા નિમકનું જમણુ કરાવવા વાળો કોઈ સમર્થ મોઢ બહાર પડશે નહિ, સ્ત્રી સુધી હું પણ વાવમાંથી બહાર નીકળવાની નથી. સર્વ મોઢ બ્રાહ્મણ, વાણિયા, ધાંચી, વગેરે ગામ ખાલી કરી નાશી ગયા.

ઔદિચ્યોનું આગમન

પછી મુજરાતે ઉત્તર ખંડમાંથી ઔઢ બ્રાહ્મણોને બોલાવી મંગાવ્યા. તેઓ ઉદિચ દિશામાંથી આવ્યા એટલે ઔદિચ કહેવાયા. તેમના હસ્તે રૂદ્રમાળની પ્રતિષ્ઠા કરાવી. તેઓ પોતાના રાજ્યમાં રહે, ધર્મકૃત્યો કરાવે, તે માટે પાચસે ગામે બહિસ આપ્યા. એટલે તેમણે પોતાનાં જોડાઓને પોતાના દેશમાંથી બોલાવી લીધા અને ત્યાં કાલમનો નિવાસ કરવા લાગ્યા ધણી પેદીઓનો ત્યાં વાસ ધરાયી હાલમાં તેમની માતૃ ભાષા ગુજરાતી જ થઇ ગઇ.

બહુચરાણી દશ ગાઉ છે કાંજ ગામ છે. તેમા ઔદિચ્ય બ્રાહ્મણોના સાઠ ઘરો હાલમાં છે. એ ગામ પણ ઔદિચ્યોનું છે. તે ગામ રાણપુરાના કાંકોરના હસ્તકનું છે, પણ તેઓ તેને, અથવા સરકારને કાંકોર ખંડથી આપતા નથી. ૫૦૦ ગામેમાંથી ૨૫૦૦ વિધા નેટલી જમીન ઔદિચ્યો પાસે હાલમાં અવશેષ રહી છે, તેની ઉપજ તેઓ એકા ખાય છે, શિહોર તથા સિદ્ધપુર પ્રગણામાં તેમને ગામે આપ્યાં હતાં

તે ઉપરથી તેમની અટકો પડી છે, જેમકે સિદ્ધો-
રમાં ગાંગલીયા ગામ પરથી કેટલાક ગાંગલીયા
પડ્યા કહેવાયા. સિદ્ધપૂરમાં હસમાયલી ગામ
પરથી હસમાલીયા જોયી કહેવાયા. હજીરદ પળુ
આદિય ધાલજોને આવેલું હતું.

મોઢેરા ગામ

મોઢેરા ગામ નાનું છે. ત્યાં હાકરડાની
વસ્તી વિશેષ છે. પોલીસનું યજ્ઞ છે એક
નાની નિશાળ છે. ગામની બહાર ધર્મશાળા
છે. ગામ ટેકરા પર આવેલું છે. ધર્મશાળામાં
એક જીની પુરાણી વાવ છે. ભોંયરામાં એક
મંદિર છે. ત્યાં યજ્ઞને વાવમાં જવાય છે. વાવના
ઉપરના ભાગમાં લાંબા સળીયા મારીને તે બંધ
કરી દીધી છે. એ ભોંયરામાં જે મંદિર છે,
તેમાં મોઢેરા માતાની આરસની મૂર્તિ બના-
વીને પધરાવેલી છે. ઉપરના ભાગમાં વિશાળ
ચોક છે અને આજુબાજુ ચોવીસ દેરીઓની
નાની નાની આરસની મૂર્તિઓ ગોઠવેલી છે.
આસપાસ એક વિશાળ ધર્મશાળા વરમળા-
મના એક શ્રીમંત શેઠ નયુભાઈએ બંધાવી છે.
અને સિદ્ધ દેવાળાને મોઢેરા ધુંમટ મુંગમ નિવાસી
મારા પાડોશી પળુ હાલમાં સદગત દાનવીર શેઠ
દયાશંકર દેવશંકર ખાંડવાળાએ બંધાવી આપ્યો
છે. કહે છે કે મોઢ, દશન કરવા જાય તો પળુ
કષ્ટ પામ્યા વગર રહે નહિ તેથી ત્યાં કોઈ જળું
નથી. હાલ પળુ મોઢેરા ગામમાં મોઢ ધાલજી,
લાલિયા કે ધમ્મી કોઈ નજરે પડતું નથી, ને
કેદાય કોઈ હોય તો તેને સતતિ હોતી નથી.

સવંત ૧૮૯૬ માં મોઢની કાન્દુરન્સ ધર્મ-
શાળામાં ભરવાનો ઇરાદો મોઢ ગ્રામીને થયો
હતો અને બહુચરાજીથી પાચ ગાઉના માર્ગમાં
મોઢરના વાદનની વ્યવસ્થા પળુ આવવા માટે
કરવામાં આવી હતી. પળુ કહે છે કે દેવીના
શાપથી ડિંવા અન્ય કાંઈ કારણથી એ યોજના
પડી ભાંગી. ધર્મશાળામાં ગાદલાં મોઢાં વાસજી

કુમળ વગેરે એકસો માણસોને પૂરાં પડે તેટલાં
છે. તેના પર દિવાન બહાદુર ગોવીન્દાસનું
નામ લખેલ છે. સુસાફરને સર્વ પ્રકારની સગ-
વડ મળે છે. ગાયકવાડ સરકાર સયાજીરાવ મહા-
રાજ તથા શેઠ નયુભાઈની રંગીન એનલાઈન્ડ
તસ્વિરો ત્યાં રાખવામાં આવી છે. બહુચરા-
જીની યાત્રાએ આ ત્રીજવાર સવંત ૧૯૮૭ ના
ચેત્ર માસમાં ગયો હતો ત્યારે મે સ્વતંત્ર જોષ
તપાસ કરી આ ઇતિહાસ લખ્યો છે.

મોઢેરા ગામથી છેટે એક રામકુંડ છે. તે
કહે છે કે ભગવાન રામચંદ્રજીએ બંધાવ્યો છે.
તેના દરેક ઓવારે ઘાટ ઘાટની નકશી વાળી
સુદર દેરીઓ બંધવામાં આવી છે. કુંડ તથા
દેરીઓના ધુંમટની કારીગરી દેવી છે, અને
એવી તો ઉત્તમ પ્રકારની છે કે શિલ્પકળાની
તે સમયની કૌશલ્યતાને એક અચ્છા નમૂનો
છે. તળાવના ઉપર રામચંદ્ર પરવ્યા તેની
ચોરીનો મંડપ બાંધ્યો છે. તેમાં પળુ તેવી જ
કારીગરી છે. શિખર તથા ધુમ્મો ઉપર નાના
નાના પૂતળાઓ બેસાડેલા છે. અને જગન્નાથ-
જીના મંદિરની પેઠે તેમાં પળુ કેટલાએક
ખિભત્સ દેખાવના આસનો આવેલાં છે.

ચોરી મંડપમાં હનુમાનની મૂર્તિ છે. મંડપ
બહો જ જીર્ણ છે, ને તે પડી ન જાય તેટલા
માટે ગાયકવાડ સરકારે લોખંડના પાટાઓ
લગા કરી ટેકા આપ્યા છે. નાંચે ભેંયરામાં જવા
માટે સરકાર તરફથી લોખંડની સીડી મૂકવામાં
આવી છે. કહે છે કે એ ભેંયરામાંથી ટેક પાટ-
જી લગી જવાનો માર્ગ છે. અમદાવાદ પાસે
સરખેજ કરી ગામ છે તેમાં મોઢ ધાલજોના
ચારસો ધગે વૈશાખ જોકમાં હું સદકુંડે પ્રયાગ,
અયોધ્યા, કાશી, જગન્નાથની યાત્રાએ પુનઃ ગયો
હતો ત્યારે પળુ જગન્નાથના મંદિરના ધુંમટ પર
ઉપર કરેલ ખિભત્સ ચિત્રો જોયા હતા.

પંચુરજી સમગ્રવટ

કાળો વાવેટો અસલ બપોની નિશાની

ગણાની, અને લાલ વાવટો જેમ કચળ સૂચક ગણાનો પશુ હાલમાં તો લાલ વાવટો બન્યા અર્થ સૂચક ગણાય છે.

કાંજ ગામ—બહુચરાજી માતાના મંદિરના ગદની બહાર નાકામાં જે દુકાન હાલમાં છે તે કાંજ ગામના ઔદિય પ્રાહજીની છે.

કેટલાએકાની એવી માન્યતા છે કે મોઢેરાને મુસલમાન પાદશાહના વખતમાં મોઢેરા ગામ ખાલી કરી જવું રહેવું પડ્યું હતું. તે વિષે તપાસ કરતાં એ અભિપ્રાય સત્ય લાગતો નથી. રાણપુરના રા. રા. ગુણવંતરાય પોપટ-

બાઈ કૃત "પીરમનો પાદશાહ" નામક પુસ્તકમાં લખ્યું છે કે દિલ્હીના અશ્વાઉદીન ખીલજીના બાઈ અલકુખાને મોઢેરાને ચાર માસ સુધી ઘેરા લાધ્યા બાદ તે ઉઠાવી લીધો હતો. તે જ પુસ્તકમાં અન્યસ્થળે મોઢવાલિયાને ઘેરા લાધ્યાનું લખ્યું છે. આ બંને ગામો જુદાં હોવાં જોઈએ. વળી આ બનાવ સાથે કંઈ સંબંધ બેસાડી શકતો નથી. જો મુસલમાનોએ મોઢેરા ખાલી કરાવ્યું તો એકલા મોઢ લોકોને શાને માટે કાઢી મૂક્યા? માટે ઉઠા કારણસર મૂજરાજ સોલંકીએ મોઢેરાને ખાલી કરાવ્યા એવી મારી માન્યતા છે.

સોહામણી શરદ

રાસ

ખીલી આ શરદની સોહામણી,

રજની રસલીની રળીયામણી—હો સખી—ખીલી૦

લીલી હરીયાળી ભોમ, રઘીયાળી રોમ રોમ;

અંતર અજવાળી ઓમ, પરમ ભોમ દાયી—સખી;—ખીલી૦

વનમાં મદ લોલ મોર, કોકિલ કરે કિલોલ;

જુલ જુલના ક્ષણ બોલ, રેલે રસ દથી—સખી;—ખીલી૦

ગુંજન ગંભીર ઘોર, ઘુંઘાવન વેણ શોર;

નાથે નટવર કિશોર, જીવન દોર વાયી—સખી;—ખીલી૦

ઝીલી રસબિંદુ ઓ, રાતગડી રસ ચકોર;

અરધે અવનન અમેલ, અમૃત ઉલસાવે—સખી;—ખીલી૦

—ખુલખુલ—

નાતના પટેલીઆ....!

(કવિશ્રી ત્રિમૂવન વ્યાસકૃત 'સહેરમાં જઈને આવ્યો હું અરજણ'નું પ્રતિગદ્ય)

શ્રી. હરમુખરાય ગોરધનદાસ માંડલીઆ.

[જેમાં એક ગામનો વનની ગામડીએ બીજા ગામમાં જઈ ત્યાંની 'નાતના પટેલ'ની કાર્યનીતિની પેલ ખોજી કાઢી લાવે છે અને તેનું સમજૂતી વર્ણન તેના મિત્ર 'હમના' પાસે તેની પોતાની બાધામાં જ કરે છે.]

નાત પટેલ જોઈ આવ્યો હું સગના,^૧ નાત પટેલ જોઈ આવ્યો;
 'પોસ' એની ખોળી લાવ્યો હું સગના, નાત પટેલ જોઈ આવ્યો. સગ ૧.
 'કરમ ધરમ'ની મોટી રે વાતું, કરનાં રાત દિ' નો થાકે;
 બીડીયું^૨ કુકતો જાય પતલાતે, 'ગપ્પા' હવેલીએ હાંકે! સગના.
 'લગન' અવરણી કે દા'ડાની નાતમાં, પેલી પંગતમાં કાડે!
 દાદાગીરીમાં કમી નો રાખે, (ત્યાંય) બીર'નારે બાટલા શેડે! સગના.
 પાઈની એની કમાણી નહિ ને, નાતની રોધણી ખોલે;
 દારે, જુગાર ને વેશ્યા વાડે, પારકે પેડે^૩ ડાલે! સગના. સગના.
 વિધવા ધનિક કો' આવે જો હાથમાં, નાણા વ્યાજે લાવે;
 મૂળ નાણાને 'પાંખો લાવે' ને^૪, વ્યાજનો દિ' ભૂતારે! સગના.
 રાત ને દિ' રેખડે બજારે, પીડે^૫ કાં ગામને નાકે;
 'લગણો' વખાણે 'પસી'ગલાઈને', 'પસીયો' લગણા'નું હાંકે! સગના.
 ડાયાં જુઓ તો લોંકડી જેવાં, માથું જ્યાં ત્યાં મારે;
 જીવાનીયો કો' હાંખો થીઓતો, 'ડાચીયાં' દેતો ડારે^૬! સગના.
 પારસમણિ જાણે હાથમાં એના! નાતખા'ર કરવાની સાવી^૭;
 હોય જો આવા નાત પટેલીઆ, નાતનું જુરૂં લાવી! સગના.

૧ સગના=જમના. ૨ બીર=બેર. ૩ પેડે=પૈસે. ૪ પાંખો લાવે=ગડાની રે.

૫ પીડે=ગરની દુકાને. ૬ ડાચીય=કદત, ઉઠાડે જવાબ. ૭ ડારે=નીવડાવે. ૮ સાવી=યાત્રી

જીવન સહચરી

શ્રીયુગ કનુ મહેતા

[કેવાલાની કાજાઇએ ચિતાર. જીવન સહચરી વિનાનું
જીવન, જીવન નથી. સૌ વિના થઈ નથી, સંસાર નથી.]

લેખકમાં દીવો મદામશીયતે કર્યો ને ચીમની મૂકવા જતાં મોટીયા સાથે અપઘાત એક મોટી
તીરાક પડી. દીરાના પ્રકાશમાં દેખાયું કે ટેબલ પર પૂજાના થર ચઢ્યા હતા. ખડિયા તરફ
નજર ગઈ તો શાહી સુઝાર્ક ગઈ
હતી ને કલમમાં ટાંક ન હતી.

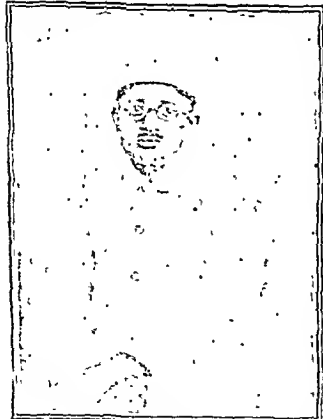
એક બાલુ ખીંતી પર મેહુ
ખમીસ રહતી સરત જેવું મ્હો
હરી દીગાઇ રહ્યું હજી ને રોષી
જમીન પર જઈ પડી હતી.
ખીડીના કાથાં બહો તહો
પથાં હતાં.

‘હું’ આશમ ખુશીમાં
પજો, દીરા સરખો હરી વાંચવા
મેહો. ચોપડીનું પાનું ઉપાડનાં
જ પહેલું ચિત્ર.....

સુધા મધુના ખોગામાં
માથું મૂકી સૂતી હતી ને મધુ
નાચો નમી સુધાના અધરમાંથી
વહેતાં અમૃતરસનું પાન કરવા
ન ચો નમી રહ્યો હતો. ને...
પુર્ણમાને પ્રકુલ ચંદ્ર એ
રસીક જોડાની રસસિધા સોંક
વાંની જાદુ કરતો હતો રહ્યો હતો.
એ ચિત્રની નાંચે લખ્યું હતું:-

‘સુગન્ધે આંખો મોંની ને અધરમાં અપાર અડો ને પહેલાં પતિને
લમ્બીર ચીડાવા વચમાં આડી દબેલી પડી.’

મેહોના રંગે રંગે એલી એ કૃપામગ્નથી નાનુક દેવેલી! મધુએ સાંદરની સરળતા રખાઓ.
તેમાં જાડીન થએલી જોષ ને આરનેથી એ દહેગી ખસેડી...જરે એ એની મેઝે જ ખસી
રૂઝ ને પડી....! એક મધુર: સુખન.....

વાક્ય પૂરું થાય તે પહેલાં, એકાએક એક જિજ્ઞાસી પાસેની આરીમાંથી ફૂટી ટેનલ પર આવી ને સમતોલ પથ્થુ ગુમાવતાં લેમ્પ સાથે અથડાઈ. ધમક કરતું કે લેમ્પ ઉધિું વળ્યું ને સાથે જ આસલેટ બહાર ધસી આવતાં જોન-જોતામાં મોટા બડકા થયો.

દરેલો અકસ્માત આગમાં પલટાઈ જાય તે પહેલાં ખૂણામાં પડેલી પાણીની માટલી ઊંચકી તે પર રેડી દીધી ને બડકો હોલગ્યો અને મુંઝાએલો, કંટાએલો, યાકેલો હું પથારીમાં પડ્યો ત્યારે ફરીવાર ચેક્રું સુધા વાળું મિત્ર યાદ આપ્યું.

ઓહ, એવી કોઈ જીવન સદચરી મારે હોય તો ! હું પરજોસો હોજી તો ! એકાદ સુધા દસતી રમતી મારા કુખના કુંગરોને સ્વર્ગસમા મનોહર બનાવી શકત. મારા માર્ગમાં કમલે ને પમલે આવતી મુશીજતોનો અંત લાવી દેત. ખીંતી પર ટીંમાતું મેલું ખમીસ સ્વચ્છ, સુંદર હોત. જમીન પર ધૂળ ખાતી ટોપી ઘસ વડે સાફ ચર્મ ઉચીત જગ્યાએ ચોબી રહી હોત. ખીડીનાં ચોથાં મારી સુધાના નાનુક દાઢમાંની નાનુક સાવરણીના એક જ સપાટે મ્યુનિસિપાલીટીની કચગા માડીમાં જઈ પડ્યા હોત ટેનલ પર ધૂળ ખાતી ચોપડીઓ, મેદોરંગાએલા દાથે વ્યવસ્થિત બની ગોઠવાઈ અર્ધ હોળ ને વેગળ છેરણ દયામાં બિદામણ લાગતું આખું મ ધર, ને ખેલાસ જેવો હું પોતે પણ ઉચ્છેદ્ય બદલાઈ ગયો હોત ને... સામેના મકાનમાંથી જવત... 'બળે આ વાંદાનો અરતાર...' એવી રમુજ દબે લલકારતો હતો. એ જવત મારા જેવો હતો.

૨

એક વખત એનો હતો ન્યારે હું સુષિ-લાગાઈને ચાલતો હતો અને એ પણ મને ખૂન બહાઈ ઊતરીએ લગાડી દેતી. હું પણ ખૂન મૂળમાં આવી જતો ને લેવાય તેટલો દલાવો

લેતો: તેની આંખો મને જોઈ દસતી ને ધેલી જનતી. હું જ તેનું સર્વસ્વ હોઉં તેમ તે મને બહાઈથી, રનેદથી સત્કારતી.

અમો બને સાથે ફરવા જતાં. સમુદ્ર તટે રેતીના વિશાળ પટમાં બેસતાં. ચિતલ પવન લદરીએ દવામાં ઊડતાં તેનાં સુવાળા રેશમ જેવા બાલ સાથે હું રમત કરતો અને સારે તીરછી આંખો કરી, મારી એ મેશા નિરાળી તે દસતી, ને આનંદસાગરમાં ડૂબી જતી હોય તેમ દેખાતી. પછી તો હું ઘેર જવાની રદ લેતો, એટલે તે મને ઊંચકી ઘેર લઈ જતી ને બાને સોંપી દેતી.

તમે સમજ્યા! સુષિલાગાઈ અમારી ધાટણ હતી. ધરની કામવાળી હતી. માગ પર તેને, બહુજ વહાલ હતું. તે મને તેનાં જીવની જેમ આહતી. મારા માટે મરી પડતી. હું જરાક રડતો કે તે દોકની આવતી ને મને ઊંચકી લઈ મુખીઓથી નવરાવી દેતી. મળે હું જ તેનું સર્વસ્વ હોઉં ! કારણ, તેનું કોઈ ન હતું. તે બિચારી વિધવા હતી, અને અમારે આશ્રયે રહી દિવસો કાઢતી. ધરના માણસ જેવી તે ગણાતી તેના આ પ્રેમનો બદલો વાળી આપવા તે વખતે હું ધણેય તકલ્પો, પણ સારે હું માંક પાંચે વરસનો હતો, એટલે પ્રમની દુનિયામાં સાવ સગીર ગણાતો.

પણ પછી ન્યારે હું વરસોના જવા સાથે જીવન બની ગયો ને એક દિવસ ન્યારે મેં અમારી સુષિલાગાઈને કોઈ નવી જ દષ્ટિએ જોવી શરૂ કરી એના સુવાળા રેશમી ચાંચોની સુંદર લટો, એ તીરછી, જલ્દુમરી આંખો, એ ગુલાબશા આલો નવલક્યાંઆમાંથી શીખી કાઢેલા આ બધા યંત્રોથી લલચાઈ એક દિવસ તેના પ્રેમની ખાનગી રીતે માનણી કરી ત્યારે ?

મારી એ મામુલી માનણીથી તે અડકી બીડી ને બોલી 'ચરર...મનુભાઈ...' એ શું બોલ્યા ?

મેં જરા હિંમતથી કહ્યું. 'આજસુધીના તમારા વક્ષાદારી બધાં બહાલનો બહો...'

'ચૂપ. આજે બોલ્યા તે બોલ્યા, ફરીથી બોલશો તો બાને.....'

તેની મક્કમતા જોઈ આપણે તો સાવ આશ્ચર્યમય બની ગયા.

૩

પરંતુ એક વખત દિલમાં પ્રેમનો દાવા-નળ પ્રગટ્યા પછી હોલવવો સુરક્ષ બને છે, અને જો કોઈ નરપુંગવ એવી સાધુનાતો ડાળ કરતો હોય તો તે પ્રેમની ફિલોસોફીને ખરાબર સમજતો નથી એમ જ કહેવું જોઈએ. અલગત અધિભુનિઓએ તપ ને સંનમ ને નિમક ને એવાએવા સાધનો વડે એ પ્રેમાગ્નિ પોષણના અભાવે મંદ પાડી, લગભગ કારી નોખવા નેટલી હા સુધી લઇ જવાના ઉપાયો લેતાબા છે; પરંતુ એમાં પણ જો વિશ્વામિત્ર જેવડા જેવી એક જ મીનમારી પડી કે એ પ્રેમ એકાએક બહો થઈ જાય છે.

એટલે ત્યારપછી હું હંમેશા બેચેન રહેતો. એક વખત એક સિનેમા એક્ટ્રેસના પ્રેમમાં હું અજબ રીતે સપડાઈ ગયો. એક દિવસ મારી નજરે એ એકાએક પડી. એને જોતાં જ મને કંઈ કંઈ થઈ ગયું. દિલમાં જાડે જાડે મીઠું હાં ઝળઝળવા લાગ્યું.

એના સૌંદર્યની સુવાસ આસપાસ પ્રસ-રાવતી એ બેડી હતી. એના ચોક્કસ હાસ્ય વસ્ત્રો દેખાતી હાકમ કળીશી દંતપંક્તિઓ...! એાહ! એ જાણે મને એ અનુપમ ધડીઓ મારે આમ-ત્રણ આપતી ન હોય! મુદર આસમાની રંગની પારીક સાડી એના વક્ષસ્થળ પરથી સરી જતી કુચ્છપના આધારે અટકી રહી હતી અને એ બધું મારા જોવા પ્રેમના પતંગિયાને એવી સેવા ખસ હતું.

અને તમે શું સમજ્યા! શું મેં એ અથુ-

મૂલ તક જવા દીધી હતી!

નહિ જ. મેં તેનું આમંત્રણ સહ્ય રવી-કારી લીધું. તે મારે ઘેર આવી ને પછી...

કોઈ ન જાણે તેમ અમારી પ્રેમ-ગોષ્ઠી અવનવા રંગ ધારણ કરતી. ક્યારેક એ મારી ગોદમાં જ લપાઈ રહેતી. ક્યારેક છાતીએ. ક્યારેક હૈયે દૈયાં મળતાં ને રસકેલીમાં તરબોળ બનતાં. એાહ...! એ વિચિત્ર સુખદ અવસ્થામાં હું સધળું બૂલી જતો. જાણે કોઈ મસ્ત દુખ-વતા મહાસાગરના અભેદ કિલ્લા વચ્ચે આવી રહેલા એકાંકી ટાંપુ ઉપર, હું ને મારી એ જાદુગરી એકલાં જ હોઈએ...કુનિયાથી દૂર દૂર સુખદુઃખથી પર, અનંતરસના હિંડોળે હિંચકતા હોઈએ! અને ખરેખર એવા સુખદ રવિનાં એક વખત સેવતો હું ને મારી બનેલી એ જીવન સદચરી...!

હૃદયના જાંકણે સમાએલું સર્વ બહાલ એકઠું કરી એક અજોડ ને અજુમૂલ એવું સુખન મેં તેને લીધું. એ સુખનમાં ઉછગતી રસકોળાનું પાન બેભાન બની હું પી રહ્યો હતો; ત્યારે..... મને શી ખબર કે અમારી એ એટલા કોઈ જાનું જાનું નિહાળી રહ્યું હતો!

ખીજ જ સૂણે એક ધણો મારા વાંસામાં પડ્યો, ને મારો નશો જીનરી નળ તે પહેલાં, મારી બહાલી..... મારા હાથમાંથી પાપુચ્છ એ ખુંચરી, ટુકડે ટુકડા કરી, જમીનપર ફેંકી દીધી.

'કમળત' 'કુર્ચાખર'.....ને ખીજ કંઈક વિશેષણે તેમના મ્હોંમાંથી સગતાં હતાં.

મારી એ જીવન સદચરીને જોઈ હવે તો તમે સમજ્યા હશે; સુશિક્ષાપાત્રના પ્રેમમાં નિરાશા મળ્યા પછી મને સિનેમાની સુંદરીઓ એકી કરવાનો શોખ, અરે ઉન્માદ જાગ્યો હતો અને એ ઉન્માદને સંતોષવા જાહેર રીતે વેચાતાં છાપાં ને સાપ્તાહિકોના મુખપૃષ્ઠોને શો-ભાવતી સિનેમા સુંદરીઓ, એક આના જે

જ પૈસામાં ખરીદી હું એકઠી કરતો હતો અને ઉપર કલા પ્રમાણે એક દિવસ એવી એક મનમોહિની એક સમાહિતના મુખપૃષ્ઠ પર સોફા પર બેઠેલી મારી નજરે પડી, પ્રથમ દૃષ્ટિએ જ 'Love at first sight' ની જેમ હું તેના પ્રેમમાં સપડાઈ ગયો; જ પૈસામાં એને વેચાતી લઈ, એક ધારદાર અપ્પુવડે તેમાંથી તેને અલગ કોરી કાઢી, એને એક મજાની ફ્રેમમાં જડી લીધી ને પછી રાજ રાજ હું કંપનાની પાંખો વડે એની જોડે સ્વર્ગવિહાર

કરવા લાગ્યો. એક દિવસ એમ સ્વર્ગવિહાર કરતાં, બેસાન દયામાં હું બાપુજીના હાથે પકાઈ ગયો ત્યારે.....

આ પછી કુદરતને ન ગમ્યું હોય તેમ મારા માતાપિતા ને મારી જાહેજલાલી, સંસારન સુખદુઃખની છાંયડીમાં અદૃશ થયા ને હું એકલો ધોએસ મુળા જેવો, જીવન સહચરીની જપમાળ જપતો વાર્તાની ચર્યાતમાં કહ્યું તેમ રહી ગયો.

હાસ્ય રસ

પીરસનાર

શિક્ષક—જમન, માથુસ છલને વળગી રહે તો તે દુઃખી થાય.

જમન—સાહેબ, તો પછી ગઈ કાલે મેં ખોટો દાખલો કર્યો ત્યારે તે સુધરાવવા તમે શા માટે જી રહી !

મનકાકા માંદગીને બિહાને પડ્યા છે. બત્રોજો, ખબર કાઢવા આવ્યો છે.

“ કેમ કાકા, હવે કેમ છો ? ”

“ જાણ, રાજ રાજ તખીયત વધારે બગડતી જાય છે અને મારી સ્મરણ શક્તિ તો તંદુર આછી થઈ ગઈ છે. ”

“ એમ ! ”

“ અરે, કાલે મેં થું ખાધું હતું તે પલ્લુ મને આજે યાદ નથી. ”

“ એમ કે ! ત્યારે તો કાકા મને આજે ૫૦ રૂપિયા આપોને. ”

માદક—શેઠ, મને આ દાગિના ઉપર રૂપિયા જોઈએ છે.

શેઠ—કેટલા અને કેટલી મુલત માટે ?

માદક—૫૦૦ રૂપિયા એક વર્ષ માટે તમે કેટલું બ્યાજ લેશો ?

શેઠ—શિયાળામાં એક, ઉનાળામાં બે અને ચોમાસામાં દોઢ ટકો.

માદક—શેઠ, એમ વધતું જોણું શા માટે ?

શેઠ—શિયાળામાં દિવસ ટુંકા હોય છે તેથી થોડું, ઉનાળામાં લાંબા હોય છે તેથી વધારે અને ચોમાસામાં સરખા હોય છે માટે સાધારણ.

રીફ્ટર—મારે લશ્કરમાં દાખલ થવું છે.

સાન્ન્ટ—પલ્લુ તમારા મોંમાં એકે દાંત ક્યાં છે ?

રીફ્ટર—તે મારે લશ્કરમાં રહીને જંદુક ચલાવવાની છે, કે બધાને બટકા બરવાનાં છે !

શ્રીયુત્ શેઠ નરસિંહલાલ લલ્લુભાઈનો આંછો પરિચય

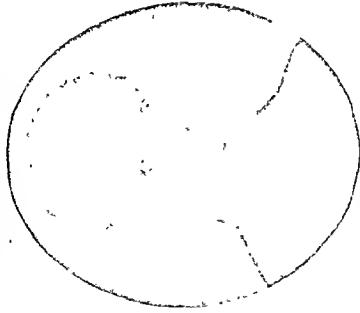
શ્રી. શેઠ નરસિંહલાલ લલ્લુભાઈનો જન્મ સને ૧૮૮૩ ના નવેમ્બર માસની ૨૬મી તારીખે અમદાવાદમાં થયો હતો. આશ્વાસ્થ્યમાં જ પિતાનું જીવ ગુમાવ્યું હતું. કારણકે તેમના પિતાશ્રી શેઠ લલ્લુભાઈ મોતીલાલ તેમને ૧૮ વર્ષની નાની ઉંમરે મૃત્યુ દેવલોક પામ્યા હતા. અને પરિણામે તેઓ તેમના દાદાશ્રી શેઠ મોતીલાલ હીરાભાઈની સીધી દેખરેખ અને સંભાળ હેઠળ ઉછર્યા હતા.

શેઠ શ્રી નરસિંહલાલે પોતાની નાની વયમાં સાધારણ અંગ્રેજી અભ્યાસ કર્યો હતો અને પોતાનો અભ્યાસ હોડયા બાદ તુરતજ ધંધામાં ઉત્સાહભર્યો ભાગ લેવાનો શરૂ કર્યો હતો. તેઓએ ૧૭ વર્ષની ઉંમરે અમદાવાદમાં મેસર્સ અરે-શરૂ હી. વાડીઆની ફર્નિચા ભાગીદાર તરીકે નોકરાઈને સ્વતંત્રપણે તે ફર્નિચા ધંધો ધણી સારી રીતે કર્યો હતો. તથા સાથે સાથે ધી ઇન્જીનીયરિયલ આયર્ન વર્ક્સની ફેક્ટરીનું પણ કામગીરી સંભાળતા હતા. તદુપરાંત પોતાની ૧૮ વર્ષની યુવાન નાની વયે મિલ ઉદ્યોગમાં અંતર્ગત્યું હતું અને “ધી અમદાવાદ સાર-ગપુર મિલ્સ લી.”માં તેમના દાદા શેઠ શ્રી મોતીલાલ હીરાભાઈની સાથે નોકરાવા હતા ત્યારબાદ શેઠ શ્રી મોતીલાલ હીરાભાઈએ મર-ચન્ટ મિલના નામે યોજાણાની મિલ શેઠ શ્રી નરસિંહલાલ લલ્લુભાઈના નામે ખરીદ કરી. તે મિલનો સંપૂર્ણ વહીવટ શેઠશ્રી નરસિંહલાલે તેમના કાકા શેઠશ્રી કનૈયાલાલની સાથે રહી હાથ ધર્યો હતો. આ મિલને તેમણે “ધી અમદાવાદ કેસર દિ-દ” મિલનું નામ આપ્યું હતું અને ત્યારબાદ ધી મોતીલાલ હીરાભાઈ મિલનો વહીવટ લાંબો ત્યાંસુધી તેમણે આ મિલનો

વહીવટ કુનેહ અને કાર્યકુશળતા પૂર્વક ચલાવ્યો હતો. ત્યારબાદ સને ૧૯૨૨માં “ધી મોતીલાલ હીરાભાઈ-મિલ્સ લીમીટેડ” ખરીદી અને “મોતીલાલ હીરાભાઈ એન્ડ સન્સ” ના નામથી પોતે સ્વતંત્ર વહીવટ હાથ ધર્યો હતો અને હાલમાં પણ તેઓ આ મિલનો વહીવટ સ્વતંત્રપણે કરે છે.

સને ૧૯૨૬ માં “ધી વિક્રમ મિલ્સ લીમી-ટેડ” નામની નવી મિલ આધુનિક પદ્ધતિથી સ્થપાઈ હતી અને મેસર્સ રમણલાલ લલ્લુભાઈ એન્ડ કમ્પર્સની નામથી પોતાના નાના બંધુ ભાઈશ્રી શેઠ રમણલાલે અને પોતે સાથે રહી વહીવટ હાથ ધર્યો હતો. આ મિલના વહીવટમાં શેઠશ્રી નરસિંહલાલ સક્રિય ભાગ લે છે અને તેમની કૌમતી સલાહનો ફાળો આપે છે. એ-ટલું જ નહિ પણ શેઠશ્રી નરસિંહલાલ મિલ ઉદ્યોગ વિષેના તેમના જોડા જ્ઞાનનો લાભ અમદાવાદ ઉપરાંત બીજા શહેરોમાંનાં ઉદ્યોગ-પતિઓને આપતા રહે છે. પેટલાદમાં રાજમિત્ર હાતાર શેઠશ્રી રમણલાલ કેશવલાલ તથા હાતાર શેઠશ્રી ચંદુલાલ કેશવલાલના હસ્તક સ્થપાયેલી “ધી રાજરતન નારણભાઈ મિલ્સ લીમીટેડ” તથા “ધી કેશવ મિલ્સ લીમીટેડ” નામની બન્ને મિલોના પ્રેરણાદાતા પોતે જ છે અને આજે પણ પેટલાદની ઉપરાંત-જણાવેલ બન્ને મિલોના વહીવટમાં તેઓ શ્રી સક્રિય ભાગ લે છે. તે ઉપરાંત એનેના કોન્સ્ટ્રક્ટર શેઠ શ્રી હોટાલાલ હીરાચંદની કબોલ ખાતે “ધી હોટા-લાલ મિલ્સ લી.” તથા કડી ખાતેની “ધી ન્યુ હોટાલાલ મિલ્સ લી.”ના પ્રેરણાદાતા પોતે જ છે અને તે મિલમાં તેઓ કાર્યકેટર અને સલાહકાર છે અને પોતાનો સમય અને બહેાળો

શ્રી ૨મણિવાઈ લલ્લુભાઈ- અમદાવાદ

જન્મ ૬-૧ ૧૮૬૫

શ્રી ૨મણિંદલાલ લલ્લુભાઈ-અમદાવાદ

જન્મ ૧૨-૨ ૧૮૮૫

અનુભવ ઉપરોક્ત બંને મિલો માટે આપે છે.

અમદાવાદના મિલ ઉલોગમાં શેડ શ્રી નર-
સિંદનાથ એક અગ્રગણ્ય ગણાતા હોઈ આજે
સંખ્યા બધ મિલોમાં-ડાયરેક્ટર તરીકે કામ

કરે છે. તેઓ (૧) ધી
મોતીનાલદીરામાઈ મિલ્સ
લીમીટેડ (૨) ધી વિક્રમ
મિલ્સ લીમીટેડ (૩) ધી
અંદ્રોદય મિલ્સ લીમીટેડ,
વીરમગામ (૪) ધી હોટા-
લાલ મિલ્સ લીમીટેડ કલોલ
(૫) ધી ન્યુ હોટાલાલ
મિલ્સ લીમીટેડ, કડી (૬)
ધી કેચવ મિલ્સ કંપની
લીમીટેડ (૭) ધી રાજવત્ન
નાન્યુમાઈ મિલ્સ-કંપની
લીમીટેડ (૮) શેડ શ્રી કર્ણ-
રમાઈ લાલવાઈના મુખની
ધી અમદાવાદ ન્યુ કોટન
મિલ્સ કંપની લીમીટેડ તથા
(૯) ધી અમદાવાદ કોટન
મે. કુ. લી. ના એજન્ટસ
મેસર્સ અમૃતલાલ હરગો-
વિંદાસ એન્ડ બ્રધર્સ
લીમીટેડની એજન્ટ પેટીમાં
—ડાયરેક્ટર છે. તદુપરાંત
અમદાવાદ મિલ્સ એસોસિ-
એસિયેશનમાં શેડ શ્રી
ન.સિંદલાલેમેનેજીંગકમિ-
ટીમાં આશરે વીસવર્ષ સુધી
સભ્ય તરીકે કામ કર્યું છે.

મિલ ઉલોગ સગતી
સર્વદેશીય જવાબદારીઓ
હોવા છતાં શેડ શ્રી ન.સિંદનાથ જીજી સ-
ચાઓમાં લાગ લે છે. અને દરેક તરીકે
પણ પોતાની સેવાઓ અર્પે છે.

મહુમ શેડ શ્રી મંગલદાસ ગીરધરદાસ
પારખની ધી મન્ડરદીઅલ એન્ડ એન્ડ વેરટર્ન
ઈન્ડીયા લીમીટેડ, ધી અમદાવાદ મિલ્સ લાઉ-
સીંગ મોસાયવી લીમીટેડ, ધી અમદાવાદ લાઉસીંગ

‘આપણું માસિક’

“મેહ મહોદય” માસિકની શર-
આત ૨૨ વર્ષથી થઈ ગઈ છે. ૨૨ને
આ અંક તેની ૨૩ મી વર્ષમાં છે એ
ખરેખર દરેક યુવાનને અતિ આનંદની
વાત છે. આજના યુગજનને આજની
સાચા સુખાર્થો કરે અને જ્ઞાતિને ઉત્ત-
તિના માર્ગે દોરે એવી નીતિ હાખવડું
યુગપત્ર આપણે ત્યાં ૨૩ વર્ષથી ચાલુ છે.
દુનિયામરમા પ્રગતિનો જીવ જ આજે
છે. ઠેર ઠેર નવું સર્જન થઈ રહેલું છે.
એવા પ્રગટ મોજાઓમાં સુખદાયક રણ-
ભેરી બળવડું આપણું માસિક હજુ પણ
આજનમ પ્રગતિ કરી રહ્યું છે.

રથે રથે દુ ખો હતાં—દરેક હતાં,
ત્યાં ત્યાં ‘મેહ મહોદય’ પોતાની બળતી
સેવાઓ આપી તે રાજી દીશ છે.

નવા ને નવામાં સમન્વય કરતું
આપણું માસિક હજુય ઉત્તતિને માર્ગે
નવા વિચારી રહ્યું છે.

હજુ તેના માર્ગમાં અનેક વિઠળ-
ણાઓ છે, અડચણો છે, રૂંધેલ મેદાનો
પણ છે, છતાંય હિંમતસે ‘મેહોદય’
આજન ને આજન તેનાં નામ પ્રમાણે
વધે જશે.

તો યુવાનો! આવો! અને ‘દો
કદમ આગે’ ને મત્ર બોલી આપણું
માસિકને અપનાવો.

નટવર જી. નાજીવરી.

લોન ફંડ એસોસિએશન
લીમીટેડ વગેરેમાં પણ—
તેઓ ડાયરેક્ટર છે.

ધી અમદાવાદ એજન્ટ-
કેશન સોસાયટીમાં દરેકી
તરીકે તેમની સેવા છે.
રા. રા. મલીપનરામ
રૂપરામ અનાથ આશ્રમમાં
કાપવાદક કમિટીમાં સ-
ભ્ય તરીકે કામકાજમાં
પોતાની સલાહ વખતો
વખત આપ્યા કરે છે, અને
યુગગત વૈવિધ્યમાં મેને-
જીંગ કમિટીમાં સભ્ય તરીકે
તથા ટ્રેઝરર તરીકે ધણી
વધેવી પોતાની સલાહ
અને સેવા અર્પે છે, અમ-
દાવાદ મિનએનસ’ એસો-
સિયેશનના કાપવા સો-
શલ કલાલાના આરખી-
કેશનની સંપંચની પેન-
લની બેઠકમાં સભ્ય છે.
અને અમદાવાદ શરૂ
મદાજનના એડવાઈઝરી
બોર્ડમાં સભ્ય તરીકે છે.

શેડ શ્રી નરસિંદલાલની
દાસ ૫૬ વર્ષની ઉંમર છે
અન તેને સંતાનમાં એક
પુત્ર શ્રીયુત્ત ગોવિંદલાલ
નામના ૩૦ વર્ષની ઉમરના છે. જે આજે
તેમના પિતાશ્રીની સ.ચે રૂંધેલ વર્ષથી ધી મોતી-
લાલ દીરામાઈ મિલમાં કામકાજ કરે છે.

ખરું સુખ શામાં છે ?

લેખક:

શ્રીયુત રતિલાલ હરશ્ચંદ્રનંદાસ મલિયાર

બી. એ. બી. ઈ.—વલ્લભાણુ કેશ.

સંતોષ જોજ
ખરું સુખ:—આ
જગતમાં મનુષ્ય
માત્રને ઉદ્દેશ સુખ
પ્રાપ્ત કરવાનો છે,
અને તે માટે મનુ-
ષ્યો સુખી થવાને
અનેક રીતે કાંઈક
મારે છે. દરેક વ્યક્તિ
સુખ મેળવવાને
ખૂબ દોડા દોડી કરે
છે. જુદાં જુદાં મનુ-
ષ્યો સુખની જુદી-
જુદી વ્યાખ્યાઓ
કરે છે. કોઈના મં-
ત્ર અથવા ધર્મ ધન
પ્રાપ્તિ એ જ ખરું
સુખ છે, કોઈના
મતે અધુનાદિકનું
સુખ એ જ સાચું
સુખ છે, કોઈના
અભિપ્રાયે 'ગરીબી
એ જ અમીરી' છે,
કોઈના મતે વૈભવ-
વિલાસ અને એશ-
આરામનાં સાધનો-
ની પ્રાપ્તિ એ જ

સુખ છે અને કોઈને ધનસેવા એ જ જીવનનું ખરું સુખ છે. કલ્યાણ છે, એન હાથે છે. સો કોઈ કપૂલ કચેરી કે ખાનપાનાદિમાં, બાદશાહી જીવનમાં, વિષયવાસનાની તૃપ્તિમાં, તૃષ્ણામાં, અને ધનપ્રાપ્તિમાં ખરું સુખ નથી, પણ એ તો સુખનો આભાસ છે સંતોષ એ જ ખરું સુખ છે. ‘સંતોષી નર સદા સુખી’ એ કહેવત જાણીની છે. સંતોષ એટલે લોભ વૃત્તિને તિલાંજલી આપી જે પરમાત્મા આપે તેમાં સંતોષ માની પ્રસન્ન રહેવું તે. મનુષ્યનો એ સ્વભાવ છે કે તેને પ્રાપ્ત સ્થિતિથી સંતોષ નહિ થતાં પોતાની સમૃદ્ધિ વધારવાનો તેને લોભ થાય છે અને નવાં અને વધારે સુખની આશા રાખે છે. સંતોષી માણસ જરૂર જોટલું ધન અને સુખ સાધેના પ્રાપ્ત થતાં સંતોષ માનશે અને તેમાં સુખ અનુભવશે એ તો રૂપદેહ કે મહેલો સુખ સાધેના તથા બાદશાહી હોય તો પણ સંતોષની વૃત્તિ કેળવ્યા વિના મનુષ્ય કદી પણ સુખી થઈ શકતો નથી.

.. સુખ મનુષ્યના અંતરમાં જ છે:— ખરું સુખ કોઈ બહારની વસ્તુઓમાં જ નથી પણ મનુષ્યના અંતરમાં જ રહેલું છે. સુખ દુઃખ મનમાં જ ઉદ્ભવે છે એ તો મનની કલ્પના છે, સુખ દુઃખ દુનિયામાં કોઈને કાબઢ રહેતાં નથી. જીવનમાં ઘડી તડકો અને છણા—ચડાની અને પડતી વારાફરતી આવ્યા જ કરે છે. રાપ અને રંક સુખ દુઃખના ચક્રારામાં સરખા જ છે. જાની માણસ સુખથી યુક્તાતો નથી, તેમજ દુઃખમાં દિમ્બત દારી જતો નથી, પણ સમાધાન વૃત્તિથી પોતાની શાંતિ જાળવી રાખે છે; અને તે જ ખરો સુખી છે. આર. એલ. સ્કીન્સન નામના એક અંગ્રેજ લેખકે કહ્યું છે:—
‘He is the happy man who lives wholly in himself.’ જે પોતાની સ્થિતિથી સંતોષ માને છે તે જ સુખી છે.

જીવન સાદૈશ્યનું પ્રથમ પગથિયું:— પરમાત્માની ન્યાય વૃત્તિમાં સંપૂર્ણ શ્રદ્ધા ધરાવતી એ જીવન સાદૈશ્યનું પ્રથમ પગથિયું છે. જેને એ શ્રદ્ધા હોય છે, તે મને તેવી સ્થિતિમાં દદ રહે છે. તે સમજે છે કે જે કંઈ થાય છે તે સારાં માટે જ થાય છે, એટલે તેને માટે દુઃખ અસ્તિત્વ ધરાવતું નથી દુઃખને સમયે અડમ ધૈર્ય અમર દિમ્બત રાખતી એ કંઈ મનુષ્યની જેવી તેવી કસોટી નથી, પણ એ કસોટીમાંથી પાર ઉતરનાર માણસને દંમેસાં મીઠા ફળ મળે છે. દુઃખમાં આવ્યા પ્રકારની દક્ષતા અમર દિમ્બત સાચી શ્રદ્ધા વિના કદી ઉદ્ભવતી નથી. જ્ઞાન એ શ્રદ્ધાનું અંતિમ પરિણામ છે. એ તો સાચું કહ્યું છે કે શ્રદ્ધા અને દિમ્બત એક બીજાના મોખતી છે. અતઃ કરણની સાચી કેળવણી વિના આવ્યા પ્રકારની શ્રદ્ધા અમર દિમ્બત કદી ઉત્પન્ન થતાં નથી. આવી શ્રદ્ધા ધરાવનાર અને દિમ્બતવાન માણસો ખરા સુખી છે.

સંયમમાં જ સુખ છે:—લક્ષ્મી પ્રાપ્ત કરવા અમર વૈભવવિલાસ પ્રાપ્ત કરવા પાછળ રમ્યાપર્યા રહેવું, એ કામ જીવનનું ખોલ નથી; એ તો અનિષ્ટબંધન છે જીવનનું ખોલ એથી ઉચ્ચ છે સવમ, તાકાત દિમ્બત, ધૈર્ય ઈત્યાદિ જીવનનો ખોરાક છે. નિર્જાના, કાવળના, ભય અને નારીપાસી એ જીવનનું પાન છે. જોટલાં પ્રમાણમાં માણસ ઓવમ કેળવે છે, મન ઉપર કાણુ ધરાવી શકે છે, તેટલાં પ્રમાણમાં તે સુખી છે. સંયમમાં જ ખરું સુખ છે. ઓવમી મનુષ્ય કદી દુઃખમાં દિમ્બત દારી જતો નથી, તેમજ દુઃખથી ગભરાતો નથી. મનોનિમગ્ન એ અપરામાં અપરી વસ્તુ છે, કારણ કે મોહ, તૃષ્ણા, સ્વરૂપ છત્વાદિ તેને લોભાવરાને દરદ મઠ ખડે પથે તંબાર હોય છે. જે માણસે મનને ક્યને ક્યું નથી, તેને ઇન્દ્રિયો અચળે માર્ગે દોરે છે,

તે સંનિગોનો દાસ બને છે અને રવેન્ડા પાર નદિ પડનાં દુઃખી અને નારીપાસ થાય છે. સંયમી માણસને દુઃખના દર્શન થતાં નથી, જલ્દે તે ગમે તેવી રિચાનમાં સુખ જ માને છે. મનને દગ્ધમેશ સન્માર્ગે ધાળવું, તેમજ ખેાટી આશાઓ અને દિલગીરીમાં કદી મનુષ્યે ફસાવું ન જોઈએ. સુખ અને સંતોષ એ સંયમી માણસના હરદમેશના સાથીદારો જ હોય છે.

અસંતોષ અનેક દુઃખોનું મૂળઃ—
અસંતોષ અનેક દુઃખોનું મૂળ છે. જે માણસ અસંતુષ્ટ હોય તો ગમે તેટલી ધન પ્રાપ્તિ હોય અગર સુખસાધનો તેને હોય, તો પણ તે કદી સુખ પ્રાપ્ત કરી શકતો નથી. અસંતોષી માણસની તૃષ્ણાનો કદી અંત આવતો નથી. અસંતોષી મનુષ્ય ગમે તે પ્રકારે—નીતિ વા અનીતિને માર્ગે પોતાની મતક્ષમ પાર પાડવા કદી અચકાતો નથી. સંસ્કૃતમાં કહ્યું છેઃ—

અસંતોષસ્ય નાસ્ત્યન્તસ્તુષ્ટિસ્તુ પરમં સુખમ્ ।

અર્થઃ...અસંતોષનો અંત નથી અને સંતોષ જેનું અન્ય મોટું સુખ નથી.

સુખી જીવનના માર્ગોઃ—સદ્વર્તન, શુદ્ધ વિચાર, સદ્ગુણ, સ્વાશ્રય અને શાંતિ એ સુખી જીવનના માર્ગો છે, એ સુખી જીવનના આવશ્યક અંગો છે. વગર વિચાર્યા કર્યાથી જીવનમાં દુઃખ અને નિરાશા ઉત્પન્ન થાય છે. શુદ્ધ વિચારથી જીવનમાં આનંદ અને સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે. જે મનુષ્યનાં હૃદયમાં સદ્ગુણનું ખીજ રાખાયેલું છે, તે જ સુખી છે. પવિત્ર અને સુખમય જીવન ગુણરસને ઉદ્દેશ અગર ચિંતા અગર મનની આકુલ વ્યાકુલતાને સ્થાન નથી. આત્મ સંતોષીને હરદમેશ શાંતિનો જ અનુભવ થાય છે. શાંતિ એ અન્ય સદ્ગુણનું જૂથ છે. શાંતિ સિવય ગમે તેટલી ધક્કિત હોય તો તે નકામી છે. જીવનમાં શાંતિ એ એક અલૌકિક ચમત્કાર છે, સુખ છે. ખરી

મુશ્કેલીના સમયે જે મનુષ્ય પોતાની શાંતિને, સુમાવડો નથી, તે જ ખરો સુખી છે. શાંત મનુષ્ય દગ્ધમેશ નિઃસ્વાર્થી હોય છે અને તેને સુખ અને જ્ઞાન બન્ને પ્રાપ્ત થાય છે અને તે કદી પરિજ્ઞામની ચિંતા કરતો નથી. સદ્વર્તન એ મનુષ્યનો અમર દેરી અંશ છે અને તે ગુણથી જ દુનિયામાં વિશ્વાસ પેદા થાય છે. મનુષ્યની ફરજ છે કે તેણે દુષ્ટ વિચારો, અનિષ્ટ ભાવનાઓ, મનુષ્યના પદ રિપુ-કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, મદ, મત્સર અને કુસંસ્કારોથી હરેક પ્રકારે બચવું જોઈએ. શુદ્ધ આચાર વિચાર અને માનસિક પવિત્રતા સુખી થવાને આવશ્યક છે. સ્વાશ્રયમાંથી જ ધણી ઉત્તમ ગુણો ખીલી નીકળે છે, ને તે ગુણોથી જ મનુષ્ય સુખી થાય છે. જે મદાન ગુણ સ્વાશ્રયથી ઉદ્ભવે છે, તે સંતોષ છે અને તેની સાથે ધૈર્ય પણ આવડું આવે છે. સ્વાશ્રયથી સદ્વર્તનનો ઉદય થાય છે અને તેથી માણસ ખરેખર સુખી થાય છે. સ્વાશ્રયના મદાન ગુણ વિના કોઈ ખરેખર સુખી અગર મદાન ઘર્ષ શકેલ નથી. આંગ્રજ કવિ વર્ડ્ઝવર્થનું નીચેનું સૂત્ર સુખી થવા છઠ્ઠાંતારે ઝરાખર યાદ રાખવું ધરેઃ—

Plain living and high thinking સાદું જિવન અને ઉચ્ચ વિચાર એ સુખી જીવનના પગથિયાં છે.

માણસ પોતે જ મનનો રાજા છેઃ—
માણસનો પોતા સિદ્ધાંત કોઈ રિપુ નથી. પોતાના મન ઉપર કાબૂ નહિ ગાખવાથી દુઃખ ઉત્પન્ન થાય છે. જે મનુષ્યે પોતાને જીત્યો છે, તે જ તેના મનોરાજ્યનો રાજા છે. આવો માણસ ગમે તેવી સ્થિતિમાં મનનું સમતોલપણું કદી ગુમાવતો નથી. જેણે મનોવિગ્રહ ઝરાખર કળાવ્યો છે, તે જ નિરંતર સુખ ભોગવે છે. આવો માણસ કદી સંનિગોને વશ થતો નથી, તેમજ સંનિગોથી તે કદી દોરાનો નથી; પણ તે હરકોઈ સંનિગોમાં સ્વસ્થ રહી સુખનો અનુભવ કરે છે.

પ્રસન્ન પ્રકૃતિ—પ્રસન્ન પ્રકૃતિ એ સુખનું એક આવશ્યક અંગ છે. પ્રસન્નતા એ મોટા સદ્ગુણ છે. પ્રસન્નતા એટલે આપણે જે સ્થિતિમાં હોઈએ તેમાં સંતોષ માની સુખી થવાની

દૃષ્ટિ રાખવી. ખરી પ્રસન્નતા અંતરમાંથી જ ઉત્પન્ન થાય છે. ધન્ય જન્મ પ્રસન્ન પ્રકૃતિ સિવાય બરાબર થઈ શકતું નથી. જે મનુષ્યમાં પ્રસન્નતા નથી, તે ખરેખર દુઃખી છે. અસ્તુ !

દીનતાનો મહિમા

અનુવાદક—શ્રી. હિંમતલાલ નાગચંદ્રાણ વોરા.

પુષ્ટિ માર્ગનો મુખ્ય સિદ્ધાંત “દીનતા” એ વિષે કોઈ વિચારવાનું છે. આપણામાં કહેવત છે કે “નમ્યો તે પ્રભુને ગમ્યો” “કોઈ વેંત નમે તો સામે હાય નમે” આ કહેવતો બતાવે છે કે અભિમાન અદંકાર છોડી દો, અને દીનતા રાખો. આ માર્ગ પણ એજ બતાવે છે કે તમે દીન થાઓ, પ્રભુના દાસ બનો ખીજ માર્ગો મહમ્ વસોસ્તિ જેવા સિદ્ધાંત બતાવે છે, ત્યારે આ માર્ગ મહમ્ વસોસ્તિ બતાવે છે, પ્રભુ. હું દાસ છું. સેવક છું, તારી કૃપા વગર મારાથી કોઈ બની શકે તેમ નથી. તુંજ અમારા ઉપર દયા કરશે તોજ અમારો ઉદ્ધાર થશે. હું કોઈ કરી શકું તેમ નથી વગેરે. ખીજ માર્ગો જીવનેજ બહુ પરમેશ્વર બતાવવા માગે છે, ત્યારે આ માર્ગ એ જીવને દાસ બતાવે છે. સર્વ સમર્થ શ્રી પ્રભુજ પણ કેવી દીનતા બતાવે છે, તેનું એક ઉદાહરણ અહીંજ આપેલ છે.

એક વખત બ્રહ્માના પુત્ર ભૃગુઋષિને વિચાર થયો કે, સર્વ દેવોમાં દીનતા કેમ છે તેની તપાસ કરવી. આથી પ્રથમ તેઓ સિવજી પાસે ગયા, અને બદારથી બોલ્યા, ‘જેઠ અલ્યા નેગટા, શું તપ કરી બેસી રહ્યો છે ? બદાર નીકળ.’ આ વાક્યો સાંભળતાં જ સિવજી ઉઠ્યા અને ભૃગુઋષિને મારવા દોડ્યા. ત્યાંથી તેઓ

પોતાના પિતા બ્રહ્મા પાસે ગયા, ત્યાં બોલ્યા, ‘અલ્યા બ્રહ્મા, શું આખો દિવસ બેઠો બેઠો મનુષ્યો બનાવ્યા કરે છે, જરા બદાર તો નીકળ.’ આ પ્રમાણે પોતાના પુત્રને દુઃકારથી બોલાવતો સાંભળી, તે પણ ચીંપાયા અને મારવા દોડ્યા. ત્યાંથી વૈકુંઠમાં શ્રી ભગવાનને ત્યાં આવ્યા અને બદારથીજ કેટલાક દુઃકાર કર્યા, પણ પ્રભુ બોલ્યા નહિ, ત્યારે તેઓ એકદમ અંદર ગયા. આ વખત પ્રભુજી પોલ્યા હતા અને લક્ષ્મીજી પગ દાખતાં હતાં, ત્યાં જતાં જ ભૃગુઋષિએ ભગવાનની છાતીમાં લાત મારી, તરતજ પ્રભુ ઉઠ્યા અને ભૃગુઋષિને પગ દખાવવા લાગ્યા અને બોલ્યા, ‘હે ઋષિજી, મારી વજ્ર જેવી છાતીમાં આપનો પગ પડ્યો તેથી આપના પગને વાગ્યું હશે માટે લાતો હું દયાવું’ આનું નામ તે દીનતા. આવી જ દીનતા રાખવાનું આ માર્ગમાં કહેલું છે. આપણને કોઈ મનુષ્ય ગમે તેટલું દુઃખ દે, ગમે તેટલો હેરાન કરે, પણ આપણે તો તેના તરફ દીન થઈ તેને સુખ થાય તેવા જ ઈશાન લેવાનો છે.

દરેક મનુષ્ય તરફ પ્રેમની લાગણીથી જુઓ. કોઈને તમારા દુરમન માનશો નહિ. તમારો યત્ન હોય તો પણ તેના તરફ પ્રેમથી જોવાથી, તમે આ અસાર સંસારને તરી જઈ ભગવત્પ્રાપ્તિ કરી શકશો.

શેક શ્રી રમણભાઈ લલ્લુભાઈ : અમદાવાદ

શેક રમણલાલ લલ્લુભાઈનો જન્મ શહેર અમદાવાદમાં શ્રી વિદ્યા મોઢ અગ્રાજી વચ્ચે જાતિમાં સને ૧૮૬૫ ના જાન્યુઆરી માસની ૬ મી તારીખે થયો હતો. તેમના પિતાશ્રી શેક લલ્લુભાઈ મોતીલાલ તેમને સાત વર્ષનાજ મુખી ગોસોક્વાસી ચમોલા હતા. પંચાંગે તેઓ પોતાના પૂજ્ય દાદા શ્રી શેક મોતીલાલ હીરાભાઈની સંભાળ અને સીની દેખરેખ નીચે ઉછર્યા હતા. જેથી ગોસોક્વાસી શેક મોતીલાલ હીરાભાઈના ઉમદા ગુણો, માયાળુ સ્વભાવ, ઉદારતા, બક્ષિત પરાયણતા વગેરે ગુણોના સારા સંસ્કારો મૂર્તિમંત થયેલા તેમનામાં જણાઈ આવે છે.

શ્રી શેક રમણલાલ લલ્લુભાઈએ વિદ્યાભ્યાસનો અઘો સમય અમદાવાદના જાણીતી રાષ્ટ્રીય શાળા ધી પ્રોપ્રાયટરી હાઈસ્કૂલમાં બ્યતીત કર્યો હતો. તેઓશ્રીએ સને ૧૯૧૪ માં મેટ્રિકની પરીક્ષા આપી હતી.

શ્રી શેક રમણલાલ ભાઈએ યુવાવસ્થામાં મિલ ઉદ્યોગમાં અંપલાવ્યું હતું. વીસ વર્ષની યુવાન વયે તેઓશ્રી તેમના દાદા શેક શ્રી મોતીલાલ હીરાભાઈની 'ધી અમદાવાદ કેસરેહંદ મિલ્સ લી.' માં જોડાયા. અને એજન્ટસ પેટીમાં તેઓશ્રીના કાકાનું નામ સાથે જોડી રમણલાલ કનૈયાલાલની કંપનીમાં જોડવામાં આવ્યું ત્યાર-બાદ સને ૧૯૨૨માં શેક મોતીલાલ હીરાભાઈએ " ધી મોતીલાલ હીરાભાઈ મિલ્સ " નો વહીવટ લેતાં તેઓ તેમના વડીલ બધુ શ્રી શેક નરસિંહલાલ લલ્લુભાઈ સાથે વહીવટમાં જોડાયા. સને ૧૯૨૫ માં બરુચની ધી વીટલ મિલ્સ (પ્રિન લીકવીડેશન) નો વહીવટ ફીરફી-કટ કોર્ટના સુપરવીઝન નીચે લીધો. અને

ત્યારથી શેક રમણલાલભાઈની સ્વતંત્ર મેનેજ-મેન્ટ શરૂ થાય છે. ધી વીટલ મિલ્સનો વહીવટ રમણલાલ લલ્લુભાઈ એન્ડ બ્રધર્સના નામે કરતા હતા એ હરમિયાન તેમની તેજસ્વી ભુદ્ધિ, પ્રજ્ઞા અને કુનેહ વધુ પ્રકાશમાં આવ્યા હતા. બરુચની વીટલ મિલ્સ કોર્ટના કુકમથી વેચાઈ જવાથી સને ૧૯૨૮ માં અમદાવાદમાં ધી વિક્રમ મિલ્સ લી.ની સ્થાપના કરી સને ૧૯૨૯ માં આ મિલ્સ તદ્દન નવી ઢબની મશીનરીથી શરૂ થઈ હતી. અને તેઓ મેસર્સ રમણલાલ લલ્લુભાઈ લીમીટેડના નામથી સ્વતંત્ર વહીવટ કરે છે. આજે આ મિલે આગળ પડ્યું સ્થાન મેળવ્યું છે તે શ્રી શેક રમણલાલ લલ્લુભાઈના વહીવટની ક્ષીણવટ અને કુનેહને જ આભારી છે.

મિલ ઉદ્યોગમાં નાનપણથી જ અંપલાવ્યું હોય તેનો તેઓશ્રીને બહોળો અનુભવ છે. અને વહીવટ કરવાની તેમની ક્ષીણવટ અને કુનેહને અંગે જાણીતા યતાં ખીજ મિલોએ તેમને પોતાની કાયરેક્ટરોની બોર્ડમાં લીધા છે.

કસોલમાં આવેલી ધી છોટાલાલ મિલ્સ લી. માં તથા કડીમાં આવેલી ન્યુ છોટાલાલ મિલ્સ લી. માં તથા પેટલાદમાં આવેલી ધી રાજરત્ન નારણભાઈ મિલ્સ લી. તથા ધી કેશવ મિલ્સ લી. માં, અમદાવાદમાં ધી મોતીલાલ હીરાભાઈ મિલ્સમાં તેઓ કાયરેક્ટર છે. તે ઉપરાંત ધ્રાંગધ્રા કેમીકલ વર્ક્સ લી. ધ્રાંગધ્રામાં પણ કાયરેક્ટર છે. ધી ઇન્ટર નેશનલ એક એક વેસ્ટન ઇંડીયા લી અમદાવાદમાં તેઓ કાયરેક્ટર હોવા ઉપરાંત વાઈસ ચેરમેન છે.

અમદાવાદ મિલ માલિક મંડળની કાય-વાહીમાં પણ ઊંડો રસ લઈ રહ્યા છે.

જેમ ઉદ્યોગમાં રસ લઈ રહ્યા છે તેમજ

ધાર્મિક કાર્યોમાં પણ તેઓશ્રી ધણે રસ લે છે.

બહેરા-મૂંગાની શાળામાં કાર્યવાહી મંડળમાં તેમજ ગુજરાત વૈચ સમાના ઓનરરી મંત્રી તરીકે તથા શ્રી કાશી વિશ્વનાથ મહા વિદ્યાલયમાં ઓનરરી મંત્રી તરીકે તથા રણછોડલાલ છોટાલાલ સન્યાસ આશ્રમના ઓનરરી મંત્રી તરીકે કામ કરે છે.

આ ઉપરાંત કેટલાક દુરદોષોમાં દુગ્ધી તરીકે કામ કરે છે. અને હાલમાં અમદાવાદમાં (રખીપોષમાં) આવેલી ક્ષુબ્ધી હોસ્પિટલ અને આરોગ્યભવન કે જે દેવાસના સુવિખ્યાત ડોક્ટર સર જેમ્સ રોગર્ડસની હેમરેખ નીચે કામ ચરૂ કરવામાં આવ્યું છે તેમાં તેઓશ્રી તન, મન અને ધનથી કામ કરી રહ્યા છે અને હોસ્પિટલ અને આરોગ્ય ભવન ની કમિટીમાં વાર્ષિક ચેરમેન છે.

સમસ્ત મોઢ કામની કુળદેવી શ્રી મોઢેશ્વરી કે જે આશ્વરમા તાલુકે મોઢેરા ગામ પાસે આવેલા છે તેમાં શ્રી મોઢેશ્વરી દેવસ્થાન સંરચનામાં ચેરમેન તરીકે કામ કરે છે.

અમદાવાદ મિલ ઓનર્સ એસોસીએશનના પ્રતિનિધિ તરીકે બી. બી. એન્ડ સી. આર્ચ. રેલ્વેમાં લાંચ એડવાઈઝરી કમિટીના સભ્ય તરીકે પણ કામ કરે છે.

શ્રી શેઠ રમણલાલ બાઈની ઉમર હાલમાં વર્ષ ૪૪ ની છે. તેઓએ આખા બારનવર્ષની મુસાફરી ઉપરાંત બહારેય સીમેન વગેરે પરદેશોમાં ફરી અનુભવ લીધો છે.

તેઓશ્રીને સંતતીમાં ત્રણ પુત્રો છે. શ્રી નટવરલાલ ઉં. વર્ષ ૨૬ કે જેઓ પોતાના પિતાની સાથે ધી વિદ્યમ મિલ્સ લી નો આજ આઠ દસ વરસથી વહીવટ કરે છે. તેઓ દિંદુરતાનની મુસાફરી કરી જાપાન જેવા પ્રદેશની મુસાફરી કરી મિલ ઉદ્યોગને અનુભવ લઈ આવ્યા છે.

૨ શ્રી મહનમોહન ઉ. વય ૨૦ કોલેજમાં અભ્યાસ કરે છે. (૩) શ્રી ચંદ્રવદન ઉ. વય ૧૮ કોલેજમાં અભ્યાસ કરે છે.

શ્રી શેઠ રમણલાલ બાઈ આજે અમદાવાદ શહેરમાં મિલ ઉદ્યોગો તથા ધાર્મિક પ્રવૃત્તિઓમાં સારો રસ લઈ રહ્યા છે. સ્વકાલે માંચાણ, ઉદાર ધર્મનિષ્ઠ દોષ તેમના પરિચયમાં આવનાર દરેક ઉપર તેઓશ્રીની જુદી પ્રમાણી છાંયી છાંય પડે છે. મિલોના વહીવટમાં તેઓ તેમની દીર્ઘદષ્ટિ, અજબ કુનેહ, શીલુવટ ફરી નજર અને સુનંદ ગજુત્રીવાળા હોષ આજે એક અમરતપ્ત વ્યક્તિ તરીકે અમદાવાદ શહેરમાં પરિચિત છે.

જાણવા જેવું

પાંચ વર્ષ પહેલાં દિંદુની કુલ એનિવાર્સી નીપજ દય અગમની હતી તે આજે સાડાપાંચ અગમની છે. આથી એટી પર નક્કા ૨૫ કરોડ માનવીઓની વાર્ષિક આવક રૂ. ૪૦) માંથી રૂ. ૨૨) થઈ ગયા.

૧૯૨૧ ના વસ્તીપત્રક પ્રમાણે જમીન વિનાના છુટા બાકુની મજુરોની સંખ્યા દર હજાર ખેડુને ૨૯૧ હતી ૧૯૩૧ માં તે ૪૦૭ થઈ અને આજે કદાચ ૫૦૦ દરો.

દિંદુના મામ્ય પ્રદેશના નિવાસીઓનું દેવું ૧૯૨૯ માં ૯ અગમનું હતું આજે તે વધીને ૧૬ અગમ રૂપીયા નેટલું થયું છે.

ભક્તિ

લેખક :

શ્રીયુત વલ્લભજી ભાણુજી ઠવિ.

શિષ્ય—ગુરજી ! પ્રભુ પ્રાપ્તિનો સરસ અને સુગમ માર્ગ કયો ?

ગુરુ—એટા, પ્રભુ પ્રાપ્તિનો સરસ અને સરસ માર્ગ એક ભક્તિ જ છે.

શિષ્ય—ભક્તિ એટલે શું ?

ગુરુ—ભક્તિ એટલે ભગવાનનું ભજન અને સેવા. ભક્તિમાં ભજ ધાતુ છે અને તેનો અર્થ સેવા થાય છે. શાકિલ્ય મહર્ષિએ ભક્તિ સૂત્રોમાં કહ્યું છે. સા મહાત્મકિરીયરે । ધધરમાં અતિ સમ અનુરાગ તે ભક્તિ. ભાગવતકાર થી વ્યાસજી કહે છે કે—

“ બહેતુકય વ્યવેહિતા યા ભક્તિઃ પુરુષોત્તમે ”
દેવ વિનાની પ્રભુમાં પ્રેમની મસ્તિ તે ભક્તિ. અને નારદ પંચરાગમાં કહ્યું છે કે

“ મહાત્મ્ય જ્ઞાન પૂર્વસ્થ સુદઢઃ સર્વલોષિક સ્નેહો ભક્તિરિતિ પ્રોક્તસ્તથા મુક્તિર્ન ચાન્યથા ”
મહાત્મગ્ઞાન પૂર્વક સુદઢ અને સર્વથી અધિક જે સ્નેહ તેને ભક્તિ કહેવાય છે અને એ ભક્તિથી જ મુક્તિ મળે છે, અન્યથી નહિ. પોતાના સ્વાર્થ કે કાર્થ સિદ્ધિની પ્રાપ્તિની ઇચ્છા તેમજ પાર-લૌકિક ફળની આશા છોડી ફળે ભગવાનમાં મન સમાવડું તે પશુ ઇશ્વરના મહાત્મ્ય જ્ઞાન પૂર્વક તેજ ભક્તિનું ચથાર્થ સ્વરૂપ છે, અને તેથી નિષ્કામ ભક્તિથી ચિત્તશુદ્ધિ-જ્ઞાનસિદ્ધિ તેમજ પ્રભુ પ્રાપ્તિ થાય છે, ભક્તિ ચિરમર્ષિ પ્રવ્હાદજીએ કહ્યું છે.

અવળં કીર્તન વિષ્ણોઃ સ્મરણ પદસેવનમ્ ।
અર્ચનં વંદનં દાસ્યં સત્યમાત્મનિવેદનમ્ ॥
અવળ, કીર્તન, સ્મરણ, પાદસેવન, અર્ચન, સ્મરણ, કીર્તન, સ્મરણ, પાદસેવન, અર્ચન,

વંદન, દાસ્ય, સખ્ય અને આત્મ નિવેદન—આમ વિધ્યુની નવવિધ ભક્તિ છે.

શિષ્ય—આપે નવધાં ભક્તિ કહી તે કાણે કાણે કરી છે તે કૃપા કરી કહો.

ગુરુ—અવળ ભક્તિ કરી પરીક્ષિત અને ઉદ્ધવે. કીર્તન ભક્તિ કરી શુકદેવ અને ચૈતન્યે. સ્મરણ ભક્તિ કરી પ્રવ્હાદ અને ભીખે. પાદસેવન ભક્તિ કરી કદમ્બી લક્ષ્મીએ. અર્ચન ભક્તિ કરી અંબરીશ અને અધૂરે. વંદન ભક્તિ કરી અધૂર અને અર્જુને. દાસ્ય ભક્તિ કરી હનુમાન અને પ્રવ્હાદે. સખ્ય ભક્તિ કરી અર્જુન ઉદ્ધવ અને સુદામાએ. આત્મનિવેદન ભક્તિ કરી શ્રીશ અને ગોપીઓએ. ભગવાન શ્રીકૃષ્ણે ગીતાજીમાં શ્રીમુખે ભાખ્યું છે.

“ ચતુર્વિધા મન્ત્રેતેમાં જનાઃ મુશ્કતિનોડ્ડર્જન ।
ઓત્તે જિજ્ઞાસુરર્થાધી જ્ઞાની ચ મત્તાર્થમ્ ” ॥
બળે મને ચતુર્વિધા, પુણ્યાળુ જન અર્જુન આર્તજિજ્ઞાસુ અર્થોર્થો, ને જ્ઞાની ભરતર્થભ. આર્તભક્ત—દ્રૌપદી અને મળેન્દ્ર અર્થોભક્ત—મુવ. જ્ઞાસુભક્ત—અર્જુન. જ્ઞાનીભક્ત—શુકદેવજી.

ભગવાને પશુ જ્ઞાની ભક્તને ઉત્તમ માન્યો છે. અને તે એનો આત્મા જ છે. જ્ઞાન વિના ભક્તિ યદ્ય શકે જ નહિ.

પ્રભુની દાસભાવે સેવા કરવી એ જ ધર્મ. તેની પ્રાપ્તિ કરવી એ જ અર્થ. એના દરશન કરવાં એ જ કામ અને એની કૃપા સંપાદન કરવી એ જ મોક્ષ. અને ભક્તિ માર્ગના અર્થાંગ કહે છું તે સાંભળ.

જગનના વિષયો પ્રતિ વિરક્તિ તે યમ.
પ્રભુ વિષે પ્રીતિ તે નિયમ.

ભૌતિક વ્યવહાર પ્રતિ ઉદાસીનતા તે આસન
મન-ચિત્ત પ્રાણ પ્રભુમાં એકી કરણ કરવા તે
પ્રાણાયામ. “કુ પ્રભુનો દામ છુ” એ વૃત્તિ તે
ધ્યાન. અને પ્રભુમાં પરમ નિષ્ઠા તે ધ્યાન.
બાહ્ય વિષયોમાં વિમુખતા અને મનની આંતર

મુખતા તે પ્રત્યા-
હાર, અને અગ્રાન
રક્તિ માત્ર પ્રભુનું
સતત સ્મરણ એને
જ કહીએ સમાધિ.

એટા, ખરી
ભક્તિ તો, મનથી
જ થાય છે. અને
વાણી ક્રિયા એ તો
એના આવિર્ભાવ
છે. અંતરની વિષય
વાસનાઓને દબાવી
ચિત્તને નિર્મળ નિ-
ષ્કામ બનાવી પો-
તાના પ્રિયતમ ઇશ્વર
સ્વરૂપ શ્રી કૃષ્ણના
પ્રેમ પાત્ર-દયા ભા-
જન બનવું અને

સખળી વૃત્તિઓને પ્રભુમાં લીન કરી, પરમા-
ત્માનો અભેદ આનંદ અનુભવવો એજ ભક્તિનું
સાર્થક છે. ભક્તોમાં અચ્છિ રસિક ઇરા-
મણી ગોપીઓ જ છે. નિષ્કામ ભક્તિ એને જ
પ્રેમ લક્ષણા ભક્તિ કહે છે, તેનું સાધન
અને સાધ્ય એકજ ભક્તિ જ છે. આ પ્રેમ
લક્ષણા ભક્તિ દેખાવમાં સરસ અને મુગમ
લાગે છે પણ આચારમાં એ શુદ્ધ રસ
ભક્તિ ખાંડાની ધાર જેવી છે પ્રેમ અને
આનંદ અનુભવ બંને આપ કામ વિલાસમાં

એવાઈ મોદ પાસમાં કુમાર્ અનેક બ્રહ્મ આ-
ચારે ઉતરી ન જવાય તેટલી સાવચેતી અને
અશ્રુતિ ખમ્મસ રાખતી જોઈએ.

ભક્તિના સત્ય સમૃદ્ધ ભંડારમાં કામ
કોષાદિ લુટારા ઘૂમી ન જાય તેટલા માટે અંત-
રના આંગણે યાન વૈરાગ્ય-અર્પક જગતા ચોક્કી
પહેગની જરૂર છે. ભક્તિ રૂપી નાવ પૃથ્વી પરના

યેના કિનારે લપ્પ
જાય છે અને પરમ
આનંદ સ્વરૂપ પર-
માત્માની પ્રાપ્તિ
કરાવે છે; પણ ના-
વમાં બેસનારને
યાન વૈરાગ્ય રૂપી
સફળ મગજન હ-
તેલાં એક લાણ પથ
છોડવા પાડવે નહિ.
યાન અને વૈરાગ્ય
ભક્તિના શોધક
પોષક અને વર્ધક
ઉત્તમ અંગ છે.

વાણી, કાયા
અને મન પ્રભુની
નિત્ય સેવામાં સમ-
ર્પણ કરવા અને

જીવન સર્વસ્વ ઇશ્વરના નામ પર નોંઝાવર
રવું એજ ખરી ભક્તિ છે અને તેજ ફળ છે.
ભક્તિ એટલે કેવળ નામ ઉચ્ચાર નહિ પણ
તેની સાથે મનનું સંગી પથ. જે સત્ય અને
નીતિથી વેગળો હોય તે રહી કાર્નિ અને દેખાવ
આતર રામ નામ બેસનો હોય તેથી તેને
રામની પ્રાપ્તિ થતી નથી.

રામ તો સદા સત્યના સાથી છે અને
નીતિના મુર્તિ અવતાર છે. સત્ય અને નીતિ-
ગ્રહ એનાં જીવન છે એના જ રામ તારણકાર

નોકા રૂ. છે. ઇન્ડિયોના દાસ કે વિપવના કીમ્બોને કૃષ્ણ કદી પ્રસન્ન થતા નથી. કૃષ્ણ કૃષ્ણ મુખે કહેનારા બગ બકનોથી અનિષ્ટ બેટ ધરિણીઓ જ નીપજે છે. પ્રેમ, ત્યાગ, સંયમ, યાન જેના જીવનમાં ભરપૂર છે તેવા બકનોને જ કૃષ્ણ સહજ પ્રાપ્ત થાય છે.

આ વિશ્વમાં પ્રચરત અને એટ, પ્રિય અને ઈષ્ટ આપણું જે માન્યું કે મનાવું હોય તે સર્વ સમગ્રરૂપે પ્રભુના ચરણે સમર્પ્યું એને જ ભક્તિનું સ્વરૂપ સમજ. પ્રભુનું મુખથી નામ ઉચ્ચારવું-અતરમાં તેના અર્થનું મનન કરવું અને તે અર્થાંકાર વૃત્તિમાં તન્મય બની જવું એજ ભક્તિનું ચતુર્થ સહાય.

ક્રિયાના નિયંત્રા, પ્રકૃતિના સ્વામી અને સાનીના પરબ્રહ્મ એ એકજ પરમ શક્તિ શ્રી કૃષ્ણને જોવા જાયવા અને નિજ અંતર આદિ જીવનમાં પ્રગટ કરવા અનુભવવા એજ માનવ જીવનનો કેન્દ્ર હેતુ છે. આપણી દૃષ્ટિમાં અને દૃષ્ટિ બદલ આપણું જે કંઈ છે તે અને જે કંઈ આપણું નથી તેમાં પણ પ્રભુને જોવા જાયવા અને અનુભવવા એજ સાચી ભક્તિ. પ્રભુની સિતળ છાયામાં એની મોટી ઢુંકમાં આપણે શ્વાસ લઈએ, એના વિશુદ્ધ વાતાવરણમાં આપણે વિહરીએ એજ આપણો જીવન મુક્ત આનંદ, એજ આપણા આયુષ્યની સિદ્ધિ, સાંજ થઈને સૂતા હો ત્યારે ભગવાનને પ્રણામ કરી રહ્યા છો એમ સમજો, સહેરમાં બજારમાં ફરતા હો ત્યારે પ્રભુનાં વિરાટ મંદિરની પ્રવેશિણી કરી રહ્યા છો એવી ભાવના કરો, શબ્દ માત્ર પ્રભુના મંત્ર છે અને તે ઇશ્વરના મુખમાંથી જ પડે છે એમ અનુભવો. આહાર કરો છો તે પણ જગદીશને આર્પિત આપો છો, એમ સમજો. તમારા જીવનનાં પગલે પગલે આયુષ્યની પ્રત્યેક ક્રિયામાં-વચારમાં વાણીમાં એ મનમોહનને નિરંખ્યા કરો.

તમારા જીવન પ્રાણ આત્મારામ પ્રભુના

માટે તત્સર્વનું, એનાં વિરહમાં બ્યાકુલ થઈ જવું, એની પ્રાપ્તિ માટે સંસારના ભોગ વિલાસ દરામ કરવાં. દુકાંમાં એની પ્રાપ્તિ માટે ભેખ સેવો. એના મંગળ નામનુ સ્મરણ, એના મહિમાનું શ્રવણ કીર્તન અદોનિશ અખંડ કર્યાં કરવું. પ્રભુના પ્રેમની લગની એવી લાગવી જોઈએ કે દુનિયાના નાચ તમાસા પર, સંસારના ભોગ વિલાસ તરફ દૃષ્ટિ પણ ઠરે નહિ, ઇશ્વરની ભક્તિનો મહેરામણ ઉછળવો જોઈએ અને ભક્તિ મહારાણી મીરાંએ ગાયું તેનું વર્નન થવું જોઈએ.

“અખ તો એક રામ નામ દૂસરા ન કોઈ” પ્રેમ આસુ ડારકાર વ્યમર ખેલ ખોઈ-અખ તો શરીરના અંગે અંગે સાદિવક કંપ જીકે. નાડીઓ રોમેરોમે અને પરમાણું પણ હસમસી આવે, આંખે અશ્રુની ધારા વહે અને શ્વાસે-શ્વાસે પ્રભુનું નામ ચાલ્યા કરે એજ સાચી ભક્તિ. મેઘની ધારા વ્યોમમાંથી છૂટે કે સીધી પૃથ્વી પર જઈ પડે છે, મંગાનો પ્રવાહ અવિનિષ્કલ બહેતો માત્ર સાગરમાં જઈ વિરમે છે. તેમજ ભક્તિ સર્વ ભાવે પ્રભુ તરફ જ અખંડ બહેનારી પ્રવંડ વેગવતી હોવી જોઈએ. આંખમાં ઇશ્વરનું વિરાટ વિશ્વરૂપ દર્શન એવું દારી દારી બહું હોય કે ત્યાં સાકાર સુરમાને કે નિરાશર નિદ્રાને પણ સ્થાન ન મળે. ઇશ્વર સાથે જેની એકતાનતાનો અખંડ તાર લાગ્યો હોય અને જેના મન ભુદિ પ્રભુના ચરણ કમલે અર્પણ થયાં હોય, એક ઇશ્વર જ જેનું સાધન અને સાધ્ય છે એવા અનન્ય ભક્તિનું જ યોગ ક્ષેમ પ્રભુ રવળે ચલાવે છે.

આવા અનન્ય ભક્ત દ્રૌપદીની જ બહાર ભગવાન કૃષ્ણ શ્યામાની સોડ છાડી ધાવા. નિદોષ ભક્ત મુવ માટે ભગવાન વિષ્ણુ સ્વરૂપે પ્રગટ થયા અને વિશ્વાસની પરમ મૂર્તિ પ્રહ્લાદ માટે ભગવાન વૃસિંહ સ્વરૂપે અવતર્યા. અનન્ય અભ્યાસચારિણી ભક્તિનો પૂર્ણ ચદોદય થાય

છે ત્યારે જગવાન જીવનનો મદાસાગર નાચે
 છે-સંત સાધુ જનો રૂપી ચંદ્રમાંત મણિ દ્રવે
 છે, ભક્તો રૂપી ચક્રો પરમ અદ્વાદ અનુભવે
 છે. નીતિવાન સમજતો રૂપી કુસુમો ખીન્ને છે
 અને પૃથ્વી પ્રસન્ન શાંત અને છે. ભક્તિ કામધેનુ
 છે અને ભક્તિ અર્થ સુખ સ્તોતરિવની છે.

શિષ્ય-ગુરુ! ભક્તોના લક્ષણો, ગુણો
 અને એમની રીતિ પર
 કહો! આપની અમૃત
 વાણી સાંભળતાં તૃપ્તિ
 થતી નથી.

ગુરુ-અનન્ય ભક્ત
 આ વિશ્વને પ્રભુની વિ-
 લાસ વાડી સમજે છે
 અને રચાવર જંગમ
 સર્વમાં તે પોતાના
 આત્મ સ્વરૂપ પરમા-
 ત્માને જ ભરપૂર ભર્યો
 દેખે છે. સૂર્ય અંધકારને
 ઝીળખતો નથી તેમ
 ભક્ત ક્યાંક ભેદભાવ
 ભાળતો નથી. સૂર્ય
 કિરણોથી અને દેવ કોઈ
 અવ્યવસ્થી કંટાળતા નથી
 તેમ ભક્ત વાસુદેવાત્મ
 આ વિશ્વની કોઈ વસ્તુ
 કે વ્યક્તિથી કંટાળતો

નથી તેમ જ કોઈને તુરુજ ગુણી તિરસ્કારતો
 નથી. સૂર્ય રાત્રી કે રંકને, ઉચ્ચ કે નીચને સરખો
 પ્રકાશ આપે છે અને મેઘ ગુચું વર્ષા કે ઝાંતિના
 ભેદ વિના સર્વને ત્યાં સમાન ઉદારતાથી વરસે
 છે. તેમ ભક્ત પણ કોઈપણ જાતનો કંપ્રપણ
 પક્ષપાત, રાખ્યા વગર સર્વને સુખ અને આનંદ
 રૂપ આપે છે. મેઘના ભવર અવાજથી કે
 વીજળીના ઉમ્મ વમગારથી કુચરા ડોલી નીવા

નથી જતા નથી તેમજ મેઘની મૂશળ અમૃત
 ધાગથી કુત્રાણ તે કાંઈ જોયા વધી જતા નથી.
 તેમજ ભક્ત પણ દુઃખ કે સુખમાં રત્નિ કે
 નિદામાં એક સરખા અડોલ રહે છે.

ઉત્તરના કે ચોમાસામાં પણ સમુદ્ર નો
 એક જ રીતિમાં રહે છે. નથી ધટતો કે
 નથી વધતો. તે પવિત્ર મંગાગળ કે ગટ-

રના મંધાતા પાણીને
 પોતાનામાં જગ્યા આપે
 છે તેમજ ભક્ત પણ
 આપ્રાપ્તિમાં કરમાતો
 નથી. પોતાની પ્રભુ પરા-
 મણુ અંતર દૃષ્ટિમાંથી
 લેશ અળનો નથી; તેમ
 સર્વને સહારે છે. દીપ-
 કને નથી કોઈ પારકો,
 તે સાધુ કે અસાધુ, પુનિત
 કે પતિત કે પોતાના
 નો, તે સર્વને સમાન
 પ્રકાશ આપે છે તેમ
 ભક્તને નથી કોઈમાં
 મમત્વ કે પરત્વ. એ તો
 સમત્વમાં સદી સર્વ
 કાર્મને સમાન સર્વ કાંઈ
 આપે છે. સમુદ્ર સદાશન
 ભરપૂર મરત રહે છે.

નવીન....! નવીન....!

“ મોઢ મહોદય ”

એસે

નાના બાળકને આનંદ આપતું,
 ઝાંતિના કુરિયાએને દર્શનાવતું,
 સમસ્ત મોઢ ઝાંતિને
 પ્રેરક સદેશ્યો પહોંચાવતું
 તેમજ

યુવાનો તથા યુવતીઓને રસદાયક
 નવલકથાઓ રજુ કરતું એક અનોઢ
 માસિક છે તો યુવાનો! જરા પણ
 દીઠ ક્યાં રિના લવાજમ મોઢલી
 આ માસિક મંગાવી લ્યો... . . .

નરવર બી. નાણાવટી

તેમ ભક્ત પણ અખંડ ભજનાનંદમાં અચૂર
 મગ્ન રહે છે. કદપટ્ટક કે ચિંતામણી જેને દાષ
 લાગ્યાં છે તેને કઈ વસ્તુની ખોટ હોય કે તે
 પ્રયત્ન કરે. વિશ્વભર લક્ષ્મીનાથ જેનો સાથી
 માલિક છે તેવા ભક્તને કંઈ વસ્તુ અપ્રાપ્ત
 હોય કે ને અસંખ્ય સર્વો માલ પ્રપંચના
 પ્રદંડમાં મોટા

સૂર્ય નવા જન્મ જાય છે ત્યાં ત્યાંની અંધ-

કારને હાકી પ્રકાસ પાથરે છે તેમ ભક્ત ત્યાં ત્યાં જાય છે ત્યાં ત્યાંથી વિષાદ વિહારી આનંદ વધાવે છે અને પાપ નસાડી પુણ્ય પાથરે છે; છતાં એને કદાચ નુકસાન નથી તેમજ ફળની આશા નથી. આકાશ પેઠે તે અલિપ્ત છે અને વાયુ સમે તે અનાસક્ત છે. ભક્ત એક ચાલતું બોલતું પૃથ્વીપરનું મહા તીર્થ છે. જેની વાણી ગંગોદક સમી તાપ અને પાપને ફર ફરે છે અને જેનો સ્પર્શ સદવાસ અમંગળને મંગળ, અધન્યને ધન્ય કરે છે.

હથરના અસ્તિત્વની જેને દ્વં પ્રતીતિ છે પ્રભુને જાણી અને માણી વહો છે તેવા ભક્તના અંતર લાગમમાં શું કદી દૈવી સંપત્તિ સમૃદ્ધિની ખોટ હોય? પૃથ્વી સમ્રાટ ચક્રવર્તી જેનો સાથી સ્વામી હોય તેને આંગણે શું દ્રિઢતા ડેકિયું પથ કરે? જે ભક્તની આખ સર્વત્ર પ્રભુની નિત્ય ઝાંખી કરી રહી છે તેની દૃષ્ટિમાં શું કદી કામ વિકાર સંભવે?

જે ભક્તની રસના પ્રભુના નામ ઉચ્ચાર કરતી રહે છે-હથરના યશોમાન અહો નિરા ગાધ વહી છે તેની વાણીમાં અસત્ય નિદા કે કટુતા સંભવે? જે ભક્તના શ્રવણ સર્વત્ર પ્રભુના મર્દિમા કીર્તન સાંભળી રહ્યા છે તે શું કદી પરાધ કુધલી કે પ્રપંચની વાતો સાંભળે? શું પ્રભુમય જીવનમાં હાન્દ્ય પોષણ કે વિષ યતી લાલસા હોય? શું અશ્વત્થમાં વિષ સંભવે? શું સૂર્યમાં અધિકાર હોય? કદી નહિ.

જે પ્રભુની અખંડ માનસી સેવા કરી રહ્યો છે અને જેને હથરનો સાઘાત્કાર થયો છે તેને ત્યાં શું પ્રેમનો દુઃખ હોય, કે ગાનની ખોટ હોય? પ્રભુનો અનન્ય ભક્ત પ્રેમનો અગ્રાધ સાગર છે અને યતનો જવલત તેજસ્વી સૂર્ય છે, અને એવા જ અનન્ય ભક્તની વાણી પ્રભુની

સ્મૃતિ છે. એની ક્રિયા માત્ર પ્રભુની મહા પૂર્ણ છે અને એની ગતિ પરમાત્માની પ્રદક્ષિણા છે. એની કલ્પના પ્રથરનો જય છે. એની દૃષ્ટિ જ પ્રભુનું દર્શન છે અને એની ગમે તે રિધતિ વિભુની સમાધિ છે. ભક્તનું મુખ્ય નિવાસ ધામ નિર્જનતા છે.

કુદરત અને સમતિય સાધુ સંગતિ એ એમની વિદાર કુંભે છે. પ્રપંચની વિસ્મૃતિ અને હથરની સ્મૃતિ એ જ એના જીવનનો મુદા-મંત્ર છે. હથરની વિગટ હીલા એજ એનો સ્વાધ્યાય છે. પ્રેમ એના જીવનનો ગુરુમંત્ર છે. પ્રભુ પ્રીતિ અર્થે સર્વવસ્તુ સમર્પણ એ જ એનું અખંડ મહાવન છે અને હથરનું સમગ્જ-દર્શન એ જ એનું અમન છે. અનાસક્તિ એની સદચરી છે. સંતોષ એનો પુત્ર છે, ક્ષમા એની પુત્રી છે. સર્વ જૂનોમાં જે પ્રભુને ભુલે છે અને પ્રભુમાં સર્વ જૂનોને નિદાળે છે તે જ મહાત્મ ભક્ત છે. દરિ સર્વ પ્રાણી માત્રના અંતરે વિરાજે છે એમ જાણી ભક્ત સર્વ પ્રત્યે સમાન પ્રેમ રાખે છે. પ્રભુના ભક્ત હું અને મમતવથી વેગળો છે એટલે એને કદાચ વસ્તુ કે વ્યક્તિમાં ગગદેષ સંભવે? સસારનાં દુઃખ, વિદ્યો પ્રભુના ભક્તને આવ્યા જ કરે છે પણ તેથી તે મજરાના નથી. તેને તો તે પ્રભુનો ઉપદાર કે હથર તરફથી નવી નવી ભેટ સમજે છે.

જીવનને અને જીવનના સર્વ કર્મને ભક્ત પ્રભુને સમર્પી દીએ છે એટલે જે કર્મ આવે, ભોગવવું પડે તે ભક્ત ભગવાનનો ભક્તિ-પ્રસાદ ગણી દર્ષવા વેઠે છે. ત્રાત્ર પ્રભુના વિરમરણમાં જ ભક્ત મહા દુઃખ સમજે છે.

વદાપિતા રિવલાચારતા તદ્વિસ્મરણે પરમ જ્યાકુલતા
(નારદ ભક્તિ સૂત્ર)

માનવ જીવન-પ્રશ્નોત્તરી

સંપાદક :

શ્રી. શાન્તિલાલ જગજીવનદાસ પરીખ.

પ્રશ્ન

ઉત્તર

- ૧ સ્વર્ગ કોણે મેળવી શકે ? દરિદ્ર છતાં જે દાતા છે, રાગ છતાં જે દયાળુ છે.
- ૨ દ્રવ્ય સાથી અવળે રસ્તે જાય ? કુપાત્રને આપવું, સુપાત્રને આપવું.
- ૩ સિંહ પુરૂષ કોણ ? શોભામુક્ત, સન્માસી, યત્ન સામે મરવાવાળો વીર.
- ૪ નિર્ધન કોણ ? સ્ત્રી, દાસ, અને પુત્ર.
- ૫ મહા ભયંકર દોષ કયા ? પર દ્રવ્યાપદરણ, પર દારાભિમર્શન, શુદ્ધ બંધુનો ત્યાગ.
- ૬ શત્રુ કોણ ? કામ, ક્રોધ, લોભ.
- ૭ શ્રેષ્ઠ દાસ શું ? વરદાન મળવું, રાજ્ય મળવું, પુત્ર જન્મ થવો, યત્નને દુઃખમાંથી મુક્ત કરવો.
- ૮ સદ્ગુણવાન પુરૂષે કોનો ત્યાગ ન કરવો ? ૧ પોતાની જાતિના જુદા. ૨ આચાર વિચાર શિખવનાર. ૩ દરિદ્ર મિત્ર. ૪ સંતાન વગરની બેન, જેનું પોષણ કરનાર ન હોય.
- ૯ ભય આપનાર શું ? અંહગારથી ભોત રહેવું, અહંકારથી પંડિત બનવું.
- ૧૦ સેવવા યોગ્ય કોણ ? માતા, પિતા, અગ્નિ, આત્મા, ગુરુ.
- ૧૧ કીર્તિવાન સાથી થવાય ? પૂજન કરવાથી : (૧) પિતૃનું, (૨) મનુષ્યનું. (૩) અતિથિનું.
- ૧૨ જીવિનો નાથ સાથી થાય ? જ્ઞાનેન્દ્રિયઓ નિર્જાળ થવાથી : કાન, ત્વચા, જીહ્વા, દ્રાણ, નિદા (અંતિ), આજ્ઞા, ભય, ક્રોધ, ઉદ્વેગમાં શિથિલતા.
- ૧૩ ત્યાગ શું કરવું ? સત્ય, દાન, ઉદ્વેગ, ક્ષમા અને ધીરજ.
- ૧૪ મદલ શું કરવું ? શરીરસુખ, સ્ત્રી સાથે પ્રીતી, પુત્ર પ્રાપ્તિ અને વિદ્યા.
- ૧૫ સુખ આપનાર વસ્તુ શું ? ચોર-દ્રવ્યવાળાના, વૈદ-માંદાના, વિષથી-અભિચારણીના,
- ૧૬ કોણે કોના આશ્રયથી જીવે છે ? ચાચક-મજમાનના, પંડિત-મૂર્ખના, રાગ-શત્રુના.
- ૧૭ ઉપકાર કોણ જૂઠી જાય ? બહેનો વિદ્યાર્થી-ગુરોનો, પુરૂષ (સંભોગ કર્યા પછી)-
- ૧૮ સુખ આપનાર શું ? સ્ત્રીનો, પ્રવાસી-નાવિકનો, રોગી-વૈદનો, હોકરો (સ્ત્રી પરવશ પછી)-માનો.
- ૧૯ કુખી કોણ ? કોઇનું કરજ ન હોય, સારા પુરૂષોનો સમાગમ, સ્વતંત્ર આજ્ઞાવિકા, નિર્ભય રચાવનો વાસ.
- ૨૦ હર્ષવાન કોણ ? હર્ષ કરનાર, દયાહીન, અસંતોષી, વહેમી અને પારકાની જીતિથી જીવનાર.
- ૨૧ હર્ષવાન કોણ ? સન્મિત્ર સમાગમ, પશ્ય દ્રવ્ય મળવું, પુત્ર પોતાનાથી સારો થવો, સ્ત્રી વિષયમાં તૃપ્તિ, સમય પ્રમાણે ભોક્ષણ, કુટુંબમાં મોટાઈ, ઈચ્છિત વસ્તુની પ્રાપ્તિ.

પ્રશ્ન

ઉત્તર

૨૧ પુરુષ સાથી શોભે ?

સુશુદ્ધિ, ઉત્તમ કુળમાં જન્મ, ચિત્ત સ્વાધીન, શાસ્ત્રાધ્ય-
યન, પ્રવૃત્તિ, વફૂલ શક્તિ, યથાર્થકૃત જ્ઞાન.

૨૨ સંગતિ કોની ન કરવી ?

દારૂ પીનાર, વિષથી, ઉન્મત્ત, શાકેષો, કોધી, ઉતાવળાઓ,
લોભી, બધા પામેશે.

૨૩ શ્રેષ્ઠ પુરુષ કોણ ?

ધર્મ ન કરે, ગર્વ ન રાખે, કંઠે કામનો ત્યાગ ન કરે.

૨૪ કયો પુરુષ અનર્થ ન કરે ?

આશ્રિતોને મથા યોગ્ય ભાગ આપે, મિતાહાર કરે, નિય-
મિત કામ કર્યા પછી રાખન કરે, શત્રુ ધ્યાનના કરે તો
તેને પણ જે દ્રવ્ય આપે છે.

૨૫ કયો મનુષ્ય ધારેલું કામ બગ-
ડવા ન દે ?

જેના મનના વિચારો સારા યા માઠા બીજા ન જાય.
પોતાનો વિચાર શ્રમ રાખી કામની યોજના યોજે.

૨૬ યાત્રિ રત્ન કોણ ?

તન, મન અને ધનથી યાત્રિની સેવા કરનાર. યાત્રિને
ઉચ્ચ માર્ગે લઇ જવાની સાચી ધમશવાળો.

૨૭ સર્વ લોકોનો ગુરુ કોણ ?

જે પોતાનો દોષ જાણી લજ્જિત થાય તે.

૨૮ સ્ત્રીનું બળ શું ?

પતિ.

૨૯ કોણ કોનાથી રક્ષાય છે ?

સત્યથી ધર્મ, અવ્યાસથી વિદ્યા, રત્ન કરવાથી રૂપ, સારા
આચરણથી કુળ.

૧૦ કુળવાન કોણ ?

નીચ કુળમાં જન્મ છતાં સદાચાર પાળે.

૧૧ ઉપાધીવાળો કોણ ?

જે અન્યના દ્રવ્ય, રૂપ, સુખ સંપત્તિ વિગેરે જોઈને આનંદ
ન પામે.

૧૨ સર્વ જીવનાર કોણ ?

શીલગુણસંપન્ન.

૧૩ મંદ પાત્રન સક્તિવાળો કોણ ?

ધનવાન.

૧૪ બધા કોને કોનાથી ?

આજીવિકાનો-મરીન. મરણનો મધ્યમ-પંક્તિ વાળાને.
અપમાનનો શ્રીમંતોને.

૧૫ શુણ્ણનાન કોણ ?

બીજાને સુખી જોઈ સંતોષ પામનાર, સરળ, મધુર બોલ-
નાર વિનયી, પવિત્ર, સત્યવાદી ઈન્દ્રીય નિમ્રદી, શાન્ત.
કુળનોનું-હિંસા. રાગબોધનું-દંડ સ્ત્રીઓનું-સેવા. શુણ્ણ-
વાનનું-સુખ તથા ધર્મ.

૧૬ બળ ?

વિરોધ બોલવું.

૧૭ સાઈ શું નહિ ?

સાઈ બોલવું.

૧૮ દિલકોરી શું ?

દુર્વાચાર રૂપી બાણના.

૧૯ કયા માને રૂઝ ન આવે ?

શુદ્ધિ ભટ થાય, અન્યાય થતો હોય તો પણ હું સાઈ
કરું છું એમ માને.

૨૦ મનુષ્ય વિનાશ કયારે પામે ?

જરા-સૌંદર્યનો, આશા-ધૈર્યનો મૃત્યુ-પ્રાણનો, અભિમાન
જાનને.

૨૧ કોણ કોનો નાશ કરે છે ?

પ્રશ્ન

ઉત્તર

૪૨ પ્રશ્ન સા યુક્ત કોણ ?

૪૩ યાની કોણ ?

૪૪ ઉત્તમ પુરુષ કોણ ?

૪૫ મધ્યમ પુરુષ કોણ ?

૪૬ અધમ પુરુષ કોણ ?

૪૭ કોણ મારવા યોગ્ય નથી ?

૪૮ સદાનો દુઃખી કોણ ?

૪૯ વૈર ઉત્પન્ન કરનાર શું

૫૦ પ્રમાણે સ્નાન કરવાથી શું પ્રાપ્ત થાય ?

૫૧ મિત્રાદારી કોણ ?

૫૨ આશ્ચર્યાની ચિંતા કેને નથી ?

૫૩ ક્ષણ ?

૫૪ બળ ?

૫૫ મળ ?

૫૬ અશુભ શું ?

૫૭ કોણ કેના નાશ કરે છે ?

૫૮ કેમ વશ રાખવા ?

૫૯ પંડિત કોણ ?

૬૦ સંન્યાસી કોણ ?

પંડિત, પચેલું અન્ન, યુવાન ઓ, તરવ પામેનો તપસ્વી, ધૈર્ય, મન્દીર, મન અને સત્ય તથા ધર્માનુષ્ઠાન દ્વારા હૃદયની ઝાંક હોડી જે સુખ દુઃખને સમાન જણે છે તે.

સર્વેન્દ્રિય છતનાર, કલ્યાણ પ્રચલનાર, સત્યવાદી. મિથ્યા સંકલ્પ ન કરનાર. પ્રતિજ્ઞા પ્રમાણે વર્તનાર. અન્યના હિંસને ન જોનાર.

કૃતબ્ધી. મિત્રનામાં શત્રુતા કરે. સારી વાતને નકારી સમજે. બ્રાહ્મણ, ગાય, શાંતિજન બાળક, ઓ, યરણાગત. રાગી.

દુત.

બળ, રૂપ, સ્વર શુદ્ધિ, સ્પષ્ટ વર્ણનચાર, મૃદતા, સુગન્ધ, શુદ્ધતા, સુકુમારતા, લક્ષ્મી.

જામના એ બાગ અનાજથી, એક બાગ પાણીથી, એક બાગ પવનથી તૃપ્ત કરનાર.

શુદ્ધિ, પ્રભાવ, તેજ, બળ, ઉદ્યોગ, અને એક નિશ્ચય જેને છે.

ઓનું-પુત્ર અને કામ શાન્તિ. ધનનું-જ્ઞાન અને ભોગ. તપસ્વીનું-તપ. બ્રાહ્મણનું-વેદવિદ્યા. નિયનું-દિંસા. શુભ-વાનનું-ક્ષમા.

પૃથ્વીનો-ખરામ જમીન. મનુષ્યનો-અસત્ય બોલણું. પતિ-મતા ઓનો-કોતુહલ. (નાટકાદી જોવા), પરાયે ધેર રહેવું. સુવર્ણનો-ચાંદો. ચાંદીનો-કથાર્થ. કલાઈનો-સીસું. સીસાનો-માટી.

નિદ્રાથી-સ્વપ્ન. કામથી-ઓ. કાટથી-અગ્નિ. પાનથી-મદિરા લક્ષ્મીનો નાશ કરનાર-વૈશવનો. કૃપણ-કાર્તિકનો.

કોથી બ્રાહ્મણ-રાત્ર્યને.

ઓખોને-ધૈર્યથી, પત્ર અને દાઢને-ચતુષ્પા, આંખ અને કાનને-મનથી. મનને કર્મ અને વાણીથી.

જેને કોષ, દર્પ, દર્પ અને આત્માભિમાન નથી.

રાવડીન, સોદું, પત્થર અને સોનું સમાન જણનાર, દ્રવ્ય પાસે ન રાખનાર, સંધિ અને વિમદ જેને પ્રિય નથી, નિંદા અને સ્તુતિ સમાન જણનાર, પ્રિય અને અપ્રિયને ત્યાગ કરનાર, સુખ દુઃખ સાથે અને દાનિ, જય અને પરાજય સરખાં માનનાર.

શ્રી. ભગવાનદાસ અમરશી શાહ.

બિચારીના નસીબ એવાં એમાં આપણે શું કરીએ ? દૈવ કે ત્યાં ક્ષણભંગુર મનુષ્ય શું કરી શકે ?

બિચારીના માથે તે કંઈ ચર્ધ છે ! કુરમન માથે પણ આવું કુઃખ કોઈ ન હોય.

એનાં લાગ્યજ કુટુંબ છે. જન્મી ત્યારથી જ કુખી થતી આવી છે.

અરે ! નસીબ તે શું કરે ? એ રાંડ ચૂકે. લના પગલાં જ એવા નખ્ખોડીયા છે જન્મીને તરત જ એની મા જેવી ચાને એ રાંડ ખાઈ મધ. એના પિતા એકલા પડ્યા, એટલે તેને મોચાળ મોકલી. મોચાળમાં એક મામા હતા. બિચારા મથાજ લલા હતા. તેમને પણ એ રાંડ ચૂકેને પોતાનો પ્રભાવ બતાવ્યો.

કેવો કપાળો છોકરો હતા ! અરે ! એના જેવો કોઈ પણ એ રાંડને કપાંથી મળત ?

એનાં નખ્ખોડીયાં પગલાં મંડાણાં, એટલે એ પણ બિચારો ખાટલે પડ્યો. અરે ! છોકરો એવો લાકડી જેવો ચર્ધ ગયો છે કે સામે જેવાનું મન પણ ન થાય, અને આ બધા પ્રતાપ કેના ?

‘આ રાંડના જ તે ક વળી’, બીજાએ ટુકે પ્રગુણ્યો, ત્યાં તે ત્રીજો રહી ગયો. દરો તેણે વાત ચર્ચી અરે ! ગોપાળ રોક જેવા માણસ આપણી નાતમાં કયાં ગોત્યા જડે એમ નથી, બિચારા કેટલા ધાર્મિક અને ઉદાર વૃત્તિવાળા હતા ! દર આવણુ મહિને બાહ્ય જમાડતા, ચંકરની પૂજ કરતા. શરીરે કેટલા તંદુરસ્ત કે ન પૂરે વાત, પણ ન્યારથી આ રાંડ એમને પનારે પડી ત્યારથી એમની તખી-

યત લયકંવા માંડી.

“પણ એમને તો ક્ષય હતો એમ મારા સાંભળવામાં આવેલ.”

‘અરે મારા સાહેબ મને પૂછોને, ક્ષય બમ કંઈ ન હતો. કું એમના સહવાસમાં મણોજ આવેલ છું. મને બરાબર ખબર છે તે હા-દેવલક્ષીને માથેરાન તો તેમને ફરવા જવાની ટેવ જ પડી ગયેલ.’

‘એ રાંડને તો ગામમાંથી જ રજા આપવી જોઈએ.’

‘એ નખ્ખોડીયાં પગલાંનું આ ગામમાં કામ પણ શું છે ?’

‘અરે મોહનભાઈ, તમારા છોકરાનું ખ્યાન રાખજો. એાંથી નખ્ખોડણી ગામમાં છે.’

આ પ્રમાણે આખાં ગામમાં એ એક ચર્ચાનું મધ્ય બિન્દુ બની ગઈ હતી. કોઈ બિચારી ઉપર ક્યા બતાવવું. કોઈ એની ઉપર આળ ચડાવવું, તો કોઈ તો વળી તેને ગામમાંથી જ કાઢવાની વાત કરવું. પણ કોઈ એમ બોલ્યું નહિ-એાંથી સાકાયું નહિ કે તેને યુનર્સન કરવાં જોઈએ. મારી જેનવણીએ માફ દેલ પીગળાવ્યું. તે કુમળી કળીને સમાજની કુરકીની ચક્રીમાં પીસાવા દેવા માટે માફ હૃદય સાફ સાફ ના પાડવું હતું. કું તેના પિતા પાસે ગયો મારા લયકતા પગ મને ત્યાં મસડી ગયાં એમ કહેવું વધારે ઉચિત લાગશે.

‘તમને શું થયું હતું’ તે આવી લાડીલી છોકરીને છુટ્ટાના ગળામાં વળગાડી ? લાકડે માંકડું વળગાડતાં કંઈ વિચાર કરેલો કે નહિ ?

‘અરે બાઈ ! હું તે શું કરું ? ફટકે ઠેકાણે મરું. પેલા કીચન ગેર મારફત જમના-દાસના છોકરા વિષે પૂછાવું તો કહે આવો સોના જેવો છોકરો હું પાંચ દગ્ગર સિવાય નથી વરાવવાનો. નહિતર મારી ઇચ્છા તો તે ઠેકરા ભેડે જ બિચારીના લગ્ન કરવાની હતી.

બાઈ, મારી આર્થિક સ્થિતિ તમારાથી ક્યાં અગણી છે ? પેલા મુંબઈવાળાં ગેતીંદ-જનાં છોકરા વિષે પૂછાવું ત્યારે જવાબ મળ્યો કે મારો છોકરો દમણાં અભ્યાસ કરે છે, એટલે દમણાં તો મારી ઇચ્છા નથી. અભ્યાસ પૂરો થયે ભેદશું. ત્યારે હવે તો હું શું કરું ?

‘બાઈ, મારી સ્થિતિ તો સુડી વચ્ચે મોપારી જેવી થઈ. છોકરીની ઉંમર મોટી થઈ એટલે જલ્દી લગ્ન ન કરીએ તો નાતીલાએ વાત કરે.

‘અરરર.....આવડી મોટી તારૂં જવડી છોકરીને દાંત વરાવી નથી. નાતમા ને શું મુરતીઆઓનો તોરો છે ? ક્યાંક બાપનાં આ-બરૂં ઉપર પાણી ન ફેરવે.’ ત્યારે બીજા કોઈ કહે, ‘આવડી મોટી છોકરી કરવાનું કંઈ કારણ હશે કે નહિ ! દાળમાં કંઈક ફાળુ લાગે છે. કંઈ પથ્થુ હોવું જોઈએ, નહિતર છોકરી વર્ષો વગર તે કેમ રહે ?’

બાઈ, ફેટલીક આર્થિક વિટંજણાએ વેડીને મેં પાંચસો રૂપીઆ ભેગા કર્યાં અને આ ગોપાળ શેડને રૂપીઆ આઠ્ઠા છોકરી આપી. તળીયત પણ આપી. આપવાનું બધું આપી દીધું ને ઉપરથી આ બીજી ઉપાધિ. બાઈ ! હવે હું શું કરું ? જેના જેવાં નસીબ. મારાથી બનવું મેં બધું કર્યું.

મેં પુછ્યું “કાકા, બેનના પુત્ર લગ્ન ન કરો ?”

હી...હી..હી આ શું બોલ્યો ? વાણીયા

લાલજીમાં તે એ હોય ! કોળી લોશ બળે વાર કરે. કંઈ વાણીયા લાલજીથી થાય ?

હું ત્યાંથી ઘેર આગે. બિચારીના વિચારોએ મને ઘેરી લીધો.

“શા માટે એ સમાજ સામે બંક ન કરે ?” મારા મનમાં એ પ્રશ્ન ઉઠ્યો.

એની લાખો આશાઓની અંદર એક નિરાશા ડોંકાયું કરી ગઈ. એ નિરાશાએ એની મનોસ્થિતિ અંદર અજબ ધર્તીકંપ કરી દીધો. મોટી મોટી ઈમારતો ફાથરમાં જમીન હોસ્ત થઈ ગઈ. એનું હૃદય દસરા તલ પાપડ થઈ રહ્યું હતું. મુખ ઉપર અનિચ્છાએ પથ્થુ શોકની લાખા રેખાઓ ધારણ કરવી પડતી. હૃદય અને મનનાં ટુકડાં ધુલ ‘વચ્ચે હૃદય વિજેતા અટ્ટ’. પથ્થુ એ વિજેતા થોદાને સમરી રાખવો પડતો. દારૂને એનાં જીવનમાં સ્થાન ન હતું સદાય આવકાર દાયકે દારૂએ તેને અનિચ્છાએ તર-છોડવાં પડતાં હતાં. કદાચ દસીને કાષ્ટકારિવાર કાષ્ટની પથ સાથે વાત થઈ જતી તો તરતજ ધરનાં જ માથુસો દીકાના ગણેશ મોકતાં. બિચારીને ધણુંજ લાગી આવતું ને પરમાત્મા પાસે મોત પાચતી.

એને બધાંજ તિરસ્કારની દૃષ્ટિએ ભોનાં. કાષ્ટને એની ગરજ ન હતી. એને બધાની ગરજ હતી. સમાજ એને માટે જીવતો ન હતો પણ એ સમાજ માટે જીવતી હતી.

એ કાષ્ટનો તિરસ્કાર સદન ન કરી શકતી, એટલે એકાદ ખુણે બેસીને અશ્રુબિંદુઓ સાતી. આંસુઓ પાડવા સિવાય એ બીજું કરી પથ શું શકે ?

એને વૈધવ્ય શા માટે પાળવું જોઈએ ? એના વૈધવ્ય માટે શું-કેગાર કોણ ? સમાજ ! વડીલ ! કે પોતે !

દેશ સેવાના ઉત્તમ સ્વરૂપો

પ્રજ્ઞના સંકટ નિવારણ માટે તાત્કાલિક શક્તિ અને નાણાંના ભોગ આપવો એ જ ઉત્તમ દેશ સેવા.

ગજ્ય રંગની રમતો એ મધ્યમ દેશ સેવાનું અંગ કહેવાય છે. માત્ર આશાભરેલા ભાષણોથી જ પ્રજાનું કલ્યાણ થતું નથી.

રણ કરનાર:—દેશવલાલ લીખાભાઇ મણીઆર.

દેશસેવા કઈ કહેવાય ?

દેશમાં, પ્રાતઃ યોર કે મામડાઓમાં ન્યાયે દુષ્કાળ, ધરતીકંપ, અતિ વૃષ્ટિ મરડી, ભયંકર રોગો વગેરે પ્રજામાં આફતકારક બનાવે ભયંકર રીતે ઠેર વરતાવતા હોય, કુદરતના પ્રચંડ ક્રોધમાં ભોંકા ઘેરાયેલાં હોય, ચોરી, લુટફાટ કે લુચ્ચા ધાડાગુચ્ચા લોભમાં ત્રાસ ફેલાવતાં રહ્યા હોય, પ્રજા ભુખમરાથી દુઃખમાં ઘેરાયેલી હોય—આવા ઉત્તમ સંકટ સમયે પવિત્ર અંતઃકરણે ઠોઠ પથ જતની લાકડ્ય કે લોભ વિનાની સ્વાર્થપણે પ્રજાની સેવા કરવા નીકળી પડતું અને પોતાના સર્વસ્વનો ભોગ આપવો એજ પવિત્ર સેવા, એજ લોકકલ્યાણ અને એજ ખરેખરી દેશસેવા એજ ખરું મનુષ્યજીવન. એજ ખરો પ્રુધાઈ, એજ ખરી કુરબાની અને એજ દેશનો ખરો સૈનિક, હાથેપો કહેવાય. ખરેખર જેઓ આવા જીવને જીવતા હોય, આવી સેવા બજાવવાની ઉત્તમ ભાવનાએ જીવતા હોય, તેઓજ પોતાના આત્માનું ખરેખરું કલ્યાણ કરનારા, પ્રજાની સેવા ઉદાત્તનારા, ખરા દેશ સેવકો, ખરા દેશમકતોની પક્ષિમાં મૂકવા લાયક ગણાય છે. આવા ક્રોધકારક, આફતકારક પ્રસંગોએ જેઓ ધનની, તનની, વિદ્વ-

તાની, બુદ્ધિની સેવા કરવા દીલની ઉદારતા દાખવે તેજ દેશની ખરી સેવા અને તેજ મનુષ્ય જીવનની સફળતા કહેવાય. દેશના ધનાઢરો નાના મોટા બેપારીઓ ધંધાઈઓ, મોટી મોટી કંપનીઓ, સદા બગ્ગરના દલાલો, પશો-પકારી દરોડાના દરદીઓ, રાજ્ય મકારાખચો મોટા પગાર દાર અમલદારો, વગેરે સારી કમાણી કરનારા પ્રજાજનો—ખરીખ નિરાધાર, સંકટ યસ્ત, રોગ-દુઃખથી પીડાતા લોકોના સંકટ-નિવારણ માટે દયા અને ઉદાર દીલથી પોતાની ખાસેના ધનનો સદુપયોગ કરતા રહે, એજ ધંધરે આપેલા આ મનુષ્ય જીવનનું ઉત્તમ સાર્થક ગણાય છે. નાની મોટી હોસ્પીટલો, દવાખાનાઓ, કેળવણી માટે નીશાળો, કોલેજો, યુનીવર્સિટીઓ, વટેમાર્ગો માટે સારા રસ્તાઓ, ખુસાફરી માટે સરતા વાહનો વગેરે પ્રજાને સુખશાંતિમાં તથા સ્વચ્છતામાં રહેવાના ઉપયોગી સાધનોમાં પોતાનાં ધનની મદદ માય એમાંજ ઉત્તમમાં ઉત્તમ દેશસેવા, પ્રજાસેવા અને સમસ્ત દેશનું કલ્યાણ સમાયેલું છે. દુઃખી, સંકટઘસ્ત પ્રજાને તેઓના દુઃખ નિવારણ માટે પોતાની નનની જે પ્રજાની સેવા જાળરી ચકાય તેમાં મદદગાર થવું એ

મનુષ્ય માનવો પવિત્ર ધર્મ છે. દેશ અને પ્રજા સેવા કરવાના બિજા બિજા અનેક માર્ગો છે. પણ સાંપ્રત સમયે પ્રજા સેવા કરવાના કંઈક વિચિત્ર રસ્તાઓ મહત્વ યથા લાગ્યાં છે.

દેશકલ્યાણના મનોરથો કયારે સફળ થશે?

પણ સુક્ષ્મ વિચાર કરતાં હમણાં જે જે પ્રવૃત્તિઓ અને ચળવળો ચલાવવામાં પ્રજા મશગુલ થઈ ગઈ છે તેનો અંત અને પરિણામ લાવતાં કેટલાંએક વરસો વિતી જશે, તેનું માપ કામપણુ જોતિષી કે સુદ્ધિમાન પુરૂષ કાઢી શકે તેમ નથી. હમણાં રાજદારી મેત્રોમાં રમત રમવામાં જે કોઇ કબોલ, ચતુર, ચક્રાર અને આહોરા હોય અને નવા નવા પોતાના હુલ્લુના તરંગો પ્રજા આગળ રજૂ કરી તેવી રમતો રમવામાં પ્રજાને હાકલ કરે તે વડો-નાયક નેતા કહેવાય છે. આ વડો નાયક-નેતા પોતાના હલ્લુમાં ઉછળના તરંગોના મોર્ગ પ્રજા સમુદયમાં પાયરે જાય છે. વાણી અને બાધાની છટાથી પ્રજાને આડંબી પ્રજામાં માનપાન અને કીર્તી વધારી દેશને એક મહાન સેવક-નેતા ગણાય છે. પ્રજા તેની પાછળ દોડે છે, કુલધાનથી વધાવે છે, તેના દર્શન કરવા તરફ છે, તેના ઉદ્ગારો આનંદથી ઝીલે છે, આવા નેતાઓના પ્રજાકલ્યાણના મનોરથો સફળ કરવા માટે સવળા પ્રકારની પ્રતિષ્ઠા લે છે, અને પોતાના તન, મન અને ધનથી સહાય કરતા રહી, પોતે દુઃખી થાય, જાન પણ જાય અને ધનના ભોગ પણ અર્પે જાય છે. વખત એ વખત આ વડા નાયકો-નેતાઓના હુકમો પ્રજામાં એવા છુટલા કરે છે કે હવે લડત ચરૂ થશે માટે સત્યામઝી સૈનિકો તૈયાર રહો અને વેપારી જાગરો તમે નાણાં પૂરાં પાડો, કુર્યાની કરી, ભોગ આપવા તૈયારી કરો. સૈનિકો દોડે છે, અને નાણાંની કાચળીઓ ચરણે ધરે છે. આ નાણાંનો ઉપયોગ ગાડીધોડા, મોટરો, ઝેરોધેન વગેરેના

વાહનોમાં બેસી જ્યાં ત્યાં ઉઠાઉઠ કરવામાં થતો રહે છે અને લાખો રૂપીયાની આકૃતિઓ અપાતી ગઈ છે. શા માટે? સ્વતંત્રતા માટે, ગુલામગીરીમાંથી છૂટવા માટે, સંપૂર્ણ સ્વરાજ્ય મેળવવા માટે, આ સમગ્ર દિંદુરયાનનું જોખમદાર રાજ્યતંત્ર પ્રજા માગફન ચલાવવા માટે, દેશને ઉદ્ધાર કરવા માટે, પ્રજાની ઉત્થતિ માટે. સાંભળો છો કે? માટે તમારે સર્વસ્વનો ભોગ આપ્યા કરવાનો છે અને સવળાએ આ લડત લડવા બળી મરી ભરમ થઈ જવાની શક્તિ કેળવવાનો છે. જુઓ! દેશને મામલો ગભીર સ્વરૂપ લેશે દિંમત, અંત અને ઉત્સાહથી સત્યામઝીઓએ વીર પુરૂષોની માફક આ લડતમાં લડવા તૈયાર થવું, સુદ્ધિશાળી અનુભવી, રાજતરંગી વિદ્વાન પુરૂષો પૂછે છે કે આ બધું શા માટે? જવાબ, પ્રજાના સુખ માટે, પૈસા માટે, રાજતંત્ર ચલાવવા માટે, અરે પણ તે કેવાં સુખો અને પૈસા કંઈ રીતે દેશને મળશે તેની કંઈ જાન્યોનો કે કંઈ ચોક્કસ સમય કે હદ છે ખરી? હા, લડત સંપૂર્ણ રીતે જીત્યા કે દેશ આપણો, આપણું જ રાજ્યતંત્ર અને તેના પ્રતાપે દેશમાં ધનના દમલા ને દમલાજી જોશે. ધન ભેતાં ભેતાં પણ યાકી જશે, સમગ્ર પ્રજા ગુલામીમાંથી છૂટી સ્વતંત્રતા પ્રાપ્ત કરશે. અને પૈસાના બંડાર મળવાથી સર્વ પ્રકારે પ્રજા સુખી તથા આખો દેશ જાહોજલાલીથી આખાદ સ્થિતિમાં આવી જશે. સવળા રાજકર્તા ઉચ્ચ સ્થિતિમાં આવી જશે, અને આવી રાજતરંગી વિદ્વાન અન્ય દેશો અનુકરણ કરશે. અરે! ઇશ્વર આ તારી માયા કૃપી અજ્ઞ પ્રકારની છે. રાજ્યતંત્રનો મોહ, લોભ, આશા, તૃષ્ણામાં ડોકતાં લોકોને અગમ નિગમના તરંગી વેગમાં શૂદ્ધ ભાવે સમજાવા, હે પ્રભુ! ત્હારી અકલીત લીલા આ દેશ ઉપર હવે પ.ચર. સુખ પ્રાપ્તિ માટેના જાદુઈ સ્વપ્ન સેવતાં સેવતાં કેટલકે ભવ વિતી જશે, તેનો

આદિકે અંત કાંઈ જણાતો નથી. આ માયાવી સુખની આશામાં તણાતાં તણાતાં મુશર ન કરે કે દુઃખના કુગરો ઉપર ચઢવાનું થાય. પણ એકજ વિચાર અને એકજ રંગ-અન્ય વિચાર માટે પ્રજ્ઞને સમય નથી. રાજરમતના બાજુગરો પોતાની રમતની દોરી જેમ ખેંચે તેમ આ ગાડીઓ પ્રવાહ આપ કાન મીચીને વર્ષોના વર્ષ દોડ્યા જ કરશે, એવું ભાવખ દેખાય છે. કાંઈને દોષ કાઢી શકાય તેમ નથી. આવાં ટોળાઓને દુનિયામાં એવા ખેલાડીઓ ખીલવે જાય છે. આવા ચતુર ખેલાડીઓ પોતાની ચળવળો ચલાવવા માટે ઠેકાણે ઠેકાણે પોતાના થાણાઓ સ્થાપે જાય છે. વખતો વખત પ્રસંગ પડે હાલમાં તૈયાર થઈ જવાની હાલો કરતા રહે છે અને જ્યાં ત્યાં નાના મોટા નાચઠા-નેતાઓ ઉભરાઈ જવા લાગ્યા છે.

પ્રજ્ઞના સંકટ દૂર કરવા લોગ આપો.

એક મેટા પણ સત્તા અને ગાદી ઉપર ત્યારે હોય છે ત્યારે થોડાક સમય સંપ અને સલાહ માંતિમાં પસાર થાય છે. પણ વખત જતાં તેમાં મતભેદની જવાબા પ્રગટે છે અને ઉગ્ર સ્વરૂપો હાઈ તેમાંથી અનેક 'યદિ-ટાળીઓ ઉભી થઈ જાય છે. તેવા પક્ષે પોતાને ફાવતી મનગમતી તરંગી રમતો રમવા માટે મેદાનોમાં ઉતરી પડે છે અને જ્યાં ત્યાં આવા નાના મોટા સંખ્યાબંધ પક્ષો બંધાતા રહ્યા છે, પરસ્પર એક બીજાના વિચારોથી પ્રજ્ઞમાં ઉરે-રણી ફેલાવી કુસંધ, કલેશ અને કષ્ટજાના ઝેરી બી વાવી રહ્યાં છે અને અસંતોષ તથા અસંતિનું પ્રચંડ વાતાવરણ ફેલાવતાં રહ્યાં છે, દેશનો ઉદ્ધાર કરવા રંગબેરંગી ચળવળો ચલાવવાને પ્રજ્ઞ પાસેથી અદળક નાણું એકદુનું કરી તેમાં ઉડાડે છે-પણ તેનું ફળદાયક પરિણામ આવશે તે તો ફક્ત પરમાત્મા જ જાણે છે-આકી હમણાં તેનું પરિણામ ૦ જેવું આવશે એમ કહી શકાય

છે. આવું અદળક નાણું ગામડાઓમાં દુઃખી નિરાધાર પ્રજ્ઞના સંકટ નિવારણ અર્થે જે અરચાણું હોય તો તે નિચારા દુઃખીઓને કેટલી બધી રાહત મળે અને તેમની આંતરડી કેટલી બધી આશિષ આપ્યા કરે. પણ જે તેવી દુઃખી પ્રજ્ઞના સંકટ દરવા માટે પ્રજ્ઞ પાસે નાણું માગવામાં આવે તો કોઈ ઉદાર દીકરી આપવા નીકળી પડે તેમ નથી. પણ જે રાજતરંગી રમતો રમાડનારા નાણું માગે તો એકદમ કોપ-ળીઓ હરી આપે જાય છે. પણ જે આવાં નાણાંનો ઉપયોગ ગરીબો માટે સસ્તા ભાડાની ચાલીઓ, રાગીઓ માટે રથને રથને મૂકત નાનાં નાનાં દવાખાનાંઓ, ગરીબ સ્ત્રીઓ માટે મૂકત સુવાવડખાનાંઓ, માથાપ વિનાના રક્ષણ પોષણ વગરના આગકા માટે નિવાસસ્થાનો, મુસાફરો માટે ધર્મશાળાઓ વગેરે પ્રજ્ઞ ઉપ-યોગી ખાતાંઓ રચાવવામાં થતો હોય તો પ્રજ્ઞ કેટલી બધી સુખી થાય એ વિચાર કરવાનું કામ પરાપકારી રસ્તાઓ સમજનારાઓનું છે.

પરધર્મમાં વટલાતાનું રક્ષણ કરો.

હજારોની સંખ્યામાં દિંદુ જન્મતા પોતાના તન પોષણ માટે પોતાનો અસક્ષ ધર્મ તણ જ્યાં રક્ષણ અને પોષણના સાધનો મળતાં હોય તેવા પરધર્મમાં વટલી જતાં હોય, તેવા શુભદુઃખમાં સખડતા લોકો માટે આશ્રય સ્થાનો ખોલી તેઓને ઉપયોગી કાર્યોમાં જોડી ધર્મ-પલટો કરતાં કેમ અટકાવવામાં આવતા નથી ? ક્યાં છે એવા પરદુઃખજનન નેતાઓ, ક્યાં છે એવા સમાજ સેવકો ? ક્યાં છે એવી ઉચ્ચ લોક સેવા કરનારી સાહવેશન આખી જેવી મહાન સંસ્થા ? છે એવું દૈવત ? છે એવી સાચી પુરુષાતત્ત્વની શક્તિ ? અરે ! પ્રભુ દુનિયાના લોકો કેવા કેવા માર્ગે દોડી રહ્યાં છે ! ૨૩ ફાટીયા વસેલો મદાન ખંડ દિન્દુરયાન કેવા કેવા દાનિકારક, નાચકારક ઉપદ્રવોથી

પીલાઇ, પીસાઈ રહ્યો છે, તેનાથી શું દેશ
 સેવા કરનાર હોશીયાર નેતાઓ અજ્ઞાત છે ?
 હા એમજ સમજવું પડે છે. દેશની સેવા કરવા
 બધા તૈયાર છે. બધી જાતના ભોગ આપવા
 પાછું વળી જુએ તેના નથી પણ જરાક હિંમતી
 નજર કરી જુઓ તો ખરા કે હિન્દુસ્તાનની
 પ્રજાના શરીર, બાંધા, અને શક્તિ કેવાં છે ?
 લાકડી જેવાં શરીરવાળા, થોડુંક ચાલતા દય
 ચઢતાં હાંશી જનારા, ભિન્ન ભિન્ન જીવલેણ
 રોગોમાં સડતાં રહેલાં, ક્ષય કફમાં ઘેરાયેલાં,
 લોહી વિનાના રીકાક્ય જેવા, હાડપીંજરા જેવા,
 બંદુકનો અવાજ સાંભળતા બચ અને ધાસ્તીથી
 નાશી જનારા, શક્તિ વિનાના અબજજી વિના
 રૂદન કરતા, જુખ્યા પેરે જ્યાં ત્યાં રખડી રજીળી
 મરણને ધરણ થતાં માનવીઓ! અરે પ્રભુ, આવી
 દુઃખી અને હૃદયપાતકરી સ્થિતિવાળા આ દેશ
 પ્રત્યે અમી દષ્ટિ કરી મનુષ્યોને સુખી કર. આ
 દુનિયામાં હમણા ચાલતા નાચકારક વાતાવર-
 ણથી મનુષ્ય પ્રાણીઓને બચાવી સુનેહ, શાંતિ,
 સંપ અને ભાતુભાવની ખીલવણી કરી
 સુખી જીવને જીવાડ. તારી દયા અને શક્તિ
 વિના દેશનો કે પ્રજાનો કોઈ કાળે પણ ઉદ્ધાર
 કંઈયણ કે ઉત્તરિ થવાની નથી. આ ક્ષણ
 ભંડુર જીવડાંઓ જાણે આ દેશનો અમે જ
 ઉદ્ધાર કરી નાંખ્યો એવા અભિમાનથી ફૂલાઈ
 તણાઈ મરે છે અને પ્રજાને ભમાવનારી રાજ-
 રમતો રમવામાં તક્લીન યથા અચેલાના હૃદયમાં
 કંઈક શુભ પ્રેરણા કર કે તેઓ દુઃખમાં
 સમડતા આ દેશના મનુષ્યોનું રક્ષણ અને
 પોષણ કરવાવાળા પરાપકારી કાર્યો કરતા યથા
 જાય અને આવી રમતો રમતા અટકાવી મનુ-
 પ્યમાત્રને યોગ્ય રીતિનીતિ, આચાર વિચાર,
 શુદ્ધ વર્તન, પવિત્રતા, સદ્ગુણ અને શ્રેષ્ઠ
 આચરણવાળા કરવા માટે ઉત્તમ બેઠો-ભાષણો
 કરતા તેઓ યથા જાય.

પણ આ લડત મૃત્યુ અને મુક્તિની છે.

આ દીલરંગી રાજતંત્ર રંગીલી રમતો કહી
 જીવ જાય તો પણ મૂકી શકાય તેમ નથી.
 કહે છે કે અમારા હૃદય તંત્રા દેશની સેવા
 કરવામાં ચક્ર્યૂર યથા ગયાં છે. દેશ સેવા
 અમે જે કરીએ છીએ તેજ ઉત્તમ અને શ્રેષ્ઠ
 છે. હિંસક શત્રો વિના સમગ્ર દેશનો કારોબાર
 -રાજતંત્ર ચલાવાની જોખમશરીઓ હસ્ત-
 ગત કરવાની અમારી રમતો અટકાવનાર અમે
 કોઈને જોતા નથી. અમારી પ્રમુખીય રાજ્ય-
 દારી રમતની લડતની લડનો લડવામાં આખા
 દેશની પ્રજાનો અમને સાથ છે. જ્યાં સુધી
 ભરતખંડની સઘળી ભૂમિ આપણા હાથમાં
 નથી આવી ત્યાં સુધી સત્યાગ્રહની લડત ચાલુજ
 રહેવાની છે. પરમેશ્વર પણ જો નીચે ઉતરી
 અમને વિનવે તો પણ આ લડત અમે મૂક
 વાના નથી. જગતમાં હિન્દુસ્તાનને સર્વોપરી
 ખંડ જણાવવાના અમારા મનોરથો સંપૂર્ણ
 સફળ ન થાય ત્યાં સુધી આ ઝુમ્મેશ ચાલુજ
 રહ્યાં કરશે. રાજતંત્ર અમારા દીકરને ડોલાવી
 રહ્યો છે. હૃદય રંગાઇ રહ્યાં છે. મૃત્યુ અને
 મુક્તિ પણ અમારી એમાંજ છે.

પરમાત્મા તમારા ઉત્તમ જ્ઞાનચક્ર ખોલે
 અને લોકો સુખી થાય એવા પરાપકારી કાર્યો
 કરવા તમારાં હૃદય ભંડારમાં જ્ઞાન પ્રકાશ
 ફેલાવે એજ આ અંતરની શુદ્ધ ભાવનાથી
 કહેવું પડે છે. એટલું માનવું જ પડશે કે કોઇ
 પણ કાર્યની હદ તો હોયજ. મર્યાદા અને હદ
 જોળજનારાઓના ગમે તેવા ઉચ્ચ અને પરા-
 પકારી મનોરથો હોય તે સફળ યથા ચક્રશે
 નહીં. થોડોક વખત પોતાને ઉજળું ઉજળું
 અને પ્રકાશ તથા જીત દેખાશે, પણ છેવટે
 અંધાર પીછોડાથી જીત અને પ્રકાશ અસોપ
 યથા અંધકારજ જણાશે

પ્રજાના કષ્ટજાનક પોકારો સાંભળી તેમના
 વિવિધ પ્રકારના સંકટો દૂર કરવા માટે તાત્કા

લોક શક્તિ અને નાણાંનો ભોગ આપવો એજ દેશસેવાનું ઉત્તમ અંગ કહેવાશે. માત્ર આશા બરેલાં રંગીલી ભાષાના ભાષણોથી જ દેશ અને પ્રજાનું કલ્યાણ એકદમ થઈ જવાનું નથી. તે તો વરસોના વરસ આશામાં ને આશામાં વિતી જશે. તોપણ જે જે સુખો અને સ્વતંત્રતા માટેના હમણાં પોકારો થઈ રહ્યા છે તે ક્યારે

કઈ સદીમાં પ્રાપ્ત થશે તે કાઈ કહી શકશે ખરું? સાચાર ! કાઈ કહી શકે તેમ નથી, દેશના ઉત્કર્ષ માટે એણે રાજરંગની રમતો ખુશીથી એલો-પણ પ્રજાના સંકટો દૂર કરવા જેમ અને તેમ તાત્કાલિક ઉપાયો લેવામાં જુદા, શક્તિ અને પ્રજાના નાણાંનો સદુપયોગ કરવા મંડી પડવું એજ ઉત્તમ પ્રકારની દેશસેવાનું અંગ છે.

“ નૂતન વર્ષ મુબારક હો ! ”

પ્રિય બંધુ

નૂતન વર્ષ મુબારક હો !

નવલ વર્ષના અશ્લોકાદયથી;—

ફરી રાક્ષસીનાં પાસાદી ચોકાંને

ભાંગીને ભૂકો કરજે !

ન્યાય અને નીતિ વિરુદ્ધનાં બંધારણને

નિર્ભયતાથી ઉચ્છેદજે !

સાથે સાથે

તહાશ પ્રતાપી પૂર્વજ રામને રમરણમાં રાખી;

એનાં નીતિ અને ચારિત્ર્યને જીવનમાં શુદ્ધજે !

એનાં પરોપકાર અને વતસલતાને હૃદયે વસાવજે !

એનાં પ્રેમ અને ત્યાગને અંતરથી અપનાવજે !

આ વાત કદી ન ભૂલજે

જ્ઞાતિમાં શય મુખ્યવસ્થા સ્થાપજે !

તહાશ ભૂલા પડેલા ભાઈના હાથને હેતથી ઝાલજે !

એવા નૂતન વર્ષના અભિનંદન.

હરખલાલ જે. ભગત. (ભમનમરવાળા)

મનુની મનોદશા

યાને

લેખક:
શ્રી શાંતિલાલ જગજીવન પારેખ.

કુંળ આજ્ઞા

આજે મગનલાલ શેઠને ત્યાં આનંદોત્સવ થઈ રહ્યો હતો. સગાં રનેહીઓ દૂરથી મનુનાં લમનો લહાવો લેવા આવુરતાથી આવી પહોંચ્યા હતા. નાનાં છોકરાંઓ મનુભાઈની જનમમાં જન્મી હોંશે આનંદથી રમતાં હતાં. મનુની માતા લક્ષ્મીબાઈ પોતાનો એકનો એક દીકરો પરણે છે એવા વિચારથી ખૂબ આનંદમાં હતાં. એક તરફ લક્ષ્મી સામગ્રીઓની ધામધૂમ ચાલી રહી હતી. આમ ધરમાં જો કે સર્વત્ર આનંદ છવાઈ રહ્યો હતો, છતાં મનુનાં હૃદયમાં કોઈ એક પ્રકારની ભાંજગડ શરૂ થઈ હતી. તેનાં હૃદયમાં એક ધા પડેલો હતો, અને તેથી તેનું મન ચિંતાવુર હતું. એ ચિંતાવુર હૃદયમાંથી કોઈ કોઈ વાર કન્યા વિક્રયના આજી પડછંદા પડતા હતા. એ પડછંદા સાથે પોતાનો આજી કરજીજનક સ્વર નીકળતો, અને તે જ સ્વર સાંભળનારને બે ધડી મુગ્ધ કરતો!

* * *

મગનલાલ શેઠ દશ વર્ષ પહેલાં ગુજરી ગયા હતા. તેઓ સાધારણ સ્થિતિના માણસ હતા, છતાં ગામમાં પોતાની આબરૂ ઘણી જ સારી હોવાથી નાનું બાળક પણ તેમના નામથી અજાણ ન હતું. તેઓ ભગવાનના સાચા ભક્ત હતા. એની એ ભક્તિમાં અંધ શ્રદ્ધા તો ન હતી? તે પોતાનું જીવન નીતિમય ગણતા. તેમના મૃત્યુ સમયે મનુની ઉંમર લગભગ દશ વર્ષની હતી. હાલ મનુની ઉંમર વીશ વર્ષની છે. મનુની માતા લક્ષ્મીબાઈ બિચારા સાઠ વર્ષના થઈ હતા. શરીરમાં હાલવા ચાલવાની કશી

શક્તિ ન હતી. આંખે અંધ થયા હતા. સંસારની માયાને લીધે બે અક્ષરનું 'રામ' નામ પણ સાંભરતું ન હતું. આખો દિવસ સંસારની માયાને પરોણ રીતે વશ રહેતા, કારણ કે પ્રત્યક્ષ વહેવાર આંખના અંધાયાને લીધે અંધ થયો હતો. મનુના વેદવાળ પહેલાં તેઓ ઘણી વાર કહેતા અને રડી બેસતા, "અરે રે! માગે મનુ કેંદી વરે? મારા ગરીબ દીકરાનું બ્યારણું કોણ આપે? મારો દીકરો તો રાગના કુંવર જેવો છે. વળી રળતો અપતો થયો છે." પણ હવે તો ડોશીની મનોબધાનો અંત આવ્યો હતો. આજે લક્ષ્મીની વાત સાંભળી ડોશી હૃદયનાં આંસુ વર્ષાવતી હતી. ડોશી પ્રત્યે ગામના માણસોનો પણ સારો પ્રત્યભાવ હતો. ડોશીને હર્ષ આજે માત્ર નથી તે એટલે સુધી વધ્યો હતો કે પોતે બેઠાં બેઠાં પણ કંઈ કંઈ કાપે કપે જતા હતા!

* * *

'અમીચંદ શેઠ' કહેતાં જ લોકોના હૃદયમાં નવો આનંદ સ્ફુરતો. અમીચંદ શેઠ એક સરકારી અમલદાર હતા. બચપણના શુભ સંસ્કારોએ તેમની જાતને સુધારા તરફ દોરી હતી. તેઓનો સ્વભાવ શાંત અને મિલનસાર તથા સમાજના દુઃખોનો ઉચ્છેદક હતો. સમાજ તરફ એમને અદળત્ર પ્રેમ હતો. એ પ્રેમ સમાજ પોતે સ્વીકારી લીધો હતો, અને અમીચંદ શેઠના સમાજના દુઃખો અને સડાઓ દૂર કરવાના હેતુ અને પ્રયાસથી વધારે ધાકો ચલેલો હતો.

આ દુનિયામાં કોઈ સુખી નથી. આવા

સુસંસ્કારી અને સુખી આત્માને પણ એક પ્રકારનું દુઃખ સાલતુ હતું. એટલું જ નહિ પણ આ દુઃખે એના હૃદયમાં ખૂબ ડંચ દીધા હતા. એ દુઃખ થીલું તો કંઈ નહિ પણ એમના પરણેલ સ્ત્રી મોતીમાર્મના પનારે પડ્યાં હતાં. મોતીમાર્મ અને અમીચંદ શેડના સ્વભાવમાં આસમાન જમીનનો તફાવત હતો. મોતીમાર્મ જૂના જમાનાના સ્ત્રી પુરુષોના સહવાસમાં રહેલી હોવાથી તેના ઉપર એવા તો ખરાખર સંસ્કારોની જાડી છાપ પડી હતી કે એકનાર પોતાનું વચન પળાયે જ છૂટકો. સારા નરસાની એને દરકાર જ ન હતી. એને પોતાનો કકો જ સાચો લાગતો ! અને એ સામા માણસને સાચો દરાચે છૂટકો કરતી. તેનામાં નામ પ્રમાણે થુણ ન હતા. એ એક સાચું કીમતી મોતી ન હતું; એ મોતીનો પાક કાંઈ જાડા મહાસાગરમાં થયો ન હતો. પણ એ મોતી કાંઈ હીઝરા, નાના અને સાંકડા સમુદ્રમાંથી કાંઈ દુર્ભાગી મનુષ્યને હાથ આવ્યું હતું. અને અમીચંદ શેડને ત્યાં વેચાયું હતું (લગ્ન થયાં હતાં). એ મોતીને તેની ખરી કીમતમાં આણવા પછે જ પ્રવાસ અમીચંદ શેડે કર્યો, પણ એ સર્વ પ્રવાસ બ્યર્થ ગયો.

રમાએ પોતાના સોળમાં વર્ષમાં પ્રવેશ કર્યો હતો. મુખમુદ્રાએ બાળકના નિર્દોષ બાવોને દર કર્યા હતા, અને તેને ઠેકાણે આંબીયના બાવ ધારણ કર્યા હતા. તે ઉપરાંત મુખમુદ્રાએ જીવનના બાવોનું પણ આણું રેખાદર્શન ધારણ કર્યું હતું. જ્યેષ્ઠ્યમાં સાહેલીએ સાથે ખૂબ આનંદ માણ્યો હતો. જીવનમાં પણ પતિ સાથે સુખી જીવન માળશે એવી એની ઇચ્છા તેમજ આશા હતી, અને તેનું સુંદર કપાલ (બાલ-પટ) એ આશાની સાક્ષી પૂરતું હતું.

એક દિવસ રાત્રે જમ્યા પછી સૌ કુટુંબના માણસો આનંદથી વાર્તાલાપ કરી રહ્યા હતા. શિવાજીની રાત્રી હતી એટલે સમીની આસ-

પાસ સૌ વિંટળાઈ વળ્યા હતા. સગડીમોનો દેવતા શિવાજીના પવનના સુસવાટાથી ઝળક ઝળક થતો હતો. એ ઝળકારોને પ્રકાશ રમા ઉપર પડતાં જ એના સૌંદર્યમાં વધારો થયો. અચાનક આ દેખાવ મોતીમાર્મથી જોઈ જવાયો. જોતાંતો સાથે જ એ ઊભી થઈ અને પાસેના ખંડમાં અમીચંદ શેડ પાસે ગઈ અને નીચેનો પ્રશ્ન કર્યો :

“ હવે આ રમા વિધેતો તમારો શું વિચાર છે ? આ જુઓને આપણી નાતમાં કાંઈ સારા મૂર્તીયો થે નથી જડતો ! તમે આ બાળકમાં બહુ બેદરકાર રહો છો ! ધર્મના કામમાં ટીક નહિ. કારણકે દીકરી શોભે સાસરે અને હાથી શોભે દરબારમાં ! ”

“ હું બેદરકાર નથી, ” અમીચંદ જોડે જવાબ આપ્યો, “ બધુંએ મારા ધ્યાનમાં છે, પણ હું માતું છું કે તું મારા મતને નહિ અનુસરે ! આજ ગામમાં એક મૂર્તીયો છે. કુળ ઉંચું અને સાધારણ કુટુંબ છે. ”

“ ને એમ જ છે તો આજે જ ચાલ્યા કરીએ ! પણ આપણી કુળ આઠા પ્રમાણે એ બધું થવું જોઈએ ! ”

“ કુળ આઠા એટલે શું ? ” અમીચંદ શેડ માત્ર ફાટી આંખે જોઈ રહ્યા !

“ આપણા કુળમાં વર પક્ષ પાસેથી અમુક પૈસાની રકમ (કન્યાવિકધી દ્રવ્ય) લેવાય છે, એ રકમને માટે ચોક્કસ જગ્યા નથી. સૌ સૌનાં પ્રમાણમાં એ લે છે અને આપે છે. ” મોતીમાર્મએ ઠંડા પેટે જવાબ વાળ્યો.

“ ખસ ! એ નહિ જ બને ! કન્યાવિકધ ૩૫ ધરીને હાથમાં ધરનાર તું અઢીથી દર થા ! ” અમીચંદ શેડનું લોહી ઊઠળી આવ્યું.

તરત જ અમીચંદ શેડ પચારી તરફ વળ્યા. પચારીમાં પડ્યાં છતાં જીંધ ન આવી અને સ્વ-મત બજાવવા લાગ્યા : “ રે જીવ ! તું સુધારક !

ના, ના ! અરે ! તારે ક્યાં પૈસાની ખોટ છે ? ખાસા મહેના એકસો એક પચાસના ખાય છે ! પથ્થુ... નિધુર મોતી ! શું તું નહિ સમજે ? ”

વિચાર કરતાં અખો મીચાઇ. સવારે ગમે તે એક નિર્ણય ઉપર આવવા વિચાર કર્યો. એક તરફ મૂરતીયો અને તેનું ઘર આકર્ષણ કરતું હતું. બીજી બાજુ કન્યાવિક્રયના સવાલ હતો. વરપક્ષ પાસેથી પૈસા પડાવવામાં આવે તો તેને સોસલું પડે તેમ હતું. બીજી બાજુ પૈસાદાર કુટુંબમાં મૂરતીયાનું ઠેકાણું ન હતું. પોતે સમાજમાં આટલો આગળ વધેતો કન્યાવિક્રયના રિવાજમાં સંમત થાય અને કાર્પનો અમલ પણ કરે એથી એને ધરીક વાર અહુજ દુઃખ થયું.

* * *

વડાલા વાયક ! કન્યાવિક્રયના નામથી તું પરિચિત હશે ! એ નામ જ મનુની અચિર મનોદશાનું કારણ હતું. તું મનુની મરીજ રિચિતિને લીધે અને અમીચંદ રોકના વિચારોથી એ બચાનું કારણ સમજી ચૂક્યો હશે, છતાં એ પ્રશ્નને વધારે સમજી તેમાંથી સાર મહજ કરી શકાય એવી બાવનાથી એ બચાનું સ્પષ્ટિકરણ કરવાની મને કુરજ પડે છે.

મનુએ પોતાના પિતાનો ધૂધો ભરી રાખ્યો હતો. એ ધૂધો એક નાના ગામડામાં પરચુરણનો હતો. ગામડાના પ્રમાણમાં મનુની આવક ટૂંકી હતી. ધણી વેપારીઓ ગામડામાં પૈસાદાર અને છે, પણ પોતે પ્રમાણિક હોવાથી એવો પૈસાદાર એ ન થયો. અને એ ન થયો એથી એને દુઃખ નથી થતું, પણ ઉલટું એ વેપારીઓની અપ્રમાણિકતા તેને સાલે છે. મનુનું પોતાનું જીવન ધણું જ સાદું હતું. ખર્ચાજ જીવન ન હોવાથી મનુ કંઈક રકમ જચાવી શક્યો. પણ એ લક્ષ્મી મનુના ભાગ્યમાં લખાએલી ન હોવાથી બીજાને વરી ચૂકી. મનુનું ઉપર પ્રમાણે રમા સાથે વેણવાળ થયું. સાથે

એક હજાર રૂપિયા આવવા પડ્યા અને ધણીજ દુઃખદાયક રિચિતિ ઉપરિચિત થઇ.

મનુની ઇચ્છા આ વેણવાળમાં નિસકલ ન હતી. પણ ભાવી બળવાન છે. ગામના અમુક માણસોએ આ કાર્યમાં પોતાની સંમતિ આપી અને દિવસ આવવા લાગ્યા કે, “ પૈસા ભરવા પડે તેથી શું ? કાલ સવારે બીજો પૈસો કમાઈશ ! ફરી વખત આવું ઘર અને કન્યારત્ન નહિ મળે ! નાણું મળશે પણ ટાણું નહિ મળે ! ”

આજ લગ્નના દિવસે પણ એ દિવસ તેને કાળસ્વરૂપ લાગી, આજે એ દિવસ ઉપર તેને તિરસ્કાર હતો ! કુંવારો રહ્યો હતો તો વધારે સારું થાત ! કારણકે પોતે યુવાન હતો. કન્યાવિક્રયને સાથ આપી પરણવું તેના કરતાં કુંવારા રહી પોતાની જીંદગી સુધારા તરફ દોરવાનું વધારે સારું લાગ્યું. અત્યારે યુવાનીના જીવસાથી ભરપૂર પણ શાંત મનઃમાં આજ વિચાર ધોળાયા કરતો ! એને એ જ વાત પસંદ હતી, છતાં જે બનવાનું હતું તે બની ગયું. દવે મળે જ. પરતાવો થાય છે. પણ શું કરે ? લાચાર ! (સ્વમત) “ રે ! દિદુ-સંસાર ! વિકાર છે ! હજુ ધર્મના સડાઓ, સામાજિક સડાઓ તારા અંગમાં પ્રવેશ થતા જોવામાં આવે છે. તેમાંએ બાહ્યજી, વાણિયા જેવી જીંજ ઝાતિમાં જે દીકરીઓના વેચાણ થતાં જોવામાં આવે છે તેથી તો મારો આત્મા સળગી બેઠો છે. લગ્નને દિવસે દીકરીઓનાં માન્યા ઉપવાસ કરે છે, કન્યાદાન આપે છે; પણ એ બધાં ધર્મને નામે ઢોંચ છે, અને ઉલટા દીકરીઓના પૈસા હજમ કરી ભય છે. દીકરીના ભવિષ્યના સારાસારનો નિર્ણય ન કરતાં પોતાના જ સ્વાર્થ તરફ આંધળા થઈ દીકરીને મિષ્કારી બનાવી દે છે. ”

x x x

લગ્નની વિધિ શરૂ થઈ, મંત્રજ ગીત

ગત્યાં મનુના સાસરા અમીચંદ શેઠ એક વખ-
તના પ્રખ્યાત સુધારક કન્યાદાનમાં દરિદ્રતા
આપવા બેઠા, ચોરી બંધાઈ, ફેરા ફેર્યા આમ
કરતાં લગ્નની તમામ વિધિ સંપૂર્ણ થઈ.

વરઘોડીયા પરણીને ઘેર આવ્યાં. આજે
પરણ્યાની પહેલી રાત્રી. એ નવલ રાત્રીને
આનંદ ભોગવાવાને બદલે મનુએ કન્યાવિક્રયનો
પ્રશ્ન આગળ ધર્યો, અને મનુ અને તેની સ્ત્રી
વચ્ચે સંવાદ શરૂ થયો:—

“વહાલી રમા,” મનુ પોતાના ઉપર
ગુંચાએથી દુઃખમાળાનો સાર આપતાં બોલ્યો,
“તું તારા પિતાનાં કૃત્યથી અળણ્ય હતો એમ
હું માનું છું, કારણકે કન્યાવિક્રયી પિતા કન્યાની
સંમતિ લઈ સંબંધ નથી બાંધેનો. તે પૈસાને
ખાતર લોકો માફક વળગાડી દે છે. પૈસાને
ખાતર દીંગણા દીંગણીની રમત રમાડે છે. તારા
પિતામાં તો કંઈક દયાનો અંશ છે. નહિતર
કેટલાક સ્વાર્થી પિતાઓ પૈસાની લાલચે રમ-
યાનમાં જવાની તૈયારી કરતાં જુદા વરને પણ
વધાવી લે છે.”

“વહાલા,” કાઠી અને સુશીલ નવોદાએ
જવાબ આપ્યો. “એ કાર્ય મારા પિતાનું
નથી પણ મારી માતાનું છે. દહીલી નિંકુર
માતાએ કુળ આગાના પાલન માટે આ કૃત્ય
કયું છે. હું એનો સ્વભાવ જાણતી હતી.
મારી મોટી બેનના વેચવાળ પ્રસંગે પણ એણે
કાળા હાથ કર્યા હતા.”

“હે પ્રિયે!” મનુએ વચમાં જ પ્રશ્ન
કર્યો. “તું આટલી કાઠી અને સુધારક હોવા
છતાં તે તારા માતાપિતાને સમજાવવા થતું
કેમ ન કર્યો? કન્યાવિક્રય જેવું ઘેર કર્મ
અટકાવી ચકત તો તને કેટલું પુણ્ય મળતું!”

“સ્વામિનાથ” પત્તાતાં હૃદયે રમાએ
જવાબ આપ્યો, “મેં એમને સમજાવવામાં
ક્યાય રાખી ન. હતી. પણ કુર માખાપના

પંજ નીચે ગરીબ બિચારી દીકરી શું કરે!
કહેવત પ્રમાણે ‘દીકરી ને ગાય દોરે ત્યાં ભય!’
મારી ઉપર એમને દયા ન આવી, અને આવું
ઘેર કર્મ આદરી બેઠા.”

“રે! કુદ સાસરા! કન્યાવિક્રય...” મનુના
મુખમાંથી શબ્દો નીકળવા માંડ્યા. તેની આંખે
અંધારા આવવા લાગ્યા. તે બેમાન થઈ નીચે
પડ્યો. પોને યુવાન હતો. હિંદુ સંસારમાં
કન્યાવિક્રય જેવા સડાઓ જોઈ તેનું લોહી તપી
ગઈ. તે પોતે હિંમત હારી ગયો, એક ક્ષણમાં
કંચન સમી કાપા કન્યાવિક્રય ફેરી રણમાં રોળાવા
લાગી. એ જ રણભૂમિ એના પ્રાણનો બળીદાન
લેવા માગતી હોય એવો દેખાવ થઈ રહ્યો.

એ દિવસ સુધી મનુ બેમાન અવસ્થામાં
પડી રહ્યો. બેઠે દિવસ રમા તેની પાસે સાર-
વારના ઉપાયો શોધતી બેઠી હતી. ત્રીજે દિવસે
મનુ કંઈક શુદ્ધિમાં આવ્યો, આંખો ઉધારી
બિભા થવા નેટલું પણ ચેતન રહ્યું નહોતું.

“હે નાથ” રમા હિંમત આપવા લાગી.
“હજુ તમારા હથિયાર તમારી પાસે પડ્યા
છે. આ મારાં ધરણી.....”

રમાએ પોતાની ઉપરના થોડાક કીમતી,
ધરણી ઉતારી દગલો કર્યો.

પણ મનુએ પોતાની આંખે અડવી ન જોઈ
ચકવાથી તેનાં ધરણી પાછા આપ્યા અને દૂર
દેશાવર એકવાને વિચાર કર્યો. થોડાક દિવસ
પછી રમાને વિરહ વેકવાની હિંમત આપીને
નીકળી પડ્યો.

× × ×
પરદેશમાં આવ્યો. સુકાગ્યે તેને એક પ્રમા-
ણિક વાગીદાર મળ્યો. બન્નેએ એક પેદી ખાલી.
પોતે એક બ્યાપારકુશળ વાણિયો હતો, અને
પ્રમાણિકતાથી પેદીની આંટ સારી બંધાઈ.
થોડા વખતમાં પેદી બધી સદર રિયતિમાં
આવી પડી.

વખત જતાં મનુની આર્થિક સ્થિતિ ઘણી જ ફરી ગઈ અને ત્યાર પછી રમાને પરદેશમાં જ ભોલાવી લીધી.

મનુની માતા તે પરદેશ ગયા પછી થોડા જ વખતમાં સ્વર્ગવાસી થયા હતા. એ સમાચાર મળવાથી પહેલાં તો તેને ધણું જ દુઃખ થયું, પણ મરણ એ કાળચક્રનો નિયમ છે એવા આશ્વાસન સાથે એ દુઃખને ભૂલી ગયો.

ફરી એક વખત આ યુગલ સંસારમાં સુખ અનુભવવા લાગ્યું અને રમાનું ભાલ પદ જે

સુખની સાક્ષી પૂરતું હતું તે આજે અક્ષરશઃ સાચું હતું.

છેવટમાં જે ભોલ કહેવાના છે, “ત્યારે યુવાનો જન્મત થશે ત્યારે જ દેવની આપાદી વધશે. એક વખત યુવાનનું લોહી ઊંચળું ત્યારે હિંદુ સંસારના સડાઓ જે જડમૂળ પાલી બેસા છે તે દૂર થશે. દૂર થશે એટલું જ નહિ પણ જડમૂળ ઉખડી જશે. કોઇ યુવાન કન્યા-વિક્રય જેવા કુકર્મોમાં ભાગ આપી પોતાની જાંઘળી કલંકિત કરશે નહિ એવી આશા છે.”

અ . ભિ . પ્રા . ય

આગણી જ્ઞાતિનાં આ માસિકને આજે ૨૨ વર્ષ પુરાં થયાં છે અને તે ૨૩ માં વર્ષમાં પ્રવેશ કરે છે. તે વખતે મારા અંતઃકરણની શુભ ઇચ્છાઓ અને અભિનંદન એકલું છું; અને ઇચ્છું છું કે આ માસિક જ્ઞાતિ હિતમાં ખૂબ ફૂલે અને ફાલે.

જ્ઞાતિનાં સદ્સામ્ય છે કે આ માસિકે પોતાની બાદચાવસ્થા પૂરી કરી છે તે યુવાવસ્થામાં તે પગલાં માંડી ચુક્યું છે. તેનું સાચું માન તેના સંચાલકોને ઘટે છે. માસિક ‘મહોદયે’ ધીમી પણ મજબૂત પ્રગતિ કરી છે. આટલાં જુદાં લવાજમમાં દળદાર હીપોતસવી અંક સાથે ભેટનું પુસ્તક આપવામાં સંચાલકોને ઘણા જ પ્રશંસનીય પ્રયાસ જણાય અને તેઓને ધન્યવાદ આપવા ઘટે છે. આપણી જ્ઞાતિમાં અનેક પ્રવૃત્તિ હાય ધરાઈ છે, પણ તે લાંબા વખત નથી નક્કી શકી. ફક્ત આ જ માસિકે પોતાની કારકીર્દી લાંબા વખત ટકાવી રાખી છે અને ઝળકાવી છે. તે તેનાં સંચાલકોની તીવ્ર શાવના અને સતત પ્રયત્નને આભારી છે.

આપણી જ્ઞાતિ ઘોર અંધકારમાં પડી છે. તેને યુવાનીમાં આવેલ ‘મહોદય’ પોતાનાં નવાં યુવાન લોહીની ઝલ્લઝલારીનો પડકાર નાખી ઘોર નિદ્રામાં સુતેલાં સિંહોને ઢંઢોળી અંધકારનો નાશ કરી દ્રઢ અને સુંદર જ્ઞાતિ બંધારણમાં જ્ઞાતિ બધુઓને કામ કરતાં કરી ચુકશે. ‘મહોદય’ માસિક છે, તેને બદલે પખવાડિક થાય એવી ઇચ્છા રાખું છું.

ગાંધી મહુકચંદ મોતીચંદ વકીલ (હળવદ)

“ સાસરે ગયેલી પુત્રી તરફથી માતાને ”

[રાગ-ઓધરજી સરોદી કહેને સ્વામને]

મીઠી ને મોંઘલડી મહારી માવડી,
હેતભરી તું જીવનની રસ ખાણુ ને;
તહારા વીણુ દિવસો જાય છે દોહણા,
હૈયું મહાઈ આકુળ વ્યાકુળ થાય ને. મીઠીં ૧

સાસરીયાનાં સ્નેહ ભર્યા સહવાસમાં,
તારી માત્ર એક જ ખોટ જણાય ને;
વિચાર વમળમાં જાન સહુ હું જૂલતી,
સ્વામી મારા પૂછે રે શું થાય ને. મીઠીં ૨

ઉત્તરમાં આંસુડા આંખેથી વહે,
હૈયું મહાઈ હાય રહે નહિ માત ને;
થાવણુ ને બાદરવો સંગાથે મળે,
એકલડી રોવું હું આખી રાત ને. મીઠીં ૩

પિયર તણાં પત્રની વાટ હું નીરખતી,
આશામાં છે મધુર જીવન આદહાદ ને;
એ “ આશા ” એ જીવી રહી હું માવડી,
મળવાની મને છે અતિ ઘણી આરા ને. મીઠીં ૪

હેતજ તહાઈ માડી હું કેમ વીસરું,
કીધી મોટી હોશે પરને કાળ ને;
એ ઉપકાર માડી હું કેમ જ વીસરું,
દીધું હરતે મુખે કન્યાદાન ને. મીઠીં ૫

કનુભાઈ મહેતા (હળવડ)

પુત્રી : પારકી મતા

શ્રી. રમણિકલાલ હાડેમચંદ મહેતા

“હરો, જે પુત્રીના નસીબમાં લખ્યું તે ખરું!” જનકબાએ એક નિઃશ્વાસ મૂકી કામ-જની ધડી વાળી અને આંસુ હુંખ્યાં.

બધી વહુઓ ભેગી ઘઈ ગઈ. કાગળ સરલાના સાસરેથી હતો. સરલાની ઓરમાન સાસુએ લખ્યું હતું:—

વેવાણુને માલમ થાય જે અમે સાંભળ્યું છે, કે સરલા વહુ સગાઈ થયા પછી ય નિશાળે બાણુવા જાય છે ને ત્યાં છૂટથી ફરે છે તો આથી જાણવું કે આ વાત અમારા કુળને હાજતી નથી ને તમારા જમાઈ રજનીકાન્ત ખૂન ગુસ્સે થયા છે, માટે આ પત્ર મળ્યે સરલા વહુને નિશાળે જતી બંધ કરશો ને રંધવાનું કામ શિખવશો. તમારા કલ્યાણપુરમાં જેમ નોકર સસ્તા મળે છે ને વહુવારેઓને કંઈ કામ કરવું પડતું નથી એમ અહીં મુંબઈમાં નથી. અહીં તો નવ વાગ્યામાં નળ ચાલ્યા જાય માટે અમારે સંધ્યા કામ બહુ જલ્દી આટાપવું પડે. અમારે બહુ બહેલી વહુ ભોંછતી નથી માટે થોડું લખ્યું ધણું કરી જાણ્યો

લી. અંબાવેવાણુના ઘટારત

બધાની અંબામાં આંસુ આંખાં, કારણ સરલા સફનો પ્રાણ હતી. બધાં કુટુંબમાં ન-ણુંદનું વર્ચસ્વ ધણે ભાગે કહું હોય છે પણ સરલાને તો તેની લાભીઓ સહીવરો જેમ વહાલી હતી. એ વહતી, કાંઈવાર દમ બીકાવતી ને ઉપરાણું પણ લેતી.

ત્યારે તેને માટે કાયદા ને મર્યાદાની સીમાઓ આંધવાના કુક્રમે છૂટ્યા સારે બધાના દૃઢ દ્રવી બિડ્યાં. બધાને લાગ્યું કે કૂલ જેવી એ, હવે ચીમળાઈ જવાની. ને એ કલ્પના સાથે

બધી વહુઓના મનમાં એક તુલના જાગી. ક્યાં જનકબા સાસુ અને ક્યાં અંબા વેવાણુ! એકની વાતસલ્પતા શીળી ને ત્રીજીના પાણી જેવી. બીજીની વાતસલ્પતા જ કહીયે તોય રેલના પાણી જેવી

સાસુ તરીકેનો દોર દમામ જનકબાએ કોષ દિવસ ચલાવ્યો ન હતો; ને ત્યારે ત્યારે મીઠી માસી ટોકાર કરતાં, “જનક બહેન! આટલી વહુઓ છતાં સાસુના દહાવા લેવાના મૂકી તમને તે “સાસુ” ને બદલે લુખ્યું “બા” કહીને બોલાવે એ અજીવનું જ લાગે. “બા” તો છોકરા જણ્યા ત્યારથી જ થયાં, પણ આમ કેટલે વર્ષે એ છોકરાને મોટા કરી વહુ લાવીએ ત્યારે એ રોજ સાંજગતા “બા” શબ્દને “સાસુ” કેવું પ્રિય લાગે!

જનકબા આ સાંભળી દસતાં ને બધી વહુઓને ભેગી કરી બધાંના દેખતાં કહેતાં “માશીશો! આપણે ય એકવાર વહુ હતાં ને! દીકરાની વહુ તે આપણી વહુવાર કરતાં દીકરી ઘણું રહે તે વધારે સાફ નથી? મીઠી માસી સાથે ધણીવાર થતી એવી વાતોનું ઝાંખું સ્મરણ એ પત્ર વાંચતાં એકબેકને થઈ ગયું.

નિરંજનના કલકત્તા ગયા પછી પદ્માના જીવનમાં શુષ્કતા અને નિરાશા જાળી હતી, છતાં જનકબાને મન જમણી આંખથી કાળી આંખનો તફાવત નહોતો; ને પ્રિયપુત્રની વીર-દ્વિષ્ટી પત્ની માટે પુત્ર જેટલી જ લાગણી હતી, ને એથી બોલવાની છૂટ પણ વગર અચકાથે લઈ ચકતી. પત્ર વાંચતા બીજા બધા એકબેક સામું જોતા હતા ત્યારે પદ્માથી ના રહેવાયું. એણે કહ્યું. “બા! નારાજ શું થાઓ છો!

લખી નાખોને એક સખત કાગળ ! આ તે કંઈ રીત કહેવાય ! બહેન પરણ્યા નંથી ત્યાંથી જ આમ સાસુપણું કરવા માંડ્યા છે તે પરણીને સાસુરે લઈ જશે ત્યારે તો કલ્યાણપુરના ઝાઝવાય ભેવા નહિ આવે ! એમ અત્યારથી દબાઈએ તો હજુ તો બહુએ રહ્યું છે. ”

જનકબાએ એક બારે નિઃશ્વાસ નાખ્યો અને કહ્યું કે “ મેટા ! પુત્રી એ તો પારકી મત્તા છે. ”

“ બાબી ! એ બાબી ! બધી ક્યાં બરાબ બેઠી ? ” કહેતી સરલા દોડતી દોડતી બધાં બેઠાં હતાં ત્યાં આવી ચડી. જનકબાએ છતાં માના આંસુ લુછ્યાં અને બધી વહુઓને પ્રશ્ન-રાધી વીખરાઈ જવા કહ્યું. સરલા આલાક હતી. એ પળવારમાં જ બધું સમજી ગઈ. સગાઈ થયા બાદ જ કેઈ કેઈ વાતો તે એના બાવી પતિ તથા સાસુ માટે સાંબળતી પશુ લોક તો એવા જ છે કહી મન વાળતી.

થોડીક વાર એણે બધા સામું નેચા જ કહ્યું. ધીમે રહીને કનકલતાએ ઊઠવા માંડ્યું. એણે છોડા પકડી કહ્યું. “ મેટા બાબી ! ઊભા રહો બેઠું ને બા ! શા માટે છુપાવો છો એ બધું ? મને હમણા જ અનીલબાઈએ કહ્યું કે મારા સાસુરીઆનો કાગળ છે. ગમે તે લખ્યું હોય પણ તમારા નારાજ ચવાથી કેંઈ લખ્યું ન લખ્યું ચવાતું છે ? ને તમે ૫ પડાબાબી, કનકલતાબાબી બેસો. લાવો બેઠું પેલો કાગળ. ”

“ ના ” કહે તે પહેલા કાગળ ચૂંટવી વાંચવા માંડ્યો. જનકબાએ એક મુસકું ખાધું.

“ ઓય બા ! આટલું જ ને ” બેઠું કહ્યું ના બન્યું હોય એવા ગર્વથી સરલાએ કહ્યું. “ બા, સાસુજી બરાબર લખે છે. મારે જન્મારો

ત્યાં કાઢવો છે તો હવે ત્યાંની રીતભાત ન શીખું તો કેમ ચાલે ? મને તો સાસુજી બધા લાગે છે. ત્યાં જઈને ને બધું આકર્ષે લાગે ને એમના જીવને સંતાપ થાય. આપણું કુળ વખોડાય, એ કરતાં ત્યાંની રીતભાત શીખી લઉં એમાં ખોટું શું છે ? કેવા લાગણીવાળા સાસુજી ! રાંધવાતું કામ તો મને કેંદાડાયતું આવડે છે. કનકલતાબાબી અહીં આગ્યા ત્યારે ચૂલામાં લાકડાં કેમ ગોઠવી તાપ કરવો તેય નહોતું આવડતું. ”

તે બજીવા માટે લખ્યું એવ બાજબી છે. ત્યાં ક્યાં “ મહોદય ” વાંચવાનો વખત મળવાનો છે ?

મારે ખરી રીતે મારી પરણ્યા પછીની જીંદગીને લાયકતું વર્તતા શીખવું જ જોઈએ. બિચારાં સીધું સાદું લખે છે તેમાં આવડો વિચાર શું કરે છે. એની વહુ માટે એટલી ચે લાગણી ન રાખે ? દરેકને પોતાનાં કુટુંબનું તો અભિમાન હોય કે નહિ ? ”

આલો કાગળ પેન્સીલ લાવો. કનકલતા બાબી લખી નાખો કે “ સરલા હવે નિશાળે જતાં નથી અને રાંધવાતું બધું કામ શીખે છે, ને ધરતી બહારેય નીકળતાં નથી. ”

બધાં દિગ્મૂઢ થઈ જોઈ રહ્યા. જનકબાબી આંખોમાં આંસુઓ ચાલ્યાં જ જતાં હતાં. “ આ તે પુત્રી કે દેવી ! ”

તે ગમે તેટલી બધાની ના હોવા છતાં સરલાનાં કહેવા પ્રમાણે પત્રનો જવાબ લખાઈ રવાના થઈ ગયો.

પણ એ દિવસથી સરલામાંથી ઉત્સાહ ને દુઃસ્વાસ તો વધ્યા જ ગયા. “ પારકી મત્તા તે પારકી મત્તા જ ને ! ”

સુધારો : ગતિકમાં પાને ૪૩૭ માં “ મનવિરોધનાં સાધનો ” એ હેડીંગથી લેખ પ્રકટ થયો છે ત્યાં “ મન નિરોધનાં સાધનો ” વાંચવું.

વાચક, આ મથાળું વાંચતાં લલચારો અને વાંચ્યાં પહેલા જ વિચારો કે 'કેળ' એ કઈ જાતનું પ્રાણી હશે ?' પણ હશે કે માનવ હશે ? અને માનવ હશે તો પુરુષ હશે કે સ્ત્રી ?—

હવે આપણે વિચાર કરવો છોડી મુખ્ય બાબત ઉપર આવીએ.

કેળાં એ એક જાતનું ફળ છે. બધા વાચકો તે જાણે છે. તેનો રસાદ ગળ્યો હોય છે. બધા તે ઉમંગે ખાય છે અને એ જ ફળની માતારૂપ કેળ. એ આપણો અત્યારનો વિષય છે.

કેળ ફળનો તમે ચોકસપણે આહાર કર્યો હશે એમ માઈ માનવું છે અને કદાચ કોઈ રહી જતો હોય તો હું તેને આશ્ચર્ય સ્વરૂપમાં તેનો આસ્વાદ આખવાની સલાહ આપું છું.— કેળા ખાધા—અને આપણા જઠરથી તેનો કાર સદન ન થઈ શકે તો તે નાક મારફત તેનું પ્રવાહી રક્ત લીંટના આકારમાં બહાર પડવા માંડશે અને તેના ઉપચાર તરીકે આપણે 'યુક્લીપ્ટસ ઓઇલ' નો ઉપયોગ કરશું. તેનાથી કદાચ ન મટે તો આપણે 'ન્યુમોનીઆ' 'ડાઇસ ન્યુમોનીઆ' અને તેથી આગળ વધતા કહેવાતા 'બમરાળ' ના હાથમાં પણ જઈ પડવાનો સંભવ ખરો—કદાચ સાધારણ પ્રમાણમાં 'કેળ ફળ'નો ઉપયોગ કરવાથી આવા ભયંકર પરિણામો નથી આવતા, છતાં આપણે બહીનાં બહીનાં ખાઈએ છીએ એ તો આપણું હૃદય ચોક્કસ કંપીત કરશે.

કદાચ તમે મહમદ શાહ વિગેરે મોટા (ભયંકર) પુરૂષોના દાખલા લેતા જાઓ તો તે બાબત સાવ અનોખી જ છે. તેઓ કંઈ સદીમાં જન્મ્યા હતા ? તેઓનો હંમેશનો કસ-

રતી કાર્યક્રમ શું હતો ? મહમદ શાહની કેળા ખાવાની કેપેસિટી વિષે બધી વાતો ચાલી છે, પણ મને તો તે પોથી માંહેલા રીંગણાં જેવું જ લાગે છે. આપણે બધા કુર નીકળી ગયા હવે પાછું વળવું જોઈએ.

હવે કેળ શું તુકસાન કરે છે તે જોઈએ. પ્રથમ કેળ ન્યારથી ઊગે છે ત્યારથી માનવ પ્રાણીએને તુકસાન કરતી આવી છે. આપણા પ્રેતવાદી જાણીએ અને મોટે ભાગે જહેનોનો એવો અભિપ્રાય છે કે કેળ એ તો એક 'ડાકણ' સ્વરૂપ છે—પછી બસે કેળાએક વન' ન માનતો હોય, છતાં પણ પ્રેતવાદીની શ્રદ્ધાનો થોડો ધણો તો પડે! પડવા સંભવ ખરો અને તેઓ ભયમાં જ અનર્થને અપનાવી લે છે. તેઓનું એમ માનવું છે કે 'કેળ વિચાર ત્યારે ચીસ પાડે છે. અને તે ચીસ સાંભળનાર કોઈ પણ પ્રાણી તે મનુષ્ય હોય કે પશુ હોય તે યોગ્ય દિવસમાં મૃત્યુ પામે છે—જે કે માઈ માનવું તો જુદું જ છે પણ છતાં કેળ ભય તો ફેલાવે જ છે.

અહીં આ કેળાનો જન્મ થયો અને ત્યાંથી કેળાવાળા અમર તો કુટ વાળાના કરંડીઆમાં આવ્યાં. ત્યાં કોઈ પારશ્રમથી યાદેલા મનુષ્યે ફક્ત એક જ કેળાની ખરીદી કરી અને પાસેના ઝોટસે બેસીને જ ખાઇ લીધું. અને ત્યાંથી જ મહાન અનર્થોની સરૂઆત થઈ. નિચારાએ યાકને લીધે મટરમાં ફેંકવા જવાની આગસે હજારો સ્ત્રી પુરૂષોની આવક નવક વાળા રસ્તા ઉપર કંઈ પણ ભાવી વિચાર વખર ફેડી દીધી.

ત્યાર પછી ધારો કે કોલેજ અમર હાઇ-સ્કૂલમાં સાંજે રજા પડી, ત્યાં પુસ્તકો અને

ફેણનેબલ ખાનુઓ તે જ રસ્તે યાત્રિ પસાર થવા માંડ્યાં. એક કમનસીમ યુવતીની છુટની એડી તે જ કેળાની છાલ ઉપર પડી અને ધ-રતી માતાને નમસ્કાર કરવા ટેવાએલ હોય તેવી રીતે સાષ્ટાંગ કર્યાં. તે વખતનું, યુવકો યુવતીઓ (કાલેજીયન) અને રાહદારીઓનું નિર્દય હાસ્ય તેનો તમે કોઈ વખત અનુભવ કર્યો હોય તો જ ખજર પડે કે ત્યારે કર્ણુરસ હાસ્ય રસમાં પલટાઈ જાય છે. આ તો હાસ્યથી જ ખત્યું આપણે ખીન્ને દાખલો લઇએ.

દાલીજીઅન યુવતીને જાહેરે કોઈ રાહદારીનો ખમ કેળાની છાલ ઉપર આવ્યો અને જેમ કુખતો માણસ તણખણ પકડવા જાય તેમ આ સિરસ્ટરે ખાલુમાંથી પસાર થતી કોઈ તણખણા જેવી નવ યૌવનાને જ પોતાના બચાવ માટે આલિંગન આપ્યું. આ યૌવનાના પતિ દેવ જે ખાલુની કુઠને પાન ખાવા રોકાણા હતા તેની દૃષ્ટિએ પડ્યું. એક તરફ રાહદારીઓ હસે છે અને ખીજી ખાલુ જોતાં પતિદેવની આંખમાંથી અગારા ઝરે છે. આ વખતે જો પતિદેવ જુરસા વાળા અને જળવાન હશે તો આગાહ વીરરસ જન્મી ગયો હશે અને તેનું પરિણામ બે બહુ-કલરના સુદ અને પીળી હેટવાળા સદ્ગૃહ-રથ પોલીશો આવી ગાળની ઝડીએ. વરસા-વતા પોલિશ રોશને લઈ જશે અને પછી શું થશે તે પર તો આપણે વક્રીકોને વિમાર કરતા છોડીએ. પણ આપણે ન જુલવું જોઈએ કે આ વીરરસને વખતે અનંત વાકધારા દ્વારા ગાલી

પ્રદાન તો ચાલુજી હોય અને તે પણ કહેવાતી સભ્ય (૧) યૌવનાના સુંદર મુખેથી જ.

ધારો કે હાથરોગે પતિદેવના શરીરમાં પ્રવેશ કર્યો હોય અને ટંટામાં ઉતરવા અશક્ત હોય નો પોલીશને બોલાવવા પોતાનો, પોતાની અર્ધો-અનાનો અને આલિંગન કરનાર નિર્દોષનો ભગડો કરવામાં પાછા તો ન જ પડે એમ માફ માનવું છે.

કદાચ પતિદેવ ગૃહસ્થ હશે, સારી સોસા-યટીમાં ગૃહસ્થ તરીકે ખપતા હશે, તો આંખ આગ કાન કરશે, 'હશે' કરીને જવા દેશે. પોતાના મુખ પર કોઈ ભાવનો ફેરફાર થાય છે કે નહિ તે જોવાનો પાનવાળા ભયાના મોટા આરસામાં મુખાર્પિત જોઈ એક જ રોશને જાહેર પ્રાપ્તિદ સાધનમાં યર્ષ રવાના થશે. આવી રીતે કેળાની છાલ કેટલાંય અનર્થ ઉત્પન્ન કરે છે. કેટલાં મારફત કેટલાંય પૈસાની ખુવારી કરે છે. આગરનું લીલામ કરે છે.

માટે હું બહામણ કરું છું કે કેળા ખાતાં પહેલાં વિચાર કરશો અને કદામ ખાઓ તો તેની છાલને યોગ્ય ઠેકાણે પધરાવવાની આળસ કરતા નહિ. નહિ તો તેના ભખંડ પરિણામો આપશે.

પણ આના કરતાં આપણે 'નિર્દય કેળ'નું વાવેતર જ બંધ કરાવીએ એથી વધુ લાભ.

વધુમાં ઈશ્વરને પણ મનુખ્ય જાતિની મસ્કરી કરવાની એવી કુટ્ટેવ પડી છે કે દરેક કથા વાંચન, પૂજા, પાઠ વિગેરેમાં કેળાને અગ્રસ્થાન મળે છે.

હાસ્યરસ—ધરધણી—તમે પરણેલા છો ?

- જાહુત—હાજી.
- ધરધણી—કોની સાથે ?
- જાહુત—એક બેરી સાથે.
- ધરધણી—(ગુરસાથી) ત્યારે તમે કોઈને પુરુષ સાથે પરણેલ જોએલ છો ?
- જાહુત—હાજી, મારી બહેન એક પુરુષ સાથે પરણેલ છે.

લેખક : વિનોદ ગાંધી—સાવર કુંડલા

જયોરના બાર વાગ્યાનો સમય હતો, મરમ લૂ વાતી હતી. તે વખતે એક સુંદર દિવાન-ખાનામાં ઉમા અને અનિલ બેઠાં હતાં. ત્યાં હિમાએ અનિલને કહ્યું, 'તમે આજે મોડા કેમ આવ્યા? શું ઓફિસમાં કંઈ કામ હતું?' તે સપ્તે બોલતી બોલતી ઉમા અનિલ પાસે ગઈ, પરંતુ અનિલ તેનો હાથ તરછોડીને કક્ક ચહેરા સહિત તેનાથી દૂર બેઠો.

x x x

ઉમા એક સુખી કુટુંબમાં જન્મી હતી અને તેણે સારો અભ્યાસ કર્યો હતો. ઉમા અને અનિલ એક જ વર્ગમાં બહુતાં હતાં, તેથી તેઓની વચ્ચે મિત્રાચારી હતી અને તેઓની વચ્ચે બહુ રનેહ હતો, તેથી તેઓએ રનેહ લક્ષ્ય કર્યા અને પછી તેઓ યુવકમાં રહેવા લાગ્યાં. ત્યાં અનિલે ઓફિસ ખોલી અને સુખેથી તેમના દિવસો જવા લાગ્યા.

તેવામાં એક વખત એવું જન્યું કે ઉમાને ત્યાં તેની બહેનપણી કે જે હાલમાં મેટ્રિકમાં અભ્યાસ કરતી હતી તે તેને ત્યાં બેસવા આવી ઉમાની બહેનપણી સુધાની રૂઢિમાં નાટ્ય પ્રયોગો થતા હતા તેમાં સુધાએ એક બેરીસ્ટરનો પાક લીધો હતો તેથી તે તેને ડ્રેસ લઈને રૂઢિમાં જતી હતી. તે ગેષ્ટરીંગ જોવાનું આમંત્રણ આપવા આવી હતી ત્યાં ઉમાએ એને કહ્યું કે સુધા તું બેરીસ્ટરના ડ્રેસમાં કેવી લાગે છે તે તું ડ્રેસ અહીં પહેરી જતાવે તો જ હું તારો સાથે જોવા આવીશ, નહિ તો નહિ આવું. ઉમાએ બારણું બંધ કરી દીધું અને સુધાને ડ્રેસ પહેરવા કહ્યું. આથી સુધાએ ડ્રેસ પહેર્યો અને તે દિવસે ઉપર બેઠી તે જ વખતે અનિલ ઘેર આવ્યો અને તે દિવાન-

ખાનામાં જવા લાગ્યો, પણ તેણે બારણું બંધ જોયું, અંદર જોતાં તો તેણે જે દ્રશ્ય જોયું તેનાથી તે ગુસ્સે થયો અને પડખેના રૂમમાં બેઠો અને વિચારમાં પડ્યો કે હિમા મને ઉપર ઉપરથી ચાહે છે પણ તે તેના હૃદયથી તો બીજાને ચાહતી લાગે છે. ત્યાં તેણે બાર ઉપડવાનો અવાજ સાંભળ્યો. તે દિવાનખાનામાં ગયો તો ત્યાં ઉમા એકલી બેઠી હતી તેથી તેણે કહ્યું, હમણાં અહીં કાણ આવ્યું હતું? ઉમાએ કહ્યું, 'મારા ગામમાં રહેતાં માગ પાડોશી હતા. તે મને મળવા આવ્યા હતા. પણ તમે આટલા ગુસ્સે કેમ થાઓ છો?'

અનિલે કહ્યું, 'હી, ત્યારે આપના પાડોશીનું નામ તો કહો.' ઉમાએ મશ્કરી કરતાં કહ્યું, 'તમારે મારા પાડોશીનાં નામનું શું કામ છે? તેમનું નામ હું નહિ કહું.' ત્યારે અનિલે કહ્યું 'હવે સાબીત થાય છે કે તું મારી ગેરલાજરીમાં પર પુરુષ સાથે મિલન કરે છે.' હવે ઉમાને લાગ્યું કે વધુ મશ્કરીનું પરિણામ સારું નહિ આવે નેથી તેણે કહ્યું કે તમે બાલુનાં ખંડમાં ત્રીણ મિનિટ બેસો અને પછી અહીં આવજો.

ત્યાર પછી તેણે નોકરને બોલાવી ને એક ચીઠ્ઠી આપી સુધાને બોલાવી. સુધા તરત જ આવી એટલે તેણે તેની પાસે બધી પરિસ્થિતિ વર્ણવી અને બેરીસ્ટરનો ડ્રેસ પહેરવાને કહ્યું. આથી સુધા બારણું બંધ કરી ડ્રેસ પહેરીને બેઠી અને તેણે બંને હસનાં હસતાં વાનો કરવા મડ્યાં.

ત્રિણ મિનિટ પછી ત્યારે અનિલ તે રૂમ પાસે આવ્યો. ત્યારે તે રૂમ બંધ હતો. તેથી તેણે તીરાડમાંથી જોયું તો ઉમાને એક મુવક

સાથે હસતી હસતી વાતો કરતાં જોઈ. ધુન્વા-
કુંવા થતો ખારણુને નેરથી પાદુમારી તોડી
તે અંદર ગયો અને પેલા યુવાનને જોયો તે
મારવા જાય છે તેવો જ તે યુવાન ઉદ્ધે સુધા
બોલી બીડી, 'હં હં' અનિલ ભાઈ, 'આ શું
કરો છે ?' એમ બોલી તેણે તેની હેટ ઉતારી.
અનિલ તેને જોઈ આબો જ બની ગયો અને
નીચું જોઈને બેઠો રહ્યો.

ઉમા બોલી, "જેમ એ બહુ છુરી ચીજ છે
જેમ-લાવવાથી ઘણા પાપમાલ થયા છે, માટે
જેમ કરતાં પહેલાં પૂરેપૂરો વિચાર કરવો અને
પૂરી તપાસ કર્યા પછી જ બોલવું." સાર પછી
સુધા હસતી હસતી ચાલી ગઈ અને અનિલ તેની
બાહી પાતી ઉપર જેમ લાવવા માટે પસ્તાયો
અને પશ્ચાત્તાપ રૂપ તેની આંખમાંથી બે આંસુ
ખરી પડ્યા.

ભજલે કૃષ્ણ મુરારી

હે મનુષ્યાં ! ભજલે કૃષ્ણ મુરારી.

છોડ સગાઈ, નિકલ ફંદસે, છુટી દુનિયાંદારી;
સંગ ન આયેગે યે કોઈ, માત પિતુ મુત નારી. હે મનુષ્યાં
દુર્લભ માનવ દેહ મિત્રા હૈ, કોગ કરન કો નાહિ;
કર કલ્યાણ જીવનકા પ્યારે ! માયા-મોહ ખિસારી. હે મનુષ્યાં
મુમિરન જીવનકા દેત મુક્તિ હૈ, રત લે વો ગિરિધારી;
પૂર જતયેગા ભવકા બંધન, મુનિયો બાત હુમારી. હે મનુષ્યાં

ડા. વી. વી. મહેતા, એલ. ડી. એસ. સી.

ગારખી.

સ્વીકાર શ્રી કાઠીઆવાડ મોઢ વણિક વિદ્યાર્થીભવન—આ ભવનનો તા. ૧લી માર્ચ સને
૧૯૩૮ થી તા. ફેબ્રુઆરી સને ૧૯૩૯ સુધીનો વાર્ષિક રિપોર્ટ અવલોકનાર્યે મળ્યો.

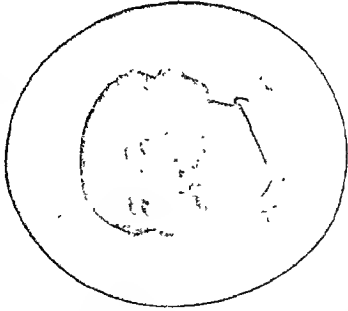
આ સંસ્થાએ ત્રેવીસમા વર્ષમાં પ્રવેશ કર્યો છે. રિપોર્ટવાળા વર્ષ દરમિયાન કુલ પચાસ વિદ્યાર્થી-
ઓએ આ સંસ્થાનો લાભ લીધો છે. આ બધા વિદ્યાર્થીઓનું સંપૂર્ણ વિગતવાર લિસ્ટ તથા
ગામવાર, પેટાજાતિવાર, તાલુકાવાર અને અભ્યાસના ધોરણની તારવણી પણ આપવામાં આવી છે.

અભ્યાસના આર્થિક ભંડોળની દૃષ્ટિએ પચાસ વિદ્યાર્થીઓમાંથી સત્તર હાફ ફી અને સોળ
ફી વિદ્યાર્થીઓ નિભાવી શક્યા છે. વધુ સંખ્યામાં ફી અને હાફ ફી વિદ્યાર્થીઓ પોષાય તે
માટે જ્ઞાતિના ધનાઢય બંધુઓએ આ સંસ્થા તરફ પોતાનો ઉદાર હાથ લાગાવવો જરૂરી છે.

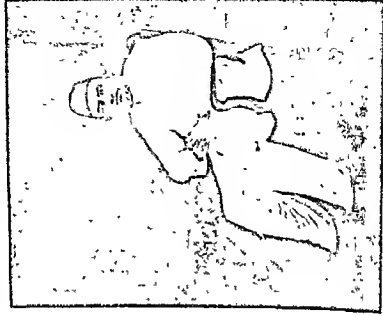
નિયત જમણની સંખ્યા અભ્યાસ સુધીમાં ત્રેપનની થવા પામી છે. આ જમણો પણ આ-
ર્થિક દૃષ્ટિએ સહાયમૂલત ગણાય, એટલે જે જે ભાઈઓથી બની શકે તેમણે ગમે તે સ્મરણ
નિમિત્તે રૂપિયા બંદીસો આપી આ જમણમાં ઉમેરો કરવાનું ન ચૂકવું.

સંસ્થાની સુંદર દેખરેખ અને સુવર્ધીવટ માટે તેના સંચાલકો ધન્યવાદને પાત્ર છે.

શ્રીધિપ વલ્લુભાઈ કેશ્વરદાસ મલિયાર
લાવનગર.

શ્રીયુત્તર ઉમેદવાર પુરુષોત્તમદાસ મણિયાર
બી. એ. એલએલ.બી.—અમદાવાદ

217 JAN 16-1974

REF: 71 1-12-1542

ફેટો પરિચય.

: ૧ :

શ્રી. લલ્લુભાઈ કેશુરદાસ મણિયાર—ભાવનગર.

સામાન્ય રીતે દરેક દરેક મનુષ્યમાં ગુણ શક્તિઓ રહેલી હોય છે. કષ્ટકની આવી શક્તિઓ સંજોગ સાંપડતાં પ્રકાશી નીકળે છે અને કષ્ટકની આવી શક્તિઓ સંજોગોની અનુકૂળતાના અભાવે વિકસવા પામતી નથી. શ્રી લલ્લુભાઈમાં રહેલી આવી ગુણ શક્તિઓ સમય અને સંજોગ અનુસાર ધીમે ધીમે વિકસવા પામી અને અત્યારે તેઓ પૂરા ઉત્સાહ અને ખંતથી હરકોઈ જાતિવિષયક, સામાજિક તેમજ રાજદ્વારી આગતમાં પોતાની છુદ્ધિ અને કાર્યદક્ષતાથી સારો ભાગ લઈ રહ્યા છે.

સં. ૧૯૮૨માં ભાવનગર મુકામે જરાએલી આપણી ગોળ કોન્ફરન્સમાં અહીંના નાનાં તડના તેઓ એક ડેલીગેટ હતા. શ્રી કાઠિવારાડ ગોઠ વણિક વિદ્યાર્થીભરનની કાર્યવાહક કમિટીના તેઓ એક સભ્ય છે. અહીંના નાનાં તડના સેક્રેટરી તરીકે તેઓ ધણી વર્ષથી કાર્ય કરે છે. સં. ૧૯૮૨માં પ્રાંત્રી મુકામે ગોળ પરીષદ જરવામાં આવી ત્યારે અહીંની જાતિના એક ડેલીગેટ તરીકે તેઓ ચુંટાયા હતા અને પરિષદની કાર્યવાહીમાં તેમણે ધણો આગળ પડેલો ભાગ લીધો હતો.

પ્રાંત્રી મુકામે જે વિધવા સદાયક ફંડ કરવામાં આવ્યું હતું તે વસુલ કરવા માટે ત્યાર પછીના એક વર્ષ સુધી કરી દિવસાલ ચર્ચ ન હોતી. શ્રી લલ્લુભાઈને આ ફંડ ઉધરાવી તેની વ્યવસ્થા કરવા માટે સેક્રેટરી તરીકે નીમવામાં આવ્યા અને તેમણે તે સદાયક ફંડની રકમ એકઠી કરવામાં સારી જહેમત ઉઠાવી. આ ફંડ આચરે સાડા પાંચ લાખ રૂપીઆનું હતું તેમાંથી લગભગ રૂ. પાંત્રોસ સો જેટલા તેમણે મદામુશીયતે ઉધરાવી એકઠા કર્યાં.

અહીંના વેપારી મંડળમાં 'ઓર્ગન ઓફ રીડર ઓસોશીએશન' ના બોર્ડ ઓફ ડાયરેક્ટર્સના તેઓ એક સભ્ય છે. કુંડલા પ્રજાપરિષદમાં વર્ગીય કમિટીના એક સમાસદ તેમજ ટ્રેડરર હતા. ભાવનગરમાં વીજળીના ભાવ ધટાડવાની, તળાવ દ્રામવેના રાજ્યે વધારેલા દર ધટાડવાની તથા ગ્લાસવેટ તથા પેટ્રોલના ભાવ ઉપરના અકુચ માટેની દિલચાલોમાં તેમનો સારો દિરસો હતો.

ભાવનગર પ્રજાપરિષદ વખતે સ્વામી સમિતિના તેઓ એક સભ્ય, ટ્રેડરર અને પરિષદને અંગે ફંડ એકઠું કરનાર ડેપુટીચેનમાં પણ હતા. સરદાર પટેલે નીમેલી ભાવનગર પ્રજાપરિષદની કાર્યવાહક કમિટીના સભ્ય તરીકે પણ તેઓ છે.

હરકોઈ જાહેર પ્રવૃત્તિમાં તેઓ પૂરતો રસ લે છે અને પ્રગટિતના પ્રજ્ઞતે દાય ધરી તેને પાર પાડવામાં શક્તિ અને સમયનો તેઓ સારો ભોજ આપે છે. ૩૭ વર્ષની આટલી નાની ઉંમરે આવી સેવા કરનાર માટે અહીંની આપણી જાતિએ ખરેખર મગર ધના જેવું છે.

: ૨ :

શેઠ ચંદ્રકાન્ત મોતીલાલ જગાભાઈવાળા

શેઠ ચંદ્રકાન્તનો જન્મ સંવત ૧૯૭૧ ના નવરાત્રિના દિવસેમાં આસો સુદ ૮ તા. ૨૭-૬-૧૯૧૪ ના રોજ અમદાવાદમાં યલ્હીના શ્રીમંત રૂકે મોતીલાલ હરીદાસ જગાભાઈવાળાને ત્યાં થયો છે. તેમના પિતાશ્રીની નાદુરસ્ત તબીયતને લીધે તેમની આજી મુજબ ૧૬ વર્ષની ઉંમરે કાલેજને છોડી, મીથનો અનુભવ, શેઠ કનૈયાલાલ મોતીલાલ સાથે રહી, લીધો. હાલમાં તેમની સલાહ મુજબ પોતાની બિદારી ચીથનો વહીવટ સારી રીતે ચલાવે છે, તેમના ૨૪ પિતાશ્રીની ઈચ્છા અનુસાર આજી વર્ષમાં તેમના પિતાશ્રીના નામની અમદાવાદમાં ક્ષય નિવારણ હોસ્પિટલ બાંધવા રૂ. ૨૫૦૦૦)ની સમાવત અમદાવાદ જીલ્લા ક્ષય નિવારણ ફંડને કરી છે, તાજેતરમાં તેઓ મીથ ઉલોગનો વધુ અભ્યાસ કરી જાપાનથી પાછા ફર્યા છે.

: ૩ :

શ્રીયુત ઉમેદલાલ પુરૂષોત્તમદાસ મણિયાર જામનગરવાળાનો હુંક પરિચય

જન્મ તા. ૧-૧૨-૧૮૯૨ ના રોજ જામનગરમાં થયો હતો. તેમનું કુટુંબ સુવિખ્યાત, ખાનદાન અને ધર્મ પરાયણ છે. તેમણે ગુજરાતી તથા ઇંગ્લિશ મેટ્રિક્યુલેશન સુધીની કેળવણી તેમના પિતાશ્રી નડીઆદમાં સરકારી તોફરીમાં હોષ ત્યાં લીધેલ હતી. તેઓ ઈ. સ. ૧૯૦૮માં મેટ્રિક્યુલેશનમાં પાસ થયા પછી અમદાવાદમાં ગુજરાત કોલેજમાં અભ્યાસ શરૂ કર્યો અહીંજ ઈ. સ. ૧૯૧૨માં બી.એ.ની પરીક્ષામાં પાસ થયા હતા. જાળપણથી જ તેઓ ધણા શુદ્ધિ-શાળી અને આગ્રિવપાન હતા. તેમના શિક્ષકો તથા સહાધ્યાયીઓના મન ઉપર વિનયી, પ્રેમાળ અને ગુરુ વચ્ચે તરીકે સારી છાત્ર પાડી હતી. સને ૧૯૧૫ માં એલ.એલ. બી. ની પરીક્ષા પાસ કરી સને ૧૯૧૬ માં અમદાવાદમાં વકીલ તરીકે ધણો શરૂ કર્યો હતો. પરંતુ વકીલ તરીકે પોતાના અસીમે જીતાડવા માટે જે અનીર્તિ અને અસત્યનો આશ્રય લેવો પડે છે (પછી તે થોડે અંશે હોય કે વધારે પ્રમાણમાં હોય.) તે માટે તેમને બહુ ચીડ હતી. તેથી તે ધણો છોડી દઈ વ્યાપારી લાઈનમાં ગ્રાન્સ મળે તો તે અજમાવવાની ઈચ્છા થઈ અને પ્રભુ કૃપાથી અમદાવાદના નગરશેઠ કર્તુરમાઈ તરફથી કલકત્તામાં તેમની વ્યાપારની શાખા ખોલવાનું થતાં ત્યાંના મેનેજર તરીકે તેમને પસંદ કરી સને ૧૯૧૭ના ડીસેમ્બરમાં મોકલ્યા. ત્યાં પાંચ વર્ષ રહ્યા. અહીં પણ મોટા શુભેચ્છક મંડળમાં થઈ સાથે બાગ લઈ પોતાના સોજનથી યાત્રિ બહુએને પોતાના તરફ આકર્ષી લીધા હતા એટલું જ નહિ પણ એક કાયમી મિત્ર મંડળ જન્માવ્યું હતું; ઉપરાંત કેટલાક વ્યાપારીઓ તેમની કાનુની સલાહ લેવા આવતા હતા તો દુરત તે આપતા ઉપરાંત તે ખાતર વકીલ સોલીસીટર કે બીજે કયાંય જવું હોય તો જાને જતા હતા. તેમની જોલવાની છટા ધણીજ મધુર હોઈ બાળક, યુવાન કે વૃદ્ધ સૌ કોઈને આકર્ષી લેતા અને તેથી તેઓ અતીપ્રિય ધર્મ પડ્યા હતા તેઓ ધણા સદનશીલ હોવા ઉપરાંત જાત મરેનતે આગળ વધવાવાળા ૨૪આવના છે. અહીં તેમના રાજકોટવાળા સ્ત્રી ન્યુમોનીઆથી ગુજરી ગયા

હતા અને જંગળની શગીરાળી પ્રકૃતિ હોઈ તેમને પણ ન્યુમેનીઆના તાવની ખીમારી થઈ હતી. પરંતુ મીતાદારી અને સ્વચ્છતાની આદતવાળા હોઈ પરમાત્માએ તેમને જ્યાંની સ્ત્રીના દત્તા. તેમના રોકનો વિચાર કલકતામાં ડોક કરી ગ્રીમમેઝ બાંધવાનું કામ કરવાનો હતો. પરંતુ આપણી સરકાર આવી લાઈનનું સ્વદેશી સાદસ નાંદ એકવા દેવાના આમદવાળી હોઈને ડોક મળી, યક્યો નહિ તેમજ પોતાની પ્રકૃતિને જંગળના દવાપાણી પ્રતિકુળ પડતા લાગવાથી તેઓ અમદાવાદ આવ્યા આવ્યા. સને ૧૯૨૩ ના એપ્રિલ માસમાં અત્રેના સુપ્રસિદ્ધ માતબર રોક મંગળદાસ ગીરધરે તેમને ઈન્ડિયન બેંક એફ વેસ્ટન ઈન્ડિયામાં એકાઉન્ટન્ટ તરીકે તથા કાનુની સલાહકાર તરીકે નીમ્યા દત્તા અને ત્રણ વર્ષ પછી તેમની કુશળતા અને કામની કંર કરી તેમને બેંકની હેડઓફીસના મેનેજર નીમ્યા; જે હોદ્દો તેઓ આજ સુધી રૂ. ૫૦૦) પાંચસોના માસિક પગારથી ભોગથી રહ્યા છે. તેમના શેડને ઘણી મીસો છે અને ધંધો મોટા પ્રમાણમાં છે. પોતાની આદેશીથી તથા કાર્યક્ષનાથી તેમજ આરિયથી રોડીઆઓનો સંપૂર્ણ વિશ્વાસ મેળવેલ હોઈ તેઓ તેમના ખાસ સલાહકાર પણ છે.

જે તેમણે વકીલાતનો ધંધો ચાલુ રાખ્યો હોત તો તેઓ આજે અમદાવાદના એક અમ્મ-ગણ્ય વકીલ તરીકે ઘણી ધીક્તી કમાણી સાથે નામના મેગરી ગણ્યા હોત તેમજ પેસાના હોભે એક બેંક છોડી બીજી બેંકમાં નોકરી શોધી હોત નો પણ ઘણા આમળ વધ્યા હોત. પરંતુ પેસા કરતાં પ્રતિજ્ઞાને વધારે કોમની તેમણે ગણી છે અને તેજ કારણથી બીજી જગ્યાએ વધારે પગારથી ભોગણી થવા છતાં પણ પોતાના જૂના રોકની મરજી વિરૂદ્ધ બીજે નાંદ જવાનું તેમણે પસંદ કર્યું છે.

આ માસિકતા અવસ્થાપક તથા માસિકની કમિટીના સભ્ય શ્રીયુત્ ડી. પી. દેસાઈ પ્રચાર પ્રવાસે કરાંચી જવા ગત આશિષ માસ પછી નીકળ્યા ત્યારે પ્રથમ અમદાવાદ તેમને ત્યાંજ ઉતર્યા દત્તા પોતાના ધંધામાં ઘણા રોકાયેલ હોવા છતાં આ માસિક માટે તન, મન, ધનથી સદાય આપતા રહ્યા છે. તથા અવસ્થાપક કમિટીના સભ્ય હોઈ વખતો વખત સપાદ આપના રહે છે, એટલે પોતાનો અમુક વખત આથી જન મહેનત લઈ, રથાનિક જાતિના અમગપર ગૃહસ્થોની મુક્તાકાંત કરાવવામાં, તેમની પાસેથી સદાય અપાવવામાં તથા માસિકની ઉર્ભનિ માટે થું કરવું જોઈએ તે સંજ્ઞામાં પોતાના વિચાર દર્શાવી જનતું કરવા તેમણે અચૂક અમ ઉઠાવ્યો હતો. તેઓ બેંકના મોટા હોદ્દા ઉપર હોવા છતાં મર્યાપણ તેનું અગિમાન રાખતા નથી, તે સાથે આગતા સ્વાગતા કરવામાં પણ પટાત રહેતા નથી. અમે ત્યાં ગયા ત્યારે સજ્જાએ તેમનાં વયોરૂઢ પુત્ર પિનાશી તથા માતુશી પણ ત્યાં આવી રહ્યા હતા. તેઓના પ્રેમની તો અવધિજ ગણાય. આવા પ્રેમાળ માતાપિતાના બાળકમાં તેમનાં શુભો ઉતરે અને ઉચ્ચ કેળવણીના એપ સાથે સંસ્કારનું મિશ્રણ ધાય પછી કહેવું જ શું !

તેઓ સરળ હૃદયના, નીતિ અને ધર્મપ્રેમી, સત્યવક્તા, કુટુંબવત્સલ, પોતાની જાતિ ઉર્ભતિ માટે ધમશવાળા અને ઉદાર દિલના છે. જે કોઈ તેમની મદદની ઇચ્છા જણાવે તેને બનાતી મદદ કરવા હંમેશા તત્પર રહે છે. બેંકની નોકરી ઉપરાંત તેઓ અમદાવાદની કોમશીલ કોલેજમાં બેંકની વિષય ઉપર લેક્ચરર તરીકે નામના એન્ટરીવર્મયે મેવા લાવથી કામ કરે છે.

તેમના પિનાશી રાવસાહેબ પુરોષોત્તમદાસ સરકારી નોકરીમાં સુનર્ષ હવાકાના વેટરનરી સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટના પર્સનલ આસીસ્ટન્ટ હતા અને ત્યાંથી સાફ પેન્શન સર્પ રીટાયર્ડ થયેલા છે,

તેમના ઠાકા રા. રા. જગવાનજીભાઈ જામનગર સ્ટેટના ખાતામાં વહીવ છે અને રથાનિક યાત્રિમાં સારો રસ લે છે. તેમનાં હસ્તક આણંદાચાવાના મદાન શિષ્ય શ્રી રામ પ્રસાદજી એ રથાપેલ ધોળાવાવ સેનેટેરીયમ તથા અનાયાજમનો વહીવટ છે. તેઓ પણ રાજ્યમાં લોકપ્રિય છે તથા ઉચ્ચ વિચાર ધરાવનારા છે.

નૂતન વર્ષના કાન્તિને વધામણાં

શ્રી મહાકવ્યંદ ગોતીચંદ વહીવ

કાન્તિ વિના મુક્તિ નથી. કાન્તિ વિના કષ્ટએ નથી. નગર કરો ! જૂનવાણી જગત નાશ પામી રહ્યું છે. એનાં ખડેરના રથાને નૂતન રચના થશે.

અંજાવાતની પાંખો પર કાન્તિ દેવી આવી રહી છે. એનાં બદન ફરતી વિદ્યુત પ્રકારો છે. એના એક હસ્તમાં તલવાર છે, બીજા દાયમાં પ્રગટની મસાલ છે. તેના નયનો સખ્ત રેખિત અને દાહક લાગે છે. છતાં તેના પ્રતિ દષ્ટિ ઠેરવે; સ્નેહ તથા સુખનો કેવો મીઠો પ્રવાહ વહી રહ્યો છે ? નાશ કરતી, અંજાવાત જગવતી, માનવીઓની કૃતિઓનો વિનાશ કરતી આવે છે અને આકાશ રજથી તિગીરમય બને છે.

ઓહો ! પણ એની પછવાડે સ્વપ્નનું સુંદર જગત આવી રહ્યું છે, તેજસ્વી પ્રભાત કિરણો આલેહાહ આપી રહ્યાં છે.

એના પગસે પગસે પરિમલ ભર્યાં પ્રુષ્પો ખીમે છે. સંગીતનાં સુમધુર સૂર અવનીને લારી રહ્યા છે. કણ્ઠપ્રિય શુબ્ધ કરતા વિહંગો બ્યોમમાં વિહરી રહ્યા છે. રમતીઆળ ઝરણાંને કાંઠે વનચરો કીડા કરી રહ્યાં છે. અદ્ભુત શાન્તિ અને પ્રગટ સુખના વાયુ માનવીને મીઠી નિદા-અર્પો રહ્યાં છે. કાન્તિ દેવીને અમારાં નૂતન વર્ષનાં વધામણાં છે.

હાસ્યરસ—

પીરસનાર—“ ૦ ”

“ ત્યારે તમે તમારી ગાડી ચોરી જનારને જરાજર બોલજો છો કેમ ? ”

“ હા, હા. હું તેને હંમેશાં બોલું છું ”

“ તો પછી તેને કેમ પકડાવતા નથી ? ”

“ તે ગાડીને નવા ટાયર લગાડે ત્યાં સુધી વાટ બોલું છું ”

એ સ્ત્રીઓ પોતાના પતિ વિષે વાર્તા કરતી હતી. એકે કહ્યું કે જ્યારે મારો ધણી આખી રાત બહાર રહે છે ત્યારે હું તેને નાસ્તો જ નથી આપતી.

બીજાએ કહ્યું કે ઠીક છે, તે તારા ધણી માટે કદાચ આવે. પણ મારા ધણીને તે આવત કંઈ ન લાગે, જ્યારે તે આખી રાત બહાર રહે છે ત્યારે તેને નાસ્તો જ નથી બોલે તો.

જામનગર:—શ્રી મોદ યાત્રિ ઓ હુનરયાળાની પ્રથમ વાર્ષિક પરીક્ષા તા. ૧૬ ને તા. ૧૭ એપ્રિલ ૧૯૩૬ એ નવાનગર એન્સુફેશન ખાતા તરફથી લેવાતાં ત્રણે વિભાગોમાં મળી કુલ છત્તીસ બહેનોએ પરીક્ષા આપી હતી, જેમાંથી એવીસ બહેનો પાસ થતા એકંદર ખાણું ટકા પરિણામ આવેલ છે. અગીયાર બહેનોનું આપ મેળેનું વેતરણ અને શિવજી કામ બહુ સારા પ્રકારનું રહ્યું યથું હતું અને પરીક્ષક મા શ્રી સભુજી સાહેબ લેડી વીલીંગ્ટન મર્સ હાઇસ્કૂલના હેડમીસ્ટ્રેસ શ્રીમતી રાગીણીબાઈ જોશી B. A. એ યાળાની સુંદર પ્રગતીથી બહુ ખુશ થઈ, યાળાના કાર્ય, અને શિખનારાઓના ખંત, ચિવટ, અને મહેનત માટે પોતાનો ઉચ્ચ અભિપ્રાય આપેલ છે અને સર્વ શક્તિમાન ઇન્ચારના સંપૂર્ણ અનુમદ વડે, યાળાને થોડા વધુ વર્ષોમાં મોટી લોકાપયોગી સંસ્થામાં રચાઈત યવાની શુભેચ્છા પાઠવેલ છે.

પરમેશ્વરની અગ્રાધ દયાથી, યાળાની ઉપયોગીતા લક્ષમાં લઈ મુંબઈની શેર બજારના દલાલ શ્રીયુત્ત વનરાવનદાસ ડોશાભાઈ મણીઆરે પોતાના સ્વર્ગવાસી પિતાશ્રી ડોશાભાઈ અમરસી મણીયાર અને માતૃશ્રી કાલીનાઈ મેનજીના પ્રુણ સ્મરણાર્થે રૂ. ૧૨૩)ની કિંમતનો એક શિવવાનો સંચો યાળાને ભેટ આપેલ છે અને શ્રીયુત્ત બગવાનદાસ અમૃતલાલ પોરેયાએ પોતાના સ્વર્ગવાસી પિતાશ્રી અમૃતલાલ લાલજીભાઈ પોરેયા અને માતૃશ્રી કાલીબહેન કેશવજીના પ્રુણ સ્મરણાર્થે રૂ. ૧૧૫)ની કિંમતનો શિવવાનો એક ઉત્તમ સંચો યાળાને ભેટ આપેલ છે. આવા યાત્રિ શુભ દિર્ઘાયંતકો ખરી યાત્રિકાઝ અને યાત્રિની જરૂરિયાત હોયે ધરી, પૈસાનો સફળપયોગ કરી યાત્રિ કલ્યાણના ઉત્તમ ઝાડો વાવી રહ્યા છે તે પ્રશંસનિય છે.

અભિનંદન: કચ્છ-માંડવીના—ભાઈ હરસુખરાય ગોરધનદાસ માંડવીવા વડોદરાની કોલેજના વકતુત મંડળના સેક્રેટરી તરીકે ચુંટાયા છે. તેમજ તેમને કચ્છી સહિત્ય પરના તેમના લેખ માટે “સુવાસ” માસિક તરફથી રૂ. પાંચ પુરસ્કાર તરીકે આપવામાં આવ્યા છે.

વેવિશાળ: લખતરના મહેતા ધનજી નારણદાસના પુત્ર દિંમનલાલનું વેવિશાળ ધાંગધાના પારેખ કાનજી રાંકરલાલની પુત્રી ચારણ સાથે.

લગ્ન: ઘાટકોપર—રહેતા વોરા જયંતિલાલ દિંમનલાલે પોતાની પ્રથમ વારની પત્ની બહેન જ્યા દયાલ હોવા છતાં વેરાવળમાં એક નૈન વણીની કન્યા નામે પ્રમીલા સાથે દરોરાના રોજ લગ્ન કર્યું છે. કેએસની કાર્પવાદક કમીટીએ આ બાઈને ફરી લગ્ન કરવાની મના કરી હતી.

જન્મ: જામનગર—શ્રીયુત્ત વલસીદાસ ચવજીજી અણલગને ધેર રંજુન મુકામે પુત્ર જન્મ. શ્રીયુત્ત પ્રભુલાલ ડોશાભાઈ મણીઆરને ધેર જગજીવર મુકામે પુત્ર જન્મ. શ્રીયુત્ત અમૃતલાલ બલવજી દેશાઈને ધેર પુત્રી જન્મ.

વાંઝાનેર—રા ગોરધનદાસ પોપટલાલ દોશીને ત્યાં પુત્રી જન્મ.

દેહ વિલય: ભાવનગરના વોરા દારકાદાસ અમીચંદ જુદાવરથાએ કેન્સરની બિમારીથી સ્વર્ગવાસી થયા છે. મહુમ અહીંની ગ્રામીણો નાનાં તમના અમગધ્યમાંના એક હતા. તેઓ નાણાવટીનો ધંધો કરતા હતા. અમુક વર્ષોથી તેઓ નિવૃત્તિ પરાયણ જીવન ગાળતા. તેમના બે યુવાન પુત્રોનાં અવસાનથી તેમના હૃદયને ભારે આઘાત પહોંચ્યો હતો, છતાં તેઓએ એ અસહ્ય દુઃખ યાનદશિથી ધીરજ અને શાંતિપૂર્વક સહ્યું હતું.

તેઓ સરળ, સાચા શાંતિ હિનેમણ, સલાહકાર અને આંટીધુટીતણી બાબતોનો ઘટતો ઉકેલ કરવાની શક્તિ ધરાવનાર હતા. અહીંની રાત્રીશાળાની શરૂઆતમાં અવારનવાર ભાષણો દ્વારા યુવકોને પ્રેરણાદન આપવામાં પણ તેમનો સારો ફિત્સો હતો. તેઓ સાદિત્યપ્રેમી પણ હતા. તેમને કાવ્યકળાનો શોખ હતો. તેમણે રચેલાં કાવ્યોનો સંગ્રહ જો કે છપાઈને બહાર પડ્યો નથી, છતાં તેમનાં છુટાં છવાયાં કાવ્યો જોતાં, એમ તો અવશ્ય માનવું પડે છે કે તેમનું અંતઃકરણ સુવિકસિત અને કાવ્ય કળાની કુદરતી અક્ષિસચાળું હોવું જોઈએ. તેઓ સ્વભાવે શાંત, મિલનસાર, ધર્મપ્રેમી અને પારકે દુઃખે દુઃખી થનારા હતા.

ભાવનગરના પરી. જીરજીદાસ કેશવજીના પુત્ર ત્રંબકલાલનો બાળપુત્ર, ગાંધી ચિમનલાલ મગનલાલનો બાલપુત્ર તથા ધોળકીયા નંદલાલ વૃજલાલને બાલપુત્ર સ્વર્ગવાસી થયા. તથા પારેખ નટવરલાલ ગોરધનલાલની બાળ પુત્રી તથા ગાંધી ચમનલાલ મગનલાલનો બાળ પુત્ર સ્વર્ગવાસી થયાં.

બરવાળ —વાગડીયા નરોત્તમદાસ યવજી ઉંમર ૫૭ ૩૦ લગભગ તાવની બિમારીથી સ્વર્ગવાસી થયા.

ચોરખાડ—શેક દુર્લભદાસ રામજીનો યુવાન પુત્ર સ્વર્ગવાસી થયો.

જામનગર—શ્રીયુત્ત નંદેરામ સવજી મહેતાનાં ધર્મપત્ની વૃજકુંવર બાદરવા સુદ ૬ ના રોજ, સ્વર્ગવાસી મણિવાર મેાતીચંદ હીરાચંદના વિધવા જીવીનાર્ષ આસો સુદ ૫ ના રોજ, ગીરધરલાલ જામનાદાસ શેક ૩૫૩ ન્યુમેનીઆની બિમારીથી ત્રેપન વરસની વયે આસો સુદ ૬ ના રોજ, સ્વર્ગવાસી હીરાચંદ દેવચંદ શેકના વિધવા મારુકેનાર્ષ આસો સુદ ૭ ના રોજ સ્વર્ગવાસી થયા છે.

વાંકાનેર—રા. મગનલાલ વલ્લભજી પારેખની બાળ પુત્રી ઉ. વ. ૨ સ્વર્ગવાસી થઈ. પરમાત્મા સદ્ગતોના આત્માને શાંતિ અપો.

શ્રી કાઠિયાવાડ મોઢ વણિક વિદ્યાર્થીલવનને મળેલી ભેટો

૫-૦-૦ શેક સુખલાલભાઈ ઝવેરભાઈ તરફથી ગેધરીંગમાં સારું કામ કરનાર વિદ્યાર્થીઓને ઈનામ આપવા સારું.

૧-૦-૦ પરીખ શાંતીલાલ મનોરદાસ તરફથી ગેધરીંગમાં સારું કામ કરનાર વિદ્યાર્થીઓને ઈનામ આપવા માટે.

૫-૦-૦ શ્રી મોરબીવાળા શ્રીયુત્ત મનસુખલાલ ગોરધનદાસ તરફથી ભેટના.

કાઠિયાલાલ લાલચંદ વોરા

વૃજલાલ ગોકળદાસ વોરા

ઓ. સેક્ટરીઆ

શ્રી ગોળ પરિષદ સહાયક ફંડનો હિસાબ

સંવત ૧૯૬૩ ના ભાદરવા શુદ્ધ ૧ થી સંવત ૧૯૬૫ ના ભાદરવા વદ ૩ માટે
૨૦ સપ્ટેમ્બર સુધીનાં શ્રી મોડ કોન્ફરન્સ સહાયક ફંડનો સંક્ષીપ્ત હિસાબ આપ
સમક્ષ રજુ કરતાં મને આનંદ થાય છે.

જ

૮૫૫૪-૨-૦ મોડ કોન્ફરન્સ સહાયક ફંડની
આજ સુધી આવેલી રકમો.

૭૫-૦-૦ બ્યાજના ભાવનગર દરબાર બેંક
પાસેથી

૩૬૮૬-૨-૦

ઉ

૬૧૭-૦-૦ તા. ૨૦ સપ્ટેમ્બર ૧૯૩૬
સુધીમાં જુદા જુદા અગીયાર
ગામોમાં ઔદ વ્યક્તિઓને મદદ
આપી તેના.

૩૬-૧-૬ મનીઓડર તથા ટપાલ ખર્ચ
૨૦૫૦-૦-૦ ભાવનગર દરબાર બેંક શ્રીરૂઢ
ડીપોઝીટ રસીદ નંબર ૬૬૬

૬૦૦-૦-૦ ભાવનગર દરબાર બેંક સેવોન્સ
જુક નં. ૫૫૦૬૨ ખાતે

૨૬-૦-૬ શ્રી સિલક

૩૬૮૬-૨-૦

તા. ૨૦ સપ્ટેમ્બર ૧૯૩૬ આખરનું પાકુ સરવેચું.

જ

૨૬૭૧-૦-૬ શ્રી મોડ કોન્ફરન્સ સહાયક ફંડ
ખાતે જમા.

ઉ

૨૬૫૦-૦-૦ ભાવનગર દરબાર બેંક ખાતે
૦૦૫૦) શ્રીરૂઢ રસીદ નં ૬૬૬
૬૦૦) સેવોન્સ ખાતે જુક નં.
૫૫૦૬૨

૨૬-૦-૬ શ્રી સિલક

૨૬૭૧-૦-૬

ઉપર મુજબના હિસાબ ઉપરથી આપ જાણી શકો છો કે હિસાબવાળા વર્ષો દરમિયાન આશરે
રૂ. ૬૫૦ જેટલી મદદ આપવામાં આવી છે. ત્યારે ફંડના બ્યાજની આવક રૂ. ૭૫૧ છે.

આ ફંડની યોગ્યતા પ્રમાણે કોન્ફરન્સ વખતે સં. ૧૯૬૨ ના ભાદરવા માસમાં આશરે
રૂ. ૫૫૦૦ જેટલી રકમથી થઈ હતી પરંતુ આવા ફંડરૂઢાણનું ધણી વખત બને છે તેમ કોન્ફ-
રન્સના જનરલ સેક્રેટરીના ચાર માસના પ્રયત્ને રૂ. ૬૦૦ વસૂલ થયા. ત્યારજાદ એક કમિટી
આ ફંડ એકઠું કરવા માટે નીમવામાં આવેલ; પરંતુ તેને સફળતા મળી નહી. સં. ૧૯૬૩ના
શ્રાવણ માસમાં બેટાદ મુકામે શ્રી ગોવિંદજીભાઈના સેક્રેટરીવમની ઉદ્ઘાટનક્રિયા પ્રસંગે કોન્ફરન્સની
વડોગ કમિટી તથા જુદા જુદા તાલુકાના અધિકારી એકઠા થતા સહાયક ફંડનું બધારખુ વીગેરે
યોગના ખડી કાઢી એક કાર્પવાદક કમિટી મુદવામાં આવી ત્યાર જાદ રૂ. ૬૬ એકઠું કરવાના
પ્રયત્નને ઠીક સફળતા મળી. અને રૂ. ૩૫૦૦) જેટલી રકમ એકઠી થઈ શકી. પરંતુ ફંડની

ખીના એ છે કે આ ફંડમાં બરેલા નાણા વારંવાર પત્રો દ્વારા વિનંતિ કર્યા છતાં હજી જેટલાક મહરથો તરફથી વસુલ આવતા નથી. આશા છે કે તેઓ પોતાની રકમ મોઢલી આપી આભારી કરશે.

આવા ફંડની ઉપયોગીતા સ્વીકારી વગર માગ્યે પોતાના તરફથી બેટ મોઢલી આપવા માટે અમે રા. દામોદર હીરાચંદ રા. ૫૧) તથા આદીકાવાળા બાધ હોટાલાલ કાનજી તરફથી રા. ૧૬૧૧ મોઢલી આપવા માટે તેમનો આભાર આનીએ છીએ.

હીંબડી મહાજન તરફથી શ્રી નંદલાલ મગનલાલ સાતિમાં લગ્ન વિગેરે પ્રસંગોએ આ ફંડને યાદ કરી કરાવી યોગ્ય મદદ મોઢલાવે છે તે માટે તેમને ધન્યવાદ.

લી. સે. લક્ષ્મીલાલ કે. મણિયાર
ઓન. સેક્રટરી

૨૦૭૩૩૩૩૩૩૩૩૩૩૩

“મોઢ મહોદય” ને રા. એ કે તેથી વધુ લવાજમ
મોઢલનારની પહોંચ.

૨) રા. જગનલાલ ખીમચંદ કોલંબો.	૫) રા. નેમચંદ જગનલાલ કીસ્વા
(બે વર્ષના)
૨) રા. ગણપતલાલ દામોદરદાસ જયપુર	૨) રા. લક્ષ્મીદાસ જગવાનજી જલગામ
૨) રા. ગોરધનદાસ હીરચંદભાઈ મુંબઈ	૨) „ પરશોત્તમદાસ પાનાચંદ વડવાણ શહેર
૨) „ ડામરદાસ હીરચંદ વેરા હળવદ	૨) „ ગોકળદાસ ચત્રજી
૨) „ ધરમશી રણુહોડ પ્રભાસ પાટણ	૪) „ ધારશી સામજી બે વર્ષના વેરાવળ
૨) „ હીરાચંદ કુલચંદ રાણપુર	૪) „ ગાંધી પ્રેમજી લાલજી બે વર્ષના
પ્રભાસપાટણ
૨) „ મોહનલાલ ઝવેરચંદ મુંબઈ	૪) „ કાળીદાસ હરિદાસ બે વર્ષના વેરાવળ
૨) „ માવજી ગોવિંદજી પંડરી	૨) „ અમૃતલાલ ત્રીકમજી વિરમગામ
૨) „ દામોદર આવળદાસ તલોદા	૨) „ નેડાલાલ પોપટલાલ જગત જામનગર
૨) રા. વી. વી. મહેતા મોરબી	૨) „ જમનાદાસ બાણજી
૨) મહેતા અમીચંદ આવળદાસ નંદરખાર	૨) „ અમૃતલાલ કાળીદાસ ઉજ્જન
૨) ગ. અમૃતલાલ રામજી મણિયાર મુંબઈ	૨) „ હરિવલ્લભ ત્રીકમજી ભરૂચ
૨) મેતા મુળજી વનરાવનદાસ હીંબડી.	૨) „ પ્રાણલાલ ઓન્ડ સન્સ બેંગલોર
૨) રા. જુહાલાલ પ્રેમજી ભચાઉ	૨) „ કરચનદાસ હીરોરદાસ મુંબઈ
વ્યવસ્થાપક.
૨) ગાંધી રતનચંદ મણિકચંદ ઉપલેટા	
૨) રા. કાળીદાસ ત્રીકમજી મણિયાર મોરબી	
૨) „ મનસુખલાલ રણુહોડદાસ નાસિક	

શ્રી “મોઢ મહોદય” ને મળેલ ભેટની પહોંચ

૫) શ્રી કે. જી. મણિયાર હા. રા. શ્રી મોહનલાલ ગીરધરલાલ મણિયાર	કલકત્તા
૫૧) શ્રી જગવાનજી દેવજીભાઈ મણિયાર હા. મોતીલાલ જગવાનજી	જામનગર

“મોહ મહોદય”ના મુરખી, આશ્રયદાતા અને લાઈફ મેન્જરો.

મુરખી

૧ સર પરશોતમદાસ ઠાકોરદાસ નામદ	૮ શેઠ લક્ષ્મીદાસ નેમીદાસ મુંબઈ
સી. આઇ. ઈ. મુંબઈ	૯ શ્રીધુત પરી. છાટાદાસ દરગોવિંદદાસ મદાસ
૨ શેઠ વાલ્મીકીદાસ લક્ષ્મીદાસ ..	૧૦ શેઠ ગોવિંદજી જીભાઈ ચોરવાડવાળા મુંબઈ
૩ શેઠ વનમાળી વિરજી વેગવળ	૧૧ શ્રી કલકત્તા મોહ ઉત્તેજક મંડળ કલકત્તા
૪ શે. દગજીવનદાસ મોદનજી કાપડીયા ચોરવાડ	૧૨ શેઠ ઠાકોરદાસ મુલાજદાસ ઝરીવાળા સુરત
૫ દેસાઈ પરમાજીદાસ જગજીવનદાસ	૧૩ ગં. સ્વ. મણિજીદેવ તે સા. ભગવાનદાસ
દા. રા. દામોદરદાસ ભાવનગર	નરભેશભાઈ ખાનદેશવાળાના વિધવા ..
૬ શેઠ નાનાલાલ મંજારામ મુંબઈ	૧૪ શેઠ મુખસાલ કવેરભાઈ ભાવનગર
૧૭ શેઠ જીવરાજ મકનદાસ કુંડલાવાળા ..	૧૫ શ્રીધુત નારાયણદાસ ગીરધરદાસ મદાસ

આશ્રયદાતા

૧ સર યુનીસાલ વિજયજીજીદાસ મુંબઈ	૧૨ શેઠ કનૈયાલાલ પ્રજોતમદાસ પુના
૨ શેઠ દગીલાલ જમખાઈ ખંભાત	૧૩ શેઠ બીખાભાઈ પરભુદાસ પરી.
૩ શેઠ કરસનદાસ ભગવાનદાસ મુંબઈ	ભાવનગરવાળા મંજીસોર (એસ. ઈ.)
૪ પારેખ આજીદજી ગોપાલજી ભાવનગર	૧૪ પરી. ગોપાળજી મુળજીભાઈ ભાવનગર
૫ પરી. ગોવિંદજી કમ્પાનજી જોડાદ	૧૫ મણિધાર નરસીદાસ લલુભાઈ
૬ શેઠ જસરાજ મુળજીભાઈ	દા. રા. કેશવલાલ ભાવનગર
૭ શેઠ માણેકલાલભાઈ મુંબઈ	૧૬ સ્વ. શેઠ લક્ષ્મીદાસ જગવાનજી સાકરવાળા
૭ ગાંધી બ. ભગવાનદાસ દરીદાસ	દા. તેમના ધર્મપત્ની કરદુરખાઈ મુંબઈ
એન્ડ સન્સ દેસાઈ	૧૭ શેઠ ચંદ્રકાંત મોનીલાલ જગાભાઈવાળા
૮ શ્રીધુત દરિદાસ માણેકચંદ કોઠારી કરાચી	અમદાવાદ
૯ શેઠ છાટાલાલ જોષવજી પોરબંદર	૧૮ શેઠ મણીલાલ હેમચંદ અમદાવાદ
૧૦ શેઠ પોપટલાલ માણેકચંદ	૧૯ શેઠ દરગીસનદાસ જગજીવનદાસ અંકલેશ્વર
દા. શેઠ કેશવલાલભાઈ જામનગર	૨૦ શેઠ ધરમદાસ યામળદાસ પરભુદાસ મુંબઈ
૧૧ શ્રી ચતુરજી ભગવાનજી મોદી જાલજો	

લાઈફ મેન્જર

૧ પાગી, અમૃતલાલ મોનીલાલ બી. એ. એસ.	૬ શેઠ જગનલાલ પિતાંજીદાસ મુંબઈ
એસ. બી. દા. ભોગીલાલ અમૃતલાલ રાજકોટ	૭ દી. બ. ગોવિંદદાસ ચતુર્જીજીદાસ મદાસ
૨ રા. હીમતલાલ નાગજીભાઈ પોરા ..	૮ મેસર્સ કેશવલાલ એન્ડ કું. મદાસ
૩ રા. અચરતલાલ હસમુખરામ જસ અમદાવાદ	૯ પારેખ જીવરાજ ગોપાલજી સિંગપોર
૪ રા. ઠાકોરલાલ દરગીસનદાસ અંકલેશ્વર	૧૦ શેઠ-લાલદાસ ગોવિંદદાસ મદાસ
૫ રા. લીરાલાલ લક્ષ્મીચંદ મણિધાર વડોદરા	૧૧ ડૉ. નારાયણ મોતીગમ સુરત

૧૨ શા. ભગવાનદાસ હરજીવનદાસ

સુરતવાળા-મુંબઈ

૧૩ શેઠ લક્ષ્મીભાઈ જમનાદાસ અમરેલી

૧૪ શા. કાળીદાસ હરીદાસ વેરાવળ

૧૫ શેઠ ઠાકરશી પ્રેમજી કોડીનારવાળા

દા. શેઠ ગીરધરલાલ મુંબઈ

૧૬ રાવસાહેબ પુરૂષોત્તમદાસ દેવજીભાઈ

મણિપાર જામનગર

૧૭ શા. ગોવિંદજી કાળીદાસ ખોરાસા

ગીરવાળા એડીસાળાળા

૧૮ શા. વલ્લભદાસ ભગવાનદાસ

૧૯ શ્રી નાનાલાલ મોતીચંદ દ. શ્રી ભોંગીલાલ

મુંબઈ

૨૦ મણિપાર હરજીવનદાસ નેકાલાલ

દ. શ્રી માણેકલાલ

૨૧ શેઠ દેવકરજી નાનુજી દ. શેઠ સુનીલાલ

૨૨ શેઠ નીજજીજીજીજી હરગોવિંદદાસ મૂળજી

૨૩ શા. દુર્ભદાસ નેમચંદ એડીસાળાળા

૨૪ શા. મોહનલાલ એકધવજી વડોદરા અમરેલી

૨૫ શા. નટવરલાલ ગોરધનદાસ જગજીવનદાસ

રંચુન

૨૬ શા. ગોરધનદાસ પ્રાણલાલ મુંબઈ

૨૭ શેઠ નારણદાસ મયુરાદાસ દ. મનોરદાસ

૨૮ મહેતા દયારામ લખુભાઈ

દા. મહેતા જટાથંકર દયારામ કલકત્તા

૨૯ શેઠ હિરાલાલ ભગવાનજી નયુઆષળજામનગર

૩૦ શેઠ હરિલાલ ગોવિંદજી માધાણી મુંબઈ

૩૧ દોશી હિરાલાલ ગોકળદાસ

૩૨ શ્રી માણેકચંદ તારાચંદ અડાસજી

સાહેબ વડોદરા

૩૩ શા. કનૈયાલાલ નાનાભાઈ રંચુન

૩૪ દેશાઈ વિદ્યુલદાસ સાલજી જાવનગરવાળા

દ. દેશાઈ પ્રાણજીવનદાસ કરાંચી

૩૫ શા. અભેચંદ અમૃતલાલ રોંગાટ (આફ્રિકા)

૩૬ શા. પુરૂષોત્તમ ગીરધરદાસ કચ્છ (આફ્રિકા)

૩૭ શા. કીર્તનલાલ બાપુલાલ પરીખ કરાંચી

૩૮ શેઠ નેકાલાલ સુનીલાલ ત્રીકમજીમેતા કલકત્તા

૩૯ શા. દામોદરદાસ હીરાચંદ દ. શા. આત્મારામ

દામોદરદાસ વેરા જાવનગરવાળા લીંબડી

૪૦ શા. નરોત્તમદાસ પ્રેમચંદ

પ્રભાસ પાટજીવાળા પુના

૪૧ શેઠ કરશનદાસ મોતીચંદ

દ. અમૃતલાલ જમનાદાસ દીવ

૪૨ શા. રમણલાલ છોટાલાલ મજમુદાર ભરૂચ

૪૩ શ્રીયુત ઉમેદલાલ પુરૂષોત્તમદાસ મણિપાર

બી. એ. એસ. એસ. બી. અમદાવાદ

૪૪ શેઠ નાનુચંદ પ્રેમચંદ

૪૫ પરી. શાંતિલાલ ગોરધનદાસ

૪૬ શ્રીયુત વલ્લભીદાસ જસરાજ

બી. એ. એસ. એસ. બી.

૪૭ શેઠ બાલાભાઈ હરીલાલ

૪૮ શા. પોપટલાલ જગજીવનદાસ કરાંચી

૪૯ „ નંદલાલ ટી. મણિપાર

૫૦ „ ડા. નરોત્તમદાસ વલ્લભદાસ

૫૧ „ ડા. કાલીદાસ હરખચંદ સાહુ

૫૨ „ શેઠ મણિલાલ મોહનલાલ

૫૩ „ શેઠ નરસિંહલાલ લક્ષ્મીભાઈ અમદાવાદ

૫૪ ગં. રવ. દેવળા પુરૂષોત્તમદાસ

દ. શેઠ ગોપાળદાસ

૫૫ પરી ભોગીલાલ નરોત્તમદાસ જાવનગરવાળા

૫૬ શેઠ રતનલાલ લક્ષ્મીભાઈ પરીખ અમદાવાદ

૫૭ શેઠ રમણલાલ લક્ષ્મીભાઈ પરીખ અમદાવાદ

૫૮ શ્રી ભગવાનજી દેવજીભાઈ મણિપાર દા.

ભાઈ મોતીલાલ ભગવાનજી જામનગર

“ મોઢ મહોદય ” માસિક કમિટીના સભ્યો

પ્રમુખ—(૧) સર પરશોતમદાસ હાકોરદાસ સી. આર્થ. ઈ. નાઇટ.	મુંબઈ
ઉપપ્રમુખ { (૧) શેઠ હરજીવનદાસ મોદનજી	ચોરવાડ
{ (૨) શેઠ વાવજીભાઈ લક્ષ્મીદાસ	મુંબઈ
સેક્રેટરી—(૧) પારી. ભીખાભાઈ ગોપાળજી	ભાવનગર
સભ્યો { (૧) શેઠ નાનાલાલ મંછારામ	મુંબઈ
{ (૨) શ્રીયુત ઉમેશદાસ પુરુષોત્તમદાસ મણિવાર બી. એ. એલ.એલ.બી.	અમદાવાદ
{ (૩) શેઠ સુખદાસ ઝવેરભાઈ	ભાવનગર
{ (૪) શ્રીયુત દામોદરદાસ પરમાજીદાસ દેસાઈ	મદ્રાસ
ઝાડીટર્સ { (૧) પરી શાંતિલાલ પ્રાજીજીવનદાસ બી. એ.	ભાવનગર
{ (૨) પરી. જાદવજી ગોપાળજી	..

ઉત્તમ પુસ્તકો

પુસ્તક	લેખક	કિંમત
૧ જગન્નાથ નાટક	૨૨. ગાયકવાડ કદાનદાસ, જી. પી.	૧-૦-૦
૨ શેઠ કે સપતાન.	શ્રીયુત ગોપાળજી એધવજી	૦-૮-૦
૩ કુળવંશ.	શ્રીયુત વલ્લભજી ભાણજી કવિ	૧-૪-૦
૪ જીવન-જ્યોતિ	"	૧-૪-૦
૫ હૃદય બંસી	"	૧-૦-૦
૬ અંતરના અમી.	"	૧-૦-૦
૭ ભાવનાના ભરત.	"	૧-૦-૦
૮ વિશ્વની વાટ.	"	૦-૧૨-૦
૯ શ્રી બોધિની (આવૃત્તિ બીજી)	"	૦-૮-૦
૧૦ દંપતિ પિતા વિનોદ	"	૦-૮-૦
૧૧-વાદળ.	"	૦-૬-૦
૧૨ વલ્લભ કાવ્ય (આવૃત્તિ બીજી)	"	૦-૫-૦
૧૩ ભારત કાર્તન.	"	૦-૪-૦
૧૪ માનસનાં મોતી. ભાગ ૧ લા	"	૦-૭-૦
૧૫ માનસનાં મોતી, ભાગ બીજો	"	૦-૭-૦
૧૬ માનસનાં મોતી-ભાગ ૩ નો	"	૦-૭-૦
૧૭ અંતરની ઊર્મિઓ	"	૦-૧૨-૦
૧૮ શ્રી-પુષ્પિનદ્રન તરંગશ્લોકી.	"	૦-૩-૦
૧૯ પ્રેમનાં પુષ્પો	"	૦-૮-૦
૨૦ સદ્બોધ સરિતા	શ્રીયુત ગોપાળજી એધવજી	૧-૦-૦
૨૧ શ્રી ગીતા જ્ઞાન	શ્રીયુત પુરુષોત્તમ ભાણજી પરીખ	૦ ૧૦-૦
૨૨ શેરનો વેપાર	શ્રીયુત ગાયકવાડ પારેખ બી. એ.	૧-૦-૦

પોસ્ટેજ, બુકિંગ, પ્રજા સેટ મંજાવનારને પોસ્ટેજ ફી.

લેખકો:—૧૫૫૨૬૫૫૩ “ મોઢ મહોદય ” ભાવનગર.

સૌભાગ્ય દેવીઓ

એ

સાચા દીલથી સત્કારેલું

સુવાસિત

ઝંડુ

કેન્થારીડીન ઓઇલ

એના સેવનથી

માથાના વાળ ખરતાં એકદમ ચટકે છે
મગજને ઠંડક અને તાઝગી મળે છે
આંજેજ અજમાવવા ખાસ લાભમય છે

TRADE

MARK

ઝંડુ

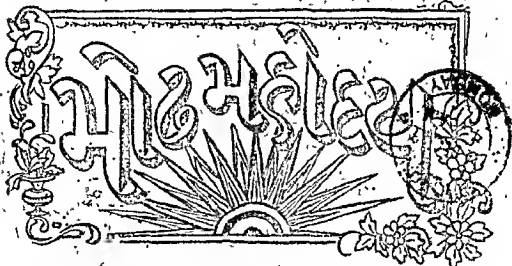
ફાર્માસ્યુટિકલ વર્ક્સ લી.—મુંબઈ ૧૪

લાવનગરના એજન્ટ:—

ચે. જયન્તિલાલ અમૃતલાલ

આંખાચોક: લાવનગર

મોઢ જ્ઞાતિમાં નવચલન ગ્રેરી તેનો ઉત્કર્ષ કરવાના ઉદ્દેશથી પ્રગટ થતું માસિક

વર્ષ ૧૯૩૬
ગ્રેરી
માર્ગશીર્ષ
૧૯૩૬

વિ.પ.યા.નું ક્રમ

૧૯ વેચવાનું છે...	શ્રી. નરવર બી. નાણાવટી
૭૦ આનંદ શેખાં આગ્યો છે ૧.	શ્રી. નરવર બી. નાણાવટી
૭૧ તંત્રીસ્થાનેથી
૭૫ સર તખ્તશિંદહ હોરપીઠક લાવનગર	સંચાલક
૭૮ છુટકો પત્ર	શ્રી. રતિલાલ દ. મણિયાર
૭૯ દેશના હિત માટે પ્રભને જે જોલ	શ્રી. કેશવલાલ બી. મણિયાર
૮૨ પતિનો સ્ત્રી પ્રત્યે ધર્મ	શ્રી. નંદલાલ કુલશંકર પરીખ
૮૨ માયાવી ફનિયા	શ્રી. કેશવલાલ બી. મણિયાર
૮૬ ગાદનશી કેસની મુનરણી
૮૬ અશિનંદન	શ્રી. રતિલાલ દ. મણિયાર
૯૦ સ્ત્રીકાર
૯૨ શોઢ બંધુએને તહેર અપીલ
૯૩ જોન. જન. સેક્રેટરી સાથેનો પત્ર વ્યવહાર	શ્રી. ન. પી.
૯૪ જ્ઞાતિ સમાચાર
૯૫ નિર્વંન
૯૭ મોઢ મહોલને મળેલી સેટની પદોચ

અંક
૨
ડિસેમ્બર
૧૯૩૬

સંચાલક અને પ્રગટ કરનાર

પારી. સીખાસાઈ ગોપાળજી—ભાવનગર.

હવે સંચાલક—

છગિલદાસ અમીચંદ દેશાઈ.
ભાવનગર.

અવરજાપક—

ગોરખનદાસ અમીચંદ મણિયાર.
ભાવનગર.

વાર્ષિક લાભાન્તમ પોષ્ટ સહિત રૂ. ૧-૧૩-૦ પી. પી. અર્થ સાથે

“ મોઢ મહોદય ” માસિક કમિટીના સભ્યો

પ્રમુખ—	(૧) સર પરશોત્તમદાસ દામોદરદાસ સી. આર્ષ. ધં. નાઇટ.	મુખ્ય
ઉપપ્રમુખ {	(૧) શેઠ હરજીવનદાસ મોદનજી	ચોરવાડ
	(૨) શેઠ વાપજીભાઈ લક્ષ્મીદાસ	મુખ્ય
સેક્રેટરી—	(૧) પારી. ભીખાભાઈ ગોપાળજી	ભાવનગર
ત્રણેયો {	(૧) શેઠ નાનાલાલ મંછારામ	મુખ્ય
	(૨) શ્રીયુત ઉમેદલાલ પુરુષોત્તમદાસ મણિપાર બી. એ. એલ.એલ.બી.	અમદાવાદ
	(૩) શેઠ સુખલાલ ઝવેરભાઈ	ભાવનગર
	(૪) શ્રીયુત દામોદરદાસ પરમાજીદાસ દેસાઈ	મદ્રાસ
ઝાડીદાર {	(૧) પરી ચાંતિલાલ પ્રાણજીવનદાસ બી. એ.	ભાવનગર
	(૨) પરી. જલદલ ગોપાળજી	

ઉત્તમ પુસ્તકો

પુસ્તક	લેખક	કિંમત
૧ જન્મસિંદ નાટક	૨૨. નામુભાઈ કદાનદાસ ને. પી.	૧-૦-૦
૨ શેઠ કે રાપતાન.	શ્રીયુત ગોપાળજી એધવજી	૦-૮-૦
૩ કુંજવેલું.	શ્રીયુત વલ્લભજી ભાણુજી કવિ	૧-૪-૦
૪ જીવન જ્યોતિ	”	૧-૪-૦
૫ હૃદય બંસી	”	૧-૦-૦
૬ અંતરની અમી.	”	૧-૦-૦
૭ ભાવનાનાં ભરત.	”	૧-૦-૦
૮ વિશુની વાટ.	”	૦-૧૨-૦
૯ સ્ત્રી જોષિની (આવૃત્તિ બીજી)	”	૦-૮-૦
૧૦ દંપતિ વિદ્યા વિનોદ	”	૦-૮-૦
૧૧ વાદળ.	”	૦-૬-૦
૧૨ વલ્લભ કાવ્ય (આવૃત્તિ બીજી)	”	૦-૫-૦
૧૩ ભારત કીર્તન.	”	૦-૪-૦
૧૪ માનસનાં મોતી. ભાગ ૧ લો	”	૦-૭-૦
૧૫ માનસનાં મોતી ભાગ બીજો	”	૦-૭-૦
૧૬ માનસનાં મોતી ભાગ ૩ નો	”	૦-૭-૦
૧૭ માનસનાં મોતી ભાગ ૪ થો	”	૦-૧૦-૦
૧૮ અંતરની ભિમ્બો	”	૦-૧૨-૦
૧૯ શ્રી પુષ્ટિતત્ત્વ તરંગણી.	”	૦-૩-૦
૨૦ પ્રેમનાં પુષ્પો	”	૦-૮-૦
૨૧ સરજોષ સરિતા	શ્રીયુત ગોપાળજી એધવજી	૧-૦-૦
૨૨ શ્રી ગીતા જ્ઞાન	શ્રીયુત પુરુષોત્તમ ભાણુજી પરામ	૦-૧૦-૦

પોસ્ટલ જુડ્ઝ પજ સેટ મજાવનારને પોસ્ટલ ફી.

લખો:—વ્યવસ્થાપક “ મોઢ મહોદય ” ભાવનગર.

“મોઢ મહોદય”ના મુરખી, આશ્રયદાતા અને લાઈફ મેન્બરો.

મુરખી

૧ સર પરશોતમદાસ ઠાકોરદાસ નાઈટ	૮ શેઠ લક્ષ્મીદાસ નેમીદાસ	મુંબઈ
સી. આઈ. ઈ. મુંબઈ	૯ શ્રીયુત પરી. છોટાદાસ હરગોવિંદદાસ મદ્રાસ	
૨ શેઠ વાધજીભાઈ લક્ષ્મીદાસ	૧૦ શેઠ ગોવિંદજી જેડાભાઈ ચોરવાડવાળા મુંબઈ	
૩ શેઠ વનમાળી વિરજી	૧૧ શ્રી. કલકત્તા મોઢ ઉત્તેજક મંડળ કલકત્તા	
૪ શે. હરજીવનદાસ મોહનજી કાપડીવા ચોરવાડ	૧૨ શેઠ ઠાકોરદાસ મુલામદાસ ઝરીવાળા સુરત	
૫ દેસાઈ પરમાણુદાસ જગજીવનદાસ	૧૩ ગં. રવ. મણિઅહેન તે શા. ભગવાનદાસ	
હા. રા. દામોદરદાસ ભાવનગર	નરભેરામ ખાનદેશવાળાના વિધવા	,,
૬ શેઠ નાનાલાલ મંછારામ મુંબઈ	૧૪ શેઠ સુખલાલ ઝવેરભાઈ ભાવનગર	
૭ શેઠ જીવરાજ મકનદાસ કુંડલાવાળા	૧૫ શ્રીયુત નારાયણદાસ ગીરધરદાસ મદ્રાસ	

આશ્રયદાતા

૧ સર સુનીલાલ વિજયજીભાઈ મુંબઈ	૧૨ શેઠ કનૈયાલાલ મુરપોતમદાસ પુના
૨ શેઠ હરીલાલ જગન્નાથ ખંભાત	૧૩ શેઠ બીખાભાઈ પરભુદાસ પરી.
૩ શેઠ કરસનદાસ ભગવાનદાસ મુંબઈ	ભાવનગરવાળા માંગલોર (એસ. કે.)
૪ પારેખ આણુદંજી ગોપાલજી ભાવનગર	૧૪ પરી. ગોપાળજી મુળજીભાઈ ભાવનગર
૫ પરી. ગોવિંદજી કન્યાજી ભોટાદ	૧૫ મણિયાર નરસીદાસ લક્ષુભાઈ
૬ શેઠ જસરાજ મુળજીભાઈ	હા. રા. કેશવલાલ ભાવનગર
૬. શેઠ માણેકલાલભાઈ મુંબઈ	૧૬ રવ. શેઠ લક્ષ્મીદાસ ભગવાનજી સાકરવાળા
૭ રાજા બ. ભગવાનદાસ હરીદાસ	હા. તેમના ધર્મપત્ની કર્તુરબાઈ મુંબઈ
એન્ડ સન્સ હેડ્રાબાદ	૧૭ શેઠ ચંદ્રકાંત મોતીલાલ જગાભાઈવાળા.
૮ શ્રીયુત હરિદાસ માણેકચંદ કેડારી કરાચી	અમદાવાદ
૯ શેઠ છોટાલાલ ઝોધવજી પોરબંદર	૧૮ શેઠ મણીલાલ હેમચંદ અમદાવાદ
૧૦ શેઠ પોપટલાલ માણેકચંદ	૧૯ શેઠ હરકીસનદાસ જગજીવનદાસ અંકલેશ્વર
હા. શેઠ કેશવલાલભાઈ જામનગર	૨૦ શેઠ ધરમદાસ શામળદાસ પરભુદાસ મુંબઈ
૧૧ શ્રી ચત્રજી ભગવાનજી મોદી કાલંબો	

લાઈફ મેન્બર

૧ પારી. અમૃતલાલ મોતીલાલ બી. એ. એલ.	૬ શેઠ જગનલાલ પિતાંજરદાસ મુંબઈ
એલ. બી. હા. ભોગીલાલ અમૃતલાલ રાજકોટ	૭ દી. બ. ગોવિંદદાસ ચતુર્જીદાસ મદ્રાસ
૨ રા. હીમતલાલ નામજીભાઈ વેરા	૮ મેસર્સ કેશવલાલ એન્ડ કું.
૩ રા. અચરતલાલ દલસુખરામ જસ અમદાવાદ	૯ પારેખ જીવરાજ ગોપાલજી સિંગપોર
૪ રા. ઠાકોરલાલ હરકીસનદાસ અંકલેશ્વર	૧૦ શેઠ લાલદાસ ગોવિંદદાસ મદ્રાસ
૫ રા. હીરાલાલ લક્ષ્મીચંદ મણિયાર વડોદરા	૧૧ ડૉ. નારણદાસ મોતીરામ સુરત

- ૧૨ શા. ભગવાનદાસ હરજીવનદાસ
સુરતવાળા-મુંબઈ
- ૧૩ શેઠ લક્ષ્મીભાઈ જમનાદાસ અમરેલી
- ૧૪ રા. કાળીદાસ હરીદાસ વેરાવળ
- ૧૫ શેઠ ઠાકરશી પ્રેમજી કોડીનારવાળા
હા. શેઠ ગીરધરલાલ મુંબઈ
- ૧૬ રાવસાહેબ પુરૂષોત્તમદાસ દેવજીભાઈ
મણિયાર જામનગર
- ૧૭ શા. ગોવિંદજી કાળીદાસ ખોરાસા-
ગીરવાળા એડીસાખાખા
- ૧૮ શા. વલ્લભદાસ ભગવાનદાસ ,,
- ૧૯ શ્રી નાનાલાલ મોતીચંદ હ. શ્રી ભોગીલાલ
મુંબઈ
- ૨૦ મણિયાર હરજીવનદાસ જોડાલાલ
હ. શ્રી માણેકલાલ ,,
- ૨૧ શેઠ દેવકરજી નાનજી હ. શેઠ યુનીલાલ ,,
- ૨૨ શેઠ વીજ્ઞાનજીદાસ હરગોવિંદદાસ મૂળજી,,
- ૨૩ રા. દુર્લભદાસ નેમચંદ એડીસાખાખા
- ૨૪ રા. મોહનલાલ આધવજી વકીલ અમરેલી
- ૨૫ રા. નટવરલાલ ગોરધનદાસ જગજીવનદાસ
રંગુન
- ૨૬ રા. ગોરધનદાસ પ્રાણુલાલ મુંબઈ
- ૨૭ શેઠ નારણદાસ મયુરાદાસ હ. મનોરદાસ ,,
- ૨૮ મહેતા દયારામ લઘુભાઈ
હા. મહેતા જટાશંકર દયારામ કલકત્તા
- ૨૯ શેઠ હિરાલાલ ભગવાનજી નયુભાઈ જામનગર
- ૩૦ શેઠ હરિલાલ ગોવિંદજી માધાણી મુંબઈ
- ૩૧ દોશી હિરાલાલ ગોકળદાસ ,,
- ૩૨ શ્રી માણેકચંદ તારાચંદ અડાલગ
સાહેબ વડોદરા
- ૩૩ રા. કનૈયાલાલ નાનાભાઈ રંગુન
- ૩૪ દેશાઈ વિદુલદાસ લાલજી બાવનગરવાળા
હ. દેશાઈ પ્રાણજીવનદાસ - કરાચી
- ૩૫ રા. અભેચંદ અમૃતલાલ ટોંગાટ (આફ્રિકા)
- ૩૬ રા. પુરૂષોત્તમ ગીરધરદાસ ડબ્લ્યુ.ન (આફ્રિકા)
- ૩૭ રા. હીમતલાલ બાપુલાલ પરીખ કરાચી
- ૩૮ શેઠ જોડાલાલ યુનીલાલ ત્રીકમજી મેતા કલકત્તા
- ૩૯ રા. દામોદરદાસ હીરાચંદ હ. રા. આત્મારામ
દામોદરદાસ વોરા બાવનગરવાળા લીંબડી
- ૪૦ શા. નરોત્તમદાસ પ્રેમચંદ
પ્રભાસ પાટણવાળા પુના
- ૪૧ શેઠ કરશનદાસ મોતીચંદ
હ. અમૃતલાલ જમનાદાસ દીવ
- ૪૨ રા. રમણલાલ છોટાલાલ મગધુદાર ભરૂચ
- ૪૩ શ્રીયુત ઉમેદલાલ પુરૂષોત્તમદાસ મણિયાર
ખી. એ. એલ. એલ. ખી. અમદાવાદ
- ૪૪ શેઠ નાનચંદ પ્રેમચંદ ,,
- ૪૫ પરી. શાંતિલાલ ગોરધનદાસ ,,
- ૪૬ શ્રીયુત તુલસીદાસ જસરાજ
ખી. એ. એલ. એલ. ખી. ,,
- ૪૭ શેઠ બાલાભાઈ હરીલાલ ,,
- ૪૮ રા. પોપટલાલ જગજીવનદાસ કરાચી
- ૪૯ ,, નંદલાલ ટી. મણિયાર ,,
- ૫૦ ,, ડો. નરોત્તમદાસ વલ્લભદાસ ,,
- ૫૧ ,, ડો. કાલીદાસ હરખચંદ શાહ ,,
- ૫૨ ,, શેઠ મણીલાલ મોહનલાલ ,,
- ૫૩ ,, શીવલાલ ગમજી વકીલ-મહિવી-ડબ્લ્યુ
- ૫૪ ,, શેઠ નરસિંહલાલ લક્ષ્મીભાઈ અમદાવાદ
- ૫૫ ગં. રવ. દેવબા પુરૂષોત્તમદાસ
હ. શેઠ ગોપાળદાસ ,,
- ૫૬ પરી ભોગીલાલ નરોત્તમદાસ બાવનગરવાળા,,
- ૫૭ શેઠ રતનલાલ લક્ષ્મીભાઈ પરીખ અમદાવાદ
- ૫૮ શેઠ રમણલાલ લક્ષ્મીભાઈ પરીખ અમદાવાદ
- ૫૯ શ્રી ભગવાનજી દેવજીભાઈ મણિયાર
હા. ભાઈ મોતીલાલ ભગવાનજી જામનગર
- ૬૦ ,, વીમનલાલ પ્રાણજીવનદાસ દલાલ-મુંબઈ

મોઢ મહોદય

વર્ષ ૨૩ થું] માર્ગશીર્ષ : ૧૯૨૬ :: ડિસેમ્બર : ૧૯૩૬ [અંક ૨ બે

વેચવાનું છે

જગર એક વેચવાનું છે,
મળે કોઈ ખરીદનારું;
જગર એક વેચવાનું છે. ૧

હલ્લ ખીંચું, અણખીંચું છે,
અમુલું છે, અટુલું છે;
છે નિર્મળ કાચના જેવું;
જગર એક વેચવાનું છે. ૨

સુકોમળ સુમનશુ, એ છે,
મગન મસ્ત હસ્તિશુ;
મધુરં દાક્ષ જેવું છે,
જગર એક વેચવાનું છે. ૩

નદી કંઈ આકરાં ભાવો,
નદી કંઈ આકરી શરતો;
જગર આખી દૃઢ લેવું,
જગર એક વેચવાનું છે. ૪

આનંદ શેમાં આવ્યો છે ?

બોલોને મિત્રા ! આનંદ શેમાં આવ્યો છે ?

શેમાં આવ્યો છે આનંદ શેમાં આવ્યો છે ?

બોલોને મિત્રા ! આનંદ શેમાં આવ્યો છે ?—ટક.

રમણી વિલાસમાં કે વિપ પાનમાં ?

નાટક કે નૃત્યમાં આવ્યો છે ?—બોલોને

યુવતીઓમાં આનંદ છે કે માડી ઘોડામાં ?

શુ મોદર, ઘસ, દ્રામના પીમપોમમાં આનંદ

આવ્યો છે ?—બોલોને

ખોટા મદમાં કે આખરના અડસટ્ટામાં ?

દ્રવ્ય સંચયમાં શુ આનંદ આવ્યો છે ?—બોલોને

વિચારો વિદ્વાનો ! શેમાં આનંદ આવ્યો છે.

નથી રમણી વિલાસમાં કે વિપ પાનમાં,

ન્યાયને નીતિમાં આનંદ આવ્યો છે.—વિચારો

નથી ખોટા મદમાં કે ઊંચી ઊંચી હવેલીઓમાં,

ના લક્ષ્મીના હઠમાં આનંદ આવ્યો છે.—વિચારો

હમણાં તો આનંદ છે 'મોઢ મહોદય' માં,

આરિતક છવનમાં પણ આનંદ આવ્યો છે.—વિચારો

વધારે આનંદ તો કોમળ અંતઃકરણમાં,

કે જ્યાં પરમેશ્વરની ભાવના સમજાય છે.—વિચારો

નટવર બી. નાણાવટી.

મહુવા બંદર.

તંત્રીસ્થાનેથી !

સ્રીની સાચી કિંમતથી વિરુદ્ધ વ્યવહારિક વર્તાવ:- 'સ્રી વિના સંસાર સૂનો છે, સ્રી વિનાતું ઘર શ્મશાનવત્ છે, સ્રી ધરની શોભા અને શણગાર છે, જ્યાં સ્રીતું સન્માન છે ત્યાં દેવતાઓનો વાસ છે, ' વગેરે વગેરે વાક્યો સ્રીનો દરજ્જો કેટલો ઉચ્ચ છે અને સંસાર-ચક્રમાં સ્રીતું સ્થાન કેવું અને કેટલું ઉત્તમ છે એ જતાવે છે.

સ્રીની સાચી કિંમત તો જોઈને સ્રીના અભાવે જે હાડમારી અને વિટ-બણા વેઠવી પડતી હોય તેમને જ થાય. એ 'સાવ સાચું' છે કે દરેકે દરેક બાળતમાં જેને વીતતી હોય તેનું જ હુદય બાણતું હોય કે અમુક અમુક બાળતમાં અમુક અમુક જાતના અભાવથી કેવું અને કેટલું વેઠવું પડે છે; છતાં એ ખૂબી છે કે વીતક એટલે જાત અનુભવની વાતથી પણ મનુષ્ય ધાર્યો ઘડાતો નથી.

પુરુષ અને સ્રી એક જીર્ણની પૂરવણી કરનારાં; નતો પુરુષે કુટિરાણવો જોઈએ કે હું એકલો સ્રીની કશી પણ સહાય વગર મારું સંસારતું નાવ મુખરૂપ થવાનું જઈશ; તેમ જ સ્રીએ પણ એવો ખોટો ધમંડ ન ધરવો કે પુરુષના આશરાની મારે કશી જરૂર નથી. સુંદર સામ્ય અને પરસ્પરની એક દિલી બંને માટે સંપૂર્ણ મુખાવહ અને શ્રેય સાધક છે.

ઉપરનો મર્મ બરાબર સમજીને જો પુરુષ સ્રી તરફની પોતાની સાચી જવાબદારી સમજી, સ્રી તરફ માન અને સ્નેહની નજરે નિહાળતાં શિખે અને સ્રી પોતાની ફરજ સમજી, પુરુષને પાલક અને સેવ્ય સમજતાં શિખે તો આજ-કાલ જ્યાં ત્યાં પતિપત્નીઓ વચ્ચેના રાડાલવાડા થતા સંભળાય છે અને જોવાય છે; તેવા રાડાલવાડાતું નામ નિશાન પણ ન રહે.

અત્યારે તો પતિને પોતાને જાણે કે પોતે દેવ હોય તેમ પૂજવાની પ્રબળ ઈચ્છા છે, પણ દેવ તરીકેના દૈવી સફ-શુભો ધરાવી, પત્ની પૂજા પામવા ઈચ્છતા પતિદેવો તો વિરલા જ. પત્ની ઉપર જોડુ-ઠમી દાખવવી, હાલતાં ચાલતાં વગર વાકે પત્નીને ઢીબવી, જેવાંતેવાં અણુઘટનાં વેણ કાઢી પત્નીનાં કાળજી બાળવાં અને એક શુભામકી કરતાં પણ સ્રી હલકી હોય તે જાતનો પત્ની તરફ વર્તાવ રાખવો એ જાણે કે ધણિપણોનો સાચો હક હોય એમ આજના કેટલાયે પતિરાજે માની બેઠા છે.

અમુક પતિરાજે પત્ની આગળ પોતાનો તુંડમિજજ દાખવી તે બિચારીને જીભી ને જીભી સુકવી નાખે છે. અમુક પતિરાજે રજવાની ત્રેવડ ન હોય અને જાહેરમાં એટલે કે ઘર, કુટુંબ અને જ્ઞાતિમાં પણ કોડીની કિંમત ધરાવતા ન હોય, છતાં 'દુગળો ગાદી બાયડી

પર શૂરો' એ પ્રમાણે પોતાની ગભરૂ, રાંકડી, અને શાંત સ્ત્રી ઉપર મારની ઝડી વરસાવતા હોય છે, વળી અમુક માવડીયા પતિરાળે ભલે તેઓ રળતા ખયતા હોય, છતાં પણ માતપિતા તથા ભાઈ ભાંડરદુધી ખોટા ભંભેરાઈને અબળા ગણાતી સ્ત્રી સાથે અબોલા રાખી, નહીંવી ગણાતી બાળતને મોટું રૂપ આપી પત્ની સાથે કાયમનો કંઠાસ રાખ્યા કરે છે.

દરેકે દરેક બાળતમાં અતિપણ તજવા લાયક છે. આપણે સૌ કહીએ છીએ કે 'ઝાંઝું થોડાં માટે' આનો અર્થ એજ કે ત્રાસ અને રિખવણી જ્યારે અસહ્ય બને છે ત્યારે ત્રાસિત વ્યક્તિઓમાં તેનો જલ્દી અંત લાવવાની જોરદાર વૃત્તિ ઉત્પન્ન થાય છે. ત્રાસિત વ્યક્તિઓ જો સામટી તેમજ ઐક્ય ધરાવતી હોય તો તેઓ જોડા બળવાથી અથવા મરણીઆ સામનાથી ત્રાસ અને રિખવણી કરનારાઓને પડકારે છે. અને એ રીતે ત્રાસ અને રિખવણીનો અંત લાવે છે. પણ બિચારી સ્ત્રીઓ તો જ્યાં ત્યાં પતિરાળેની પજવણીથી છૂટક છૂટક પીડાઈ રહી હોય છે. આ પજવણી જ્યારે હદ ઝાળંગે છે ત્યારે પરિણામ એ આવે છે કે પત્ની કૂવો અવેડો કરી અથવા બળી મરી પોતાના દેહનો અંત લાવે છે. સુધરેલા કહેવાતા આ જમાનામાં જ્યારે આવા કિસ્સાઓનું પ્રમાણ વધતું જોવાય છે ત્યારે આ જમાનાને કઈ રીતે સુધરેલો ગણવો તેનો વિચાર કરવો ઘટે. આ સુધરેલો (!) જમાનો

ખરું જોતાં સ્ત્રી રક્ષક કે સ્ત્રી હત્યારો ? હવે આપણે પતિરાળેની વાત બાહ્ય મૂકી સામુઓ વિષે થોડો ઘણો ઉદ્દેશ કરીએ. સામુઓ એટલે એક વખતની પોતાની સામુઓની વહુઓ. આ સામુઓએ પોતાની સામુઓની જ્યારે તેઓ વહુઓ હશે ત્યારે તેમનાં મહેણાં ટોણાંના પૂરતો કડવો અનુભવ કયો હોય છે અને તે વખતે હૃદયથી એવું ઇચ્છ્યું પણ હોય છે કે આવી ગલાસમ સામુઓનો પ્રભુ જલ્દી અંત લાવે.

નવાઈની વાત તો એ જ છે કે, વહુઓ તરીકે સામુઓની ઝાટકણી તેમજ કડવી હૃદય ચીરી નાખે તેવી વાણી અને સામુઓથી ભંભેરાતા પતિથી અવાર નવાર થએલી મારની દહાણી વગેરે પ્રકારના દુઃખદાયક અનુભવમાંથી પસાર થએલી આવી વહુઓ જ્યારે સામુઓ બને છે ત્યારે પોતાને વીતેલી બધી વાત ભૂલી જાય છે. અને વહુઓ ઉપર પોતાનું સામુઓ તરીકેનું સાચું સામ્રાજ્ય સ્થાપવા પૂરેપૂરી શૂર બને છે. આ વખતે તે સામુઓને ભાન પણ નથી રહેતું કે જેમ વહુઓ તરીકે અમે અમારી કુટિલ સામુઓનું કાસળ જાય તો સારું એવી હાદિક ઇચ્છા રાખતી હતી, તેમ આ વહુઓ પણ અંતરથી અવશ્ય ઇચ્છતી જ હશે કે અમારું પણ કાસળ ઝટ શે જાય.

અનુભવ એ મોટો શિક્ષક છે. એ કહેતી જો કે ખરી છે. પણ શિક્ષકની શિખ લાગવી ન લાગવી તેમાં પૂર્વના સંસ્કારોના પ્રાધાન્યને સ્થાન છે એ

નિર્વિવાદ છે. નહિતર વહુઓ તરીકે સામુઓનો કડવો અનુભવ કરનારી વહુઓ જ્યારે તેઓ સામુઓ બને ત્યારે અવશ્ય પોતાની વહુઓ તરફના વર્તનમાં પૂરાં રહે, મમતા અને વાત્સલ્ય દાખવે. પણ વસ્તુસ્થિતિ આથી તદ્દન જુદીજ છે અને સામુઓના ત્રાસે આપઘાત કરતી વહુઓનાં ધગધગતાં હૃદયનાં શાપથી સમાજ મુક્ત નથી.

જેવું સામુઓનું તેવું નણુંદોનું. નણુંદો પણ પોતાનાં સાસરીઆમાં વહુઓ તરીકેજ હોય છે. જેમ તેમને તેમની નણુંદો તેમના માળાપને ગાળે, કાંડે અને મુઆ વાંચે તે ન ગમે અને નણુંદો આંખનાં કાકાં જેવી લાગે, તેમ પોતે પણ પોતાના ભાઈઓની વહુઓને અને તેમનાં માળાપને કાંડવાથી પોતાની લોભઈઓના હૃદયમાં શૂળના ધાંટા જેવી લાગતી હશે તે જાતનું વાત આવી નિર્દેશ વાઘણ જેવી નણુંદોને પણ બિલકુલ રહેતું નથી.

જે આમ થવા પામે તો પછી કાઈ-પણ સ્થળે નણુંદ લોભઈના કકળાટને સ્થાનજ ન રહે; કેમકે નણુંદ લોભઈ બંનેને પિયરમાં નણુંદનો અને સાસરી-આમાં વહુનો છૂટો છૂટો પાઠ બજાવવાનો હોય છે નણુંદના ત્રાસથી જીવનનો અંત આણતી વહુઓના દાખલાથી પણ સમાજ વંચિત નથી.

આ બધા ઉપરથી એ ખાસ ફલિત થાય છે કે પુરુષ તેમજ સ્ત્રી બંનેને સાચી કેળવણીની ખાસ જરૂર છે. બુદ્ધિ

વિકાસ કરતાં હૃદયના વિકાસની ખરી જરૂર છે. બુદ્ધિ વિકાસે તો અત્યારનો માનવ હત્યાકાંડ જમાવ્યો છે. આ બુદ્ધિ વિકાસ સાથે જો હૃદયનો સાચો વિકાસ હોય તો માનવ જીવનની સાચી કિંમત સૌ કોઈને સમજાન અને કોઈપણ વર્ગ, ધંધાદારી, નોકરીયાત, અમલદાર, રાજા કે શહેનશાહ કરીપણ જીવલેણ પ્રવૃત્તિ હાથ ધરતાં જરૂર અટકત પણ અત્યારે પ્રત્યક્ષ જોવાય છે તેમ હરકોઈ જણ પોતપોતાના બુદ્ધિ વિકાસનાં બળમાં ગમે તે બાબતને ગમે તેવું રૂપ આપી માત્ર પોતાનાં સ્વાર્થને પોષવાની રમત રમી રહ્યો હોય છે. પરિણામે જનતા અત્યારે લડાઈ અને મોંઘવારીના મારમાં હોમાઈ રહી છે.

સ્ત્રીને જુદા જુદા સમયે અને સ્થાને જુદી જુદી રીતથી ફરજો અદા કરવાની હોય છે. મા, સાસુ, બેન, પત્ની, નણુંદ લોભઈ, કાકી, માગી વગેરે વગેરે સ્થાનમાં એકનીએક સ્ત્રીને જુદી જુદી ફરજો અદા કરવાની છે. તે જ પ્રમાણે પુરુષને પણ તેવી જુદી જુદી ફરજોનું પાલન કરવું પડે છે.

સાચી કેળવણીના સુસંસ્કાર જો પુરુષ તેમજ સ્ત્રી બંનેના હૃદયમાં હોય અને તેમનો સાચો હૃદય વિકાસ થવા પામ્યો હોય તો જ સંસારમાં સુખ, શાંતિ અને આબાદીની આશા રાખી શકાય બાકી તો વાહ્પટ્ટતા અને વ્યાવહારિક વર્તવ વચ્ચે અત્યારે જે ભેદ નજરે નિહાળાય છે, તે કાયમ રહેવાનો જ.

‘સ્રી વિના સૂનો સંસાર’ એ કહેતી- માં સ્રીની કિંમતની જેટલી આંકણી છે તે પ્રમાણે સ્રી જાતિ તરફ તેવો વર્તાવ કરાય છે કે જેમ તે તો નજરના એક છે. માટે પુરુષ તેમજ સ્રી દરેકની એ અનિવાર્ય દ્રવ્ય છે કે પોતાના હૃદયનો

સાચો વિકાસ સાધવા શ્રમ ઉઠાવવો અને પોતાની પવિત્ર દ્રવ્યને સમજી તે અદા કરવાનું સામર્થ્ય કેળવવું. એ આમ થશે તો જ સ્રીની સાચી કિંમતથી જે વિદ્વદ્ વ્યાવહારિક વર્તાવ નજરે પડે છે તેને અંત આવશે.

સનખડા—એમ સંભળાય છે કે સનખડામાં આગેવાની ધરાવતા મોઢ વણિક કુટુંબમાં મોટે ઘેર મોઢ બાળાનું સગપણ ગોઠવાયું છે. સંભળવા પ્રમાણે જીવતી શૌક્ય ઉપરના સગ-પણની ગોઠવણીમાં કાચળીઓનો ખણખણાટ ઝોછો નહીં હોય.

મોઢ બાળાના વેચાણ સગપણના કૃત્ય પ્રત્યે મોઢ યુવક મંડળો અને મુખર્ષમાં સુધારક સમાજમાં ફડફટ અને તીવ્ર તિરસ્કાર પેદા થયો છે. કન્યાવિક્રયના પૈસાની અધાર લાલચમાં ઇશ્વર મોઢ બાળાના માખાપોને બચાવે. આ મોઢ બાળાને સમાજ સીનમની વેદી ઉપર હોમાતા ઉગારવાને લાગતા વળગતા સૌ કોઈ પ્રયત્ન કરી છૂટે.

જુજ-કુચ્છ:—તા. ૧૩-૧૧-૩૬ને રાજ શ્રીજુજ મોઢ માંડલીયા મિત્રમંડળની એક બેઠક બાર્ડ લોગીલાલ પ્રાણલાલના પ્રમુખપણા નીચે, શ્રી ચંપકલાલને ત્યાં ભરવામાં આવી હતી. સેક્રેટરીએ આગલી મીટીંગની મીનીટ વાંચ્યા બાદ, ધોરણ સર કામકાજ શરૂ થયું હતું.

ફરીઅર બાર્ડ જયંતીલાલ કોઠારીએ મંડળનો ત્રિમાસિક હિસાબ રજુ કર્યો હતો. ત્યાર-બાદ નીચે મુજબ ઠરાવો સર્વાનુમતે પસાર થયા હતા.

(૧) આપણી યાતિના ઉત્સાહી અને સુધારક બાર્ડ રતનલાલ મોતીલાલના અકાળ અવસાન બદલ આ મંડળ પેતાનો હાર્દિક બેદ જાહેર કરે છે તથા સ્વર્ગસ્થના આત્માને શીરકાળ શાંતિ મળે એમ આ મંડળ ઇચ્છે છે.

ઉપર્યુક્ત ઠરાવની નકલ સ્વર્ગસ્થના મોટાબાઈ શ્રીયુત મણીલાલબાઈને મોકલવી.

(૨) આપણી યાતિમાં કોઈ યાતિજન અવસાન પામે છે ત્યારે સદગતની પાછળ દસ દિવસ સુધી સાદહી પાથરવાનું ધોરણ પ્રચલિત છે પણ તે રૂઢી હાલના જમાના પ્રમાણે અતિ-કઠંગી છે. માટે આથી આ મંડળ ઠરાવ કરે છે કે સાદહી ઉઠમણી સુધી તથા સગા સ્નેહીઓ લોકિકે આવે તે દિવસે પાથરવી કોઈએ ગરૂ પુરાણ વંચાવણું હોય તો સ્ત્રીઓમાં વંચાવણું. કોઈ યાતિજન આ ઠરાવ અનુસાર ન વર્તે તો, આ મંડળના કોઈ મેમ્બરે તેમાં લાગ લેવો નહીં ઠરાવની નકલો મોઢ માંડલીયા યાતિના અપ્રેસરોને મોકલવી.

ત્યાર પછી અન્ય કામકાજ બાદ, સભા બરખાસ્ત કરવામાં આવી હતી.

રસિકલાલ જગવાનલાલ

માનદમંત્રી

“શ્રી જુજ મોઢ માંડલીયા મિત્રમંડળ”

સર તખ્તસિંહજી હોસ્પીટલ ભાવનગર

[સદરજુ હોસ્પીટલને નહેરુ નામના હાથે દેવા પામે તે
હેતુથી નીચેનું ફૂંકું દિવસેન કરાએલું છે. સંચાલક]

સર તખ્તસિંહજી હોસ્પીટલ ઈ. સ. ૧૮૬૨ માં ગાંધવામાં આવ્યું હતું. અંગ્રજના નામદાર ગવર્નર માનવંતા હોર્ડ હેરીસ સાહેબના સુચારક હાથે તે ખુલ્લું મૂકવામાં આવ્યું હતું હે. જનરોજી બેનપજી એલ. એમ. જેઓને આ રાજ્યના પ્રથમ ચીફ મેડિકલ ઓફિસર થવાનું માન ઘટે છે તેમનું ગાવહું પણ હોસ્પીટલના પોર્ચમાં મૂકવામાં આવ્યું છે.

બહારનાં દરદીઓ, અંદરના દરદીઓ તથા ઓપરેશન્સ વગેરેની સંખ્યામાં વધારો થતાં, એકસરે, લેબોરેટરી, રેડીયમ વગેરેની જરૂરિયાત જણાઈ અને આ હોસ્પીટલ સાથે નવાં મકાનનો વધારો કરવામાં આવ્યો.

તથા હોસ્પીટલનો પાયો નેક નામદાર ખુદાવિંદ શ્રીમાન મહારાજ સાહેબની મંગળ હાજરીમાં વાલાસાત મહેરબાન એજન્ટ દુ. ધી ગવર્નર જનરલ સર લેટીમરના શુભ હસ્તે સને ૧૯૩૩ માં મોટી માનવ મેદનીની સમક્ષ નાખવામાં આવ્યો.

જૂનાં મકાન સાથે તથા મકાનને નિયુક્ત કરવા માટે બે માળવાળી એક ચાલ ગાંધવામાં આવી છે જુદે જુદે સ્થળે હોઝ પાર્કિંગ મૂકવામાં આવી છે, જેથી હોસ્પીટલ સાફ રાખવામાં સુગમતા થાય- દરેક વોર્ડમાં તેમજ દરેક રૂમમાં સતત ઠંડુ તથા ગરમ પાણી મળ્યા કરે એવી સગવડના છે.

એપી દરદીનો વોર્ડ, નર્સો માટેનું મકાન, રેસીડન્ટ મેડિકલ ઓફિસર માટે મકાન, રેસીડન્ટ હાઉસ સુરજન માટે મકાન, કન્સલ્ટન્ટરો, ડ્રેસરો, બીજા નોકરો અને દરદીઓનાં સગાં વહાલાંઓ માટે મકાનની સગવડ કઠાએલી છે જેથી કોઈ-પણ દરદીને જ્યારે જોઈએ ત્યારે જરૂરી મદદ અળી રહે છે.

શાકાહારી અને બીજા શાકાહારી દરદીઓ માટે બે જુદા જુદા રસોડા છે. તથા હોસ્પીટલની અંદર કુલ ૯૦ બિછાનાની સગવડતા કરવામાં આવી છે.

પાંચ ખાનગી દરદીના વોર્ડ કરવામાં આવ્યા છે, જેમાં દરેક દરદીને ઈલાયદા રૂમ ઉપરાંત ખાસ દરદીચરની, ફ્રીઝી રૂમની, જુદા ગાયરૂમની વગેરે સગવડના છે.

મેડિકલ વોર્ડમાં જુદા જુદા પ્રકારની જરૂરી શારીરિક તપાસને અંતે દવાઓ, ચેટન્ટો તથા ઈન્જેક્શનો વગેરેની આધુનિક સાધનોથી ચિકિત્સા કરવામાં આવે છે.

સર્લકલ વોર્ડમાં આધુનિક શસ્ત્રક્રિયા માટેના અનેક પ્રકારના નવા સાધનોથી શરીરના દરેક ભાગ ઉપર ઓપરેશન કરવાની સગવડ છે. આંખના વોર્ડમાં આંખની જુદી જુદી રીતે સમગ્ર તપાસ થયા બાદ ઓપરેશન તથા બીજી વિવિધ ચિકિત્સા કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે.

એકસરેથી વ્યાધિ પરીક્ષા કરવાનું ખાતું—આ જાતની નિદાન પદ્ધતિથી શરીરનાં બધાં અવયવોનું સ્ક્રીનીંગ, સ્કાયાગ્રામ વગેરે રીતથી નિરીક્ષણ કરવાની યોજના છે.

એકસરેથી વ્યાધિ ચિકિત્સા—આ સારવાર માટે એક પ્રબળ યંત્ર, જુદાં જુદાં ચામડીનાં દરદો, શ્ચીઓ, કંઠમાળ તથા કેન્સર વગેરે વ્યાધિઓની ચિકિત્સાને અંગે ગોઠવવામાં આવ્યું છે.

રેડીયમથી સારવાર આપવાનું ખાતું, પેથોલોજી વિભાગ, જંતુ શાસ્ત્ર વિભાગ, રસાયણિક વિભાગ વગેરેની બહુ સુદૃઢ સગવડ છે.

લાઇબ્રેરી તથા રીડીંગ રૂમમાં વૈદકીય જ્ઞાનને લગતાં આધુનિક પુસ્તકોનો સમાવેશ કરાયો છે.

નવાં ઓપરેશન થીએટરમાં જુદા જુદા આઠ રૂમ્સ છે. ઉદલામાં ઉદલી ઢળનાં સાધનોની અહીં યોજના કરવામાં આવી છે.

દાંતનું ખાતું, આંખનું ખાતું, કાન, નાક, ગળાનું ખાતું, ઇન્દ્રિય જન્ય વ્યાધિ ખાતું વગેરેમાં યોગ્ય સારવાર કરવામાં આવે છે.

જુદા જુદા વોર્ડમાં રાત દિવસ દરદીઓની નર્સીંગ અને સગવડતા ખાતર એ વોર્ડની જવાબદારી સંભાળી શકે એવી ૧૩ અનુભવી પાસ થએલી નર્સોને રાખવામાં આવી છે.

સવારે સાડા સાતે તથા સાંજે ચાર વાગે દરેક દરદીને ચા આપવામાં આવે છે. સવારનો ભોજનનો સમય ૧૧-૩૦ અને રાત્રીનો સમય ૭-૩૦ છે. અને આ બધું ફ્રી આપવામાં આવે છે.

દરદીઓને નીચે પ્રમાણે જરૂરીયાત પ્રમાણે ખોરાક આપવામાં આવે છે.

(૧) દૂધ-૩ શેર તથા સાકર બે આઉન્સ.

(૨) મિલકડાયેટ-સવારે અને રાત્રે દૂધ, ચોખા, સાકર.

(૩) છાશ-અઢી શેર દૂધની.

(૪) હલકો ખોરાક-સવારે દાળ, ભાત અને શાક, રાત્રે ખીચડી, ઠાઠી, શાક, દૂધ.

(૫) સંપૂર્ણ ખોરાક-સવારે રોટલી, દાળ, ભાત, શાક. રાત્રે રોટલા, ખીચડી,

ઠાઠી, શાક તથા દૂધ

શિયાળામાં દરેક દરદીને ગરમ કપડાં તથા ગરમ ધાળળાઓ આપવામાં આવે છે. જૂના હોસ્પીટલમાં ૫૫ બિછાનાની સગવડ છે.

શ્રીયુત ડૉ. એચ. એલ. વેઇ, એમ. બી. એલ. આર. સી. પી. (લંડન) એમ. આર. સી. એસ. (ઈંગ્લેન્ડ) ડી. એલ. એ. (લંડન) એફ. આર. સી. એસ. (એડીન) જેઓએ વૈદકીય ઉચ્ચ પ્રકારનું જ્ઞાન મેળવ્યું છે તેઓ આ હોસ્પીટલમાં ચિકિત્સક તરીકે કાર્યરત છે. તેમની જેટલી ડીઓઓ બહુ થોડાં છે જ કિંદુસ્તાનમાં મેળવી હશે. તેઓ એક બાહોશ, નિખાલસ, આતંકી અને નિસ્પૃહી કાર્યકર્તા છે.

શુશ્રૂષા, ઠાઠિયાવાડ અને અન્ય સ્થળોનાં દરદીઓ તેનો લાભ લે એવું અમે ધ્રુવીએ છીએ.

નેકનામદાર મહારાજ શ્રીકૃષ્ણકુમારસિંહજી, કે. સી. એસ. આઈ. સાહેબની સંપૂર્ણ ઉદારતાથી ભાવનગર રાજ્ય ઉપરાંત અન્ય રાજ્યો તેમજ છલ્લાઓની રેયત આ હોસ્પીટલનો લાભ લઈ શકે છે.

હોસ્પીટલ તથા બીજાં જુદાં જુદાં મકાનોનો આશરે સાત લાખ રૂપીઆનો અને ત્યાં આધુનિક વૈદક ખાતાને લગતાં યંત્રો, હથિયારો વગેરે સાધનો ખાછળ આશરે બે લાખ રૂપીઆનો ખર્ચ કરાયેલો છે.

શ્રી નાથર મોઢાં આંડાળીઆ જ્ઞાતિ ભાણજીનું સ્નેહ સમિલન.—આ સમિલન તા-૨૬-૧૧-૧૯૩૯ ની રાત્રે આઠ વાગે શ્રીયુત ત્રિભુવનદાસ દેવચંદનાં પ્રમુખપણાં નીચે બેસીને એકઠું હતું. આ વખતે દન્યાવિક્રમ, પ્રેતભોજન અને પુનર્લંબના વિષયો ઉપર સારો ઉદ્ઘોષ કરાયો હતો. શ્રી પ્રત્યેની આપણી સાચી ફરજ અને જવાબદારી વિષે પણ વિચેચન કરાયું હતું. નાથેરનાં કેન્દ્ર સ્થાનમાં એક બોર્ડીંગની જરૂરિયાત છે તે વાત પણ ચર્ચામાં આવી હતી.

ભાવનગરમાં ચાલતી જિમારીને લીધે ડૉ. એ. વ. બોર્ડીંગના વિદ્યાર્થીઓ તથા ગૃહપત્ની શ્રી વેણીભાઈએ સેવામંડળની ઓશીસેથી ઉઠાળા તથા કરીનાર્ધન વિગેરે દવાઓ લાવી બોર્ડીંગમાં કામચલાવ દવાખાનાની સગવડ કરી છે. તેમજ તવાપરા અને તખ્તેશ્વર પ્લોટમાં ઘરે ઘરે નર્સ દવા પૂરી પાડે છે. તે માટે તેમને ધન્યવાદ.

વેવિશાળ—રાજકોટ—વોરા હજિસદાસ વસ્ત્રહાસના પુત્ર હોટાલાલનું વેવિશાળ મોરળીના રહસ્ય દાઢ પાઠકોપર રહેતા મણિયાર નારજીદાસ રાજકોટદાસની પુત્રી નિર્મળા સાથે.

ભાવનગર—પરી. બળવંતરાવ ત્રોકમજના પુત્ર રાતિલાલનું વેવિશાળ પરિ. જોડાલાલ દેવચંદની પુત્રી રમણવતરી સાથે.

ગોળ પરિષદના ઓન. જનરલ સેક્રેટરીને પ્રુદ્લો પત્ર.

શ્રીમાન મહોદય,

“ મોદ મહોદય ” ના ઓગસ્ટ માસના અંકમાં પ્રસિદ્ધ થયેલ ‘કોંગ્રેસ સમાચારમાં આપના તરફથી જણાવવામાં આવ્યું હતું કે તા. ૩૦-૭-૩૯ ના રોજ બોટાદ મુકામે ભરાયેલ ગોળની વર્કિંગ કમિટીની બેઠકમાં એવો નિર્ણય કરવામાં આવ્યો છે કે રાજકોટમાં કોંગ્રેસ ભરવાનો વારો છે પણ રાજકોટ ભરવાની ના પાડે છે. વળી કોંગ્રેસ ભરાણા ત્રણ વર્ષ થઈ ગયા છે એટલે ગમે ત્યાં કોંગ્રેસને ખર્ચે કોંગ્રેસ ભરવાની જરૂર જણાતાં બોટાદ રથળને તેના સંબોગો બોતાં તેમજ મધ્યસ્થને હોઈ ત્યાંના મહાજનને વિનંતિ કરી છે અને તેઓએ વિચાર કરી જવાબ આપવા જણાવ્યું છે. x x x આસો કારતકમાં ભરવાની ભેગવાઈ થશે એવી આશા છે. “ મહોદય ” ના સપ્ટેમ્બર માસના અંકમાં પ્રસિદ્ધ થયેલ ‘આગામી ગોળ પરિષદ’ નામક લેખમાં મેં મારું નમ્ર મંતવ્ય જાહેર કર્યું હતું કે ચાલુ સંબોગમાં ગોળમાં રસ લેતી સૌ કોઈ વ્યક્તિઓ ઉપરોક્ત નિર્ણયને વધારી લેશે તેમજ વર્કિંગ કમિટીના મેમ્બરને ગોળ પરિષદના મૂલ્યવાર્ધ ગયેલ કોકડાને આ રીતે ઉદ્ધેશ કરવા બદલ મેં ધન્યવાદ આપ્યા હતા. સાથે સાથે બોટાદ મહાજન યાત્રિકતાથી પરિષદને પોતાને આંગણે નોતરશે, એવી આશા વ્યક્ત કરી હતી.

કારતક માસનું એક પખવાડીયું પૂરું થયું, છતાં વાતાવરણમાં પરિષદ સંબંધેની કશી પ્રવૃત્તિ જણાવામાં નથી. પરિષદ ક્યારે ભરાશે? ક્યે રથળે ભરાશે? એ સંબંધે કશા સત્તાવાર સમાચાર પ્રસિદ્ધ થયા નથી. આપશ્રીને નમ્ર વિનંતિ છે કે ગોળમાં રસ લેતી જનતાની જાણ માટે પરિષદની વર્કિંગ કમિટીને બોટાદ મહાજન તરફથી પરિષદને ખર્ચે બોટાદ મુકામે પરિષદની બેઠક બોલાવવાની પરવાનગી આપવા બાબત શું પ્રયત્ન કરાયો, તે વહેલી તકે બહાર પાડશો, એવી આશા રાખું તો એ અરથાને નથી સાંભળ્યું છે કે બોટાદ મહાજન પોતાને આંગણે પરિષદ ભરવા દેવાની પરવાનગી આપવામાં અમુક શરત રજૂ કરી છે?

કોંગ્રેસના ખર્ચે પરિષદની બેઠક બોલાવવાની વર્કિંગ કમિટીને બોટાદની બેઠકમાં જરૂરિયાત લાગી છે, એ ગોળની પરિસ્થિતિ કેવી ડામરોળ થઈ પડી છે તેમજ કોઈ તાલુકાનું મહાજન પરિષદને પોતાને ખર્ચે પોતાને આંગણે નોતરવા તૈયાર નથી, એ સૂચવે છે. બોટાદ મહાજનને જવાબ મળ્યા પછી વર્કિંગ કમિટીએ પરિષદની બેઠક બોલાવવા સંબંધે શું નિર્ણય કર્યો, એના ઉપર આપશ્રી પ્રકાશ ફેંકશો તો ગોળની જનતા આભારી થશે.

રાજકોટમાં કોંગ્રેસ ભરવાનો વારો છે, છતાં શા માટે રાજકોટ પોતાને આંગણે કોંગ્રેસને આમંત્રણ આપ્યા પછી નોતરવા તૈયાર નથી? રાજકોટ મહાજનને વર્કિંગ કમિટીને તેના શો ખુલાસો કર્યો, એ જાહેર જનતા જાણી શકે ખરી કે? પરિષદની બેઠક બોલાવવામાં થતો પારાવાર વિલંબ યાત્રિકામાં નિષ્ક્રિયતાનું વાતાવરણ ફેલાવે, એ સ્વાભાવિક છે.

પ્રાગ્ધના પરિષદ પછી આશા રહેતી હતી કે પરિષદનું નાવ હવે સરથ રીતે ચાલશે, પણ એ આશા ફળિભૂત થયેલ નથી. પરિષદની પરિસ્થિતિ સંબંધે ચોખ્ખવટ કરતું નિવેદન આપશ્રી જાહેરી તકે બહાર પાડશો, એમ મુશ્કેલી છે.

લી. સેવક

સ્તિલાલ હરજીવનદાસ મહિયારબી. એ. બી. ડી.

દેશના હિત માટે પ્રજાને બે બોલ.

સાવધાન થઈ મળતી તકનો ઉપયોગ કરવા દેશમાં સગીન
પાયા ઉપર હુન્નરઉદ્યોગની ખીલવણી કરવી જોઈએ.

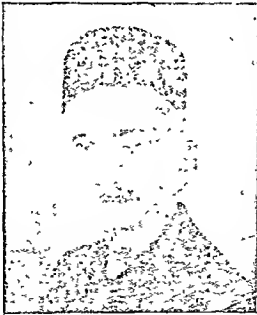
દેશમાં બ્યાપેલા દુઃખદાયક પરીવર્તનોનાં સ્વરૂપો.

(શ્રી. કેશવલાલ લીખાલાલ મણીઆર.)

આખો હીંદુસ્તાન કપરી કસોડીમાં મુકાઈ જવું જોઈએ.

ગયો છે. આ દેશ ઉપર સર્વોપરી સત્તા ચલાવનાર બ્રિટીશ સરકાર બાપકર મુદ્દમાં સડોવાઈ જવાની જોઈએ ખોટા, દાર્શનિક દેખાવો બધા ગણ છે, અને વિશ્વ વિનાશની બાપકર મજનાઓ થઈ રહી છે. દેશના હિત માટે પ્રજાને યોગ્ય રસ્તે દોરવા નમ્રતા, વિવેક અને મર્યાદામાં રહેવું એ હાલના સમયે, કાર્પણ નેતાને માટે ઈચ્છતા જોગ છે ધીરજ, શાંતિ અને સંતોષના કૃણ મીમાં છે. સ્વદાન્ય અને સ્વતંત્રતા માટે શાંત રીતે આ દેશ કડયો છે, લાડે છે અને લડશે, એ તો ચોક્કસ છે અને તે મળશે ત્યારે જ નંપશે. પણ સમયોચિત આપણી અંદર અદ્યત્તિઓમાં કેવો સડોવાઈ ગયો છે તે વિષે રની નબળાઈઓ અને અશક્તિઓ દૂર કરવાને સાવધાન થઈ યોગ્ય ધ્યાને લેવાને મંડી

સંપૂર્ણ સ્વદાન્ય ભોગવવાની લાપકાન થવા જોઈએ. દેશ આખો સર્વ પ્રકારના દુનર ઉદ્યોગની ખીલવણીથી ખીલી નીકળે એવા રસ્તાઓ શોધવા મંડી જવું જોઈએ. ખરેખરી સ્વતંત્રતા અને સ્વદાન્ય દેશમાં સમગ્ર પ્રજાકેળવણીમાં કેળવાય, દુનર ઉદ્યોગ ખીલે, પ્રમાણિકતા, સંપ અને એકતા વધે તેમાં જ છે.

આ પરાધીન, દુ.ખી, નિર્ધન ભારત-વર્ષ કેટલાએક વર્ષો થયાં ઝીલી ન શકાય તેવા પરીવર્તનોની પ્રવૃત્તિઓમાં કેવો સડોવાઈ ગયો છે તે વિષે આ દેશની આગ પ્રજા તરફથી બોલવાનો દાવો કરનારા ગંભીર, પ્રૌઢ વિચારક નેતા.

એએ લાગણીવશ ન થતાં અને પોતાના સ્વાર્થિ વિચારોમાં ન તણાતા તથા પોતપોતાના પક્ષે કે વાડાએ મોટા કરવાના તરંગોમાં નહીં દોડતા દેશ ઉપર પથરાય રહેલી ગંભીર આક્રોશ સમયે ભુદ્ધિપુર્વક પ્રજ્ઞના સંરક્ષણ માટે હવે સમયોચિત ગંભીર વિચાર કરતા થઈ જવાની ખાસ જરૂર જણાય છે.

સંપ, સ્નેહ, એકતા અને બહુભાવ વધારવાને ધણી વર્ષો થયાં કેઝિસો, કોન્ફ્રન્સો, પરિષદો, મેળાવડાઓ, સંમેલનો, બાષણો, સંખાણો અને પ્રકાશનો કરી પ્રજાને કેળવવાના અથાગ પ્રયત્નો આદર્યા છતાં અનુભવથી ખાસ કહેવું પડે છે કે સર્વત્ર પક્ષાપક્ષી, કુસંપ, કલેશ અને વીખવાદના પ્રકરણો વધતાં રહ્યાં છે એમ મયા ૨૦ વર્ષના સરવૈયા ઉપરના અવલોકન ઉપરથી જણાય છે.

અજ્ઞાન બીનકેળવાયેલ પ્રજા અને સ્વરાજ્ય.

કહેવાય છે, મનાય છે, એટલુંજ નહીં પણ ખુદ સરકારી ખાતાઓ જણાવે છે કે આ દેશની ૩૫ કરોડની પ્રજામાં કેળવણીનું પ્રમાણ એક બીંદુ સમાન પણ જણાતું નથી, તે એટલે સુધી કે સેંકડે ૫ થી ૮ લાકડા કેળવણીનું પ્રમાણ ભાગ્યેજ આંકી શકાય છે. દેશમાં કરોડોની સંખ્યા લખી વાંચી પણ જાણતી નથી સમસ્ત પ્રજાને કેળવણી સાથે ઉદ્યોગિક જ્ઞાન આપ્યા સિવાય કોઈપણ દેશ આગળ વધી સ્વતંત્ર થઈ શકે જ નહીં અને સ્વરાજ્યના મંડાણ તો ત્યાંથી જ મંડાય અને ખરું સ્વરાજ્ય તો તે જ ગણાય. જંગી સભાઓ બંદવી, તેજસ્વી બાષણો આપવા, સમમ પ્રજાના નામે કરાવે કરવા, સ્થળે સ્થળે પોતાના વિચારવાળાઓના પક્ષોની જમાવટ કરવી અને સમમ પ્રજા વતી જાહેર કરવું કે રામારી આ સ્વરાજ્ય અને સ્વતંત્રતાની લક્ષ

તર્માં આ દેશની તમામ ૩૫ કરોડ પ્રજાને અમને સાચ છે—બીજા બીજા પ્રકારના પ્રકાશનો કરતી આવી અસંખ્ય ટોળાઓ—પક્ષો અને વાડાઓનો રાગચાળાની માફક ભયંકર ઉપદ્રવ આ કુખી ભરતખંડમાં સર્વત્ર વ્યાપી રહેલો જણાય છે. નાના મોટા, શાળા, વિદ્યાન, છુદ્ધીવાનોમાં ગણાતા સમજી, અજી-સમજી વગેરે સંઘળાઓ પ્રજાના નેતાઓ થઈ બેઠા છે.

દેશની તમામ પ્રજા કેળવાય, શુરવીર અને બળવાન બને, હુજર ઉદ્યોગ, વિજ્ઞાન, કળા વગેરેમાં પ્રવીણ થાય, દેશમાં ઉત્પન્ન થતી કાચી વસ્તુઓનો ઉપયોગ દેશમાં જ થાય એવા સાધનોની મોટા પાયા ઉપર સંગીન ખીલવણી કરવાને સરકારે પુરતું લક્ષ આપવાની કાળજી રાખવી જોઈએ. ધરના આંગણમાં પ્રત્યક્ષ દેખાતું સ્વરાજ અને સ્વતંત્રતા આ માટે ઉપયોગમાં લઈ ભોગવવામાં ન આવે! પણ આપણી અને આપણા દેશની નજીક અશક્તિ અને અધીર આળસ સાથે અજ્ઞાનતાથી પારકી બહારની સત્તા પાસે સ્વરાજ્ય અને સ્વતંત્રતાની માગણી કરતા રહ્યા છીએ. આપણે શ્રમ, મહેનત કરવા નથી. શખ્ટો અને વાણીવિલાસ કરવામાં જીવન ખતમ કરવાનું શીખ્યા, વાંચવા, લખવા અને બાષણો કરવા લાગ્યા, સભાઓ, મેળાવડાઓ બરી કમિટીઓ સ્થાપી કરાવે ધડવામાં બેસાડુર અને પ્રવીણ થયા, પણ આ પરાધીન દેશમાં હુજર અને વેપારધંધાની ખીલવણી કરવાની કળામાં પછાત પડ્યા. જે ખરેખરા ઉપયોગી કામો છે તે કરવા મંડી જશે તો સ્વતંત્રતા અને સ્વરાજ્યનો અખંડ તેજસ્વી સૂર્ય આ ભારતવર્ષ ઉપર સતત પ્રકાશી રહેશે. અનુભવી, ઔદ, વિચારક અને શુશાસ્ત્ર છંદી સત્વરસ નીચોવનારા તથા

તત્વજ્ઞાનીઓની અંતરવાણી આવી છે. પણ પ્રજાની અજ્ઞાનતા, આજ્ઞાસ અને પરસ્પર વિરોધ અને નીંદા કરવાવાળું જીવન તો દેશની અધોગતી કરનારું થઇ પડ્યો.

પ્રજામાં આવેલી જાગૃતિના

પરીવર્તનનાં સ્વરૂપો.

હવે છે કે દેશમાં બારે પરીવર્તન થઇ ગયું છે. રાજકીય, ધાર્મિક અને સાંસારિક વાતાવરણ અજાણ રંગોમાં રંગાઇ રહ્યું છે. નવયુગની રંગેલી જ્વલ્નળો ચોતરફ ફરફરી રહી છે. વર્તમાન પ્રજામાં સ્વતંત્રતા અને સ્વરાજ્યના શરૂ પ્રગટી રહ્યા છે. ગયા ૩૦ વર્ષમાં આ દેશમાં યદ્ય રહેલાં કેટલાંક જાણુવા જેવા પરીવર્તનના સ્વરૂપોના દર્શન કરવાથી આપણે જાણી વિચારી શકીશું કે આપણે કેટલાં જાગૃત થઇ ગયા અને દેશ સુખમાં કેટલો આગળ વધી ગયો અને દેશની વર્તમાન સ્થિતિ કેવી થઇ પડી છે. તે વિશે નિરીક્ષણ તો કરવું જોઈએ. કેટલાંક હેખકો અને વિવેચકો લખે છે અને વહે છે કે દેશની પ્રજા અપૂર્વ જાગૃતિમાં આવી ગઇ છે, પ્રજામાં નવચેતન પ્રગટ્યું છે, નવયુગની નવી નવી રચના કરવા પ્રજા મંડી ગઇ છે. ધર્મ, કર્મ અને સંસ્કારીક ક્ષેત્રો ચક્રાવર્તિત રંગે રંગાઇ રહ્યાં છે. આપણે ક્યાં હતાં, હમણાં ક્યાં છીએ, અને હવે ક્યાં પહોંચવું છે, તેના તો આપણે અભ્યાસી છીએ. પ્રજાના કર્મ જીવન અને શક્તિક્ષેત્રોમાં ઊંડા ઊતરીને સ્પીચાઇથી અવલોકન કરવાની ગંભીર જોખમદારીની ફરજે અહા કરવાને સમસ્ત હીંદ તરફથી ખેલવાનો હક ધરાવનારા નેતાઓએ હવે જાગૃત થવું જોઈએ અને આ દેશ અંદરખાનેથી કેવા કેવા અધોગતિ ઉત્પન્ન કરનારા બર્ધકર સહાયોથી સડી રહ્યો છે તેનું નિરીક્ષણ કરી જેમ અને તેમ તેવા સહાયો દૂર કરવાના તાત્કાલિક રસ્તાઓ શોધવા જોઈએ. દેશમાં આપણને

ચોક્કસ જાણ છે અને તે આ છે. જુઓ: ગંભીર સહાયોમાં સડતો દેશ.

દેશમાં ચોગરદમ કચ્છાજનક બેહદ બેકારી, અજાજળ વિના ટળવળતા લાખો લોકોના મરણને શરણ થવા જેવા જીવનો, વેપાર ધંધા અને ઉદ્યોગિક ક્ષેત્રોમાં દગા ફટકા, જળ, કપડ અને ધૂતકળાની પ્રસરી રહેલી બાજીઓ, ચહેરા અને નાના મોટા ગામ ગામડાંઓમાં સદા અને જુગારની રમતો રમવાના ખીસી રહેલા બજારો, ચોરીઓ, લુંટફટિ, માડપાકુઓની ધાડો, શીતુરો, દુકાળો અને ધરતીકંપો, પ્રજામાં વધી પડેલા આપખાતો, મારામારીઓ અને જીવલેણ હુમલાઓ, સિદ્ધાંતો, સદાચાર, પ્રમાણિકતા, મર્યાદા અને નીતિનો થતો જતો નાશ, અનીતિ, અન્યાય, અશાંતિ, અસંતોષ અને અપ્રમાણિક પણાનો વધી પડેલો ઉપદ્રવ, માતા, પિતા, પુત્ર, સગાંસનેહી, કુટુંબ, સમાજ અને ધર્મ-વર્ણમાંથી નાશ થઇ જતાં પ્રેમ, સ્નેહ, સંપ, એકતા, સંબંધ અને આશ્રય. આલાક વિદ્વાન ખેત્રાડીઓ ખેલી રહ્યાં છે તરંગી રાજ્યદારી બાજીઓ અને અજ્ઞાન પ્રજાને આપી રહ્યા છે સ્વરાજ્ય મંત્રની દીક્ષાઓ. દેશમાં સ્થપાના જન્ય છે વિવિધ વિચારો, વર્તનો અને તરંગી સુત્રોવાળા સંખ્યાબંધ પક્ષો અને વાડાઓ. તેમાં આલી રહી છે મતભેદથી બચકર ઉત્કે-રણીઓ, હીંદુ, મુસ્લમાન અને વિવિધ ધર્મ-વર્ગોમાં આલી રહેલા કુસુપ, કલેશ અને લડાલડી, રાજ્યતંત્રના સરકારી ખાતાઓમાં આલતી લાય-ફરવતો, શિક્ષણ અને પંચાયત સાર સ્થપાતાં ફંલ. સ્વાર્થ અને અનીતિમરેલાં આશ્રમો, સંસ્થાઓ અને મંડળીઓ, જ્યાં જ્યાં રાજ્યદારી અજાજળો ચલાવવા અને પંચાયત સાર ઉધરાવવામાં આવતા જાહેર ફંડો, આવા લાખો રૂપીઆના ફંડની થતી બરબાદી અને તેના સંસ્થાકોમાં થતી લુંટલુંટ, દેશમાં ફાટી [જુઓ પેજ ૮૨]

પતિનો સ્ત્રી પ્રત્યે ધર્મ

લેખક :

શ્રીયુત નંદલાલ કુલસ્યંદ પરીખ માટુંગા.

ત્રિયો દેવ્યો ગૃહથિયઃ— સ્ત્રીયો દેવી અને ધરની લક્ષ્મી રૂપ છે. ધર તે ધર નથી પણ ગૃહિણી—ધરની સ્ત્રી એ જ ધર છે. સ્ત્રી વિના ધર અરણ્ય જેવું ઉજ્જવલ લાગે છે. જે કુળમાં સ્ત્રીઓ દુઃખી થાય છે, તે કુળનો ઝટ નાશ થાય છે, તેની સમૃદ્ધિ દહાય છે, અને કલ્યાણનો નાશ થાય છે. પુરુષના સંપત્તિ સુખનો આધાર સ્ત્રી પર જ છે. સમૃદ્ધિ, સુખ, વંશ અને કલ્યાણની વૃદ્ધિ કરવાવાળી આવી જે પોતાની સ્ત્રી તેને પુરુષે અત્ત વસ્ત્રાભૂષણ વગેરેથી કાંઈ પ્રશરે ન્યૂન નહિ રાખતાં, સર્વ પ્રકારે સંતોષી સત્કાર કરવો, સરંસણ કરવું, સ્નેહ રાખવો, હિત કરવું, વિશ્વાસ રાખવો, કદી પણ અનાદર કે તિરસ્કાર કરવો નહિ, તેને શુભામડી નહિ પણ ગૃહનો કારભારી, લક્ષ્મી અને સંસારસાગર તરવાનો સાથી ગણવી. તેની પાસે જોરબુલમથી કાઈ કાર્ય નહિ કરાવતાં, શક્તિ પ્રમાણે કાર્ય સોંપવું. સ્ત્રી અર્ધાંગના રૂપ છે. માટે જેવી રીતે આગળ ચરીર શોભાવવાની અને સુખી રાખવાની કાળજી રાખીએ, તેવી જ રીતે તેને પણ શોભાવવી અને સુખી રાખવી. જેમ અડધું ચરીર સારું ન હોય તે સંપત્તિ વ્યવહાર અટકી પડે છે તેમ સ્ત્રી ને અર્થોગ્ય અને દુઃખી હશે, તે પુરુષ કદી સુખી

થવાનો નહિ; માટે તેને તન, મન, અને કર્મથી પોતાના પ્રાણ સમાન ગણવી; કેમકે પુરુષને આ સંસારમાં ખરો સાથી—મિત્ર સ્ત્રી છે.

કેટલાક અજ્ઞાન અવિચારી પુરુષો સ્ત્રીને દુઃખ દે છે અને પોતે સુખ ભોગવી આડે માર્ગે ચાલે છે. આવા પુરુષોનાં પાપ તરફ વિચાર કરતાં તેમને “પતિગ્નું” કદી ધટવું નથી. આવા પાપી પુરુષો પોતાનાં પાપને લીધે સ્ત્રી વિનાના થાય છે. અનેક પ્રકારના દુઃખો ભોગવે છે, અને અકલ્યાણને પામે છે. કહ્યું છે કે—
“યત્પ્રત્યક્ષત્તુ પૂજ્યન્તે રમન્તે તત્ર દેવતાઃ ॥
સ્ત્રીઓ જે ધરમાં માન પામે છે, તે ધરમાં દેવતાઓ સંગૃહિત થાય છે.” “સ્ત્રીનાં આસુથી જે ધરની જમીન બીની થાય છે તે ધરમાં કલ્યાણ નથી.” ખરેખર સ્ત્રીના પ્રસન્ન મુખની શોભા જ ધરનો અંધકાર દૂર કરે છે; માટે સ્ત્રીઓને પ્રસન્ન અને સંગૃહિત રાખવી એ કુલીન પુરુષનું કામ છે. કુલીન પુરુષે પોતાની ધર્મપત્ની પર જ ખરી પ્રીતિ રાખવી, તેને જ પોતાનું જીવિત સર્વસ્વ ગણવી જોઈએ. તે ગમે તો લૂંટી હોય, કે પાંગળી, તે ગમે તો મૂંગી હો કે બહેરી, ગમે તો આંધળી હો કે કંઈપી, પણ જેનો હાથ દેવ, અમિ અને લોકોની સાક્ષિએ પ્રતિષ્ઠા લઈ ગૃહણ કર્યો છે, તેને યાવત્ જીવિત પ્રેમ સહિત પાળવી એ ધર્મ છે. લગ્ન વખતે પ્રતિષ્ઠા કરી છે કે—પર્મેષ્વરેયુ કામેયુ સહચરેયં સહચરેયં સહચરેયમ્ । “ધર્મમાં, અર્થમાં અને સુખમાં હું આ મારી ધર્મ પત્નીને સાથે રાખીશ, સાથે રાખીશ, સાથે રાખીશ.” અ

અનુસંધાન પેજ ૮૧ નું]

નીચેનો સર્જન સ્વદેશાભિમાનનો રાફડો. બધા દેશસેવક બની ગયા અને સત્યાગ્રહી થઈ બેઠા. કરવેરાના અસલ બોગથી પ્રભુ વીધાતી ગઈ અને મેંધવારી મૃત્યુરૂપ થઈ પડી. મનુષ્ય ધારે છે શું અને ધર્મર કરે છે શું !

મંત્ર મણિવાર બોલી વચન આપેલું છે. આલું જે વચન તોડે છે, તે ખરેખર પ્રથરનો ગુન્હે-ગાર થાય છે. જે ગાતા અને કુલીન પુરુષ છે, તે તો પોતાના પ્રાણ જતા સુધી પણ પોતાનું વચન ભંગ કરતા નથી કે એક ધર્મપત્ની સિવાય બીજી સ્ત્રીપર ભાવ લાવતા નથી. વળી જેમ સ્ત્રીને પોતાના પતિ સિવાય બીજા પુરુ-ષનું મુખ જોવું પણ કહ્યું નથી, તેમ પુરુષે પણ પોતાની ધર્મપત્ની સિવાય બીજી સ્ત્રીનું મુખ પણ કુદૃષ્ટિએ જોવું ન જોઈએ. સ્ત્રીએ જેમ પતિવ્રત પાળવું જોઈએ, તેમ પુરુષે પણ એક પત્નીવ્રત પાળવું જોઈએ.

સ્ત્રીપુરુષ વચ્ચે કલેશ થવાથી કદી ક્યાંએ સારું થયું જવું નથી; કેમકે સ્ત્રી એ આ સંસારનું દર છે. એ દર કલેશને લીધે ધર-માંથી જન્મ રહે છે. સમૃદ્ધિ નાશ પામે છે.

અને સધળે દુઃખ, દુઃખ, ને દુઃખ દોસે છે. કલે-શનું મોં કાળું. જ્યાં કલેશ હોય છે ત્યાંથી દેવનો વાસ જતો રહીને જૂનનો વાસ થાય છે. જન્મલપિતા બ્રહ્મા પાસે યજ્ઞ નામના એક ભય-કર ભૂતે પોતાને રહેવાનું ઠેકાણું માગ્યું કે 'હું ક્યાં રહું?' ત્યારે બ્રહ્માએ કહ્યું કે:- જ્યાં સ્ત્રી પુરુષને પરસ્પર કલેશ યતો હોય, ત્યાં તું જઈ નિરંતર નિવાસ કરજે. આ ઉપ-રથી જ્યોત્ષી કે જ્યાં સ્ત્રીપુરુષ વચ્ચે કલેશ થાય છે ત્યાં સર્વ પ્રકારના સુખનો નાશ થાય છે. સ્ત્રીનું લાલનપાલન કરવાથી તે ધરની લક્ષ્મીરૂપ થાય છે એટલે લક્ષ્મી વધે છે. તેને દુઃખ દેવાથી કે મારવાથી તે ધરમાં ચંડિકા રૂપ ધારણ કરી ધરની સર્વ સિદ્ધિનો નાશ કરે છે.

(સતીમંડળ ભા. ૧ લામાંથી)

દેહ વિલય: ભાવનગર—મહેતા દામોદરદાસ મદવજી પદ્મપાતના બ્યાધિથી સ્વર્ગ-

વાસી થયા ઇ. શ. ૨; મણિવાર વિક્રમદાસ વીરજીની પુત્રી લલિતા એ દિવસની તાવની બીમારીથી સ્વર્ગવાસી થઈ કારતક શુદ્ધ ૩. તથા ભાડલાયાળા સુનીલાલ મણીલાલનાં ધર્મપત્ની સૌ. કાંતા બહેન નાની વયે સ્વર્ગવાસી થયાં ઇ. શ. ૪. સૌ. કાંતા બહેન એક સારા લેખક હતા.

ખોટાદ—શેઠ દલસુખભાઈ ત્રીભોવનદાસ કેન્સરના બ્યાધિથી સ્વર્ગવાસી થયા. તા. ૧-૧૨-૩૯ મહુમ એક સાચા સેવક હતા. તેઓ સરળ, સ્વભાવના, શાંત, મિલનસાર, ધર્મ પ્રેમી અને ગાંધિ હિતેષુ હતા.

વાંકાનેર—મોદી ત્રીભોવનદાસ કલ્યાણજીનાં ધર્મ પત્ની સ્વર્ગવાસી થયાં.

સિહોર—વોરા જમનાદાસ આણંદજીના માતૃશ્રી પોતીજાઈ જુહાવરયાએ સ્વર્ગવાસી થયા.

ભાવનગર—પરી. માણેકલાલ ગીરધરલાલ જુહાવરયાએ સ્વર્ગવાસી થયા. તથા પરી. પરશોતમદાસ બેચરદાસના વિધવા બાઈ નંદુ આસો વદ ૦)) ના રોજ સ્વર્ગવાસી થયાં.

ભાવનગર—પરી. મોદનલાલ હોટાલાલ પારેખની બાલપુત્રી સ્વર્ગવાસી થઈ તા. ૮-૧૩-૩૯

જન્મ : ભાવનગર—પરી. જલવંતરાય જમનાદાસને ત્યાં પુત્ર જન્મ. પરી. બીખાભાઈ પરજીદાસને ત્યાં પુત્રો જન્મ. કાના માંગડોરમાં તથા મણિવાર નટવરલાલ મણિલાલને ત્યાં પુત્રો જન્મ.

માયાવી દુનિયા

ગયા ધુરંધર—તને અભિમાન

[નો.:—શ્રી કેશવજીલ લીખાણા મણીઆર.]

પાંડવ કૌરવ કુળનો, ધવો નાશ કુસંપ;
 પૃથુ કરણ જયચંદ્રી, લોપ ધવો સુસંપ.
 રામ ગયા શ્રીકૃષ્ણ ગયા, ગયા કામરૂઢ મહાવીર;
 છુદ્ધ ગયા પેગમર-ગયા, ગયા જરથોસ્ત શૂરવીર.
 રાગ મહારાજ ગયા, ગયા શહેનશાહ પીર;
 ગયા જગપતિ લખપતી, ગયા ધર્મિષ્ઠ અમીર.
 ગયા શુર સંત મહાત્મા, ગયા અનેક રણધીર;
 નધી રહેવાતું કોઈથી, આ દુનિયામાં રિથર.
 પાપ પુણ્યની કોયળી, બાંધી જતા છવ;
 પિંજર જળશે અગ્નિમાં, એ માનો નિશ્ચિંત.
 ઉતાવળા સો બહાવરા, ધીર સો ગંભીર;
 એ નીતિને અનુસરે, એ જાણે શૂરવીર.
 વક્તા ચંડિત વેણથી, શૂર પ્રકાશે પૂર;
 પછુ નહીં પાતે સારથી, એ અંતરની શૂળ.

વધે દંભ આડંબર આજે, સૌને કરવું નેતા રાજ;
 કર્મ વચન શુદ્ધ વર્તન વિના, રાજે રાણગાર સત્યાગ્રહ કાજ.
 સત્યાગ્રહીતું શસ્ત્ર ત્રિશૂળ, સત્ય શાન્તિ અહિંસા કહેવાય;
 ત્રિશૂળ તેજ હરદાય નહીં, તે અસત્ય અશાંતિ હિંસા થાય.
 રાજકાજના રાગ દ્વેષમાં, છવડા છવે છવન આજ;
 જે વેરના ઝરણા વહે છે, સ્વતંત્રતા ને સ્વરાજ્ય કાજ.
 સત્ય શાંતિ અહિંસાને સ્થાને, અસત્ય અશાંતિ હિંસા રૂપ;
 ધર્મ કર્મમાં કલેશો કરતી, દુનિયા સઘળી ડુબાડૂબ.
 રાજદારી નાક તખતા, આજે ગંભીર ગર્જના સાથ;
 વિવિધ પાત્રો ખેલ ખેલતા, ઘડી ઘડી ને દિવસ રાત.

મમત ગમતની રાજ રમતમાં,
 શક્તિ ધુન્નિ નાણાં ખરચી,
 લોકો માંગે છે શુ' આજ,
 દેશ દુરંધર આગેવાનો,
 હિંદુ મુસ્લીમ પારસી ખ્રીસ્તી,
 જો વતે સંપ રનેહથી,
 જ્યાં સંપ મુલેહ એકતા નહીં,
 રાખે બાણ ફેંકે પરસ્પર,
 કાળ દુકાળ વરતાવે કેર,
 હિંદ જળે ભૂખ દુઃખમાં,
 એરી ને હુંદરના,
 વધે એકરી દેશમાં,
 જંપ નહિ સંતોષ નહિ,
 લોભ સ્વાધની લગની લાગી,
 પ્રખંધ ભરેલા નરતન નગરી,
 મુખ સમૃદ્ધિ વૈભવ માટે,
 મમત મોહ માયામાં ભમતાં,
 જાગજાગ એ ગાદીસ મુસાફર,
 ભરતખંડ મતભેદમાં,
 પક્ષ અખાડા નવનવા,
 જ્યાં ત્યાં નજરે દેશમાં,
 તે ભૂમિ વિપ બીજથી,
 ક્યાં છે પ્રાચીન પુસ્તકો,
 ક્યાં છે કૌચક દેહમાં,
 લખી ગયા લેખક ઘણાં,
 તોપણ માયા મોહમાં,
 યુગયુગ બોધકોએ બોધ્યાં છે,
 પણ તિષ્ઠે નીવડ્યાં છે આ માયાવી દુનિયામાં એ સઘળાં ઘોષ.
 અરે મુસાફર એતી લેજે,
 કરી લે સુદૃઢ છવન ભરમાં,

જ્યાં ત્યાં ઉડાડી કરાય;
 રાગ રંગ ફેલાવે જાય.
 અન્ન જળ વસ્ત્ર નિહાવ;
 નથી કરતાં તેનો વિચાર.
 હરિજન શીખ સૌ એક થાય;
 તોજ સ્વરાજ ભોગવાય.
 વાદ વિખવાદ કરાય;
 એ શુ' આગેવાન ગણાય ?
 સ્થળ સ્થળ અસહ્ય ત્રાસ;
 અસંખ્ય ભરે નિષાસ.
 કિસ્સા બને અપાર;
 જ્યાં ત્યાં કરેણ પેકાર;
 ભર્ષા ક્રોધ હૃદય અહંકાર.
 છળ કપટ જામે વેપાર;
 કુડ કપટ નૃત્ય ખેલે જાય;
 આકરે અનીતિ ને અન્યાય.
 મુખ શાંતિ મળે ન ક્યાંય;
 મુક્તિની જો દૃષ્ટા થાય.
 પ્રજાને દિન ને રાત;
 પ્રગટે પૂર પુરાત.
 કુસંપ બીજ વચાય;
 આતસમાં ભુંજાય.
 ક્યાં છે વિજ્ઞાન વાસ ?
 ક્યાં છે શૂર નૂર પાસ.
 લખે હુશુ લખનાર;
 ફસતાં લોક અપાર.
 સત્ય શાંતિ અહિંસાના બોધ;
 સદેશ કરે મહુધ્ય અવતાર.

હૈયાત પત્ની ઉપર બીજી પત્ની કરવાનો કહેવાતો પ્રયાસ તેમાંથી ઉપરિચિત થયેલા બદનક્ષી કેસની સુનવાણી

મુંબઈ નજીબઅરના કરીઆણના વેપારી મોઢ વણિક કોમના શ્રી. મોહનલાલ જીવરાજ ગાંધીએ “મોઢ જાગૃતિ” કાર્યાલયના સંચાલકો (૧) શ્રી. ચીમનલાલ બાલુભાઈ ગાંધી (૨) શ્રી રતીલાલ નયુભાઈ પારેખ (૩) શ્રી. વરજી. વનદાસ ગોપાળજી પારેખ (૪) શ્રી. શાન્તિલાલ બાલુભાઈ ગાંધી (૫) શ્રી. ગિરિશ પ્રાણુલાલ ગાંધી (૬) શ્રી. મોહનલાલ મગનલાલ પારેખ સાથે માંડેલ બદનક્ષી ફરિયાદની સુનાવણી ગયા માસમાં નામદાર મીડ્સ ટ્રેસીંગ્સની મેજસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં નીકળી હતી.

ફરિયાદી તરફથી શ્રી સનમુખરામ મહેતા એડવોકેટ હાજર રહ્યા હતા. અને આરોપીઓના ખયાવ માટે શ્રી ઉલ્લાસકર વ્યાસ એડવોકેટ બિમા રહ્યા હતા.

શરૂઆતમાં શ્રી. વ્યાસે જવાબદાર શ્રી. શાન્તિલાલ બાલુભાઈ ગાંધીની બિમારીના કારણે કેસ મુક્તવી રાખવાની અરજી કરી હતી પણ કોર્ટે મજકુર જવાબદારને માંદગીના સજાએ કોર્ટમાં હાજર રહેવાની ફરજમાંથી મુક્ત કરી કેસની હકીકતોમાં ઉતરવું સર્જ કર્યું હતું.

ફરિયાદીને નામદાર મેજસ્ટ્રેટ પૂછ્યું હતું કે તમારી બદનક્ષી સાચી યથા છે. જવાબમાં ફરિયાદી તેમજ તેમના વકીલે ફરીયાદનામાંની હકીકતો રજુ કરતા નીચે પ્રમાણે જણાવ્યું હતું.

આરોપીઓએ જાણી છુછીને હૈનિક છાપાઓમાં એવી ખોટી વીગતો પ્રસિદ્ધ કરી હતી કે ફરિયાદીએ પોતાની હૈયાત પત્નીના અણખનાવને લખને બીજી પત્ની કરવા પ્રયાસ કર્યો હતો. પણ ફરિયાદીના બાવીશ મુરે પોતાની દીકરીને નૈતિક કારણોસર ફરિયાદી સાથે પરજીવાનો વિચાર માંડી વાળવાથી ફરિયાદીએ

પોતાના ભાષી સાસરા ઉપર દબાણ લાવવાને ફોજદારી મુકરદમાઓ કરવાની ધમકી આપી હતી.

ફરિયાદીએ આગળ ચાલતા જણાવ્યું કે તેને પોતાની હૈયાતપત્ની સાથે કોઈ પણ પ્રકારનો અણખનાવ ન હતો. પણ પત્નીની સમ્મતિથી જ બીજી સ્ત્રી કરવાની તૈયારી કરી હતી. શ્રી. મધુરદાસે તેની સાથે બે હજારનાં બદલામાં પોતાની પુત્રીનું લગ્ન કરવાનું ચોક્કસ કર્યું હતું. અને એમ કહેવાયું હતું કે પાછળથી વધારે પૈસા લેવાનો વિચાર કરી લગ્ન કરવાનાં અખાડા કર્યાં હતાં.

ફરિયાદી તથા તેમના વકીલનું કહેવું એમ યથા કે આરોપીઓ આ બધી હકીકતો જણવતા હતા. અને છેક કાનપુર જઈને આરોપીઓએ ફરિયાદીની આગલી પત્નીની સમ્મતિની ખાત્રી મેળવી હતી. તેમજ આરોપીઓએ પોતે ફરિયાદીને બીજી લગ્ન કરવા કહેવાનું પ્રમાણપત્ર આપ્યું હતું. જેની સાબિતી ‘મોઢ જાગૃતિ’ના એક અંકમાંથી મળી રહે છે. એમ છતાં પાછળથી આરોપીઓએ ફરિયાદી પાસેથી પૈસા પડાવવાની મુરાદથી ફરિયાદી વિરૂદ્ધ “લાકડે માકડુ” વળગાડવાનું અને બીજા નિરાધાર આક્ષેપો કરનારો લેખ છપાવ્યો હતો.

આ તબક્કે શ્રી. ઉલ્લાસકર વ્યાસે ફરિયાદીના વકીલની વાતો રફામે વાધો ઉઠાવતા જણાવ્યું હતું કે આરોપીઓએ ફરિયાદીને પુનર્લગ્ન માટે પ્રમાણપત્ર આપવાની વાત સદંતર જુદી છે. ‘મોઢ જાગૃતિ’ના અંકમાં આરોપીઓએ એટલું જ લખ્યું હતું કે તેઓ માંના બે ભાઈઓ કાનપુર જઈને ફરિયાદીની જુની પત્નીને મુલ્યા હના. અને તેણીએ

પોતાના પત્નીને રાજપુત્રીથી ખીજ ઐરી પરણવાની પરવાનગી આપી હતી. તે વિષે પુછપરછ કરી હતી. આગલી પત્ની સાથે આટલી વાત કર્યા બાદ આરોપીઓએ 'મોદ જગૃતિ'ના અંકમાં ફરિયાદીના ખીજવારનાં લગ્ન કરવાના વિચારને વખોડી કાઢ્યો હતો અને ફરિયાદીને ખીજું લગ્ન નહીં કરવા શીખામણ આપી હતી. આ મતલબના લેખને જોઈ ફરિયાદીના વિદ્વાન વકીલ ખીજવારનાં લગ્ન માટેનું પ્રમાણપત્ર લેખતા હોય તો એ ખ્યાલ એમને મુનારક છે.

ફરિયાદીના વકીલે આગળ ચાલતા જણાવ્યું હતું કે નવી કન્યાનો બાપ કન્યાને પરણાવવા ખુશી હતો અને કન્યા પણ ફરિયાદી સાથે પરણવા રાજી હતી અને તેને લગ્નતા કાગળો ફરિયાદીને કન્યાના બાપે લખ્યા છે.

શ્રી બાસે કહ્યું કે પાછળથી કન્યાના પિતાએ કન્યાના હિત માટે પોતાના વિચારો ફેરવી લગ્ન કરવા ઈન્કાર કર્યો હતો. અને કન્યાએ પોતે પણ 'મોદ જગૃતિ'ના કાર્યાલયનાં સંચાલકોને એટલે કે આરોપીઓને પત્ર લખી આ અયોગ્ય લગ્નમાંથી બચાવ કરવા અભ્યર્થના ગુજરી હતી અને તેથી જ આરોપીઓને સામાજિક સેવાના શુભ આશયથી આ અયોગ્ય લગ્ન રદામે પ્રચારકાર્ય કરવું પડ્યું હતું. તેમાં આરોપીઓની તદ્દન શુદ્ધિ હતી. વળી આરોપીઓ સામે પૈસા પડાવવાનો જે આક્ષેપ કરવામાં આવે છે, તે પણ ફરિયાદીએ પાછળથી ઉઠાવેલો એક દુષ્કૃતિ છે. કારણ કે ફરિયાદીએ આરોપીઓને આપેલી નોટીસમાં પૈસા પડાવવા બાબતનો કંઈ પણ ઉલ્લેખ નથી.

નામદાર મેજસ્ટ્રેટ ફરિયાદી તથા તેમના વકીલને જણાવ્યું કે—

ફરિયાદી એક હૈયાત પત્ની ઉપર ખીજ પત્ની કરવા તૈયાર થયો હતો, એ હકીકત

તદ્દન ખરી છે, અને કન્યાના બાપે કન્યાનું હિત જાળવવા લમ કરવાની ના પાડી હોય અને એ હકીકત છાપામાં પ્રસિદ્ધ થઈ હોય તો તેમાં ફરિયાદીની બદનકી કંઈ રીતે થાય છે તે સમજી શકાતું નથી, 'લાકડે માંકડું' વીગેરે શબ્દોથી ફરિયાદીને પોતાનું અપમાન થયેલું લાગતું હોય તો તેને બદલે બીજે કોઈ શબ્દ મૂકી આરોપીઓ/કોઈપણ જાતની ટીકા કર્યા વિના કન્યા તથા તેના બાપના પત્રો અને બનેલી નકકર હકીકતો પુનઃ પ્રગટ કરે તો તેથી ફરિયાદીને ઈન્સાફ મળેલો મણ્યારો.

આરોપીઓ તરફથી શ્રી. બાસે કોર્ટની મુસનાનો સ્વીકાર કર્યો હતો. પણ ફરિયાદીના વકીલે આરોપીઓ પાસે માશી મંગાવવાનો આમ્રક કરતા શ્રી. બાસે તેમ કરવાની સાફ ના પાડી હતી. અને કહ્યું હતું કે પ્રસિદ્ધ થયેલા લખાણથી ફરિયાદીની કોઈ જાતની બદનકી થઈ નથી.

આટલીવાર ફરિયાદીએ ફરી ફરીને એવો આક્ષેપ ઉચ્ચાર્યો હતો કે આરોપીઓએ તેની પાસે પૈસા માગ્યા હતા અને આરોપીઓને પૈસા નહીં મળતા તેઓએ દેવશુદ્ધિથી ફરિયાદીને હલકો પાડતા આ લખાણ છાપ્યું હતું.

આરોપીઓ તરફથી શ્રી. બાસે આ આક્ષેપ રદામે સખત વાધો લેતા જણાવ્યું કે આરોપીઓમાંના ઇસ્ટ ઇન્ડીયા કોર્ટન એશોસીએસનનાં સભ્યો છે. મર્ગશ્રોમંત છે અને એમણે સમાજ સેવાની બાવનાથી પ્રેરાઈને તેમજ એક ગુવાન કન્યાની દર્દીગારી અપીલને માન આપીને આ કામ હાથમાં લીધું હતું. હવે ફરિયાદી પાસે કંઈજ બહાનું નહીં રહેવાથી તે પૈસા પડાવવાના નિરાધાર આક્ષેપો રદ્દ કરે છે.

નામદાર મેજસ્ટ્રેટ ફરિયાદીને એતલથી આપતાં કહ્યું હતું કે પૈસા પડાવવાના આક્ષેપો કરવાથી આરોપીઓની બદનકી થાય છે, અને

આરોપીઓને ફરિયાદી સ્થાને ફરિયાદ કરવાને કરવો જોઈએ નહીં. કેટલીક વધુ અર્થાને અંતે કારણ મળે છે. માટે જે વસ્તુનો પુરાવો ન કેસની સુનાવણી તા. ૬ ઠી ડીસેમ્બર ૧૯૩૬ના હોય તે વસ્તુનો ઉચ્ચાર ફરિયાદીએ કોર્ટમાં મુલતવી રહી હતી.

જામનગરના સમાચાર

લગ્ન—શ્રીયુત્ વકીલ મુળજી ત્રીણાભાઈ મહેતાના ચિ. પુત્ર નંદલાલનાં શુભ લગ્ન શ્રીયુત્ અક્ષાલજી પ્રભુલાલ મગનલાલની પુત્રી અ. સૌ. નિર્મળાગૌરી સાથે કારતક વદ ૮

જન્મ—શ્રીયુત્ બાલુલાલ બહાદુરભાઈ અક્ષાલજીને ઘેર પુત્ર જન્મ. શ્રીયુત્ મોતીલાલ ત્રીભોવનદાસ મણીવારને ઘેર પુત્રી જન્મ. કારતકના અંકમાં જબલપુર મુકામે શ્રીયુત્ પ્રભુલાલ ડોશાભાઈ મણીઆરને ઘેર પુત્ર જન્મ છપાચેલ છે તે પુત્રી જન્મ સુધારી વાંચવાનું છે.

વેવિશાળ—શ્રીયુત્ મણીઆર જમનાદાસ નયુરામના ચિ. પુત્ર વજલાલનું સગપણ શ્રીયુત્ મણીઆર બલવંતરાય ભગવાનજીની પુત્રી અ. સૌ. કમલાગૌરી સાથે. સ્વર્ગસ્થ ગાંધી પ્રભાણુદાસ ઉગ્રાભાઈના ચિ. પુત્ર શિવલાલનું સગપણ શ્રીયુત્ ભગત જેઠાલાલ પોપટભાઈની પુત્રી અ. સૌ. વિજયાગૌરી સાથે.

દેહુ ૧૯૨૪—(૧) શ્રીયુત્ પોરઆ મયુરદાસ રૂઝાચેનો પુત્ર મનસુખલાલ આશરે નવ વરસનો (૨) શ્રીયુત્ ભાઠા હીરાલાલ ઉર્ફે બીજુભાઈ ભગવાનજીની બાળપુત્રી (૩) સ્વર્ગસ્થ હોવા ત્રીકગજી માધવજીની વિધવા જોડાજીભાઈ વૃદ્ધાવસ્થાએ કારતક સુદ ૮ (૪) છાપીઆ વેલજીભાઈ પોપટભાઈ ઉર્ફે તલશી કારતક સુદ એકમે (૫) માણાવદરવાળા વલ્લભદાસ વિઠ્ઠલદાસ આશરે બાવીશ વરસની યુવાન વયે કારતક સુદ. સાતમે તથા (૬) અમૃતલાલ જાદવજી દેશાઈ પોરખંદર મુકામે આશરે બવીસ વરસની યુવાન વયે કારતક વદ ચોથે સ્વર્ગવાસી થયેલ છે. ધર્માત્મા સદ્ગતોના આત્માને ચીર શાંતિ આપે અને તેમના કુટુંબીજનોને આ અસહ્ય દુઃખ સહન કરવાની દિગ્ધતિ આપે.

સ્વર્ગસ્થ વેલજીભાઈ સતત ઉલોગ, ખંત અને મહેનતથી આપખજે નાની પાયરીએથી નવા નગર સ્ટેટના ગ્રેમ મેનેજર સાહેબના ઉંચે હોદ્દે ચઢેલ હતા, અને સ્વભાવે શાંત મિલનસાર અને વિવેકી હતા. જાતિની કાર્યવાહક કમિટીમાં તેઓએ લાંબા વખત સુધી રહી, પ્રતિભોગ આપી સારી સેવા બજાવી છે અને શ્રી વૈજનાયક માહાદેવના મંદિરની સેવા માટે પણ તનતોડ મહેનત કરતા હતા. કુટુંબીજનો, સગાં, રનેહિં, મિત્રો વગેરેનું લાગણીથી કામ કરવાવાળા હોવાથી સોને પ્રિય હતા. તેઓના અવસાનથી પડેલ ખોટ સહન કરવાની ધિરજ તેઓના બાળખર્યાઓને પરમેશ્વર આપે.

વલ્લભદાસ વિઠ્ઠલદાસ તથા અમૃતલાલ જાદવજીના યુવાન વયના દેહ વિશ્વેષો ધણી જ આપત્તિકારક નીવડેલ છે. વલ્લભદાસભાઈની પાછળ એક બાળવિધવા સંતાન રહિલ છે, જ્યારે અમૃતલાલભાઈની પાછળ એક વિધવા નાના ખર્યાવાળી છે. આવા ખેદમર્ષા અવસાનો જાતિમાં ઉપારા ઉપરી થવાથી સમગ્ર માણસને આધારરૂપ લાગે છે અને બિચારી અખળાઓને નશીબે દુઃખદ જીવન ફરજિયાત ગાળવાનું સરજતું છે. પરમેશ્વર તેઓના ઉપર દયા લાવી તેઓનું શીવ જીવન શાંતિમાં વિતાવે તેવી અરજીના.

અભિનંદન

“ મોઢ મહોદય ”ની ઝળકતી કારકીદી:—સમગ્ર મોઢ વણિક જ્ઞાતિનું કિંમતી મુખપત્ર “ મોઢ મહોદય ” ૨૨ વર્ષના વઢાણા વીતાવી ચાલુ વર્ષથી ૨૩ મા વર્ષમાં દીપોત્સવી અંકથી પ્રવેશ કરી ચૂક્યું છે, તે ઉપર્યુક્ત જ્ઞાતિપત્રની ઝળકતી કારકીદી સૂચવે છે. આ પ્રસંગે હું મારા અંતઃકરણના શુભાશીર્વાદ અને અભિનંદન પાઠવું છું અને પ્રાર્થું છું કે “ મહોદય ”ની ઉત્તરોત્તર પ્રગતિ થાય.

“ મોઢ મહોદય ”નો દીપોત્સવી અંક:—પ્રતિ વર્ષની માફક ચાલુ સાલનો “ મહોદય ”નો દીપોત્સવી અંક સચિત્ર અને આકર્ષક બહાર પાડવામાં આવ્યો છે, અને તેને જ્ઞાતિની કૃતહીક અગ્રગણ્ય વ્યક્તિઓ-સ્વર્ગસ્થ અને નિવ્રમાન-ના ફોટાઓથી અલંકૃત કરવામાં આવ્યો છે. પ્રસ્તુત અંકમાં કાવ્યો, લેખો, સંવાદ, હાસ્યરસ, જ્ઞાતિ સમાચાર ઇત્યાદિ વિવિધ પ્રકારની રસ સામગ્રી પીરસવામા આવી છે; જે વાચકને ઉમદા ખોરાક પૂરો પાડે છે. ‘ તંત્રી સ્થાનેથી ’ લખાયેલ લેખ ખરેખર મનનીય છે અને નૂતન વર્ષારંભે વાચકને પોતાના અંતરની ખોળ કરવાની પ્રેરણા આપે છે. સંચાલક મહાશયની નૂતન વર્ષાભિલાષા, નાતના પટેલીઆ-નામક કાવ્ય, જીવન સદચરી-નામક વાર્તા, ગુરુ-શિષ્ય સંવાદ, માનવ જીવન પ્રશ્નોત્તરી, દેશ સેવાના ઉત્તમ સ્વરૂપો ઇત્યાદિ વાચક વર્ગનું ખાસ ધ્યાન ખેંચે છે. ફોટો પરિચય આપવાની પદ્ધતિ આવકાર દાયક છે.

અભિનંદન:—અન્ય જ્ઞાતિઓના કોમી પત્રોને મુકાબલે ‘ મહોદય ’ની પ્રગતિ પ્રશંસનીય છે. આપણી જ્ઞાતિના સદ્ગામ્ય છે કે ‘ મહોદય ’ માસિક પોતાની બે દશકા ઉપરાતની કારકીદીમાં જ્ઞાતિનો ઉત્કર્ષ કરવા યથાશક્તિ પ્રયાસ કર્યો છે અને હજી કંઈ જાય છે અને તે બદલ “ મહોદય ”ના સંચાલક મહાશયોને તેમની સેવાજ્ઞાતિ અને કર્તવ્ય પરાયણતા માટે અભિનંદન ધો છે.

ભેટનું પુસ્તક:—ચાલુ સાલે “ મહોદય ”ના માહકોને કવિત્રી વલ્લભજીભાઈ મહેતા કૃત “ માનસના મોતી ” ભાગ ૪ ભેટ પુસ્તક તરીકે આપવાનો પ્રયત્ન કરાયો છે, જે થોડા જ થયું છે. પ્રસ્તુત અંકનું અધ્યયન વાચક વર્ગને ઉમદા ખોરાક પૂરો પાડે છે. ઉપર્યુક્ત અંકમાં વિવિધવર્ણી વિષયોનો રસસંભાર લેવામાં આવ્યો છે. તેમાં ચર્ચાયેલ વિષયો વાચકોને જીવન વિકાસ અને આધ્યાત્મિક પ્રગતિના માર્ગમાં સાધનરૂપ યથા પડે તેમ છે, એમ મારું નમ્ર મંતવ્ય છે. આ પુસ્તકમાં લેખકે વિદ્યાર્થીઓ, યુવકો અને સ્ત્રીઓને ઉદ્દેશીને જે બોધપાઠ પાઠવ્યો છે, તે ખરેખર મનનીય છે. આવા પ્રકારના અંકોને જનતામાં વિશેષ પ્રચાર થાય, એ જરૂરી છે. લેખક પોતાનો નિવૃત્ત કાળનો જે સદ્ઉપયોગ આવા તાત્વિક વિષયોની ચર્ચા કરતા અંકના લેખન કાર્યમાં કરે છે, તે ખરેખર પ્રશંસનીય અને આવકારદાયક છે. આવા પ્રકારના ભેટના અંકોને પ્રયત્ન કરવા બદલ “ મોઢ મહોદય ”ના સંચાલકો તેમજ ઉપર્યુક્ત અંકના લેખક ધન્યવાદને પાત્ર છે.

નમ્ર પ્રાર્થના:—મોઢ જ્ઞાતિનું આ કિંમતી મુખપત્ર દીર્ઘાયુષ મોગવો અને જ્ઞાતિને ઉન્નતિને પંથે પહોંચવામાં સાધનમૂલ નિવડો એવી જગત નિશંતા પરમાત્મા પ્રત્યે નમ્ર પ્રાર્થના છે.

વઢવાણ કેન્દ્ર

તા. ૨૭-૧૧-૨૯

હી. જ્ઞાતિ સેવક

} રતિલાલ હરજીવનદાસ મણિયાર ખી. એ; ખી. ડી.

સ્વિકાર

શ્રી મોઢવણિક સેવાસમાજ—વિરમગામ તા. ૧૭-૭-૩૮ ના રોજ સંસ્થાની સ્થાપના થઈ છે. સામાજિક, આર્થિક, નૈતિક, કેળવણી વિવધ અને શારીરિક ઉત્કર્ષ સાધવો એ આ સંસ્થાનો હેતુ છે. સોળ વર્ષની ઉંમરનું પ્રમાણ સંસ્થાના સભ્ય થવા માટે રાખેલું છે. અને વાર્ષિક ક્ષવાન્ન એક રૂપિયો રાખવામાં આવ્યું છે. જે જે ભાઈઓ તરફથી આ સંસ્થાને નાણાંની મદદ મળીએ તેમના નામોનું સિરટ આપેલું છે. વર્ષ દરમ્યાન સંસ્થાએ કેળવણી માટે તેમજ નિરાધારને સહાય માટે સારો પ્રયાસ કર્યો છે. શ્રી મણિલાલ મોહનલાલ કરાંચીરાણા તરફથી આ વર્ષ દરમ્યાન માસિક રૂ. ૧૧-૦-૦ ની નિયમિત મદદ મળતી રહી છે. શ્રીયુત વાડીલાલ દાહબાઈ મણિયાર આ સંસ્થાના પ્રમુખ છે. આ સંસ્થાદ્વારા નાંણાંની સહાયોગ થશે એટલે ધનિકો સંસ્થાને યથાસક્તિ આર્થિક સહાય આપવા ન ચૂકે.

સુધારો : “ મોઢ મહોદય ”ના મર્ઠ સાલના ૧૧ મા અંકમાં ૫૪ ૪૧૪ માં દેહ વિશ્વમર્ઠ ધારીના શ્રીયુત વકીલ હંસરાજ વલ્લભદાસ મુછાળાનાં ધર્મ પત્નીની ઉંમર ૨૮ વર્ષની જણાવી છે. તેની ઉંમર ૨૮ ની નહિ પણ ૨૨ વર્ષની હતી; એમ સમજવું.

સંચાલક

કલકત્તા—શ્રી કુચ્છી માંડલીઆ મિત્રમંડળની એક અસાધારણ એક તા. ૧૨-૧૧-૧૯૩૯ ના રોજ સવારે ૮ વાગે શેઠ નાનાલાલ જયંતીલાલ કું. ને ત્યાં ભાઈશ્રી જટાશંકર દયારામ ભાઈનાં પ્રમુખપદે જરવામાં આવી હતી.

શરૂઆતમાં નૂતન વર્ષાભિનંદન અપાયા બાદ સેક્રેટરીએ મત એકત્રીતો હેવાલ વાંચી સંભળાવ્યો હતો ત્યારબાદ સંવત ૧૯૯૫ની સાલનો વાર્ષિક કાર્ય તથા હિસાબનો અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો. ત્યારબાદ નવા વર્ષ માટે કાર્યવાહી સુંઠવામાં આવેલ હતી. અને તેને લખતા કરાવો સર્વાનુમતે પાસ થયા હતા. ત્યારબાદ પ્રમુખશ્રી ભાઈ જટાશંકર દયારામભાઈ તરફથી મંડળને રૂ. ૨૫) પચીસ ભેટ આપવામાં આવ્યા હતા. જેનો સેક્રેટરીએ સાબાર રવીકાર કરેલ હતો.

મત વર્ષનો આવક જવકનો હિસાબ નોંધતાં, રૂ. ૨૫૦૦૦ શ્રીપુરાંત, તથા રૂ. ૩૦૧) કલકત્તાનાં સખી સંઘે તરફથી જોટનાં મલી રૂ. ૩૨૬૦૦૦ જમા બાબુ હતા. અને ઉધાર બાબુમાં રૂ. ૨૩૦૦ “ દાગીના પ્રશ્ન ”ની કેપી ૨૫૦ ની જપાર્ક તથા પોસ્ટેજ ખર્ચ, તથા રૂ. ૩૦૧) ધી માંડલીઆ રોસર્સને મદદના મોકલાવ્યા તે મલી કુલે રૂ. ૩૨૬૦૦૦ થયા તે જમા બાબુનાં રૂ. માંથી બાદ કરતાં બાકી રૂ. ૨૦૦ શ્રીપુરાંત રહેલ છે.

ગત વર્ષના કાર્યનો હેવાલ જોતાં, વર્ષમાં મંડળની ૩ સાધારણ, ૫ અસાધારણ મળી ૮ બેઠકો બરાઈ હતી. અને મંડળનાં પ્રયાસથી નીચે મુજબ કાર્ય સફળતાથી કરવામાં આવેલ હતું.

૧. માંડવીની માંડલીઆ યાત્રીમાં લગ્ન પ્રમંગે (૧૧૯) મદીઆણા સોનું કરવાનો રિવાજ હતો તે ધટાડીને (૧૦૦) મદીઆણા કરાવ્યું.
૨. યાત્રીની અંદર ૪૦ વર્ષની ઉપરનો શમ્સ ગુજરી જતાં તેની પાછળ ચતા દાંડાની પ્રથા નાશુદ કરવા માટે, ૫૦ વર્ષની અંદરના શમ્સનું મૃત્યુ થતાં તેની પાછળ ચતા દાંડામાં ભાગ ન લેવા માટેની પ્રતિજ્ઞા પત્રોમાં ૧૮ માણસોની સહીઓ મેળવી.
૩. કલકત્તામાં યાત્રી બંધુ ગુજરી જતાં, તેની પાછળ દાંડા કરવાની પ્રથા હતી તે પ્રથા સદંતર બંધ કરાવી.
૪. કચ્છની અંદર દુબકાળ હોતાં, યાત્રીજાનું સેવા માટે બોલાવેલ ધી માંડલીઆ રોડર્સને શ. ૩૦૧) તથા માંડવીની માંડલીઆ રાત્રીયાળામાં આ મંડળના બાકી રોકાયેલ શ. ની મદદ યાત્રીનાં ગરીબ કુટુંબોને પસંદ આવથી યોછી કોમતે માલ આપવા માટે થતી નુકસાની તથા તે ઉપરાંત જે જ્યે તેનો ઉપયોગ તે રોડર્સને દુંડીઆમણમાં થતી નુકસાની માટે વાપરવા માટે કરવામાં આવી.
૫. કચ્છનાં દુબકાળ અંગે સંબંધોએ બે વખત ઉપવાસ તથા પ્રાર્થના કરેલ. મિટીંગમાં પસાર થયેલા ઠરાવો:—
૧. સેક્રેટરી બાબ જોહાલાલ શંકરલાલ મોદી તરફથી રજુ કરવામાં આવેલ મંડળના વાર્ષિક કાર્ય તથા આવક ખર્ચનાં રીપોર્ટને આ સભા મંજૂર રાખે છે.
૨. ગત વર્ષના મંડળના કાર્યવાહક મંડળને તથા કાર્યવાહક મંડળને તેમનાં કાર્યમાં મદદ કરનારા બાબએને, કોમતી વખતનો ભોગ તથા તન મન ધનથી સહકાર આપવા બદલ આ સભા તેમનો આભાર માને છે, અને ભવિષ્યમાં પણ તેવોજ સહકાર મળે તો રહેશે એવી આશા સેવે છે.
૩. સંવત ૧૯૮૬ની સાલ માટે નીચે મુજબ કાર્યવાહક મંડળ ચુંટવામાં આવે છે.

૧. મોદી શંકરલાલ ત્રીકમજી-પ્રમુખ.	:	૨. બાબ જગજીવન લાલજી-ઉપપ્રમુખ.
૩. બાબ પ્રાણલાલ માધવલાલ-સેક્રેટરી.	:	૪. બાબ ગોરધનદાસ દયારામ-ખમનચી.
૫. બાબ જોહાલાલ રાધવજી-સભ્ય.	:	૬. બાબ રજુજોહાસ કેશવજી-સભ્ય.

લી. મેના પ્રાણલાલ માધવલાલ.

માનદમંત્રી શ્રી કચ્છી માંડલીઆ મિત્રમંડળ
કલકત્તા.

શ્રી: માતંગી ઉદ્દે મોદેશરી દેવસ્થાન સંસ્થાની કાર્યવાહી કમિટી તા. ૩૧-૧૦-૩૯ ના રાજ્ય શેડ. રમણલાલ લલ્લુભાઈના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી અને તેનો વહીવટ તા. ૧-૧૧-૩૯ થી નીચેની કમિટીએ સંભાળી લીધો છે.

સંસ્થા વડોદરા રાજ્યમાં સોસાયટીઝ એક્ટ મુજબ તા. ૧-૪-૩૯ ના રાજ્ય જનરલ મિટીંગમાં ધારા ધોરણો નક્કી થયા મુજબ રજીસ્ટર કરાવવી એમ નક્કી થયું હતું. દેવસ્થાનના અંગે ફંડ બેચું કરવા મોઢ બંધુઓને વિનંતિ કરવા જણાવવું.

મોઢ બંધુઓને જાહેર અપીલ.

શ્રી મોઢ બંધુઓને આથી જાહેર કરવામાં આવે છે કે આપણી કુળદેવી શ્રી માતંગી ઉદ્દે મોદેશરી માતાજીનો વહીવટ તા. ૧-૧૧-૧૯૩૯ થી નીચેની કમિટીએ સંભાળી લીધો છે માટે દરેક મોઢ બંધુઓ પોતાની કરજ સમજી પોતાની જ કુળદેવીનું દેવસ્થાન જે શ્રી બહુચરાજી માતાથી પાંચ ગાઉ દુર મોદેશ ગામ પાસે આવેલ છે તેમાં યથાશક્તિ ફાળો આપી પોતાની સેવા બજાવે.

આ ઉપરાંત જે જે મોઢ બંધુઓએ વાર્ષિક તીથિઓ નોંધાવી છે અને જેમને નવી તીથિઓ નોંધાવવા વિચાર હોય તેઓ ફાળો આપે.

વ્યવસ્થાપક કમિટી.

પ્રમુખ:—શેઠ રમણલાલ લલ્લુભાઈ : જાણીતા શ્રેષ્ઠ માસેક અને વેપારી—અમદાવાદ.

મંત્રીઓ:—શેઠ ભોગીલાલ બાલાભાઈ : જાણીતા કાપડના સેફોંગ એજન્ટ અને વેપારી
રા. રા. ભોગીલાલ સુનીલાલ સરૈયા : જાણીતા આફ પાટણ. } અમદાવાદ
રા. રા. પરસોતમલાલ મણીલાલ : અમદાવાદ

રજીસ્ટ્રાર:—શેઠ રતનલાલ લલ્લુભાઈ : વેપારી—અમદાવાદ.

રા. રા. હિમેશલાલ પુરુષોત્તમદાસ મણીવાર બી. એ. એલ. એલ. બી.

શ્રી કન્ડક્ટરોઅલ બેન્ક ઓફ ઈન્ડીયાના મેનેજર—અમદાવાદ

રા. રા. પ્રાણજીવનદાસ ગીરધરલાલ ગાંધી : જાણીતા રોડના વેપારી—અમદાવાદ

રા. રા. ભગુભાઈ ગોવિંદલાલ વજીરા : અમદાવાદ.

રા. રા. નારણચંદર જીવજીરામ ચાસ્ત્રી : અમદાવાદ.

ફાળો મોકલવાનું અને પત્ર વહેવાર કરવાનું ડેકાલું:—

શેઠ રમણલાલ લલ્લુભાઈ—મોતીયાગ એક્સિસપોજ—અમદાવાદ.

દેવસ્થાન માટે દરેક પ્રકારની ભેટ વગેરે જે જે મોઢ બંધુઓ તરફથી મોકલવામાં આવશે તેની રીતસરની પહોંચ આપવામાં આવશે તા. ૧-૧૧-૧૯૩૯.

ઓન. જન. સેક્રેટરી સાથેનો પત્રવ્યવહાર

પ્રતિ:—

ઓનરરી જનરલ સેક્રેટરી મોદ પરિષદ—રાજકોટ.

સાહેબ,

નીચેની વસ્તુઓનો આપ ઉપરના શીરનામે જવાબ આપશો તો આભાર થશે.

‘ મોદ વલ્લિક જ્ઞાતિના ધારા ’ નામની જ્ઞાતિની એપડીમાં ‘ મહાજન ’ શબ્દનો અર્થ નીચે પ્રમાણે કરવામાં આવ્યો છે.

મહાજન:—પ્રગણાતી મોદ વલ્લિક નાત સમસ્ત, પ્રગણાના પેટા ગામે ગામમાં પાંચથી વિશેષ ધરા હોય તો તેને પણ મહાજન કહેવું.

આ મહાજન જ પરિષદની બેઠકમાં મોકલવા માટે—પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી કરે. મોદવલ્લિક નાત સમસ્તમાં સ્ત્રી અને પુરુષ સૌ આવી જાય. એટલે ચૂંટણી સમયે ચૂંટણી કોણ કરે ? આમાં સ્ત્રીઓનો સમાવેશ થાય કે નહિ ? ને જો એમ હોય તો સ્ત્રીઓની મતાધિકાર માટે ઉંમર કેટલી હોવી જોઈએ ? પુરુષો માટે મત આપવાની કઈ વય ફરતવામાં આવી છે ?

(૨) “ ગોળ પરિષદના પ્રમુખો હોદ્દાની રૂએ દરેક પરિષદમાં પ્રતિનિધિ તરીકે હાજરી આપી શકશે ” (પાનું ૮ કલમ ૧૧). એ પ્રમુખ જે ગામના હોય એ ગામના પ્રતિનિધિઓમાં એમનો સમાવેશ કરવામાં આવશે ? ને જો એમ હોય તો તે ગામના કાયદેસર પ્રતિનિધિઓ ઉપરાંત એ રહેશે કે એ કાયદેસર પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણીમાં એકની ચૂંટણી ઓછી કરવી ? અને એ જૂના પ્રતિનિધિએ ગામના મહાજનનો વિશ્વાસ ગુમાવ્યો હોય તો શું કરવું ? તેમ હોય છતાંયે તેમને ગામના મહાજનના પ્રતિનિધિ ગણવા ?

આ વસ્તુઓના જવાબ વહેલાસર આપવામાં આવશે એમ આશા રાખું છું. આ સાથે એક આનાની ટિકિટ મોકલી છે.

લિ: નટવરલાલ આઠાણ
ના જયહિન્દ.

ઉપરના પત્રનો સેક્રેટરી તરફથી મળેલો જવાબ.

શ્રીમાન નટવરલાલ પી. આઠાણ,

વિનંતિ સાથે લખવાનું જે આપના તરફથી તા. ૧૯-૧૧-૩૬ નો પત્ર આવેલ તે સંબંધમાં આપે માગેલ ખુલાસાના જવાબમાં લખવાનું જે, આપનું ગર્હ કાલનું પરંતુ પણ મળેલ છે.

- (૧) પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી કોણ કરે તો નાત સમસ્ત ભેગી થઈ નાત ચૂંટણી કરે.
- (૨) સ્ત્રીઓ ચૂંટણીમાં આવી શકે કે નહિ ? હજી સુધી આપણામાં તે ધોરણ નથી.
- (૩) ચૂંટણીમાં ઉંમરલાયક તમામ મત આપી શકે. એવો મત અમારો થાય છે.
- (૪) ગોળ પરિષદના પ્રમુખો પોતાના હોદ્દાની રૂએ દરેક પરિષદમાં પ્રતિનિધિ તરીકે આવી શકે છે.

તે પ્રમુખ તાલુકાવતી ચૂંટાઈને આવે તો જલે નદિતર દરેક પરિષદ વખતે પોતાના હોદ્દાની રૂએ સ્વતંત્ર પ્રતિનિધિ તરીકે આવી શકે છે. એવું અમારું માનવું છે.

નરવરસાય વલ્લભલાલસ વોરા.

ઓન. જનરલ સેક્રેટરી.

પત્રમાં ચૂંટણી કરવા માટેની પ્રુથેની ઉંમરનો સ્પષ્ટ જવાબ આપવામાં આવ્યો નથી. 'સ્ત્રીઓ' માટે 'ધોરણ નથી' એમજ કહેવામાં આવ્યું છે એટલે સ્ત્રીઓને મતાધિકાર નથી એમ જ થાય. નાત સમસ્તમાં સ્ત્રી અને પ્રુથેનો સમાવેશ થાય પણ જન. સે. ના અભિપ્રાય પ્રમાણે સ્ત્રીઓ ચૂંટણીમાં ભાગ ન લઈ શકે.

(૨) 'ચૂંટણીમાં ઉંમરલાયક તમામ મત આપી શકે' ઉંમરલાયક કોને ગણવા? એ પહેલેા પ્રશ્ન રહે છે. અને ગોળ્ય ઉંમર હિન્દુ કાયદા પ્રમાણે ગણવી કે બ્રિટિશ હિન્દના કાયદા પ્રમાણે ગણવી? જો હિન્દુકાયદા પ્રમાણે ગણીએ તો ૧૬ વર્ષનો યુવક ઉંમરલાયક ગણાય. ને બ્રિ. હિ. ના કાયદા પ્રમાણે ૧૮ વર્ષનો યુવક ઉંમર લાયક ગણાય.

(૩) 'ગોળ પરિષદના પ્રમુખ પોતાના હોદ્દાની રૂએ દરેક પરિષદના પ્રતિનિધિ તરીકે આવી શકે છે. તે પ્રમુખ તાલુકા વતી ચૂંટાઈને આવે તો જલે નદિતર દરેક પરિષદ વખતે પોતાના હોદ્દાની રૂએ સ્વતંત્ર પ્રતિનિધિ તરીકે આવી શકે છે. એવું અમારું માનવું છે.

એ જૂના પ્રમુખ ચૂંટાઈને આવે તો કાયદેસર પ્રતિનિધિઓની સંખ્યામાં એકનો ઉમેશ કરવો કે નહિ? એ પ્રશ્ન અણઉકેલ્યો રહે છે. એ પ્રતિનિધિએ મામના મહાજનનો વિશ્વાસ શુભાવ્યો હોય તો પણ એ આવી શકે છે. એમની હાજરીને ચૂંટણી સાથે કંઈ સંબંધ નથી એ ઉપરના જવાબથી સ્પષ્ટ થાય છે.

નરવરસાલ પી. અડાલજી.

જાતિ.....સમાચાર

સ્થાનિક—અહીં શહેર લાવનગરમાં મેલેરીયાનું પ્રમાણ ખૂબ વધી ગયું છે. ઘરોપર તાવના ખાટલા છે. કોઈ કોઈ ઘરે બધા માંદા પડવાથી સારવાર કરનાર પણ કોઈ નથી. આવી રિથતિના ક્ષીધે દવાખાનામાં દવાની પણ મુશ્કેલી ધણી પડે છે. નામદાર દરબારશ્રીએ દવાખાનાનું પ્રમાણ વધાર્યું છે. તેમજ મહાજન મંડળ તથા સેવા સમિતિ અને ધણીખરી જાતિઓએ મફત દવાઓનો ધણો સંતોષકારક પ્રયત્ન કર્યો છે. આપણી જાતિના કેટલાક ઉત્સાહી લાખીઓએ શેરડીપીકના ડેલામાં એક દવાખાનું ખોલ્યું છે. મફત દવા ઉપરાંત બરફ તથા યુસબી પણ દરદીને પુરા પાડવામાં આવે છે. જાતિ જનોએ આ દવાખાનાના ખર્ચ માટે ઉદાર હાથથી મદદ કરવા માંડી છે. જે ચાર યુવાન બંધુઓ ભાઈ શ્રી સવાઇલાલ શાંતિલાલ, શ્રી નંદલાલ અમનલાલ, શ્રી દરગોવિંદલાલ અમનલાલ તથા ભાઈ શ્રી મધુસુદન કેશવલાલ આ કાર્યમાં સારી જહેમત ઉઠાવી રહ્યા છે. અમારાં તેમને અભિનંદન છે. અને તેમને તેમનાં આ સેવાના કાર્યમાં પુરતો યશ મળે તેવી અવ્યયના છે.

નિરંજન

કોઈ હસી પડ્યું.

‘એ કોણ હતું?’ તેની તપાસ માટે નિરંજને ચમકી આસપાસ જોયું. તેની આંખોએ હસનાર યુવતીને પકડી પાડી.

—તે યુવતી ‘હા...હા...હા...’ હસી. તેને હસવામાં હવે એાર સિજ્જત પડી. આ રમૂજી દશ્ય જોતાં તે ખૂબ હસી.

આ પ્રસંગે કોઈ ધતર વ્યક્તિ હોત તો નિરંજન તેને જરૂર એવાર તમાચા લગાવી દેત, અથવા આમ અધિક પ્રજ્ઞાસિએ હસવા બદલ તેને ઠપકો આપત. પણ આ યુવતી પાસે તે લાચાર બન્યો હોય તેમ તે કશું બોલ્યો નહિ, બોલવાની દિશ્વત કરી ચક્ર્યો નહિ.

કારણ ?

-તે અબળા હતી એટલા માટે કે નિરંજનના જીવનમાં તેને અનોખું સ્થાન હતું તેટલા માટે ! એ તો નિરંજનને પેલી યુવતી જાણે, ખીખનાં હૃદયની વાત આપજ્ઞાથી કેમ સમજાય ? સમજવાને પ્રયત્ન કરીએ તો પણ હૃદયને કેમ ઝોળખી ચકાય ? અન્યોન્યના હૃદય જાણવાની કળા કષ્ટ સાધ્ય છે : એ તો નજૂમીથી પણ સંપૂર્ણ સાધી ન ચકાય ?

નિરંજન બોલવાતે પગે પેલી યુવતી પાસે ગયો.

યુવતી તેને નિહાળતી જ રહી. પાસે આવતાં જ તે બોલી :

“કેવી પામર દશા !”

“કેમ લીલા, મારી સ્થિતિ પર તને હસવું આવે છે ?” ગંભીર બનતો નિરંજન કટાક્ષ મોં કરી બોલ્યો.

યુવતીએ કશું કહ્યું નહિ.

નિરંજને આગળ ચલાવ્યું, “આ તો ગઈ

સાંજે ફૂટબોલ રમતાં પડી ગયો ને પગ મચકાઈ ગયો...હું...પણ મારી જગ્યાએ હોત તો.”

“તો પછી આંખ મીચીને ન રમીએ.” લીલા સ્મિત કરતી બોલી, નાહતર પડી કેમ જવાય ? હવેના યુવાનોમાં તાકાત ક્યાં રહી છે ? કોઈ ધક્કો મારે તો પડી જાય—પગ મચકાઈ જાય—ચાલવાની તાકાત ન રહે...” નિરંજનના વર્નન પર લપકાક મારતી હોય તેમ લીલા બોલી.

નિરંજન સ્વમાની યુવાન હતો. લીલાના શબ્દોએ તેના હૃદયમાં વજની પેડે આઘાત કર્યો. તેનું સ્વમાન એક અબળા લીલા નાદાન છાકરીથી લવાતુ જોઈ તેના મનને દુઃખ થવા માંડ્યું. પોતે અભિમાની તેમજ કોમળ અંતઃ કરજવાળો હોવાથી લીલાના વેણ તે સહન કરી શક્યો નહિ. જગતનાં આવાં અભિમાની અને કોમળ હૃદયવાળા માણસોનો અનાદર, તેને વજની પેડે આઘાત પહોંચાડે છે.

નિરંજને લીલાને આમળ બોલતી અટકાવી.

“લીલા, મારી પામર દશા જોઈ એટલે બધા પામર હશે એમ તારું માનવું જૂલમરેણું છે. હું પણ પામર છું એવું કંઈ નથી. માણસ ગુણ ક્યાં જુએ છે ? ખીખના અવગુણ ગોતી તેને ચીદવવામાં તેને મઠા પડે છે : પણ પોતાનો અવગુણ કોઈ તપાસે છે ?” નારાજ થતાં નિરંજને જણાવ્યું.

“મારે ક્યાં સુરકોની નિંદા કરવી છે. આ તો કુટબોલની રમતમાં પગ મચકાઈ જાય તે યુવકો દેશસેવાતુ શુ કાર્ય કરવાના હતા” લીલાના શબ્દોમાં મરકરીતી આછી ચમક હતી.

“શું કરવાના હતા ! તે તો બોલ જ નહિ. પ્રસંગ આવશે ત્યારે તને અમારી સક્તિનું

તે પ્રમુખ તાલુકાવતી ચૂંટાઈને આવે તો જલે નદિતર દરેક પરિષદ વખતે પોતાના હોદ્દાની રૂએ સ્વતંત્ર પ્રતિનિધિ તરીકે આવી શકે છે. એવું અમારું માનવું છે.

જાદવરાય વલ્લભદાસ વોરા

જાન, જનરલ સેક્રેટરી.

પત્રમાં ચૂંટણી કરવા માટેની પુરોગામી ઉંમરનો સ્પષ્ટ જવાબ આપવામાં આવ્યો નથી. 'સ્રીઓ' માટે 'ધોરણ નથી' એમજ કહેવામાં આવ્યું છે એટલે સ્રીઓને મતાધિકાર નથી એમ જ થાય. નાત સમસ્તમાં સ્રી અને પુરુષનો સમાવેશ થાય પણ જન. સે. ના અભિપ્રાય પ્રમાણે સ્રીઓ ચૂંટણીમાં ભાગ ન લઈ શકે.

(૨) 'ચૂંટણીમાં ઉંમરલાયક તમામ મત આપી શકે' ઉંમરલાયક કેને ગણવા? એ પહેલો પ્રશ્ન રહે છે. અને ચોખ્ખો ઉંમર દિન્દુ કાયદા પ્રમાણે ગણવી કે સિટિય દિન્દના કાયદા પ્રમાણે ગણવી? એ દિન્દુકાયદા પ્રમાણે ગણીએ તો ૧૬ વર્ષનો યુવક ઉંમરલાયક ગણાય. ને બિ. દિ. ના કાયદા પ્રમાણે ૧૮ વર્ષનો યુવક ઉંમર લાયક ગણાય.

(૩) 'ગોળ પરિષદના પ્રમુખ પોતાના હોદ્દાની રૂએ દરેક પરિષદના પ્રતિનિધિ તરીકે આવી શકે છે. તે પ્રમુખ તાલુકા વતી ચૂંટાઈને આવે તો જલે નદિતર દરેક પરિષદ વખતે પોતાના હોદ્દાની રૂએ સ્વતંત્ર પ્રતિનિધિ તરીકે આવી શકે છે. એવું અમારું માનવું છે.

એ જૂના પ્રમુખ ચૂંટાઈને આવે તો કાયદેસર પ્રતિનિધિઓની સંખ્યામાં એકનો ઉમેરો કરવો કે નહિ? એ પ્રશ્ન અજુકાદો રહે છે. એ પ્રતિનિધિએ ગામના મદાજનનો વિશ્વાસ ગુમાવ્યો હોય તો પણ એ આવી શકે છે. એમની હાજરીને ચૂંટણી, સાથે કંઈ સંબંધ નથી એ ઉપરના જવાબથી સ્પષ્ટ થાય છે.

નરવરસાલ પી. અડાલજી.

જ્ઞાતિ.....સમાચાર

સ્થાનિક—અહીં શહેર ભાવનગરમાં મેલેરીયાનું પ્રમાણ ખૂબ વધી ગયું છે. ધરોહર તાવના ખાટલા છે. કોઈ કોઈ ઘરે જ્યાં ચાંદા પડવાથી સારવાર કરનાર પણ કોઈ નથી. આવી સ્થિતિના લીધે દવાખાનામાં દવાની પણ મુશ્કેલી ધણી પડે છે. નામદાર દરબારશ્રીએ દવાખાનાનું પ્રમાણ વધાર્યું છે. તેમજ ગદાજન મંડળ તથા સેવા સમિતિ અને ધણીખરી જ્ઞાતિઓએ મફત દવાઓનો ધણો સતોલકારક પ્રયત્ન કર્યો છે. આપણી જ્ઞાતિના કેટલાક ઉત્સાહી ભાઈઓએ શેરડીપીકના ડેલામાં એક દવાખાનું ખોલ્યું છે. મફત દવા ઉપરાંત બરફ તથા મુસંખી પણ દરદીને પુરા પાડવામાં આવે છે. જ્ઞાતિ જનોએ આ દવાખાનાના ખર્ચ માટે ઉદાર હાથથી મદદ કરવા માંડી છે. એ ચાર યુવાન બંધુઓ ભાઈ શ્રી સવાઇલાલ જ્ઞાતિલાલ, શ્રી નંદલાલ ચમનલાલ, શ્રી હરગોવિંદલાલ ચમનલાલ તથા ભાઈ શ્રી મધુસુદન કેશવલાલ આ કાર્યમાં સારી જહેમત ઉઠાવી રહ્યા છે. અમારાં તેમને અભિનંદન છે. અને તેમને તેમનાં આ સેવાના કાર્યમાં પુરતો વશ થયો તેવી અભ્યર્થના છે.

મોઢ જ્ઞાતિમાં નવજીવન ગ્રેરી તેનો ઉત્કર્ષ કરવાનાં ઉદ્દેશથી પ્રગટ થતું માસિક

વર્ષ
૨૩
માર્ચ
૧૯૮૬

વિવિધાનુક્રમ

૧૩૩ પ્રભુ પ્રાર્થના
૧૩૪ વિસત્રં કમ પ્રભુ ।	શ્રી. કાન્તિ એમ. દોશી
૧૩૪ ભક્તિ ભાવના	શ્રી. નરવર બી. નાણાવરી
૧૩૫ વંત્રીસ્થાનેથી ।
૧૩૮ વમે ।	શ્રી. નરવર-બી. નાણાવરી
૧૩૯ આપણું હૃદય સહિત્	શ્રી. હરમુખ મો. માડલીયા
૧૪૫ બ્યવહારમાં પરમાર્થ	શ્રી. દાસાનુદાસ
૧૪૬ કાળી ભૂલ... ।	શ્રી. કાંતિલાલ ર. મહેતા
૧૪૭ શ્રી વૈષ્ણવ સંજ્ઞાનમાળા-અવલોકન	શ્રી. સુદેવલાલ મો. માધાણી
૧૫૦ સંસાર એક અલૌકિક નાટકયાત્રા	શ્રી. કેશવલાલ વી. મહિપાત્ર
૧૫૩ શ્રી માંડલીયા જનરલ સ્ટોરનો રીપોર્ટ	શ્રી. દાસાદોસ લાલ
૧૫૫ સી કેળવણી	શ્રી. નંદલાલ કે. પરીખ
૧૫૭ જ્ઞાતિ સમાચાર
૧૬૧ 'મોઢ મહોદય' નો બાવીસમા વર્ષનો રીપોર્ટ

અંક

૪

ફેબ્રુવારી
૧૯૪૦

સંચાલક અને પ્રગટ કરનાર

પારી, લીખાભાઈ ગોખાળજી-ભાવનગર.

ઉપસંચાલક:—

હમિલદાસ અમીચંદ દેસાઈ.
ભાવનગર.

વ્યવસ્થાપક:—

ગોરુધનદાસ અમીચંદ મહિપાત્ર.
ભાવનગર.

વાર્ષિક લાભાજમ પોષ્ટ સહિત રૂ. ૧-૧૦-૦ વી. પી. ખર્ચ સાથે

“ મોઢ મહોદય ” માસિક કમિટીના સભ્યો

પ્રમુખ—	(૧) સર પરશોતમદાસ ઠાકોરદાસ સી. આર્ષ. ઈ. નાઇટ.	મુખ્ય
ઉપપ્રમુખ {	{ (૧) શેઠ હરજીવનદાસ મોહનજી	ચોરવાઝ
	{ (૨) શેઠ વાવજીભાઈ લક્ષ્મીદાસ	મુખ્ય
સેક્રેટરી—	(૧) પારી. ભીખાભાઈ ગોપાળજી	બાવનગર
સભ્યો {	{ (૧) શેઠ નાનાલાલ મંછરામ	મુખ્ય
	{ (૨) શ્રીયુત ઉમેદલાલ પુરુષોત્તમદાસ મણિયાર ખી. એ. એલ.એલ.ખી.	અમદાવાદ
	{ (૩) શેઠ સુખલાલ ઝવેરભાઈ	બાવનગર
	{ (૪) શ્રીયુત દામોદરદાસ પરમાણુદાસ દેશાઈ	મદ્રાસ
ઝાડીદાર {	{ (૧) પરી ચાંતિલાલ પ્રાણજીવનદાસ ખી. એ.	બાવનગર
	{ (૨) ગાંધી મુળજીભાઈ નારણજી	

ઉત્તમ પુસ્તકો

પુસ્તક	લેખક	કિંમત
૧ જગતસિંદ્ધ. નાટક	સ્વ. બાલુભાઈ દેહાનદાસ જે. પી.	૧-૦-૦
૨ શેઠ કે રામતાન.	શ્રીયુત ગોપાળજી ઝોધવજી	૦-૮-૦
૩ કુંજવેણું.	શ્રીયુત વક્ત્રમજી ભાણુજી કવિ	૧-૪-૦
૪ જીવન જ્યોતિ	"	૧-૪-૦
૫ હૃદય ખસી	"	૧-૦-૦
૬ અંતરના અમી.	"	૧-૦-૦
૭ બાવનાના ભરત.	"	૧-૦-૦
૮ વિભુની વાર.	"	૦-૧૨-૦
૯ સ્ત્રી બોધિની (આશ્રિત ખીજ)	"	૦-૮-૦
૧૦ દંપતિ વિદ્યા વિનોદ	"	૭-૮-૦
૧૧ વાદળ.	"	૦-૬-૦
૧૨ વક્ત્રમ કાવ્ય (આશ્રિત ખીજ)	"	૦-૫-૦
૧૩ ભારત કીર્તન.	"	૦-૪-૦
૧૪ માનસનાં મોતી. ભાગ ૧ થી	"	૦-૭-૦
૧૫ માનસનાં મોતી ભાગ બીજો	"	૦-૭-૦
૧૬ માનસનાં મોતી ભાગ ૩ જે	"	૦-૭-૦
૧૭ માનસનાં મોતી ભાગ ૪ થી	"	૦-૧૦-૦
૧૮ અંતરની બિમ્બો	"	૦-૧૨-૦
૧૯ શ્રી પુષ્ટિતત્વ તરંગિણી.	"	૦-૩-૦
૨૦ પ્રેમનાં પુષ્પો	"	૦-૮-૦
૨૧ સદ્ગોષ્ઠ સરિતા	શ્રીયુત ગોપાળજી ઝોધવજી	૧-૦-૦
૨૨ શ્રી ગીતા જ્ઞાન	શ્રીયુત પુરુષોત્તમ ભાણુજી પરાખ	૦-૧૦-૦

પોસ્ટેજ ભુલું; પણ સેટ મંગાવનારને પોસ્ટેજ ફ્રી.

લખો:—વ્યવસ્થાપક “ મોઢ મહોદય ” બાવનગર.

“મોઢ મહોદય”ના મુરખી, આશ્રયદાતા અને લાઈફ મેમ્બરો.

મુરખી

૧ સર પરશોતમદાસ ઠાકોરદાસ નામ્પટ	૮ શેઠ લક્ષ્મીદાસ નેમીદાસ	મુંબઈ
સી. આઈ. ઈ. મુંબઈ	૯ શ્રીયુત પરી. છોટાદાસ દરગોવિંદદાસ મદ્રાસ	
૨ શેઠ વાધજીભાઈ લક્ષ્મીદાસ	૧૦ શેઠ ગોવિંદજી જેઠાભાઈ ચોરવાડવાળા મુંબઈ	
૩ શેઠ વનમાળી વિરજી	૧૧ શ્રી કલકતા મોઢ ઉત્તેજક મંડળ કલકતા	
૪ શે. દરજીવનદાસ મોહનજી કાપડીયા ચોરવાડ	૧૨ શેઠ ઠાકોરદાસ ગુલાબદાસ ઝરીવાળા સુરત	
૫ દેશાઈ પરમાણુદાસ જગજીવનદાસ	૧૩ મં. સ્વ. મણિખહેન તે શા. ભગવાનદાસ	
દા. રા. દામોદરદાસ બાવનગર	નરભોરામ ખાનદેશવાળાના વિધવા	બાવનગર
૬ શેઠ નાનાલાલ મંજારામ	૧૪ શેઠ સુખલાલ ઝવેરભાઈ	બાવનગર
૭ શેઠ જીવરાજ મકનદાસ કુંડલાવાળા	૧૫ શ્રીયુત નારાયણદાસ ગીરધરદાસ મદ્રાસ	

આશ્રયદાતા

૧ સર યુનીલાલ વિજયખણ્ણદાસ	૧૨ શેઠ કનૈયાલાલ પુરષોત્તમદાસ	પુના
૨ શેઠ હરીલાલ જગજાય	૧૩ શેઠ બીખાભાઈ પરસુદાસ પરી.	
૩ શેઠ કરસનદાસ ભગવાનદાસ	બાવનગરવાળા માંગસોર (એસ. કે.)	
૪ પારેખ આણુંદજી ગોપાલજી	૧૪ પરી. ગોપાળજી મુળજીભાઈ	બાવનગર
૫ પરી. ગોવિંદજી કલ્યાણજી	૧૫ મણિયાર નરસીદાસ લલ્લુભાઈ	
૬ શેઠ જસરાજ મુળજીભાઈ	દા. રા. કેશવલાલ	બાવનગર
૭ રાજા બ. ભગવાનદાસ હરીદાસ	૧૬ સ્વ. શેઠ લક્ષ્મીદાસ ભગવાનજી સાકરવાળા	
એન્ડ સન્સ	દા. તેમના ધર્મપત્ની કરદુરબાઈ	મુંબઈ
૮ શ્રીયુત હરિદાસ માણેકચંદ ઠાકોરી કરાંચી	૧૭ શેઠ ચંદ્રકાંત મોતીલાલ જગાભાઈવાળા	અમદાવાદ
૯ શેઠ છોટાલાલ એાધવજી	૧૮ શેઠ મણીલાલ હેમચંદ	અમદાવાદ
૧૦ શેઠ પોપટલાલ માણેકચંદ	૧૯ શેઠ દરકીસનદાસ જગજીવનદાસ	અંકલેશ્વર
દા. શેઠ કેશવલાલભાઈ	૨૦ શેઠ દરમદાસ શામળદાસ પરસુદાસ	મુંબઈ
૧૧ શ્રી ચત્રજીભાઈ ભગવાનજી મોદી કાલંગો		

લાઈફ મેમ્બર

૧ પારી. અમૃતલાલ મોતીલાલ બી. એ. એલ.	૬ શેઠ જગનલાલ પિતાંજરદાસ	મુંબઈ
એલ. બી. દા. બોગીલાલ અમૃતલાલ રાજકોટ	૭ દી. બ. ગોવિંદદાસ ચતુર્થજીદાસ	મદ્રાસ
૨ રા. હીમતલાલ નાગજીભાઈ વોરા	૮ મેસર્સ કેશવલાલ એન્ડ કું.	મદ્રાસ
૩ રા. અચરતલાલ દલસુખરામ જસ અમદાવાદ	૯ પારેખ જીવરાજ ગોપાલજી	સિંગાપોર
૪ રા. ઠાકોરલાલ હરકીસનદાસ	૧૦ શેઠ લાલદાસ ગોવિંદદાસ	મદ્રાસ
૫ રા. હીરાલાલ લક્ષ્મીચંદ મણિયાર	૧૧ ડા. નારણદાસ મોતીરામ	સુરત

- ૧૨ શા. બગવાનદાસ દરજીવનદાસ ૧૩૬ ૨૧. પુરુષોત્તમ ગીરધરદાસ ૩૫૧ (આદિત્ય)
સુરતવાળા-મુંબઈ ૩૭ ૨૧. હીમતલાલ બાપુલાલ પરીખ કરાંચી
- ૧૩ શેઠ લક્ષ્મીભાઈ જમનાદાસ અમરેલી ૩૮ શેઠ જોડાલાલ યુનીલાલ ત્રીકમજી મેતા કલકત્તા
- ૧૪ ૨૧. કાળીદાસ હરીદાસ વેરાવળ ૩૯ ૨૧. દામોદરદાસ હીરાચંદ ૨૧. આત્મારામ
૧૫ શેઠ ઠાકરશી પ્રેમજી કાડીનારવાળા દામોદરદાસ વેરા વાવનગરવાળા લીંબડી
૬૧. શેઠ ગીરધરલાલ મુંબઈ ૪૦ શા. નરોત્તમદાસ પ્રેમચંદ
- ૧૬ રાવસાહેબ પુરુષોત્તમદાસ દેવજીભાઈ પ્રભાસ પાટલવાળા પુના
મણિયાર જામનગર ૪૧ શેઠ કરશનદાસ મોતીચંદ
- ૧૭ શા. ગોવિંદજી કાળીદાસ ખેરાસા- ૬. અમૃતલાલ જમનાદાસ દીવ
ગીરવાળા એડીસાખાળા ૪૨ ૨૧. રમજીલાલ છોટાલાલ મજમુદાર ભરૂચ
- ૧૮ શા. વલ્લભદાસ બગવાનદાસ ૪૩ શ્રીયુત ઉમેદલાલ પુરુષોત્તમદાસ મણિયાર
૧૯ શ્રી નાનાલાલ મોતીચંદ ૬. શ્રી ભોગીલાલ બી. એ. એલ. એલ. બી. અમદાવાદ
મુંબઈ ૪૪ શેઠ નાનચંદ પ્રેમચંદ
- ૨૦ મણિયાર દરજીવનદાસ જોડાલાલ ૪૫ પરી. શાંતિલાલ ગોરધનદાસ
૬. શ્રી ભણેકલાલ ૪૬ શ્રીયુત તુલસીદાસ જસરામ
બી. એ. એલ. એલ. બી. "
- ૨૧ શેઠ દેવકરજી નાનજી ૬. શેઠ યુનીલાલ ૪૭ શેઠ બાલાભાઈ હરીલાલ
૨૨ શેઠ બીજીખાણદાસ દરગોવિંદદાસ મળજી ૪૮ ૨૧. પોપટલાલ જગજીવનદાસ કરાંચી
- ૨૩ ૨૧. દુર્લભદાસ નેમચંદ એડીસાખાળા ૪૯ ૨૧. નંદલાલ દી. મણિયાર
૨૪ ૨૧. મોહનલાલ ઓધવજી વડીલ અમરેલી ૫૦ ૨૧. નરોત્તમદાસ વલ્લભદાસ
૨૫ ૨૧. નટવરલાલ ગોરધનદાસ જગજીવનદાસ ૫૧ ૨૧. કાલીદાસ દરખચંદ ચાંદ
રંગુન ૫૨ ૨૧. શેઠ મણીલાલ મોહનલાલ
- ૨૬ ૨૧. ગોરધનદાસ પ્રાણુલાલ મુંબઈ ૫૩ ૨૧. શીવલાલ ગાગજી વડીલ-મોડી-કચ્છ
૨૭ શેઠ નારજીદાસ મથુરાદાસ ૬. મનોરદાસ ૫૪ ૨૧. શેઠ નરસિંહલાલ લક્ષ્મીભાઈ અમદાવાદ
- ૨૮ મહેતા દયારામ લક્ષ્મીભાઈ ૫૫ ૨૧. રવ. દેવબા પુરુષોત્તમદાસ
૬. શેઠ ગોપાળદાસ
૬૧. મહેતા જટાસંકર દયારામ કલકત્તા ૫૬ પરી ભોગીલાલ નરોત્તમદાસ વાવનગરવાળા
૨૯ શેઠ દિરાલાલ બગવાનજી નયુભાઈ જામનગર ૫૭ શેઠ રતનલાલ લક્ષ્મીભાઈ અમદાવાદ
- ૩૦ શેઠ હરિલાલ ગોવિંદજી માધાણી મુંબઈ ૫૮ શેઠ રમજીલાલ લક્ષ્મીભાઈ અમદાવાદ
- ૩૧ દોશી દિરાલાલ ગોઝળદાસ ૫૯ શ્રી બગવાનજી દેવજીભાઈ મણિયાર
૩૨ શ્રી ભણેકચંદ તારાચંદ અગાલગ સાહેબ વડોદરા ૬૦ ૨૧. મીમનલાલ પ્રાણજીવનદાસ દલાલ-મુંબઈ
- ૩૩ ૨૧. કનૈયાલાલ નાનાભાઈ રંગુન ૬૧ મહેતા ઝવેરચંદ નારજીદાસ કલકત્તા
- ૩૪ દેસાઈ વિદુલદાસ લાલજી વાવનગરવાળા ૬૧ ૨૧. અગેચંદ અમૃતલાલ ટોંગાટ (આદિત્ય)

મોઢ મહોદય

વર્ષ ૨૩ મુ'

માઘ : ૧૯૮૬ :: રેશુઆરી : ૧૯૪૦

[અંક ૪ થો]

પ્રભુ પ્રાર્થના

આટલું તો આપજો, ભગવંત મને છેલ્લી ઘડી;
ના રહે માયાતણાં જાંધન, મને છેલ્લી ઘડી.
જીવંતી આં તેં દીધી, એ જીવનમાં સમજ્યો નહિ;
અંત સમયે એ રહે સમજણ, મને છેલ્લી ઘડી.
ચરણ સૈયા પર પડી, મોંચાય છેલ્લી આંખ ત્યાં;
એ દયાળુ આપજો દર્શન, મને છેલ્લી ઘડી,
હાથ પગ નિર્મળ બને ને, થાસ છેલ્લા સંચરે;
આપજો ત્યારે પ્રભુ મહિમન, મને છેલ્લી ઘડી.
જીવનભર સળગી રહ્યો, સંસારના સંતાપમાં;
આપજો શાંતિ ખરી, ઈશ્વર, મને છેલ્લી ઘડી.

વિસરું કેમ પ્રભુ !

અત્યુત્તમ આ દેહ જ આપ્યો,
માતપિતાનો સ્નેહ જ આપ્યો,
છવનનો શુભ શાહ જ આપ્યો;
વિસરું કેમ પ્રભુ !

બાલપણમાં બુદ્ધિ વિકાસી,
માનવતાની મીઠ જ બક્ષી,
વિદ્યા સંસ્કૃતિ હોતે સમર્પી,
વિસરું કેમ પ્રભુ !

અનંત અપરાધો તેં કમ્યા,
પાપ વિચારોને પ્રભુ દમ્યા,
વિશુદ્ધતાના પાન કરાવ્યા;
વિસરું કેમ પ્રભુ !

સહસ્ર આભારો જ દબાવ્યો,
ઋણ બંધન બહુ જ વિદાયા,
બધું હું ક્યાંથી ધરા પરાયો;
વિસરું કેમ પ્રભુ !

કાન્તિ એમ. દોશી, મારખી.

ભક્તિ ભાવના

એક વાર કૃષ્ણ સ્મરણ કરો,
પછી જોઇ દેશો આનંદ.

પછી જોઇ દેશો આનંદ,
રત્ન કરો સમ્પ્રદાનંદ.

પ્રેમથી કૃષ્ણ સ્મરણ કરો,
પછી જોઇ દેશો આનંદ.

એક વાર ખરા ભક્તિ કરો,
પછી જોઇ દેશો આનંદ.

ભક્તિ કરી છવન સાર્યક કરો,
પછી જોઇ દેશો આનંદ.

નટવર બી. નાણાવટી : મહુવા બંદર

તં ત્રી સ્થા ને થી !

પરિષદ અને તેને લગતું:—
ગતાંકમાં છપાએલ કોંગ્રેસ સમાચાર ઉપ-
રથી તથા ઓન. જનરલ સેક્રેટરી શ્રી
બલદેવરાય વલ્લભદાસ વેરા તરફથી શ્રી
રતિલાલ હરજીવનદાસ મણિયારને ઉદ્દેશીને
લખાએલ પત્ર ઉપરથી જ્ઞાતિબંધુઓને
માલમ પડ્યું હશે કે હાલ તુરત તો આપણી
જોળ પરિષદ કોઈ સ્થળે ભરાય તેવી
વશ્તો નથી.

અગત્ય, ગઈ વક્રીંગ કમિટીએ શ્રી
બોટાદ મહાજનને કોંગ્રેસના અર્થે બોટા-
દમાં આ પરિષદ ભરવાની વિનંતિ કરેલ,
પણ તેમ મહાજનને જવાબ વાળ્યો કે તેમને
વારો આવ્યે તેઓ પરિષદ ભરશે. રાજકોટ
મહાજનને જણાવ્યું છે કે હાલ તેઓ
પરિષદ ભરી શકે તેમ નથી.

ધ્રાંગધ્રા સુકામે દર બપોએ વર્ષે પરિષદ
ભરવાનો ઠરાવ કરવાનો એજ હેતુ હતો
કે પરિષદની નિયમિત બેઠક ઉત્તરોત્તર
વારા. પ્રમાણે થયા કરે અને તે દ્વારા,
જ્ઞાતિમાં ઘર ઠરી ગએલા સહાઓનાં નિવા-
રણ અર્થે સર્વાનુમતે કે બહુમતિથી ઘટતા
ઉપાયો યોજાય.

આ હિસાબે રાજકોટ મહાજનની
એ અનિવાર્ય ફરજ હતી કે તેમણે
ધ્રાંગધ્રા સુકામની પરિષદ પછીનાં બે વર્ષ
પૂર્વ થયા પછી, પોતાના વારા પ્રમાણે,
પોતાને આંગણે પરિષદની બેઠક કરવી

જોઈતી હતી. ‘હાલ તેઓ પરિષદ ભરી
શકે તેમ નથી’ એ પ્રમાણે માત્ર જણા-
વીને, પોતાનાં શિરપરનો બોલો આમ
ઉતારી નાખવો તે મહાજન માટે
બ્યાજબી ન ગણાય પરિષદ ન ભરી
શકવાનાં કારણોનો તે મહાજનને યોગ્ય
ખુલાસો કરવો જોઈએ; નહિતર સૌને
એવી શંકાનું સહેજે કારણ મળે કે
રાજકોટ મહાજનમાં અંદર અંદર સારો
મેળ નહિ હોય અથવા ત્યાં આગળના
જ્ઞાતિબંધુઓ પણ પરસ્પરની સહાયક
વૃત્તિના અભાવે પરિષદનો બોલો ઉઠાવવા
તૈયાર નહિ હોય.

જે કે અત્યારે તો લઘાઈ નિમિત્તે
મોંઘવારીનું કારણ દેખીતી રીતે આપી
શકાય તેમ છે, છતાં પરિષદની બાગત
સામાન્ય હોવાથી તે કારણ પૂરતું વલ્લુદ-
વાળું ન લેખાય.

રાજકોટ મહાજનને અમારી ખાસ
વિનંતિ છે કે જે તેઓ બને તો કોઈપણ
હિસાબે પરિષદની બેઠક માટેનાં સત્વર
પગલાં લે અને જ્ઞાતિની અસ્તવ્યસ્ત સ્થિ-
તિના અટકાવ રૂપ પરિષદ બનતી ત્વરાએ
પોતાને આંગણે ભરે.

બોટાદ મહાજન ‘પોતાનો વારો
આવશે ત્યારે તેઓ ભરશે’ એમ જણા-
વવામાં બોટું તો નથી કયું. રાજકોટ
મહાજન પોતાને ત્યાં પરિષદ ન ભરી

શકવાનો સકારણુ યોગ્ય ખુલાસો જાહેર કરી દે અને પછી બોટાદ મહાજન વારાની વાતને આગળ ન ધરતાં, પોતાને આંગણે પરિષદ ભરે તો સાચાં જ્ઞાતિ મહાજન તરીકેની તેમની કીર્તિ વિશેષ અગ્રકે.

બોટાદમાં કેળવાયેલ તેમજ વ્યવસ્થિત કાર્ય કરનાર વ્યક્તિઓ સારા પ્રમાણમાં છે, એટલે લંગાતા જતા પરિષદના ગાળાને અટકાવવા બે આ મહાજન કમ્મર કસે તો તેઓ સફળતા પૂર્વક કાર્ય પાર ઉતારે જ.

બોટાદ મહાજન પણ સકારણુ હાલ તુરત પોતાને આંગણે પરિષદ ન ભરી શકે તેમ હોય તો બીજો કોઈપણ તાલુકો પોતાને ખર્ચે અથવા તો કોંગ્રેસના ખર્ચે પોતાને ત્યાં પરિષદ ભરવા તૈયાર થતો હોય તો તેણે તે વિશેની ઓ. જનરલ સેક્રેટરીને ખબર આપવાની જાહેરાત પણ ગતાંકમાં છપાએલ કોંગ્રેસ સમાચારમાં થએલી છે.

કોંગ્રેસના ખર્ચે કોઈ પણ તાલુકો પોતાને ત્યાં પરિષદ ભરવા ખાસ કરીને તૈયાર ન થાય, કારણકે કોંગ્રેસ પાસેથી ખર્ચ લીધાની નામોશીનો બોટો ખ્યાલ તેમને તેમ કરતાં જરૂર અટકાવે. બે કોઈપણ તાલુકો આ પ્રમાણે કરવા તૈયાર હોવાની તત્પરતા દાખવે તો તેમાં ખર્ચ બેતાં નામોશી જેવું કશું છે જ નહિ. તેવો તાલુકો તો પોતાના વારા વગર પરિષદની જહેમત ઉઠાવવા માટે પૂરતા મન્યવાદને પાત્ર લેખાવો જોઈએ.

કોંગ્રેસના ખર્ચે પરિષદ ભરવાની

જાહેરાત પછી પણ માસ બે માસમાં બે કોઈપણ તાલુકો તેમ કરવા તૈયાર ન થાય તો પછી વર્ગીક કમિટીએ પોતે જ અમુક સ્થળ નક્કી કરી, ત્યાં આગળ પરિષદની બેઠક કરવાના નિર્ણય ઉપર આવવું રહ્યું.

આપણે સૌ જાણીએ છીએ કે ભાવનગરમાં ભરાયેલી પરિષદ પછી દરેક વર્ષે ધાંગધામાં પરિષદ થવા પામી હતી. ધાંગધાના કરાવ સુજન બે બળે વર્ષે પરિષદની નિયમિત બેઠક નક્કી કરાએલા વારા પ્રમાણે થવા પામી હોત તો અત્યાર સુધીમાં બીજી બે બેઠકો થઈ ગઈ હોત. પણ દુર્ભાગ્યની વાત એ છે કે જે ઉત્સાહ અને ખાંત પરિષદની બેઠક વળતે જોવામાં આવે છે તે ઉત્સાહ અને ખાંત ધીમે ધીમે ઓસરતા જાય છે અને પરિષદે જાણે કે પોઠણું લીધું હોય તેમ તેની બેઠક માટેની વાત વિચારમાંથી સાવ સરી પડે છે.

ખંધારણુ એ એક જાતનો અંકુશ છે. જોડો વિચાર કરાય તો જણાશે કે સારુએ વિશ્વ અમુક નિયમિત ધોરણે ચાલ્યાં કરે છે. નૈસર્ગિક નિયમો અપ્પુટ અને અચળ જેવા છે. તેમાં ત્રુટિ કે અચળતા પ્રવેશવા પામે ત્યારે ચોતરફ ઉલ્કાપાતો જ થાય.

સામાજિક ખંધારણુ કાયમ એક સરખું ન જ સંભવે. એ ખંધારણુ દેશ-કાળ પરત્વે પરિવર્તનશીલ જ હોય. અમુક કોમ કે સમાજનું ખંધારણુ સર્વ-

માન્ય અને શાદી ન જ હોય; છતાં દરેક કોમે અને સમાજે એક બીજાના સારાં તરવો સ્વીકારવા હરહંમેશ તત્પર રહેવું જોઈએ

બંધારણના અમલના અભાવથી બંધારણની કિંમત ઓછી ન અંકાય ચોરી, હુટકાટ અને ગુન્હાઓ થયા કરે એટલે કાયદા કાનુનો અને ન્યાયની કચેરીઓની કિંમત ઓછી ન થાય કાયદા કાનુનો અને આવી કચેરીઓના અશાવે, ચોરી, હુટકાટ અને ગુન્હાઓ અંકુશ રહિત મેળ વગરના વધવા પામે

કહેવાનું તાત્પર્ય એ છે કે પરિપક્વ એ તો જ્ઞાતિ, સમાજ કે દેશ માટે યોગ્ય બંધારણ થી કાઢવા એક કા થયેલા, જ્ઞાતિ સમાજ કે દેશના સુર, વિચારશીલ, અનુભવી અને વ્યવહાર કુશળ માણસોનું મંડળ. આ પરિપક્વમાં દરેક દરેક જાગૃત પુરતી રીતે તેના લાભાલાભ સહિત છલુાય અને વધુ લાભદાયી સમયાનુકૂળ અને અમલને યોગ્ય જાગૃતનો સહેજે એક સામટો અથવા તો બહુમતિથી સ્વીકાર થાય.

અત્યારે અમુક અમુક જ્ઞાતિ પિપાક પ્રશ્નોની ચર્ચા બહુ સમજણપૂર્વકેના ઉકેલ માગે છે. યુવાન માનસ અમુક જાતની આદી આવતી પ્રજાલિકાનો સાર ઉચ્છેદ કરે છે, જ્યારે અમુક રૂઢીચુસ્તો તે પ્રજાલિકાઓની પુરતી જરૂરિયાત જણાવે છે. આ પ્રમાણે દેખીતા બે વર્ગ પડી જાય. દરેક વર્ગ પોતપોતાની છદ્મને વળગે એટલે પરિણામે કલહ અને કુસં-

પનાં બીજ રોપાય અને જ્ઞાતિ, સમાજ કે દેશ જે સામુદાયિક સ્થિતિમાં જ ચોલે તેની છિન્નભિન્ન દશા થતી જ જાય. આ જાતની પરિસ્થિતિ અત્યારે ચોતરફ શું નથી પ્રવર્તી રહી ?

આ જાતની પરિસ્થિતિ ટાળવાનો સાચો ઉપાય તો એ જ છે કે દરેક દરેક જગે પોતાની છદ્મને ન વળગતાં, વચલા શાદી માર્ગને સ્વીકારવા તત્પર થવું થયે. આમ થવા પામે તો જ ‘જૂનું એટલું’ મારાજ જ અને નવું એટલું સારું જ, ’ એ પ્રકારનાં એક તરફી દૃઢ બનતાં જતાં માનસથી થતી પાયમાલી અટકવા પામે.

જૂની રૂઢિઓના હિમાયતીઓએ અત્યારના વ્યાવહારિક અમલની દૃષ્ટિએ તે તે રૂઢિઓની પકકમાંથી સુક્ત થવું જોઈએ અને નવી પ્રજાલિકાના હિમાયતીઓએ પણ તેને પ્રજાલિકાના સામાન્ય અમલની વાતને ન અવગણવી અને સુખના મિથ્યાવાદને અટકારવો.

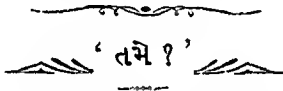
અત્યારના સમજ યાંત્રિક જમાનામાં દૂર દૂરના દેશો સુસાદરીનાં વધતાં જતાં સાધનોના પ્રતાપે નિકટનો સંબંધ ધરાવનારા જેવા યર્ષ પડ્યા છે. અત્યારે ‘અટકથી કટક’ એ હીસાએ જો કાઢ રૂઢિ ચુસ્ત માણસ પરદેશ ગમનની વાતને વૃથા નિંદે તો તે પોતે જ સામાન્ય રીતે હડપૂતકારાય, તેવી જ રીતે દેશની પરાધીનતાનાં કારણે પાશ્વૃત્ય ઠેળવણી અને સંસ્કારથી રંગાએલા યુવકો યુરોપ આદિ દેશોના રીત રિવાજ તેમજ ત્યાંની સામા-

જુદા રહેણી આપણામાં દાખલ કરવાની તિમ્મતા દાખવે તો તેમની પણ તે જાતની ઘેલછા ગણાય.

‘ સ્ત્રીઓ, તમે રસોડા સંભાળો, ’ એટલે સાચી ગૃહિણીઓ બનેા એ જાતની ઉદ્ધિત ઉચ્ચારનાર પાશ્ચાત્ય જર્મનીના અત્યારનો હેર હીટલર જ છે.

અંતમાં એ જ કે હરકોઈ જુની કે નવી ખામત તેના સારાસારપણાના સોમાન્ય નિર્ણય પછી જ સ્વીકાર્ય કે ત્યાજ્ય ગતવી જોઈએ. બંધારણમાં નવી-

નતા દાખલ કરવા ઈચ્છનારાઓએ બહુ-મતિમાં-પોતે ન કાવે એટલે અલગ રહી પોતાનો જુદો વાડો બાંધવો અને સામુ-દાયિક સંગઠનમાં ત્રુટિ કરવી તે ઠીક ન ગણાય. બહુમતિને માન આપી, ધીમે ધીમે સમજવટથી બીજાઓને પોતાના મતના કરી, પોતાનો પક્ષ વધારવાની સાચી તમજા જો તેઓ સેવે તો જ્ઞાતિ સમુદાય અત્રુટ રહે અને વખતનાં વહેતા સાથે જરૂરી સત્ય સુધારા દાખલ થવા પામે. ભવિષ્યની પરિવદ્ધ વિશેષ સંગઠન સાધક અને જ્ઞાતિ ગૌરવવર્ધક નિવડેા.

‘ તમે ? ’

તમે કોણ છો ? તમે તમારી જાતને શું માનેા છો ?

ઘડીબર તમે એમ ધારો કે તમે આ દુનિયામાં નિરાધાર છો, અને તમને કોઈ મદદ કરનાર નથી તો આ જગતમાં જીવવું તમને મુશ્કેલ લાગશે, અને જે મિત્ર તમારી સાથે લાઇચારાથી વર્તતો હોય તે જ મિત્ર તમારો દુશ્મન ગનશે.

તમે અવિશ્વાસુ છો એવો તમારા ગનમાં લાસ પેઠા હોય તો તે લાસ તમારી કાર્ય સફળતા અટકાવશે, અને તમને જડ ગનાવશે.

તમે તમારી જાતને આત્મવિશ્વાસનું વહાણુ ગનાવો તો એજ ઘડીએ તમારા દુશ્મનો તમારી આશા પાળશે, તમારી સેવા કરવા તત્પર હાજર રહેશે, એટલું જ નહિ પણ.....તમારા નછી કરેલા ધ્યેયને તમે તુરત પહોંચી શકશો. તમારું કાર્ય ઉત્સાહિત અને ઉમંગવાળું ગનશે, નિરાશા અને નિષ્ફળતા દૂર થશે.

‘ તમે વિશ્વાસુ છો એમ તમારા હૃદયને કહેવાયો, તમે પ્રમાણિકપણે તમારું કાર્ય કરો. તમારા ધ્યેય માટે તમે હંમેશા શ્રદ્ધા ધરો તો તમારું ધ્યેય તેની મેળે જ તમારી પાસે આવશે.

નંદવેર બી. નાણાવટી : મહુવા બંદર.

આપણું હાસ્ય સાહિત્ય

હાસ્યની મિમાંસા કરતો અભ્યાસપૂર્ણ નિબંધ

લેખક શ્રી હરસુખરાય ગોરધનદાસ માંડલીયા

[ગતાંકશ્રી ચાલુ]

‘આપણું હાસ્ય સાહિત્ય’ પરના લેખ માટે ગુજરાતના પ્રખ્યાત લેખક શ્રી, રામનારાયણ વિદ્યનાથ પાઠકનો અભિપ્રાય: લેખક પરનો પત્ર:—

પ્રિય ભાઈશ્રી,

જવાબ મોકલે આપું છું તે માફ કરશે.

તમારો લેખ વાંચી ગયેલ. તમારો પ્રયત્ન અભિનંદન યોગ્ય છે.

‘હાસ્ય’ વિવેચન માટે અધ્યાત્મમાં અધિક વિષય છે. હજી પછી તેના પર વિચાર કર્યા કરશે, અને માનસ શાસ્ત્રના અને વિવેચનના પ્રશ્નો વાંચશે. મને યોગ્યતા આ વિષય બહુ ગમે છે, એટલે સમાન ધર્મી તારૂં પક્ષપાત થાય એ સ્વાભાવિક છે.

એ જ.

રા. વિ. પાઠકના વંદન.

(૧) જ્યોતિન્દ્ર હ. દવે, (૨) રા. વિ. પાઠક તે સિવાય (૩) ‘ગુજરાતી’ (૪) ‘ગુજરાતી પંચ’ (૫) ‘માયા’ (૬) ‘મોજમજાહ’ (૭) ‘રવિવાર’ વિગેરે તરફથી પ્રસંશાત્મક અભિપ્રાયો મળ્યા છે.

કાવ્યો: આપણા સાહિત્યમાં એવાં જુદાં કાવ્યો રચાયાં છે, કે જેના દ્વારા શિષ્ટ હાસ્યરસ વ્યક્ત થયેલ હોય. તેમાંય ખાસ કરીને ‘કટાક્ષમય મૌલિક કાવ્યો’ તો ભાગ્યેજ હાથમાં આવે છે. આવાં કાવ્યો લખનારામાં રા. ભેકાર પહેલાં એકલાં અને અન્યેક ગણાતા; પરંતુ હવે તો ત્રીયુત દેવકૃષ્ણ પીતાબર જોષી, શ્રી. રસિક ભટ્ટ વિગેરે પછી સારાં કાવ્યો લખે છે. લોકભાષામાં કવિશ્રી ત્રિભુવન પ્રેમશંકર વ્યાસે લખેલાં એ ત્રણ કાવ્યો દ્વારા આ પ્રકારના હાસ્ય, રમુજ અને કટાક્ષ સારી રીતે વ્યક્ત થાય છે. એક ગામડીઓ શહેરમાં જઈ આવ્યા બાદ તેના મન પર શહેરના લોકોની, તેમની

રીતભાવોની, તેમની પદ્ધતિઓની શી અસર થાય છે. તે સંપ્રેક્ષ રીતે કવિશ્રીએ તેમના એક કાવ્ય “શ્વેરમાં જઈને આવ્યો છું અરજજી.” દ્વારા દર્શાવી છે. એ કાવ્યમાંથી થોડી ચૂંટી કાઢેલી કડીઓ અહીં રજુ કરું છું:—

શ્વેરમાં જઈને આવ્યો છું અરજજી...

(કવિશ્રી ત્રિભુવન પ્રેમશંકર વ્યાસ દ્વારા:

‘કટાક્ષમય મૌલિક કાવ્યો’ના નમૂનો)

શ્વેરમાં જઈને આવ્યો છું અરજજી,

શ્વેરમાં જઈને આવ્યો.....

વીજલી બતી રે લાગ્યો છું અરજજી,

શ્વેરમાં જઈને આવ્યો.....

બાયડા ને બાઈડીયું બેળા ભમે ને,
 નળઈં જેમ તેમ નાખે.....
 બાયડા દનરોજ મુશું મુડેને,
 બાઈડીયું 'બોડીયા' રાખે.....અરજી
 વાતું શીલુંમાં ડાયા ડમરા,
 બાસજીથી તો થાકે.....
 આલો વખાણે માલા બાંધને,
 માલો આલાતું હાંકે.....અરજી
 નાટક 'ચિનિમાં' ની નવી બવાઈયું,
 'પરેમ' ના સાળાં પાડે.....
 બાઈડાને બાઈડીની બેસરમી ઉપર,
 જોનારા તાળીયું પાડે.....અરજી
 મોટાં સોઝરાને મોટી સોઝરીયું,
 ભરી સબામાં નાસે.....
 ઝોના વખાણના સાપાં સપાયને,
 આખો મલક ઈ વાંસે.....અરજી
 બજાનારા તો પોચાંની હારે,
 રાત દી લમણાં ઝીકે.....
 'મરખસા' ઝોનું લોહી પી જાયસે,
 કટકું બસારા સીખે.....અરજી
 મોઢાં જીઓ તો પીળાં પસક ને,
 પટીયાં નવતર પાડે.....
 'ટાગક ટીગક' ને જોટા ખરસમાં,
 ધરનો દી' ઉઠાડે.....અરજી
 કેટલી રે વાતું કરવી બાંધલા,
 દવે ગીથો મું થાકી !.....
 દેહના હાસાં રતનની વાતું,
 બધીયે રઈ છે બાકી !.....અરજી

પ્રતિકાઓ દ્વારાપણ સારી રીતે હાસ્ય ઉત્પન્ન કરી શકાય છે. પ્રતિકાઓને બે વિભાગમાં વહેંચી શકાય, (૧) જેમાં લૈસીતું જ અનુસરણ કરી હાસ્ય ઉત્પન્ન કરાવવાનો પ્રયાસ થાય છે, અને (૨) જેમાં મૂળ કાવ્યના મધ્યવર્તી વિચારો (Central ideas) ની પ્રતિકૃતિ

કરી, કટાક્ષ અને સ્ત્રીજ ઉત્પન્ન કરી શકાય છે. આને અંગ્રેજીમાં Parody કહે છે. પહેલા પ્રકારના પ્રતિકાઓનો નમૂનો આ રજુ કરું છું:—

* સ્ટવ રે બોલે ને સગડી સાંભળેજી !

(શ્રી મેઘાણી કૃતિ 'ધણેરે બોલેને એરજી સાંભળેજી' થું રમુજ પ્રતિકાવ્ય)

સ્ટવ રે બોલે ને સગડી સાંભળેજી.....
 એક કાનેથી સાંભળી બીજીથી કાઢી નાખેજી
 એજી...સાંભળેરે નવી નવી વાત
 વેણે રે વેણે અસત અગિન ઝરેજી !... (૧)

બહુ દીન માથે ચાલું મુકાણી
 કોઈ દીન વળી કોઈ ઉભરાણી
 'એક રપેશ્વર' કરંત મરાણી
 કાજ ખૂન 'પીનું' ભોંકાણી !

હો.....સગડી બેની, સ્ટવ રે બોલેને. (૨)

પોકારે પેટનાં જીવડાં ચાહ વિનાજી
 પોકારે નિશાહિતારનાં માથાજી !
 'આ, આ' પોકારે ધડી ધડી,
 રકાખી એકની જગ્યા નહિ જરી,
 ખીચોખીચ સાડરા ખૂન ભરી,
 હાથ! તોય મ્હેમાનગીરી નવ થઈ !
 હો સગડી બેની, સ્ટવરે બોલેને. (૩)

(હોટેલમાં) સ્વદારના પો'રથી શરૂઆત થઈજી
 રાતમાં તો ખરી કમાણી રહીજી.
 આસલેટ તણાતો ડગારે ફુટયા
 'વાયસર' તણા રે ઢગલા ખૂટયા;
 પડીકાખંધ 'પીનું' રે ભંગાણી
 તોય કદી ઝારી ન બદલાણી !
 હો...સગડી બેની, સ્ટવરે બોલેને, (૪)

* આ કાવ્ય સ્વદાર જ બનાવેલું છે વળી તેને છપાથે પણ ત્રણ-ચાર વર્ષ થઈ ગયાં હશે એટલે ધણી ક્યાસ રહી ગઈ છે તે દરમિયાન કરવાની વિન વિ કરું છું.

રૂપક દ્વારા ખાસ કરીને બાળકોને રૂપે તેવી વાતોથી હાસ્ય ઉત્પન્ન કરી શકાય છે. દા. ત. 'જનવરની જન' નું કાવ્ય, 'ના, હું તો ગાઈશ!' કહેનાર 'ગઈઘરાજ' ની વાર્તા વિગેરે.

ગપ:—મિત્રોના સમૂહમાં ત્યારે આનંદનું વાતાવરણ જન્મ્યું હોય, ત્યારે રમુજની ખાતર ફાઈ (Intellectual) બુદ્ધિગમ્ય 'ગપ' દાંકે ત્યારે તેમાં વારતવિકતાનો અભાવ હતાં આખા સમૂહને ખૂબ આનંદ અને રમુજ મળે છે, 'જે ઘડી મોજ' અઠવાડીકના 'હારપાંક' માં હાથેથી એક વાત યાદ આવે છે: એ વાર્તાનું નામ હતું "હસનની ઇમર"।

એમાં એવું હતું કે હસન નામના એક ગરીબ શોકરને તેના શેઠે બીજા દહાડે તહેવાર હોવાથી પહેરવા માટે એક જુની-પુરાણી ઇમર કાઢી આપી. ઘેર આવી તેણે જોયું તો તેને ખચર પડી, કે તે ઇમર તેના માટે એટલી મોટી પડતી હતી, કે તેને બંધબેસતી યાય તે માટે ત્રણેક ઈંચ ઓછી કરવાની જરૂર હતી। આ માટે તેણે પોતાની સ્ત્રી, પુત્રી અને માતાની સમક્ષ કહ્યું કે: "રહવારે મ્હારે જહેલાં આ ઇમર પહેરીને શેઠને લાં જવાનું હોવાથી પરાદ પડે તે પહેલાંજ ત્હમારામાંથી કોઈએ આ ઇમર-રમથી ત્રણ ઈંચ કાપી મોટીયું વાળી દેવું।"

હવે એવું બન્યું, કે હસનની સ્ત્રી મોટાડી રાત્રે ઉઠી, ઇમરને ત્રણ તલ્લ ઓછી કરી મોટીયું વાળી સુષ ગઇ. મધરાત્રે તેની પુત્રી જંગી પડી અને પિતાની આજ્ઞા યાદ આવતાં પેલી ઇમરને ત્રણ તલ્લ કાપી, મોટીયું વાળી ઘડી કરીને મૂકી દઇ સૂઈ ગઇ. રહવારના વહેલી ઉઠી હસનની માતાએ પણ તે જ પ્રમાણે કયું! હવે ત્યારે રહવારના હસન રોડને ત્યાં જવાની તૈયારી કરતા લાગ્યો ત્યારે તેણે જોયું કે તેની ઇમર એટલી બધી ટુકડી ધર્મ ગઈ હતી, કે તે માત્ર તેને ગોઠવ્યું સુધીજ આવતી હતી!।

કમનસીબ હસનની સ્થિતિ પર દયા લાવી (આ વાર્તાની સમાસોચના કરતાં) શ્રી જુ. રાય ખંધડીઆએ લખ્યું કે મ્હને પણ મન થઈ ગયું કે લાવને! એ ઇમરને ત્રણ ઈંચ વધુ કાપી, 'હાફપેન્ટ' જેવી બનાવી હસનને પહેરવા લાયક બનાવી દઈ!।।।"

અતિશયોક્તિ : આપણી વાતોમાં આપણે આતિશયોક્તિ વાપરી, આપણું કાચ કરાવી લઈ, સામા માણસના મુખ પર સ્મિત ફરકાવી શકીએ. દા. ત. ફાઈ વ્યક્તિએ અમુક સ્થળે, અજણતાં, પોતાનો પગ આપણાં માર્ગમાં આડો આવે એમ રહેવા દઈ સ્થાન જમાવ્યું હોય ત્યારે તેને કહીએ કે "આપનો કુમલ પાડ" રહેજ દૂર લેજો કે!"

રાજ્ઞ ગમ્મત અથવા અગ્રેજમાં જેને 'Pun' કહે છે તેથી પણ, —ખાસ કરીને લખાણદાર આપણે હાસ્ય ઉત્પન્ન કરી શકીએ. દા. ત. સ્વેરવિહારી તેમની એક કૃતિ 'તખ્તસ મિમાંસા' માં કહે છે. અધિગી ઉપનામથી ફાઈ લેખક-વૃત્તમ કે લેખકર્તાએ માહું લખાવવાનું નથી.

વળી આપણે ઘણી વખત આનંદમાં એવા વિચિત્ર સજ્જનો પ્રયોગો કરીએ છીએ, કે જેથી ખૂબ દસતું આવે. દા. ત. "તારા આપાનું શું બચ!" તેને બદલે ફાઈ કહે છે કે: "કિમ ગર્જતિ તવ કુંધરસ્ય!"

હકા ચિત્રો : જે આપણે માસિકોમાં કે ન્યુસપેપરોમાં જોઈએ છીએ તે અમુક વ્યક્તિ કે બનાવને ઉદ્દેશીને હોય છે એટલે તેની પાછળ કોના ખાસ મર્મ કે કટાક્ષ હોય છે અથવા તે હકાચિત્ર (Cartoon) ની બનાવટ જ ખૂબ બુદ્ધિગમ્ય હોય છે. દા. ત. ત્યારે મદારમાં ગાંધીજીએ રાજકોટની લડનના અંતે કહ્યું કે: "હવે ત્હમારા માટે એક જ ઉપાય રહ્યો છે અને તે એ કે તમારે દ. વીરાવાગનો 'હુદય પસંદો' કરવા

પ્રયાસ આદરવો, ત્યારે આ કથન પર એક ફક્ત એક અકવાડીકમાં આવ્યું હતું; તે એવી રીતનું હતું કે તેમાં સુતેલા દ. વીરાવાળાની છાતી તરફ શ્રી. દેવરભાઈ અને વલુભાઈ શુકલ મહાન સંશોધનકારોની અદ્યતી ખુબ જમાના સાથે તાકી રહ્યા હોય એમ જતાવાયું હતું। અને નીચે એવા ભાવનું વાક્ય મૂક્યું હતું, કે: “દ. વીરાવાળામાં” હૃદય જેવી વસ્તુ છે કે જે તેની તપાસ!”

હવે આપણા જીવનમાં ‘હાસ્યરસનું’ સ્થાન’ શું છે તે અથવા આપણા જીવનમાં હાસ્યની કેટલી જરૂરીયાત છે તે જોઈએ. યુવાન લેખક શ્રી. કનુભાઈ મહેતા તેમના પુસ્તક “રસજાગની” ની પ્રસ્તાવનામાં લખે છે:-

“જીવનમાં જેણે રસ ન માણ્યો હોય એવો માનવી જગતમાં હોઈ શકે ખરો! જીવનમાં રસ ન હોય તો! રસહીન જીવન જીવવા કરતાં તો મૃત્યુ બહેતર નહિ!

“દુઃખ, ચિંતા, ગંજાની, શોક, ફરજિયાત-શક્તિ ઉપરાંત કરવા પડતા કામના ધસધોરા, આ બધાય જીવનનો હાસ કરનારો તરવો છે. રસ, આનંદ, મજા, હાસ્ય, પ્રયુક્તતા આ બધાંય તરવો જીવનના વિકાસને પોષક છે અને એટલે જ માનસશાસ્ત્રના નિષ્ણદોએ હાસ્ય, આનંદને જીવનમાં મહત્વનું સ્થાન આપ્યું છે.

“સખત કામગીરીમાંથી છૂટલ, પાકેલાં મનને મગજ રસકર્તા આનંદીત હાસ્યના કુવારા ઊભાતા વાતાવરણમાં મુખીએ તો એ થાક જોત જોતામાં બૂલાઈ જાય છે. તે મનુષ્ય ફરી પાડે તાજે પ્રફુલ્લ બની જાય છે. આ તાજગી, પ્રફુલ્લતા એ જીવનને પ્રારોગ્યનાં મુખ્ય પોષક છે, એ કોણ નથી જાણતું? Laugh and grow fat. Laugh & the world will laugh with you; weep and you weep alone!

“ જગતની જંગલમાંથી નીપજતા બધાં હારિક દુઃખોમાં જો રસ, આનંદ, મજા અને હાસ્ય મેળવાય તો એ દુઃખો લગભગ અર્ધ થઈ જાય. કદાચ બૂલાઈ પછુ જવાય.

આપણે આપણા જીવનનાં કેટલાંય વર્ષો અમુક કાર્યો પાછળ ફરજિયાત વેડેરી નાખીએ છીએ તેની આપણે કદી ગણતરી કરતા નથી! દા. ત. આપણે દરરોજ સરેરાશ ૪૦ મીનીટ જમવા વિ. પાછળ અને ૨૦ મીનીટ મળમૂલ શોચાદિ ક્રિયા પાછળ (સરેરાશ) કાઢીએ છીએ; વળી સરેરાશ ૭ કલાક સ્વપનમાં કલા-ડીએ તો પણ એ દિસાએ ૨૪ કલાકમાંથી ૮ કલાક એ રીતે (અલગત આવશ્યક કાર્યોમાં!) વેડેરી નાખીએ છીએ! તો શું આપણે પાંચ વર્ષ વધારે ખર્ચો, દરરોજના બે કલાક હાસ્યને ફરજિયાત સહમજી આનંદ, વિનોદમાં શામેલ ન ગાળીએ?”

આપણા સાહિત્યમાં હાસ્ય—આપણા સાહિત્યકારા જનતાને હાસ્યરસ પીરસવામાં સફળ થનારા લેખકો આગળીતે વેઠે ગણી શકાય એટલા જ છે. તેમાં જ ખાસ કરીને ‘શિષ્ટ હાસ્યરસ’ માટેની તંત્રીશાસ્ત્રોની ખૂબ તો આજુ જ રહી છે. એટલે આ મંગતે પહેાંચી વળનારા તો બહુ જૂન છે. અલગત, ‘શિષ્ટ હાસ્ય સાહિત્ય’ કોતે કહેવું તે વિષે પણ આજના આપણા લેખકોમાં અને તંત્રીઓમાં કિત્તે કિત્તે મત છે. આ માટે મહે’ ત્રણ-ચાર લેખ-કોને પત્ર દ્વારા તેમના ‘શિષ્ટ હાસ્ય સાહિત્ય’ વિષેના જ્ઞાતિમત મતો માગ્યા હતા.

(૧) શ્રી કેશવ દ. શેઠ જવાનમાં જણાવે છે કે:-

સંજ્ઞાગ્રતાથી હસાવાવનો પ્રયત્ન થાય તે સાચો હાસ્યરસ નથી.....શૈલી જ એવી હોય જે વ્યંગ્યોક્તિ દ્વારા વસ્તુ સ્વરૂપદર્શન કરાવી શકે; આવું સાહિત્ય યુગ્મરસાહિત્યમાં

પ્રમાણ્યમાં જુજ મળ્યું છે, એવો નમ્ર મત છે. હું કા રહેલ કે હુકાનું સાહિત્ય જેટલું જોવાય છે એટલું સમૃદ્ધ સળંગ સાહિત્ય નથી.....”

(૨) શ્રી. ગોપુલદાસ દારકાદાસ રાયચુરા [‘દાસવીવકા’] નો મત છે કે: ‘જે સાહિત્ય દ્વારા આપણે પોતાનો જ-મૌલિક હાસ્યરસ મળે તે જ શિષ્ટ હાસ્યસાહિત્ય. ગામગામી લોકોને આપણી પેઠે અંગ્રેજી વર્તમાનોના કાટુંતો વાંચવા મળતા નથી છતાં તેઓ દસી હસાવી શકે છે. તેઓના જીવનમાં પણ શિષ્ટ પ્રકારનું હાસ્ય છે. જુના દુહા, વાર્તાઓ વિ દ્વારા તેઓ શિષ્ટ હાસ્યરસ ફેલાવે છે. જોના રતી દ્રષ્ટિ અપણ જોઈએ; જો એવું હોય તો તેને ગામગામીથી પણ જોઈએ તેટલું શિષ્ટ, ઉંચા પ્રકારનું હાસ્ય પીરસવા માટે મળી રહે.’

આ સિવાય અન્ય ધણાય લેખકોના અને સાધારણ રીતે પ્રત્યેક વાચકોનો એવો મત ચોક્કસ હશે જ, કે જે સાહિત્યદ્વારા આપણે વાચકની હાસ્યવૃત્તિને પૂરજાદારમાં ખીલવીએ અને નિર્દોષ નિખાલસ કલમમાંથી નીતરેલું એવું હાસ્ય પીરસીએ તેજ શિષ્ટ હાસ્યસાહિત્ય કહેવાનું જોઈએ એવું મહાઈ તો માનવું છે.

આપણા ગુજરાતી સાહિત્યમાં જુના દુહાઓ, ગ્રંથો, કહેવતો વિ. દ્વારા હાસ્ય મળી આવે છે. જુના યુગના લેખકોમાંથી પ્રેમાનંદ, વિ. ની કૃતિઓમાં પણ હાસ્ય જણાતું. પ્રેમાનંદની કૃતિઓમાં ‘હાસ્યનાં હમકલાં,’ દલપતરામના નાટક [‘મિથ્યાભિમાન’] માં ‘હાસ્યનાં છાંટણાં,’ અને નવલરામના નાટક [દા ત ‘ભટ્ટનું બોપાણું’] માં માત્ર ‘હાસ્યનો ખવનિ’ જ માલમ પડે છે એમ કહીએ તો ચાલે. એ સિવાય પ્રાચીન સમયના પુરતકોમાં તો ખાસ કરીને ‘જિજ્ઞાસુ આદ્યાદ’ના વાકુ-યાત્રુર્વના હુકાઓના સમગ્ર રૂપે બદાર પડેલાં

પુરતકો મળી આવે છે; પરંતુ હાસ્યરસની ખરી સફળતા તો રા. બ. રમણભાઈ નીલકંઠથી જ થઈ કહેવાય.

આપણા હાલના હાસ્યરસ પીરસનારા લેખકોમાં જોઈશું તો જણાશે કે તેઓમાં મૈત્રિક હાસ્યરસ લખનારા બહુ ઓછા છે. આપણા જીવનમાં જણે હાસ્ય મરી ગયું હોય તેમ પારકું એકું-અજુકું હાસ્ય આપણે થા માટે સ્વીકારવું જોઈએ. પ્રયાસ કરનારાને જોઈએ તેટલું મૌલિકહાસ્ય મળી રહેજ.

આપણી હાસ્યનવલો: નવલકથાઓના રૂપમાં સળંગ વાર્તાઓ લખવાના પ્રયાસો અન્યત્ર આપણા લેખકોએ નહિ જેવા જ કર્યા છે; છતાં જ્યારે જ્યારે એકાદ નવું પુરતક બદાર પડે છે ત્યારે સમાલોચના કરનાર ખીજ એવાં અન્ય નવલોને ભૂલી જઈ કહે છે: ‘સ્વ. રમણભાઈના “ભદ્રંભદ્ર” પછી આ બીજું જ હાસ્યનું સળંગ પુરતક !’ હું માનું છું ત્યાં સુધી ઓછામાં ઓછાં એવાં ૭ પુરતકો તો આપણી પાસે છે જ:—

(૧) “ભદ્રંભદ્ર,” (૨) “જુની આંખે નવા ચરમાં,” (૩) “અમે બધાં” (૪) “કાવવાની કહાણી,” [૧-૨] (૫) “કનૈયાની કહાણી,” (૬) “સહચરીની શોધમાં,”

હાસ્ય નાટકો: ગુજરસાહિત્યમાં આ દિ-શામાં પણ નહિ જેનીજ પ્રગતિ થઈ છે. શ્રી મુનશીએ ‘મે ખરાબ જણ્યુ,’ ‘રેદ સંભમ,’ ‘કાકાની યશી’ વિ. સુદર નાટકોની જેટ ગુજરાતને ધરી છે. શ્રી રમણ વડાને પણ તેમની કૃતિઓ “જણ નાટકો” વિ દ્વારા ગુજરાતના યુવાન કુમારો રહેઝાઈથી ભજવી શકે તેવાં નાટકો આપ્યાં છે.

હાસ્ય કાવ્યો: મૌલિકકાવ્યો અને પ્રતિ-કાવ્યો: શિષ્ટ અને ઉચ્ચ પ્રકારના કાવ્યો સખ-

નારા આપણી પાસે બહુ ઓછા છે. તેમાંના ત્રણેકને અન્યત્ર આ લેખ દ્વારા ગણાવ્યા છે. તે સિવાય શ્રી. નટવર સુય, રામુ ઠક્કર, મુનિક-માર બટ્ટ વિ. ગણાવી શકાય.

આપણા હાસ્યલેખકો : તેમની શૈલી અને ખાસિયતો : “ ઉડતી નજર ” : આપણા હાસ્ય લેખકોમાંના સુપ્રસિદ્ધ, સારું લખનારા લેખકોની નામાવલી માત્ર ૨૦ થી જ અટકે છે ! તેમાંના પ્રથમ બાર લેખકોની ટુંકી પીછાન, તેઓની ખાસીયત, શૈલી વિગેરે પર યથારાશિત સિંહાવલોકન અહીં મુકું છું. તેમાંની બૃહદ્ગુણ સુધારીને વાંચવી !

(૧) સ્વ. રમણુભાઈ નીલકંઠ : ગુજર્ હાસ્યસાહિત્યમાં ડોકીયું કરતા પ્રથમ નજરે ચડે છે. સ્વ. રમણુભાઈ નીલકંઠની પ્રતિમા ! રમણુભાઈ એટલે મહાગુજરાતના ‘આદર્શ ટીકન્સ’ ! રમણુભાઈ એટલે મહાગુજરાતના માનીતા સાક્ષર-રત્ન, ગુજરાતી હાસ્યસાહિત્યનો એ પ્રથમ ઉપાસક : શિષ્ટ હાસ્યરસના સ્વતંત્ર લેખોની શરૂઆત કરી તે દ્વારા ગુજરાતની બહુસીકસ ફેરવવાની આશા સેવતા શિષ્ટ હાસ્ય-રસ ગુજરાતને પીરસનાર એ વીરસો અમર જ રહેવાનો !

ઉપહાસ અને કટાક્ષમય શૈલી દ્વારા તેમનું જીવનવાણી વિચારો પર કરેલા પ્રકારોથી બરખુર નવલ “ બદ્ધ-બદ્ધ ” આપણા સાહિત્યમાં મહત્વનું સ્થાન મેળવે છે.

(૨) રમણુભાઈની સાહિત્યસેવા હરમ્યાન પડે છે ઉભનાર અને સાથ આપનાર, વ્યક્તિ તે વિદ્યાખેડેન નીલકંઠ : ગુજરાતના એ પ્રથમ હાસ્ય લેખીકાને ગુજરાત કહી ન બુલે. સામાન્ય અનિષ્ટો પર કટાક્ષવાળી રહેજ કહીને જતાં વેગવાન શૈલીથી લખાયેલ તેમની કૃતિઓ સ્વ.

રમણુભાઈના ‘હાસ્ય મંદિર’ માં એકત્રિત થયેલી છે.

(૩) ત્યારબાદ આવે છે ગુજરાતના માનીતા અને સૌકપ્રિય થયેલા સ્વ. છોટાલાલ કાલાભાઈ જાગીરદાર ! પોતાના દુઃખી જીવનની દૂર દુશ્વેને દૂર કરી મહાગુજરાતને અદાર અદાર વર્ષ સુધી હાસ્યરસના અમોક્ષ રસથાળ બક્ષનાર એ ભાડીમે જાગીરદાર આજ ક્યાં છે ! “ સુરતના જીવનને તાદ્રશ્ય રીતે શબ્દના ઝોપ ચઢાવી સરળ રીતે ચીતરનારો એ જાદુગર બધાને હસાવી આજે પરમૌક સીધાચો છે. બંને ભોક્ષા કહે એ મૃત્યુ પામ્યો છે. પરંતુ પોતાના દિલના દર્દ છુપાવી જગતને હસામનનાર એ જાગીરદાર તો અજબ હતો અને અમર રહેશે ! ” [યશવંત મ. દેશાઈ] ગુજરાતે જાણે રહી રહીને તેમની કદર કરી હોયની તેમ તેમને મરણુપથારીએ ‘ગલિયારા પારિતોષિક’ મળેલું ! આવા અન્યેક હાસ્ય લેખકને જેટલી અજ-સિઓ સમર્પણ એટલી ઓછી છે. તેમજ તેમની નિખાલસ, સરળ અને સાદી શૈલીમાં લખાયેલ પાંચ સફળ કૃતિઓ; [૧] ઉંધીયું, [૨] રૂઝગા-કાકી; [૩] સગરસીયું; [૪] હાસ્ય રસિકા; [૫] હાસ્યભંડાર દ્વારા વૈજયંતી અધ્યક્ષાણીઓ અને સુરતના જીવનમાંથી સંસ્કારી જીવને ખૂંચે એવા એવા અનિષ્ટો ચૂંટી કહાડી તે પર સ્વ-રાજની ચળવળના દ્રશ્યો પર હાસ્ય અને કટાક્ષયુક્ત લેખો ગુજરાત માટે લખી આપી પોતાને હરહંમેશ માટે અમર કર્યો છે !

અને...એ ગુજર્ગીરાના સુમંતો સમા સાક્ષરોની દુઃખમય વાદ દેવગવતા એ જીવંત પાળીયા પઢાવી, હવે ફરીએ આપણે આપણા હાલના ઠંડાપરો તરફ !

(આ લેખનનો વધુ રમુજ ભાગ આવતા અંકે)

અભિનંદન

તા. ૨૨-૨-૪૦ ના રોજ સાંજના સાતથી સાતને પંદર મિનિટ સુધી ભાર્ગવી હરસુખ રાય ગોરધનદાસ માંડલીઆ જેમનો 'કચ્છનું સાહિત્ય' વિષેનો લેખ આપણા માસિકમાં

અગાઉ છપાયો છે તે બાદને મુખર્ષ રોચનથી દિંદ સમક્ષ હવાની મદદથી-રેડીયોદ્વારા ગુજરાતીમાં કચ્છનું સાહિત્ય વિષે રસિક વાનો કરવા આમ ત્રણ મહત્ત્વ છે, તેમને પુરસ્કાર શ. ૨૫) બહોર થએલ છે. તેમની આ ઉજ્જવળ કારકીર્દી માટે અમારા અભિનંદન.

વ્યવહારમાં પરમાર્થ

અનુ:—દાસાનુદાસ

મનુષ્યે વ્યવહાર એવી રીતે સાધવો કે પરમાર્થમાં સહેલાઈથી જોડાવાય અને પરમાર્થમાં જોડાયા પછી અવદાર, માયા, ભોગ, તૃષ્ણા તેને પાછો પાડી દે નહિ. માટે વ્યવહારમાં રહીને તમામ ઉપભોગ ન્યાય માર્ગે ભોગવી લેવા. તેમાં સાચું સુખ કે શાંતિ છે કે કેમ તે તપાસવું અને દુઃખરૂપતાનો નિશ્ચય બાંધી નિર્વિવશી સુખ મેળવવું. પ્રથમ ધર્મ પ્રાપ્ત કરવો, પછી અર્થ અને કામ, અને પછી મોક્ષ; એટલે ધર્મ પ્રાપ્ત થાય તો ન્યાયના ધોનજે દ્રવ્ય પ્રાપ્ત કરાય, ચરીરના જરૂરી વિકાસ માટે ભોગ ભોગવાય અને તેમાંથી સમજ લાઇ મોક્ષ માર્ગે જવાય જેનું વિષયોપસેવન નિર્વિવશી સુખ મેળવવામાં નથી પરિણમ્યું. તેનું વિષયોપસેવન વ્યર્થ જ છે. જેણે પોતાની જ્ઞાતિને વિષયોપસેવનના અંતમાં વિવેક પૂર્વક નિર્વિવશી સુખમાં જોડી છે, તેનું જ જીવન સાચું છે અને તેનું જ જીવન ધન્ય છે.

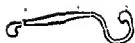
એકદમ પદાર્થોને તણ દેવાથી આપણે આધ્યાત્મિક ઉન્નતિ સાધી શકીએ તેમ નથી, કારણ કે મનુષ્યને પાંચ ઉદ્રિયો તેમજ ચરીર તથા મન પણ પ્રાપ્ત છે. આ સર્વ ઉદ્રિયો આલ જગત પ્રતિ વેગવાળી હોય છે. એ જ તેમનો ખોરાક છે, અને એ જ તેમનું જીવન

છે આ સર્વ કારણોના વેગને કોઈ અટકાવી શકે તેમ નથી. કદાચ કોઈ એકદમ અટકાવે તો લાભને બદલે હાનિ છે. મનુષ્યને ખાવા માટે, પહેરવા માટે, અને રહેવા માટે અન્ન-વસ્ત્ર અને ધરની જરૂર પડે છે. એ જ પ્રમાણે બીજી ઉદ્રિયોને તેના વિષયની જરૂર છે; કારણ કે તે સર્વનો બનેલો છે. હવે જો તે એકદમ આ પદાર્થોને છોડે તો ભ્રમિત થઇ જાય, માટે ધોરણથી ન્યાયપુરઃસર વિષયો સેવી નિર્વિવશી થવું.

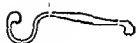
આપણા અંતઃકરણ પ્રતિ દષ્ટિ નાખી જોવું કે કયા કયા ભોગ માટે જ્ઞાતિઓ બળવાન વેગથી ઉઠે છે, અને પછી તે જ્ઞાતિઓને વિદિત ન્યાયમાર્ગે પોતીને વિવેક વિરાગને ધારણ કરવો અને આધ્યાત્મિક ચિંતનમાં સતત જોડાવું.

જન્મ થયા પછી ક્રમશઃ મનુષ્યનું ચરીર જેમ વધતું રહે છે, તેવી રીતે તેણે પોતાની આત્મિક દશા માટે પણ ક્રમશઃ ઉન્નતિ કરતા રહેવું આવશ્યક છે. જો દિનપ્રતિદિન આગળ વધવાનું અટકાવવામાં આવશે તો પ્રકૃતિના નિયમ પ્રમાણે અગદાર્થ જવું પડશે.

તારા પ્રાણ પ્રિય બહાને અર્પણ કર, નહિ તો યમદેવ તારી પાસેથી તે જગત્કાંતીથી લઇ લેશે.

કેની બૂલ....?

લેખક: શ્રીયુત્ કાંતિલાલ ર. મહેતા

સ્ત્રીની આંખો વારંવાર પુરુષ તરફ ફરતી
પણ પુરુષ તે જોતો ન હોય તેમ વર્તતો. થોડી-
વારે આંખોમાં આંસુ ઉમળ્યાં, આંખ અશ્રુભીની
બની, ચહેરો શીકો પડ્યો અને મન વ્યાકુળ
બન્યું; તો પણ પુરુષે મીઠા મીઠી રહેલ સ્ત્રીનાં
નયન તરફ રહેમની નિગાહ ન કરી હવે તો
વ્યાકુળતાની અવધિ ચર્મ. સ્ત્રીનું સર્વાંગ મૂંઝ
ઊઠ્યું. તેણે મૂંઝતાં મૂંઝતાં કુસકું ખાધું. છતાં
પુરુષનાં નયનો નીચે જોઈ રહ્યાં. તે કશું જોલ્યો
નહિ. પુરુષ તેની નીચેથી સરી જતી હોય
તેમ તેને લાગ્યું. ઉભય અવાક બની બેઠાં હતાં.

બપોર દરમિયાન બનેલી દષ્ટિ સમક્ષ તર
વરતાં હતાં. કોઈ કશું જોલતું ન હતું, પણ
તેઓનાં અંતઃકરણ બૂલનો પચાતાપ કરતાં
રહી રહ્યાં હતાં.

તેની સામે બૃતકાળ ઉભો હતો. બનેલા
નાદાન પ્રેમ પર તે હસતો હતો !

એક સમય હતો જ્યારે બને રસસૃષ્ટિમાં
નહાયાં હતાં. એકમેકથી હૃદયના તારો સાંધી
દિવ્ય ગાન ગૂંજ્યાં હતાં. સેવાય તેટલા દહાવા
લીધા હતા. નયનો દસી દસી ઘેર્યાં બન્યાં હતાં.

પણ આ તો હતી બૃતકાળની વાત !
અત્યારે હૃદયના તારો વૂટી ગયા હતા. દિવ્ય-
ગાન બસૂરે બન્યું હતું. જીવન દહાવામાં હળા-
હળ રેડાવું હતું. નયનો દગો દીધો હોય તેમ
નિસ્તેજ બની, સૂઝસાન બન્યાં હતાં.

સ્ત્રી કુસકા ખાતી રહતી હતી.

યુવક સંજ્ઞા વિહિન બની બેઠો હતો.

બધું ગંભીર ચેતનહિન બન્યું હતું.

માત્ર સ્ત્રીનાં કુસકા પ્રતિધ્વનિ પાડતાં પુરુષ
પાસે ઉત્તર માગી રહ્યાં હતાં. પણ.....ઉત્તર
ક્યાં હતો ?

એણે તો આંખો મીંચી મસ્ત ધૂધવતા
મહાસાગરમાં જંપલાવ્યું હતું. તેણે સ્વપ્ને પણ
કલ્પના નહોતી કરી કે સાગર તેને આમ ક્રાવી
દેશે. તેનાં જીવનને ખરાબા સાથે અથડાવી
ચૂંધી નાખશે.

એક હતો પુરુષ તે એક હતી સ્ત્રી !

પુરુષનું હૃદય હવે તેને સ્વીકારવા ના પાડતું
હતું. પણ સ્ત્રીનું હૃદય ! તે બિચારીનું હૃદય
પાલવ પાધરી પુરુષ પાસે સ્વીકારતી આશા
સેવતું હતું.

છતાં પુરુષ નિષ્કુર બન્યો હતો; સ્ત્રી
આંસુ સારતી હતી.

થોડીજ વારમાં દોટ મૂકવા જોટથી ત્વરાથી
પુરુષ નાસી ગયો. સ્ત્રી બેસી રહી પુરુષે દુનિયાનો
આશ્રય લીધો, સ્ત્રીએ સાગરનો આશ્રય લીધો.

એકનાં જીવન પર પાણી ફરી વળ્યું.

ખીજનાં જીવન પર રેનેહગંગાનું મોલું
ફરી વળ્યું.

—ને જીવન નાટકનો અંક સમાપ્ત થયો !

લક્ષ:—૧૬૫૭ શહેર પારી. સુનિલાલ ત્રીભોવનદાસના પુત્ર ભાઈ વસંતલાલના લગ્ન
રોજ ૧૬ ૪

મદ્રાસના શેર બ્રોકર અને અગ્રચણ્ય વેપારી શ્રી અંકુલાલ એમ. કોઠારીના પુત્ર શ્રી. દયાનંદનાં
લગ્ન મુંબઈના સર સુનીલાલ વિજયજીજીદાસના લાઈબ્રેરી રજીસ્ટ્રારદાસની પુત્રી બહેન મંદીરા સાથે.

શ્રી વલ્લભ ભજનમાળા

અવલોકન

ગુર્જર સાહિત્ય બોમમાં ચમકાર કરતા અનેક તારાઓથી નિરાળો રહી એક વિરલ તારો થોડો સમય યથા દર્શિગોચર થાય છે. તેનો પ્રચાન્ત સાત્ત્વિક તેજપુન્જ કેટલાયે સુમુક્તિઓનાં હૃદયાન્ધકારને વિહારી રહ્યો છે. આ ભજનમાળાના પ્રણેતા કવિ વલ્લભે સાત્ત્વિક શાન્તવૃત્તિના હોર્ષ અત્યાર સુધી પ્રસિદ્ધિ શોધી નથી. તેમના ગુણ પ્રચંસકાના તેમને પ્રસિદ્ધિમાં લાવવા અનેક ઉપાયો છતાં, તેઓ તો ઉદાસીનતા જ સેવે છે. ગુર્જરાનીઓમાં આપણા આ કવિ યથોચિત સત્કાર પામ્યા નથી. છતાં તેમના ઉજ્જવલ અંતરને શોક છાયા રૂપથી નથી, ગુર્જરગિરાના ચરણમાં બે ફોડી જેટલા સાહિત્ય મન્યો સમર્પ્યા પછી આ ભક્ત કવિ હવે કૌંક પ્રકાશમાં આવતા જાય છે.

આ ભક્ત કવિએ પોતાની લેખિનીને અનેક વિષયોમાં અત્યાર સુધી અજમારી છે. તેમના સર્વ મન્યોમાં તેઓ જગત પ્રતિ તટસ્થવૃત્તિથી જુએ છે. ગુણ દોષનું પૃથક્કરણ કરી, સારવસ્તુ દર્શાવી પરમથેય પ્રતિ સક્ષુ દોરી કવિ નિરાળા રહી જાય છે. ઉપદેશ આપવા પૂરતા જ કવિ જનતામાં ભળી એકતા અનુભવે છે. ઉપદેશમાં અત્યંત આગ્રહ સેવતા નથી. આ ભક્તકવિના પાછળના મન્યોમાં ચિન્તનનો ભાર વધેલો જાય છે, અને હવે તો તેમની હૃદયવીણામાંથી ભક્તિ પ્રધાન જ સર નીકળે છે. તેમનો પક્ષપાત ભાવના પ્રતિ વિશેષ છે. અનેક વિષયો પ્રતિ પોતાની ત્રિરા વહેવા દીધા પછી, તેમનો ઝોક ભક્તિ તરફ થયો છે, અને તેથી તેમને આત્મ સંતોષ થયો હોય તેવો ભાસ થાય છે. આ 'ભજનમાળા' માં કવિ હૃદયની ભાવના સંગીતમાં આવિષ્કાર પામે છે

અને કવિનો મનમધુપ ભક્તિપુષ્પના મકરંદમાં જ લુપ્ત થતી રહે છે.

ભજન સાહિત્યે ભારતીય સંસ્કૃતિની સમૃદ્ધિમાં અમૂલ્ય ફાળો આપ્યો છે. સંસ્કૃત ભાષાના યુગ પછી લોકભાષામાં જે સાહિત્ય પ્રવાહ વહ્યો તેમાં સરદાસ, તુલસીદાસ, નંદલાલ, કેશવ, નરસિંહ મહેતા, મીરાંબાઈ, આદિ કવિવરોએ અમઝાગ લીધો છે. વાણિજ્યપ્રધાન ગુજરાતને ભક્તિનો ઉત્તમ વારસો આપનાર નરસિંહ, મીરાં, દયારામભાઈ વગેરે ભક્ત કવિઓ જ છે.

આવા ભજન સાહિત્યથી જનતા પોતાનું કલ્યાણ સાધી શકે છે. આ સાહિત્યમાં કાબલ સર્વ જ નગર પડે છે અને પોતાના વિશિષ્ટ ગુણથી લોકહૃદયમાં પોતાનું સ્થાન લે છે. પ્રાકૃત કાબો ભણે ત્રિવર્ગભિમુખ જીવેને ક્ષિત્ર સાથ પરંતુ આત્માભિમુખ કે મોક્ષપ્રેમ જીવેને માટે તો ભગવદ્વચથી અર્કિત કાબો વિના ઈતર કાબો ક્યે નહિ. માનસસર નિવાસી હોય. ઉચ્છિદ્યગર્ભાથી પોતાની તૃષા ન જ છીપાવે.

આ 'ભજન માલા' તેવા આત્માભિમુખ જીવેને ભજાનંદનો આસ્વાદ દેવા યોગ્યેલી છે. કવિએ પોતાની વાણીને પ્રાકૃતવસ્તુ નિરૂપણમાં વિનિયોગ નથી કર્યો જગતના નાથ પરસજના ગુણાનુવાદ મારામાં જ કવિનું તાત્પર્ય છે. આ 'માલા'માં સર્વ પુષ્પોમાંથી ગ્રેમ, રેનેહ, ભક્તિનો પરિમય પ્રસરે છે અને સંસારની વિસ્મૃતિ કરાવે છે ગ્રેમ-ભક્તિમાર્ગના સર્વોત્કૃષ્ટ ગુણો શ્રી મળંજનાના ભાવને અનુસરી કવિએ ભક્તિ પ્રવાહ વહેડાવ્યો છે. આનંદમય પ્રજુનો ગુણાનુવાદ જનજોગ્ય લાપામાં પોત્યો છે. લોક પ્રસિદ્ધ રાગરાગિણીઓ પસંદ કરી

આ ભજનમાલાની ઉપયોગિતા બહુ જ વધારી છે. ગેયતા વિનાનાં કાવ્યો વિદ્વાનોને જ બોગ્ય બને છે. ભાષાસૌષ્ટવ અને પ્રસાદ તો ભારેભારે ભાષા છે. પ્રથમ દષ્ટિપાતે જ વાચક તેના રસ-પ્રવાહમાં તણાઈ રસ મુગ્ધ બની જાય છે.

આ 'માલા'ના મનોહર પુષ્પો અત્યંત કામલ છે. તેનો મીઠો પરિમલ દૂરથી પણ આપણા અંતરમાં પ્રવેશી સંસારની વિરમ્ભિતિ કરાવી બ્રહ્માનંદનો ભોગ કરાવે છે. તેમાં રહેલા રસની મિર્મિમા કરવા સમર્થ સમીક્ષકની અપેક્ષા રહે છે. અત્ર તો આ માલાના યોગક અતિ કામલ કુસુમોના પરાગની સુગન્ધ લેવી બસ થશે. કવિ બાજુ આડંબરમાં લેશ પણ રાચતા નથી. પોતાના હૃદયનાથને આંતર સામગ્રી જ ધરે છે. સંયોગ કરતાં વિયોગમાં ઔરવાની તેમની અભિલાષા સર્વત્ર દૃષ્ટિગોચર થાય છે. કવિ ક્યાંક પ્રેમધેલી વનિતા બની પોતાના પ્રિયતમને પ્રેમાર્દ્ર નાદે બોલાવે છે; ક્યાંક સ્નેહભૂમિ બની સ્વપ્રિયને સ્વહૃદય કુંજમાં જ વિલાસ કરાવે છે. ક્યાંક વિયોગિની મજબાલાની જેમ હૃદયસ્વામીને મળવા કશું આકંઠ કરે છે. કવચિત્ અનુરકલ સ્વાધીન પતિકા જેમ આત્મગૌરવ અનુભવે છે કવચિત્ પોતાની અકપતાનું જ્ઞાન યતાં દીનભાવે પ્રભુને પામે છે. કવચિત્ સર્વાત્મભાવનો ઉદ્દ્યોધ યતાં સર્વત્ર પોતાના મનમાન્યા પ્રભુને જ નિહાળે છે. આમ આ ભજનમાળા પ્રાયઃ સર્વ રસ-ભાવની દશાનું નિરૂપણ કરતી મુમુક્ષો-મક્તોના કંઠાસને વિરાગવા યોગ્ય છે. વિવિધ ભાવ સૂચક કવિહૃદયનું પ્રતિબિંબ પાકતાં કેટલાક ભજનોના સૂક્ષ્મ ભાવનું દર્શન કરીએ. 'બને તું નાથ ! નદવર તો બનું કું બંસરી તારી' આ ગઝલમાં સ્વપ્રિયતમ સાથે નિત્યસંયોગ અનુભવતા તલસતી અજગાની અભિલાષાનું કેવું ભાવનામય ચિત્ર આલેખ્યું છે ! પ્રેમમુગ્ધ

બાજા પોતાના પ્રિયરી કાઈપણ અવસ્થામાં વેગળી થવા હચ્છંતી નથી. બંસરી બની કે સરિતા થઈ, કે ચક્રારી થઈ પોતાના પ્રાણુનાથનો દિવ્ય સંજોગ તલસે છે.

'ધરે તો આવળે માવા, દહોં માખણ મધુ-આવા' આ ગઝલમાં સંયોગ તરસતી વનિતા માખણના મિષ્ટથી પ્રભુને સ્વમૃદે નોતરે છે અને રસોક્તિથી 'ચતુર ધનસ્યામ છુતારા' નેકે જગતમાં 'ચોર જણીતા' છે છતાં તેમને સંતાડવા હૃદય કુંજ-આપવા તત્પર બને છે. આ 'નિરક્ષર ભામિની બોળી અતિ દીન થઈ પોતાની નિઃસાધનતા પ્રકટ કરે છે અને પોતાનો 'પ્રેમનો દાવો' વિચારવા પ્રભુને પ્રામે છે. એવીજ બીજી ગઝલ "પ્રભુદારે પધારો તો, હૃદયની વાત કહેવી છે" માં પોતાના જુગજુના નિઃનતાની યાદ દેવકાવી અંતરના દાઢ શમાવવા પોતાના હૃદયવલ્લભને પાસવ પાથરે છે. મજબૂત વનિતાનો આલૈકિક રસ પ્રાકૃત લોકથી અગાત છે એમ કવિ ધ્વનિ કરે છે.

વિરહિણી સલનાનો આર્તનાદ અને ઝંખના પથરને પણ પીગળાવે છે. નીચેની ગઝલમાં 'કનૈયા નદના લાલા, હવે હવે થાય છે લાલા' આ કાવ્ય વિરહાર્ત મજગાળાની દ્યોતપાદક દશાનું આબેહુમ ચિત્ર છે. 'સોસમાં કાલા સુકાણી' છે અને અંતરમાં 'જાલા' પાયાં છે. રીનાયાને વધુ નહિ રીનાવવાને વિનવે છે.

એ કરતાં પણ વિશેષ વિરહી દશાનો ખ્યાલ આપતી લૈરવી ગદ્ગદકંઠે જ સહૃદય રસિક વાચક ગાઇ શકે 'ક્યાં છે કુંજવિહારી સખીરી, ક્યાં છે કુંજ વિહારી,' ગોપકુહારી રાધિકા 'હન-માદ દશા' ભોગવે છે અને ધડી ધડીમાં મૂર્છાવશ થાય છે એ સ્નેહરાગીની વિરહ દશા સાથે સમજાવ ભોગવતા પંખીઓ પણ 'ગૂમધૂમ' બેસા છે. કવિ શ્રીરાધિકાનો વિરહોન્માદ જોઈ 'સંસારી આલમ' ને પણ રોવડાવે

છે. અને 'સ્વામ સુંદરનાં દર્શન વિના જીવંતીને' "હું છુદ્ધ દાસ તારો, પ્રભુ શરણમાં સ્વીકારો" આરી કરી પોતાનો હૃદય મર્મ પ્રગટ કરે છે. "ચાલ્યા સમજીને શરણુ" લે સુંદર સ્વામનું રે"

હાલિંદીને કંઠે નંદલાલને નિરખી મુગ્ધ, 'આગ્યો હું તારા શરણે સુંદર સ્વામજી રે' અનેથી મંજલસના પોતાના હૃદયવદલખનો ન-
પુશીખશ્રૃંગાર વર્ણવી તેના સ્વરૂપનું નિરૂપણ કરે છે કે

પટપીત રમ્ય ધારે ગોકુલે ધેનુ ચારે,
એની આંખના ઇસારે, ફરતી આ વિશ્વમાલા.

પ્રત્યક્ષબદ્ધ નાચે, મંજનારી સંગ રાચે,
નવનીત નિત્ય યાચે, નાચે છતાં નિરાળા.

આંખનાં પલકારે વિશ્વને નચવનાર પર-
બદ્ધને વશ કરી નચવનારી મંજનારીના પ્રેમની
પરિસીમા સાથે યુક્તિપૂર્વક બદ્ધની. વિરૂદ્ધ-
ધર્માશ્રયતા દર્શાવી છે. બદ્ધને સદાય પરોક્ષ
ગણી ઉપાસના કરનાર યાનીઓની ભાવનાથી
પર ચક્રને ભક્તિવશ પરબદ્ધ ભક્તો પાસે
પ્રત્યક્ષ અને છે એ સર્વશાસ્ત્ર સિદ્ધ સત્યનું કેવી
રમ્યભાષામાં નિરૂપણ છે !

સર્વત્ર બદ્ધ ભાવ રકુર્તિ કવિને માય છે
ત્યારે કવિ ગાય છે કે

" ધટધટમાં ગિરધારી સખીરી,
ધટધટમાં ગિરધારી "

અવિદ્યાનું આવરણ દૂર થતાં કવિની દષ્ટિ
સર્વત્ર બદ્ધ નિહાળે છે.

આ ભજનમાધ્યામાં પ્રભુશરણાગતિ ઉપર
કવિએ અનેક સ્થળે ભાર મૂકી, પ્રભુકૃપા અને
જીવનના દૈન્ય વિના નિરતાર નથી, એમ પ્ર-
તિપાદન કર્યું છે.

પ્રેમ મહિમા ગાઇને, પ્રભુ બહારની વસ્તુથી
રીઝતા નથી એવા પરમ સિદ્ધાન્તનું કવિ
સુંદર બાષામાં દિગ્દર્શન કરાવે છે ?

'પ્રેમ હોય ત્યાં હું જતો,
વિદુરજી પ્રેમ હોય ત્યાં જતો'

ભક્તના પ્રેમે ભગવાન પોતાની આત્મા-
રામતા વિસરી જાય છે એ ભાવનાનું આલેખન
કવિએ અતિ કામલ રસપ્રચુર બાષામાં કર્યું છે.

જીવોને અધિકાર પરત્વે બોધ આપવામાં
કવિએ બહુ વિવેક કર્યો છે. સન્માર્ગ સતસંગ
વિના સ્વરૂપ નથી, તેથી સતસંગનો મહિમા
ભાવમય બાષામાં વર્ણવ્યો છે. જીવોને યુક્તિ
પૂર્વક બોધ દેવા ક્યાંક કવિએ સળંગ રૂપકનો
પ્રયોગ બહુ સુંદર કર્યો છે.

'જનગો જનગો જીવરાજ બાપ, બુદ્ધિબાઇના કંથરે'
આમ અનેક પ્રકારે આ ભજનમાધ્યામાં જીવને
શ્રેયસ્પંથ દાખવી કવિએ પોતાની પરહિત
પરતા દર્શાવી છે. કવિએ લોકમય રાગરાગિણી
આવે કાબોમાં ગુંથીને જનતાનાં હૃદયમાં પ્રવેશ
કરવાનો સફળ પ્રયત્ન કર્યો છે. આ 'ભજન-
માળા'નાં દિવ્ય પુષ્પોની સુવાસ લેવા દરેક
સહુદય શ્રેયસ્કામી આ માધાને સ્વકંઠે આરોપરો.

સુંદરલાલ માણેકજી દ માધાણી

વેવિશાળ—જસદાણુના હાલ દીલ્લી રહેતા બાપ રૂઝાચ જેથંકર કલ્યાણીનું વેવિશાળ
ધમતરીના શેઠ મથુરદાસ સુંદરજીની પુત્રી વાસંતી સાથે.

મીરત-રાઠેક ત્રીકમજી ગોવિંદજીની પુત્રી ચિ. પ્રકાશતીનું વેવિશાળ સરશીયાના શા
જગજીવનદાસ હરજીવન મૂળાળાના પુત્ર ચિ. જગલાલ સાથે.

લાવનગરના ગાંધી જગલાલ મણિલાલના પુત્ર હિંમતલાલનું વેવિશાળ ધ્રાંગધાના હાલ
અમદાવાદ રહેતા છોટલાલ જૂહરદાસની પુત્રી ચિ. જસોદા સાથે.

સંસાર એક અલૌકિક નાટકશાળા

યુવક યુવતીઓએ પ્રેમના પગથીએ ચઢતાં અનુભવ અને
વિચારમાં કેળવાવાની બારે જરૂર

★ ★

ખુદ ઇશ્વર પણ સ્વતંત્ર નથી તો મનુષ્ય કોણ માન ?

[રજુ કરનાર:—શ્રીયુત કેશવલાલ ભીખાભાઈ મણીઆર]

મહાત્મા પુરૂષોત્તમ સ્વરૂપે

મહાત્મા પુરૂષોત્તમ અનેક રંગી મહાત્માઓ
મનાય છે. કોઈ મહાત્મા એકાગ્ર ચીતે આ-
ત્માના કસ્ટાણુ અર્થે પરમાત્માનાં પ્યાનમાં,
તેના ભક્તિરસમાં તથા રહસ્યભરેલા ઉચ્ચ
તત્ત્વધ્યાનમાં તદ્દરૂપ થયેલા હોય છે. તેઓ એકા-
તવાસી હોય છે. તેઓનો આહાર ફક્ત ફળ-
ફુલ, બાહ્યપાલો અને કંઈમુળ હોય છે. તેઓ
જગતની લીલામાં પ્રવેશ કરતાં નથી. પહોડો
તથા નિર્જન સ્થળોએ શાંતિમાં સ્થીર થયેલા
હોય છે. કોઈ પણ પ્રકારની સંસારિક ઉપા-
ધિઓથી મુક્ત થયેલા હોય છે. સધળું ચિત્ત
પરમાત્માનાં ભજન, કિર્તન અને તેની અસૌ-
કિક લીલામાં તક્ષીન થયેલું હોય છે. કેટલાક
મહાત્માઓ દુનિયાનાં રાજરંગની ખીલવણીમાં
ખીલી રાજતંત્રના રસ ઝીલી જનતાને તેવા
રસરંગમાં ઝળોળે છે. કેટલાક મહાત્માઓ
તામસી પ્રકૃતિના, કોપી સ્વરૂપોવાળા, દુર્નિ-
યાના સકળ શાસ્ત્રોના નળે અનુભવી એવા
અભિમાનમાં ડોહતા હોય છે. કોઈ મનરંગી
મનને ન્યાં ત્યાં હિડાડે છે. પખીની માફક
કેટલાક તનરંગી હોઈ પોતાનું તન ચીત્રવી
ધીર રીતે બિલ બિલ રંગોથી રંગી સાંસારિક
જનતામાં ફરતા ફરી, પોતાની કપટકળામાં
પોતાનો સ્વાર્થ પુરો કરતા જણાય છે. કેટલાક

મહાત્માઓ જનસમુદાયમાં પ્રવેશી પ્રજાને
શાન્તિ, સહાયરણ, રીતીનીતિ, વિવેક, લાજમર્યાદા
અને સલાહસંપ તથા એકતાથી, ભાતૃભાવથી
પરસ્પર રહેવાના ઉપદેશો કરી જગતમાં પોતાના
ઉત્તમ અને પવિત્ર વર્તનવાળા જીવનથી કીર્તિ
અને પ્રભુપદ જોડું માન મેળવે છે. કેટલાક
મહાત્માઓ પોતાની પ્રચંડ વાણીના પ્રવાહથી
પ્રજા પ્રજામાં અનેક પ્રકારના આવેશ ભરેલા
કુસંપ ફેલાવેલા ઉપદ્રવ ફેલાવી દેશ અને પ્રજાને
અશાંતિ, અનીતિ, અસત્ય અને અત્યાચારમાં
ફોરી મનરંગી રંગો ફેંક્યા કરે છે. કેટલાક સત્-
રંગી સાચાનું જ સેવન કરનારા, કેટલાક માયા
રંગી-લોભથી ભરેલા લોકોને પ્રપંચથી છેતરી
જાડુધ અમતકારો ખતાવી ચાલાકીથી ધન હુંટતા
જણાય છે. કેટલાક ભગવા ધારી, સમાધીસ્ટ અને
ચંચળ ચંકાર નયનવાળા, સુંદર સ્વરૂપવાળા,
ગૃહસ્થીઓના ગૃહોમાં નિવાસ કરી પોતાના ઉચ્ચ
વર્તનના કપટ ભરેલા વર્તનો ખતાવી લોકોમાં
આરથા જમાવે છે. માન મેળવે છે. સ્ત્રી પુરૂષો
તેના ભક્તો અને છે. તેનાં દર્શન કરવા દોડે
છે. કુલ પાનથી સત્કારે છે. તેમના ચરણો સેવે
છે. સ્ત્રી વર્ગ લાલચથી પૂળે છે, બળે છે,
અને અનીતિના સેવનમાં ફસાય પડે છે. પોતાની
વિવિધ આશા તૃણા તૃમ કરવા લોકો આવા
દોંગી વેશધારીની આસપાસ ભમતા રહે છે.

તેઓ ન્યાં ન્યાં જાય ત્યાં ત્યાં તેમની પાછળ : પરમાત્મા સફળ કરશે, સ્ત્રીપણ્ડાની મર્યાદાઓ દોડ્યા કરે છે. દુનિયા દોરંગી-પચરંગી છે. માયામાં લુપ્ત થઈ ગયેલી છે. લોકોને મન ઇચ્છીત મુખો ભોગવવા માટે ધન-પૈસા નોંધે છે. કોઈ ચક્રાર તનરંગી આવા લોભીયા લોકોનું ધન ચતુરાઈથી મેળવી પલાયન પણ થઈ જાય છે. દુનિયા અજગ રંગ રાગથી ભરેલી છે. વિદ્વાન અને છુદ્દીમાન જનતા પણ આવા અવધુતોથી છેતરાય છે. માટે આ મનુષ્ય જીવનમાં યાન, અભ્યાસ, અનુભવથી લોભ, લાલચ અને આશા તૃષ્ણા રાખ્યા સિવાય ઉત્તમ વિચાર, વાણી અને સદ્વર્તનમાં રહેવું એજ શ્રેયકારક જણાય છે. ધન અને સુખના વલો-પાત કરતાં કરતાં જીવનું અને જીવકપટથી બીજાનું ધન હરી લેવા પ્રયત્નો કરવા તથા ધન પ્રાપ્તિ માટે જીવલેણ હુમલા કરવા અને ગમે તે પ્રકારે પૈસા મેળવવા નિત્ય પ્રયત્નોની બાજુએ ગોઠવી એક બીજાને છેતરવા ચતુરાઈ કરવી એ મનુષ્ય જીવન નહિ પણ આ જન્મો-અધમમાં અધમ મનુષ્ય તરીકે જીવે છે, એમ સમજાય છે. કોઈ ધુતારા દોંગી સાધુ પ્રહાત્માઓથી લાલચ કે લોભથી ફસાવું નહિ લોકો પૈસા-ધન માટે તરફડે છે, પણ કોઈ ધનના ભંડાર આપી દેવું નથી, માટે એવી માયાની જાળમાં ફસાતાં વિચાર કરવો.

યુવક યુવતીઓને થો યોગ

યુવતીઓ, તમને મહારાં અભિનંદન છે. ફળવણી લઈ યાન પ્રાપ્ત કરવા તમે ધણી આગળ વધો છો. તમે દેશની અમુલ્ય દોલત છો. સૃષ્ટિના ઉત્પાદક છો. હિંદની દરેક મઠ કુંજો તમારાં યુવતી પગલાંથી રળીવામણી અને આનંદમય છે. સંસારની યાત્રા માટેના રથનાં તમે ઉત્તમ સારથી છો. પ્રજાનાં રક્ષક અને પાળક છો. તમારી હસ્તી અને રિચાત સંસારનું ઉત્તમ સ્વરૂપ છે. તમારી શ્રેષ્ઠ લાવનાઓ

અંગીકાર કરી તમારું સ્ત્રીત્વ તેજોમય પ્રકાશનું રાખી સુખી જીવને જીવજો, તમે સ્વચ્છતા, સાદાઈ અને પ્રભાવશાળી રહેણી કરણીમાં રહેતાં શીખ્યા છો તે સદા સર્વદા ખત રાખી સાચવજો. વિદ્યાદાન મેળવવામાં તમે એટલાં બધા પ્રવીણ છો કે તમને સજ્ઞા કે શીખા-મણીની લેણ પણ જરૂર હોય નહીં. સંસારના બાહીર રંગરૂપ અને રાગમાં લોભ કે લાલચથી તમે ફસાવ તેમ નથી. તમારી વીદ્યતા તેવા માર્ગે જતાં તમને અવશ્ય શકશે જ. અને તે માટે તમે તમારા હૃદયમાં યાનમંડાર ભર્યાં. જેટલું યાન તમેથી છીદાયું તેટલું યાન તમે ઝીંધ્યું. તમે સ્ત્રી પ્રકૃતિ સ્વરૂપ છો. સંસાર ક્ષેત્રમાં પ્રવેશવાનાં છો. યુવાવસ્થા એ સંસાર-ક્ષેત્રનું પ્રથમ પગથીયું છે. મોહમાયા અને લાલચ એ આ સંસારના વિચિત્ર રંગો છે. અને તે યુવાનીમાં મનને ડોલાવે છે. પણ યાનગળથી અંકુશમાં રખાય છે. પછી યુવતી હોય કે યુવક હોય. યુવાની દીવાની છે, સફળ જગન (સંસાર) પ્રેમમય છે. જગત સ્વાર્થી તેમ પ્રેમ પણ સ્વાર્થી જણાય છે, પ્રેમ અખંડ અચળ નથી. પ્રેમ કરવો રહેલ છે, નીમાવવો પણ મુશ્કેલ છે. તૃપ્તિ નથી. અખંડ પ્રેમ પાત્રો કોઈ વીરલાજ હોય છે. દેખાવમાં પૂણું પણ અંતરમાં અપૂણું. દુનિયા દોરંગી-પચરંગી છે. યુવાવસ્થામાં યુવક યુવતીઓની ચિત્તવૃત્તિઓ અચ્ચલ હોય છે. ચિત્તવૃત્તિઓ દેહની સપ્તળી નસોમાં આનંદ, ઉદ્દાસ અને આશાનું રક્ત દોડાવ્યા કરે છે. યૌવન રસને પ્રભાવ જે પીએ અને પાળ તેજ અનુભવી શકે છે. મદમાતી ડોલતી યુવાનીના રંગ ખીલે જાય છે. પુરૂષના ચક્રાર નયનમાં સ્ત્રી પ્રકૃતિનો પ્રકાશ પડે છે, સ્ત્રીના નયનમાં પુરૂષ પ્રકૃતિનો પ્રકાશ પડે છે. આ પ્રકાશના પ્રભાવથી પ્રેમનાં કિરણો પરસ્પર અંતરમાં ફેલાય છે.

અન્યૈશ્વર્ય પ્રેમરસ પીવા તલપા કરે છે. પ્રેમની જ્યૈત્ત ઝળક્યા કરે છે. દીપકની આસપાસ પતંગિયા જેમ ફરે તેમ પ્રેમની ઝળકતી જ્યૈત્તની આસપાસ યૌવનમાં આરૂઢ થયેલા યુવક યુવતીઓ પ્રેમ સામગ્રીઓ સજી વિલાસ વિહારી પંથના પ્રેમી બને છે. પરસ્પર પ્રેમ જ્યૈત્ત પ્રકટાવવા મનને વલોભ્યાં કરે છે. વિદ્યારી મુખે માણુવા એકબીજા સાથે હરે ફરે, પ્રેમ સાંકળોમાં સંકડાય, પ્રેમરસ પીથે અને પાય. પ્રેમ રસનો અંત આવે, પ્રેમ સાંકળોમાંથી છુટવા ફાફાં મારે છે, નવી નવી યૌવનમાં ખીલતી આકર્ષક સૌન્દર્યની મુતિઓની શોધમાં ફરતા ફરે, યુવાની દીવાનીમાં દીવાના બની અંચળ ચિત્તવૃત્તિઓને વિષય વાસનામાં બહેકાવ્યાં કરે.

યુવક અને યુવતિઓને નરૂ એ બોલ.

અંચળ ચિત્તને ગમે તે રસ્તે જતાં અંકુશમાં રાખજો. તમે ખુદીથી હરોહરો, આનંદ છીલો પણ તમારી પવિત્ર યુવાવસ્થા નીતિ અને મર્યાદાના અંકુશમાં રાખી ન્યાં હો સ્વાં યોગ્ય આચરણથી વર્તશો તેમાંજ સુખ અને ખરો આનંદ સવાયેકાં છે ક્ષણિક તુલ્ય વિષય સુખની તૃષ્ણામાં અયોગ્ય અને અનીતિના માર્ગોમાં ફસાવું, પવિત્ર અંગ બ્રહ્મ કરવું, સંસારમાં કલકીત થવું, એ ઉત્તમ સ્ત્રી પુરુષોત્ત્વ બુદ્ધિ નથી. નિર્દોષ રમત ગમત અને આનંદ કરવા મલાળ અને મર્યાદાથી વર્તવું એજ આ યૌવન અવસ્થામાં પોતાનું ચોખું, જળ અને શક્તિનું રક્ષણ કરવું એ શ્રેષ્ઠ છે.

પુદ્ગલ અંધર પણ દેવતાંત્ર નથી.

હમણાં ચાલુ સમયમાં દંપ્તક લુદાં જ રંગદંગ જણાવા લાગ્યાં છે. યુવક યુવતીઓ, બોલવા ચાલવામાં, હરવા ફરવામાં, લગ્નવાંચવામાં, રમત ગમતમાં, એક બીજાં હો મળે તેવાં કાષ્ટને કાંઈ કહેવા જેવું કે દીક

કરવા જેવું હોય જ નહીં, દુનિયાના લોકો વિચિત્ર નજરે નીકળનાં હોય છે, તેઓને જેવી તેવી નીકા કરવાનો સ્વભાવ જ પડેલો હોય છે. પોતાની નજરે જે નવું કાંઈ જુવે તેને રંગ ચઢાવી લોક સમુદયમાં ફેલાવતા હોય છે. જે આપણે પવિત્ર. નિર્દોષ, સદાચરણી અને નીતિમાન છીએ તો પછી એવા જુદા ગુમંગાન ઉડાડતા લોકોની નીકાને જરા પણ મચક આપવાની જરૂર નથી. આપણે ગમે તે સ્થળે હોઈએ, નિશાળમાં, કોલેજમાં, એકાંત સ્થળોમાં હરવા ફરવામાં, જ્યાં સાથે હોઈએ ત્યાં, આપણે યુવાવસ્થાને પવિત્ર ધર્મ જ્યાંસુધી કુમ રાવરયા ભોગવતાં હોઈએ ત્યાંસુધી સુસ્તપણે, અઝગ-તાથી કોઈ પણ પ્રકારની, પિકાર વાસના સેવ્યા સિવાય, માન, વિવેક, મર્યાદા અને પવિત્રતામાં રહેવું એજ ઉત્તમ જીવન છે. સ્વતંત્રતા સૌને પ્રિય હોય છે. પણ તેવી સ્વતંત્રતા ગમેતેવી સ્વચ્છંદતામાં ન પરીણમે એ તો ખાસ લક્ષમાં રાખવા જેવું છે, જ્યાંસુધી લગ્નમંથીમાં ન હોઈએ ત્યાં સુધી યુવક યુવતીઓએ પોતાની યુવાવસ્થાની રીતી નીતિ અને મર્યાદામાં મક્કમપણે રહેવાને અભીમાન રાખવું નેહએ, એટલું પણ યોગ્ય માનજો કે એકબીજાના પ્રીતિપ્રેમના પડાએ આકર્ષક રંગોથી સરઆતમાં રંગાય છે પણ તેવા રંગો સમય જતાં ઊસડી જતાં વાર લાગતી નથી. માટે પછીથી પસ્તાવાનું કે નીસાસા નાખી દુઃખો થવાનું કારણ ન રહે તેનો પુરતો અનુભવ લીધા પછી જે કાંઈ પગલું જરવામાં આવે તે સાચક થશે. સંસાર વ્યક્ત થવું કે સંસાર વિરક્ત થવું આવા પ્રશ્નો પણ હમણાં ચર્ચા છે. સંસાર વ્યક્ત થવું એટલે કે પોતાને લાયક યોગ્ય પતિ પ્રાપ્ત કરી ગૃહસ્થાશ્રમી થઈ સંસારલીલામાં પ્રવેશવું. સંસાર વિરક્ત થવું એટલે કે એકલવાયું જીવન, કોઈની પત્ની તરીકેનું અંકુશવાળું જીવન નહીં

ભોગવવું. સમસ્ત જીવન સ્વતંત્રતાનું સામ્રાજ્ય કેળવણીમાં કેળવાયેલું, સ્ત્રી પ્રકૃતિ પોતાની જીવનદશા કેવા માગે દારો તે સંજોગમાં કેટલાક અગત્યના પ્રશ્નો ઉપસ્થિત થાય એવો સંભવ છે. કેટલાક વર્ગ એવા પણ વિચારવાના હોય છે કે સંસારમાં પ્રવેશ કરવા પત્ની તરીકે પતિના તાજામાં, અંકુશમાં, શુભાશીમાં-હુકમમાં રહેવું એ તો પરતંત્રતામાં પીડાવા-પીલાવા જેવું છે. ઉચ્ચ વિદ્યાગાન મેળવ્યું તે કાંઈ કાંઈના તાજામાં રહી કુઃખી થવા માટે નથી, પણ સ્વતંત્ર સુખી જીવન ભોગવવા માટે જ છે, તો પછી એક પત્ની તરીકે સંસારમાં શા માટે પડવું? કદાચ સ્વતંત્રતા ભોગવવા માટે અમારા જીવન નીભાવવાનો પ્રશ્ન ઉભો થાય છે. તે ખરું, પણ અમારી વિદ્યાના પ્રભાવથી અમે તેનો રસ્તો કરવા શક્તિમાન છીએ. અલગત, તમે તેમ કરી શકો તેમ છે. અને તેમ કરવાથી તમે સ્વતંત્ર જીવન જીવો એ સિદ્ધાંત તમારો ખરો છે, પણ તમે જે જે સ્વતંત્રતા ભોગવ-

વાના મનોરથો હૃદયમાં કહ્યો છે તે ફળશે! અનુભવ લેતા તેવા વિચારથી દોરાવું તે કાંઈ જોડું નથી, પણ સંસાર વ્યક્ત થનારે અને સંસાર વિરક્ત થનારે એટલું તો ચોક્કસ માન્ય રાખવું જ પડશે કે આ સંસાર નાં સુખ કુખ તો માત્ર મનની કહંપના છે. પછી ગમે તો સંસાર વ્યક્ત હો કે સંસાર વિરક્ત હો, બંને બાજુ એકસરખી ગણાય છે. સ્વતંત્રતા કાંઈને વરી નથી. ખુદ જશ્વર પણ સ્વતંત્ર નથી. જગતમાં કાંઈ સ્વતંત્ર નથી. એક એકને અશ્રાવે સૌ પોત પોતાના જીવન નીભાવે જાય છે. આદાર વિહારી જીવોથી કદી સ્વતંત્ર થવાનું નથી પછી ગમે તો શહેનશાન હોય કે રાજા, શ્રીમંત હોય કે રંક હોય, મહાત્મા, ફકીર હોય કાંઈ સ્વતંત્ર નથી. સ્વતંત્રતા એ તો ફક્ત શબ્દનું શુરતુર છે. માત્ર સ્વતંત્રતાના પોકાર કરવાથી-તન પોષણ માટે, નોકરી, ચાકરી, ધધોરાજગાર કે મહેનત કર્યા સિવાય સ્વતંત્ર થવાના કોઈ મનમાં સેવ્યા કરવા એથી શું સ્વતંત્રતા તમને વરી જશે? (અધુરું.)

શ્રી માંડલીઆ જનરલ સ્ટોરનો રીપોર્ટ.

કચ્છમાં બપોરે કુખાળ પ્રવર્તી રહેલો હોવાથી તેમજ લગાઈનાં કારણે ખાદ્ય ખોરાકોની તમામ વસ્તુઓના ભાવો ધણાજ ઉંચા ચડી ગયેલા હોવાથી આપણી યાત્રિ પરનો બોજો કાંઈક હળવો થાય તેવા શુભ ઈરાદાથી કેટલાક ઉત્સાહી યુવાનોએ અત્રે એક સ્ટોર ખોલવાનું ખીકું ઝડપ્યું. યાત્રિના સેવાભારી બંધુઓએ આ યુવાનોને નાણાંની જરૂરી મદદ કરવા તરત જ વચન આપ્યું અને કચ્છી સં. ૧૯૬૬ના ભાદરવા સુદ ૧૩ ને રાજ યુવાનોનો એ આદર્શ સિદ્ધ થયો અને 'શ્રી માંડલીઆ જનરલ સ્ટોર'ની સ્થાપના થઈ. તેમાં ખાદ્ય ખોરાકોની વસ્તુઓ રાખવામાં આવી અને પડતર ભાવે માલ આપવાનું ચર્ચ થયું. તે વખતે તેનો લાભ ફક્ત માંડલીઆ યાત્રિ તથા મોઢ યાત્રિને આપવાનું નક્કી કરવામાં આવેલ. પરંતુ ત્યારબાદ કાર્યકરોના ઉત્સાહ તેમજ યાત્રિના પૈસાપાત્ર સન્નજનોનાં ઔદાર્યથી તેનો લાભ માંડલીની સમસ્ત પ્રજાને આપવાનું નક્કી કરવામાં આગ્યું. અત્યારે યાત્રિ તેમજ વર્મના કોઈપણ જાતના બેદલાવ વગર દરેક સખસ સ્ટોરનો પુગ્તા પ્રમાણમાં લાભ લે છે. એ બધુંજ આનંદની વાન છે.

આ શુભ કાર્યને માટે ભાઈશ્રી દ્વારકાદાસ લાલજી, કે જેઓ ધણાં યાત્રિ પ્રેમી અને સેવા ભાવી યુવાન છે, તેમજ પોતાની જગ્યા વગર ભાડે સ્ટોરના ઉપયોગ માટે આપવાનું જાહેર કયું. આ માટે આ ભાઈનો આ સ્વયે આભાર માનવામાં આવે છે.

નારી તણી શોભા ઘણી, બણી ઠણી રહી હોય
તે તો સારી નહિ દિસે. બણી ગણી નહિ હોય

કેટલાક લોક એમ કહે છે કે. સ્ત્રીઓ
બણવાથી સ્વતંત્ર બની અમર્યાદશીલ થશે.
તેમને ક્યાં રળવા કમાવા કે નોકરી કરવા જવું
છે? આવું બોલવું અણસમજણું છે. કેળ-
વણી તો દુરુદ્દોને કાઢનારી છે. બગડવું એ
કાંઈ કેળવણીનો દોષ નથી. વિદ્યા સદા પવિત્ર
જ છે. સ્ત્રીનું મન પ્રરૂપ કરતાં કોમળ છે.
તેને જો બાળપણથીજ સારી સોજત અને ધર્મ
નીતિવાળી કેળવણી મળે તો તેની સારી છાપ
તેના અંતઃકરણમાંથી જીંદગી સુધી જતી નથી.

પ્રાચીન કાળમાં સ્ત્રીઓને વિદ્યા ભણાવવા પર
અચમળ લક્ષ આપવામાં આવતું. સતી પાર્વતીજ
લક્ષ્મી, સાવિત્રી, ચક્રંતલા, દમયંતી, દ્રૌપદી,
સીતાજી વગેરે ઘણી સ્ત્રીઓ ભણેલી હતી,
એટલુંજ નહિ પણ તેમણે એ વિદ્યા વડે પોતાની
નામના રાખી છે. જે સ્ત્રી ખરી કેળવણી
પામેલી છે તે તો બીજાની કુમતિને સુધારી
સુમતિવાન કરે છે. તો તેની મતિ ભંગ કરવાને
દુનિયામાં કોણ સમર્થ છે? કોઈ નથી. માટે
સ્ત્રીઓને ખરી કેળવણી આપવાની ખાસ આવ-
શ્યકતા છે. સાચી કેળવણી મેળવવાથી સ્ત્રીઓ
આગળ જતાં ઉત્તમ સદ્ગુણી બનશે.

શ્રી “મોઢ મહોદય”ને રૂ. બે કે તેથી વધુ લવાજમ મોકલનારની પહોંચ.

૨) મેસર્સ ગીરમરલાલ એન્ડ કો. એકન કેમ્પ.	૨) રા. વિક્રમદાસ મોતીચંદ	ખીવખા
૨) રા. જગનલાલ મોહનલાલ	કરાંચી ૨)	પોપટલાલ લાલજી
૨) „ દલીચંદ પ્રભુલાલ	„ ૨)	જેઠાલાલ મનોરદાસ
૨) „ મગનલાલ જે. મહેતા	„ ૨)	મલુકચંદ ઝીણાભાઈ
૨) „ ત્રંબકલાલ દામોદરાલ	„ ૨)	પુરષોત્તમદાસ વિઠ્ઠલજી
૨) „ રમણિકલાલ પુરષોત્તમદાસ	„ ૨)	અમુદખ વલ્લભદાસ
૨) „ મુલચંદ માધવજી	„ ૨)	મનોહરલાલ બી. મહેતા
૨) „ કેશવલાલ વીરચંદ	મુંબઈ ૨)	કાકરશી પરજુદાસ
૨) „ પરશોત્તમદાસ મદાદેવભાઈ	દળવદ ૨)	નરસીદાસ જુઠાભાઈ
૨) „ દામોદર નાદના	દીવજંદર ૨)	પ્રભુલાલ વીરચંદ
પા. „ અમીચંદ જેઠાભાઈ	અંજીવાર	

૧૯૯૬-૯૭ ના

વ્યવસ્થાપક.

શેઠ વાઘજી લક્ષ્મીદાસ તથા શેઠ ગોવિંદજી જેઠાભાઈ
મોઢ વિદ્યાર્થી ભવન રાજકોટને મળેલ ભેટ.

૧-૦-૦ શેઠ શ્રી જુપતલાલ સુંદરજી

◆ જ્ઞાતિ સમાચાર ◆

સ્થાનિક-શ્રી કાઠિયાવાડ મોઢ વલ્લિક નવધાર્થી ભવનના વિદ્યાર્થીઓએ તા. ૨૧-૧-૪૦ ના રોજ છાત્રાલય દિન ખૂજ ઉત્સાહથી ઉજવ્યો. સવારમાં ખજવંદન કયું અને રમત ગમતના કેટલાક પ્રયોગ કર્યા. રાત્રે આઠ વાગે એક નાનો સરખો મેળાવડો કર્યો. તેમાં કાર્યવાહક કમિટીના સભ્યો, કેટલાક આમંત્રિત જ્ઞાતિ બહેનો ઉપરાંત થોડાએક બહારના ગૃહસ્થો પણ હાજર હતા. શરૂઆતમાં વિદ્યાર્થીઓએ ફેન્સી ડ્રેસનો દેખાવ કરી મનરંજન કરેલ, ત્યારબાદ બે ત્રણ વિદ્યાર્થીઓએ પ્રાસંગિક પ્રવચન કરી છાત્રાલય પ્રત્યે પોતાનો ભક્તિભાવ બતાવ્યો હતો. ગૃહપતિ શ્રી વેણીલાલ મોદીએ વર્ષ દરમિયાન કરેલ પ્રયત્નનું ટૂંકે બ્યાન આપી વિદ્યાર્થીઓને કેટલીક સિખામણ આપી હતી. બાદ સેવા સમિતિવાળા શ્રી હોટાલાલ ત્રીભોવનદાસે વિદ્યાર્થીઓને ખાદીનો મદિમા સમજાવી ભવન તરફનું ઋણ અદા કરવા સિખામણ આપી હતી. છેવટે ઉપાધ્યક્ષ સેવામાં આવ્યો હતો. આ પ્રસંગે વિદ્યાર્થીઓ તરફથી "પ્રકાશ" મેગેઝીન પ્રકટ કરવામાં આવ્યું હતું જે સમામાં વહેંચવામાં આવેલ હતું.

જુજ કુચ્છ-તા. ૧૩-૧-૪૦ ને રોજ શ્રી જુજ મોઢ માંડીવા મિત્ર મંડળની એક બેઠક, બાઈ ભોગીલાલ પ્રાણસાલના પ્રમુખપણા નીચે, શ્રી સુનીલાલ વૃજલાલને ત્યાં ભરવામાં આવી હતી. સેક્રેટરીએ આગલી મીટીંગની મીનીટ રાંચ્યાબાદ, નીચે મુજબ કામકાજ ચર્ચુ હતું.

[૧] હાલ માંડીમાં માંડીવા જ્ઞાતિના યુવકોએ "માંડીવા સ્ટોર્સ" બોલેલ છે તેમાં ફોર્મ પણ જતલ કે કોમના બેદભાવ વગર ત્યાંની પ્રજાને પાનર ભાવે અનાજ તેમજ અન્ય વસ્તુઓ આપવામાં આવે છે અને તેને દરેક વર્ગ સારી રીતે લાભ લે છે. આવા બીજા યુક્તિગતના વખતમાં, આ પ્રયંશનીય જન સમુદના કાય બદલ, આ મંડળ "માંડીવા સ્ટોર્સ" ના કાર્યવાહકોને હાર્દિક અભિનંદન આપે છે.

[૨] ગઈ મીટીંગમાં, ઉડમણા સુધી સાદી પાથરવી, એ મતલબનો જે કરાવ પાસ થયો છે તેને અમલી બનાવવા માટે, દરેક જ્ઞાતિ બાઈઓની તે કરાવમાં સહીઓ લેવાનું કયું હતું.

[૩] આ મંડળની વાર્ષિક ચુંટણીમાં નીચે મુજબ હોદ્દાઓ ચુંટાયા હતા. ભોગીલાલ પ્રાણસાલ-પ્રમુખ. રસિકલાલ ભગવાનલાલ-સેક્રેટરી, જ્યોતિલાલ વૃજલાલ-મેમ્બરન્ટ સેક્રેટરી, ચંપકલાલ જયંતીલાલ-ટેશીઅર, કાર્યવાહક મંડળ: [૧] સવાઈલાલ ખીમજી [૨] સુનીલાલ વૃજલાલ [૩] રમણીકલાલ માધવલાલ [૪] હરીલાલ કાનજી [૫] હોટાલાલ રતનલાલ.

ઉદ્ઘાટન ક્રિયા-હોદ્દાર-જન. સેક્રેટરી શ્રી ચંકરલાલ કનૈયાલાલજી ચૌધરીએ "સીતા મંદી" બંધાવે બધાઓ. આ બંજલાની ઉદ્ઘાટન ક્રિયા પ્રસંગે મહાસભાવાદી અગ્રેસરો, ગીલ મેગેઝીનો, અન્ના ગૃહસ્થો તથા ઉજ્જન, સામ્યપુર, દેવાસ વગેરે શહેરોમાંથી પણ બાઈઓ હાજર થયા હતા આ પ્રસંગે શ્રી ચંકરલાલજીએ એક જ્ઞાતિભોજન તથા એક પ્રીતિ ભોજન તથા પકાનું લઘાણું કયું.

રાખનડાની મોઢ આજા પ્રકરણનો ચુકનો આવી ગયો છે. જેમાં ફોર્મ બેન સવિતાના કહેવાતા લખ સામે આવેલું ઉજ્જન વધારે વખત ચાલુ રાખવું થોડું નહિ જણાનાં અપાયેલ ઉજ્જન ઉઠાવી લીધું છે.

શ્રી નાથેર મોઢ માંડલીયા લાઈબ્રેરી:—આ લાઈબ્રેરીનો તા. ૧૭-૨-૩૮ થી તા. ૩૧-૧૨-૩૬ સુધીનો રિપોર્ટ મળ્યો. લાઈબ્રેરીનાં ફંડમાં બરાબેલ રૂ. ૨૧૪-૭-૦ તથા મેગજીના ડીપોઝીટના રૂ. ૧૮-૬-૬ તથા લવાજમના રૂ. ૧૦) મળી કુલ રૂ. ૨૪૨-૧૩-૬ ની આવક થયેલી છે. એકંદરે ખર્ચ રૂ. ૨૧૮-૧૧-૬ નો થયો છે, રૂ. ૭-૦-૦ રા. મન-સુખલાલ મોહનલાલને ત્યાં અનામત છે. રૂ. ૧૭-૧-૬ પરંતુ છે. મુખ્યની શ્રી નાથેર મોઢ માંડલીયા ઝાતિએ જરૂર વખતે રૂ. ૧૦૦-૦-૦ આપવાનું કરાવેલ છે. આ લાઈબ્રેરીનો સારો લાભ ઉઠાવાય છે.

લમ—બેજવાડાવાળા શેઠ નારણદાસ મયુરાદાસવાળા રા. મહેતા જેઠાલાલના બાઈ યાંતિ-લાલના લમ ભાવનગરના દાલ મદાસ રહેતા દેશાઈ કેશવલાલ પરમાણુદાસની પુત્રી ચિ. મુક્તાગવરી સાથે મઢા વ. ૧. ભાવનગર—મહેતા પરમાણુદાસ જગનલાલના પુત્ર બાઈ રમણિકાલનાં લમ પરી. વૃજલાલ મોહનલાલની પુત્રી ચિ. રૂઢમણી સાથે મઢા શુદ્ધ ૫.

જુનાગઢ—પારેખ જેમખલાલ છોટાલાલના પુત્ર હરિદાસનાં લમ જામનગર—પારેખ સુનીલાલ ગુલાબચંદની પુત્રી દમયંતી સાથે પોષ વ. ૫. કુંડલાવાળા રામજીભાઈ દુર્લભ-દાસનાં લમ ઘાટકોપર બાઈ સુનીલાલ દોમતલાલ વોરાની પુત્રી ત્રિવેણી સાથે માઢ શુદ્ધ ૧૦.

જન્મ:—રંકેરા નિવાસી શેઠ જેયંદ દેવચંદને ત્યાં પુત્ર જન્મ. કસકતા નિવાસી શેઠ પરમાણુદાસ હાજમચંદને ત્યાં પુત્રી જન્મ.

ખાંદલા પ્રાગધાવાળા પારેખ મહુકચંદ માણિકચંદની પુત્રી સૌ. કુંડુ ખેડેને ત્યાં પુત્રી જન્મ.

દેહ વિલય—દક્ષિણ હૈદરાબાદ—અહિની સમાજ કુષ્મ શ્રી ચંદુલાલ સી. ડંગેરીયા એમ. એસ. સી. (કોલોરિયા), જેઓ નિઝામ સરકારના એક પ્રવીણ કુશળ એન્જનીયર છે, તેમના સહપર્મ્યારિણી શ્રીમતી લીલા ખેડે ડંગેરીયાના તા. ૧૫-૧-૪૦ ના રોજ બેંગલોર મુકામે થયેલ એદજનક અવસાનની નોંધ લેતાં અમને બારે જેઠ થાય છે. મહુક મળ્યા માયાળુ, ઉદાર સ્વભાવનાં સ્ત્રીરત્ન હતાં. અહિની ગુજરાતી ક્ષી રકુલ તથા મહિલા મંડળોમાં પોતાનો સહકાર પૂરું પ્રેમથી આપતાં. તેમના અવસાન માટે જેઠ પ્રદર્શીત કરવા માટે (૧) હૈદરાબાદની શ્રી ગુજરાતી ક્ષી રકુલ, (૨) શ્રી ગુ. નવયુવક મંડળ (૩) ગુ. બાળમંડળ (૪) શ્રી સિકંદ્રાબાદના ગુ. મિત્રમંડળ, (૫) ગુ. પ્રાથમિક શાળા, (૬) ગુ. સાહિત્ય સંસદ (૭) ગુ. સ્ત્રી મંડળ, (૮) ગુ. કુમારીમા મંડળ એમ આઠ સંસ્થાઓ તરફથી સમસ્ત ગુજરાતી બાઇઓ તથા ખેડેનોની એક શોક સભા હૈદરાબાદમાં રકુલના કેમ્પાઉન્ડમાં તા. ૧૮-૧-૪૦ ના રોજ મળી હતી; પરમાત્મા સદર્થતના આત્માને ચીર શાંતિ આપે અને આ આપત્તિ સહન કરવાનું બધે મહુકેનો કુટુંબીજનેને મળે.

ભાવનગરનાં—(૧) પારેખ જેઠાલાલ દેવચંદની આલપુત્રી તથા (૨) પરી જમિદાસ પ્રાણજી-વનદાસના પુત્ર બાઈ દિરાલાલનાં ધર્મપત્ની સૌ. પ્રેમલતી નાનીવયે દુકં બીમારીમાં સ્વર્ગવાસી થયાં ચિખલી—જનદાવનદાસ દામોદરદાસની પુત્રી પાર્વતી સ્વર્ગવાસી થયા તથા શેઠ સુની-લાલ કરશનદાસ સ્વર્ગવાસી થયા.

વઢવાણ કેમ્પ—પારેખ ચતુરલાલ બાપુભાઈની પુત્રી ૨૨ વર્ષની યુવાન વયે ક્ષયની લાંબી બિમારીમાં સ્વર્ગવાસી થઈ.

ધ્રાંગધ્રા—મણિમાર દેવચીભાઈ ઠાકરભાઈના નાના ભાઈ નંદલાલના : ધર્મપત્ની સૌ. ચાંતાગવરી સુવાવડમાં સ્વર્ગવાસી થયાં

મેરગી—સાવલાવાળા પારી દીરાવાલ લાલજી ટુંકી જિભારી ભોમવી સ્વર્ગવાસી થયા.

હાથવદ—વંદરાળ પુરુષોત્તમદાસ મદાદેવભાઈનો પૌત્ર ઉ. વ. ૪૨નો ટુંક જિભારીમાં સ્વર્ગવાસ થયો.

મુંબઈ—શ્રી અમદાવાદી દયા ગોશુભ સમાજના શ્રી નારણદાસ ધરમદાસ એક અડ-વાડીયાની ગંભીર ખીભારી ભોમવી ૪૫ વર્ષની ઉંમરે સ્વર્ગવાસી થયા તા. ૨૭-૧-૪૦ મહુમ પોતાની પાછળ એક વિધવા અને બે બાળકો મુજી થયા છે.

મહુવા—નાણાવરી રતિલાલ રણજોડાસના પુત્ર ભાઈ જ્યોતલાલ ૨૮ વર્ષની મુવાન વયે ન્યુમોનીયાની બે દિવસની આધિમાં પોતાની પાછળ એક વિધવા અને ત્રણ પુત્રી મુજી સ્વર્ગવાસી થયાં.

ઈંદોર—શ્રી ગોવર્ધનલાલ વોય મેઠરનાં ધર્મપત્ની સ્વર્ગવાસી થયાં. ઠાળીયાવાળા દિરાચંદ ગોવિંદજી દેસાઈ ઉ. વ. ૪૮ની. તાવની જિભારીથી સ્વર્ગવાસી થયા. પોષ વદ ૧૨.

પરમાત્મા સદ્મતોના આત્માને યાતિ અર્પો.

ખાનદેશના સમાચાર

ખાનદેશ—અર્દિના જુના અને તલ્લીના મદાસભાવાદી કાર્યકર શ્રી આલુભાઈ મહેતા એમ. એ. એલ. એલ. ખી તથા ઉત્તરા મદાસભાવાદી કાર્યકર ભાઈ કાનિલાલ ધુલીયાવાળા રામમદ મદાસભા અધિવેશનના પ્રતિનિધિ તથા મદારાધૂ પ્રાંતિક મદાસભા સમિતિના સદસ્ય તરીકે ચઢાઈ તાલુકા તરફથી ખીનવિરોધ સુંદાયા છે

નિમજોડ—બાઈશ્રી રતિલાલ સુનીલાલની ખાનદેશ બીલ સેવામંડળ તરફથી ચઢાઈ તથા તલોઈ તાલુકા માટે નિમજોડ થઈ છે.

શિક્ષણ—ચાલનેરના મુવાન વિદ્યાર્થીઓ ગીરધરલાલ લાલદાસ તથા ખજુવાન જીજનદાસે કલ્લા પ્રામ્પ્તોદ્ધાર મંડળ તરફથી ધુલીયામાં આવતા વ્ય.સામ વર્ગનો કેસ પુરો કર્યો છે.

દેહુ વિલય—ચાલનેરવાળા ઠાક કૃષ્ણદાસ નગીનદાસના દ્વિતિય પત્ની સૌ. ગોદાવરી બહેન સ્વર્ગવાસી થયાં.

રિવ્યુ.

શ્રી મોદ શુભેચ્છક કુંડ : -પ્રતિ વર્ષની જેમ આ ફંડનો સં. ૧૯૬૫ના દિસાળ તથા સરવૈયુનો ૩૩ મો રીપોર્ટ બહાર પડ્યો છે. સુરત, વડોદરા, મુંગઈ, ઠાળીયાવાડ, બનારસ, ખાનદેશ, ઉર્જનન, માગવા, ખિદાર, ઉત્તર મુજરાન, ગોધા, લાર્ચ કલ્સો વગેરે સ્થળે ૧૪૭ વ્યક્તિ અને કુંડુઓ વચ્ચે રૂ. ૧૩૦૭૨-૦-૦ ની મદદ આપી વર્ષના તેર મહિનામાં અપાઈ છે. બક્ષિસ આપનારાઓનાં નામોનું મોટું ચિટ્ટ ૫૫ આ રિપોર્ટમાં છે.

પ્રકાશ :—આ મેગેઝીન કાવનગરની મોદ બોર્ડીંગના વિદ્યાર્થીઓએ તદાર પાડેલું છે. વિદ્યાર્થીઓનો પ્રયાસ સ્તુત્ય છે. જ્યાંથી મને ત્યાંથી વિદ્યાર્થીઓ સત્ય પ્રકાશ કીલતા રહે અને આત્મ ગૌરવમાં ઉજ્જવ ન આપી જ્યાં તેની સનન કાળજી રાખી સત્ય પ્રકાશ સેવા-દેવાના સાચા દિમાવરી બને.

શ્રી કાઠિયાવાડ મોદ વણિક વિદ્યાર્થી લવનને મળેલી ભેટો

- ૩-૦-૦ શ્રી પટણા વાળા પરીખ વૃજલાલ મણિલાલ તરફથી ભેટના
 ૧૦-૦-૦ શ્રી ચોરનાડથી શેઠ હરભયંદ મોતીચંદ તરફથી નવા વર્ષની બોણી ભેટના
 ૫-૦-૦ શ્રી મુંબઈથી મહેતા શીવલાલ તારાચંદ તરફથી નવા વર્ષની બોણી ભેટના
 ૫-૦-૦ શ્રી રાણપુર વાળા પારેખ જેઠાલાલ ગોવીંદજી તરફથી
 ૫-૦-૦ શ્રી મોદી વેણીલાલ નરોત્તમદાસ ભાવનગર દિવાળીની ભેટના
 ૮-૦-૦ શ્રી કુંડલા મોદ મહાજન દ્વારા
 ૫-૦-૦ શ્રી ખેચર મેષજી તરફથી ભેટના ભાઈ દલીચંદની પુત્રીના લગ્ન પ્રસંગે
 ૨-૦-૦ વડોદરા અમૃતલાલ શામજીભાઈને ત્યાં લગ્ન પ્રસંગે વીરભગમેવાળા તરફથી
 ૧૧-૦-૦ શ્રી મુંબઈથી શ્રી. જીવરાજ મકનદાસ તરફથી નવા વર્ષની બોણી ભેટના
 ૪૫-૦-૦ ભાવનગરમાંથી નવા વર્ષની બોણી ભેટના

૫) શેઠ અમૃતલાલ મુંબલાલભાઈ	૫) શેઠ બીખાભાઈ પરભુદાસ
૨) શેઠ મગનલાલ નાનાભાઈ	૨) વોરા ગોકળદાસ મોદનલાલ
૨) મણીવાર કેસરદાસ બહેચરદાસ	૧) પારી. જોગીલાલ મગનલાલ
૧) ધોળકીયા પરમાણુદાસ છગનલાલ	૧) શ્રી ચત્રલજા ઓધવજી
૧) પારી. છમીલાલ પ્રાણજીવનદાસ	૧) પારી. બીખાભાઈ ગોપાળજી
૧) વોરા અનંતરાય જમનાદાસ	૧) મણીવાર લક્ષ્મીદાસ વૃજલાલ
૧) મેસર્સ ચંપકલાલ મગનલાલ	૧) પારી. મનોરદાસ જીવજીદાસ
૧) મેસર્સ ગાંધી વોચ કંપની	૧) પારી. જેઠાલાલ દેવચંદ
૧) પારી. શાંતીલાલ નાગરદાસ	૧) પારી. છગનલાલ હરભયંદ
૧) પારી. પ્રાણજીવનદાસ દેવચંદ	૧) પારી. મગનલાલ કદાનદાસ
૧) પારી. અમૃતલાલ ગાંડાલાલ	૧) મણીવાર બાપાલાલ મગનલાલ
૧) પારી. શાંતીલાલ પ્રાણજીવનદાસ	૧) વોરા દામોદર સવાયલાલ
૧) પારી. જેરામભાઈ ત્રીકમજી	૧) પારી. કાંતીલાલ હથેરદાસ
૧) પારી. મોતીલાલ જીવજીદાસ	૧) મણીવાર બાપુલાલ ઝીણાભાઈ
૧) મણીવાર મણુપત ઝીણાભાઈ	૧) મણીવાર કેશવલાલ નરશીદાસ
૧) પારી. જયંતીલાલ અમૃતલાલ	૧) પારી. ત્રંબકલાલ સવાયલાલ
૧) પારી. મોતીલાલ પ્રેમજી	૧) પારી. બાલકૃષ્ણ પરમાણુદાસ

૪૫-૦-૦

- ૨૫૧-૦-૦ શ્રી જામનગરથી દેશાઈ જીવજીવનદાસ તરફથી તેમના પુત્ર અમૃતલાલના રમરજીયે ભાદરવા વહી ૪ ના રોજ મુદલ રકમ કાયમ રાખી બ્યાજમાંથી દર વર્ષે નિયત જમણુ આપવા માટે
 ૧૧-૦-૦ શ્રી કલકત્તાથી મણીવાર કરશનદાસ કાળીદાસ તરફથી સંક્રાંતી નીમીત્તે ભેટના
 ૨-૦-૦ શ્રી પાળીયાદથી વડોદરીયા કરતુરચંદ હીરાચંદ તરફથી લગ્ન પ્રસંગની ભેટના

શ્રી કૃષ્ણાય નમઃ

“મોઢ મહોદય” માસિકનો સં. ૧૯૯૫ ની
સાલનો બાવીસમા વર્ષનો

રી પોર્ટ.

૨૨૭૩૨૭૨૬૨૬૨૭

કમિટીના સભ્યો.

પ્રમુખ

- ૧ એન. સર પુરુષોત્તમદાસ હાકોદરાસ (નાયક)
સી. આર્ષ. ઇ. એચ. બી. ઇ. એમ. એલ. એ. જી. પી. બી. એ. મુ'બઈ

ઉપ પ્રમુખ

- ૧ શેઠ હરજીવનદાસ મોહનજી કાપરીયા ચોરવાડ
૨ શેઠ વાઘજીભાઈ લક્ષ્મીદાસ મુ'બઈ

સેક્રેટરી

- ૧ શ્રીયુત લીખાભાઈ ગોપાળજી પારેખ ભાવનગર
સભ્યો

- ૧ શેઠ નાનાલાલ મંહારામ મુ'બઈ

- ૨ શ્રીયુત ઉમેદલાલ પુરુષોત્તમદાસ મણિયાર
બી. એ. એલ. એલ. બી. અમદાવાદ

- ૩ શેઠ મુખલાલ ઝવેરભાઈ ભાવનગર

- ૪ શ્રીયુત દામોદરદાસ પરમાજીદાસ દેસાઈ મદરાસ
એડીટર્સ

- ૧ શ્રીયુત શાંતિલાલ પ્રાણજીવનદાસ પારેખ બી. એ. ભાવનગર

- ૨ શ્રીયુત મુળજી નારણજી ભાવનગર

★

પ્રસિદ્ધ નાં

લીખાભાઈ ગોપાળજી પારેખ

સેક્રેટરી—“મોઢ મહોદય”

કમિટીના હુકમથી.

સને ૧૯૪૦

સંવત ૧૯૯૧

શ્રી 'મોદ મહોદય'નો સં. ૧૯૯૫ના કાર્તિક શુદ્ધ ૧ થી સં. ૧૯૯૫ના આસો વદ ૦)) સુધીનો બાવીસમા વર્ષનો રિપોર્ટ

માસિક ત્રેવીસમા વર્ષમાં પ્રવેશ કર્યો છે. માસિકની દિન પ્રતિદિન વધતી જતી ઉજ-
વલ કારકીર્દિ જ્ઞાતિબંધુઓ તેમજ આદરેને આભારી છે. જ્ઞાતિબંધુઓ નિયમિત રીતે
માસિક વાંચતા રહે અને જે બ્યાવહારિક ઉદ્દેશો તેમાં અવારનવાર થવા કરે છે તેનું ચિન્તન
કરી બ્યાવહારિક ઉપયોગીતા કેળવતા સિંચે તો માસિકનું સાચું સાર્થક્ય છે.

ખરાબ રીત રિવાજો, જુની જડ માન્યતાઓ અને સ્વાર્થો ભારના દૂર કરવા, કેળવણી તમા
સામાજિક સત્ય સુધારા તરફની જ્ઞાતિ વધારવા, મંડળો તથા જ્ઞાતિ ભાઈઓની
ઉદ્દેશ અને પ્રવૃત્તિ અન્ય પ્રવૃત્તિઓથી સમાજને વાકેફ કરવા, સેવાભાવી બની કાર્યિક, વાચિક
અને આર્થિક રીતે દરેકોમને ઉપયોગી થવા અને પાખંડ તથા દંભની નાકે
ન જવા સૌ કોષ્ટને શાંત સમજવડ દ્વારા સચના કરી કરેવી તે આ માસિકનો ઉદ્દેશ અને પ્રવૃત્તિ છે.

જે લેખક બંધુઓ માસિક તરફ પોતાની સદાનુભૂતિ દાખવ્યા કરે છે તેમનો આભાર માનવા
સાથે તેમને તેમની સદાનુભૂતિ સારૂ ગણવા અને ખીજ નવા લેખક ભાઈ-
લેખકો ઓને પણ તેમના જ્ઞાન અને શક્તિનો લાભ આપવા નમ્ર વિનંતિ છે.
માસિકના આદરોની સંખ્યા એટલી બધી વધારે પડતી ન ગણાય કે જોઈએ સંતોષ લઈ
શકાય; છતાં જે બંધુઓ સરખાતથી અત્યાર સુધી આદર તેરીકે યજ
આહુકો રહી માસિકને આર્થિક દ્રષ્ટિએ પોષવામાં સદાય કરી રહ્યા છે તેઓ ધન્ય-
વાદને પાત્ર છે. આ સાલના લવાજમની કુલ આવક રૂ. ૧૨૬૩-૧૫-૦
થઈ છે જે ભાઈઓ લવાજમ ઉપરાંત વધારે મોકલે છે તેમનો અમે આભાર માનીએ છીએ.

પરચુરણ મહદમાં આ વર્ષે રૂ. ૩૪૫-૦-૦ મળ્યા છે. (જુઓ પરિશિષ્ટ ૧ હું) આ
રકમ આપનાર ભાઈઓનો અમે ઉપકાર માનીએ છીએ અને ખીજઓને
પરચુરણ સહાય તેમ કરવા વિનંતીએ છીએ.

આ સાલ રૂ. ૧૨૭૧-૦-૦ની રકમ નિભાવફંડમાં મળેલ છે. (જુઓ પરિશિષ્ટ બીજું)
નિભાવફંડ આ ઉદાર બંધુઓનો આભાર માનવા-સાથે ખીજ ભાઈઓને તેમનું
અનુકરણ કરવા અમે વિનંતીએ છીએ.

આ સાલનો દિસાખ (જુઓ પરિશિષ્ટ ૪ થું) તપાસતાં જશુશી કે લવાજમ, બ્યાજ
તથા જાહેર ખખરની કુલ આવક રૂ. ૧૬૦૩-૨-૦ની થઈ છે. જ્યારે
દિસાખ કુલ ખર્ચ રૂ. ૧૮૪૦-૧૫-૦ નો થયો છે. આ ઉપરથી જોઈ શકાશે કે
આદરોને તેમના લવાજમ કરતા વધુ લાભ મળે છે.

જે ભાઈઓ માસિકને વાર્ષિક નિયત બેટ તેમજ લવાજમ અપિ છે, તથા જે ભાઈઓ લવાજમ
વગેરે વસુલ કરવામાં તેમજ માસિકને ગમે તે રીતે મદદ કરવામાં પોતાના
નોંધ કામ અને વખતનો ભોગ વ્યાપે છે તે બધા પૂરેપૂરા ધન્યવાદને પાત્ર છે
અને અમે આ રથજે તેમનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનીએ છીએ.

લીખાસાહ ગોપાળજી પરીખ, એ. સેક્રેટરી.

પરિશિષ્ટ ૧ છું.

રિપોર્ટવાળા વર્ષ દરમિયાન "ગ્રાંથ મહોદય" ને સ્થાયી લેટઆઉટ મળેલ મદદ.

૫૧) શેઠ આચાર્યશ્રી હરિલાલ	(લાઇફ મેમ્બર તરીકે)	અમદાવાદ
૫૧) શ્રી ઉમેશલાલ પુરુષોત્તમદાસ મજિયાર	"	"
૫૧) શ્રી તુલસીદાસ જયરાજ વખીલ	"	"
૫૧) પરી. શાંતિલાલ ગોરધનદાસ	"	"
૧૦૧) શેઠ ચંદ્રકાંત મોતીલાલ	(આશ્રયદાતા તરીકે)	"
૫૧) શેઠ નાનચંદ પ્રેમચંદ	(લાઇફ મેમ્બર તરીકે)	"
૫૧) શ્રી પોપટલાલ જગજીવનદાસ	"	કરાંચી
૫૧) શ્રી નંદલાલ ડી. મજિયાર	"	"
૫૧) ડૉ. નરોત્તમદાસ વલ્લભદાસ	"	"
૫૧) ડૉ. કાળીદાસ દરખચંદ શાહ	"	"
૫૧) શેઠ મણીલાલ મોહનલાલ	"	"
૫૧) શેઠ નરસિંહલાલ લક્ષ્મીભાઈ	"	અમદાવાદ
૫૧) મં. સ્વ. દેવના પુરુષોત્તમદાસ	"	"
૬. શેઠ ગોપાળદાસ પુરુષોત્તમદાસ	"	"
૧૦૧) શેઠ મજિયાલ હેમચંદ	(આશ્રયદાતા તરીકે)	"
૫૧) પરી. ભોગીલાલ નરોત્તમદાસ	(લાઇફ મેમ્બર તરીકે)	"
૫૧) શ્રી શીવલાલ રામભાઈ	"	મહિવી-કચ્છ
૫૧) શેઠ રતનલાલ લક્ષ્મીભાઈ	"	અમદાવાદ
૧૦૧) શેઠ હરકીશનદાસ જગજીવનદાસ	(આશ્રયદાતા તરીકે)	અંકલેશ્વર
૫૧) શેઠ રમણલાલ લક્ષ્મીભાઈ	(લાઇફ મેમ્બર તરીકે)	અમદાવાદ
૧૦૧) શેઠ ધરમદાસ શામળદાસ પરજીદાસ	(આશ્રયદાતા તરીકે)	મુંગઈ
૫૧) શ્રી ભગવાનજી દેવજી મજિયાર	(લાઇફ મેમ્બર તરીકે)	જામનગર

કુલ રૂ. ૧૨૭૧)

પરિશિષ્ટ ૨ છું

રિપોર્ટવાળા વર્ષ દરમિયાન "ગ્રાંથ મહોદય" ને મળેલ પરચુરણ લેટ.

૩) પરી મણીલાલ ચુનીલાલ	કરાંચી	૨) મેતા દલીચંદ પ્રજુદાસ	કરાંચી
૩) રા. નરોત્તમદાસ ગીરધરદાસ	"	૩) કોઠારી નાનચંદ જગનલાલ	"
૧૧) ગાંધી દેવીદાસ કુલચંદ	"	૧૦) રા. અમીચંદ લવજી	"
૨) રા. મહાકવચંદ જીજ્ઞાભાઈ	"	૧૧) રા. જેઠાલાલ મનોરદાસ	"
૩) " રતિલાલ પ્રાણજીવનદાસ	"	૮) પરી. મોહનલાલ જમનાદાસ	"
૧) " અમૃતલાલ જગજીવનદાસ	"	૧૦) મજિયાર ભાઈચંદ કેશવજી	"
૦) મહેતા મનહરલાલ ભગવાનજી	"	૩) મહેતા. દારકદાસ દયારામ	"

- ૩) દેસાઈ જમનાદાસ આણંદજી કર્મી ૧૧) પરી. પરશોત્તમદાસ ચત્રજી કર્મી
- ૮) રા. જગનલાલ મોહનલાલ " ૧) પરી. દોલતરાય ગીરધર તરફથી ચિ.
- ૭) રા. ચંદુલાલ પ્રભુદાસ " દિરાનાં લગ્ન પ્રસંગે "
- ૭) રા. પરશોત્તમદાસ વિદ્યુલજી " ૫) શેઠ દામોદર નાહના તરફથી ચિ. વિન્યા
- ૫) રા. પોપટલાલ લાલજી " લક્ષ્મીના વેવિશાળ પ્રસંગે દીવ
- ૮) રા. અમૃતલાલ ચામજી શાહ " ૫) ધોળકાયા મણિલાલ રણજી તરફથી
- ૧૫) પરી વાડીલાલ મણીલાલ " ચિ. રમણિકલાલનાં લગ્ન પ્રસંગે સિહોર
- ૫) રા. શિવલાલ પરશોત્તમદાસ " ૨) પરી ગુલાબરય કલ્યાણજી તરફથી
- ૧૦) મેસર્સ કાલાલાલ અધર્સ " ચિ. દિરાલક્ષ્મીનાં લગ્ન પ્રસંગે ભવનગર
- ૭) રા. શાંતિલાલ હરિલાલ " ૫) વેરા તલકથી વાલજી (કલકતા) તર-
- ૫) મોદી ચંકરલાલ ત્રીકમજી આંધરી કેન્ડજી ફથી ચિ. શાંતિલાલનાં લગ્ન પ્રસંગે
- ૨) રા. ગોરખનદાસ હેમરાજ " ૨) રા. મોદરમજી નાથુરામ તરફથી તેમના
- ૫) વકીલ સુનીલાલ રાખવજી " માતૃકી અવંતી બાઈના રમણાર્થે દેવાસ
- ૧૫) મેતા જગનલાલ ત્રીકમદાસ " ૨) સિહોરવાળા ધોળકાયા ત્રીકમજી કવેર-
- ૧૧) રા. દારકાદાસ લાલજી " દાસના પુત્ર પરજીદાસનાં લગ્ન પ્રસંગે
- ૨૨) વકીલ કેશવજી મોતીચંદ " મુંબઈ
- ૫) મહેતા જુહારામ પ્રભુદાસ " ૨) કુંડલાના મહેતા જમનાદાસ બેચરની
- ૫) રા. ભગવાનજી મુળજીભાઈ બૂજ-કેન્ડજી પુત્રી નિર્મળાનાં લગ્ન પ્રસંગે "
- ૫) રા. ભગવાનલાલ મોહનલાલ બૂજ-કેન્ડજી ૧૫) સ્વ. હરિદાસ ઓતમચંદના રમણાર્થે
- ૫) રા. જયંતિલાલ નાગજી હ. શા મણિલાલ ઓતમચંદ માણાવદર
- ૫) " મણિલાલ મોતીલાલ " ૭) શા. પાનાચંદ માણેકચંદ ચોરવાકવાળા
- ૫) " જગજીવનદાસ " તરફથી ચિ. વલ્લભદાસને ત્યાં પુત્ર
- ૨) શેઠ મોહનલાલ જગનલાલ " ન જન્મની પ્રુણલીમાં મુંબઈ.
- ૧૧) મહેતા કવેરચંદ નારણદાસ જામનગર ૨) શા પાનાચંદ માણેકચંદ ચોરવાકવાળાની
- ૨) રા. પોપટલાલ જગજીવનદાસ કર્મી પુત્રીચિ સાવિત્રીના વેવિશાળ પ્રસંગે મુંબઈ
- ૨) રા. હિંમતલાલ નાગજીભાઈ રાજકોટ ૪) રા. નાગરદાસ દુવારકાદાસ તરફથી ચિ.
- ૫) મહેતા ભગવાનજી લવજી તરફથી ચિ. કનુબાઈનાં લગ્ન પ્રસંગે ઝીંઝુવાડા.
- મોહનલાલનાં લગ્ન પ્રસંગે માયક ૧૦) પરી. ભીખાભાઈ ગોપાળજી ભાવનગર
- ૫) પરી. જાલવજી ગોપાળજી તરફથી ચિ. ૬) રા. દોરલાલ ભાઈલાલ નંદરપાર
- ચંદ્રકાંતનાં લગ્ન પ્રસંગે ભાવનગર ૨) રા. ધરમશી લીલાધર વેરાવળવાળા
- ૨) પરી. શાંતિલાલ પ્રાણજીવનદાસ તરફથી ચિ. સવિતાના વેવિશાળ પ્રસંગે ૫) રા. કે. જી. મણિધાર હ. રા. મોહન-
- ૨) મણિધાર મણિલાલ જગનલાલ તરફથી લાલ ગીરધરલાલ કલકતા
- ચિ. પ્રાણલાલનાં લગ્ન પ્રસંગે "

પરિશિષ્ટ-૮ છુઃ

“ મોઢ મહોદય ” ના મુરખી, આશ્રયદાતા તથા લાભદ મેમ્બરો તરફથી
અત્યાર મુધીમાં મંગલ લેટની વિગત

(મુરખી તરીકે)

૧૨૫-૦-૦	સર પુરષોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ સી. આઈ. નાઈટ	મુ'બઈ
૧૦૧-૦-૦	શેઠ વાલજીભાઈ લક્ષ્મીદાસ	”
૧૦૨-૦-૦	શેઠ વનમાળી ત્રીરજી	વેરાવળ
૨૫૧-૦-૦	શેઠ દરજીવનદાસ મોનજી કાપડીયા	ચોરવાડ
૧૦૧-૦-૦	દેસાઈ પરમાણુદ જગજીવનદાસ હા. શ્રી દામોદરદાસ	ભાવનગર
૨૫૧-૦-૦	શેઠ નાનાલાલ મંછારામ	મુ'બઈ
૨૫૧-૦-૦	શેઠ જીવરાજભાઈ મકનદાસ	કુંડલા
૨૫૧-૦-૦	શેઠ લક્ષ્મીદાસ નેમીદાસ	મુ'બઈ
૧૦૧-૦-૦	શેઠ છોટાદાસ દરગોવિંદદાસ	મદ્રાસ
૨૫૫-૦-૦	શેઠ ગોવિંદજી નેશાભાઈ	મુ'બઈ
૨૫૧-૦-૦	શ્રી કલકત્તા મોઢ ઉત્તેજક મંડળ	કલકત્તા
૨૫૧-૦-૦	શેઠ ઠાકોરદાસ ગુલાબદાસ ઝરીવાળા	સુરત
૨૫૧-૦-૦	મ' સ્વ. મણિજીભેન તે શા. ભગવાનદાસ નરભેરામ ખાનદેશવાળાના વિધવા સુરત	સુરત
૨૫૧-૦-૦	શેઠ સુખલાલ અવેરભાઈ	ભાવનગર
૨૫૨-૦-૦	શેઠ નારાયણદાસ ગીરધરદાસ	મદ્રાસ

(આશ્રયદાતા તરીકે)

૧૦૧-૦-૦	સર મુનીલાલ વિજયજીભણદાસ મહેતા	મુ'બઈ
૧૦૧-૦-૦	શેઠ દરિલાલ જગનાથ	ખંભાત
૧૦૧-૦-૦	શેઠ કરશનદાસ ભગવાનદાસ	મુ'બઈ
૧૫૧-૦-૦	પરી. આંજીદજી ગોપાળજી	ભાવનગર
૧૦૧-૦-૦	પરી. ગોવિંદજી કમ્પાણી	છોટાડ
૧૦૧-૦-૦	રાજા ભગવાનદાસ દરિદાસ એન્ડ સન્સ	હૈદરાબાદ (દક્ષિણ)
૧૦૨-૦-૦	શેઠ જયરાજ મુળજીભાઈ હા. શેઠ માણેકલાલભાઈ	મુ'બઈ
૧૦૧-૦-૦	શ્રી દરિદાસ માણેકચંદ મોકરી	કરંચી
૧૦૧-૦-૦	શેઠ છોટાલાલ ગોધવજી	ચોરખંદર
૧૦૧-૦-૦	શેઠ પોપટલાલ માણેકચંદ	બાવનગર
૧૦૧-૦-૦	શ્રીધુત ચત્રજી ભગવાનજી મોઢી	રંગુન
૧૦૧-૦-૦	શેઠ કનૈયાલાલ પુરુષોત્તમદાસ	પુના
૧૦૧-૦-૦	શેઠ જીખાભાઈ પરજીદાસ પરીખ	ભાવનગર
૧૦૧-૦-૦	પરી. ગોપાળજી મુળજીભાઈ	ભાવનગર
૧૦૧-૦-૦	મણિયાર નરશીદાસ લલ્લુભાઈ	ભાવનગર

૧૦૧-૦-૦	શેઠ લક્ષ્મીદાસ ભગવાનજી સાકરવાળા	મુંબઈ
૧૦૧-૦-૦	શેઠ ચંદ્રકાન્ત ભોતીલાલ	અમદાવાદ
૧૦૧-૦-૦	શેઠ મણીલાલ હેમચંદ	અમદાવાદ
૧૦૧-૦-૦	શેઠ હરકીશનદાસ જગજીવનદાસ	અંકલેશ્વર
૧૦૧-૦-૦	શેઠ ધરમદાસ શામળદાસ પરજીદાસ ડોહારી	મુંબઈ
(સાધક એમ્બર તરીકે)		
૫૧-૦-૦	પરી. અમૃતલાલ ભોતીલાલ બી. એ. એલ. એલ. બી. હા. રા. ભોગીલાલ રાજોટ	
૫૧-૦-૦	શ્રી. દિંમતલાલ નાગજીભાઈ વેરા	રાજોટ
૫૧-૦-૦	શેઠ અચરતલાલ દલસુખરામ	અમદાવાદ
૫૧-૦-૦	શ્રી ઠાકોરલાલ હરકીશનદાસ ઓન. એજન્ટ	અંકલેશ્વર
૫૧-૦-૦	રા. હીરાલાલ લક્ષ્મીચંદ મણિયાર ભાવનગરવાળા	વડોદરા
૫૧-૦-૦	શેઠ જનનલાલ પિતાબરદાસ	મુંબઈ
૫૧-૦-૦	દિ. બ. ગોવીંદદાસ ચંતુભૂજદાસ	મદ્રાસ
૫૧-૦-૦	મેસર્સ કેશવલાલ એન્ડ કો.	મદ્રાસ
૫૧-૦-૦	પરી. જીવરાજ ગોપાળજી	મહામી
૫૧-૦-૦	શેઠ લાલદાસ ગોવિંદદાસ	મદ્રાસ
૫૧-૦-૦	ડા. નારજીદાસ ભોતીરામ	સુરત
૫૧-૦-૦	શા. ભગવાનદાસ હરજીવનદાસ રાજોટવાળા	મુંબઈ
૫૧-૦-૦	શેઠ લલ્લુભાઈ જમનાદાસ	અમરેલી
૫૧-૪-૦	શ્રી કાલિદાસ હરિદાસ	વેરાવળ
૫૧-૦-૦	શેઠ ઠાકરશી પ્રેમજી ઠાડીનારવાળા હા. શેઠ ગીરધરલાલભાઈ	મુંબઈ
૫૧-૦-૦	રા. બ. પુરુષોત્તમદાસ દેવજીભાઈ મણિયાર	ભાવનગર
૫૧-૦-૦	શા. ગોવિંદજી કાળીદાસ એરાસગીરવાળા	એડીસાખાખા
૫૧-૦-૦	શા. વલ્લભદાસ ભગવાનદાસ ચોરવાડવાળા	
૫૧-૦-૦	શેઠ નાનાલાલ ભોતીચંદ હા. શેઠ ભોગીલાલભાઈ	મુંબઈ
૫૧-૦-૦	મણિયાર હરજીવનદાસ જોડાભાઈ હા. શેઠ માણેકલાલભાઈ	"
૫૧-૦-૦	શેઠ દેવકરજી નાનજીભાઈ	"
૫૧-૦-૦	શેઠ વિજયજીભાઈ હરગોવિંદદાસ મુળજી	"
૫૧-૦-૦	શેઠ પ્રજીદાસ કરસનદાસ બળીયા	જુનાગઢ
૫૧-૦-૦	શેઠ દુલ્લભદાસ નેમચંદ	એડીસાખાખા
૫૧-૦-૦	શેઠ સુનીલાલ ત્રીકમલાલ	કલકત્તા
૫૧-૦-૦	શ્રી મોહનલાલ આધવજી વડીલ	અમરેલી
૫૧-૦-૦	શ્રી નટવરદાસ ગોરધનદાસ જગજીવનદાસ	રંચુન
૫૧-૦-૦	શેઠ ગોરધનદાસ પ્રાણુલાલ કાગીદાવાળા	મુંબઈ
૫૧-૦-૦	શેઠ મનોરદાસ નારજીદાસ નાળીયેરવાળા	"

પરિશિષ્ટ. ૪ થું

શ્રી “મોહ મહોદય” નો સં. ૧૯૮૫ના કાર્તિક સુદી ૧ થી આરંભ વદ ૦))
સુધીના હિસાબ

૬૯૦-૦-૦	શ્રી વટાવ ખાતે ગત વર્ષના બાકી દેવા	૧૮૪૦-૧૫૦	શ્રી ખર્ચ ખાતે ઉધાર
૧૨૬૩-૧૫૦	વર્ષ આખર સુધીમાં લવાજમ આવ્યું	૩૧૮-૧૪૬	શ્રી છપાઇ ખર્ચ ખાતે ઉધાર
૨૮૯-૩-૦	શ્રી બ્યાજ ખાતે જમા.		બાબત ને વી. પી. ખર્ચ, બાર અઠોતી પોષ્ટેજ, બેટની પોષ્ટેજ તથા પત્ર બ્યવહારની પોષ્ટેજના.
૨૫-૦-૦	ભા. દ. બેંકની શીક-૨૩ ડીપોઝીટની રસીદ રૂ. ૧૦૦૦) ના બ્યાજના તા. ૧૬ ફેબ્રુ	૯૦૦-૧-૬	શ્રી છપાઇ ખર્ચ ખાતે ઉધાર.
૨૫-૦-૦	ભા. દ. બેંકની શીક-૨૩ ડીપોઝીટની રસીદ રૂ. ૧૦૦૦) ના બ્યાજના તા. ૪-૨-૩૯		બાબત ને માસિકો, બેટનું પ્રસ્તક, બીજો રેપરો, નોટપેપરો વિ. ની છપાઇ ખર્ચના.
૬૪-૩-૦	ભા. દ. બેંકના સેવિંગ્સ એક ખાતાનું તા. ૧-૧૧-૩૬ થી ૩૧-૧૦-૩૮ સુધીનું બે વર્ષનું બ્યાજ	૪૪૪-૧૧૦	રટાફના પગારખર્ચના
૧૦૦-૦-૦	ભા. દ. બેંકની શીક-૨૩ ડીપોઝીટની રસીદ રૂ. ૪૦૦૦) નું બ્યાજ તા. ૧૭-૩-૩૯	૩૯-૭-૦	શ્રી મકાન ભાડાના.
૭૫-૦-૦	ભા. દ. બેંકની શીકસ ડીપોઝીટ રસીદ રૂ. ૩૦૦૦) નું બ્યાજ તા. ૧૪-૧૦-૩૯	૨૮-૧૪૯	શ્રી પરચુરણ ખર્ચના
૨૮૯-૩-૦		૭-૬-૦	પેપરોના લવાજમ ખર્ચના.
૫૮-૦-૦	શ્રી જહોર ખાતે જમા	૯૪-૪-૩	શ્રી મુસાફરી ખર્ચના
૧૦-૦-૦	શ્રી પ્રસ્તક વેચાણ ખાતે જમા	૭-૦-૦	પ્રસ્તક ખરીદી ખાતે ઉધાર.
૨૩૦૩-૨-૦		૦-૮-૦	ગોધવળ કાળીદાસના માફી વાળ્યા તે.
		૧૮૪૦-૧૫૦	
		૪૬૨-૩-૦	શ્રી વટાવ ખાતે બાકી દેવા
		૨૩૦૩-૨-૦	

પરિશિષ્ટ પ એ

શ્રી "મોહ મહોદય" નું સર્વત્ર ૧૯૬૫ની સોલ આખરનું નેદ સરવૈયું

જ

ઉ

૧૦૦૫૬-૪-૦ શ્રી રથાથી ભેટ ખાતે જમા

૮૭૮૫-૪-૦ મત વર્ષ આખર
સુધીના૧૨૭૧-૦-૦ ચાલુ સાલમાં આ-
બ્યા તે

૧૦૦૫૬-૪-૦

૧૪૭૦-૮-૬ શ્રી પરચુરણ ભેટ ખાતે જમા

૧૧૨૫-૮-૬ મત વર્ષ આખર
સુધીના૩૪૫-૦-૦ ચાલુ સાલમાં આ-
બ્યા તે

૧૪૭૦-૮-૬

૪૬૨-૩-૦ શ્રી વટાવ ખાતે જમા

સાલ આખર સુધીમાં

૩-૧૨-૦ શ્રી ભગવાંનદાસ દરજીવદાસ
સુરતવાળા ખાતે જમા૧૭-૧૨-૦ મેસર્સ ડાહ્યાલાલ બેધર્સ કર્મ-
વાળા ખાતે જમા૦-૮-૦ શ્રી તુલસીદાસ રણઉડાદાસ
જમનગરવાળા ખાતે જમા

૦-૧૫-૬ શ્રી ઇનામ ફંદ ખાતે જમા

૧૨૦૧૧-૧૫-૩

ઉપરનો દિસાબ તપાસ્યો છે અને બરા-
બર માલુમ પડ્યો છે.

(મહી) ગાંધી મુળજીભાઈ નારણજી

(મહી) પારેખ શાંતિલાલ પ્રાણજીવનદાસ
ખી. એ.

ઓન-ઓર્ડીટર્સ

૧૦૦૦૦-૦-૦ શ્રી ભાવનગર દરબાર બેંકના
શ્રીમદ્ ડીપોઝીટ ખાતે ઉધાર
સદાશુ ખાતાની રસીદ નંબર
નીચે મુજબ છે.

૧૦૦૦) રસીદ નં. ૧૫૬૮/૪૫

૪૦૦૦) રસીદ નં. ૩૮૬૦/૪૫

૩૦૦૦) રસીદ નં. ૫૮૫૦/૪૫

૧૦૦૦) રસીદ નં. ૨૬૦/૪૬

૧૦૦૦) રસીદ નં. ૪૮૮/૪૬

૧૦૦૦૦)

સદરજી નાણા શ્રી. બીખાભાઈ
ગોપાળજી પરીખ તથા શ્રી.
દામોદરદાસ પરમાણુદેસાઈના
નામ પર છે.૧૬૮૧-૧૧૬ શ્રી ભાવનગર દરબાર બેંકના
સેવિંગ્સ બેંક ખાતે ઉધાર, પાસ
લુક નં. ૧૭૩૫૩.૩-૧૦-૦ શ્રી. ચત્રચંદ પરચીતમદાસ દી-
વવાળા ખાતે ઉધાર૮-૨-૦ શ્રી. પુરષોત્તમદાસ મદાદેવભાઈ
દળવદવાળા ખાતે ઉધાર૨૭૬-૬-૦ શ્રી કાગળના રોકા ખાતે છે.
રોકામાં કાગળ છે.૩૫-૦-૦ મિત્રી દેવજી ખાતે ઉધાર
ખાતત ને કપાટનું ખીસ ખાકી
હોઈ તે બદલ આખા તે

૭-૧-૬ શ્રી શિશિક ખાકી

૧૨૦૧૧-૧૫-૩

(મહી) પારેખ બીખાભાઈ ગોપાળજી
જાન. સોદરી,

મોહ મહોદય

“મોઢ બંધુઓને વિજ્ઞપ્તિ.”

આપની છાંદગી મોજશોખને માટે નથી. જાતનું, સાતિનું તથા દેશ તેમજ વિશ્વનું જેટલું અને તેટલું હિત કરવું એ છાંદગીનું સાર્થક્ય છે. જે જે કાર્યો સાતિ હિતનાં હોય તે ગંધાને યથાશક્તિ તન, મન અને ધનની ખનતી સહાયથી મોલવા એ દરેક બંધુની ખાસ કરજ છે. “મોઢ મહોદય” સાતિનું મામિક છે અને સાતિ ઉત્તતિના વિષયો તેમાં ચર્ચાય છે, તેા સાતિનું બહુ આકુનાર દરેક બંધુ તેને ટકાવવામાં અને તેનો વિશેષ પ્રચાર કરવામાં જરૂર તત્પરતા દાખવે.

નીચે પ્રમાણેની નિભાવ કુંડની જે યોજના છે તે ગરાળ સમજ સખી દિલના ગૃહસ્થો સાતિ હિતનાં કાર્યમાં શક્તિ અનુસાર પોત પોતાનો ફાળો આપે તે માટે તેમને અમારી નમ્ર વિનંતિ છે.

(૧) ક્રૂત રૂ. ૨૫૧) એકજ વખત આપી આ ‘મહોદય’ ના મુરખીયાઓ.

(૨) ક્રૂત રૂ. ૧૦૧) એકજ વખત આપી આ ‘મહોદય’ ના આશ્રયદાતા યાઓ.

(૩) ક્રૂત રૂ. ૫૧) એકજ વખત આપી આ ‘મહોદય’ ના લાઇફ મેમ્બર યાઓ.

(૪) પરચુરણ ગમે તે રકમ હોટ આપી આ ‘માસિકના’ મદદ કરો.

(૫) દરે વર્ષે રૂ. ૧-૮-૦ ક્રૂત મોકલી આ ‘માસિકના’ આહુક યાઓ.

(૬) પ્રતિવર્ષ આહુક વધારી આપવા સંકલ્પ કરો.

મુરખી તથા આશ્રયદાતાની છળી એક વખત માસિકમાં આપવામાં આવે છે. પહેલા ત્રણ વર્ગના ગૃહસ્થોના નામ માસિકના દરેક અંકમાં પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે છે; અને તેમને માસિક વિના લવાજમે મોકલવામાં આવે છે.

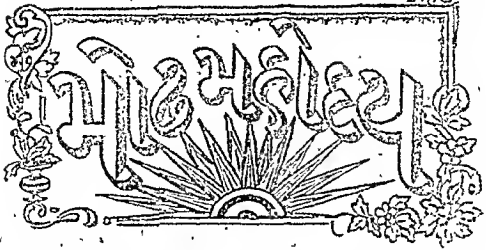
કુંડની સલામતી ટકી રહે અને નાણાંનો સંરૂપયોગ થયા કરે તેટલા માટે આપણી સાતિનાં પ્રતિષ્ઠિત ગૃહસ્થોની એક કમીટી નીમવામાં આવી છે; જેમના નામો આ રીપોર્ટનાં મુખપૃષ્ઠ ઉપર આપેલાં છે.

પ્રતિષ્ઠિત ગૃહસ્થોની બનેલી આવી સારી કમીટી હસ્તકનાં નાણાંનો આ સંસ્થા દ્વારા સાતિ હિતમાંજ ઉપયોગ થવાનો; માટે આ સંસ્થાને અવશ્ય સહાય કરો.

લીખાસાઈ ગોપાળજી પારેખ
ઓન સેક્રેટરી

મોઢ મહોદય-ભાવનગર.

ગ્રામ જ્ઞાતિમાં નવજન્યન ગ્રેરી તેના ઉત્કર્ષ કરવાના ઉદ્દેશથી પ્રગટ થતું માસિક

વર્ષ	વિધયાનુક્રમ			સંકેત
૨૭	૨૦૫ "સેકેન્ડ"	શ્રી. નરવર બી. નાણાવરી	૬	
૨૮	૨૦૬ ગણપતિ	શ્રી. એલવલ ત્રીવેરી	ગોપિલ	
૨૯	૨૦૭ મનની નીકળે	"	૧૯૪૦	
૧૯૨૬	૨૦૮ તમોસ્વાનેથી !		
	૨૦૯ નવનો વિધિ	શ્રી. દાસાનુદાસ		
	૨૧૦ સ્ત્રીઓની મનતા	શ્રી. ધનરામભાઈ ૨. રોડ		
	૨૧૧ આધુનિક ફેશનની	શ્રી. હીરાલાલ ૨. રોડ		
	૨૧૨ ખાદ્ય પુષ્પ સીમળાઈ ચુકી	શ્રી. નરવર બી. નાણાવરી		
	૨૧૩ પુષ્પામીરી ઉપર ચુરેલા સીતમની દર્શન	શ્રીમતી પુષ્પામીરી પ્રથુદાસ		
	૨૧૪ સંસાર એક અગ્રીક નાટ્યમય	શ્રી. દેસવલાલ બી. મણિવાર		
	૨૧૫ કામગીરી	શ્રી. ઓપલ ૬૬. ત્રિવેરી		
	૨૧૬ શુદ્ધધોમરિ-વરોદરા- (શુષ)		
	૨૧૭ આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિએ વળાનું સ્વરૂપ	મંડમ પાન્ટોયેરી		
	૨૧૮ લાકડો ! સિદ્ધાંત	એક શ્રોત યુવક		
	૨૧૯ પુષ્પામીરી	શ્રી. વે. હિરોલાલ શુભ		
	૨૨૦ સોનમઃ બાવામ વર્ગ		
	૨૨૧ જ્ઞાન સમાચાર		
	૨૨૨ બાલનગર શ્રોત યુવક મંડળનો વિષય		

સંચાલક અને પ્રગટ કરનાર

ચારી, સીખાભાઈ ગોપાળજી-લાલનગર.

ઉપસંચાલક—

ઉમ્મિતદાસ અમીચંદ દેસાઈ.
લાલનગર.

અવરગણક—

ગોરમનદાસ અમીચંદ મણિવાર.
લાલનગર.

વારિકે સવાળમ પોસ્ટ સહિત રૂ. ૧-૧૩-૦ વી. પી. અર્થે માર્યે

“ મોઢ મહોદય ” માસિક ક્રમીનીના સભ્યો

પ્રમુખ—	(૧) સર પરશોતમદાસ કાકિરદાસ શી. આર્ટ. ઈ. નાઇટ.	મુખ્ય
ઉપપ્રમુખ {	(૧) શેઠ હરજીવનદાસ મોદનજી	ચોરવા
	(૨) શેઠ વાલજીભાઈ લક્ષ્મીદાસ	મુખ્ય
સેક્રેટરી—	(૧) પારી. બીખાભાઈ ગોપાળજી	ભાવનગર
સહયો {	(૧) શેઠ નાનાલાલ અંજારામ	મુખ્ય
	(૨) શ્રીયુત હિમેશ્વાલ પુરુષોત્તમદાસ મણિયાર બી. એ. એલ.એલ.બી. અમદાવાદ	અમદાવાદ
	(૩) શેઠ સુખલાલ ઝવેરભાઈ	ભાવનગર
	(૪) શ્રીયુત દામોદરદાસ પરમાજીદાસ દેસાઈ	મદ્રાસ
ગ્રાંટીટર્સ {	(૧) પરી શાંતિલાલ પ્રાણજીવનદાસ બી. એ.	ભાવનગર
	(૨) ગાંધી મુળજીભાઈ નારણજી	

ઉત્તમ પુસ્તકો

પુસ્તક	લેખક	કિંમત
૧ જગતસિંદ નાટક	સ્વ. જાણભાઈ કદાનદાસ એ. પી.	૧-૦-૦
૨ શેઠ કે સપતાન.	શ્રીયુત ગોપાળજી ઓધવજી	૦-૮-૦
૩ કુંજવેણ.	શ્રીયુત વસંતજી બાણજી ઠવિ	૧-૪-૦
૪ છત્રન જ્યોતિ	" "	૧-૪-૦
૫ ભાવનાના ભરત.	" "	૧-૦-૦
૬ સ્ત્રી બોધિની (આવૃત્તિ બીજી)	" "	૦-૮-૦
૭ દંપતિ વિવા વિનોદ	" "	૦-૮-૦
૮ ભારત કીર્તન.	" "	૦-૪-૦
૯ માનસનાં મોતી. ભાગ ૧ થી	" "	૦-૭-૦
૧૦ માનસનાં મોતી ભાગ ૩ થી	" "	૦-૭-૦
૧૧ માનસનાં મોતી ભાગ ૪ થી	" "	૦-૧૦-૦
૧૨ અંતરની જીર્મિઓ	" "	૦-૧૨-૦
૧૩ શ્રી પુણિતરત્ન તરંગિણી.	" "	૦-૩-૦
૧૪ પ્રેમનાં પુષ્પો	" "	૦-૮-૦
૧૫ વલ્લભ ભજનમાળા	" "	૦-૮-૦
૧૬ સદ્બોધ સરિતા	શ્રીયુત ગોપાળજી ઓધવજી	૧-૦-૦
૧૭ શ્રી ગીતા જ્ઞાન	શ્રીયુત પુરુષોત્તમ બાણજી પરીખ	૦-૧૦-૦

પોસ્ટેજ ભુદ્ધિ: પણ સેટ મંગાવનારને પોસ્ટેજ ફી.

લખો:—વ્યવસ્થાપક “ મોઢ મહોદય ” ભાવનગર.

ભાવનગર—શ્રી સરસ્વતી છાપખાનામાં પારખ શાંતિલાલ હોદ્દાલાલે આ માસિકના સંચાલક માટે છાપું અને સંચાલક મોઢ મહોદય એકિસ, ભાવનગરથી પ્રગટ કર્યું.

“મોઢ મહોદય”ના મુરખી, આશ્રયદાતા અને લાઈફ મેન્જરો.

મુરખી

૧ સર પરશોતમદાસ ઠાકોરદાસ નાઈટ	૮ શેઠ લક્ષ્મીદાસ નેમીદાસ	મુંબઈ
સી. આઈ. ઈ. મુંબઈ	૯ શ્રીયુત પરી. હોટાદાસ દરગોવિંદદાસ મદ્રાસ	
૨ શેઠ વાધજીભાઈ લક્ષ્મીદાસ	૧૦ શેઠ ગોવિંદજી જોડાભાઈ ચોરવાડવાળા મુંબઈ	
૩ શેઠ વનમાળી વિરજી	૧૧ શ્રી કલકત્તા મોઢ હિસેજક મંડળ કલકત્તા	
૪ શે. હરજીવનદાસ મોહનજી કાપડીયા ચોરવાડ	૧૨ શેઠ ઠાકોરદાસ શુભામદાસ ઝરીવાળા સુરત	
૫ દેશાઈ પરમાણુદાસ જગજીવનદાસ	૧૩ ગં. સ્વ. મણિજીહેન તે ચા. બગવાનદાસ	
હા. રા. દામોદરદાસ	નારભોરામ ખાનદેશવાળાના વિધવા	,,
૬ શેઠ નાનાલાલ મંજારામ	૧૪ શેઠ મુખલાલ ઝવેરભાઈ	ભાવનગર
૭ શેઠ જીવરાજ મહનદાસ કુંડલાવાળા	૧૫ શ્રીયુત નારાયણદાસ ગીરધરદાસ	મદ્રાસ

આશ્રયદાતા

૧ સર મુનીલાલ વિજ્ઞાનજીવણદાસ	મુંબઈ	૧૨ શેઠ કનૈયાલાલ પુરૂષોત્તમદાસ	પુના
૨ શેઠ હરીલાલ જગજાય	ખંભાત	૧૩ શેઠ બીખાભાઈ પરજીદાસ પરી.	
૩ શેઠ કરસનદાસ બગવાનદાસ	મુંબઈ	ભાવનગરવાળા	મીંગસોર (એસ. ઈ.)
૪ પારેખ આણુદંજી ગોપાલજી	ભાવનગર	૧૪ પરી. ગોપાળજી મુળજીભાઈ	ભાવનગર
૫ પરી. ગોવિંદજી કથ્યાણજી	ખોટાદ	૧૫ મણિપાર નરસીદાસ લક્ષ્મીભાઈ	
૬ શેઠ જસરાજ મુળજીભાઈ		હા. રા. દેશવજાલ	ભાવનગર
હા. શેઠ માણિકલાલભાઈ	મુંબઈ	૧૬ સ્વ. શેઠ લક્ષ્મીદાસ બગવાનજી સાકરવાળા	
૭ રાજા બ. બગવાનદાસ હરીદાસ		હા. તેમના ધર્મપત્ની કર્પૂરબાઈ	મુંબઈ
એન્ડ સન્સ	હેંદાગાદ	૧૭ શેઠ ચંદ્રકાંત મોતીલાલ જમાખાઈવાળા	
૮ શ્રીયુત હરિદાસ માણિકચંદ કોઠારી કરાંચી			અમદાવાદ
૯ શેઠ હોટાલાલ આધવજી	પોરબંદર	૧૮ શેઠ મણીલાલ હેમચંદ	અમદાવાદ
૧૦ શેઠ પોપટલાલ માણિકચંદ		૧૯ શેઠ હરપ્રીસનદાસ જગજીવનદાસ	અંકલેશ્વર
હા. શેઠ દેશવલાલભાઈ	ભાવનગર	૨૦ શેઠ ધરમદાસ ચામળદાસ પરજીદાસ	મુંબઈ
૧૧ શ્રી ચત્રજીગ બગવાનજી મોહી કોલબો			

લાઈફ મેન્જર

૧ પારી. અમૃતલાલ મોતીલાલ ખી. એ. એલ.	૬ શેઠ જગનલાલ પિતાંબરદાસ	મુંબઈ
એલ. ખી. હા. ભોગીલાલ અમૃતલાલ રાજકોટ	૭ હી. બ. ગોવિંદદાસ ચત્રજીજીદાસ	મદ્રાસ
૨ રા. હીમતલાલ નાગજીભાઈ ચોરા	૮ મેસર્સ દેશવલાલ એન્ડ કું.	મદ્રાસ
૩ રા. અચરતલાલ લક્ષ્મીરામ જસ અમદાવાદ	૯ પારેખ જીવરાજ ગોપાલજી	સિંધાપોર
૪ રા. ઠાકોરલાલ હરપ્રીચનદાસ	૧૦ શેઠ લાલદાસ ગોવિંદદાસ	મદ્રાસ
૫ રા. હીરાલાલ લક્ષ્મીચંદ મણિપાર વડોદરા	૧૧ ડો. નારણદાસ મોતીરામ	સુરત

- ૧૨ શા. ભગવાનદાસ હરજીવનદાસ : સુરતવાળા-મુંબઈ ૩૬ ૨ા. પુરુષોત્તમ ગીરધરદાસ ડાંગ્રે (આફ્રિકા)
- ૧૩ શેઠ લલ્લુભાઈ જમનાદાસ અમરેલી ૩૭ ૨ા. હીમનલાલ બાપુલાલ પરીખ કરાચી
- ૧૪ ૨ા. કાળીદાસ હરીદાસ વેરાવળ ૩૮ શેઠ જ્ઞાણાલયુનીલાલત્રીકમજીમેતા કલકત્તા
- ૧૫ શેઠ ઠાકરશી પ્રેમજી કોડીનારવાળા ૩૯ ૨ા. દામોદરદાસ હીરાચંદ હ. ૨ા. આત્મારામ દામોદરદાસ વેરા ભાવનગરવાળા લીંબડી
- ૧૬ રાવસાહેબ પુરુષોત્તમદાસ દેવજીભાઈ ૪૦ શા. નરોત્તમદાસ પ્રેમચંદ પ્રભાસ પાટણવાળા પુના
- મણિયાર જામનગર ૪૧ શેઠ કરજનદાસ મોતીચંદ દ. અમૃતલાલ જમનાદાસ દીવ
- ૧૭ શા. ગોવિંદજી કાળીદાસ ખોરાસા- ગીરવાળા એડીસાબાબા ૪૨ ૨ા. રમણલાલ છોટાલાલ મજમુદાર ભરૂચ
- ૧૮ શા. વલ્લભદાસ ભગવાનદાસ „ ૪૩ શ્રીયુત ઉમેદલાલ પુરુષોત્તમદાસ મણિયાર
- ૧૯ શ્રી નાનાલાલ મોતીચંદ દ. શ્રી ગોગીલાલ મી. એ. એલ એલ. બી. અમદાવાદ મુંબઈ
- ૨૦ મણિયાર હરજીવનદાસ જ્ઞાણાલ દ. શ્રી માણેકલાલ „ ૪૪ શેઠ નાનચંદ પ્રેમચંદ „
- ૨૧ શેઠ દેવકરજી નાનજી હ. શેઠ યુનીલાલ „ ૪૫ પરી. શાંતિલાલ ગોરધનદાસ „
- ૨૨ શેઠ વીજબાજીદાસ હરગોવિંદદાસ મૂળજી „ ૪૬ શ્રીયુત દુલસીદાસ જસરાજ બી. એ. એલ. એલ. બી. „
- ૨૩ ૨ા. દુર્લભદાસ નેમચંદ એડીસાબાબા ૪૭ શેઠ બાલાભાઈ હરીલાલ „
- ૨૪ ૨ા. મોહનલાલ એધવજી વઢીલ અમરેલી ૪૮ ૨ા. પોપટલાલ જગજીવનદાસ કરાચી
- ૨૫ ૨ા. નટવરલાલ ગોરધનદાસ જગજીવનદાસ ૪૯ „ નંદલાલ ટી. મણિયાર „
- રંજન ૫૦ „ ડો. નરોત્તમદાસ વલ્લભદાસ „
- ૨૬ ૨ા. ગોરધનદાસ પ્રાણુલાલ મુંબઈ ૫૧ „ ડો. કાલીદાસ હરખચંદ શાહ „
- ૨૭ શેઠ નારજીદાસ મથુરાદાસ હ. મનોરદાસ „ ૫૨ „ શેઠ મણીલાલ મોહનલાલ „
- ૨૮ મહેતા દયારામ લઘુભાઈ ૫૩ „ શીવલાલ રામજી વઢીલ-માંવી-કચ્છ
- હા. મહેતા જટાશંકર દયારામ કલકત્તા ૫૪ „ શેઠ નરસિંહલાલ લલ્લુભાઈ અમદાવાદ
- ૨૯ શેઠ હિરાલાલ ભગવાનજી નયુભાઈ જામનગર ૫૫ ગ. સ્વ. દેવબા પુરુષોત્તમદાસ
- ૩૦ શેઠ હરિલાલ ગોવિંદજી માધાણી મુંબઈ હ. શેઠ ગોપાળદાસ „
- ૩૧ દોશી હિરાલાલ ગોકળદાસ „ ૫૬ પરીભોગીલાલ નરોત્તમદાસ ભાવનગરવાળા „
- ૩૨ શ્રી માણેકચંદ તારાચંદ અડાલજી ૫૭ શેઠ રતનલાલ લલ્લુભાઈ અમદાવાદ
- સાહેબ વડોદરા ૫૮ શેઠ રમણલાલ લલ્લુભાઈ અમદાવાદ
- ૩૩ ૨ા. કનૈયાલાલ નાનાભાઈ રંજન ૫૯ શ્રી ભગવાનજી દેવજીભાઈ મણિયાર
- ૩૪ દેશાઈ વિઠ્ઠલદાસ લાલજી ભાવનગરવાળા ૬૦ „ શ્રીમનજી પ્રાણજીવનદાસ દલાલ-મુંબઈ
- હ. દેશાઈ પ્રાણજીવનદાસ કરાચી ૬૧ મહેતા અવેરચંદ નારજીદાસ કલકત્તા
- ૩૫ ૨ા. અભેચંદ અમૃતલાલ ટોંગાટ (આફ્રિકા)

મોઢ મ હોદય

૧૫૧ ૨૩ મું]

ચૈત્ર : ૧૯૨૬ :: અગિલ : ૧૯૪૦

[અંક ૬ કો]

“ નોઈએ છે ”

હાગર એક ખરીદવાનું છે,
મળે કોઈ વેચનાર;
હાગર એક ખરીદવાનું છે,
અમોને એક નોઈએ છે.

હાતરો આત્મામાંથી,
રસીલું ને મગાનું એક,
હાગર તો ખરીદવાનું છે.
ગમે તે લાવ હોયે તો,
હમેશાં આપશું મનથી,
કરીશું સાદું જીવનનું,
છૂટીશું ના કદી તનથી,
હાગર તો ખરીદવાનું છે.

જગતના આ જાતરેથી,
ઈજ્જત ને આબરૂ માટે,
હાગર તો ખરીદવાનું છે.

નટવર બી. નાણાવટી, મહુવા ખંદર

૨૦૧ ગ યુ પ તિ

શાહુલવિકીકીત

સૌમ્યાનંદ મુખારવિદ દીપતું, ગંભીર તેજે ભયું,
વિખનાના હણતા ગણેશ પ્રભુંને, ઐય્ય આપે ઘણું;
ભોજાનાથ મહાન શંકર તથા, દેવી મહા પાર્વતી,
તેના પુત્ર મહાન છે ગણતણા, સર્વેપરી છે પતિ.

બ્રાતા કાર્તિકસ્વામી છે બહુબળા, જેણે હણ્યો તારકા,
એવા કાર્તિકસ્વામી ને ગણપતિ, દેવો મહી છે મહા;
લાંબુ પેદ મહા વિશાળ દિપતું, દેખાવડું ભવ્ય છે,
એવા દેવ ગણેશને નમન હો, લાખો પ્રણામો ઘણા.

❧ ❧

❧ મનની નૌકાને ❧

રે ક્યાં ચાલીરે ? મનની નાવ અમારી ?

મનની નૌકા આતમ નાવિ.

સાથ ન કોઈ અમારી રે. રે, ક્યાં ચાલી ?

કાપી મજલ તં થાડી છેને;

જવું છે દૂર હાં ! ભારી રે, રે ક્યાં ચાલી ?

બર દરિયામાં આ મોજા આવે,

જવું છે પાર તરાવી રે, રે ક્યાં ચાલી ?

ત્યાં વમળમાં તું રૂખી જશે,

સહાય કરે દે તારી રે. રે ક્યાં ચાલી ?

ડગમગ આજે તું કાં રોલે !

ગાત સમીપ તું તારી ! રે, ક્યાં ચાલી ?

કોણ કરે છે. સંગત તારી ?

વિમળ શહ તળવી રે ? ક્યાં ચાલી ?

સમજ બા આ શહ તણ દે,

જવાને પાર તરાવી રે—ક્યાં ચાલી ?

ઐય્યવજી ત્રિવેદી

તં ત્રી સ્થા ને થી !

કન્યાવિક્રય:—ગતાંકમાં વિક્રય વિષે જુદી જુદી દૃષ્ટિએ વિગતવાર વિવેચન કરાયું. આ વખતે ખાસ કરીને કન્યા-વિક્રયનો જ ઉદ્ધાપોહ કરવો એ હિસાબે તેને લગતી વાતોનો જ વિચાર કરવામાં આવ્યો છે. કન્યાવિક્રય કરનારાના જુદાં જુદાં વર્ગો છે અને આ વર્ગો જે જે કારણવશાત્ કન્યાવિક્રય કરી રહ્યા છે તે તે કારણો ન્યાં સુધી સમજાવવાનું દૂર ન કરાય ત્યાં સુધી કન્યાવિક્રય ખરી રીતે અટકવો મુશ્કેલ છે.

જે જે બદીઓ કાયદાકાનુનથી અટકાવવામાં આવે છે તે તે બદીઓ ખર્જે જોતાં નાશ નથી પામતી. કાયદાકાનુનનો અંકુશ ભયદર્શક છે એટલે જે શુન્હાઓની અટકાયત કાયદાકાનુનો દ્વારા કરવામાં આવે છે તે શુન્હાઓ કાંતો ધીર અને વીર પુરોષો છડે ચોક કરવામાં આવે છે અને તેવા પુરુષો કાયદાની જાળમાં પકડાતાં હસતે મુખે જે જાતની સજા તેમને ધાય તે સહન કરે છે.

જેઓ ખીકણ અને બિરુદ્ધયના હાથ છે તેઓ શુભ રીતે, પોતે પકડાઈ ન જાય તેની પૂરી કાળજી રાખીને અયોગ્ય આચરણ ક્યે જાય છે. આવાઓ પણ અમુક વખતે તો પોતાની ગમેતેવી ચાલાકી છતાં ફસાઈ જાય છે અને કાયદાકાનુનથી થતા દંડના ભોગ ખન્યા વગર રહેતા નથી.

ધીર વીર તેમજ બિંકણ અને બિરુદ્ધયના માણસો, પોતે કરેલા શુન્હાઓની જે જાતની તેમને સજા થઈ હોય તે પૂરી થતાં, તરતજ પાછા પોતાના કાર્યમાં મંડ્યા જ રહેવાના; એટલે શુન્હાઓ અને અયોગ્ય આચરણની બદી અટકાવવાનો જે સાચો રસ્તો હોય તો તે હૃદયની સાચી કેળવણી છે. સાચા હૃદય પલટા વગર ખરે મુદારો ન સંભવે.

જે માખાપો અને વાલીઓ કન્યાનાં દામ ઉપર જ દુન્યવી મોજ માણવા તૈયાર છે તેઓ કાયદા કાનુનના અંકુશથી કદી-પણ તેમ કરતાં અકળાતા નથી. તેમનાં હૃદયને સ્પર્શે તેવા પ્રચારની જરૂર છે.

કન્યાવિક્રય એ મહાપાપ છે. પોતાની ગરીબ રાંકડી લીકરીને ગમે ત્યાં વરાની પોતાની ધન લોહુપતા પોષતા પિતાઓ અને વાલીઓ પિશાચ કરતાં પણ વધુ ખરાબ છે. પિશાચો અને રાક્ષસો જે કે તેઓ માંસાહારી છે છતાં પોતાનાં ફરજ'દોનું માંસ તેઓ કદિપણ ખાતા નથી. જે પિતાઓ અને વાલીઓ પોતાની પુત્રીનાં શારીરિક વજન કરતાં જમણાં, ત્રમણાં કે ચારગણાં દામ લઈને પુત્રીનું લિલામ કરે છે તેઓ ખરેખર પુત્રીનું રક્ત પીનારા છે, અને આ હિસાબે તેઓ પિશાચો અને રાક્ષસો કરતાં પણ ઉતરતી પંક્તિના છે. ધર્મ-શાસ્ત્રો પણ પોઝારી પોઝારીને કહે છે

કે દીકરીનાં દામ ઉપર મોજશોખ ઉઠાવનારા પિતાઓ અને વાલીઓ નરકાગારમાં જ સહ્યા કરે છે.

માણસ હંમેશાં પ્રમાણિકપણાંથી કરાતી દ્રવ્ય કમાણી જ સુખે લોગવી શકે છે. હરામીઓ ધડીકશર લાલે ફાદયા ફુદયા ફરતા માલમ પડે પણ તેમનાં હૃદયનો ડાંગ તેમને અહરનિશ સાલ્યાજ કરતો હોય છે અને અંતે સરવાળે તો તેઓ પાયમાલ અને પૂરા હાલખેહાલ જ બને છે.

કન્યાવિક્રય કરતા હરામી પિતાઓ અને વાલીઓ ચોક્કસ સમજે કે તેઓ કદીપણ હૃદયનું સાચું સુખ અને મનની ખરી શાંતિ માણી શકવાના જ નહિ. વળી એ બાળત પણ તેવા દુષ્ટો અને હરામીઓ ખ્યાલમાં રાખે કે ગરીબ અને નિરાધારની ધા-દુઃખતી કળકળતી આંતરડી કદી ખાલી જતી નથી. આ ધા ગહુ જ ભુંડી છે. સળખાઓનાં જોરદાર ફેટકા કરતાં પણ અબળ ગણાતાં ગરીબ અને નિરાધારની ધા વિશેષ સમજવી. આવી ધાએ રાત્રીનાં રાત્રીને જડમૂળથી ઉખેડી નાંખ્યા છે. કન્યાવિક્રય કરનારા વાલીઓ પોતાનાથી લાડપાડમાં ઉછેરાએલી નિર્દોષ બાળાનાં હૃદયની ધગધગતી ધાના લોગ બને છે. અને પરિણામે પોતાનો જડમૂળનો નાશ બેઠારી લે છે.

‘ દીકરી ને ગાય દોરે ત્યાં મર્ય ’ એ કહેતીમાં દીકરીની કેવી અને કેટલી શંકડી દયામય દશાનો ચિતાર ખડો થાય છે. સાથોસાથ દીકરીનું ‘ સંપૂર્ણ ’ આરાં-

ક્રિતપણું પણ તેમાં બળકી રહેલું છે. આ બાળતો તરફ દુર્લક્ષ કરી, જે પિતાઓ અને વાલીઓ માત્ર પેટભરા બની પૂરતો કન્યાવિક્રય કરે છે અને કન્યાને લાડમાં પાડે છે તેમની અધમતાનો આંક જ નથી.

પાપી લોકો કદી પણ ચડીને ચાલે જ નહિ એટલે કે તેઓ પાપથી તથા દુષ્ટતાથી ઉપસ્થિત થતી દુઃખદ સ્થિતિના સત્વર લોગ બને જ છે. તો પછી કન્યાવિક્રયનું ઘોર પાતક કરતા પિતાઓ અને વાલીઓ મહા બુરી દશાના લોગ જરૂર બને એ વિષે શંકા જ ન હોય.

ઉપર જણાવી તેવી બાગતોનો વધુ પ્રચાર કરીને, જેમ જેમ આવા પિતાઓ અને વાલીઓનાં માનસ પલટાવવાનો પ્રયત્ન કરાશે તેમ તેમ કન્યાવિક્રયનાં ઘોર પાપથી ધીમે ધીમે છુટકારો થતો જશે, અને આ હિસાબે અટકવા પામતા કન્યાવિક્રયનું વખત જતાં નામશેષ પણ નહિ રહે.

જેઓ ગામડાંઓમાં રહે છે અને પોતાના યુવોને વરાવવા માટે જેમને પૈસા આપવા પડે છે તેઓ આર્થિક સુશકેલીનાં કારણે કન્યાવિક્રય કરતા હોય છે. કન્યાવિક્રય કરનારાઓનો આ બીજો વર્ગ છે. આ વર્ગને માટે એ યાસ જરૂરી છે કે તેમણે વધુ સાહસિક બની શહેરોના સંસર્ગમાં વિશેષ આવતા જવું અને પોતાની ઉમદા રહેણીથી એવો વર્તાવ રાખતા થવું, જેથી શહેરીઓનાં મન તેમનાં તરફ આકર્ષાય અને તેઓ પોતાની કન્યા તેમને ત્યાં વરાવવા ગ્રેરાય. વળી અત્યારે

કેળવણી તરફ સામાન્ય જનતાનું લક્ષ્ય વધારે એવાય છે, તેથી ગામડાંઓના વાલીઓએ પોતાના પુત્રોને કેળવણી આપવામાં પણ પુરી તત્પરતા દાખવવી જોઈએ. પુત્રોને સારી રીતે કેળવાએલા હશે અને સાંસારિક બોલે ઉઠાવવાને પાણીવાળા જણાશે તો તેઓ જરૂર પરખાવાના જ નહીં. જ્યારે ગામડાંના યુવકો આ પ્રમાણે પોતાની લાયકાતને અંગે વરવા શકિતમાન થશે, ત્યારે તેમના વાલીઓને તેમને વરાવવા માટેની આર્થિક વિટંબણા નહિ રહે અને જે કારણથી તેઓ કન્યાવિક્રય કરવા લલચાયા હોય છે તે નાબુદ થતાં, તેઓ પણ કન્યાવિક્રય કરતા જરૂર અટકશે.

કન્યાવિક્રય કરનારો ત્રીજો વર્ગ એ છે કે જેની માન્યતા એવી થઈ પડી હોય છે કે જાપદાદાઓથી કન્યાની અમુક જુનું રકમ લેવાતી જ આવી છે માટે તે પ્રધાન ધંધ ન જ થવી જોઈએ. વળી આ વર્ગ એવી પણ માન્યતા સેવતો હોય છે કે જો તે પ્રધાન નાબુદ કરાશે તો જરૂર કંઈક ને કંઈક આફત આવી પડશે.

આની અંદર માત્ર રૂઢિ અને ળેમનું જ પ્રાગલ્ભ્ય છે. અલગત, કાંકતાદ્રીયવત્ ન્યાય પ્રમાણે કોઈ વ્યક્તિએ જાપદાદાથી આલ્લી આવતી આ ખરાબ પ્રથાને ત્યાગ કર્યો હોય અને ત્યારપછી સાવ ઢુંક વખતમાં તેને કોઈપણ જાતની આફતના લોગ જનવું પડ્યું હોય - અને પોતાનાં હૃદયની દુર્ગંજતાને કીધે ળેમના લોગ જની, એકવાર ત્યાગેલી ખરાબ પ્રથાને પાછી ફરીથી તેણે સ્વીકારી પણ હોય.

રૂઢિ અને ળેમમાંથી મુક્ત થવા માટે હૃદયની મલ્લમતા કેળવવાની જરૂર છે. ‘કદ્યાણ કરનાર કદી પણ દુર્ગતિ પામતો નથી’ એ પ્રકારનાં શ્રી કૃષ્ણથી ગીતામાં ઉચ્ચારાએલાં વાક્યને લક્ષમાં રાખીને અયોગ્ય, અન્યાયયુક્ત હૃદય કરતાં અટકવાની હૃદયની મલ્લમતા કેળવવી અને સારું કરવા જતા ભાગ્યવશાત્ આવી પડેલી આફતોને ધીરજથી સહન કરવાની શક્તિ કેળવવી એમાં જ મદદની સાચી મદદ છે.

શુભ કાર્ગનાં મીઠાં જ ફળ હોય અને ખરાબ કર્મનાં માઠાં ફળ હોય. આ ત્રિકાળાશ્રયિત સત્ય સિદ્ધાંત છે એટલે રૂઢિ તેમજ ળેમના લોગ જની કન્યાવિક્રય કરનાર વર્ગે કન્યાવિક્રયની અધમતા અને દુષ્ટતા ધ્યાનમાં રાખી, તે પાપમય માર્ગને જેમ જને તેમ વેલાસર તજવો અને અચાનક આવી પડતી આફતોથી ડરીને સન્માર્ગ ગાચી થતાં ન અટકવું.

કન્યાવિક્રય રૂપી કૂર પાપ કરતાં અટકાવાથી આફત આવી પડશે એ જાતની શંકાને હૃદયમાં સ્થાન આપવું એ નરી મૂર્ખાઈ છે. આફત આવવી એ અયોગ્ય કર્મનું ફળ છે. કન્યાવિક્રય કરતાં અટકવું એ સત્કર્મ છે, એટલે એ હિસાબે સત્કર્મનું ફળ કદાપિ પણ આફત હોઈ શકે જ નહિ. અગાઉના કોઈ અયોગ્ય કર્મના આફતરૂપી પાકનો ખરાબ સમય, અમુક સત્કર્મની શરૂઆત પછી તરતજ શરૂ થવા પામે ત્યારે તે ળેમ

પોષક બને ખરો, પણ જેમનાં મન કઠ છે, જેમનામાં સાચી ધાર્મિક શ્રદ્ધા છે અને જેમનું વલણ હરહંમેશ સત્ય, અને ન્યાય તરફ છે તેઓ આવી અણુધારી કાકતાલીયવત્ આફતોથી કદિ હમતા નથી.

કન્યાવિક્રય કરનારા ત્રણ વર્ગો અને તે તે વર્ગોને કઈ કઈ રીતે કન્યા વિક્રય કરતા અટકાવી શકાય તે વિષેના દ્વિધિભિન્નુઓ આ લેખમાં વર્ણવ્યા છે. વાચકવર્ગ જે પ્રયત્નશીલ થઈ કશું પણ પ્રચારક કાર્ય આ દિશામાં કરશે તો કન્યાવિક્રયની ખૂરી ણદી જરૂર નાશ પામશે. લેખક વર્ગને અમારી વિનંતિ છે કે લેખ અથવા તો વાર્તારૂપે લખાણ લખી, માસિકદ્વારા કન્યાવિક્રયરૂપી કુર ખદીની અટકાયત માટે યોગ્ય પ્રચાર કરવા તે સહાયશ્રૂત બને.

x x x

ઘેટી વ્યવહાર—અત્યારે સામાન્ય રીતે હરકોઈને પોતાની કન્યા યોગ્ય સ્થળે વરાવવામાં બહુ મુશ્કેલી પડે છે. આનું કારણ એ છે કે દિનપ્રતિદિન વધતાં જતાં પરસ્પરનાં સગપણને લીધે કન્યા તેમ સુસ્તીઆને વરાવવાનું ક્ષેત્ર ટુંકું બનતું જાય છે. ગોળના વિસ્તાર માટે ચોતરફથી ઉઠાપોઠ કરાય છે તેનું કારણ આ ઉપરથી સહેજે કદપી શકાય. હમણું નહિ તો થોડા વર્ષો પછી પણ ગોળનો વિસ્તાર ક્યાં વિના આલે તેમ નથી.

વળી અમુક જણ એવી પણ માન્યતા

ધરાવતા હોય છે કે આપણા છ ભતના મોઢની અંદર પરસ્પર કન્યા લેવાદેવાની જે છુટ થાય તો યોગ્ય કન્યા અને યોગ્ય મુરતીઆને સુમેળ સાધવામાં મુશ્કેલી રહે નહિ.

ધણા લાંબા વખત પહેલાં જન્મ નગર તેમજ રાજકોટમાં જે અખિલ મોઢ સંમેલનો બરાયાં હતાં તેમનો ઉદ્દેશ પણ આવેજ હતા. પણ સ્વાભાવિકરીતે માતૃપિતાઓ પોતાની પુત્રીઓને જેમ બને તેમ પાસેનાં સ્થળમાં અને ન છુટકે જ ફરનાં સ્થળમાં વરાવવાની વૃત્તિવાળાં હોવાથી આ ભતની રીતિ હજી અમલમાં આવવા પામી નથી, અને ભિન્ન ભિન્ન સ્થળે વસતા જ્ઞાતિબંધુઓના આ માટેના સતત પ્રયાસ વિના સમગ્ર મોઢની અંદર કન્યાની આપ લે કરવાનો રિવાજ હાબલ થવો મુશ્કેલ છે.

આને માટે દરેક સ્થળે સ્થાનિક મુશિક્ષિત અને મુસંસ્કારી વ્યક્તિઓએ અવાર નવાર ભાષણો તેમજ પત્રિકાઓ દ્વારા સમગ્ર મોઢનાં ઐક્ય અને ઘેટી વ્યવહારથી થતા લાભો જનતા સમક્ષ રજૂ કરવા જોઈએ અને જનતાનાં સંકુચિત માનસનું રફતે રફતે વિશાળ બાવના તરફ વલણ વધારવું જોઈએ. હરકોઈ મહાનકાર્ય તેની સફળતા માટે મહાન શ્રમ ઉપર આધાર રાખે છે.

ગોળ વિસ્તારનું કાર્યપણ લગભગ તેની દશ કે વધારે વર્ષથી ઉઠાપોઠ છતાં હજી ખીલકુલ અમલમાં નથી,

તો પછી બધી જાતના મોઢની અંદર પરસ્પર બેટી વ્યવહારની શરૂઆત થાય તે પહેલાં તેને માટે સામાન્ય જનતાનો મત કેળવવાની કેવી અને ફેટલી આવશ્યકતા હોવી જોઈએ તેનો ખ્યાલ સૌએ કરી લેવો.

આંતર જાતિય લક્ષ્મીને હેતુ વાસ્તવિક તો આપેજ છે. સમગ્ર વશ્વિકજાતિ યાતો હરકોઈ જાતિ જેના આજકાલ અનેક પેટા વિભાગ પડી ગયા છે, તે તે જાતિના તે તે પેટા વિભાગોમાં પરસ્પર કન્યા લેવા દેવાની છુટ. પણ આજકાલ આંતરજાતિય લક્ષ્મીને ઉપો અર્થ જ થઈ રહ્યો છે. પ્રાણજી અને વશ્વિક, વશ્વિક અને હાહાલુ. પ્રાણજી અને બાવસાર આ પ્રમાણે બુદ્ધિજીવી કોમો વચ્ચેનાં લક્ષ્મીને જોતાં આંતર જાતિય નહિ પણ ઇતર જાતિય લેખાવાં જોઈએ. આંતર જાતિય લક્ષ્મી તેના સત્યાર્થના હિસાબે ખડિત બની ગયેલી કોઈ પણ એક કોમને અખાંડ અને એકયયુક્ત બનાવવાનાં નિમિત્તરૂપ છે, એટલે આંતર-લક્ષ્મી સમગ્રજીવપૂર્વક કરાતાં હોય તો તે ઈચ્છવા યોગ્ય છે. ઇતરજાતિય લક્ષ્મી તો કોઈપણ હિસાબે ઈચ્છનીય નથી. અલમત્ત, અહીં રજી કરાએલા આંતરજાતિય અને ઇતરજાતિય લક્ષ્મીના લેહના હિસાબે, ધર્મ-શાસ્ત્રમાં ઇતરજાતિય લક્ષ્મી દાખલાઓ છે, પણ તે જાતનો પ્રકાર સામાન્ય નહિ પણ અપવાદ જેવો સમજવો અને અપવાદો તો હંમેશાં રહેવાના જ.

મૂળ ચાર વર્ણો હતા એ તો આપણે

શાસ્ત્રોથી જાણીએ છીએ સ્વજાતિરના હિસાબે વર્ણોના વિભાગો થતા ગયા અને એ વર્ણ વિભાગોમાંથી અત્યારે અનેક પેટા જાતિઓ જીલી ધઈ છે; એટલે મૂળના દરેક વર્ગના મેળ વગરના ટુકડા રહી ગયા છે. ટુકડા કરવા એ સહેલું કામ છે અને ટુકડાને સાંધી એકત્ર કરવા તે બહુ મુશ્કેલ કાર્ય છે.

અગાઉના મૂળ વર્ણોના વિચાર કરવા બેસીએ તો તે નાશુ છે. ધાત્વકે વર્ણ ધર્મ અત્યારે સાચ સેજલેજ ધઈ ગયો છે; એટલે કોમી તત્ત્વને પ્રાધાન્ય આપી પહેલાં તો કોમની એકમતા વધારવા પ્રયત્ન થવો જોઈએ. સમગ્ર વશ્વિક કોમનું એકય સધાય એ પૂરી ઈચ્છતા યોગ્ય બાબત ખરી પણ તે વસ્તુની વાત કરવી એટલે ગમ વગરની મોટી શાળ સરવાની વાત ગણાય.

પેહેલાં આપણે સૌએ એ જ ઈચ્છવું જોઈએ કે બધી જાતના મોઢનું એકય થાય અને અંદર અંદર બેટી વ્યવહાર શરૂ થતાં, સગપણને લીધે નિષ્ટનો સંબંધ વધનો જશે અને રનેહયુક્ત સંપત્તિ વાતાવરણ જામશે.

જાતિના પેટા વિભાગો વચ્ચેનાં વૈમનસ્ય અને અથકામણને દૂર કરવા, જાતિની છિન્ન ભિન્નતાનાં ધારણે જાનિનો થતો નાશ અટકાવવા, જાતિહિતનાં ભિન્ન-ભિન્ન કાર્યોને સુગરૂપ પાર પાડવા અને જાતિનું સાચું ગૌરવ વધારવા માટે છવે વિભાગોના મોઢ વચ્ચે બેટી વ્યવહાર એટલે કે વાસ્તવિક આંતરજાતિય લક્ષ્મી

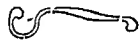
છુટની પ્રધા સાચા આશીર્વાદ રૂપ લેખાયો.

આને માટે યોગ્ય પ્રયાસ કરવામાં આપણે કશી નવીનતા નથી કરતા એ ખ્યાલ ખાસ રાખવાનો છે, પેટાવિભાગોની નવીનતાએ તો પૂરી પાયમાલી કરી નાખી છે અને આપણે તો નવીનતાને દફનાવી એટલે પેટાવિભાગોને દૂર કરી જૂની-મૂળની સ્થિતિ માટે પ્રયાસો કરવાના છે.

અંતમાં એજ કે જમાનો જેમ કુદકે અને લુપ્તકે વધતો જાય છે તેમ જનતાનું માનસ એવું વધારે અને વધારે સંકુચિત થાનતું જાય છે કે જ્યાં ત્યાં વિભાગોનો વધારો થતો જાય છે. આનું કારણ ‘હું’ કર્ અને કહું’ તે સાચું અને ણીતઓનું ‘બધું’ ફોક,’ એ જાતનો મિશ્રા ઘમંડ. આ ઘમંડ તણ, સૌકોઈ સત્ય પંથે પળે એજ પ્રાર્થના.

જપનો વિધિ

અનુ:—દાસાનુદાસ

જપ કરવા પૂર્વે તમારી કલ્પના પહોંચે ત્યાં સુધી પરમેશ્વરનું ઉત્તમમાં ઉત્તમ વ્યાપક સ્વરૂપ કલ્પવું જોઈએ અને પછી જે મંત્ર તમને મળેશે છે તે મંત્રનો અર્થ એજ આ તમારું કલ્પેલું સર્વોત્તમ સ્વરૂપ છે, એવું ધારી તેનો જપ કરવો. શબ્દમાં મહત્તા નથી. પણ શબ્દના અર્થમાં મહત્તા હોવાથી તમારે તે અર્થને વૃત્તિમાં આરૂઢ રાખવાની અગત્ય છે એટલું જ નહિ પણ, વ્યવહારમાં પણ તમારા જીવનમાં રહે રામમાં એ અર્થને ઉતારી દેવાનો છે, “આનંદ” શબ્દ જ્યો. આનંદ એટલે જરાપણ દુઃખ વિનાની પ્રસન્નતા વાળી અવસ્થા; એટલે આનંદને સર્વવ્યાપક માનવો પણ હવે વ્યવહારમાં શું થવાનું? હોદ્દા ગરી ગયો કે કોઈ વિપત્તિ આવી પડી, ત્યાં તમારાથી શોક થવાનો કે? સર્વત્ર વ્યાપી રહેતા આનંદમાં શોકને ઉભા રહેવાની જગ્યા છે જ ક્યાં? તમારા અંતરમાં આનંદ વ્યાપી રહેલો છે, અને બહાર તે જ છે, એવો તમે જપમાં નિશ્ચય કર્યો છે, એટલે

શોક ક્યો કે તમારું જ કલ્પેલું તમારે ઉચાપવાનું થયું. જપના ફળને જમાવડું હોય તો શોકનો નિઃશેષ ભાગ કરવો જોઈએ. સર્વત્ર જો આનંદ વ્યાપી રહ્યો તો કોને ધમકાવાય કેવી રીતે? હોદ્દાને મરાય કેવી રીતે? ધમાધમ થાય કેવી રીતે? સત્ય છે, અત્યંત સત્ય છે, કે વાણીમાં કંઈક હોય, મનમાં કંઈક હોય, ને વૃત્તિમાં કંઈક હોય તો ફળ શી રીતે પ્રકટે? માટે ગમે તેવા પ્રસંગો બહાર જાને, તો પણ તમારા આનંદ-પ્રજ્ઞને તમારે અંતરમાં રાખી લેવા જોઈએ.

“આવો પ્રજ્ઞ, આનંદ! આવો, મારા હૃદયમાં પધારો, હું તમારા નામનો જપ કરીશ, તમારું જ ચિન્તન કરીશ; ખાતાં પીતાં, અનેક વ્યવહાર કરતાં હું તમને જ જોવા કરીશ. તમને નિત્ય મારા હૃદયમાં આરૂઢ રાખવાની પ્રતિજ્ઞા કરું છું. તે પ્રતિજ્ઞામાં ગમે તેટલા વિધો નહશે, તો પણ હું તેને સિદ્ધ કરીશ. ગમે તે સંજોગમાં દરેકને સાફ જ થાય છે તેનું જાન રાખીશ, તો મારો આનંદ કાયમ રહેશે જ.”

સ્ત્રીઓની મહત્તા

લેખક :

શ્રી ઘનશ્યામ રતીલાલ શેઠ

સ્ત્રી અને પુરુષ તે એક જ પરમેશ્વરની પેદા કરેલી માણસ જાત છે. અને બન્નેમાં ભુદ્ધિનું બીજ સરખી રીતે રહેલું છે. અગાઉના વખતમાં સ્ત્રીઓને પુરુષના જોટલા હક્ક તથા ધણું માન આપતા હતા, તેના ધણા દાખલા આપણા ઇતિહાસમાંથી મળી આવે છે. સીતા સ્વયંવર, દ્રૌપદી સ્વયંવર, ઈંદુમતિ સ્વયંવર, દમયંતી સ્વયંવર વગેરેથી જણાય છે કે સ્ત્રીઓ સ્વયંવર રચાવી મનપસંદ પતિને વરતી. વળી વિવાહ, યજ્ઞ તથા બીજા નાના મોટા કાર્યોમાં તેમને સામેલ રાખી ધાર્મિક ક્રિયાઓ થાતી. એ બધા ઉપરથી જણાય છે કે પ્રાચીન સમયમાં સ્ત્રીઓની મહત્તા ધણી હતી.

મુસલમાની રાજ્યમાં કેટલાક જુલમ થતા તે વખતે અગળા જાતિપર ધણી તરફના અંધન નાખ્યાં, અને તે વેળા તેમ દરવાની જરૂર પડી હતી; કેમકે સારા વસ્ત્રાલંકાર પહેરીને દેવદર્શન કરવા જતા કે તાંબા પિત્તળનું 'એકું' લઈ પાણી બરવા જતા રાજ્ય કે ધાડપાકુઓ તરફથી ધણી જુલમો થતાં; પરંતુ આજ તો કોઈ પણ જાતની હરકત નથી, તે છતાં સ્ત્રીઓને આગલા અંધનમાંથી મુક્ત કરી યોગ્ય છૂટ ન આપવી એ વાજબી નથી.

અગાઉની કેટલીક સ્ત્રીઓ પરમ સતી તરીકે પંકાઈ છે; કેટલીક મહાદાની યજ્ઞ છે, કેટલીક પરાંપકારમાં જીંદગી ગુજારી છે અને કેટલીક મોટાં રાજ્ય ચલાવ્યાં છે. જેમ માત્રાપ પોતાના પુત્રને કાળજી રાખી ધન ખર્ચી સારી કેળવણી આપે છે, એકાદ સારો ધંધો શીખવે છે અને દેશપરદેશ જવાની છૂટ આપે છે, તેથી તે જ્ઞાન, હડાપણ અને હોશિયારીમાં

આગળ વધે છે, તેવી રીતે જો સ્ત્રીઓને કેળવવામાં આવે, તો તેઓ પણ જ્ઞાન વગેરેમાં આગળ વધ્યા વગર રહે નહિ.

આજ પણ જે દેશમાં સ્ત્રીઓનું સન્માન કરીને તેમજ સારી રીતે કેળવણી તથા યોગ્ય છૂટ આપવામાં આવે છે, ત્યાં સ્ત્રીઓ પુરુષને હરકોઈ કાર્યમાં મદદ કરી પોતાની મહત્તા બતાવે છે અને દુનિયામાં નામના મેળવે છે.

હિંદુ સ્ત્રીઓ પોતાના પતિ અને વડીલોની દાસી માફક રહે છે, તો તેમાં ઉચ્ચ ગુણ ન આવે, એ દેખીતું છે; કેમકે પોતાની ભુદ્ધિ ખીલવવાનું સાધન તેને મળતું નથી, તેથી તે બીકણ, વહેમી અને અજ્ઞાન રહે છે.

યુરોપ, અમેરીકા અને જાપાનના લોકો પોતાની સ્ત્રીઓને સારી રીતે કેળવે છે, છૂટ આપે છે, તથા માન આપે છે તો ત્યાં કેવી સરસ રીતે સ્ત્રી પુરુષો સુખ ભોગવે છે, પોતાના પતિ સાથે હરકોઈ કાર્યમાં સામેલ થઈ જ્ઞાન મેળવે છે, જાળકોને સારી રીતે ઉછેરે છે, ધણીના કાર્યકાળમાં ધણી મદદ કરે છે, અને સલાહસંપત્તિ પોતાની જીંદગી સુખરૂપ ગુજારે છે.

હિંદુ ધર્મ શાસ્ત્રકર્તા મનુ બચવાન કહે છે કે: યજ્ઞ નાર્યત્તુ પૂજ્યન્તે સ્ત્રન્તે તજ દેવતા: । એટલે કે જ્યાં સ્ત્રીઓનું સન્માન થાય છે ત્યાં દેવતા રમે છે, એટલે કે તેને ઘટની છૂટ અને કેળવણી આપી દોષ, તો તેથી ધણાં સારાં ફળ યર્ષ, ધીમે ધીમે દેશની ચઢતી ચાપ છે. માટે સ્ત્રીઓનું સન્માન કરી તેમને યોગ્ય કેળવણી આપી તેઓ એક ઉત્તમ ગૃહિણી તથા ઉત્તમ માતા તરીકે પોતાનું કર્તવ્ય જાળવે તેમ કરવું.

આધુનિક કેળવણી

શ્રીયુત હીરાલાલ રતિલાલ શાહ

આજ આપણે જોઈ શકીએ છીએ કે કેળવણી આજે આજીવિકાનું સાધન યથા પડી છે. કેળવણીએ આજીવિકા માટે નોકરી શોધવાની ગુણગીની મનોદશા અર્પી છે. આજનો વિદ્યાર્થી શારીરિક મંદનત કરવામાં જો અચકતો હોય તો તેનું કારણ એકજ છે જે આજે આપણને ઔદ્યોગિક કેળવણી નથી મળતી. આજે ઔદ્યોગિક કેળવણીનો નાશ થયો છે. વેપારની ખીલવટનો નાશ થયો છે. દિનંદના ભૂમે મરતા લોકોને તથા વેપારની ખીલવણી માટે આપણને ઔદ્યોગિક કેળવણીની ખાસ જરૂર છે, તેથી હાલના બાલમંદિરોમાં ઔદ્યોગિક કેળવણી આપવાની ખાસ જરૂર છે, તેમજ ખેતી ઉદ્યોગ માટે પણ કેળવણી હોવી જોઈએ કે જેથી ખેડુત અન્ન માટે ભૂમે ન મરે.

કેળવણી પ્રાપ્ત કરવાનું એક સ્થાન છાત્રાલય પણ છે, છાત્રાલયમાં શૂદ્ધપતિ યુવાન માનસ ધરાવતો હોવો જોઈએ. તેનાથી છાત્રાલયની પ્રગતિનો આધાર છે. છાત્રાલય એ વિદ્યાર્થીનાં જીવન વિકાસનું એક સાધન છે.

છાત્રાલયમાં વિદ્યાર્થીઓને પુરતી સગવડ તાઓ મળવી જોઈએ. છાત્રાલય એ કેળવણીનું મંદિર છે. વિદ્યાર્થીઓની અંદર છુપાએલી શક્તિઓને ખીલવવાનું સ્થાન છે. છાત્રાલય એ રાષ્ટ્ર-કેળવણીની શાળા છે, છાત્રાલયમાં આવવાથી વિદ્યાર્થીમાં ચિરત પાલન, નિયમિતતા સંયમિતતા, વ્યવસ્થિતતા નિસ્વાર્થતા પ્રેમ, સ્વચ્છતા, સત્યતા, તટસ્થતા, ઉદયમ, અને પ્રમાણિકતા પ્રાપ્ત થાય છે. એટલે છાત્રાલય વિદ્યાર્થીના કેળવણી વિકાસનું એક સાધન

ગણાય. છાત્રાલયમાં આવનાર વિદ્યાર્થી, જીવનનો વિકાસ સાધી શકે છે,

સા વિદ્યા યા વિમુક્તયે! એટલે અગાત મનુષ્યને સુધારનાર કેળવણી, દેશમાં આઝાદી પ્રાપ્ત કરનાર કેળવણી અને વિદ્યાર્થીઓને સર્વે બંધનમાંથી મુક્ત કરનાર કેળવણી.

આપણે હાલની પ્રચલિત કેળવણી પાછળ જીવનનો અમુલ્ય સમય બગાડી રહ્યા છીએ. યુનીવર્સિટીની પરીક્ષામાંથી પસાર થતાં લાખો વિદ્યાર્થીઓને નોકરી-દેવીના ચરણમાં નમવું પડે છે. આમ નમસ્કારથી પણ તે નોકરી-દેવી વિદ્યાર્થીઓ ઉપર કૃપા કરતી નથી. માટે માતૃભાષા એ જ કેળવણીનું મુખ્ય અંગ છે એમ ધારી આપણી કેળવણીમાં માતૃભાષાને જ પહેલું સ્થાન આપવું જોઈએ આનો અર્થ એ નથી કે આપણે પરભાષા ન શીખરી. પરભાષા શીખતાં સમય ખૂન જ બગડે છે ન્યારે માતૃભાષા શીખતાં તેટલો સમય બગડતો નથી. માતૃભાષાથી સાહિત્ય ખૂબ જ ખીણે છે.

વિદ્યાર્થી=વિદ્યા+અર્થ=દુનિયાની બધી વિદ્યાઓનો અભ્યાસ કરનાર. પણ પહેલાં તો માતૃભાષા જ શીખવી જોઈએ. પણ આપણે તો એક જ વિદ્યા પાછળ મથ્યા રહ્યા છીએ. આપણી સંસ્કૃતિ એ દેશોની સંસ્કૃતિ કરતાં તદ્દન જુદી જ છે આપણી રહેણી કહેણી તથા પહેરવેશ ત્યાંના કરતાં જુદાં જ છે. માટે જો દિનંદને સ્વતંત્ર બનાવવો હોય તો આપણું પ્રાચીન સાહિત્ય, આપણા જીવનનું પુરાણ, શાસ્ત્રો અને આપણું સામાજિકજીવન આ બધામાંથી ચોખ્ખું વસ્તુઓનો ફરી વખત આપણે અભ્યાસ કરવો જોઈએ.

કેળવણી પુરુષોને અને સ્ત્રીઓને એકઠાં આવવાથી નહીં અને સંબંધી બને છે. બાઈ સરખી જ હોવી જોઈએ. જોકે કોઈ નાની આજ્ઞામાં તફાવત પડશે જેવા કે સ્ત્રી ઉપયોગી કેળવણી-સ્ત્રીઓને, ઉપરાંત સામાન્ય શિક્ષણ, નબકલા, ચિત્રકલા, ભરતકલા, સંગીતકલા વગેરે વિષયો સ્ત્રી કેળવણીમાં દાખલ કરવા જોઈએ. ઉપરાંત આપણે જોઈએ છીએ કે આજે સ્ત્રીઓનું મુખ્ય કાર્ય બાળકને ઉછેરવાનું છે તો પછી તે માટે શરીરશાસ્ત્ર અને આરોગ્યશાસ્ત્રનું જ્ઞાન સ્ત્રીઓને મળવું જોઈએ.

કેળવણી પામેલી સ્ત્રી પત્ની તરીકે આનંદ-દાયક સુખ આપે છે. જીવનમાંથી દુઃખોને દૂર કરે છે. જીવનને રસદાયક બનાવે છે. સમાજના સડાઓને જલ્દી દૂર કરી શકે છે.

કેળવણી પામેલા યુવક-યુવતિઓ આજે વર્ષોથી સડતા સમાજના સડાઓને સહેલાઈથી દૂર કરવામાં પોતાની શક્તિનો ઉપયોગ કરી શકે છે.

ધર્મગ્રન્થોનો અભ્યાસ કરતાં જલ્દીથી કે અગાઉના સમયમાં વિદ્યાર્થીઓ અને વિદ્યાર્થીનીઓ સાથે અભ્યાસ કરતાં. કેળવણી શિક્ષક પાસેથી અગર ખૂબ પુસ્તકો વાંચવાથી નથી મળી શકતી. મનુષ્ય સ્ત્રીના સહવાસમાં

આવવાથી નહીં અને સંબંધી બને છે. બાઈ બહેનના સંબંધમાં જે મર્યાદાઓ જોવામાં આવે છે તેવીજ મર્યાદાઓ વિદ્યાર્થી અને વિદ્યાર્થીનીના કેળવણી સંબંધમાં હોવી જોઈએ અને તોજ તે કાર્યમાં સફળતા મળશે.

આજે “પરીક્ષા” એ વિદ્યાર્થી જીવનમાં ખૂબ જ બંધકર બની ગયેલા લાગી છે. “પરીક્ષા” એ જીવન મરણનો પત્ર થઈ ચૂક્યો છે. વિદ્યાર્થીઓને તેમાં ખૂબ જ ભય હોય છે. પરીક્ષાથી કંઈ વિદ્યાર્થીનો બુદ્ધિ વિકાસ નથી થતો ઉઘટું તેનું માનસજીવન પુસ્તકોમાં જ રહી જાય છે. તેના જીવનની બહાર શું થઈ રહ્યું છે તે કંઈ તે પોતે જાણતો નથી. પરિક્ષામાં વિદ્યાર્થી જીવનના વિકાસનો હેતુ હોવો જોઈએ. અને તેથી જ પરીક્ષાઓ યોગ્ય ગણાય.

આપણી યાત્રિમાં પણ કેળવણીનો બહેજો ફેલાવો યાઓ! વિદ્યાર્થી અને વિદ્યાર્થીનીના વાલીઓ તેમને ખૂબજ કેળવણી આપી વિદ્યાર્થીઓના માનસને પ્રકાશમય બનાવી યાત્રિને તેમજ જનસમાજનો ઉદ્ધાર કરવામાં એ કેળવણી પામેલા વિદ્યાર્થીઓ અને વિદ્યાર્થીનીઓ મદદગાર યાઓ! “કેળવણી એ વિદ્યાર્થીઓના અવિષ્ય જીવનના વિકાસનો પાયો છે.”

પ્યાઝં પુષ્પ ચીમળાઈ ગયું ? નદર પી. નાણાવડી,
મહુવા બદર

છોડ ઉપર રમતું, હસતું હજી એ અણખીલ્યું હતું, દિનપતી દિન તે વધતું જતું હતું. એનો દેખાવ મનોહર હતો. તેને પાંખડીઓ ત્રણજ હતી.

ત્યારે આ વાડીમાં કોઈ ફરવા આવતું ત્યારે એમજ કહેતું કે ‘આમા કશીયે ન્યુનતા નથી’ અને ખીજ છોડના પુષ્પો ક્યારેક ક્યારેક નખી પાતા અને તેઓ કહેતા હોય કે ‘પુણીતા તો અમેજ પ્રાપ્ત કરી છે પણ.....

.....પણ કુદરતનો ન્યાય જુદો જ હતો ...ત્યાં...હુર વિધાતાએ એક દિન છોડ પરથી એ પુષ્પને પાડી ચીમળાવી નાખ્યું! હુર વિધાતા! ! !

એનો દેખાવ હલુય આંખ આગળ તરે છે. એની સુવાસ હલુયે ધ્રાણેન્દ્રીયને તર કરી દે છે. જો કે એ નાશ પામ્યું છે પણ એની સ્મૃતિ હલુ એમને એમજ છે. એમની ત્રણ પાંખડીઓ હલુ પણ પડી છે. ત્યારે એ ત્રણેય પાંખડીઓ તરફ હું નજર કરું છું ત્યારે એ પુષ્પ મને યાદ આવે છે-સ્મૃતિ યાવ છે અને આંસુ ઝરતી આંખે વંદન કરું છું કે હે મનો! એ પ્યારા પુષ્પના આત્માને શાંતિ આપ!

● બાઈ ચુપાગૌરી ઉપર ગુજરેલા સીતમની હડીકત ●

૧ ગઈ સાલ એટલે સંવત ૧૯૯૫ ના માગશર માસમાં તા. ૧૪-૧૨-૩૮ ના રોજ રાજકોટના રહીશ ગાંધી જમનાદાસ મોહનલાલ સાથે મારા લગ્ન થયાં છે, એ વાત જ્ઞાતિ સમાજથી અજાણી નથી; છતાં મારા કંઠે કીરમતે જે દીવસે હું પરણીને તેમને ઘેર ગઈ તે જ દિવસે રાત્રે મારી નજીક બાઈ લલીતાએ મારું ઘરેણું ઉતારી લઈ મારી સાસુ પુરીબાઈને આપ્યું, હાથમાં સાદી જંગડી ૪ તથા ચેઈન ૧ મને પહેરવા રહેવા દીધા. રાત્રે ગાંધી જમનાદાસે મને બોલાવી નહીં અને કહ્યું કે તું મારી મા એન બરોબર છે, તારા મારે બપ નથી, હવે તું તારા બાપને ત્યાં આશી જા. ખુબ ગાળો આપી. પછી મેં કહ્યું કે આ શું બોલો છો? તો કહ્યું કે મારે પરણવા આવવું નહોતું પણ મારી બેન અને માની ખાતર ફક્ત પરણવા આવ્યો હતો. પ્રથમથી જ મારી ના હતી પણ મારી મા તથા લલીતાએ મને બીજી પરણાવવા નાકી કર્યું અને આ લગ્ન કરી લેવાં છે એમ આમલ ધનાથી લગ્ન કરેલ છે. હથેલાળો મેં લીધો નથી. આમ બોલ્યા. મેં કહ્યું કે ત્યારે આવો ખોટો ખેલ શું કામ બજાવ્યો! તો કહ્યું કે હવે તારે કાંઈ ડાહપણ કરવાનું નથી અને ક્યાંય વાત કરીશ તો મારી નાખીશ. આટલામાં સમજી લેવાનું છે. આવી રીતે લગલગ એક માસ ઉપરાંત તેમને ત્યાં રહી ત્યાં સુધીમાં કોઈ દીવસ મને બોલાવી નહીં અને કોયળો નાખીને સુષ રહેતી. મને મારી નાંખવાની ધમકી હમેશાં આપતાં. આ વાત તેની મા પુરીબાઈ તથા વિધવા બહેન લલીતા તથા ચીમનલાલ જાણતા હતા. મેં મારા માવતરની

આજર સામું જોઈ મારા ઉપર હમેશાં ગુજરતા જુલમની વાત તેમને કહેલ નહીં કારણ તેમને કુખ થાય. હું લગલગ એક મહીના ઉપરાંત તેમને ત્યાં રહી પણ મને સુખે નોંદર કરવા દીધી નથી અને એક વખત રાત્રે એવો જનાવ જન્મો કે મારા ઉપર બળજબરીથી પોતા પાસે દવાની શીશી હતી તેમાંથી દવા પી જવાનું કહ્યું પણ પ્રથમથી જ મારા પ્રત્યે તેમનો દેવભાવ હોવાનું હું જાણતી હતી એટલે મને બીક લાગી કે જે પીશ તો મારા શરીરને નુકસાન થશે નેથી મેં પીધી નહીં. આ દવા પી જવા મારા ઉપર જુલમ થતો હતો તેથી હું પોકેપોકે રોતી હતી તે સાંભળી પુરીબાઈ તથા લલીતા અને ચીમનલાલ દોડી ઓરડામાં આવ્યા અને દવા થું કરવા પીતી નથી અને કનકશ, વિગેરે બોલવા મંડ્યા. મારા ઉપર આમ જુલમ થતો હતો. જે ચાર છ દિવસે મારા માવતરને ત્યાં કલાક બે કલાકની રજા આપે તે પ્રમાણે જતી પણ કાંઈપણ વાત કરવાની સખત બીવરામણી મારી નાંખવાની આપી મોકલતાં. મેં મારા માબાપને કોઈ દીવસ કાંઈ વાત કરેલ નહીં અને તેમને ત્યાં દોરની માફક રહી.

૨ મને આણું વાળી જતાં મારે માવતર મર્ફ. તે વખતે મને કાંઈપણ વાત કરવાની ના પાડેલ અને જરાપણ વાત કરીશ તો મારી નાંખીશ એમ કહેલ. મારે પિયર આવીને મને તજ દીધાની અને મા બેન ક્યાંની વાત કરીશ તો મારી નાખશું વિગેરે મારા ઉપર ગુજરેલ જુલમની વાત મેં મારા માતૃશ્રીને કરી અને તેમણે મારા બાપને વાત કરી.

૩ આણું વાળી મને મારે માવતર તેડી

આખ્યા બાદ મારા સાસરીયા તરફથી ઠાપ
તેડવા આવેલ નહીં કોરણ મને તણ દીધી.
મા બેન કરી જાકારો આવેલ અને લુલમ
ગુજરેલ તેથી તે લોકોને તેડવાપણું હતું જ
નહીં પણ મારા કમનસીબે મારા બનેલી
જ્યતિલાલ વોરા મારા જલ્લાની ખાતર તા.
૨૭-૪-૩૯ નાં રોજ આવેલ અને મારે મા-
ખાપે પોતાની આખર સામું ભેષ દુરત મને
તેવાર કરી તેમની સાથે મોઢલી. લગભગ સવારનાં
૧૨ વાગે મને મોઢલી હતી. જો કે મારે જ્યા
જેવું તેા હતું જ નહીં પણ મારો ઉપાય
નહોતો એટલે ગર્ષ. બપોરનાં બે વાગે જાળના
કપડાં વીગેરે લેવા પુરીઆઇ તથા લલીતાએ
મને મોઢલી. હું લુગડાં લેવા મારે માવતર
આવી. દુક લુગડાં વીગેરે નાખી મેં તેવાર
કર્થો. ત્રણ વાગે હું બહાર ગઈ. પાંચ વાગે
મારા બાપુ ઓશીસેથી આવ્યા. તેમને વાત
કરતાં તરતજ મારા બનેલી જ્યતિલાલ તથા
ગુલાબચંદ્રશાહ પાસે ગયા અને વાત કરી તો
તેમણે તો બીજે દીવસ લુગડાં અમો સોપી
આવશું એમ કહ્યું પણ સંભોગે જોનાં તર-
તજ મારી સાથે લઈ જઈ તો સાફ એમ
મને લાગવાથી મારી માને વાત કરતાં તેમણે
પણ હા પાડી અને લુગડાં વીગેરેનાં દુક લઈ
બે માણસ મજુર સાથે હું મારે સાસરે ગઈ
તે દુકમાં જાજ વીગેરેનાં લુગડાં તથા જંજ-
ડીઓ ચાર તથા ચેઈન ૧ જે તેમના ધરનાં
હતા તે તથા મારા માવતરના કન્યાદાનને
ચેઈન કાલર ૧, કાંતના ખડક ૪, મટેલા
પાંદડીવાળા રૂપાના સાંકળા જોડી ૧, વીંટી ૩,
રૂપાનો કુડો ૧, નાકની ચુંક ૨, કાનના ઘોળા
બીટીથનના જુડીયાં જોડી ૧, એ પ્રમાણે
બધું દુકમાં મૂક્યું. જંજડીયું ચેઈન જુડીયાં
પહેરી લેવા મારી માતૃપ્રીએ કહ્યું પણ મેં
કહ્યું કે નહાવા પછી પહેરી લઈશ.

૪ પુરી બાપુએ રાત્રે કુચીનો કુડો માગતાં
મેં આપ્યો અને પુરીઆઇ લલીતા તથા
ચીમનલાલ અને ગાંધી જમનાદાસે મારો દુક
ઉધાડી દપડાં દાગીના બધું તપાસી લીધું. હું
બહાર હતી એટલે ઓસરીમાં સુતી હતી.
ઓરડામાં પુરીઆઈ, લલીતા તથા ગાંધી
જમનાદાસ સુતા હતા. આખી રાત નેઓ
મારા વિષેની વાતો કરતા હતા. મને આખી
રાત ઉંઘ આવી નહોતી. બધું સાંભળતી હતી.
વાતચીતમાં મારે આ બાવડો જોઈતીજ નહોતી.
બેન અને માની ખાતર પરણ્યો. દહે કામ
કરે અને રાટલા આવ. મેં દયેવાળો લીધો
નથી, બીજી પરણીય અને આને અમદાવાદ
ભણ્ય લઈ જઈ ઠેકાણે કરી નાંખીય. કારણ
તે દયાત દોષ ત્યાં સુધી બીજી ઠાપ આપે
નરિં એ ચોક્કસ છે, લલીતાને પણ તે પ્રમાણે
વીચાર અને કહ્યું કે મારા ભાઈને એકથી
ખચીસ દગર ખરચી બીજી પરણારીય. પુરી-
આઇએ કહ્યું કે તે જાતી દશે અને સાંત-
ળતી દશે તો લલીતાએ કહ્યું કે તે તો ઉંઘી
ગઈ છે. પછી ગાંધી જમનાદાસે કહ્યું કે
લુગડાં મરેણું કન્યાદાન સહીતનું બધું આવી
ગયું. હરે આવતી કાલે તેને પીર જઈ "રા"
રીતના" રૂપીઆ લઈ આવે આમ વાનો યતી
હતી. ઉપરાંત આંહી જ મને મારી નાંખવા
ઝેરની ચીંથાઓ રાખેલી પણ આ કામ અમ-
દાવાદ ભણ્ય તરફ જઈ કરવું અને માંદી છે
તેવા મારા બાપને ખજર આપવા. આવી વાનો
ચતી હતી. હું મોટા વિચારમાં હતી અને મારે શું
કરવું તેના મારા મનમાં વિચાર થવા કરતા હતા.
બીજે દિવસે સાંજ પડી અને લલીતાએ મને
કહ્યું કે તે તો સમજતો નથી અને તને રાખ-
વાની ચોક્કખી ના પાડે છે. હું ધણે સમજવું
હું. દહે જો નહીં સમજે તો હું તને મારા
લેગી રાખીય અને કહે છે કે "રા" રીતના

પણસા લઇને આવે નહીંતર તેના દ્રુક લઈને ચાલી જાય. હું કુષ્ઠવાળીને સચવારે મારે માવતર આવી અને તા. ૨૮-૪-૨૯ થી મારા માખાપને ત્યાં રહેલ છું તે દિવસથી અત્યાર-સુધી મને તેડવાને બાને પુરીઆઇ, લલીતા, જમનાદાસ કે ચીમનલાલ કોઇ આવેલા નથી.

૫ માંથી જમનાદાસે મોળના ધારાધારણુ વિરૂદ્ધ નાતની સંમતી લીધા વગર યાત્રિને અંધારામાં રાખી ચોરી છુપીથી વઢવાણ કાંપના મેતા મુળજી જુદરને હરિય જેવા દુર સ્થળે લઇ જઈ તેની દીકરી વેરે મોટી રકમનું ખર્ચ કરી પરજોલ છે. અને આ બીજી સ્ત્રી પરજોલ વવામાં સારા ઉંચ કુટુંબના કાર્યકરોએ લાગ લીધો છે એમ સંભળાય છે.

૬ મારા કોઈપણ જાતના દોષ સિવાય મારા લગ્ન થયાં અને તેને ઘેર પડોગી કે તુરત મને જાકારો આપી તજ દીધી. જે તેમની એમજ પ્રમ્ણ હતી તો લગ્ન કરવા નહોતા. મારા ઉપર વીનેલ વીતકો અને કંચુ ઘટનાની બીના મોઢ મહાજનના ચોપડે અન્નેડ હશે અને અન્નેડ રહેશે. મારી ઇરાદા-પૂર્વક કેવી દુર્દશા યઈ રહી છે. મારી જીંદગી કેવી વ્યવસ્થિતરીતે બરબાદ કરવાની શેત્રંજ ગોઠવવામાં આવેલ છે તે વાંચવાથી મારા કુન્બોમાં દષ્ટિપાત કરતાંની સાથેજ કઠોર હૃદયના માણસોના હૃદયો પણ કકળી ઉઠે એવી એ કારમી કથા છે. એ મારા કુન્બોની ધા પોઝર સાંભળી મને અદલ ઇન્સાફ મળવાની આશા હું આપના સિવાય બીજા કોની રાખી શકું ?

૭ વાસ્તવિક રીતે મારો અગર મારા માવતરનો કાંઈ ખરખરો દોષ હોય તોપણ તેણે તે યાત્રિ સમક્ષ રજુ કરી ઇન્સાફ માગવો જોઈતો હતો એટલું જ નહિ પણ યાત્રિના અમગવ્ય શ્રી જયંતિલાલ વોરા સાથે મારા

માવતરોએ મને મોકલી તેમને લક્ષમણ કરવા જણાવેલું હતું તેનું પણ માન નહિ રાખતાં મને પાછી કાઢી મુકવામાં આવી છે અને ત્યારથી હું મારા કુન્બ દીવસો મારા પિતા-શ્રીને ત્યાં મુગરું છું.

૮ ગોળ સમાજને એક સ્ત્રીની હયાતિમાં બીજી કરવા માટે પ્રથમની સ્ત્રીને પરણ્યા ૧૦ વરસ વીત્યા બાદ સંતતીના અભાવે અથવા અસાધ્ય બ્યાધિને લઈ મહાજનની પરવાનગી મેળવી કરી શકે; પરંતુ મારા કીસ્સામાં તો લગ્ન કર્યા ને ફક્ત આઠેક મહીનામાં બીજી સ્ત્રી કરેલ છે. આવા બનાવ માટે સમાજે સમય અનુસાર સ્ત્રીનાં માટે ન્યાયસર રસ્તો કરી આપવો જ જોઈએ કે જેથી સમાજનું અંધારણુ ન્યાયસર હોવાથી સમાજમાં કોઈના જીવનને વેડથી શકાય જ નહીં. અને મારા કીસ્સાને તાત્કાલિક સમય અનુસાર ન્યાયસર ત્રોડ કરી આપવો જ જોઈએ. છતાં મુજ અબજાની ઠંઠાઈ યાત્રિના સમજદાર ભાઈઓ નહીં આવે તો ઇશ્વર મને સહાય કરે એ સિવાય મારે બીજો રસ્તો નથી.

૯. હું અત્યારે યુવાવસ્થામાં છું એટલે મારી હિમર વરસ ૨૦ ની છે. મારે મારી જીંદગી શી રીતે પુરી કરવી તે એકજ વિચારે મારું દીલ કકળી ઉઠે છે. મારા માટે તેને ત્યાં રવાન રહું નથી તેમ આ સ્થિતિમાં મને યોગ્ય ઇન્સાફ ન મળે તો મારા કોઈ પણ જાતના દોષ સિવાય મારે મારું જીવન નીરસ અને છુરી છુરીને કાઢવાનું રહે છે જે આ જમાનામાં ઘણું કઠીન છે. એમ આપ શ્રીમાનેને જણાયા સિવાય રહેશે નહીં.

૧૦ કોંગ્રેસ પ્રમુખશ્રીને તથા કોંગ્રેસ કાર્યવાહી સંબંધે મારી બાબત યોગ્ય કરવા એક માસ પુરતો છે, તે દરમિયાન મને યોગ્ય ઇન્સાફ મળવો જ જોઈએ અને સંજોગવશાત તેમ ન

સંસાર એક અલૌકિક નાટકશાળા

યુવક યુવતીઓ પ્રેમના પગથીએ ચઢતાં અનુભવ અને
વિચારમાં કેળવાવાની ભારે જરૂર.

★ ★
ખુદ ઇશ્વર પણ સ્વતંત્ર નથી તો મનુષ્ય કોણ માન ?

[રજુ કરનાર:—શ્રીયુત કેશવજીત લીખાભાઈ મણિયાર]
[ગદાંબી ચાલુ]

પ્રેમ અને સ્વતંત્રતાના રંગ

ત્યાં ત્યાં નગર કરશે ત્યાં ત્યાં ઓ-
પુરૂષ, યુવતીઓમાં વાણી, વર્તન અને વિચાર
આચારમાં, સ્વતંત્રતાની અને પ્રેમરંગની રમક-
ઝમકના શુર પ્રગટી રહેલાં જણાય છે. લખવા
વાંચવાનું સાહિત્ય પણ સ્વતંત્રતા અને પ્રેમ
ભરેલી કદાણીઓથી ભિન્ન ભિન્ન દૃષ્ટિએ રચ-
નારાઓ રચી રહ્યા છે. પશ્ચિમના યુગારિક
સાહિત્યના તરલુમાઓ કરી વાર્તાના સાહિત્ય
તરીકે લખનારાઓ નાની મોટી નવલીકાઓ
પ્રસિદ્ધ કરી સમાજને અર્પતા રહ્યાં છે. કેટલાક
વર્તમાનપત્રો પણ ઓ જનતાના અંગ રંગ,

૧૧૮ પૃષ્ઠ અનુસંધાન]

બને તો પ્રમુખશ્રી અને દરેક કાર્યવાહક
પોતાને અંગન અભિપ્રાય મને લખી જણાવે
એવી આ ભાગ્યવીણ બહેનની વિનંતિ છે.

માર્ગ સરનામું.—ગાંધી પુષ્પાગૌરી પ્રભુદાસ
ઠે. જામનગરના જુના હિતારામાં
રાજકોટ શહેર.
લી. બહેન પુષ્પાગૌરી પ્રભુદાસની શુ. આદિય

અભિનય, વૃત્તકલા વગેરેના લખાણો છાપી
વાંચકોના દિલ તમ કરેતા દેખાય છે. અમુક
જનસમાજ એકચીંગના નામેથીમર્ધા જિભાસ
લખાણો વાંચકમાં દેવાઈ ગયો છે. તેવા રમરસીલા
વિનાના સાહિત્યના પુસ્તકો, વર્તમાનપત્રો અને
વિવિધ પ્રકાશનોને લુખા ગણી કાઢી તેમાં કંઈ
નથી, હમ વિનાના છે, એવી નગરે પણ ભેટારો
વર્ગ છે. આનંદ, લીલા, ક્રીડા પ્રેમ ભરેલા
પઠનાનો વગેરે શ્રી જનતાની આશ્નક જેમાં
દાવજાય અને અભિનયવાળી છાપીઓ હોય
તેવા સાહિત્યના ભરેલા પુસ્તકોના લખાણો
વાંચકમાં જનસમાજનો મોટો વર્ગ દમજી
દોગતો રહેશે જણાય છે. ઐતિહાસિક નવલ-
કથાઓ, તત્ત્વજ્ઞાન, નીતિ રીતિના દૃષ્ટાંતો,
મદાન પવિત્ર ઓ પુરુષોનાં જીવનચરિત્રો,
ધર્મજ્ઞાન, વૈદકજ્ઞાન અને દુનર ઉદ્યોગના
સાહિત્યના ભંડારવાળા સાહિત્ય તરફ બાંધે
કાંઈ નગર કરવું જણાય છે તેવા સાહિત્યના
પુસ્તકો ઉધાપથી સડી જાય છે. હોમન વચ-
રના સમજ કાઢી નાખે કે ફેક્ટી દે કે પપ્પસા
બે પર્ણસાની કોમતે ફેરીયાને આપી દે અને

તેમાં સેવગાંડીઆ કે ગાંધીના ગંધીઆણા બંધાય. આધુનિક પ્રેમ કળા અને સ્વતંત્રતાના જમાનામાં આવા રહસ્ય ભરેલાં માનવજીવનને પવિત્ર રસને દોરનારા ઉચ્ચ કોટીના સાહિત્યની કીમત જનસમાજ એક કોડીસમાન લેખતો નથી. પુસ્તક કે દરકાષ્ટ પ્રકાશન ઉપરના પ્રથમ પૃષ્ઠ ઉપર રંગીન પ્રેમમુગ્ધામાં મુગ્ધ થયેલ સ્ત્રીજનતાનો ફોટો-ગ્રાફી આપેલી જ હોય. આવું સાહિત્ય લોકો ઝડપે છે, ભુવે છે. અંદરના શૃંગારિક પ્રેમપ્રીતમાં વલોવતા અંતઃકરણવાળા પાત્રોના ચેષ્ટાભરેલા વર્ણનો વાંચે છે, દીક્ર બહેલાંવે છે, આશા અને કલ્પના શૃંગારના રસ રંગથી રંગતા રહે છે. પ્રેમના પથ શોધે છે નવયુવાન મુવક અને મુવતીઓ પરસ્પર પ્રેમ સાથીઆઓમાં પરમ સુખની પ્રીતડીના રંગ પુરતા રહે છે. પોષ્ટ ખાતાની પેડીઓમાં પરસ્પરની

પ્રેમજ્યોતિના પત્રો નખાતાં રહે છે. એકબીજા પ્રેમજ્વાળામાં સળગે છે. હૃદયો પ્રેમપાસના બંધનમાં બંધાય છે. એકબીજા લગ્નમંથીમાં જોડાવા વચનથી બંધાય છે વડીલોની જાણમાં આવતાં અંકુશમાં સપડાય છે. આવું પરિણામ પ્રેમમાં ઝુગતા પત્રો, ઝેર પાપ, બળી મરે, નાસી જાય કે આપઘાત કરવામાં આવે છે. આ અદ્ભુત માયા રંગરાગથી ભરેલા સંસાર સાગરમાં માનવો, પોતાના સાંસારિક જીવનમાં રસલીલાની કોડામાં જીવે જાય છે. સંસારના જેલો નાટક અને સિનેમાના જેલો આપણે જોઈએ છીએ, તેવા અનુભવાય છે. પરોક્ષ અને પ્રત્યક્ષ જે ધડીના મનરંજનના ક્ષણિક માત્ર દેખાવો જ જણાય છે. બુદ્ધિશાળી, વિચારવંત સ્ત્રી પુરુષો આવા ક્ષણિક સુખો માણવાને દોરાતા નથી, પણ પવિત્ર આચરણથી પોતાનો સાંસારિક વ્યવહાર ઉત્તમ ભાવનાથી ચલાવે છે.

કોયલડીને

હસતી ઉડતી અલી મંલુસપે
ચૂંટતી ચરકે કંઈ મંજરીને;
ગજવી મમ બાગ મીઠા ટહુકે,
અલી કોયલડી તને થાય શું છે?
ઘડીમાં દૂર ને ઘડીમાં સમી પે,
હૂંટતી ઉડતી સહુ વૃક્ષ પરે;
સરવા કંઈ કણી હશે સુણતા,
ટહુકો દૂરનો પણ ધ્યાન ધરી.

ઉડા ઉડાટ અંતરમાં જગતમાં કંઈ મચાવે છે.
ટહુકીને અલી શાને, ઈર્ષ્યા હૈયાં જગાવે છે;
થતો તુજ ઉર ઉડકાપાત કાં દુનિયાને બાતલાવે,
ન કરવા દેવામાં કહે આનંદ શું આવે!
ચીરાપેલા અગર ચીરી દૃઢ્ય મીઠું તું ભભરાવે,
ધીરી બાપુ! ધીરી થા તું તુને કાં જ'પ ના આવે.

આધવજી કા. ત્રિવેદી

(૧) રાજ્ય તારાચંદ્રભાઈ પોપટલાલ અગ્રાલખ, (૨) લેડી સિન્લીયગો, (૩) ના વાયસરોય તથા (૪) શ્રીમંત વડોદરા નરેસને ગૃહઉદ્યોગ મંદિર (વડોદરા)નું આમંત્રણ બતાવે છે.

ના. વાયસરોય સાહેબે, તેઓની વડોદરાની મુલાકાત દરમિયાન આપણા જ્ઞાતિ-બંધુની કાર્યકુશળતા પર દર્શાવેલી ખુશાલી—

રાજ્ય તારાચંદ્રભાઈ પોપટલાલ અગ્રાલખ જેઓ વડોદરા રાજ્યના ગૃહઉદ્યોગ અમલદાર હોઈ વડોદરામાં નવા ઉધોક્તા દિરકમહોત્સવ ગૃહઉદ્યોગ મંદિરના સંચાલક છે.

ના. વાયસરોય, લેડી સિન્લીયગો સાથે તા. ૧૬-૧-૪૦ ના વડોદરા પધાર્યા હતા ત્યારે તેઓએ આ ઉદ્યોગ-મંદિરની મુલાકાત લીધી હતી તે પ્રસંગે તેમને ઉદ્યોગ-મંદિરમાં આવતા જનતંત્રના ગૃહઉદ્યોગો જતાવતા હતા તથા ત્યાં યતા કામથી તેઓએ પ્રસન્નતા દર્શાવી હતી. એ પ્રસંગે શ્રીમંત વડોદરા-નરેસ પશુ ઉદ્યોગ-મંદિરમાં પધાર્યા હતા.

આ પ્રસંગની છબી "ટાઈમ્સ"ના તા. ૧૬-૧-૪૦ ના અંકના મુખ્ય પૃષ્ઠ પર પ્રગટ થઈ છે. આપણા એક જાતિબંધુ આર્ચી લોકોપયોગી સંસ્થાનું સંચાલન કરે અને તેમના કામથી આવી મહાન વિભૂતિઓ પ્રસન્ન થાય એ આપણા માટે ગૌરવ લેવા જેવું છે.

—તેમના સુસંસ્કારી પુત્રો કુમારી જાનુમતિ અગ્રાલખ શ્રી મદારાણી ગર્લ્સ હાઈસ્કૂલમાં આજુ વર્ષે લેવાયેલી "ફર્સ્ટ એપ્રક ટુ ધી હન્ડ"ની પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ થયા છે. ઉપરોક્ત પ્રસંગે જાહેરે અભિનંદન.

શ્રી હરચુખરાય ચોરંધનદાસ માંડવીયા તેમના "તાજમહાલ"નું ગાયન જે રેકર્ડ પર લેવાનું છે તે માટે યુગર્ષ જવાના છે. અમારા નેમને તે માટે અભિનંદન.

આધ્યાત્મિક દ્રષ્ટિએ વણાટનું સત્ય સ્વરૂપ

ક્રમિક

“ મહાત્મા ગાંધી જેવા નેતા જીવણીની આટલી બધી ખેવના કરે છે એ એક સુન્દર, મહત્વની અને સૂચક ખીના છે. ગાંધીની ચળવળની આસપાસ બાળકો હમેશાં ટોળે મળે છે. એમની ચળવળમાં બાળકોને રચાન છે. આ જમાનાની એ નિશાની છે. વળી ગાંધી એક એવા પુરુષ છે જે સ્ત્રીઓના ગૌરવને, સ્વાધીનતાનો અને જીવણીનો ઉપદેશ આપે છે. તેઓ હિંદુસ્તાનના સ્વાતંત્ર્યની સાથે હિંદુસ્તાનની સ્ત્રીઓનું સ્વાતંત્ર્ય પણ ધ્વંસ છે, જેથી કરીને બાળકોની જીવણીમાં તેઓ પોતાનો યોગ્ય હિસ્સો આપી શકે. વળી પોતે સોફિસ્ટિકેડ કારકારની, દેશના સ્વાતંત્ર્યની અને પોતાની આશાઓની વાત કરે છે સારે કથા ધ્યેય પોતે પહેાંચવા ધ્વંસ છે તે તેઓ બતાવી આપે છે. કાંતણ અને વણાટ તો પ્રતીકમાત્ર છે. ગાંધીનાં કાંતણ અને વણાટ તે કાંઈ સંસ્કારના ધાગાનું કાંતણ અને સામાન્ય કપડાનો વણાટ નથી. પણ હિંદુસ્તાનની જાવિખની જીવણીનો પાયો તેના ઉપર મંડાય છે. કારણ તેમની વણાટ ધણી વધારે રચનાત્મક સ્વરૂપનો છે. પોતાના કાપડમાં તેઓ હિંદુસ્તાનમાં રહેતા સોફિસ્ટિકેડ દિલની એકતા વણે છે. સૂતરનો ધાગો તો કાચો, ઝટ તૂટી જાય એવો હોય છે, પણ એ બધા કાચા તાંતણા વણાય છે સારે બદ્દારના નેરથી ન તૂટી શકે એવું કાપડ તેમાંથી બને છે. તેમ સોફિસ્ટિકેડ દિલના તાંતણા વણીને

તેમાંથી પ્રબળ એકતા તેઓ ઊભી કરે છે. આ રથને તેમણે માત્ર સૂતર કાંત્યું નથી પણ બધાં આત્માઓની એકતાના પ્રતીકરૂપ આધ્યાત્મિક સૂતર કાંત્યું છે. ગાંધીજી જાણે છે કે હિંદુસ્તાનના અસંખ્ય સોફિસ્ટિકેડ દિલના તાંતણા વણીને તેમાંથી સુમેળવાળી એકતા ઉપજાવવાની છે. એ એક મહાપુરુષ છે જેને આવી એકતા વણતાં આવડે છે. બાળકો, સ્ત્રીઓ, જુવાન, વૃદ્ધ, શિખ શિખ કોમો અને કહેવાતા અસ્પૃશ્યો એ બધા તાંતણા લઈને તેનું કાપડ તે વણે છે. અને કરે છે કે આવી રીતે વણાઈને એક થયેલું કાપડ એ જ સ્વાતંત્રતા. હું તો માનું છું કે જેટલી રમૂજ વણાટની જરૂર છે તેટલી જ જરૂર આધ્યાત્મિક વણાટની છે. જીવણીમાં તેમ જ રચનાત્મક કાર્યમાં સર્વોદય ધવો જોઈએ, — બાળકો, સ્ત્રીઓ, અસ્પૃશ્યો વગેરે સૌનું કલ્યાણ સધાવું જોઈએ. તમામ ન્યાયતા અને કોમોની સમાનતા, તેમની ઝાતપ્રેત થયેલી એકતા એ જ હિંદી રાષ્ટ્રની એકતા છે. એ ધ્યેયની પ્રાપ્તિને અર્થે કાંતણ અને વણાટ ગાંધીની જીવણીનું મધ્યિમિંદુ બનેલાં છે. તેમણે ઉદ્યોગને પોતાની જીવણીનું મધ્યિમિંદુ રાખ્યું છે. એ પદ્ધતિમાં હજી વિકાસ થયાં કરશે. પરંતુ તેની આધ્યાત્મિક બાજુ આપણે કદી ભૂલવી ન જોઈએ. આખી માનવજાત — બધા આત્મા — એકબીજામાં ઝાતપ્રેત છે એ આપણે કદી ભૂલવું જોઈએ નહિ. મેંડમ મોરીનાન્ડેસે

અભિનંદન સાવનગરના પરી. કાંતિલાલ જમનાદાસ R. M. S. ની ઇન્સ્પેક્ટરની પરીક્ષામાં ઉંચા નંબરે ઉત્તીર્ણ થયા છે અને તેમની રા. ૧૬૦ થી ૨૫૦ ના ગ્રેડમાં અમદાવાદ નિમજોડ થઈ છે. તેમની આ ફેલો માટે અમારા અભિનંદન.

ભાઈઓ ! ચેતો !

લેખક : એક મોઢ યુવક, ખાનદેરા

અખિલ જગતને પૂજનીય વિઘ્નિતિ મંદાતમા ગાંધીજી મોદસમાજના મહા શ્રેષ્ઠ પુરૂષ છે એ તો બધા મોઢ લાખએ જાણુતા હશે જ.

આ વિશ્વવંદ્ય નેતાના પ્રિય સત્ય અને અહિંસા એવા સનાતન તરો નજર સામે રાખી તમામ હીન દુઃખી જનતાની સેવા કરતા ગાંધી સેવાસંધના સદ્ગૃહસ્થોનો વાર્ષિક મેળાવડો ગઈ તા. ૨૨મી ફેબ્રુઆરીએ બંગાલમાં મહીકંદા મુકામે ભરાયેલો. તે વખતે ગાંધી-વિરોધી બંગાળીઓએ ત્યાંના પ્રદર્શનને બાળી મુકવાના તથા સમામાં લાડી તથા છરા અલાવવાના પ્રયત્નો કર્યા જેથી કેટલાક ધામત્ર પશુ થયા.

આનું કારણ એ દેખીતું છે કે કોંગ્રેસની વધુમતિના વિચારો મુજબ વર્તવાનું સુમાય-બાલુને ન બની શકવાથી કોંગ્રેસ બહાર જવું પડ્યું. આ બાબત ગાંધીજી તથા તેમના અનુયાયીઓએ કાવતું રચ્યું એવી સમજથી બંગાળીઓએ આ ધામત્ર કર્યું. તેમજ અહીં બીજી બાલુએ નેયું તો !

દારૂખીથી પોતાનો સ્વાર્થ કુખાય એટલે પારસી લાખએએ નરીમાનને નામે કોંગ્રેસનો વિરોધ કરવા માંજો...જે હવે કમી થતો દેખાય છે । પરંતુ—

મહાસાહેબમાં શું છે ?

ડા. ખરે જેવા બેશીસ્ત માણસને કોંગ્રેસના પ્રમુખોએ હાંકી કહાડતા પોતાનું ખર

બેહું નેતૃત્વ જતું રહેશે કે કેમ ? એ બીકે કેટલાક પત્રોએ મહાત્માજી તથા કોંગ્રેસ અને કોંગ્રેસના નેતાઓ વિરૂદ્ધ ગંદી ગાળો આપવા માંડી તથા અશ્લીલ એવી આંકણે લીલા આદરી, તે પશુ એટલી હદ સુધી કે પરદેશમાં પશુ એ લોકો આવો હીન પ્રચાર કરવા મુક્યા નહિ

અહીં ખાનદેરામાં પણ આજ હાલત !

ખાનદેરાના ગાંધી તરીકે એ જખાતા શ્રી. બાલુભાઈ મેહતાની ઇચ્છા કોંગ્રેસના પમુખપદે મુંદણી થતાજ-જાતમાં પહેલાં કોંગ્રેસને નામે પ્રગટ થઈ હવે પોતાના સ્વાર્થ મુજબ ધોરણ પસંદનાર મહારાષ્ટ્રીય પત્રમાં શ્રી. બાલુભાઈ પ્રત્યે લોકોમાં અનાદરની લાગણી પ્રસરે એવું જુકું લખાણ છપાવા લાગ્યું.

આ બધું શું મુયવે છે !

એ ઉપરથી આપણે કંઈક લેવા જેવું છે કે નહીં । ધણે છે-આવા પ્રયત્નોને જડખા-તોડ જવાબ આપવા માટે આપરું આપણામાંથી કુટોવો નષ્ટ કરી સારા પાયાપર સંગઠીત બનવું નેપ્રએ સમાજની ઉન્નતિ થવા માટે આર્યિક વિશ્વજીને લગતી અને સામાજિક સુધારાની કોશીય કરવી નેપ્રએ અને મહાત્માજીની આજ્ઞા મુજબ ખાદી પહેરી સ્વદેશીનું વત અમલમાં મુકવું નેપ્રએ તેમજ ગાંધીજીના અપમાનનો બદલો લેવા માટે બધાઓએ કોંગ્રેસમાં જોડાવું નેપ્રએ. બધા આદરુ તો કરશે જ.

જન્મ ભાવનગર—પરી કાલાલાલ ચાંતિલાલને ત્યાં પુત્ર જન્મ.

જન્મનગર—રા. વિદ્યદાસ મથુરદાસ મહેતાને ઘેર ૩૬૩૫માં પુત્રી જન્મ મહા શુક્ર ૧૧ રા. રા. ઉટાલાલ હનનલાલ મેડને ઘેર પુત્રી જન્મ.

શ્રી બાઈ ગોકુળદાસ પુરુષોત્તમદાસ પૂનેવાલે કે વૃદ્ધવિવાહ સંબંધમે સંબંધિત જનોં કે

ખુલા પત્ર

શ્રી ગોકુળદાસ પૂનેવાલેને અપની ૪૮ વર્ષકી ઉંમરે અપને પુત્ર ઔર પુત્રવધૂ સે કમ ઉત્તવાલી કન્યા કે બિચારે ૯ અગાત મગર સુસંરકારી બચ્ચોકી સૌનેલી માતા કા પદ મદબુ કરવા માગવ સમાજ પર અન્યાય કરેકા મદત દોષ કિયા હૈ. ઉસમેં જિન સભજનોં કા સંબંધિન હોના સંભવ હૈ ઉનકે નામ ઉની કે જેઠ બાતા શ્રી કનૈયાલાલ કે ઈસી વિષય કે પ્રાસંગિક પત્ર તા. ૪-૪-૩૯ કે આધાર પર ઇસ પ્રકાર કે સકતે હૈ (૧) શ્રી ગોવરધનજી સેકેટરી ઉનીકે બતીજે. (૨) સેક ઇમોદર દેવાસવાલે ઇસ લામ પૂર્તિ કરવાને વાલે-મખરિય (૩) સુકદેવજી (૪) રાંકરલાલજી (૫) ગિદારીજી-ઈંદોર (૬) રાગમલજી (૭) શ્રી કિશનદાસજી-બોપાલ (૮) દોલતરામજી (૯) બુલજી (૧૦) સિદ્ધનાથજી-રાગનપુર.

બાઈ કનૈયાલાલજી કે ઇન સલાહકાર સભજન મેં કે કઈ સભજન અપને સહયોગ કે સિવાય ઈસ પાપમય દૃત્ય કરવાને મેં અપના બરસક પ્રોત્સાહન બી દે રહે થે. યહ બાત મેરી વ ઉનકી મહા સુદ ૧૩ કે ૩૫૩ દુષ્ દુષ્ બાતબીત મેં રપટ પ્રગટ બી કર દી યી. યહ એક કારણ વ મેરે પૂને કે પ્રથમ મિલન પશ્ચાત બાઈશ્રી કનૈયાલાલ દ્વારા મુઝ નૈસે એક ગરીબ વ્યક્તિ કે સપથ ઔર આમહપૂરક સુવર્ણપાત્ર મેં ભોજન કરવાના ઔર માળ-વીથ મોઢ સમાજકી સુધારણામે મેરે સાથ ધન ઔર મનસે સદયોગ દેનેકી પ્રતિદા કર વચન બદ્દ હોના ઇસાદિ અનેક બાતો મેરે વ ઉનકે બીચ કાયમ દુષ્ દુષ્ સહૃદયતા ઔર સદચરિતતાકી પવિત્રતાકે લિયે પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ હૈ.

મગર અત્યંત શોક કે સાથ પ્રગટ કરના પડતા હૈ કે પ્રત્યક્ષ યા અપ્રત્યક્ષ ઇસ લામકી પૂર્તિમેં હાય બટાને વાલે પ્રોત્સાહન કર્તા સભજનોને મેરે શુદ્ધ ઔર જનહિતકારક ધ્યેયપર ને અપની કૂટનીતિ કા ઉપયોગ કર વિજય મિલાઈ હૈ ઉસકેલિયે ઉન્હે અનેકાનેક ધન્યવાદ હૈં કારણુ:—

ઈસ પ્રકાર જિત કૂટ નીતિમેં ઇસ ઘોર અન્યાય પૂર્ણ કાઈકા પ્રોત્સાહન દેકર ઉન બિચારે ૯ બચ્ચોં કે લાવિખાકે દિતકા આગતિયુક્ત બનાવેકા બીજોરોપણ કર, પૂનેવાલે કે ક્રુદ્ધકી શુદ્ધતા ઔર એકપતા તથા જ્ઞાતિકી પવિત્રતા એવં બાઈ કનૈયાલાલ ઔર મેરે બીચ કાયમ દુષ્ દુષ્ સહૃદયતા વ શુદ્ધ પ્રેમભાવ દર્યાદિ અનેક પ્રકારકી પવિત્ર બાતોંકા એક અશુદ્ધતા (અપવિત્રતા) કે ભંગ કરનેવાલે ઔર પવિત્રતાકે રચાપક ભંગીકે સદૃશ મગર ઉસકે ધ્યેયસે વિપરીત શુદ્ધતાકા ઝાક છુદાર કર ભંગ (નષ્ટ) કર ગાલા હૈ. જિસકે લિયે સંબંધિતજનોંકા પ્રાયશ્ચિત કરનાબી આવશ્યક હૈ.

વૈસેલી બાઈ શ્રી કનૈયાલાલ પૂનેવાલેને બી અપને સદૃશમિથેકે સાથ સાથ ઇન્હી ઉપરોક્ત પવિત્રતા ઔર મેરે સાથ દુષ્ દુષ્ “માળવીય મોઢ સમાજ સુધાર” આગદ કી પ્રતિદા ઔર રચન બંદતકા ભંગ કરનેકા પાપ કિયા હૈ. જિસકા નિવારણ કરના બી ઉનકા પરમ કર્તવ્ય હૈ.

બાઇ શ્રી કનૈયાલાલ દ્વારા શ્રી પાષાણકર કે હસ્તે પ્રાપ્ત રૂ. ૫૦) + ૨૫) મેં અબ તક રૂ. ૬૭) ઇસ સમાજિક હલચલ મેં પત્રિકા પ્રકાશન પ્રત્યાદિ કે કાર્ય મેં ખર્ચ દુર્ધ દુર્ધ રકમ કા વિમતવાર દિસાય તો દિયા જ સુકા હૈ ઇસમેં મેરે નિજ ખર્ચકા તો લેશ માત્ર સમાવેશ નહીં હૈ. બાપી રૂ. ૮' કા દિઆય પત્રિકા નં. ૪ કે ચયોચિત વિતરણ પશ્ચાત યા પત્રિકા નં. ૫ મે ગાનિયંબુઓ કે મનકારી કે લિયે પૂનેવાલો કે સાથ દુર્ધ દુર્ધ ખાતમીતોં કે ખુલાસા વિવરણ કે સાથ પ્રકાશિત કર સકૂંઆ.

અંત મેં નવ પરણિત વધુ કે લિયે " અષ્ટ પુત્રા સૌભાગ્યવતી બવ " કે આશિર્વાદ પૂર્તિ કી હિસ જગદીશ્વર સે પ્રાર્થના કરતા હુવા વિરમતા હ.

શુભસપ્તર

તા. ૨૬-૩-૨૦

લે.

વૈ. દિગ્દર્શન શુભ

ખાનદેશના સમાચાર

શ્રી બાલુભાઈ મહેતાને અભિનંદન

ધુળીખાના શ્રી. બાલુભાઈ લક્ષ્મીદાસ મહેતા M. A. L. L. B. રાજકીય તથા બીજા અનેક સાવજનિક કાર્યોમાં અગ્રેસર છે.

તા. ૧૧ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૪૦ મીએ ડૉંગાઈઆ (B.B.C. I.-ટાઈડી બ્લેકી Rys.) મુકામે પશ્ચિમ ખાનદેશ જીલ્લા મહાસભા સમિતીની સભા યજ્ઞ હતી, તેમાં શ્રી. બાલુભાઈ મહેતાં જીલ્લા કૉંગ્રેસ કમિટીના પ્રમુખ તરીકે સુંટાયા છે.

તેમજ પુના મુકામે તા. ૧૫ મીએ બરાએલ મહારાષ્ટ્ર પ્રાંતીય મહાસભા સમિતીની સભાની વખતે મહારાષ્ટ્ર તરફથી એલ ઇંડીયા કૉંગ્રેસ કમિટી માટે સુંટાવાના ૨૨ સદસ્યોમાં શ્રી. બાલુભાઈ મહેતાની સુંટણી થઈ છે. તેજ દીવસે મહારાષ્ટ્ર પ્રાંતીય મહાસભાના પ્રમુખપદે સુંટાએલા પ્રમુખ શ્રી. એન. વિ. ગાડગીલ M. L. A. એ શ્રી. બાલુભાઈ મહેતાને પ્રાંતીય કારોગારી સમિતીના સદસ્ય તરીકે સુંટાયા છે.

ખાનદેશના એક ગામમાં જઈ તથા મુંજે મુંજે વરસો થયા એકુતોની સેવામાં હીવસો ગુનગરતા સેવકને આ માન પામવા ખદલ અભિનંદન.

ધુળીયા—તા. ૧૮-૨-૪૦ ના રોજ અહીં વસતા મોઢ, દેસાવળ, પોરવાઠ તથા લાઠ-બાઈઓની એક સભા થઈ તેમાં એલુ નિશ્ચિત થવાનું જણાય છે કે:— " જો ઘેર જમણવાર હોય, તેના તરફથી જધાઓને ઘેર સવારે નોતરા આપતી વખતે જમવાનો એક નિશ્ચિત સમય આપવામાં આવે, અને આ નિયત સમયે જધા તેકાની રાહ દેખ્યા વગર ઠીક વખતસર જમવા દાનર રહે. "

સાળનેર—અહીંના શ્રી. સુપકુદાસ દગકુદાસની પશ્ચિમ ખાનદેશ જીલ્લામાં પ્રેસ કમિટી હંપર સુંટણી થઈ છે.

સગપણ—શ્રી. રાધાકીસનદાસ ત્રીકમદાસ નંદરજારવાળાની કન્યા ચંદાવતીનું સગપણ બૌરંગાવાલા સા. વિઠ્ઠલદાસના શ્રી. હીરાલાલ સાથે થયું છે.

સોનગઢમાં વ્યાયમવર્ગ

(તા. ૧ મેથી તા ૩૨ મે સુધી)

શ્રી કાઠિયાવાડ વ્યાયામ પ્રચારક મંડળ તરફથી બહેનો તથા
બાલ્યો માટે તાલીમની સુંદર તક

યુવાનોનાં વેકેશન જતાં જીવનને યોગ્ય માર્ગ આપવા, કાઠિયાવાડના બેક ગુજરાતના દર્યાઈ જતાં શરીર ધનને સંરક્ષવા તથા ઉનાળાની સામાન્ય રીને નિર્ણયક જતી રમ્યોના સફળયોગ અર્થે હેલા અગિયાર વર્ષમાં કાઠિયાવાડ, વ્યાયામ પ્રચારક મંડળ તરફથી આઠ વ્યાયામ-વર્ગો બરવામાં આવ્યા છે—વ્યાયામની શાસ્ત્રીય તાલીમ ઉપરાંત, શરીરશાસ્ત્ર, આરોગ્યશાસ્ત્ર, અકસ્માત સમયે પ્રાથમિક મદદ, શરીરસંરક્ષણના દાવો, બારતીય ક્વાલિટી વિગેરેની વિસ્તૃત માહિતી નિષ્ણાતો મારફત આ વર્ગોમાં આપવામાં આવેલ છે અને સેકંડો બાલ્યોએ-વિદ્યાર્થીઓએ તથા વેપારીઓએ-યુવાનો તથા વૃદ્ધોએ આ વ્યાયામ-વર્ગોના લાભ લીધેલ છે, અને ગુજરાત કાઠિયાવાડમાં કેટલાક બાલ્યો તો વ્યાયામપ્રવૃત્તિનું કંદ્ર બની જનતામાં વ્યાયામપ્રચારક રી રહેલ છે.

વ્યાયામની જરૂરિયાત વિષે, તેમ જ હિંદુસ્તાનની-ખાસ કરી ગુજરાત કાઠિયાવાડની પ્રજાના નિર્બળ શરીરને સુદૃઢ બનાવવાની જરૂરિયાત વિષે બે મત નથી. સામાન્ય રીને યાળા, મહા-યાળામાં અપાતી વ્યાયામની તાલીમ અપૂર્ણ છે, અને ઠેર ઠેર વ્યાયામ મંદિરની સ્થાપના નથી ત્યારે આવા વ્યાયામવર્ગોની આવશ્યકતા સંજયે પણ બે મત છે નહિ.

તેથી આ વર્ષે સોનગઢ મુકામે ઉપરોક્ત જરૂરિયાત પૂરી પાડતો વ્યાયામવર્ગ તા. ૧-૫-૪૦ થી તા. ૩૧-૫-૪૦ સુધી ખોલવાનું શ્રી કા. વ્યા. પ્ર. મંડળે નક્કી કરેલ છે, આ વર્ગમાં ૪૦૦-થી-૫૦૦ વિદ્યાર્થીઓ માટે સગવડ રાખવામાં આવેલ છે.

સરદાર પૃથ્વીસિંહ ઉર્ફે સ્વામીરાવને આ વ્યાયામવર્ગમાં પોતાની સેવાના લાભ આપવા આમંત્રણ અપાતાં, તેમણે તે સ્વીકારેલ છે, અને તેઓ પોતે એક માસ સુધી સદરકુ વર્ગમાં રહેવાના છે. માત્ર બાલ્યોના શરીરો નહિ પણ બહેનોના શરીર-પણ સુદૃઢ બને, બહેનો પણ હિંમતવાન બની શરીર સંરક્ષણ કરી શકે તે અર્થે બહેનોને પણ તાલીમ મળી શકે તે માટે ખાસ અલગથી ગોઠવણ કરવામાં આવી છે, અને તેમને તાલીમ આપવા માટે વર્ધાથી ખાસ બે બહેનો આવવાની છે.

આખા માસ દરમ્યાન દુધ તથા ખોરાક માટે રૂ. ૧૫) દરેક બાલ્ય બહેન દીક સેવામાં આવશે. તાલીમને અંગે કરી અર્ચ સેવામાં આવશે નહિ. બવરથા અર્ચનો સમાવેશ ઉપરોક્ત પંદર રૂપીઆમાં કરવામાં આવેલ છે.

તા. ૨૮-૪-૪૦ સુધીમાં વર્ગનો લાભ લેવા ઇચ્છનાર બાલ્યબહેને ડીપોઝીટના રૂ. બે સાથે અરજ મોકલવી. ત્યારપછી આવેલ અરજ સંતોષકારણી કે કેમ તે કાવરેક્ટર નક્કી કરશે. નિયમો તથા પ્રવેશપત્ર માટે ટિકિટ સાથે નીચેને સરનામે પત્ર બવરદાર કરવો.

બાવનગર

બહાદુરદીન ઉ. શેખ

બાવરજી કે ગોદી.

તા. ૬-૩-૪૦

કાવરેક્ટર

મંત્રી, શ્રી કા. વ્યા. પ્ર. મંડળ.

જ્ઞાતિ સમાચાર

સ્થાનીક—પ્રતિવર્ષની માફક આ વર્ષે શ્રી લાલનગર મોઢ યુવક મંડળ તરફથી શેરડી પીકના ડેકામાં હોલીકા ઉત્સવ ઉજવવામાં આવ્યો હતો, જેમાં લગભગ દોઢસો બાળકો તથા બાળાઓએ ભાગ લીધો હતો. તેમાં તરફી મંડળના બાળકોએ પૂર્ણ ઉત્સાહથી હોલીકાના ઉત્સવ પ્રસંગે જુદા જુદા પ્રયોગો લગવ્યા હતા તથા બાળાઓએ રાસ તથા જુદા જુદા પ્રયોગ કરીને પ્રેક્ષકોને આનંદ આપ્યો હતો અને બીજે દિવસે સવારમાં બાળકો તથા બાળાઓએ કસરતના પ્રયોગોની દરીકાઈ કરી હતી અને હરીફાઈમાં ઉચ્ચ નંબરે આવનાર બાળકો તેમજ બાળાઓને યોગ્ય ઇનામ આપવામાં આવ્યું હતું. આ વર્ષે પારખ જેઠાલાલ દેવચંદ તરફથી તેમની પુત્રી બેન પ્રભાવતીના સ્મરણાર્થે ઇનામનો તમામ ખર્ચ શ્રી મોઢ યુવક મંડળને આપવામાં આવ્યો છે. અને ઇનામની બેંચણી બાઈશ્રી પરશોતમદાસ જેઠાલાલના રવઢરતે કરવામાં આવી હતી. ઉચ્ચ નંબરમાં આવેલા બાળકો સિવાયના તમામ બાળકો તથા બાળાઓને એક એક પીતળની વાટકી ઇનામ તરીકે બેંચણીમાં આપી હતી. ત્યારબાદ બાળકોને પતાસા, ધાણી, ખજૂર આપીને મેળાવડો વિસર્જન કરવામાં આવ્યો હતો.

હલકતા—“શ્રી કચ્છી માંડલીઆ મિત્રમંડળની એક સાધારણ મેડક તા. ૨૩-૩-૪૦ શનિવારના રોજ રાત્રે ૮ા વાગે રોડ નાનાલાલ જયંતિલાલ કુતિને ત્યાં બાઈશ્રી શંકરલાલ ત્રીકમજી બાઈશ્રી પ્રમુખપણા હેડળ બરવામાં આવેલ હતી.

શરૂઆતમાં મંડળીએ મત બેઠકની મીનીટ વાંચી સંજળાવેલ હતી. ત્યારબાદ માંડલીઆ જનરલ રોસર્સનો રૂ. ૧૦૦૦ સંબંધીનો જે પત્ર આવેલ તે ઉપર વિચારણા થયેલ અને તે માટે નીચે મુજબનો ઠરાવ થયેલ, ત્યારબાદ માંડલીઆ હરમુખરાય ગોરધનદાસને લગતો નીચેનો ઠરાવ પાસ કરવામાં આવેલ, ત્યાર બાદ સભા બરબારત કરવામાં આવી હતી.

૧ “શ્રી માંડલીઆ જનરલ રોસર્સનો આ મંડળ ઉપર રૂ. ૧૦૦૦ સંબંધીનો જે પત્ર આવેલ, તે ઉપર સંપૂર્ણ વિચારણા થયા બાદ મંડળના પ્રયાસથી નીચે જણાવવા મુજબ બાઈઓએ મળીને રૂ. ૧૦૦૦ એક એક હજાર વગર બ્યાને આપના ઉદારતા દાખવેલ છે. તે માટે આ મંડળ તે બાઈઓનો આભાર માને છે.”

રૂ. ૩૦૦) બાઈશ્રી શંકરલાલ ત્રીકમજી.

રૂ. ૩૦૦) બાઈશ્રી પરશોતમ રામજી.

રૂ. ૩૦૦) બાઈશ્રી જટાઈકર દયારામ.

રૂ. ૧૦૦) બાઈશ્રી છાટાવાલ રામજી.

રૂ. ૧૦૦૦)

૨. “કચ્છી સાહીત્યનો, મુખર્ષ રેડીયો મારફત આખા હિંદુસ્તાનમાં ફેલાવો કરવા માટે મુખર્ષ રેડીયો સ્ટેશન તરફથી, બાઈશ્રી હરમુખરાય ગોરધનદાસ માંડલીઆ આમંત્રણ મેળવવા, પહેલવહેલા કચ્છી તરીકે લાગવવાની થયા છે, તે જોઈને આ મંડળને આનંદ થાય છે. તેઓશ્રીને કચ્છી સાહીત્ય પ્રત્યે જે ભાવ છે તેથી આ મંડળને ધેણે જ સંતોષ થયો છે. અને તેઓશ્રી કચ્છી સાહીત્યની તન, મન, ધનથી જે સેવા કરી રહ્યા છે, તેમાં તેઓશ્રીને વધારે

સફળતા સાંપડે, એવી પરમ કૃપાળુ પરમેશ્વર પ્રત્યે નમ્ર પ્રાર્થના છે; અને આશા છે કે તેઓશ્રી તેમની શુદ્ધિ જ્ઞાનનો લાભ ભવિષ્યમાં આપણી જ્ઞાતિને આપવા ચુકશે નહિ. ”

લી. મેના પ્રાણુકાલ માધવકાલ

માનદર્શન-કચ્છી માંડલીઆ મિત્રમંડળ-કલકત્તા.

શ્રી કોટ હિંદુ શ્રી મંડળ તરફથી સુપ્રસિદ્ધ મસ્તક શાસ્ત્રી શ્રીયુત્ત ગીરધરલાલ ગોવિંદજી મહેતાનું “ જીવન સંગીત ” એ વિષય ઉપર જનહેર વ્યાખ્યાન આપવાની ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી, જે વખતે કોટ અને ખદાર કોટ તેમજ અન્ય સ્થળેથી સ્ત્રી વર્ગની સારી સંખ્યાએ હાજરી આપી હતી. તેથી મંડળ-દોલ ચિત્કાર ભરાઈ ગયો હતો.

મી. મહેતાએ પોતાના વિષય ઉપર વિવેચન કરતા આખા વિશ્વની રચનાઓ પરમાત્માએ રચેલ મનુષ્ય શરીર અને તેની અંદરના પ્રત્યેક અવયવની ઉદ્દેશપૂર્વક કરેલી રચનાનું એક સુંદર સારંગી અને તેના વિવિધ પ્રકારના સ્વર તંત્રોઓની રચના સાથે સરખામણી કરી મસ્તક વિદ્યાનાં સિદ્ધાન્તો સુંદર રીતે સમજાવ્યા હતા. મનુષ્યના મસ્તકની અંદર અનેક પ્રકારનાં તંત્ર-પ્રવાહો વિશ્વની અંદરનાં અનેક પ્રકારનાં આનંદોને મદલું કરવા માટે યોજવામાં આવેલાં છે. જેમાં શુદ્ધિ શક્તિઓનાં આનંદ ભોગવવાનાં રચાનો, સાંસારિક જીતિઓનાં રચાનો, ધાર્મિક અને નૈતિક શક્તિઓનાં રચાનો અને તેના ઉપયોગ તથા તેઓને કેળવવાથી મળતા આનંદો વિગેરેને મસ્તક વિદ્યાની ભાષામાં સરળતાથી સમજાવી આપું વિશ્વ આપણાં અનેક પ્રકારનાં આનંદોને ભોગવવા માટે જ કેરી રીતે યોજવામાં આવેલું છે. અને તે આનંદોમાં અનુભવો મેળવવા માટે આપણે શા શા પ્રવર્તે કરવા ધટે છે અને બધી પ્રવૃત્તિઓનો ચિદ્રણ સાથે શા સંબંધ છે તે બધું વિસ્તારપૂર્વક સમજાવી ખુબ આનંદદાયક વિવેચન કર્યું હતું. કોટ હિંદુ શ્રી મંડળની સાદિલ સંજીવ અને હળા આદિ ખીલવવા માટેની અનેકવિધ પ્રવૃત્તિઓ પણ જીવનનાં સંગીતનો અનુભવ આપવા માટે કેવાં શુભ કાર્યો કરી રહેલ છે, તે દર્શાવી પોતાનો વિષય સમાપ્ત કર્યો હતો.

શ્રીમતી વેલા જહેને આ વખતે પ્રમુખ રચાનેથી સુંદર વિવેચન કરી, ગીતાના માનવ-શાસ્ત્રીય સિદ્ધાંતો સાથે આ મસ્તક વિદ્યાનો વિષય કેટલો ધનિક સંબંધ રાખે છે, તે સંબંધી વિવેચન કરી ઉપસંહાર કરતા વ્યાખ્યાતાનો અને મંડળના સેક્રટરીનો આત્મ વ્યાખ્યાનો ગોઠવવા માટે ઉપકાર માની પોતાનું વિવેચન પૂરું કર્યું હતું. પ્રમુખ તેમજ વ્યાખ્યાતાનો ઉપપ્રમુખ શ્રીમતિ પ્રેમકુંવરબેન તેમજ શ્રીમતિ જ્યોત્સના પ્રાણુલાલે ઉપકાર માનવાની દર-ખાસ્ત રજુ કરી બન્નેનો પુષ્પહારથી સત્કાર કર્યો હતો. ત્યાર બાદ સત્તા વિસર્જન થઈ હતી.

પરીક્ષામાં પાસ—ભાવનગર (૧) મણિવાર દિગ્મતકાલ લક્ષ્મીભાઈ. (૨) મેના વસંત-રાય નગીનદાસ પ્રીતીવસમાં પાસ.

વેવિશાળ—રાજસિતાપુરવાળા પારખ કુલચંદ બાપચંદના પુત્ર ચિ. બળવંતરાયનું વેવિશાળ મેરઠખીવાળા મણિવાર ગોપાળદાસ પરશુરામની પુત્રી ચિ. કાન્તાગવરી સાથે મુઅમ્મદ શા. વ ૨.

શિયોરવાળા માંધી નેહાલાલ વીરજીના પુત્ર નાયુભાઈનું વેવિશાળ ભાવનગરના મણિ-વાર કમ્પાજી હેમજીની પુત્રી પ્રભાવતી સાથે.

લગ્ન સરસીયા વલ્લભદાસ મુળજી મુળાળાના ચિ. જમનાદાસના લગ્ન વેરાવળના મુલાખચંદ પરશોત્તમ દામણીની પુત્રી ચિ. લીલાવંતી સાથે મહા વદ ૨.

ગજકોરના વડો. તરૂકશી પરશોત્તમના પુત્ર ભાઈ મણિલાલનાં લગ્ન સાયલાના પારખ બોગીલાલ લાલજીભાઈની પુત્રી વિમળા સાથે જુજ મુકામે.

દેહવિલય બાવનગર—મેતા પરમાણ્વંદ છત્રનાલાલના વૃદ્ધ માતૃશ્રી સ્વર્ગવાસી થયાં. પારખ ઠાકોરદાસ ગોપાળજીના પુત્રનાં ધર્મપત્ની નાની વયે સ્વર્ગવાસી થયાં.

સિહોર—મેતા પ્રાણજીવનદાસ પરજુદાસનાં ધર્મપત્ની બાઈ નર્મદા ૬૪ વર્ષની વયે સ્વર્ગવાસી થયાં.

ધ્રાંગધ્રા—પરી અમૃતલાલ જગજીવનદાસ અધિક અવરથાએ સ્વર્ગવાસી થયા. કા. શુ. ૨. મહુમ જાતિ પ્રતિ સારી લાગણી ધરાવતા હતા.

અમદાવાદ—પરી. સુનીલાલ કાનજીનાં ધર્મપત્ની સ્વર્ગવાસી થયાં.

બાવનગર—મહેતા હોટાલાલ વેલસીનાં માતૃશ્રી દીવાળી બાઈ સ્વર્ગવાસી થયાં.

ચોરવાડ—શેઠ હરજીવનદાસ મોહનજી કાપડીવાની પુત્રી બહેન હસમુખ ઉ. વ. ૬૩ આર દિવસના ન્યુમોનીયાની બિમારીમાં સ્વર્ગવાસી થઈ કા. વ. ૧૩.

પરમાત્મા સદ્ગતોના આત્માને શાંતિ અર્પો.

શ્રી કાઠિયાવાડ મોઠ વણિક વિદ્યાર્થી ભવન-ભાવનમરને મળેલી ભેટો.

૫) શ્રી સુકાવાળા શા. ગુલાખચંદ અમરસીને ત્યાં શા. શીવલાલ પરશોત્તમના ધરની જન તરફથી.

૧૪) શ્રી રાણપુર મોઠ મહાજન હયુ હા. પરીખ ચોપટલાલ વૃજલાલ

૧-૦-૦ શ્રી ખસવાળા શા. મનલાલ જીવાભાઈના

૩-૦-૦ શ્રી હળવદવાળા પારી લક્ષ્મીચંદ માણેચંદના

૧૦-૦-૦ શ્રી વઢવાણ ચહેરવાળા મેતા જ્યેંદલાલ ખીમચંદના

૧૪-૦-૦

૩૦) શ્રી અમરેલી મોઠ મહાજન હયુ હા. પરીખ લલજીભાઈ જમનાદાસ

૫-૦-૦ શ્રી. માચકવાળા શા. રામચંદ માણેચંદ તરફથી તેમના પુત્રના લગ્ન પ્રસંગે

૫-૦-૦ શ્રી. વઢવાણવાળા પારી ગીરધરલાલ નરભેરામ તરફથી લગ્ન પ્રસંગે

૧૦-૦-૦ શ્રી રાણપુરવાળા મહેતા તારાચંદ બાણભાઈ તરફથી તેમના પૌત્ર ખીમચંદના લગ્ન પ્રસંગે

૧૦-૦-૦ શ્રી અમરેલીવાળા રાજરત્ન મોહનલાલ બોધવજીભાઈ વકીલ તરફથી તેમની પુત્રી બાતુમતિનાં લગ્ન પ્રસંગે

૩૦-૦-૦

૭) શ્રી બાવનગર દાંતના ડો. નાનાલાલ છત્રનાલાલ તરફથી તેમના પુત્ર વામનરાયનાં લગ્ન પ્રસંગે

૫) શ્રી ધોલેરાવાળા મહેતા પરજુદાસ મુસાલદાસ તરફથી તેમની પુત્રી કમલાલક્ષ્મીના લગ્ન પ્રસંગે બાવનગરમાં.

૩) શ્રી રાજકોટવાળા હાલ ઘાટકોપર વેરા હીમતલાલ નાગજી તરફથી તેમના પુત્ર સુનીલાલની પુત્રી લીલાવતીના લગ્ન પ્રસંગે ઘાટકોપરમાં.

- ૫) શ્રી ગલસાણાવાળા શા. જોડાલાલ આમરભાઈ તરફથી તેમના બાઈ શાન્તીલાલનાં લગ્ન પ્રસંગે.
- ૭) પારેખ દામોદરદાસ મનોરભાઈ તરફથી તેમના પુત્ર ચીમનલાલનાં લગ્ન પ્રસંગે.
- ૩) શ્રી ગલસાણાવાળા શા. જાદવજી હીરજી તરફથી તેમની પુત્રી ચંચળનાં લગ્ન પ્રસંગે.
- ૫) શ્રી બાવનગર પારેખ ઝવેરભાઈ અમૃતલાલ તરફથી તેમના પુત્ર તનમુખલાલનાં લગ્ન પ્રસંગે.
- ૪) શ્રી બાવનગર વોરા દામોદર દારકાદાસ તરફથી તેમની પુત્રી લક્ષ્મીનાં લગ્ન પ્રસંગે.
- ૫) શ્રી રાણપુરવાળા શા. દુર્લભદાસ જીવરાજ તરફથી તેમના પુત્ર શાન્તીલાલનાં લગ્ન પ્રસંગે.
- ૭) શ્રી મોજદગવાળા કોઠારી કસળચંદ હરીભાઈ તરફથી તેમના પુત્ર કેશવલાલની પુત્રી કાન્તાનાં લગ્ન પ્રસંગે.

દાહ્યાલાલ ભાઈચંદ વોરા
વૃજલાલ ગોકુળદાસ વોરા
આ. સેક્રેટરીઓ.

શેઠ વાઘજી લક્ષ્મીદાસ તથા શેઠ ગોવિંદજી જોડાભાઈ મોઢ વિદ્યાર્થી ભુવન—રાજકોટને મળેલ ભેટ.

- ૨૫૧) શેઠ શ્રી ચત્રભુજ કપુરચંદ તરફથી તેમના પિતાશ્રી કપુરચંદ મોનજીનાં સ્મરણાર્થે પોષ વદ પચિમના રાજ જમણુ આપવા માટે.
- ૧૮૧) કુલિયાણાના ગાંધી વક્ષભદાસ નારણદાસ તરફથી ફાગણ સુ. ૨ ના રાજ સરદામાં જમણુ આપવા માટે.
- ૪) વોરા દિમતલાલ નાગજી તરફથી તેમને ત્યાં કુંડલાના રહીશ ધોળડીયા રામજી દુર્લભદાસની જન આવર્તા લગ્નની ખુશાલીમાં ખુશી ભેટ.

★ ★

શ્રી વાઘજી લક્ષ્મીદાસ તથા ગોવિંદજી જોડાભાઈ મોઢ વણિક વિદ્યાર્થી ભુવન, રાજકોટ.

આ જાત્રાલયમાં વિદ્યાર્થીઓને દાખલ કરવા માટેની અરજીઓ તેમના વાલીએ મોડામાં મોડી તા. ૩૦-૪-૪૦ સુધીમાં આપવી. મંત્રીઓ ઉપર મોકલી આપવી. ત્યાર બાદ મળેલી અરજી ઉપર ખ્યાન આપવામાં આવશે નહિ. અરજીનું ફાઈમ તથા દાકતરી તપાસનું ફાઈમ (વિદ્યાર્થીની શારીરિક સંપત્તિ સંખ્યા) વેળાસર મંગાવી લેવા વિનંતિ છે. આવતું નવું સત્ર (Term) તા. ૧૦-૬-૪૦ થી શરૂ થશે.

કેશવલાલ જરારાજ પારેખ—મા. મંત્રી.

શ્રી મોઢજીતિ રાત્રીશાળાને મળેલી ભેટ.

- ૧) વોરા દામોદરદાસ દારકાદાસ તરફથી તેમની પુત્રી લક્ષ્મીબહેનના લગ્ન પ્રસંગે. ભાવનગર
- ૧) દેશ.ઈ ઝવેરભાઈ અમૃતલાલના પુત્ર તનમુખલાલના લગ્ન પ્રસંગે. ભાવનગર
- ૨) દાંનના ડોક્ટર નાનાલાલ જમનલાલ ગાંધી તરફથી તેમના પુત્ર વામનરાયના લગ્ન પ્રસંગે.
- ૧) રા. રા. પ્રજુદાસ ખુશાલાદાસ તરફથી તેમની પુત્રી કમળાબહેનના લગ્ન પ્રસંગે. ભાવનગર

શ્રી મોહજ્ઞાતિ વિલોત્તેજક ફંડને મળેલી ભેટ.

- ૧) વેરા દામોદરદાસ દ્વારકાદાસ તરફથી તેમની પુત્રી લક્ષ્મીબહેનના લગ્ન પ્રસંગે. ભાવનગર
- ૧) દેશાધિ ઝવેરલાલ અમૃતલાલના પુત્ર તનમુખલાલના લગ્ન પ્રસંગે. ભાવનગર
- ૨) દાંતના ડોકટર નાનાલાલ જગનલાલ ગાંધી તરફથી તેમના પુત્ર વામનરાયના લગ્ન પ્રસંગે.
- ૧) રા. રા. પ્રભુદાસ ખુશાલદાસ તરફથી તેમની પુત્રી કમળાબહેનના લગ્ન પ્રસંગે ભાવનગર

પારેખ નંદલાલ ચીમનલાલ

સેક્રેટરી શ્રી મોહ જ્ઞાતિ રાત્રિયાળા અને લાઇબ્રેરી તથા વિલોત્તેજક ફંડ.

શ્રી મોહ યુવક મંડળને મળેલી ભેટ—

૨૪૧૧૧૧ જોડાલાલ દેવચંદ તરફથી તેમની પુત્રી પ્રભાબહેનના રમરજીયે શ્રી હોળીકા ઉત્સવમાં બાળકોને તથા બાળાઓને ઈનામ આપવા માટે. ભાવનગર

- ૧૧૧૧ રતીલાલ ગોપાળજી વાસા તરફથી બાળકોને હોલીકા ઉત્સવમાં ઈનામ આપવા. ભાવનગર
- ૧) દેશાધિ ઝવેરલાલ અમૃતલાલના પુત્ર તનમુખલાલના લગ્ન પ્રસંગે ભાવનગર
- ૧) વેરા દામોદરદાસની પુત્રી લક્ષ્મીબહેનના લગ્ન પ્રસંગે ભાવનગર

પારી. આણંદજી જમનાદાસ

સેક્રેટરી શ્રી મોહ યુવક મંડળ

શ્રી “મોહ મહોદય”ને મળેલ ભેટની પહેંચ

- ૨) ડો. નાનાલાલ જગનલાલ ગાંધી તરફથી ચિ. વામનરાયનાં લગ્ન પ્રસંગે ભાવનગર
- ૧) શાહ કાળીદાસ જીવજીદાસ તરફથી તેમની બાણજીબહેન નિર્મળાનાં લગ્ન પ્રસંગે કરાંચી
- ૧) પરી. કુલચંદ બાઈચંદના પુત્ર બલવંતરાયના વેવિશાળ પ્રસંગે

હ. પરી. મણીલાલ કુલચંદ

મું.મધ

- ૧૧) સૌ. મણીબાઈ હરિલાલનાં રમરજીયે હા. શ્રી. હરિલાલ ગોવિંદજી મહેતા મું.મધ

- ૨) વડો. તલકશી પરશોતમના પુત્ર બાઈ મણિલાલનાં લગ્ન પ્રસંગે રાજકોટ

વ્યવસ્થાપક

“શ્રી મોહ મહોદય”ને રૂ. ૨) કે તેથી વધુ

લવાજમ મોકલનારની પહેંચ.

૨) રા. ત્રિભોવનદાસ આણંદજી. મેતા વેરાવળ.	૪) રા. પ્રાણજીવનદાસ મંગારામ સીકંદરાબાદ
૨૧) „ ધનુભાઈ સંગળાવાળા	૨) „ રાણપુર
૨) „ મણિલાલ સુનીલાલ	૨) „ ડી. કે. દીવાન
૨) „ જમનાદાસ ચતુરદાસ	૨) „ વેરા તલકશી કેશવજી
૨) „ અમૃતલાલ શામજી	૨) „ દેશાધિ કેશવલાલ પરમાણુદાસ મદ્રાસ
૨) „ પુરુષોત્તમદાસ ચત્રજી	૨) „ મગનલાલ મોતીચંદ દોશી રાજકોટ
૨) „ મોહનલાલ મું.ભાઈ	વ્યવસ્થાપક

શ્રી ભાવનગર મોઢ શાંતિ યુવક મંડળને મેલેરીયા સીઝન વખતે મળેલી ભેટની રકમ તથા ખર્ચનો હિસાબ સંવત ૧૯૯૫-૯૬

ભાવનગરમાં મેલેરીયા સીઝનમાં બ્યારે દરદીઓની સંખ્યા દિન પ્રતિદિન વધતી ચાલી તે વખતે અમારા મંડળમાં લોકોને દવાની રાહત આપવા માટે એક દવાખાનું શરૂ કરવાનો વિચાર ઉદભવતાં, યાત્રિના ડેટલાક ઉત્સાહી યુવકો, વડીલો તથા તરુણ મંડળના બાળકોએ પોતાની સેવા યથાશક્તિ તન, મન અને ધનથી આપવાનું નક્કી થતાં, તા. ૨૪-૧૧-૭૯થી તે શરૂ કર્યું. શેરડીપીકના ડેલામાં શ્રીયુત લક્ષ્મીભાઈ કિશોરદાસે પોતાનું મકાન શરૂઆતમાં દવાખાનાના ઉપયોગ માટે આપ્યું હતું અને શ્રીયુત દરગોવીદાસ નાનાલાલે પોતાનો સમગ્ર સમય આપીને સારી સેવા બજાવી હતી અને પૈસાના ફંડ માટે શ્રીયુત ઇશ્વરલાલ ત્રીકમલાલ તથા શ્રીયુત મધુસુદન ડેશવલાલે પોતાના અઘાત શ્રમથી સારી એવી રકમ એકઠી કરી હતી, જેમાં શ્રીમંતથી માંડીને ગરીબ સુધી લગભગ ધંણી વ્યક્તિઓએ પોતાનો યથેચ્છ ફાળો આપ્યો હતો.

શ્રીયુત દામોદર સવાઈલાલ ચોરા તરફથી લગભગ દોઢ માસ સુધી ઉકાળાના પડીકા ફી આપ્યા હતા.

શ્રીયુત ભગવાનલાલ માણેકલાલ તરફથી ઉકાળો બનાવવા માટે જેટલા ભેટાં તેટલા કોલસા આપી સીઝન સુધી ફી પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા.

શેરડીપીકના ડેલામાંની આપણી યાત્રિની બહેનોએ ઉકાળા વિગેરે માટે પાણી ઉત્સાહથી પૂરું પાડ્યું હતું.

તરુણ મંડળના બાળકોએ સીઝન દરમ્યાન પહોંચી શકે તેટલા ભાગમાં ઉકાળો, કપીનાર્ધન, ખુસંબી તથા આકાનાં પાન આજીજાજીના લતાઓમાં ઘેરઘેર ફેરીને પોતાની મેવા આપી હતી.

શ્રી ભાવનગર મહાજન એસોસીએશન તરફથી એક મેઝર-ગ્રાસ દવા આપવા માટે ભેટ આપ્યો હતો.

શ્રીયુત મગનલાલ તાપીદાસ તરફથી ડેટલાક સમય માટે આકાના પાન પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા.

શ્રીયુત કાકોરદાસ ગોપાળજીએ ખાસ કરીને બન્યું સાંસુધી દવાખાનામાં હાજરી આપીને પોતાની સારી સેવા આપી હતી.

શ્રીયુત સવાઈલાલ શાંતિલાલે આ દવાખાનાનો સમગ્ર હિસાબ તથા વ્યવસ્થા બજાવવામાં સારી સેવા આપી હતી.

શ્રીયુત બીખાભાઈ પરભુદાસ શેઠે પ્રથમ ફાળામાં સારી એવી રકમ આપી, છેવટે તૂટતી રકમ આપવાનું કહી અમેને ઉત્સાહ આપ્યો હતો.

આ દવાખાનું સાકાંતરુ મહીના સુધી ચાલુ રાખવામાં આવ્યું હતું, જેનો લાભ ભાવનગરની મોઢ યાત્રિના બહુઓ સિવાય બન્ય કોમોએ પણ લીધો હતો.

જે જે વડીલોએ, યુવકોએ, બહેનોએ તેમજ બાળકોએ આ સીઝન દરમ્યાન પોતાની સેવા તેમજ ફાળો આપ્યો હોય તે સૌનો આ મંડળ અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માને છે.

જે બાપ્તિસ્માને પોતાની સેવા આપી હોય અને અમારાથી તેઓનાં નામ જૂઠ્ઠી રહી ગયાં હોય તો તેઓ અમને દરગુજર કરશે.

જે બાપ્તિસ્માને આ દવાખાનાનો દિસાજ ભેગો (તપાસવો) હોય તેમણે એક માસ સુધીમાં શોધત ક્રાંતિશાલુ ક્રાંતિશાલની કુકનેથી તપાસી સેવાં વિનંતિ છે.

આણુંદણ જમનાદાસ

સેક્રટરી, મોડ યુવક મંડળ

માવનગર મોડ જ્ઞાતિ યુવક મંડળને મેલેરીયા સીઝન વખતે મળેલી
લેટની રકમ તથા ખર્ચનો હિસાબ સંવત ૧૯૬૫-૬૬

૪૪	ઉ
૧૬૭) શ્રી. શ્રી લેટના નીચે પ્રમાણે આવ્યા	૭૭-૦-૦ કરીનામનના
૨૫-૦-૦ પા. અમેચંદ પ્રેમચંદ હ. જુરાભાઈ	૨૪-૧૩-૩ પરચુરણ દવાના
૨૧-૦-૦ શેક બીખાભાઈ પરચુરણ	૮-૧૩-૩ પરચુરણ ખર્ચ
૧૫-૦-૦ મે. નાયન દીવાન સાહેબ,	૧૧૬-૧૦-૬ મુસળી
નટવરદાસ માળુકદાસ મુરતી	૧૩-૧-૬ માથાના દુઃખાવાંતો મધમ (ખામ)
૧૫-૦-૦ વડોદરીયા. સુખદાસ ડવેરભાઈ	૨-૬-૦ મધ
૧૫-૦-૦ રા. રા. મોતીલાલ નાનાભાઈ	૩૮-૫-૦ ઉકાળાના (એસરીયાના)
૧૧-૦-૦ શેક બીખાભાઈ પરચુરણ	૧૦-૮-૦ માણસના પગારના
૧૧-૦-૦ પા. અમરંતલાલ શંકરલાલ	૧૮-૩-૩ સોડાના
૧૧-૦-૦ લેરા ગોકળદાસ મોહનલાલ	૮-૮-૦ મકાનભાડું વિગેરે ખર્ચનો
૧૧-૦-૦ પા. ભેગીલાલ નરસિંમદાસ	૧૩-૧૫-૦ દવાખાનાના ઉપયોગ, મારના
૧૧-૦-૦ ધડીયાળી ગુલામરાય જગનલાલ	સાધનોના
૧૦-૦-૦ પા. કાકરદાસ ગોપાળજી	૪-૬-૦ બેકરેન
૭-૦-૦ મણીયાર જમનાદાસ ત્રીગોવનદાસ	૨-૮-૦ મેઈલ મુરીનલ
૫-૦-૦ પા. બીખાભાઈ ગોપાળજી	૨-૧૨-૦ શીમેલ મુરીનલ
૫-૦-૦ પા. શાંતિલાલ પ્રાણજીવન	૨-૨-૦ સલફરની બેગ
૫-૦-૦ પા. શાંતિલાલ મનોરદાસ	૧-૧૪-૦ ડનલોપની શેકની કાચળી
૫-૦-૦ પા. મોહનલાલ હોટાલાલ	૪-૮-૦ ગ્રીસનું ઘરમામીટર નં. ૩
૫-૦-૦ પા. કાંતિલાલ ઈશ્વરદાસ	૧૩-૧૫-૦
૫-૦-૦ પા. પ્રાણજીવન દેવચંદ	૧૫-૦-૦ એક જ્ઞાતિ ખંધને દવાના ખીસ પેટ
૫-૦-૦ એક ગૃહસ્થ હ. જયન્તિલાલ	૨૩-૧૩-૦ શ્રી પુરાંત સીલીક
૫-૦-૦ પા. ન્યુમાઈ દરીવસ્ત્રમ	૩૭૦-૬-૬
૫-૦-૦ ગોસળીયા દરગેવીદાસ વિઠ્ઠલદાસ	
૪-૦-૦ પા. મોતીલાલ પ્રેમજીભાઈ	
૩-૮-૦ પા. ભોગીલાલ મંગનલાલ	
૪-૦-૦ મોડી વેણીલાલ નરસિંમદાસ	

૦૪

૬

૩-૦-૦ રા. રા. મગનલાલ તાપીદાસ

૩-૦-૦ મણીવાર મુકુન્દરામ લલ્લુભાઈ

૩-૦-૦ વોરા રતીલાલ નંદલાલ

૩-૦-૦ પા. ભક્તિદાસ મુળજીભાઈ

૩-૦-૦ પા. નંદલાલ ત્રીમનલાલ

૨-૦-૦ પા. બાલકૃષ્ણ પરમાણુ દેવદાસ

૨-૦-૦ મણીવાર ગોરધનદાસ અમીચંદ

૨-૦-૦ પા. રતીલાલ જીવજીદાસ

૨-૦-૦ દેશાઈ તુલસીદાસ ગોરીદાસ

૨-૦-૦ પા. પરશોતમ બહેચરદાસ

૨-૦-૦ પા. મગનલાલ ધેલુભાઈ

૨-૦-૦ વોરા હરીલાલ નંદુભાઈ

૨-૦-૦ પારેખ જુઝલાલ મગનદાસ

કહાનદાસ

૨-૦-૦ પા. અમૃતલાલ ત્રીમોવનદાસ

૨-૦-૦ પા. હમીદદાસ પ્રાણજીવન

૨-૦-૦ પા. જોડાલાલ દેવચંદ

૨-૦-૦ પા. મણીલાલ દેશવજી

૨-૦-૦ વોરા દારકાદાસ અમીચંદ

૨-૦-૦ ગ. રવજી બેન અચરત લલ્લુભાઈ

૨-૦-૦ પા. શાંતિલાલ નાગરદાસ

૨-૦-૦ મણીવાર ગાંડાલાલ લલ્લુભાઈ

૨-૦-૦ પા. મોહનલાલ પરશોત્તમદાસ

૨-૦-૦ મહેતા જુઝલાલ જગનલાલ

૨-૦-૦ શેઠ ચત્રજીભાઈ ઓધવજી

તથા જમા બાબુ—

૨-૦-૦ પા. રતીલાલ નરોત્તમદાસ

૨-૦-૦ પા. જગનલાલ હરખચંદ

૨-૦-૦ વોરા અનંતરાય જમનાદાસ

૩-૦-૦ પા. પરશોતમ ત્રીમોવનદાસ

૨-૦-૦ રા. રા. સુનીલાલ મણીલાલ

૧-૦-૦ પા. આયોજાલ નારણેદાસ

૧-૦-૦ ગદુભાઈ રોડેદાસ

૧-૦-૦ મણીવાર મોહનલાલ ભક્તીચંદ

૧-૦-૦ રા. રા. મણીશંકર પીતામજીદાસ

૧-૦-૦ પા. લલ્લુભાઈ દેવચંદ

૧-૦-૦ વોરા જયંતિલાલ જમનાદાસ

૧-૦-૦ મણીવાર નગીનદાસ જગજીવન

૧-૦-૦ દેશાઈ હમીદદાસ અમીચંદ

૧-૦-૦ એક ગૃહસ્થ હ. જગવોનલાલ

૧-૦-૦ મણીવાર મણીલાલ બાંધુલાલ

૧-૦-૦ મણીવાર ગણપત જીજી

૧-૦-૦ પા. મોતીલાલ જીવજી

૨૬૩-૦-૦

૭૭-૬-૬ સુસંખી તથા સોડાનું જમા

૩૭૦-૬-૬

આણંદજી જમનાદાસ પારેખ

મો. ધ. મંડળ સેક્રેટરી

જાહેર વિશ્વસિ

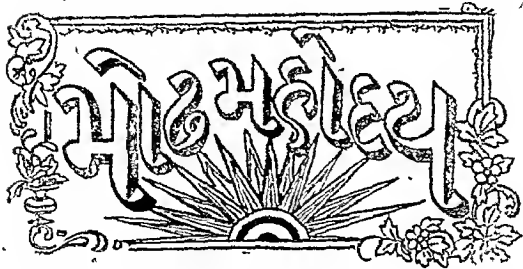
હળવદની આસપાસના ગામડાંઓમાં આડ-વિના-દોરા જુએ મરે છે અને અનાજ-વિના એકુતો-જૂખમરાથી પીલાય છે. ભાઈ નંદલાલ કુલચંદ મોડુંગાવાળા આને માટે મળતી દાનની રકમની વ્યવસ્થા કરે છે અને રકમની પહેચિ તથા તેના ઉપયોગની વિગત પણ દાન દેનારને મોકલાય છે. સખી ગૃહસ્થોએ યથાશક્તિ નીચેનાં શિરનામે રકમ મોકલવી.

સેક્રેટરી—રા. નંદલાલ કુલચંદ પરીખ

તેલખ ખીલ્ડોંગ, ખીજો માળે, નં. ૩૦, પોસ્ટ ૨૬૫, માંડુગા (જી. આઈ. પી.)

રા. ખીમચંદ દેવશી વોરા, કાયદા. પોસ્ટ, દવાણા, વાયા હળવદ (કાઠિયાવાડ)

ગ્રાહ જ્ઞાનિમાં નવજીવન પ્રેરી તેના ઉત્કર્ષ કરવાના ઉદ્દેશથી પ્રગટ થતું માસિક

વર્ષ
૨૭
વેશાખ
૧૯૯૬

વિચારાનું મંત્ર

૨૩૭ દેવ	શ્રી ત્રિગીય
૨૩૮ શું થઈ આવ્યા ?	શ્રી કાન્તિ એમ. દોશી
૨૩૯ માતા	શ્રી ઓપવલ ત્રિવેદી
૨૪૦ વત્રીસ્થાનેથી ?
૨૪૧ વડા નીચે કા ?	શ્રી કાન્તિ એમ. દોશી
૨૪૨ ગાયલી	શ્રી. જી. માડલિય
૨૪૩ રાજ્યમાં અને રાજનીતિ	શ્રી દેસવદાવલી મલ્લિકાર્જુન
૨૪૪ અનુક્રમ કાવ્યો	શ્રી. ચાનિલાલ જી. પરીખ
૨૪૫ એક કુખી કદાચી	એક કાલીઆવાડી મુખ
૨૪૬ અસ્પૃશ્યતા નિવારણ	શ્રી નટવરદાસ જી. પારેખ
૨૪૭ "પ્રભુ પ્રતિ પત્ર"	શ્રી પ્રતાપરાવ દરિયાલ
૨૪૮ શ્રી રાજકોટ મોટા મુલાકાતો હાલ	શ્રી આનુલાલ મા. વોરા
૨૪૯ કદાચ વિશે	શ્રી. ઓપવલ કા. ત્રિવેદી
૨૫૦ જ્ઞાતિ સમાચાર

અંક
૭
મ
૧૯૪૦

સંચાલક અને પ્રગટ કરનાર

પારી. હીખાસાઈ ગાપાગલ—જાવનગર.

દાખલકાર—

હમિદાસ અમીચંદ દેસાઈ.
જાવનગર.

અવરજાગર—

ગોરુનદાસ અમીચંદ મલ્લિકાર્જુન.
જાવનગર.

વાર્ષિક સંચાલક પોષ્ટ અધિકારી રૂ. ૧-૧૦-૦ પી. પી. ખર્ચ સાથે

“ગોઠ મહોદય” માસિક કમિટીના સભ્યો

પ્રમુખ—	(૧) સર પરશોતમદાસ હથિરદાસ સી. આર્. ઈ. નાઇટ.	મુખ્ય
ઉપપ્રમુખ {	(૧) શેઠ હરજીવનદાસ મોદનજી	ચોરવા
	(૨) શેઠ વાલજીભાઈ હથોદાસ	મુખ્ય
સેક્રેટરી—	(૧) પારી. બીખાભાઈ ગોપાળજી.	આવનગર
સભ્યો {	(૧) શેઠ નાનાલાલ મંછરામ	મુખ્ય
	(૨) શ્રીમુત હિમેશ્વર પુરોષોત્તમદાસ મણિપાર બી. એ. એલ.એલ.બી.	અમદાવાદ
	(૩) શેઠ સુખલાલ ઝવેરભાઈ	આવનગર
	(૪) શ્રીમુત શમેશ્વરદાસ પરમાજીદાસ દેસાઈ	મદ્રાસ
ઝોડીટર્સ {	(૧) પરી શાંતિલાલ પ્રાણજીવનદાસ બી. એ.	આવનગર
	(૨) ગાંધી મુળજીભાઈ નારણજી	

ઉત્તમ પુસ્તકો

પુસ્તક	લેખક	કિંમત
૧ જન્મસિંદ્ધ નાટક	સ્વ. ગાયુભાઈ હદાનદાસ બે. પી.	૧-૦-૦
૨ શેઠ ૩ શપ્તાન.	શ્રીમુત ગોપાળજી ઝોધવજી	૦-૮-૦
૩ કુંજવેલ્.	શ્રીમુત વલ્લભજી ભાણુજી હવિ	૧-૪-૦
૪ જીવન ન્યોતિ	"	૧-૪-૦
૫ આવનાના ભરત.	"	૧-૦-૦
૬ સ્ત્રી મોષિની (આવૃત્તિ બીજી)	"	૦-૮-૦
૭ દંપતિ વિદ્યા વિનોદ	"	૦-૮-૦
૮ ભારત કીર્તન.	"	૦-૪-૦
૯ માનસનાં મોતી. ભાગ ૧ થી	"	૦-૭-૦
૧૦ માનસનાં મોતી ભાગ ૩ થી	"	૦-૭-૦
૧૧ માનસનાં મોતી ભાગ ૪ થી	"	૦-૧૦-૦
૧૨ અંતરની ભિમ્બો	"	૦-૧૨-૦
૧૩ શ્રી પુષ્પિતરા તરંગિણી.	"	૦-૩-૦
૧૪ પ્રેમનાં પુષ્પો	"	૦-૮-૦
૧૫ વલ્લભ ભગવનભાણા	"	૦-૮-૦
૧૬ સરજોધિ સરિતા	શ્રીમુત ગોપાળજી ઝોધવજી	૧-૦-૦
૧૭ શ્રી ગીતા ગાન	શ્રીમુત પ્રશોત્તમ ભાણુજી પરીખ	૦ ૧૦.૦

પોસ્ટલ ચુકું પક્ષ સેટ મંગાવનારને પોસ્ટલ ફી.

સભ્યો:—વ્યવસ્થાપક “ગોઠ મહોદય” આવનગર.

આવનગર—શ્રી સુરેશ્વરી જાપાનખાંડ પાસેથી ચાલિલાલ ઠાકરાણે આ માસિકના સંચાલક મારે ભાણુ અને સંચાલક ગોઠ મહોદય બોર્ડિંગ, આવનગરથી પ્રગટ થયું.

“મોઢ મહોદય”ના મુરખી, આશ્રયદાતા અને લાઈફ મેન્જરો.

મુરખી

૧ સર પરશોતમદાસ ઠાકોરદાસ નાઈટ	૮ શેઠ લક્ષ્મીદાસ મેમીદાસ મુંબઈ
સી. આઈ. ઈ. મુંબઈ	૯ શ્રીયુત પંરી. છોટાદાસ દરગોવિંદદાસ મદ્રાસ
૨ શેઠ વ્રાહ્મજીભાઈ લક્ષ્મીદાસ	૧૦ શેઠ ગોવિંદજી જોડાભાઈ ચોરવાડવાળા મુંબઈ
૩ શેઠ વનમાળી વિરજી	૧૧ શ્રી કલકત્તા મોઢ ઉત્તેજક મંડળ કલકત્તા
૪ શે. દરજીવનદાસ મોહનજી કાપડીયા ચોરવાડ	૧૨ શેઠ ઠાકોરદાસ શુભાંબદાસ ઝરીવાળા મુરત
૫ દેશાઈ પરમાણુદાસ જગજીવનદાસ	૧૩ અં. સ્વ. મણિઅહેન તે શા. ભગવાનદાસ
હાં. રા. દામોદરદાસ ભાવનગર	નરભોરામ ખાનદેશવાળાના વિધવા
૬ શેઠ નાનાલાલ મંજીરામ મુંબઈ	૧૪ શેઠ સુખલાલ ઝવેરભાઈ ભાવનગર
૭ શેઠ જીવરાજ મકનદાસ કુંડલાવાળા	૧૫ શ્રીયુત નારાયણદાસ ગીરધરદાસ મદ્રાસ

આશ્રયદાતા

૧ સર યુનીલાલ વિજયજીવણદાસ- મુંબઈ	૧૨ શેઠ કનૈયાલાલ પુરષોત્તમદાસ પુના
૨ શેઠ દરીલાલ જગનાથ- મુંબઈ	૧૩ શેઠ બીખાભાઈ પરજીદાસ પરી.
૩ શેઠ કરસનદાસ ભગવાનદાસ મુંબઈ	ભાવનગરવાળા મંગલોર (એસ. ફે.)
૪ પારેખ આણુદજી ગોપાલજી ભાવનગર	૧૪ પરી. ગોપાલજી મુળજીભાઈ ભાવનગર
૫ પરી. ગોવિંદજી કલ્યાણજી બોટાદ	૧૫ મણિયાર નરસીદાસ લલ્લુભાઈ
૬ શેઠ જસરાજ મુળજીભાઈ	હા. રા. દેશવલાલ ભાવનગર
૬. શેઠ માણેકલાલભાઈ મુંબઈ	૧૬ સ્વ. શેઠ લક્ષ્મીદાસ ભગવાનજી સાકરવાળા
૭ રામ બ. ભગવાનદાસ દરીદાસ	હા. તેમના ધર્મપત્ની કસ્તુરબાઈ મુંબઈ
એન્ડ સન્સ હંદાગાદ	૧૭ શેઠ ચંદ્રકાંત મોતીલાલ જમાણાઈવાળા
૮ શ્રીયુત હરિદાસ માણેકચંદ કોઠારી કરાચી	અમદાવાદ
૯ શેઠ છોટાલાલ આંધવજી પોરબંદર	૧૮ શેઠ મણીલાલ હેમચંદ અમદાવાદ
૧૦ શેઠ પોપટલાલ માણેકચંદ	૧૯ શેઠ દરકીસનદાસ જગજીવનદાસ અંકલેશ્વર
હા. શેઠ કેશવલાલભાઈ ભાવનગર	૨૦ શેઠ ધરમદાસ શામળદાસ પરજીદાસ મુંબઈ
૧૧ શ્રી ચતુર્જી ભગવાનજી મોદી દેલબો	

લાઈફ મેન્જર

૧ પારી. અમૃતલાલ મોતીલાલ બી. એ. એલ.	૬ શેઠ જગનલાલ પિતોજીદાસ મુંબઈ
એલ. બી. હા. ભોગીલાલ અમૃતલાલ રાજકોટ	૭ દી. બ. ગોવિંદદાસ ચતુર્જીદાસ મદ્રાસ
૨ રા. હીમતલાલ નાગજીભાઈ પોરા	૮ મેસર્સ કેશવલાલ એન્ડ કું. મદ્રાસ
૩ રા. અચરતલાલ દલસુખરામ જસ અમદાવાદ	૯ પારેખ જીવરાજ ગોપાલજી સિંગાપોર
૪ રા. ઠાકોરલાલ દરકીસનદાસ અંકલેશ્વર	૧૦ શેઠ લાલદાસ ગોવિંદદાસ મદ્રાસ
૫ રા. હીરાલાલ લક્ષ્મીચંદ મણિયાર વડોદરા	૧૧ ડો. નારણદાસ મોતીરામ મુરત

- ૧૨, શા. ભગવાનદાસ હરજીવનદાસ
સુરતવાળા-મુંબઈ
- ૧૩ શેઠ લક્ષ્મીભાઈ જમનાદાસ અમરેલી
- ૧૪ રા. કાળીદાસ હરીદાસ વેરાવળ
- ૧૫ શેઠ કાકરશી પ્રેમજી કોડીનારવાળા
હા. શેઠ ગીરધરલાલ મુંબઈ
- ૧૬ રાવસાહેબ પુરૂષોત્તમદાસ દેવજીભાઈ
મણિયાર જામનગર
- ૧૭ રા. ગોવિંદજી કાળીદાસ ખોરાસા-
ગીરવાળા એડીસાખાખા
- ૧૮ શા. વલ્લભદાસ ભગવાનદાસ „
- ૧૯ શ્રી નાનાલાલે મોતીચંદ હ. શ્રી ભોગીલાલ
મુંબઈ
- ૨૦ મણિયાર હરજીવનદાસ જેઠાલાલ
હ. શ્રી માણેકલાલ „
- ૨૧ શેઠ દેવકરજી નાનજી હ. શેઠ સુતીલાલ „
- ૨૨ શેઠ વીજભૂખજીદાસ હરગોવિંદદાસ મૂળજી „
- ૨૩ રા. દુર્લભદાસ નેમચંદ એડીસાખાખા
- ૨૪ રા. ગોહનલાલ ઓધવજી વડીલ અમરેલી
- ૨૫ રા. નટવરલાલ ગોરધનદાસ જગજીવનદાસ
રજુન
- ૨૬ રા. ગોરધનદાસ પ્રાણુલાલ મુંબઈ
- ૨૭ શેઠ નારજીદાસ મયુરાદાસ હ. મનોરદાસ „
- ૨૮ મહેતા દયારામ લક્ષ્મીભાઈ
હા. મહેતા જટાશંકર દયારામ કલકત્તા
- ૨૯ શેઠ દિરાલાલ ભગવાનજી નયુભાઈ જામનગર
- ૩૦ શેઠ હરિલાલ ગોવિંદજી માધાણી મુંબઈ
- ૩૧ દોશી દિરાલાલ ગોકળદાસ „
- ૩૨ શ્રી માણેકચંદ તારાચંદ અડાલજી
સાહેબ વડોદરા
- ૩૩ રા. કનૈયાલાલ નાનાભાઈ રજુન
- ૩૪ દેશાઈ વિદ્યુદાસ લાલજી ભાવનગરવાળા
હ. દેશાઈ પ્રાણુજીવનદાસ કરાચી
- ૩૫ રા. અમેચંદ અમૃતલાલ ટોંગાટ (આફ્રિકા)
- ૩૬ રા. પુષોત્તમ ગીરધરદાસ કરાચી (આફ્રિકા)
- ૩૭ રા. હીમતલાલ બાપુલાલ પરીખ કરાચી
- ૩૮ શેઠ જેઠાલાલ સુતીલાલ ત્રીકમજી મેતા કલકત્તા
- ૩૯ રા. દામોદરદાસ હીરાચંદ હ. રા. આત્મારામ
દામોદરદાસ વોરા ભાવનગરવાળા લીંબડી
- ૪૦ શા. નરોત્તમદાસ પ્રેમચંદ
પ્રજાસ પાટણવાળા પુના
- ૪૧ શેઠ કરશનદાસ મોતીચંદ
હ. અમૃતલાલ જમનાદાસ દીવ
- ૪૨ રા. રમજીલાલ છોટાલાલ મજમુદાર ભરૂચ
- ૪૩ શ્રીયુત ઉમેદલાલ પુરૂષોત્તમદાસ મણિયાર
ખી. એ. એલ એલ. ખી. અમદાવાદ
- ૪૪ શેઠ નાનચંદ પ્રેમચંદ „
- ૪૫ પરી. શાંતિલાલ ગોરધનદાસ „
- ૪૬ શ્રીયુત દુધસીદાસ જસરાજ
ખી. એ. એલ. એલ. ખી. „
- ૪૭ શેઠ બાલોભાઈ હરીલાલ „
- ૪૮ રા. પોપટલાલ જગજીવનદાસ કરાચી
- ૪૯ „ નંદલાલ ટી. મણિયાર „
- ૫૦ „ ડો. નરોત્તમદાસ વલ્લભદાસ „
- ૫૧ „ ડો. કાલીદાસ હરખચંદ શાહ „
- ૫૨ „ શેઠ મણીલાલ ગોહનલાલ „
- ૫૩ „ શીવલાલ રામજી વડીલ-મોડવી-કચ્છ
- ૫૪ „ શેઠ નરસિંહલાલ લક્ષ્મીભાઈ અમદાવાદ
- ૫૫ ગં. સ્વ. દેવબા પુરૂષોત્તમદાસ
હ. શેઠ ગોપાળદાસ „
- ૫૬ પરી. ભોગીલાલ નરોત્તમદાસ ભાવનગરવાળા „
- ૫૭ શેઠ રતનલાલ લક્ષ્મીભાઈ અમદાવાદ
- ૫૮ શેઠ રમજીલાલ લક્ષ્મીભાઈ અમદાવાદ
- ૫૯ શ્રી ભગવાનજી દેવજીભાઈ મણિયાર
હા. ભાઈ મોતીલાલ ભગવાનજી જામનગર
- ૬૦ „ ચીમનલાલ પ્રાણુજીવનદાસ દલાલ-મુંબઈ
- ૬૧ મહેતા અવેરચંદ નારજીદાસ કલકત્તા

મોઢ મહોદય

વર્ષ ૨૩ મું]

વૈશાખ : ૧૯૮૬ :: મે : ૧૯૪૦

[અંક ૭ મો]

દેવ

પોતાની પાસે જે હોય તે ખીજને મોકળે મને આપી દેવાનો એટલે દાન કરવાનો જે માણસ-વ્યક્તિમાં શુભ હોય, પોતાની બુદ્ધિ, શક્તિ કે પ્રકાશ-પાણીનો ધૂંટ હાથે જે ઉપયોગ કરી શકતું હોય તેને આપણે દેવ કે દેવતા કહીએ; અને તેથીજ પૃથ્વી, સૂર્ય, ચંદ્ર, વાયુ, વરુણ વગેરેને આપણે દેવ કહીએ છીએ. પૃથ્વી પોતાના રસકર વડે જગતને ધાન્ય તથા અન્ય વનસ્પતિ આપે છે. સૂર્ય પોતાના જીવનપ્રદ તેજવડે દુનિયાને જીવાડી રહે છે. ચંદ્ર પોતાની ચાંદની રૂપી અમૃતથી જગતને શાન્તિ આપી રહે છે, વાયુનો વીંછણો તો સદાયે આલસોજ રહે છે અને જગતની અસ્વચ્છતાને ધસડી જાય છે. અને વરુણ એટલે જલનો દેવ તો જગતના મળ ધોઈ પૃથ્વીના પેટમાં પેસી ધાન્યાદિ ઉગાડવામાં સહાયરૂપ બને છે. આમ આ બધી શક્તિઓ પોતાની પાસિયતોને પરના ઉપયોગ માટે જ બે વાપરી રહે છે તો તે દેવજ કહેવાય. આ જ ધોરણે મા, બાપ, શુર તથા અન્ય જે જે આપણને પોતાની શક્તિનો પ્રસાદ, ખદલાની કચી પણ આશા વગર, આપતાં હોય છે તે બધાને આપણે દેવ માનવા બેઠાએ.

ગિરીશ.

શું ગ્રહી આળ્યા ?

(રાસ કાવ્ય)

મુખ્યાપુરી માલી આળ્યા, હો બેન શું ગ્રહી આળ્યા ?
 ચોળીને કમળાં ક્યાં મૂકી આળ્યા, બોડીશને પસારિલ ક્યાંધી લાળ્યા ?...હો બેન
 બાદી બાદીને ક્યાં મૂકી આળ્યા, શાને મલમલ લગ આળ્યા ?...હો બેન
 ચુડલીને ચુડલા અળગા કરીને, બેશલેની લોડી શાને લાળ્યા ?...હો બેન
 દડલાને દાંગી ક્યાં મૂકી આળ્યા, સાંકળા આછા લગ આળ્યા ?...હો બેન
 મીઠી તે છાશને અળગી કરીને, બીરડી આ શીઠ લાળ્યા ?...હો બેન
 પ્રભુ કીર્તનને ભજન છોડીને, બાવરોપના શોખ ગ્રહી લાળ્યા ?...હો બેન
 ખેતરના ખુદસા દાન મૂકીને, લેકર હોત શીઠ લાળ્યા ?...હો બેન
 મારાના માનને માઝા મૂકીને, ' હલો, ગૂંબાય ' શીખી આળ્યા ?...હો બેન
 મુખની માલીને ક્યાં મૂકી આળ્યા, પાવર પદ શીઠ લાળ્યા ?...હો બેન
 સાદી સરળ રીતલાત મૂકીને, શીઠને મડમ બની આળ્યા ?...હો બેન
 આય રમણી આદર્શ લૂલીને, પાશ્ર્વમે વાયરે તણાયા ?...હો બેન
 આજશુ ' કાન્તિ ' ને કોરે મૂકીને, શાને નિસ્તેજ બની આળ્યા ?...હો બેન

—કાન્તિ એમ. દોશી

માયા

પ્રભુ !

તમારી માયા અજબ પમાટે તેવી છે. મનુષ્ય તમારી માયામાં રચ્યો
 પર્યો રહે છે અને મનુષ્ય દેહ જેવી ઉત્તમ તકનો લાભ લઈ શકતો નથી.
 સંસારમાં તેના વ્યવહારની ઘડમઘડમાં તે હમેશાં દિવસો નિર્ગમન કરે છે.
 અહા ! તારી દેવી અફસુસ માયા ?

મનુષ્યદેહ જીવન સાર્થકને માટે છે. પણ તે શૂલી જઈ માણસો વ્યવ-
 હારિક ખોટી મોટાઇ પાછળ ફાંફાં મારે છે ? તે દેટલો અફસોસ ! ઇશ્વરે
 મનુષ્ય દેહ જીવન સાર્થક માટે આપ્યો. તેના જઠરામાં મનુષ્ય પોતાની ફરજ
 ભૂધી, પોતાના નિયંત્રા પરમેશ્વરને સંભારતો પણ નથી અને મોહરૂપી જાળમાં
 નિરતર રહ્યા કરે છે.

“ સામાન્ય રીતે મનુષ્ય જીવન દુઃખથી ભરેલું છે. તે દુઃખમાંથી ઘડીબર
 છટકીને આરામ લેવા માટે, આનંદ લેવા માટે, મોજ માણસ માટે પ્રભુ !
 તમારી માયા ઉપયોગી છે.

આધવજી ત્રિવેદી

તં ત્રી સ્થા ને થી !

ત્યકેતાની હૃદય જાણા—ગતાં-
કમાં રાજકોટના વતની જ્ઞેન પુંખાગૌરી
પ્રભુદાસની તેણીના પોતાનાથી જણાવા-
એલી હૃયકલેદક વિકલ છપાએલ છે. એક
પત્ની હયાત છતાં, જ્યારે તેના ઉપર
સકારણ બીજી લાવવામાં આવે છે ત્યારે
અગાઉની પત્નીની સ્થિતિ 'ત્યકતા' ની
ગણનામાં નથી લેખાતી, કેમકે તેના
સંજોગોમાં અગાઉની પત્નીની સંમતિથી
પતિ બીજી પત્ની કરવા તૈયાર થયો
હોય છે

પતિ પાસે સારી મિલકત હોય,
પતિપત્ની ગમે શરીરે તંદુરસ્ત હોય,
છતાં ભાગ્યાનુસાર અમુક વર્ષો સુધી સંતતિ
ન સાંપડે, ત્યારે કંઈક પત્નીઓ ઉશ્કેટી
પોતાના પતિને તેનો વેલો વધતો ચાલે
એ ઇચ્છાથી બીજી સ્ત્રી કરવા કહે છે.
અને પત્ની પોતે પણ તે માટેના પ્રયાસ
કરી છૂટે છે.

કઈક પતિઓ પત્નીની આ પ્રમાણેની
હિંસાપૂર્વકની સંમતિ છતાં, બીજી સ્ત્રી
કરવા તૈયાર થતા નથી, કેમકે તેઓની
એ જાતની દ્રઢ શ્રદ્ધા હોય છે કે લાભ
હાનિ, યશઅપયશ એ બધું વિધિના
હસ્તક છે, એટલે જો તેને સંતતિને લાભ
થવાને જ હશે તો મૂળની સ્ત્રીથી થશેજ.

વિધિની વિચિત્રતા પણ અજાણ છે.
એના પણ દાખલાઓ મોજુદ છે જેની
અંદર બીજી સ્ત્રી ક્યાં પછી પ્રથમની સ્ત્રીને

સંતતિ થવા માંડી હોય. કઈક દાખલા-
ઓમાં બીજી જ સ્ત્રીથી વંશવૃદ્ધિ થવા
જેવું જન્યું હોય છે. કહેવાતું તાત્પર્ય
એ કે સંતતિના અભાવે યા તો પત્નીની
નાદુરસ્ત તબીયતનાં કારણે જ્યારે એક
ઉપર બીજી લાવવાની સ્થિતિ ઉભી થાય
છે ત્યારે પહેલી સ્ત્રીના હૃદયની પૂરી હાય
બોડાવાતું તેમાં કારણ સંભવતું નથી.

સકારણ એક ઉપર બીજી કરવાની
ઉપસ્થિત સ્થિતિમાં પ્રથમની સ્ત્રીને તદ્દન
ત્યાગ કરી દેવાતું ભાગ્યે જ જાને. છતાં
અપવાદરૂપે એવા દાખલાઓ પણ હોય
કે સકારણ એક ઉપર બીજી લાવવાથી
પ્રથમની સ્ત્રીની સ્થિતિ ત્યકતા કરતાં પણ
વિશેષ કઠણજનક થવા પામી હોય,
બિચારીને અવાર નવાર મારકુટ થતી
હોય, જુદાં જુદાં પડામાં એકલા અટુલા રહેવું
પડતું હોય અને તેને અત્ર વચ્ચે પણ
પૂરતાં પ્રમાણમાં ન મળતાં હોય.

હાલ જ્યાં ત્યાં ત્યકતાઓનો પ્રશ્ન
જ્ઞાતિ સમાજનું ધ્યાન ખેંચી રહ્યો છે.
આ પ્રશ્ન ખરેખર હૃદયને હચમચાવી
નાખે તેવો છે. છુટાછેડાની પદ્ધતિ મુખ-
દાયક હશે કે ત્રાસજનક તે વિષેની ચર્ચામાં
ન ઉતરતાં, એટલું તો અત્રે જણાવવું
જરૂરી લાગે છે કે જો દિનપ્રતિદિન ત્ય-
કતાઓની સંખ્યા વધતી જશે અને યૌવન
જહારમાં ખીસી રહેલી આવી યુવતિઓને
ધણિયાતી હોવા છતાં, સત્ય સાંસારિક

સુખોપસોગની દ્રષ્ટિએ વાસ્તવિક વૈધવ્ય પાળતી અને બાદ્ય દ્રષ્ટિએ સૌભાગ્યાદિ ચિહ્નો ધારતી સ્થિતિમાં સજડત્ર દેવામાં આવશે તો કાંતો છુટાછેડાની પદ્ધતિ દાખલ થવા જેવી પરિસ્થિતિ થશે અથવા તો આવી ત્યક્તાઓ વિક્ષરતાં, શાંતિસમાજ પૂરી અધોગતિને પામશે.

આટલી સામાન્ય પણ વ્યવહાર પ્રસ્તાવના પછી આપણે જ્ઞેન પુષ્પાગૌરીની વિતક ઉપર આવીએ. આ જ્ઞેનનાં જણાવ્યા પ્રમાણે પરણ્યાની પહેલી જ રાત્રે તેની કંઈક કથનીની શરૂઆત થઈ ચુકી. પતિરાજ તેને તે પોતાની મા જ્ઞેન સમાન છે તેમ જણાવે છે, અને જણાવે છે કે પોતાની મા જ્ઞેન જેઓ તેને બીજી પરણાવવા અગાઉથી જ તૈયાર હતા તેના આગ્રહને વશ થઈ આ લગ્ન કરેલ છે.

જે પતિરાજ મા જ્ઞેનના આગ્રહને વશ થઈ, એક બીલતી કળી જેવી ઠામળ કન્યાને લવ બગાડવા તત્પર યાય અને મા જ્ઞેનના ખોટા તેમજ ધિક્કાર પાત્ર આગ્રહને વશ નહિ થવામાં સાચી મદદ અને હિંમત ન દાખવે તે પતિરાજ પોતાની પરિણીતાને પરણ્યા પછીની પહેલી જ રાત્રે તેને મા જ્ઞેન સમાન ગણી ચોક્કસ પરણાવી દેવાની ભડવીરતા (૧) દાખવે તે પતિરાજની ગણના પતિ તેમજ મદદ તરીકેની નાલાયકીમાં નહિ તો બીજા શેમાં ખરે ?

જ્ઞેન પુષ્પા એક માસ ઉપરાંત વધુ વળત તેના સાસરે રહે છે. આ દરમિયાન તેનાં માથે ગહુ વિતે છે. તેને મારી

નાળવાની ધમકીઓ ઉપરાંત તે મારેના પ્રયાસો પણ તેના જણાવ્યા મુજબ કરા-
એલા છે. તેની સાસુ તથા નણંદ પહેલે-
થી જ આ બધામાં સામેલ જણાય છે. પોતાની જ દીકરી અથવા જ્ઞેનની આવી દશા થવા પામી હોય તો આ સાસુ તથા નણદીનાં કાળજાં કેવાં કંકળીને કંપી ઉઠત તેનો જ્યાલ આ સાસુ તથા નણ-
દીનાં મનમાં ક્યાંથી આવવા પામે !

પુષ્પા આજુ વળી પિયર જાય છે. સાસરીયામાં સિતમ વિષેનો એક હરફ પણ ન કાઢવાની તેને ખતિદેવ તરફથી આકરી ચેતવણી મળે છે. પુષ્પા માતપિ-
તાને પોતાનાં વિતકથી વાકેફ કરે છે. પિયરમાં તે ત્રણ સાડા ત્રણ માસ રહે છે. પછીથી તેના બનેલી જ્યંતિલાલ વેરા સાથે તેને તેનાં સાસરે મોકલવામાં આવે છે. પુરીગાર્થ તથા લલિતાનું દળાણ થતાં તે પોતાનાં પિયર તેને તે જ દિવસે આ-
વીને, લુગડાં, સાસરીયાને અમુક દાગીનો અને કન્યાદાનનું ધરણું લઈ પાછી સાસરે જાય છે. તે જ રાત્રે પુરીગાર્થ, લલિતા તથા જમનાદાસની ત્રિપુટી આ સ્ત્રીનું કાસળ કાઢવા કેવી કેવી રાક્ષસી પેરવી કરે છે તે વિષેની વાત પણ જ્ઞેન પુષ્પાનાં નિવે-
દનમાં છે જે વાંચતાં માનવું પડે કે કુર અને સ્વાર્થી મનુષ્યનાં હૃદયની કઠોરતાને હદ હોતી જ નથી.

બીજે જ દિવસે તે પોતાના પિયર પાછી ફરે છે અને હવે તે પિયરમાં જ છે. પુષ્પા પોને જણાવે છે કે જો તેના અથવા તેના માવતરનો દોષ હોય તો

તેનાં સાસરીઆએ તે જ્ઞાતિ સમક્ષ રજુ કરી ઇન્સાફ મેળવવો નોંધતો હતો. વધારામાં તે એમ પણ જણાવે છે કે તેના લગ્ન પછીના ફક્ત આઠ જ માસમાં તેના પતિ બીજી સ્ત્રી પરણી લાવ્યા છે, એટલે એક સ્ત્રી ઉપર બીજી લાવવાની જરૂરીયાતનાં કારણોને પણ આ દિસામાં અવકાશ નથી.

પતિરાજ બીજી પરણી ચુક્યા છે. દિલનું દર્દ વેડીને અંદરને અંદર સમસમી રહેલી, યૌવનનાં આંગણે ઉએકી આચા-ભરી યુવતી પિયરમાં પોતાના દોઢાલા દિવસો ગુમારે છે. આણ વર્ષના પોષના અંકમાં છપાએલ જ્ઞાતિસમાચારમાં કૌત્રેસ સમાચારમાં જણાવ્યું છે કે રાજકોટ મહા-જને જમનાદાસ મોહનલાલ, મોહનલાલ નામદાસ, ચિમનલાલ મોહનલાલને સંયુક્ત કુટુંબ ગણી આ બાબતને અંગે ગોળ બહાર મૂકી તેમની સાથેનો જ્ઞાતિવ્યવહાર તા ૨૭-૧૧-૩૬થી બંધ કરેલ છે. વઢવાણ કેમ્પના મહાજને ત્યાંના રહીશ મુળજી લુદર જેણે પોતાની કન્યા જમનાદાસ સાથે પરણાવેલ છે તેને ધારા મુજબ ગુન્ડેગાર ગણી ગોળ બહાર મૂકી તેની સાથેનો જ્ઞાતિવ્યવહાર પણ તે જ તારીખથી બંધ કરેલ છે અને એ બંને ચો-ત્રીસ તાલુકામાં પણ આપવામાં આવ્યા છે.

રાજકોટ અને વઢવાણ કેમ્પનાં મહા-જનો ગોળના કાયદાને અનુસરી જે કરવું નોંધે તે કરી છુટયાં. જ્ઞાતિ મહાજનો આમાં બીજી કરે પણ શું ? જો તેમની પાસે કરી હાથ ફરીઆદ કરવામાં આવે

તો બન્ને પક્ષનું સાંભળી, બાંધબોંડ કરી એક બીજાને સમજાવે અને કલહ તથા અંટશ અટકાવવા બનતું કરે; પણ મનસ્વી પતિદેવ પોતાની અછડતામાં અડગ હોય, કુટુંબી વર્ગ તેની અછડતાને ઓછી કરવાને બદલે ઉલટી વિશેષ વધારે, પૈત્રાની ગરમી ચારી હોય અને એક સ્ત્રીની હયા-તિમાં પોતાની પુત્રીનું બલિદાન દેનાર સ્વાર્થ સાધુ પિતા તૈયાર હોય ત્યાં પછી જ્ઞાતિ, જ્ઞાતિમહાજન અને ધારાધોરણની દરકાર નથી જ રહેતી; કારણ કે 'જ્ઞાતિ બહુ તો ગોળ બહાર મૂકી વ્યવહાર બંધ કરશે' એ તો આ પ્રકારનો ગુન્ડો કરનાર હરકોઈ સારી પેઠે સમજે.

ઉદ્દેશે બહેન પુષ્પાએ પોતાની યુવા-વસ્થા, નિરસજીવન વિતાડવાની મુશ્કેલી અને છાંદગી કેવી રીતે ગુમારવી તેના વિચારથી યતો હૃદયકંપ વગેરે બાબતનો હૃદયલેદક ચિતાર જ્ઞાતિ સમાજ આગળ રજુ કરી, કૌત્રેસના પ્રમુખને તથા કાર્ય-વાહીના સભ્યોને તેની બાબત વિષે એક માસમાં યોગ્ય ઇન્સાફ કરવા અને સંજોગ વચાત્ તેમ ન બને તો તેમનો અંગત અસિપ્રાય તેને લખી જણાવવા વિનંતિ કરેલ છે.

પ્રમુખ શ્રી તથા કાર્યવાહીના સ-ભ્યોની ફરજ છે કે હસ્તિ ધરાવતા કાયદા કાનુનના આધારે તેમજ બહેન પુષ્પાનું નિવેદન વાંચ્યા પછી પોતાના અંતરના અવાજના આધારે આ બાબતમાં યોગ્ય પગલાં લેવાં તેમણે ઠીક ન કરવી નોંધવે.

રાજકોટ અને વઢવાણનાં મહાજનો

ધારા મુજબ પગલાં લીધાં છે. છુટાછેડાં આપણામાં કાયદેસર માન્ય નથી. વ્યક્તિગત છુટાછેડા અલગત જન્યા છે અને ત્યકતાએ જુદો માર્ગ શ્રદ્ધા કર્યો છે. જ્ઞેન પુષ્પા પોતે પોતાના પતિ પાસેથી તેના આર્થિક ભંડોળના પ્રમાણમાં જીવન નિર્વાહ પૂરતો કાયદેસર દરમાયો લેવા માગે છે કે કેમ તે વિષેનો કસો ઉદ્દેશ છે નહિ. વળી જ્ઞાતિ મહાજન પણ આ વિષે કશું હવે કરી શકે નહિ કેમકે સામા પક્ષવાળા સાથેનો વ્યવહાર બંધ કરાવેલ છે.

હવે તો જ્ઞેન પુષ્પાએ અંગત તેમજ આસજનના સમયાનુકૂળ વિચારનાં વઢવે કામ લેવું રહ્યું.

પુષ્પાનાં જણાવ્યા પ્રમાણે પહેલી જ રાત્રે તેના પતિ તેને મા જ્ઞેન તરિકે ગયે છે એટલે તે માત્ર ક્રિયાવિધિથી તેના ગણાતા પતિની સ્ત્રી જાની છે. વાસ્તવિકરીતે તો તે પરણ્યા છતાં કુંવારી જેવી જ છે; તો જ્ઞાતિસમાજ એક મતે તેને કુંવારી ઠરાવી વાસ્તવવાદને વળગવામાં શું જ્ઞાતિ ગૌરવની ઉણપ તથા માનહાનિ સમજશે !

x x x

સમગ્ર મોઢનાં ઐક્યની આવશ્યકતા—સંપ ત્યાં મુખ અને જ્ઞાતિ એ નિર્વિવાદ વસ્તુ છે. આ હિંસાએ આપણા જુદી જુદી સંજ્ઞા ધરાવતા મોઢાંધુઓ પોતપોતાના સંકુચિત જોગમાં જ કુવામાંના દેડકાની જેમ સડયાં ન કરતાં, મોઢવણિક સંજ્ઞા ધરાવતા માણસોનો અખિલ મોઢ જોગ સ્થાપવા પ્રયત્ન કરે

તો તે પ્રયાસ ખરેખર સમયાનુકૂળ અને આવકારદાયક થઈ પડે.

સમગ્ર મોઢનું ઐક્ય અને અંદર અંદરનો જેટી વ્યવહાર ધ્વજીયા યોગ્ય અને જરૂરી છે એમ તો હરકોઈ માને. પણ લાંબા વખતથી ચાલતા આવતા વાડાઓના પ્રભાવને લીધે એક ધીમનાં મનનું સંકુચિતપણું બહુ વધવા પામ્યું છે. પરિણામે હરકોઈને મન પોત પોતાના વાડાના રિવાજ ઉત્તમ જાણે અને મિત્ર મિત્ર વાડાઓ એક ધીમને દોષ દ્રષ્ટિથી નિહાળે

ગરીબો અને ગમ્મરોની અંદર તેમની સાથે વસનારાઓનેજ તેમનાં જાણે દુઃખો, હાડમારી, કંગાલિયતતા અને કપરી હાલત વગેરેનો ખરો ખ્યાલ આવે અને તેઓ જ ખરાં હૃદયથી અને પૂરા શ્રમ તથા જાંત પૂર્વક તેમની દુઃખદ ઠસા દૂર કરવા કાયમ મંડયા રહે.

આવીજ રીતે જુદા જુદા વાડાઓના પરિચયમાં આવી, તેમના રીત રિવાજોનો પૂરતો અભ્યાસ કરી, તેમનું માનસ કયા પ્રકારનું છે તે જાણવર સમજી, અંધ-શ્રદ્ધા તથા જ્ઞેમનાં કારણે પોતાની હાનિકારક જીતી રીતે સમજાવટ પૂર્વક તમની અને જરૂરી તેમજ લાભપ્રદ નવી પ્રજ્ઞાલિકા તરફ જીતી ધરેડના માનસનું વલણ વધારી, જે વ્યક્તિઓ હૃદય પૂર્વકનાં સાચા પ્રચાર કાર્યમાં અંપણાંવશે તેઓ જ સમગ્ર મોઢના ઐક્ય માટે જોડતા મોડા પણ કંઈક નક્કર કાર્ય કરી શકશે.

ખાડી જેઓ પોતાની જાતને સુધરેલા, કેળવાયેલા અને આગળ વધેલા માની, તેમની દ્રષ્ટિએ જણાતા પછાત, બીન કેળવાયેલ અને જુનવાણી સંસ્કારમાં ડુબેલા જાતિ સમાજનો સાચો સંસર્ગ ન સાધતાં, માત્ર સુખથીજ સમગ્ર મોઢનાં ઐક્યની વાત ઉચ્ચાર્યા કરે અને પોતાના મનસ્વી વર્તણૂકને સાચો સુધારો સમજી તેમની દ્રષ્ટિએ બીન સંસ્કારી ગણાતા મોટા સમૂહને ધૂણાની નજરે જોયા કરે તો તેમાં સમગ્ર મોઢનાં ઐક્યનાં તથ્યાં-શની ચે ઝાંખી નથી. આ વાત આગળ પડતા કેળવાયેલાએ ખાસ લક્ષમાં રાખવાની છે.

જેઓસંસ્કારી અને સાચા કેળવાયેલ હોય તેમના સંસ્કાર અને કેળવણીની છાપ સામાન્ય જનતા ઉપર અવશ્ય પડે. આ માટે સંસ્કારી અને બીન સંસ્કારી અને કેળવાયેલ અને બીન કેળવાયેલ વચ્ચે પરસ્પરનો સંસર્ગ પૂરતી રીતે સાધવો જોઈએ.

અત્યાર સુધી આ દિશામાં સક્રિય કશું થવા નથી પામ્યું તેનું કારણ એ જ કે પોતાને સંસ્કારી અને કેળવાયેલ માનતી વ્યક્તિઓએ જૂનવાણી ઢબની સામાન્ય જનતા સાથેના સંસર્ગ અને સુમેળમાં પોતે માની લીધેલી પોતાની શ્રેષ્ઠતામાં ખંડિતપણું અને માનહાનિ નિહાળ્યાં છે, અને જૂનવાણી ઢબની જનતાને આવાઓની રહેણી કહેણીમાં મનસ્વી ઉછાંછળો સ્વચ્છંદ લાસ્યો છે. એક બીજાથી અતડા રહેવાથી આ જાતનું

વિરોધવર્ધક વલણ અને રૂઢ માન્યતા કદિ ઓછાં ન થાય. જ્યાં સુધી આ વલણ અને માન્યતા ઘટવાને બદલે વધે ત્યાં સુધી સમગ્ર કોમનાં ઐક્યની આશા કંઈ રીતે સેવાય ?

વિચારમાં હોય તે વાણીમાં આરે અને વાણીમાં હોય તે વર્તનમાં આવે એ વસ્તુ સંકલ્પના ખરી છે. સમગ્ર મોઢનાં ઐક્યનો વર્તાવ ધવા પામે તે પહેલાં દરેકે દરેક વ્યક્તિની વાણીમાં આ વાતનું રટણ થવું જોઈએ. વાણીમાં રટણ ત્યારે જ થાય કે મન તે વિષેના વિચારમાં મગ્ન રહ્યા કરે. કહેવાની મતલબ એ છે કે સમગ્ર મોઢનાં ઐક્યની વાતનો જનતા વિચાર કરતી થાય તે માટે પ્રથમ તે પ્રકારનું માનસ તૈયાર કરાવું જોઈએ.

દરેક કાર્યમાં તેની મહત્તાનાં પ્રમાણમાં તેની સિદ્ધિ અર્થે યોગ્ય શ્રમ અને જુદિયુક્ત દોરવણીની પુરતી જરૂર છે. સમગ્ર મોઢનું ઐક્ય એ કંઈ નાનુંસુંતું કાર્ય નથી, એટલે તે માટેના પ્રયાસો પણ પૂરતા અને પ્રમળ હોવા જોઈએ. દરેક જાતિનાં આ ઐક્યની આવશ્યકતા સમજી, ચયાશક્તિ તે અર્થે પોતાની જુદિ અને શક્તિનો ફાળો આપે તો જરૂર ઇચ્છિત પરિણામ લાવી શકાય.

મોઢ જીભેરજીક ફેંડે, સુમઠ કાર્યવાહીનો આછો ખયાલ—અમે મુંઝવના ઉપયુક્ત ફેંડની ટુંક હડીકત અમારા માથ માસના અંકમાં પ્રકટ કરી છે પરંતુ એ ફેંડની પૂરી કાર્યવાહીનો ખયાલ જાતિ જનતા સમક્ષ મૂકવો જરૂરી

હોઈ અમે તે અત્રે જણાવીએ છીએ.

મોઢ શુભેચ્છક કુંડ એ સમસ્ત મોઢ જ્ઞાતિનું સંવત ૧૯૬૨ માં સ્થપાયેલું એક વિસ્તૃત કુંડ છે. શેઠ સર પરશોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ જેવા શ્રીમંત ઉદ્યોગપતિ એના પ્રમુખ છે. એ સિવાય કુંડના ટ્રસ્ટમંડળમાં બીજા નવ શ્રીમંત ગૃહસ્થો કામ કરી રહ્યા છે. ટ્રસ્ટી મંડળ અને પ્રમુખશ્રી કુંડની વ્યવસ્થા બાહોશી અને ખાતથી કરી રહ્યા છે એની પ્રતીતિ કુંડની ઉત્તરોત્તર થયેલી ચઢતી તથા લાભ લેનારાઓની વધતી જતી સંખ્યા પરથી માલમ પડી આવે છે. કુંડના બે ટ્રસ્ટીઓ શેઠ ઈશ્વરલાલ મોતીરામ અને શેઠ પરશોત્તમદાસ હરકીશનદાસ ટ્રસ્ટીઓ તરીકેની સેવા ઉપરાંત એાનરરી સેક્રેટરીઓ તરીકેની સેવા પણ આપી રહ્યા છે. વળી ટ્રસ્ટી મંડળના બીજા બે સભ્યો શેઠ જયંતિલાલ રામદાસ શ્રોફ અને શેઠ છગનલાલ ડાહ્યાભાઈ એાનરરી ખજાનચી તરીકેની સેવાઓ પણ આપી રહ્યા છે. શેઠ વરણવનદાસ સરૈયા, શેઠ રમણલાલ સરૈયા, શેઠ રમણીકલાલ મોદી, શેઠ જયંતિલાલ માણેકલાલ, શેઠ હસમુખલાલ કરશનદાસ એ ટ્રસ્ટીઓ પણ કુંડ અંગે ઉત્સાહથી કામ કરી રહ્યા છે. પ્રમુખશ્રી શેઠ સર પરશોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ અને અન્ય ટ્રસ્ટીઓ એક અથવા બીજા પ્રસંગે કુંડને મોટી મોટી રકમોની મદદ આપ્યા કરે છે.

સદરહુ ટ્રસ્ટ કુંડનો જેતુ ઠાકરપણ મોઢવણિક જ્ઞાતિના લોકોએ અને ખેડેનોને

મદદ કરવાનો છે. વળી મોઢવણિક જ્ઞાતિના ઠાકરપણ નિવાસીને કેળવણી અંગે યોગ્ય મદદ અથવા ખાસ અભ્યાસ માટે લોન પણ અપાય છે.

કુંડ મુખ્ય બે વિભાગમાં વહેંચાયેલું છે: શ્રી કાયમ કુંડ અને મદદ ખાતું. ૧૯૬૫ માં કાયમ કુંડ ખાતે રૂ. ૧૨૦૪ ની રકમ આવી છે, લોન બાથુક કુંડ ખાતે રૂ. ૧૦૦-૬-૩ છે, મદદ ખાતે રૂ. ૮૨૮ ની આવક થઈ છે તથા વ્યાજની આવક રૂ. ૫૫૭૨-૪-૦ ની થઈ છે.

૧૯૬૫ ની આખર સુધીમાં જુદા જુદા બાથુક કુંડો દ્વારા રૂ. એક લાખ, સોળ હજાર, નવસોને સ્ત્રીતોતેરની રકમ થઈ છે.

૧૯૬૫ (સંવત) માં અધિક માસ હોવાથી તેર માસ હતા. આ તેર માસમાં સુરત જીલ્લો, વડોદરા, સુબર્બ શહેર, કાઠિયાવાડ, ખનારસ, ખાનદેશ, ઉત્તર, માળવા, ગિરાર, ઉત્તર ગુજરાત, ગોધા, ભરૂચ જીલ્લો વગેરે સ્થળોએ ઉપયુક્ત કુંડમાંથી રૂ. તેર હજારને બોતોરની રકમ (૧૭૦૭૨) એકસો સુડતાળીસ વ્યક્તિ અને કુટુંબોને અપાઈ છે. આ મદદની રકમમાં રૂ. છ હજાર એકસોને બાવન શેઠ સર પરશોત્તમદાસ તરફથી આપ્યા હતા. એ ઉપરાંત શેઠ વરણવનદાસ સરૈયા તરફથી તેમજ શેઠ જયંતિલાલ શ્રોફ તરફથી પણ મદદ અપાઈ હતી. સંવત ૧૯૬૩ થી ૧૯૬૫ સુધીમાં કુલ રૂ. સવા લાખ ઉપરાંત રકમની મદદ અપાઈ છે.

મોઢ વણિક જ્ઞાતિ એક વિશાળ જ્ઞાતિ છે. આપણી આ જ્ઞાતિમાં અનેક તડો-

પેટા તડો છે. એ પેટા જ્ઞાતિઓનો વિસ્તાર સુરત, અંભાત, ભાવનગર, ઉમરાવતી, પારોળા, ધંધુડા, ઉજ્જન, ધરણુગામ, નડિયાદ, પાટણ, ઈંદોર, મોરબી, ગોધા, વાડાસીનેર, હેઢાબાદ, રંથુન, રાંદેર, નવસારી, ચીખલી, અંકલેશ્વર, સંબળુ, ભરૂચ, કચ્છ, માંડવી, ઉમરગામ, અમરેલી, કચ્છલુજ, મદ્રાસ, માહીમ, અમદાવાદ, યાણા, મુવેર, મથુરા, ઔરંગાબાદ, વડોદરા, વસઈ, પોરબંદર, ગાલપંડી, બીલખા, માળવા પ્રાંત, મુંબઈ વિગેરે સ્થળોએ થયેલો છે અને ત્યાં આ જ્ઞાતિના અનેક દાનવીરો વસે છે અને આ કુંડ દ્વારા સમસ્ત મોઢ જ્ઞાતિના વિદ્વાનો વચ્ચે મુંદર એકીકરણ કરે છે.

- એટલે આ રીતે આ કુંડ દ્વારા જ માત્ર બધી જ્ઞાતિઓનું એકીકરણ આપણને

જોવા મળે છે. એ માટેનો સઘળો ધન્યવાદ એ કુંડના પ્રમુખ શેઠ સર પરશોતમદાસ ઠાકોરદાસ, જોનારરી સેક્રેટરીઓ, ખજાનચીઓ અને અન્ય ટ્રસ્ટી મંડળ તથા જ્ઞાતિનાં દાનવીર ગૃહસ્થોને ઘટે છે. એ કુંડ ઉત્તરોત્તર પ્રગતિ સાધે, દાનવીરોનો સાથ એને મળતો રહે અને કુંડનો લાભ લેનારાની સંખ્યા વધતી રહે અને એ રીતે જ્ઞાતિની પ્રગતિ સધાય એમ અમે હૃદયથી ધીએ

આ કુંડના ટ્રસ્ટી શેઠ જયંતિલાલ રામદાસ શ્રોકની વિદ્યાર્થીઓને તેમના અભ્યાસ સારૂ પુસ્તકો (કીરોઝીટ રકમ લઈ) આપવાની યોજના ચાલુ છે અને તેનો લાભ લેનાર વિદ્યાર્થી તેમના ' રામ-મનોર-નેપીયન્સી રોડ ' ના શીસ્તાએ લખી યા મળી તે ગાગલ માહોતી મેળવશે.

વધુ નીચે કાં?.....

ઉત્તરો, ઉત્તરો!

નીચે!

સર્જનહારને વિસર્વા, ઉપકારને અવગણ્યા;

ઉપદેશો આઝા કાન કર્યા.

વધુ નીચે!

ગૃહસ્થાર્થના મ્હેત આવરણોમાં, પાપરૂપ સ્વામ્યેત છુપાવ્યું.

હજી વધુ નીચે!

કાલા કર્મ કરી દ્રવ્ય સૌમ્યું.

કવચિત કીર્તિદાન કરી અલ્પો માગ્યો.

હજી વધુને વધુ નીચે!

દ્રવ્ય મયું, સ્વમાન મયું, ગૃહસ્થાર્થ મયું.

.....પણુ ધરને ન જોળખ્યા

રે માનવ!

અનંત ઉપકારોથી આવરનાર એ પ્રભુના શરણે આવી

પથાતાપથી શુદ્ધ બનીને,

હવે તો હિંચતરં રચાવ પ્રતિ ગમન કરે!

કાન્તિ. એમ દાશી-મોરબી

ગો ય જી

લેખક : રા'માંડલિક

યમુના અને તેના પતિ રામલાલે વર્ષો સુધી પરદેશ બેઠી, વતનમાં પગ મૂક્યો સ્વાસ્થીજ રામલાલની તબિયત બગડી. માંદગીએ ખૂબ ગંભીર સ્વરૂપ લીધું. ગરીબડી યમુના ચિંતા અને દુઃખમાં અર્ધી થઈ ગઈ હતી હિંમતથી પતિની રાતદિવસ સેવા કરવા લાગી.

માંદગીને સમયે ધણીખરા સગાં-વહાલાં તો બે મીઠા શબ્દો બોલવામાં કે બહુ તો માંદા માણસો માટે ખૂબ લાગણી બતાવવા કલાકો સુધી બેસી રહી, માંદગીને વધુ ગંભીર સ્વરૂપ આપવામાં અને ધરના માણસોને એ રીતે અકળાવવાના કામ સિવાય ખાસ બીજા કામમાં આવતા નથી. રામલાલની માંદગી વખતે પણ એવું જ થયું. બિચારી યમુના રાતદિવસ આવતા એ જાતના સગાંવહાલાંએને જવાબ આપી આપીને થાકી જતી.

ત્રણ વરસની માંદગીએ તેમની પાસે કશું રહેવા લીધું ન હતું. શીવલાલની માંદગીના ખર્ચને અંગે ધરમાંની સઘળી કિંમતી વસ્તુઓ અને દરદાગીના પહેંચી કલાકના પગા દતા. યમુના બિચારી જેમ તેમ, કાચું પાકું ખાઈ લઈ પતિની સેવામાં વળગી જતી. યમુનાને માગી, કાકી, માસી, ભાભી વિગેરે લાગણી દર્શક નામોથી બોલાવતા સગાંવહાલાંએ રામલાલ પાસે કલાકો સુધી બેસી ગામગપાટા હાંકતા પથ્થર રામલાલ માટે ફાંદાના પૈસા ક્યાંથી આવે છે કે યમુનાને પૂરતું ખાવાનું મળે છે કે કેમ તેની તપાસ કરવા જેટલી તરદી કોઈ ઉઠાવતું નહિ.

આજ યમુના ખૂબ રહી રહી હતી. તેની પાસે ધરેણામાંથી પણ કશું જ ખાકી રહ્યું ન હતું. સાંજે દાકતરને ફોન પણ ચામાંથી

આપવી? તે વિચારે તે રહી રહી હતી. બિચાર રામલાલ વહાલસોયો પત્નીની સ્થિતિ પાગી ગયો. ટૂંકી પડતી છાત્રે તેણે યમુનાને કહેવા માંડ્યું: “જમના! હવે તો હવે થઈ. તેં તારું મૃદિણીવૃત્ત ખરાબર પાળ્યું છે. હવે-હવે બહુ તો બે કલાક! મારા માટે હવે નકામી હેરાન ના થતી. હું તો તને બૂખી, દુઃખી, નિર્ધન ને નિર્વંશ મૂકી બાકે છું: તું એક કામ ન કરે?—પેલી ખૂબની ગોખલીમાં એક ખુણામાં વીંટી છે તે તું તારી પાસેજ સાચવી રાખજે. તને કોઈક દાંડો કામ લાગશે, નહિતર મારી માદગીરી તરીકે રહેશે. તું મારી પાછળ ‘મેં દાંડો’ રહતી દર્દીશ ત્યારે હું ત્યાં-ઉંચે હસતાં હસતાં તારા યુગ્મજાન ગાઈશ દેવી! તને મેં ખૂબ દુઃખી કરી, મને માફ...” અને રામલાલની અંખમાં ઝળઝળાણીયાં આવી ગયાં. છેલ્લા પચાસ વર્ષમાં પહેલીજ વાર રામલાલ રહી ઉઠ્યો. યમુના પણ ખૂબ રહી. થોડી સ્થિતિ જવા દઈ તે ખૂબની ગોખલી તરફ દોડી. તેણે જોયું તો તેમાં સંતાડેલી સોનાની એક વીંટી હતી. રામલાલની સંમહત્તિ તરફ તેને માન ઉપજ્યું. એ વીંટી પાછળ ઉઠે પ્રતિહાસ હતો: રામલાલ અને યમુના ન્યારે નવપરિણિત દંપતી હતા ત્યારે રામલાલે ચૂપચાપ એ વીંટી તૈયાર કરાવી હતી. એ વીંટીના તકતા પર એક બાલુએ ‘યમુના’ અને બીજા બાલુએ ‘રામલાલ’ એ નામો ઝીણા અક્ષરે લખેલા હતા. આજથી ત્રીસ વર્ષ પહેલાં, આ પ્રકારની નવિનતા બરેલી વીંટી જોઈ જે આનંદના આવેશમાં યમુના રામલાલને બેઠી પડી હતી તે તેને યાદ આવ્યું. એ સ્મૃતિ તેને દુઃખમય લાગી. તેણે હૃદય ચીતાર જણાવ્યું. તે

બદાર દોડી આવી. ડાકટરની ફી આજે આ વીડીમાંથી આપવાનો સહેલાઈથી બદાયસ્ત થશે એ વિચારે સંતોષ પામતી તે બદાર આવી હતી પણ તેણે જોયું કે રામલાલ તો છેલ્લાં હુસકાં લઈ રહ્યો હતો. ગલરાટમાં તે આજુબાજુના માણસોને બોલાવવા દોડી. પણ તેના કમનશીએ આજે નાતમાં રામનવમીનો ઉત્સવ હતો તેમાં સૌ જાણુ ગયા હતા. એટલે તેની મદદે આવે એવું કોઈ ત્યાં ન હતું. તે ખિચારી ગલરાટની મારી જમીન પર પડકાઈ પડી, અને તેનું રૂદન સાંભળવા ધરતી ચાર દીવાલો સિવાય કોઈ ત્યાં ન હતું. તેને વર્ષો સુધી પાળનાર અને સહાયતાથી આહવાર ભરવાર પણ હસને મુખે આ દુનિયાનો ત્યાગ કરી ગયો હતો. યમુનાએ રામલાલના મન દેહ લાણી એક છેલ્લી દૃષ્ટિ ફેંકી જોઈ. રામ-લાલનું હસતું મુખ જાણે તેને કહી રહ્યું હતું કે: “યમુના આપણે બેભાન મળીશું, હો!”

રાત પડવા આવી હતી. નાનકડા દીવામાં ધાસલેટ પણ ખૂટવા આવ્યું હતું.

ખિચારી યમુનાએ એકલે હાથે રામલાલના મૃતદેહની સ્નાનવિધિ કરી, સ્વચ્છ જગ્યાએ, ચોકખા કપડાંમાં તેના દેહને મૂક્યો. ઘીનો દીવો કરવા જતાં યમુનાએ જોયું કે એટલા દીવાપુરનું થી જાણુ ધરમાંથી માંડમાંડ નીકળ્યું. સારે તેનું હૃદય વસોવાઈ ગયું. તેને કે કે યવ લાગ્યું...

પછી તે આખતજનોનાં જુથનાં જુથ આવ્યાં. “સ્નાનવાળાં બદાર નીકળજો” ની નેડી ધરે ધરે પોકારાઈ ગઈ હતી. બૈરાંઓએ દેવાફાટ રડવા માંડ્યું. પુરુષોએ રામલાલના દેહને બદાર આણી, ઠાંઠડી તૈયાર કરી. એ કલાક આઠ તો યમુનાનું ધર રામલાલ વિદેહાણું થઈ ગયું. એકલાયું ધર યમુનાને ખાત્રા પાતું હોય એમ લાગ્યું.

ફરી એકાદ અઢવાડીયા સુધી અન્ય બૈરાંઓનાં મૃતિમ રૂદનથી ને યમુનાના હાર્દિક રૂદનથી ગમગીન બનેલું વાતાવરણ શેરીમાં ફેલાઈ ગયું. યમુનાને હવે સૌ આશ્વાસન આપવા આવી જતાં. “ગઈ ગુજરી બૂલી જતી જોઈએ,” અને “યાવાકાળ તે યઈ ગયું” વિગેરે કડાપણુ ભરેલા વાક્યોથી સૌ કોઈ યમુનાને સાંત થવા સમજાવતા.

(૨)

રામલાલની ‘પાછળ’ દહાડો જમાડવાનો સમય નજીક આવેલો હતો. સૌ કોઈ જાણતું હતું કે નાત રિવાજ મુજબ ચાર-છ નાતો જમાડી શકે તેવી સ્થિતિમાં રામલાલ યમુનાને મૂકી ગયો ન હતો. ખીજું કોઈ એ વહેવાર કરે તેમ પણ ન હતું. એટલે જ્ઞાતિના મુવાનો રામલાલની પાછળ નાતો ન જમાડવા યમુનાને સમજતી, એટલા પૂરતો સુધારો કરાવતા જશ ખાટી ગયા હતા. છતાંય યમુના પતિવ્રતામાં વધારે પડતું માનતી હતી. પતિની પાછળ ‘જોયણી’ (ની નાત) ન જમાડે તો શુદ્ધિથી તરીકેની ફરજ ચૂકે એવી તેની માન્યતા હતી અને બાંધવ્યમાં પોતાને સૌનું સાંભળતું પડે એવી ખીક તેને રહ્યા કરતી હતી. એટલે કોઈ પણ પ્રકારે ‘જોયણી’ તો જમાડવી જ એવા નિર્ણય પર તે મક્કમ હતી. તેની પાસે રાકઠ નાણું તો ન જ હતું પણ મરતી વેળાએ રામલાલે સોંપેલ વીડીનો આ કામમાં ઉપયોગ કરવાની તરકીમ તે રચી રહી હતી, ત્યાં મુવાનોનાં હુકડી ધરમાં ઘાખત થઈ. થોડી આશ્વાસનની વાતો થઈ. પછી મૂળ વાત પર સૌ આવ્યા.

‘ગમે તેમ થાય પણ બાઈ! ‘જોયણી’ જમાડ્યા વગર મારે છૂટકો નથી. તમારી-બા-છયુંની મેર્યાની છે તો ઈશ્વર એટલું આપી દેશે. પાંચમો માણમ જમાડવા એમાં શું?’

‘પણ જમના માસી! તમારી પાસે રહ્યું

છે શું કે તેમાંથી આ બધું કરીએ ? રામલાલ માસાની સારવારમાં તમે શું આપી રહેવા દીધું છે ?”

“હા, જમના કાકી ! અમારો વિચાર તો છે કે નાતમાંથી દા'ડાનો રિવાજ જ બંધ કરીએ તો તમે રામલાલ કાકાની પાછળ એક ‘ગો-યણી’ની નાત કરવાની પણ શું કામ છદ લઈ બેઠા છો ? કાઠની મજલ છે કે તમને કંઈ સંભળાવી કેમ ? અમે બેઠા છીએ ને ? સ્થિતિ સારી ન હોય તો શું કરે ? કંઈ જાત વેચીને ઓછી જ નાત જમાડાય છે ?”

“ને જમના મામી ! હજુ તો મારા મામાને મરી ગયે દસ દિવસે માંડ થયા દશે-તમારાથી થોડું જ કંઈ બહાર નીકળીને પારકાં દયણાં-પાણી કરાશે ? એટલે એ દહ ન કરો તો સારું.”

યમુનાની આંખમાં દર્શનનાં દેવાવધા આંસુ ફરીથી આવી ગયાં. માતિના યુવાનોએ પણ ઉમરાઈ જતી લાગણી ખતાડવા મોઢાં મગમગ કર્યાં. થોડી ધણી સુધી કાંઈ કાંઈ બોલ્યું નહિ. પાંચક લણ બાદ યમુનાએ ફરી રડતાં રડતાં કહ્યું : “હું તમને સૌને હાથ બોડીને કહું છું કે મને નકામી પાપમાં ન નાંખો. બીજા આરમા-તરમાની ન જમાડાય તેમાં મારા નશીજનો વાંક. પણ આ ગોયણીની નાત હું ન જમાડું તો મારું નાક ક્યાં રાખું ?—હું કાંઈપણ રીતે ખસો ફપીઆની થેલી તમને પહોંચાડીશ. પછી તો બધુંય કામ તમારે-બાઈએએ ઉપાડી લેવાનું છે. મારે-અભાગણીને લીધે તમારે પણ હેરાન ચાવાનું...”

“અરે બેન ! એવું શું બોલો છો ? નાતનું બધું કરવા કાળી રાતે પણ તૈયાર છીએ. ત્યારે આવી મામુલી બાગતમાં શું ? તમે તમારે નિર્ગતે જોવા કરો કે નાત જમાડવાનું કામ કેવું નિર્વિધે પાર પડે છે. બહે ત્યારે; થેલી કનુબાઈને ત્યાં વેળાસર મોકલાવજો !”

અને આમ માતિ સુધારણા કરવા નીકળેલા યુવાનોની ટોળી યમુનાના ઘરની બહાર નીકળી. કેટલાક તો યમુનાને મનમતિ મનમાં ખુશ આશીર્વાદ દેવા લાગ્યા, કારણકે જે-યમુના સમજી જઈને ગોયણીની નાત ન જમાડવાના નિર્ણય પર આવત તો સૌને ધૈર, સવારે પાપક ખાઈ સાંજરે લાડવાં ઝાપટવાની તૈયારીમાં બેઠેલી ‘ડોસી’એને જવાબ આપવો પડત અને એવી સુધારણા ભારે પડી જતી ! એટલે “આપણે આપણું અનતું” કરી છૂટયા; ન માને તો શું થાય ?” એમ વાતો કરી મનને મનાવી રાક્યા. યુવાનોમાંના એકે એવો પ્રશ્ન ઉપરિધત કર્યો કે “જેના ઘરમાં દીવા માટે પૂરતું ધાસમેટ નથી તે બિચારી વિધવા ખસો ફપીઆ લાવશે ક્યાંથી ?” બીજા યુવકે મજાકમાં ધડાકે કર્યો : “એ તો બધું ઠીક-પણ ‘ગૃહિણીની નાત’ માંથી ‘ગોયણીની નાત’ એવો વિચિત્ર અપ-ભંચ થયો ક્યાંથી ? !”—અને પછી સૌ હસતાં હસતાં વીખરાયા.

(૩)

અંતે ગોયણીની નાત જમાડાઈ. યમુના પાસે જાની મિદકત હોવી જોઈએ એમ સૌ માનવા લાગ્યા. અને એથી યમુનાની એક લુચ્ચી સ્ત્રી તરીકેની ગણના થઈ !

બીજે દહાડે વહેલી પરાદમાં બાલુની ડેલી ઉપાડનાં ઉપાડતાં રાધવ શેઠે આખી શેરીમાં સંભળાવ્ય એવો જખ્ખર ઓડકાર ખાધો અને આમ આગલી રાતના ધરાઈને ખાધેલાં લાડ-વાની પ્રતીતિ કરાવી ! રાધવ શેઠના ઓડકારના અવજથી યમુના પણ જાગી પડી.

જારીમાંથી ઝીણો પ્રકાશ આવતો હતો. આગલી રાતે યુવાનો, ગોયણીની નાત જમા-ડવા બાદ વધેલી મીડાઈને ત્રાસ યમુનાને ત્યાં મુકી ગયા હતા, તે જમનો તેમ તે જ સ્થળે

[અનુસંધાન પાનું ૨૪૯]

રાજધર્મ અને રાજનીતિ

રાજ, પ્રજા અને સંપત્તિ, શાંતિ, સુલેહ અને એકતાથી વર્તે
તો જ દેશ સુખી અને આખાદ રહે.

રાજાએ રાજધર્મ પાળવો અને પ્રજાએ પ્રજાધર્મ પાળવો.

રજુ કરનાર:—શ્રીયુત કેશવલાલ લીલાભાઈ મણીઆર.

કેટલાક દેશી રાજાઓ પ્રજા ઉપર ભુલ્ભ
ગુનર છે, પોતે વીહારી જીવન ભેગવે છે.
રાજ્યપરંપરી તરીકે મોજામજામાં પ્રજાના પક્ષમાં
હિસાબે જાય છે. પ્રજાને સુખશાંતિ અને કેળ-
વણીનાં સાધનો પુર્યાં નહીં પાતાં બેદરકાર બની
ધનનો ઉપયોગ ખાણીના રેશાની માફક પોતાના
અંગત સુખો માણવામાં કરી રહ્યા છે. કાષ્ટ
વીપવેી રાજા પ્રજાની વહુ દીકરીઓ ઉપર ક્રુદ્ધ
ધરી કરી અતીતિમાં દુષ્ટ આચરણો કરતા
રહ્યા હોય છે, પોતાની પ્રજા ઉપર ગમે તે
પ્રકારના કરના બોળ નાખી દુઃખમાં સમડાવતા
રહ્યા હોય એવા કુકર્મ કરતા જણાય છે. પ્રજાની

પાતું ૨૪૮ નું અનુસંધાન]

પડ્યો હતો. એ લાડવા પર સેંકડો મોકોડાની
જગાત ચડી રહેલી યમુનાએ જોઈ. જે ધરમાં
માત્ર પંદરેક દિવસ પહેલાં દીવો કરવા જઈ હતું
પણ ધી નહોતું તેજ ધરમાં ધીમાં તરબોળ
લાડવા આવી પડ્યા હતા. વર્ષો સુધી આ
ધરમાં કશું ન પામવાથી દૂર રહેવા ટેવાયેલા
મોકોડાઓ આજ હોશેહોંશે લાડવા ભરી રહ્યા
હતા—જાણે કે આગલી રાત્રે જૂખ્યા વરની પંડે
પંડેલા નાતીલાઓ લાડવાના ધેનમાં આનંદ
લાઈ રહ્યા હતા તેમની હરિફાઈ કરતા હોયની!

દાદ દરીવારો ઉપર બીજકુલ લક્ષ નહીં આપતાં
પોતે એક રાજા છે અને તેની ધ્વજાતે લોકોએ
તાબે થયું એવા અભિમાનમાં ડાલે છે. પ્રજા
મુજો-મોટે દુઃખો વેડી પોતાના ઉપર પડતાં
દુઃખો નીચાસા નોખી ન છુટકે સડન કરે છે.
આવા રાજાઓની અયોગ્ય, દુષ્ટાચારી વર્ત-
ણકોનો અંત આણવા સમય જોઈને પ્રજા
સાવધાન થઈ ગઈ છે, રાજા કર્તાઓની દુઃખ-
દાયક રહેણી કરણી, રીતી નીતિના કારોઆરનાં
વલ્લુનો પ્રસીદ્ધ કરી તેઓના અયોગ્ય આચરણો
અટકાવવા માટે રથજે રથજે એવા રજવાડાઓમાં
પ્રજા સત્યામદની ઉમ ઝુબેશ ચલાવી રહી છે.
રાજ્યકર્તાઓ સમજે કે ન સમજે, માને કે ન
માને પણ પ્રજા વીફરી છે. આ ઝુબેશ મૃત્યુ
કે મુક્તિની થઈ ગઈ છે. આ ઝુબેશ નિર્દોષ
પ્રજાની કઠગતી આંતરડીઓની છે, શાસ્ત્રોમાં
રાજાઓને દેવતુલ્ય ગણેલ છે. રાજાઓ પોતાની
પ્રજાના પાલકદાર છે. પ્રજાનું રક્ષણ કરવાનું
દૈવત ધરાવતા હોય છે. રાજા સતારના શીર-
પર કેવા કેવા પ્રકારની જોખમદારીઓ ધેરાયેલી
હોય છે તેનું જ્ઞાન રાજા મહારાજાઓને હોવું
જોઈએ. સુરોશીત જરીઆન કારેલ વાજો,
હીરામાણેક જડેલા સુવર્ણના મુકોટા અને અમુલ્ય

દાગીનાઓ પહેરી રાજ્ય સિંહાસન ઉપર હું પદ
અને અભિમાનમાં ડોલવું એ કાંઈ રાજ્યનું
સ્વરૂપ નથી, એ તો પામર જીવ-મજાણ છે.
રાજ્યની સમૃદ્ધિનો ઉપયોગ જો રાજ્ય પોતાના
અંગત વૈભવ વીલાસી સુખો ભોગવવા માટે
કરતો હોય તો તે રાજ્ય નહીં પણ એક દુષ્ટ,
કાઠીનો જીવ છે એમ મજાણ છે. વિધવા વાસ-
નામાં ચક્રચુર બની કેઈ સૌન્દર્યવતી યુવતીઓને
દગાથી ફસાવી દુષ્ટ વાસના વૃક્ષ કરવાના
રસ્તે ચઢેલા રાજ્યો તે શું રાજ્યો કહેવાય ?
જે સંયમી હોય, ધનિદ્રમજીત, વિવેક, મર્યાદા,
રીતીનીતિ અને સદાચરણના આશ્રયોથી જે
રાજ્ય પોતાના દેશનો કારોબાર ચલાવતો હોય
તે જ શુદ્ધ, પવિત્ર, દેવતુલ્ય રાજ્યનો અવતાર
કહેવાય. રાજ્યો ધંધા કરે, સદા કરે, બ્યાજ-
વટાવ ઉપજાવે, ધોડાઓની ફેસો રમવા જાય,
પોતાની પ્રજા ઉપર સહન ન થઈ શકે તેવા
ભારે કરના બોમ્બ નાંખી ધન હુંટે, રાજ્યકા-
રોબારમાં ભાંચીઓ, લોભીયા, દગલખાજી કરનારા
પ્રખંડી, અપ્રમાણિક વર્તણૂંકવાળા, પ્રજા ઉપર
અન્યાય અને અનીતિના આચરણો કરનારાઓને
નોકરીઓ આપે એ રાજ્ય કર્તા કે રાજ્ય ન
કહેવાય પણ અધેરી નગરીના અજ્ઞાન પચરંજી
પુતળાં કહેવાય.

રાજ્યોનાં ઉઠાઉ ખર્ચો

રાજ્ય કે રાજ્યકર્તાઓ પોતાના રાજ્ય
તંત્રનાં દરેક ખર્ચાઓ ઉપર કાંઈ પણ દીવસ
ભાગ્યેજ લક્ષ આપતાં દરેક દરેક રાજ્યવહીવટી
ખર્ચાઓ કેવાં ધોરણપર ચાલે છે. તેનું કુશળ
જ્ઞાન પણ ભાગ્યેજ હોય છે. કેટલાક રાજ્યો
જીવે છે, એવા જીવને-ગાડી ધોડા અને કોંગ્રી
મોટરોમાં મુસાફરીઓ કરવી, શીકાર ખેલવા,
નાટક સીનેમા જોવા, રાષ્ટ્રીવાસ સેવવા, અંગત
સુખો માટે પહેરવેશ, દરદાગીના, જવાહીર,
આરસનાં પુતળાંઓ, પરદેશી કારીગરીના નમુના-

ઓની ખરીદી પાછળ અઠગક નાણું ઉઠાવતા
જણાય છે. નાના મોટા રાજ્યના અમલદારો
પોતાના રાજ્યની પ્રજાને કેવાં કેવાં દુઃખો આપી
રહ્યા હોય છે તે આજનો કાંઈ રાજવી તપાસ
રાખતો હોય એવું લેશપણ જણાતું નથી.
કાંઈ રાજ્ય છુપો વેશધારી શહેરની ગલી,
શેરીઓ, ખાંચાઓ વગેરે જગેર રસ્તાઓ
ઉપર ફરી પ્રભુનો સુખ દુઃખોનું અવલોકન
કરતો હોય એવું આ જમાનામાં કાંઈ દીવસ
સાંભળ્યું છે? કેટલાક કાગળપત્રો અને અરજી-
ઓમાં લખે છે-ગૌલાદાશ્ય પ્રતિપાળ પરદુઃખ
ભંજન, પ્રજાપાળક, બહાદુર, શુરવીર, વગેરેની
પદ્ધતિઓથી હાલના રાજ્ય મહારાજ્યોને શણ-
ગારે છે. શું હાલના રાજ્યો આવી પદ્ધતિ-
ઓથી પોતાના આત્મા, દેહ શણગારે છે ?
કુશળ નહીં. પ્રજા સુખી છે કે દુઃખી, પ્રજા
કેવા જીવને જીવે છે કે કેવા મોતે મરે છે તે
જણવા હાલના રાજ્યોને કાંઈ પડી નથી,
રાજવીઓ પોતાના ઘેનમાં ઘેરાયેલા અશુભો
ઉઠાડી ખરા? દુઃખમાં ઘેરાઈ ગયેલી પ્રજા
વીકરે તો ગંભીર પરીણામ આવે છે.
રશીઆનો શહેનશાહ ઝાર કેવી ગંભીર પરિ-
સ્થિતિમાં મુકાયો? એવા એવા તો અનેક
રાજ્યોને પોતાના રાજપાટ છોડી નાસી જવું
પડ્યું છે. રાજ્ય પોતાનો પવિત્ર રાજ્યધર્મ
પાળવામાર્ગ નક્કીન હોય, કાંઈ પ્રકારનાં દુઃખ
પ્રજા ઉપર ન પડે એમાર્ગ અહોરાત્ર જેતું
ચિંતન હોય, પ્રજા માટે ધંધા રાજગાર,
સુખશાંતિના પલાળે, દવાખાનાંઓ, નિશાળો,
કોલેજો, વટેમાથુઓ માટે સારો રસ્તો, મુસા-
ફરો માટે ધર્મશાળાઓ વગેરેના કાર્યોથી પ્રજા
સુખી રહે અને પોતાનું રાજ્ય સુખવૈભવથી
આબાદ રહે તેવા માર્ગો લેવા એજ રાજ્યનો
ખરેખરો ધર્મ છે. જમાનાને અનુકૂળ થઈ
જવું, પ્રજાના રંગરસ ઝીલવા, તેમને અનુ-
ભવમાં રંગાવા દેવી, રાજ્યતંત્રનો આભાસ

ખેડવા દેવો. બધે તેઓ રાજ્યપરંગ ખીલવે, રાજ્યો, સલાહ સંપ, સ્નેહ અને શાંતિથી તેમને માર્ગે ચડાવે. હુંઓ અંબ્યાસ અને અનુભવ યાનનાં પરીણામ:-

રાજ્યતંત્રના વહીવટી ખાતાઓ આદિ ધુટી બરેલી મહાન મુશ્કેલીઓ ઉભી કરે તેવા હોય છે. સત્ય, અસત્યના સ્વરૂપો જીજ્ઞાસામાં ગોથા ખવાઈ જવાય છે. રાજ્યતંત્રોના કારણાર ચલાવવા એ અગ્નિની જવાલામાં પ્રવેશ કરવા બરાબર જણાય છે. વિવિધ ધર્મરંગની પ્રજાના આચાર વિચારને અનુકુળ થઈ તેઓને સુખી રાખવી એ કાંઈ સહેલી સરળ વાત નથી. ધડી ધડીમાં રાજ્યપરંગ બદલાઈ જાય છે. રાજ્ય કે સરમુખલાસની પદ્ધતિ એકજ હોય છે. રાજ્યવહીવટ ચલાવનારી કમીટીઓમાં પશુ કુસંપના પરીણામે ગંભીર મતફેરીઓ ઉભી થઈ શકે છે અને પક્ષાપક્ષીની બાકીઓ ખેલાય છે. ઝગઝગો થયા કંઈ છે. શબ્દોની પરસ્પર ફેંકાઈકી થાય છે, અને હાથપરંગ ખેડે છે. આવી પરિસ્થિતિ વારંવાર રાજ્યતંત્ર ચલાવનારી ટાળાખોમાં પશુ ઉભી થાય છે. જમત જંગમાં રાજ્યતંત્રો વિવિધ રંગરાગમાં ખીલી રહ્યાં હોય છે, દુનિયામાં સઘળીજ પ્રજા સુખી થઈ જાય એવું કાંઈ કાળમાં બની શકેજ નહીં. સંતોષ, શાંતિ અને સંપ એજ સુખી જીવન છે. ઇશ્વરે આપણને જે સ્થિતિમાં મુક્યા હોય તેમાંજ સંતોષ માનવો એજ ખર્ચ સુખ છે, બાકી હાલમાં ચલામી ફેંકી દેવા, સ્વતંત્રતા પ્રાપ્ત કરવા, એકદમ સર્વ પ્રકારનાં સુખ મેળવવા અને પૈસાના ટમલા મેળવવા માટે પ્રજાને બહેકાવવામાં આવે છે તે તો આકાશ કુસુમવત અને ઝાંઝવાનાં જળાંજલું જણાય છે. હોંદની હુમી વિવિધ સમૃદ્ધિથી ભરપુર છે, જે નોંધએ તે તેમાંથી ઉત્પન્ન કરી શકો તેમ છે, પણ શ્રમ વખર જે પ્રકારના સુખની તમે

ઈચ્છા રાખો છે તે તો સ્વપ્નવત સમગ્ર છે. ભણ્યા, ગણ્યા, વિદ્યાન થયા, ઉંચી-ડીઝીઓ લીધી, ઉજળાં વસ્ત્રો સળ્યા, મીઠી મધુરી જળાનો વાપરતા શીખ્યા, ફેશનમાં પ્રવીણ થયા, ખુરશી ઉપર બેસી સારું વાંચતાં લખતાં શીખ્યા, લોકોને ઉપદેશ કરવા બાંધણું કરતાં શીખ્યા, મંડળીઓ, મંડળો, કક્ષો, સંસ્થાઓ વગેરે સ્થાપતા શીખ્યા, જંગી નહેર સભાઓ બરી લોકોને કેળવતાં શીખ્યા. આ બધી ખરી વાત છે અને તેમાં સા કોઈ ધુટી આવે છે અને તે આ દેશના કલ્યાણ અને ઉત્કર્ષ માટે સમગ્ર છે. જે આવી લીલાઓ ભજવવાથીજ દેશનું કલ્યાણ થઈ જતું હોય અને એમ માનવામાં આવતું હોય તો મુનારક છે, પશુ મહેનત, શ્રમ, શરીરનાં હાડકાં-ખાંસળો કર્યા સિવાય પૃથ્વીનાં પડમાં સમાયેલી અપૂર્વ સમૃદ્ધી પ્રાપ્ત થઈ શકે નહીં. જે રાજ્યીઓ પ્રજાના સુખે સુખી અને પ્રજાના દુખે દુઃખી એજ રાજ માયાળુ દયાળુ, પ્રજાપાલક રાજ્યોને પ્રજા માન પ્રાપ્ત થવાય છે, તેમને દેવ, સ્વરૂપ મળે છે. પણ પોતાનો રાજ્યધર્મ પાળનારા રાજ્યોગ એવા પવિત્ર માનને લાયક ગણાય છે.

રાજ્ય પ્રજાના ધર્મ

રાજ્ય પોતાનો રાજ્યધર્મ ન સમજે, દુરાચાર, અનીતિ અને અયોગ્ય કર્મ આચરે તે રાજ્યપદ ભોગવવાને લાયક હોતા નથી. સાંપ્રતકાળના રાજ્યોએ કાળ બળ બોધને પ્રજા ઉપર હમણાં જે પ્રકારની રાજ્યનીતિઓ ચલાવવામાં આવે છે, તેમાં પ્રજાને વિશ્વાસમાં લઈ મન માનતા યોગ્ય સુધારા વધારા કરવા એ પોતાનો રાજ્યધર્મ છે એ સમજ લેવું નોંધએ. પ્રજા સામે હોડકોડમાં નહીં ઉતરતાં શાંતિ, સંપ અને સલાહના માર્ગે પંકડવા એજ ઉત્તમ છે. રાજાનાં સલાહકારો પ્રધાનોની વગેરે

ને હોય તેમણે પણ ચોક્કસ રીતિનીતિના આં-
ચરણથી પ્રગમમાં રાંતિ, સવાહ અને સંપત્તિની
પ્રતી દાન એવા ઈલાકાને લેવા નોંધેલો. પ્રભુએ
પણ કુદ મનોરુતિથી પોતે જે રાજ્યમાં વસતા
હોય તે રાજ્ય કે રાજ્ય કર્તાનું અહિત કુચ્છી
નીંદાવણીને ઉપયોગ કરવો ન નોંધેલો.

સત્ય, સાંનિ અને અહિંસાના પવિત્ર મુતો,
કે જેનો માનવી જાતને ઉચ્ચ કોટીના સંસ્કારી
જતાવવાને ઉપદેશ કરતાં રહ્યાં છે તેવા મહાન
પવિત્ર મુદ્દાચરણવાળા મહામાઓના ઉપકારમાં
સમસ્ત દુનિયા સમાવેલી છે. માનવપ્રાણીના
હિંસાર કરનાર પણ તેઓજ છે. તેઓ જન્મતા
મહાન પુરો છે. તેઓને સર્વ પ્રભુ વંદન
કરી જાય છે:-

નીતિ, ધર્મ, પ્રમાણિતા, સત્ય અને શુધ્ધ
ન્યાય એ આ જન્મમાં રાજા જાને પ્રભાના
અમુલ્ય ખજાના છે.

જો રાજા પોતાનો રાજધર્મ ન પાલે અને
પ્રભુ પોતાનો પ્રભુ ધર્મ ન પાલે તો જાનેના
વિકાર અને વર્તનમાં વર્ષોર પર્વણ દયા કરે
છે અને આપડે તેમથી જાજિની જવાહા પ્રગટે
છે અને તેથી રાજપ્રભુ જાનેને પ્રચંડકુખના
માર્ગેથી ઘેરે છે, અને તેથી જવાહા પ્રકાશથી
ચંદ્રોર પરીણામે નીપજે છે. માટે રાજાએ
પોતાનો રાજધર્મ પાગરામાંજ પોતાનું દૈવત,
શુરાત્મ અને વિદ્યા છે એમ માનીને પ્રભુ
પ્રત્યે નંતિ અને સ્તાચરણથી વર્ણવું નોંધેલો.
પ્રભુએ પણ જુદી અને રાજમાં અભિવ્યક્ત
રાજ પ્રત્યે પવિત્ર ધર્મકર્મથી વર્તન વડે રાંતિ
અને સદેશથી વર્તવાની પેટાની કુચ્છી જેવા
કુદ વિચારમાંજ રજાવું નોંધેલો દેહ, દહેર કે
રાજમાં પ્રભાના સ્વર્તન અને પ્રમાણિક અ-
વદારથીજ રાજા અને પ્રભુ કીર્તિ અને મહાના
અધિકારી જાને છે. જો રાજા પોતાની પ્રભુ
પ્રત્યે મનુનિ, અન્યાય અને કુષ્ટ અચરણ

આચરે તો તે એક રાજસી કોટીનો રાજમહા
છે આવા રાજાઓનાં રાજ્યોનો નાશ થઈ
વિશ્વજ લાગતો નથી. પોતાના રાજ્યની કુચ્છી
પ્રભુ વિનાની ઉત્તર અને અર્જ સમજાવ
જાય છે. માટેજ રાજાનું પદ પ્રાપ્ત કરનાર કુચ્છી
પણ રાજકર્તાએ પોતાના અંગન મુખેને લીધે
જલ્દી આપી પોતાના દેશની પ્રભુ કેમ મુખે
અને આખાદ માથે તેવા વિચારોજ નીટાન
કરતા રહે એજ ખરા રાજા અને એજ મનુનું
કલ્યાણ કરનારા ધર્મિષ્ઠ અને પરદુઃખકાંજ
રાજાઓના પદના અધીકારી માથે છે.

સત્યામૃદ રાજે.

સત્યામૃદનાં જન્મતરો પહેલી જન્મ
રણજન્મમાં ઉતરવું, કોટીની ઉત્તરણથી
આપડે જાની પ્રભુ પ્રભામાં અન્યથે જો
અચાંતિ દેશાવવામાં માદવાર થવું, સત્યામૃદ
અધિકાર પામ કીધા સિવાય જો પ્રભુ
સેવા અને હાતના શુરા સંનિષ્ઠ છીએ જો
અભિમાનમાં દોરાઈ સત્યામૃદ કરવા હિંસા રહે
એ તો કુદ માનપાન મેગવવાના પાલ જણે
જ નજાય છે. ધરમાં માળાપ, સ્ત્રી, કોમ
ઉંચાં લુખ કુખમાં, ટળવળમાં હેર, અને
પોતાની રાજ્યની રાજ છોડી સત્યામૃદ સંનિષ્ઠ
મોંઘાં દેનમાં માંધી સત્યામૃદ કરવા રાજી થઈ
અને ત્યાં અક્રમાતે ધવાય પુંઘલ, પુંઘલ
મરે કે ક્રેખાનામાં પડે, અરખર આ દેહ
કલ્યાણ માટે તમે જે ભોજ આપવા રહો કે
તેની પ્રચંડા મદ સકતી નથી. પણ ને કદે
કરવા આપણે ઉતરી પડીએ તે કાર્યોનો સન
નસલ જણવા આપણે આપણી વિદ્યા અને
જુદી મેગવવી નોંધેલો. અને તેમ કરવાથી
આપણી સકિત કે તાણાનો ભોજ અપણ
નેટણું આપણોથી અને તેમણું કરવાને દેહ
ઉતર્યા માટે તૈયાર રહેવું નોંધેલો, એમ કહ્યું
અને કલ્યાણ કરતાં કહેવાયો. પણ ગોળના મોં

વાથી કે ઉચ્ચેષ્ટીથી તેનો પુષ્પ વિચાર કર્યા સિવાય એક બીજાની દેખાદેખીએ સત્યાગ્રહી યવાના ઉમંગમાં તેવી પંગતમાં બળવા દોડી જવું એ યોગ્ય છે? તે માટે વિચાર કરવાની જરૂર જણાય છે. પણ સર્વત્ર એવાજ વીચારો પ્રસિદ્ધ થતા રહ્યા છે કે જ્યાં દેશના કલ્યાણનો પ્રશ્ન હોય ત્યાં વળી વિચાર કરવાના હોય નહિ. રાજનીતિ.

લક્ષણ સંપત્તિ રાજ ઉત્તમ કર્મનું સેવન કરે, નીંદીતનો સાગ કરે, પરલોક વિષે આશ્ચર્ય રાખે, વેદના વાક્ય ઉપર શ્રદ્ધા રાખે, અને ક્રોધ, હર્ષ, ગર્વ, લજ્જા, અક્રાંત તથા અદ્વં-કારે કરી જે રાજ્ય રાજ્ય ધર્મથી વિરુદ્ધચરણ કરતો નથી તે ઉત્તમ રાજ્ય કહેવાય. જે રાજ્ય બહુ ધન, વિદ્યા તથા ઔષધને પામીને પણ ઉદ્ધત ચર્ષ નથી ફરતો, એવો બુદ્ધિમંત રાજ્ય સર્વને પ્રિય થઈ પડે છે. ધનુષ્ય ધારણ કરનારે મુકેલું બાણ એકને મારે વા મુકે, તો એકને પણ ન મારે-પણ બુદ્ધિમાન પુરુષે મોકલેલી બુદ્ધિ તો રાજ્ય સહીત દેશને નાશ પમાડે છે પ્રજાનું રક્ષણ કરવાને અધિકાર આપેલા પુરુષોમાંથી કેટલાક હત્યા કરનારા, પાપી મનોરથવાળા, પારકું ધન હરણ કરી લેનારા અને હુમ્મ્યા હોય છે, તેમનાથી વિદ્વાન બુદ્ધિશાળી રાજ્ય પોતાની પ્રજાનું રક્ષણ કરે છે, જે રાજ્ય પોતાની પ્રજા પાસેથી ઘણો ભારે કર લેનારો હોય છે, તે રાજ્ય ભલે સર્વત્ર પ્રખ્યાત હોય પણ તેની પ્રજા તેનો દ્રોહ કરે છે. પોતાના દેશને ભારે કરવેરાથી દોહી લીધી હોય તો તે કોઈ મોટું કર્મ કરવાને સમર્થ થતો નથી. નગરજનોને વેપાર ધંધા રાજ્યગારની ખીલવણી કરવાને રાજ્યએ મદદ કરવી એ રાજ્યધર્મ છે. રાજ્યએ કર નાંખતાં પણ દેશ-કાળનો વિચાર કરવો જોઈએ. યાત્રી, શૂરા,

ધાર્મિક, તપસ્વી, સત્યવાદી અને બુદ્ધિમાન એટલા પુરુષો બીજાનું રક્ષણ કરવાને શક્તિમાન છે. સાચા નરસાધુનો પ્રવર્તાવનાર-રાજ્ય જ હોય છે. માટે રાજ્ય, સરખુખત્યાર, રાજ્ય સભા કે કારોઆર ચલાવનારી કમીટીઓ, જેઓ રાજ્ય-તંત્ર ચલાવતા હોય તેઓએ પ્રજા કલ્યાણના માર્ગો મદલ કરી જેમ અને તેમ પ્રજા સુખ-શાંતિ ભોગવે એવી કુશળ રાજનીતિમાં પ્રવિણ થવું જોઈએ. દેશ ઉપર કારોઆર ચલાવવાને સ્થપાતી રાજ્યસભાઓમાં કેવા સભાસદો હોવા જોઈએ? આ ગંભીર પ્રશ્નનો યોગ્ય વિચાર કરવાનું કામ મતદાર પ્રજાનું છે. કોઈ પણ પ્રકારના અભ્યાસ, અનુભવ અને યાન વગરના ને પક્ષાપક્ષ કે લાલચથી મત આપવા દોરાર્થ જવું એ કેવળ મુખાંત જ કહેવારો. રાજ્યતંત્ર ચલાવનારા દરેક રાજ્યસભાના સભાસદોએ કોઈ પણ પ્રકારે લોભ કે લાલચમાં પોતાના આત્માને નહિ સંડોવતાં પ્રમાણિકતાથી નીતિપરાયણ થઈ પ્રજા સેવાના રંગમાં રંગાવું એ જ ઉત્તમ પુરુષોનું કર્તવ્ય છે. સ્વાર્થમાં અંધ બની કોઈનાં કામ લાગવગથી કરી આપવામાં પ્રજા પાસેથી ધન પડાવવા પ્રયત્ન કરવામાં આવે તો તે પ્રજાને બેવડા નીવડ્યા જેવો જણાય છે. માટે રાજ્ય-કારોઆર ચલાવનાર રાજ્યસભાના તમામ સભાસદોએ નીતિ, ન્યાય અને ધર્મયુક્ત વર્તણૂક અંગીકાર કરી, વાણી, વર્તન અને વિચારમાં શુદ્ધ રહી પોતાની વિદ્વતા અને બુદ્ધિ પ્રમાણે રાજ્યતંત્ર ચલાવી પ્રજાનું કલ્યાણ કરવું એ જ પોતાની પવિત્ર ફરજ છે એમ સમજવું જોઈએ. રાજ્યપ્રજા, અધીકારીઓ, અમલદારો, પ્રજાએ સુદેશ પોતાના રાજ્યસભાના પ્રતિનિધિઓ તેમજ સરખુખત્યારોની પક્ષે ભોગવનારાઓએ શુદ્ધ મનોભાવે પોતાનો ધર્મ પાળવો.

(અપુણ)

આણઉકેલ કોયડાઓ

: લેખક :

શ્રીયુત શાન્તિલાલ જગજીવનદાસ પરીખ—અમરેલી

કોયડો નં. ૧ ત્યકેતા.

ઠ્ઠારા એક મિત્ર મેટ્રીકના અભ્યાસ દર-
મ્યાન મારી સાથેના સહાધ્યાયી; રહેવાનું-એકજ
સ્થળ અને એકજ શાળામાં જવાતું. તેમના
પરિચયમાં ખૂબ આવેલો.

મેટ્રીકની પ્રીલીમીનરી એક્ઝામીનેશન
આપીને ઉપર્યુક્ટ ઠ્ઠારા મિત્રને એક વહેલી
સવારે તેમનાં સમ યવાનાં દતાં જ્યો વિદાય
આપવા ટ્રેઇન ઉપર ગએલો અને સમ વિતાવ્યાં
બાદ યુનીવર્સીટીમાં દાખલ થવા વહેલી તકે
હાજર થવાતું સુચન કરતાં અમે છુટાં પડ્યાં.
ટ્રેઇનની વ્હીસલ થઈ અને આ મિત્ર જાણે કે
'સમ એટલે પ્રજ્ઞામાં પગલાં માંડવા' એ
આશયથી કબજામાં ગોઠવાયા.

કોણ જાણે કેમ સમ યવાનાં હોય છે ત્યારે
માણસને ખૂબ હર્ષ થાય છે. તે વખતે મનુષ્ય
જાણે કે આ લોક ઉપર સ્વર્ગ હજી કરવાનો
હોય તેવો હર્ષ અનુભવે છે. સમ પહેલાં સ્ત્રી
અને પુરૂષ પોતાના કલ્પનાના પ્રદેશમાં કોઈ
આદર્શ સાથીની ભૂતિ ધરી રાખી હોય છે.
પરન્તુ સમ પછીથી જ જાણેની જાણમાં આવે
છે કે, કલ્પના અને વાસ્તવિકતા વચ્ચે જડુજ
મોડું અન્તર રહેલું છે. બે ચાર માસ પીઝર
અને સાસરે એમ બ્યતિત કરતાં એકાદ વર્ષની
અંદર બે પક્ષ વચ્ચે કંઈક અણમો પેદા થાય છે.

આપણા સમાજમાં પુત્રનું માણું આવે કે
હર્ષધર્ષાં માખાપો પુત્રની સંમતિ સિવાય તે
સ્વીકારી લે છે. એમાં પુત્રને શું પુછવાતું
હોય! ફરેક માખાપો પોતાની દયાતિમાં સફ

છોકરા છોકરી પરણી જાય એમ ઈચ્છે છે. તેમણે
દીકરીનાં માખાપ દીકરીને "સાપનો બારો"
ગણે છે. ડોસો કુંવારો મરે પર ડોસી કુંવારી
ન મરે એ જૂનામાં જૂની કહેવત પ્રચલિત છે.

આમ સંતાનોને વરાવવામાં ગમે તેમ
માખાપો કરજમાં ઉતરે છે, લોકો માંકમાં ગોઠવી
દે છે. કન્યાવિક્રય, વરવિક્રય, અકાળ વૈધવ્ય
વિગેરે અનિષ્ટો ધૂસી ગયાં છે. આવાં સમો
એટલે વિષય તુલિતું સાવન માત્ર ગણાય.

"સમ એટલે સ્વર્ગ" "પરણવું એટલે
પ્રજ્ઞામાં પગલાં માંડવાં" અને "સમ એટલે બે
આત્માઓનું એકીકરણ" આ પ્રમાણે કહેવામાં
આવે છે તેટલું સહેલું એ નથી. કવિઓ
'જેટલું' કહે છે તેટલે અંશે સત્ય હોય છે એમાં
વાદ નથી પરન્તુ તે આખરી અંતમ ઉપર
આવતાં વર્ષો વીતે છે. તેમાં તો જીવનની આક-
રામાં આકરી કસોટી છે એ જૂથનું ન જોઈએ.

x x x

"કેમ મી.....સગન નિર્વધે! My
heartly congratulations" ટાંચામાંથી
ઉતરતાં મેં પ્રશ્ન કર્યો.

તેમણે સહેજ રમત ફરકાવ્યું.
'વખતનાં વહેવા સાથે યુનીવર્સીટી પસાર
થઈ અને હું' અને ઠ્ઠારા મિત્ર મેટ્રીકમાં
'પસાર થયાં અને ઠ્ઠારા મિત્ર વધુ અભ્યાસ
માટે મુંબઈ ગયા.

મેટ્રીકનો અભ્યાસ કાઢીવાડના એક
ચહેરમાં જ્યાં જડુ ઉમવાનાવરણ પેદા થયું
ન હોય ત્યાં કરવામાં આવ્યો. ત્યારબાદ સદ-
રજૂ મારા મિત્ર રનાતક "ગ્રેન્યુએટ" બન્યા

અને વિચારો બદલાયા. મૂળ આ મિત્ર સહજમાં સમાજમાં હળીભળી શકે તેવા નહિ અને પોતાના જ વિચારોની પરંપરાથી જીવન વ્યતિત કરતા હતા એકલા અટુલા જીવનમાં શી મઝા હશે તે તો તેજ બાજુતા હશે.

પતિ સુખમના વાતાવરણમાંથી છુટી દેશમાં આવ્યો અને નિર્દોષ પત્ની ઉપર તેમની દોષ દષ્ટિ ખડી થઈ. આજના સુધરેલા સમાજમાં કેટલાંક કૌટુંબિક કલુષિત વાતાવરણનો રોષ બહુધા વધુ ઉપર ઠાલવવામાં આવે છે તેજ પ્રમાણે મહારા મિત્રના સંબંધમાં બન્યું. એક નજીવા કારણસર પતિએ પત્ની અને નિર્દોષ આઠ માસના બાળકને તરછોડનાં જરાએ આનાકાની ન કરી. અને ધણીએ જીને તજ એટલે બીજાએને શી પડી હોય તે એની સંભાળ લે.

વાત એમ હતી કે મહારા મિત્રને એર-માન નવી ગા હતી. તેમની વચ્ચે અને વડુની વચ્ચે એકાદ દિવસ તકરાર થઈ અને એક બીજાનાં પીએરના કુળ ઉમાં છે તે બાળત લડી પડેલાં, અને વડુએ મેણું મારેલું કે તમારા કુળમાં તો કન્સાવિક્સ યાય છે. આવાં નજીવા કારણસર હલુએ આપણા સમાજમાં આપણી ચાતિમાં સ્ત્રીઓને તરછોડવામાં આવે છે. વળી આ પ્રમાણે બીજાં પણ અનેક કારણો એવાં છે કે ઉપર જણાવ્યું તેમ નાની ઉંમરમાં માઆપના દગાણ નીચે પરણી ગયેલાં અનેક દંપતીઓને સ્વતઃ સાથી પસંદ કરવાની ઇચ્છા થઈ આવે છે અને મતે તો લાગે છે કે આજની કેળવણીમાં જેટલી સુધારાવૃત્તિ દાખલ થઈ છે તેટલે અશે તેની સાથે વિચાર, સહનરીક્ષતા, અને સયમના પાઠો લખાવવામાં આવતાં હોય તો આજની કેળવણી આદર્શ કેળવણી બની રહે.

સ્ત્રીઓને હાથૂન કરી તરછોડવામાં આ સિવાય ત્રીજું પણ એક કારણ એવું છે જે

જે સ્ત્રીને સંતાન થતાં ન હોય. તે જિયારીનાં ભોગ જ સમજવાં, લુઓને આ અમુક અમુક ન ખાવાની, ખાધા રાખી છે પિતૃની બાધા તો ક્યારની એ હલુ ઉભી છે, છતાં વધુને ખોળો ભરાતો નથી આ પ્રમાણે કહેવામાં આવે છે અને જ્યારે અમુક વય પછી બીજકુલ આશાજનક વાતાવરણ ન જોવામાં આવે ત્યારે તેને સ્ત્રીનાં પૂર્વ જન્મનાં પાપ માની તેને પાપણી, ચંડાલણી, વાંઝણી એવી એવી પદવી આપી સફોધવામાં આવે છે અને તજ દેવામાં આવે છે.

પરન્તુ ખરી વસ્તુ રિચિતિ તરફ લક્ષ દેવામાં આવતું નથી. જેટલે અંશે બાધા આખડીઓ રાખવામાં આવે છે તેટલે અંશે સ્ત્રીપુરુષોનાં શારીરિક અને માનસિક દોષ ટાળવા તરફ લક્ષ આપવામાં આવતું નથી. વળી સંતાન ન થવાનો દોષ એકલી સ્ત્રી જ ઉપર ટાળવામાં આવે છે. પુરુષ દોષવાન હોય છે તેમ માનવામાં આવતું નથી. વખતો વખત સ્ત્રીના દોષ ટાળવા માટે ખારેક આથી, ઘીમેક શુંદાનું કચરીયું, નમરનું બત્રીયું વિગેરે ઉપાયો કરવામાં આવે છે અને રાંદલ માતાને તેડીને જૂલો ધૂણાવી પગે લગાડે છે. આમ છતાં જ્યારે કારી કાવતી નથી ત્યારે સ્ત્રીને હીનભાગી સમજે છે. પરન્તુ વિચાર કરતાં નથી કે પુરુષોને પણ શારીરિક દર્દોનો વિનાશ કરવો જરૂરી છે અને ત્યારબાદ બીજા જીવની અપેક્ષા રાખવી બ્યાજબી અને દ્વિતકારક છે.

ધણી જ એકની વાત છે કે આ પ્રમાણે અનેક કારણોથી સ્ત્રી જ્ઞાતની કંદોડી રિચિતિ થઈ છે, મારા મિત્રે કાં તો જૂના સમાજથી અગર નવા સમાજથી સંસ્કાર નહિ પામેલી યુવતી પરણવામાં બૂલ કરી છે અને પરણવા છતાં તેણે તજ દેવામાં બૂલ કરી છે. બન્ને રીતે જવાબદાર મારા મિત્ર છે.

કાં તો માઆપને તેણે જણાવી દેવાની જરૂર હતી કે અમુક પ્રકારે ઉત્તીર્ણ સાથી.

દાર હું જોતી લમ્પચ અને તેની વચ્ચે તમારે આવવાની કંઈ જરૂર નથી. અગર જે સાથીદાર મળેલું હોય તેને તેની ટેવા સુધારીને અપનાવી લેવું એ જ ઉત્તમ માર્ગ છે. ત્યાં સુધી છુટા છેડાનો કાયદો પસાર થયો ન હોય ત્યાં સુધી આવી ત્યકતાઓએ જીવન કેમ પસાર કરવું અગર પસાર કરશે તેના દરેક બુદ્ધિમાન કેળવણીથી યુવક વિચાર કરી જોશે તો જાણશે કે એકદમ તરછોડવાં કરતાં તેને તેના માર્ગ મોકળો કરી આપવો જોઈએ, અગર નમાવી લેવાની વૃત્તિ દાખલ કરવી જોઈએ; પરંતુ ધોળીનો કુતરો નહિ ધરનો અને નહિ ઘાટનો એવી રીતિ લાવી મુકનારાઓ પોતાની ઈશ્વર પ્રત્યેની ફરજ સુધી જાય છે. તે સારાસારનો વિચાર કરતો નથી, અને દેખીતી રીતે અન્યાય થવા દે છે; આ આજના કહેવાતા કેળવણી યુગનું અંતિ ઉત્ક્રાંતિ પગથીયું છે. આથી ધણીજે ગરીબ નિરાધાર ત્યકતાઓએ આસુ પાડ્યાં છે. ધણીજે કંઠગતી આંતરડીઓની હાથ સમાજ ઉપર પચસાતી આવી છે. અને વૈધવ્ય જીવન કરતાં ચે વધારે ખૂડી હાલત તેવી ત્યકતાઓની યાચ છે.

વિધવાઓ વિધવા જીવનમાં તો વિધવા થયા પછી સંભવ, અકિત, ઈશ્વર ભજન ઇત્યાદિ રસ્તે મન વાળી જીવન વ્યતિત કરતાં શીખી જાય છે ત્યારે ત્યકતા બિચારી તેવો સંવર્ધ માર્ગ મલક્યું કરી ચકતી નથી. તેણી મનમાં સમજે છે કે આજ નહિ તો થોડા દહાડા બાદ જરૂર તેનો પતિ તેણીને પોતાની દુકંમાં લેશે અને પોતાને સુખના દહાડા જરૂર આવવાના. આમ ત્યકતા અર્ધદગ્ધ જીવન જીવી રહી છે. એનાથી અનેક સ્ત્રીઓનાં શારીરિક અને માનસિક દોષ વધ્યાં છે અને સંયમ ન જાળવી શકવાના લીધે કુમારે જતી પણ જોવામાં આવે છે. સમાજ છતી આંખે સદન કરે છે. આમ જોદરાશી બનાવવામાં કેટલીજે બાળકત્યાઓ અને

ગુન્હાઓનું પ્રમાણ વધતું જાય છે.

વળી આવી ત્યકતાઓના પતિઓ બીજી પત્નીની બાવના સેવતા હોય છે અને જોતી પણ લે છે. આમ પુરુષને પોતાનો માર્ગ ખુલ્લો કરતાં જરૂર વાર લાગતી નથી, ત્યારે સ્ત્રી બિચારીને શું કરવું તેની મુઠ પડતી નથી, પરિણામે તેનું જીવન ખારું બની જાય છે અને તેણી આપઘાતની કાશીય કરવાં સુદ્ધા ચુકતી નથી.

સ્ત્રીની લાગણી દુઃખાય તેવો અન્યાય કરનારા પતિશત્રુને પણ સમજ લે કે ત્યાં સુધી તમારી ત્યકતા સ્ત્રીને ન્યાય નહિ આપો ત્યાં સુધી તમારાં હૃદયમાં એક પ્રકારનો ઝેરી કીડો ડંખ લગાવ્યા કરશે અને ધણીજે દાખલા જોવામાં આવેલા કે, બીજી પત્નીથી સુખ અને સતોષ હોવા છતાં, નવી પત્ની સાથેનો કુદરતી આનંદ તેઓ લઇ ચકતી નથી.

દુકંમાં ત્યકતાનો પ્રેમ સમાજ આજળ સુધારો માગે છે અને જેમ અને તેમ ત્યકતાઓની સંખ્યા જે ઠીક પ્રમાણમાં નજરે દેખાય છે તે ઓછી યાવ તેવા કાયદા ધરી સમાજ આજળ મૂકવા જોઈએ. પ્રથમ તો એ કે સુધારક લગન કરવા ઇચ્છતા યુવકોને માથાપોએ જાહેન તરીકે અમુક અમુક વાડા વચ્ચે વહેવાર કરવાની ફરજ ન પાડવી જોઈએ, જેથી પાઠગથી યુવક યુવતીઓનાં મનમાં એક પ્રકારનો અંતરાય ઉભો થાય છે તે જાંધ થાય. યુવકો પણ પોતે જે પ્રકારનાં લગન કરવા માગતા હોય તે જાગતની માથાપોને રૂપરૂ સુચના આપી દેવી જોઈએ જેથી સ્વતંત્ર સાથીદાર પસંદ કરવામાં માથાપો ઉપર દોષ ઢાળવામાં આવે તે બંધ થાય. બીજે નજરે એક બેનક સાથીદાર જેને જાંગીના અંત સુધી નમાવી લેવું. દરેક વ્યક્તિ દોષ રહિત હોતી નથી પરંતુ જે જે દોષો નજરે પડે તે દોષો નિવારવાના રસ્તા લેવાથી જીવનના અંત સુધી સાથીદાર ઉપર પ્રેમ રહી શકે છે

એક દુઃખદ કહાણી

લેખક : 'એક કાઠીયાવાડી યુવક'

રાજકોટના પારી. પ્રભુલાલ ચક્રાવર્તીની પુત્રી અને ગાંધી જન્મનાદાયક મોદનલાલની પત્ની અ. સૌ. પુષ્પાગૌરીની દુઃખદ કહાણી "મોદ મહોદય"ના ચૈત્ર માસના અંકમાં પ્રસિદ્ધ થયેલી વાંચી તેમજ "મોદ જાગૃતિ"ના એપ્રિલ માસના અંકની 'તંત્રી સ્થાનેથી લખાયેલી નોંધ' વાંચી સૌ કોઈ યાત્રિમાં રસ લેતી બક્તિઓને હોડા એવ થાય, એ સ્વાભાવિક છે. બહેન પુષ્પાગૌરીની કચણ કેફિયત રાજકોટ મોદ મહોદય, ગ્રાજ પરિવહના કાર્યવાહક કમીટીના સભ્યો તથા સમગ્ર મોદ જનતા સમક્ષ મૂકવામાં આવી છે. સારીયે કહાણીમાંથી બહેન પુષ્પાગૌરીની હૃદયવસોવતી દુઃખદ ઘટના ટપકે છે. લગ્ન પ્રયત્નીથી નેકાઇને આચાર્યશ્રી શ્રીમદ્ગુરુદે આલેખી એક નવપરિણીતાના દુઃખદ પરિણિત જીવનની એ હૃદય વસોવતી જીવતી જાગતી કથની છે. લગ્ન થયા બાદ પ્રથમજ દિવસે પતિરાજ પત્નીને તરછોડે છે, ધમકાવે છે અને પછી તો એ ગૃહિણી હિપર અનેક દુઃખો વીને છે. લગ્નની પ્રથમજ રાત્રિએ અગ્નિ દેવની સમક્ષ દેશ ફરનાર, લગ્નના પવિત્ર કોલ આપી, લગ્ન કરનાર પતિદેવ પત્નીને 'તું' માટે મા, બહેન બરાબર છે' એ સંબોધી વધાવે છે! એ કેટલા વેદના જર્ણ સંબોધે છે! એક યુવાન પરિણિત સ્ત્રીના જીવનને ધૂળધાણી કરનાર એ પતિ દેવને શું આને ખ્યાલ નહિ આવ્યો હોય! ફક્ત માતા અને બહેનની ઇચ્છા વૃદ્ધ કરવા ખાતર એક યુવાન ખાળાનું બિચ્છ જગાડી નાખવા તત્પર થવું એ શું એણું દુઃખદ છે!

લગ્ન જીવનનું જેણે બીલકુલ સુખ દીકું

નથી તેને તરછોડી, લગ્ન થયાં હજી પુરું વર્ષ પશુ વીત્યું નથી ત્યાં બીજું લગ્ન કરવું એ શું એણું દુઃખદ છે! લગ્ન કરનાર પતિરાજ ને શું કહેવું! એમના આશ્વજનોને શું કહેવું! પુષ્પાગૌરીની સાસુ અને નણંદને શું કહેવું! યાત્રિના ધારા ધોરણોને હોડે એક બંધ કરી કોઈપણ ખાસ કારણ જણાવ્યા વિના એક પરિણિત સ્ત્રીના જીવનની અગાધી કરનારને શું કહેવું! વદરાણુ કેમના મેતા મુગજ બૂદરે પોતાની કન્યાને બરચ જેવા દૂર રચણે લઈ જઈ ગાંધી જન્મનાદાયક મોદનલાલ સાથે યાત્રિના ધારા ધોરણ વિરુદ્ધ યાત્રિની સંમતિ વિના ગૂપચૂપ પોતાની પુત્રીનું એ લગ્ન ગોઠવી દીધું એ કેટલું દુઃખદ છે! એ મેતા મુગજ બૂદરેને શું કહેવું! આ બીજા લગ્નમાં ભાગ લેનાર બક્તિઓને શું કહેવું! પુષ્પાગૌરીની આંતરડી કેટલી કઠગતી દશે, તેનો ખ્યાલ કોઈએ નહિ કર્યો હોય!

યાત્રિના અમગલ્ય શૂદરથો અને ગ્રાજ પરિવહના સુત્રધારો બહેન પુષ્પાગૌરીની દુઃખદ કહાણીને સંપૂર્ણપણે અને નિષ્પક્ષપાતપણે તપાસે અને તેને યોગ્ય ઇન્સાફ અપાવે, એટલી આજ રાખીએ તો એ વધારે પડતી નથી. એ તો દીવા જેવું રચ છે કે ત્યાં પરિણિત સ્ત્રી અને પુરુષ વચ્ચે કોઈ જાનનો મન મેળ નથી, સમાનતા નથી, પરસ્પર લાગણી નથી, પ્રેમ નથી; ત્યાં એમનાં જીવનને ફરી સંધવા પ્રયત્ન કરવો એ મિથ્યા છે. જતી થકે તેટલી પુષ્પાગૌરીને રાહન મળે તેવા પ્રયાસ કરવાની ખાસ જરૂર છે. પ્રથમ એ છે કે બહેન પુષ્પાગૌરીએ પોતાનું સમગ્ર જીવન કેમ વિતાવવું!

મૂરીમૂરીને અગર કોઇ બીજો રસ્તો છે? યાત્રિના અને આના જેવી પરિચિત ત્યક્તાઓનાં અગ્રસરો આ બાબત સંવેદના પ્રદાસે આદરશે? અવિખ્યનો વિચાર કરી નાખવાનો સમય હવે યુવાનો તમારો વિશેષ નોંધાવશે કે? આ આવી પહોંચે છે.

અસ્પૃશ્યતા નિવારણ

લેખક: શ્રીચુત નરવરલાલ બ. પારેખ.

આજે આપણો દેશ પરતંત્રતા બોગવી રહ્યો છે. આપણે અને આપણા નેતાઓ સ્વરાજ્ય પ્રાપ્ત કરવા માટે અનેક વર્ષોથી પ્રયાસ કરી રહ્યા છીએ. અને છતાં આપણી પરતંત્રતા દૂર નથી થતી તેનું કારણ એ છે કે આપણામાં શિસ્ત અને સંગઠન નથી. જો હિંદુસ્તાનનાં પાત્રીસ કરોડ માનવીઓ એકત્ર થાય તો જરૂર આપણે એક દિવસ સ્વતંત્રતા પ્રાપ્ત કરીશું પણ સંગઠિત બનવા માટે જાતિભેદ અને ધર્મ ભેદ નાશ કરવા જોઈએ. કારણ કે જો એક લોકોની સાંકળમાં એક આંકડો ખરાબ હોય તો તે સાંકળ નકામી છે. દાખલા તરીકે આપણે હરિજન બંધુને આવામાં પાપ ગણીએ છીએ. હિંદુસ્તાનમાં અનેક હરિજન હશે. તેમને અસ્પૃશ્ય ગણી આપણે તેઓનો સાથ કેવી રીતે મેળવી શકીએ. માટે આપણે અસ્પૃશ્યતા દૂર કરવી જોઈએ.

આપણામાં અનેક રૂઢી મુસ્તો હોય છે અને તેઓ માને છે કે “હરિજન એટલે અસ્પૃશ્ય છે” તેઓએ કદી યાત્રાનાં પાનાં વાંચ્યાં હોતા નથી, પણ ધર્મને નામે બીજાઓથી તેઓ દોરાય છે. અશ્વત્થ, દુર્ગાને અને અપવિત્ર માણસોના સંસર્ગમાં રહેવું એ દાનિકારક છે. આપણામાં કહેવત છે કે “સોળત તેવી અસર” અને એ પ્રમાણે આપણે પણ તેવા બની જઈએ

અને તેવી જાતિનો માણસ પણ તે પવિત્ર અને સદાચારી ન હોય તો તેની સાથે બેસવું અથવા સંસર્ગમાં આવવું એ તુકશાન કારક છે,

બીજું અજ્ઞાનતા માણસને અશુદ્ધ રાખે છે. તેથી દરેક માણસને કેળવણીની જરૂર છે. હરિજન બંધુઓના બાળકો કેળવણીના અભાવે અશુદ્ધ રહે છે.

તેથી તેઓને કેળવણી મળે એ માટે આપણી નિશાળોમાં તેઓને અભ્યાસ કરવા દેવા જોઈએ. કદાચ આપણને, તેઓ ગંદા હોય તેથી તેમની પાસે બેસવું ન ગમે; પરંતુ તેમની અસ્વચ્છતાનું કારણ આપણા જાતિભેદ છે. દાખલા તરીકે આપણે તેઓને નળે કપડાં ધોવા દેતા નથી. તો પછી એ લોકો સ્વચ્છ કેવી રીતે બને. માટે અસ્પૃશ્યતા દૂર કરવી જોઈએ. એક જ માખાપના બે પુત્રો વચ્ચે આવો ભેદ! દાખલા તરીકે કોઈ હરિજનના બે પુત્રો હોય તો આપણે તેઓને હરિજન ગણી ધિક્કારીએ છીએ; પણ ન્યારે તેમાંનો એક હરિજન પુત્ર જો ખ્રીસ્તી બની જઈ કોઈ ડોક્ટરની સર્જનની પદવી લે છે ત્યારે આપણે તેને કેટલું માન આપીએ છીએ, તેથી આપણી પરતંત્રતાને જરૂરમૂળમાંથી ઉખેડી નાખવાનો એક જ ઉપાય તે એ કે અસ્પૃશ્યતા દૂર કરવી.

સુધારો—ગતિક્રમા પાને ૨૩૧ માં લવાજમની પહોંચમાં ૨૦, ત્રીબોલનદાસ આણંદજી મેતા ઉપાયેલ છે ત્યાં ગાંધી વાંચવું.

“ પ્રભુ પ્રતિ પત્ર ”

૧૬૬

(લખનાર શ્રીયુત પ્રતાપરાય હરિલાલ-ભાવનગર)

દયાળુ દેવ —

ત્હારાં બાળકો તરફ, ત્હારી દયા દષ્ટિ ચા માટે ઓછી થતી જાય છે ? શું તેઓ ત્હારા તરફ વફાદાર નથી ? શું તેઓ ધર્મ-કર્મમાં અરૂચિ બતાવતાં થઈ જતાં જણાય છે ?

જો આમાંનું અરેખર કાર્ણ ન જ હોય, છતાં પણ ત્હારી કૃપા મેળવવા, બાળકો અન-અધિકારી છે, એવું જો બાસ્ત્યા કરવું હોય, તો તેમાં હોય કોનો ?

જીવનનો અરથો સમય, પ્રેભુ ભજનમાં વિનાશનાર, પાપર પુરુષ પરવસ પડે, ત્યારે તેની સંભાળ અને સારવાર માટે, તેં શું બચસ્થા કરી રાખી છે ? તે પ્રસન્ન બતાવ, કહે અમર સ્વપ્રદારા જન્યુ કર; જેથી કંઈક આશ્વાસન મળે, એટલું જ નહીં, પરન્તુ રાહ-તથા શેષ જીવન જીવી લેવાય.

માયાનું આવરણ તેમ જ સંસારનું પ્રસો-બન, તરીવાને પણ છુટાડે, તો જોને તરતાં આવડતું નથી, તેની ચી ગતિ ?

તાઈ યરણ અમણને જેટલું મુશ્કમ છે તેટલું જ બળેલને દુર્લભ છે.

આકાંક્ષાઓ, અપૂર્ણ રહે, એ અત્યંત અનુચિત.

સુદ્ધિનો પ્રેરણાત્મક દેવ તું છે. કુશુદ્ધિ દૂર કરી, સદ્સુદ્ધિનું પ્રાગલ્ભ્ય વધે, એવું વાતા-વરણ ઉત્પન્ન કરવું, તેપણ ત્હારાજ દાયમું છે, તો પછી, કસોટીની આકરી તાવણમાં નહીં તાવતાં, સરલતાથી, સન્માર્ગે વાળવા કૃપા કેમ નથી કરતો ?

ન્યાં સુધી સંસારમાં રહેવાનું હોય, ત્યાં સુધી, સંસારી સંજ્ઞા, જન્મન રૂપે પાળવા પડે;

તદુપરાંત, અને-ક્રમને, નિરૂપાયે, તેમાં બામ પથ લેવો પડે.

શારીરિક તેમ જ માનસિક, બ્યાધિમસ્ત જીવાત્મા આર્થિક અવરોધને લીધે મુંઝવણ વેડીને, નારીપાસ થતાં, મમજનું સમતોલનપણું ગુમાવે, એટલે સમાજનું રક્ષણ, તે ખોઈ બેસે અને હામૂન થાય.

પ્રથમ પુરુષ અપ્રથમ બને. નિગધાર આપડે એ દયા જોતાં, હે પ્રભો ! તને, જચારી લેવાનો વિચાર ન આવે ?

સમયસર સદાચતા સાંપડે નહીં અને ત્હારે પનારે પડેલ, પરતંત્ર અને ત્યારે ત્હારી બક્ષિત તરફ અમાન હિપજો; નાસ્તિકતા વધે નિષ્કુરતાનું બીજારોપણ થાય. પાપને પથે, પનવના પ્રતાદમાં, પ્રાણપાઈણ પર્થનત પ્રતેત. ત્હારો મદિમા આપી વધે નહીં, પણ પડે.

તને પાલનદાર, પરદુઃખ ભંજન, પરો-પહારી, કહેનારાઓ, કેવળ ત્હારા ખુશખતી આઓજ છે, એવું નિરાશ યાચેલ જરૂર માને; એટલુંજ નહીં. પરન્તુ બીજને મનાવવા મથે.

આવી તક ન આપતી, એમાંજ ત્હારી મદદતા છે.

અનિદ્રાનું અવિચિત્તન ગઢેતું વડેન, મસ્તકને જમીન બનાવે છે. તદુરસ્તીને તોડે છે. પામલપણું પ્રાપ્ત કરાવે છે. હેવટે મરણને યરણે પણ ધોસે છે.

કુન્પીનું હાં સુખી સમજ ચકે નહીં. માયાપતિ ! રસ્તો બતાવ કુશલ નાવ ના-વિક ચક્ર પાર ઉનાર. તન-મન-મનથી ત્હારું સદેવ મજન કરે, તેની પ્રેરણા પાડવ. એ પ્રાર્થના.

આગામી મોઢ પરિષદનું અધિવેશન તથા જ્ઞાતિની સુધારણા

વિષે અગત્યના વિચારો રજૂ કરતો

શ્રી રાજકોટ મોઢ યુવક સંઘનો ઠરાવ

સંવત્ ૧૯૫૨ સુધી કાઠિયાવાડના જૂદા જૂદા ભાગમાં વસતી મોઢ જ્ઞાતિની બંધારણીય કે સામાજિક બ્યવસ્થા નહિ જેવી હતી. ત્યારબાદ આજથી ૪૩ વર્ષ પૂર્વે આપણા પૂર્વજોએ “ગોળ” નું બંધારણ અને સમાધિ સામાજિક પ્રકરણની બ્યવસ્થાના સુધારા તથા નિયમો ધરાયા અને તેનો અમલ બનતા પ્રયાસે કરવા નિરધાર કર્યો. આજે આપણે જોઈએ છીએ તેમ આ બંધારણથી આપણી જ્ઞાતિની બ્યવસ્થા સફળતાપૂર્વક સચવાઈ રહી છે અને તેના માટે આપણે “ગોળ” ની કોમિસ (પરિષદ) ના જે જે ભૂતપૂર્વ કાર્યકરો યથા ગયા અને અત્યારે છે, તેના ખૂબખૂબ ઋણી છીએ.

પરંતુ અતિથય દિલ્હીર યત્રા જેવું એ છે કે હાલની ખીજ ઉચ્ચ જ્ઞાતિઓની સરખામણીમાં હજી આપણું બંધારણ કદાચ તદ્દન અસંસ્કારી ગણાય. “ગોળ” ના બંધારણનું ફરી સંસ્કરણ યવું જોઈએ અને “ગોળ” નો વિસ્તાર તથા “ગોળ” ની સામાજિક ફેદિએ સંબંધી પણ મહત્વનો ફેરફાર કરવાની તાત્કાલિક જરૂર છે, એમ અમે માનીએ છીએ.

વળી, ઉદ્દેશી કોમિસની બેઠક શ્રી પ્રાંતમાં મુકામે મળી, ત્યાર પછી લગભગ ત્રણ વર્ષના લાંબા ગાળે પણ કોમિસ બરી ચકાતી નથી, તે વસ્તુ પણ આપણી જ્ઞાતિની ઉન્નતિને ખૂબ ફાકા રહેલ છે. “ગોળ” ના બંધારણની કલમ ૭ મુજબ દર બે વર્ષે કોમિસની બેઠક મળવી જ જોઈએ, છતાં હજી નવા અધિવેશનનું નામ-નિશાન પણ માલુમ પડતું નથી, તે અતિ દુઃખની વાત છે. આ વખતે નિયમાનુસાર કોમિસ બરવાનું સ્થળ મોરબી હતું, છતાં રાજકોટની જ્ઞાતિએ પ્રાંતમાંના અધિવેશન બખને કોમિસને આમંત્રણ આપ્યું છે, તે મુજબ રાજકોટમાં નું અધિવેશન મળવું જોઈએ. કોમિસ બરવાનો અર્થ રાજકોટની જ્ઞાતિ આપે કે કોમિસ પોને આપે, તે પ્રશ્ન અત્યારે ગંભીર સ્વરૂપ ધારણ કરતો જણાય છે. એક તરફ પરિષદના પ્રમુખશ્રી અને ખીજ તરફ રાજકોટની જ્ઞાતિ, આવું આખી જ્ઞાતિને કલ્યાણકારી કાર્ય બર લાવવામાં, કલહ કે તાણબેચ કરે અને તેથી જ્ઞાતિની સુધારણા બેળબે પડતી જાય, તે કેટલું દુઃખદાયક છે! આ તાણબેચનો તાત્કાલિક ઉકેલ લાવવાની જરૂર છે, એમ અમે માનીએ છીએ. આ ઉપરાંત ખીજ કોઈ વિષયો નવા અધિવેશનના માર્ગમાં આડખીલી જણાતા હોય, તો પ્રમુખશ્રીએ તે ઘડતમાં જાહેર કરીને આ મકામકોનો ઉકેલ લાવવો જોઈએ. આ કલહાત્મક પ્રસંગો ભવિષ્યમાં બનવા પામે નહિ અને પરિષદ નિયમિત રીતે બારાઈને સમાજ સુધારણા અને સામાજિક ઉન્નતિનું શુભ કાર્ય આમગ ધપાએ રાખી શકે તે માટે અમે નીચેની બાબતો ઉપર આપણી જ્ઞાતિના મેાવડીઓનું અને પરિષદના દાલના પ્રમુખશ્રીનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

(૧) શ્રી રાજકોટની જ્ઞાતિ પરિષદ બરવા માટે તુરંતમાં પગલાં ન લે, તો અમે શ્રી રાજકોટ યુવક સંઘના સભ્યો આ પરિષદ તાત્કાલિક બરવા તૈયાર છીએ-જો શ્રી રાજકોટ મહાજન,

શ્રી રાજકોટ પરિષદમાં મોક્ષવાના પ્રતિનિધિઓ, શ્રી રાજકોટ મોદ યુવક સંઘના સભ્યોમાંથી ચૂંટે, ને યુવકોના વિચારો (પુનર્લંઘ, ગોળ વિસ્તાર, વગેરે) શ્રી રાજકોટ પરિષદના મંચ ઉપરથી રજૂ કરવાની છૂટ આપે, ને તેમને બીજા શહેરોની ઝાતિના યુવક મંડળોનો સાથ મેળવવા દે, ને તેમને પણ રાજકોટ પરિષદમાં ભેળા થનાર સૌ પ્રતિનિધિઓ સમક્ષ પોતાના વિચારો રજૂ કરવા છઠ્ઠ પરિષદના વાતાવરણને યુવકોના વિચારથી ને પદ્ધતિથી ગાજવું કરવાની છૂટ આપે, અને ને ૪૪ તાલુકાના પ્રતિનિધિઓ તેમના જ ચૂંટેલા આવે.

(૨) ધારાધારણીની કલમ ૭માં પદ્ધતિ કોર્ષ તાલુકાના કે કોર્ષ વ્યક્તિના આમંત્રણની અપેક્ષા રજૂ કરી છે, તે ૨૬ કઃવી જોઈએ અને પરિષદના મધ્યસ્થ ફંડમાંથી દર જે વર્ષે અમુક મુકરર કરેલા રથજે પરિષદનું અધિવેશન ભરવું જ જોઈએ, એમ અમે માનીએ છીએ. ને કોર્ષ વ્યક્તિ કે કોર્ષ તાલુકાનું મહાજન આવા અધિવેશનમાં આર્થિક સહાય આપવાની ઇચ્છા દર્શાવે તો તે સહાય પરિષદના મધ્યસ્થ ફંડમાં જ જમા કરવી અને વીગત પ્રસંગાનુસાર લખવી. આથી પરિષદ ભરવાના ધરમજનક કજીયા દર ચરો અને વ્યવસ્થા જળવાયે, એથી અમારી માન્યતા છે.

(૩) ધારાધારણીમાં જણાવ્યા પ્રમાણે દરેક તાલુકાની ઝાતિ પરિષદમાં હાજરી આપવા માટે અમુક પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી ખરી કરતી નથી, પરંતુ આપખુદપણે અમુક વ્યક્તિઓને જ મોકલી આપે છે, તે વસ્તુ ઉપર અમે પરિષદના ચાલુ પ્રમુખશ્રીનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ. આ વીસમી સદીમાં પણ ચૂંટણી આ પ્રકારની યાજ તે ચૂંટણી શબ્દને લાંબા લગાડવા જેવું છે. અમે માનીએ છીએ કે ને દરેક તાલુકાની ઝાતિ અમુક પદ્ધતિસરનું મતપત્રક જનાવીને પછી જ ચૂંટણી કરી પ્રતિનિધિઓ મોકલે તો જ તે સાચી ચૂંટણી યર્ષ ગણાયે અને પછી જ ઝાતિમાં સુધારાનો અવકાશ મેલૂમ પડશે. જૂનવાણી વિચારના પ્રતિનિધિઓ આપણી ઝાતિની પ્રગતિને ખૂબ રોકી રહ્યા છે અને તેનું પાપ તેઓ વહોરી રહ્યા છે, એમ અમારું માનવું છે. માટે આવતા અધિવેશનમાં ચૂંટણીની પદ્ધતિમાં ખૂબ સુધારો થવાની જરૂર છે. તાલુકાના પ્રતિનિધિઓની સાચી ચૂંટણી કરવા માટે આપણી પરિષદે ૩૪ તાલુકાના મતપત્રકો તૈયાર કરવા જોઈએ. ઝાતિની બહેનોને પણ મતાધિકાર મળવો જોઈએ. ચૂંટણીના મુકરર કરેલ દિવસો દરમિયાન દરેક તાલુકામાં પરિષદના મંત્રી હાજર રહેવા જોઈએ, જેથી મતાધિકાર તેમજ મત આપવાના કાર્યમાં અધાધુધી થવા પામે નહિ. આવી ચૂંટણીથી ચુટાએલા પ્રતિનિધિઓ જ ઝાતિના સાચા હિતેચ્છુ હોઈ શકે. માટે અમે પરિષદના અગ્રેસરોને આમદ-પૂર્વક સૂચના કરીએ છીએ કે ને તેઓ ચૂંટણીનું આગું ધોરણ તાત્કાલિક દાખલ નહિ કરે તો અમે યુવકો સ્થાનિક મહાજનોને આપખુદ ઠરાવીશું અને તેમના તરફથી નીમાએલા પ્રતિનિધિઓની અવગણના કરીશું.

(૪) કોર્ષકોર્ષ વાર આપણી ઝાતિમાં કેટલાક પતિઓ પોતાની જીવતી જાગતી પત્નીને અગરણ ત્વજ દે છે અને બીજી પત્ની કરે છે. આવો બનાવ ચિક્ષાપાત્ર તો છે જ; પરંતુ ત્વજએલી પત્નીએ ભવિષ્યમાં કષ્ટ રીતે જીવનનું ગુજરાન ચકાવવું એ વિશે કશી યોજના કે પ્રયત્ન આપણા ગોળના "ધારાધારણ" માં નથી ! વળી લગ્ન થવા પછી કોઈપણ સમયે આવો રિપ્ત પ્રસંગ બને તો તે ત્વજને ફરીવાર પરણવાની છૂટ આપવી જોઈએ કે નહિ ?

આ બંને વસ્તુ ઉપર સંપૂર્ણ ચર્ચા કરીને, તેનો નિર્ણય લાવવો જોઈએ, એવું અમારું મંતવ્ય છે.

(૫) અન્ય ઉચ્ચ જ્ઞાતિઓની સરખામણીમાં આપણી જ્ઞાતિમાં શિક્ષણ કે કેળવણીનું પ્રમાણ ઓછું જોવાય છે. ભાવનગર, રાજકોટ અને સુબર્ષની બોર્ડિંગોથી જ્ઞાતિ વિદ્યાર્થીઓ બની છે અને તેના સુંદર પરિણામ આપ્યાં છે. પરંતુ કેળવણી માટે આટલું ખર્ચ નથી, જ્ઞાતિને સર્વોત્કૃષ્ટ અને વૈભવશાળી બનાવવી હોય તો તે શિક્ષણનું પ્રમાણ વધાર્યા સિવાય બનશે જ નહિ. શિક્ષણ વધવાથી જ્ઞાતિની અરીજાઈ તથા કેટલીક અશુભ જગતા દૂર થશે, એ ચોક્કસ છે. આ ઉપરથી અમે એવો મત રજૂ કરીએ છીએ કે દરેક તાલુકા ઉપર અમુક નક્કી કરેલી રકમનો “શિક્ષણ વેરો” નાખવો જોઈએ. આ રકમમાંથી નવાં છાત્રાલયો બોલવા અને બંને ત્યાંસુધી જ્ઞાતિના બાળકો માટે શિક્ષણ મફત બનાવી દેવું, જોળની પરિપક્વ આ વિચાર તુરતમાં જ અપનાવી લેઈને જ્ઞાતિની પ્રગતિ સાધવાનું પ્રયત્ન હાંસલ કરશે અવી અમને આશા છે.

(૬) પરિપક્વ બહુમતે મુકરર કરે તેવા સંયોગોમાં વિધવા-પુનર્લંઘની છૂટ જ્ઞાતિને મળવી જોઈએ.

(૭) અમુક સંયોગોમાં મરણ પાછળના જમણ સહતર બંધ થવા જોઈએ.

આ આંખો ખરડો કરાવણે મળીને સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવે છે. [આપણી જ્ઞાતિના સઘળા યુવક મંડળો તેમજ સહકર્મી જ્ઞાતિજનો અમારી આ પત્રિકાને ટેકા આપતા પત્રો લખી અમને ઉત્તેજન આપશે, તેવી આશા છે.]

રાજકોટ, } બાણુલાલ માણેકજી દેવરા,
તા. ૮-૪-૪૦ } પ્રમુખ, શ્રી મોદ યુવક સંઘ, રાજકોટ.

— કુદરત વિષે —

કુદરતે જગમાં કણુવારે જતાં પણ બહુ દેર પડતો પળમાં બનશેજ શહેર તહાં વન રે નિરખીજ ખુબી કુદરતી અમે રણ થાય જહાં બહુ જંગલ ત્યાં બનશેજ સરોવર જ્યાં રણ રે, સુમહેલ તહાંજ મસાણ બને જ્યમ કાળ વિતે ત્યમ દેર પડે જનતો જગમાં જનમ્યા કરશે વખતે વખતેજ મર્યા કરે? જગ એમ નિરંતર ચાલે કરે નિરખીજ ખુબી કુદરતી અમે સુખ પાછળ દુઃખ નક્કી સમજો ત્યમદુઃખ પછી સુખ એ સમજો જગમાં પણ રાજ્ય ઘણાં બદલે નિરખીજ ખુબી કુદરતી અમે.

ઓપવંત જિવેદી.

◆ જ્ઞાતિ સમાચાર ◆

લોખંડી-અંદાના પરી. રતિલાલ કેશવલાલની પુત્રી વિન્યાનું સગપણ સખતર વાળા શેઠ કેશવલાલ તલકશી ખેયરદાસના દીકરા હોટાલાલના દીકરા ચંદુલાલ સાથે સં. ૧૯૮૦ નાં અગસ્ટ શુદ્ધ ૨ ના રોજ કરેલું. આ વેવિચાણની મોંઘ સખતરમાં જ્ઞાતિ મહાજનનાં મોપડે રિવાજ મુજબ રૂપિયા એક આપીને કરાએલી છે. પરી. રતિલાલ કેશવલાલ જીવિ છે કે વર પક્ષવાળા કોષ્ટપણ જાતના ખાસ કારણ વિના આ વેવિચાણ રદ કરવા માગે છે. અત્યાર સુધીમાં હારકા દોરકા રિવાજ મુજબ વર પક્ષવાળા તરફથી કરાએલા છે અને હોટાલાલના બાપ રતિલાલની દીકરીનાં લગ્ન પ્રસંગે વિન્યા લગ્નગમ એક માસ તેમના ઘરે રોકાયેલ. તા. ૧૦-૨-૪૦ ના રોજ વર પક્ષવાળા તરફથી સમુરતાનું ધોણું ફરીથી કરાવવું છે. તેમ જીવતા પરી. રતિલાલે વર પક્ષ વાળાને તેના સોના તથા રૂપાના જે દાગીના હતા તે મોકલી આપ્યા અને રા. હોટાલાલ તરફથી તે વિધેની પહોંચી પછુ મળી ગઈ. આ પછી વરપક્ષ વાળાએ બાપ રતિલાલ પાસે અને પક્ષવાળાએ રાજ ખુશીથી સગપણ રદ કર્યાની કારમતિની માગણી કરી. બાપ રતિલાલ જીવિ છે તેમ તેની હાકરીની હિંમત અત્યારે બાર વર્ષની છે, ગુજરાતી મોયું ધોરણ બણે છે અને સર્વોંગે ખોડ રહિત છે તથા દેખાવડી છે.

બાપ રતિલાલે આ આખત ગોળના પ્રમુખ સાહેબ, કાર્પવાદક કમીટીના સભ્યો તથા એન. સેક્રેટરીને જીવિલ છે. આ કામગીરી તેમજ વેવિચાણ વખતના ઇસ્તાવેજની અને દાગીનાની પહોંચની નકલો અમારા ઉપર ખીડવામાં આવી છે. તંત્રો

— આયુર્વેદ પ્રચારક ધૈર્ય મંડલીફી જોરસે જાહીર સમા:—તા. ૨૪-૧-૪૦ રવિવાર કો દિનમેં સ્વા. વ્રજ ષંકે નિ. જા. ધર્માર્થ કોવધાલદયા મળનમેં મુંવરમેં વર્ષુલ મંડલકી દુક જાહીર સમા હુદ્દી. વૈચરાજ થી કિશોરલાલજી ગુપ્તા હન્દોર નિવાસીપ વિના કિસી ઘણકી સહાયતાકે કેવલ હંગમિયોંયે સહારે દોત નિકાલનેકે પ્રયોગ કીયા યા. વહ કીયા પૂર્ણ વૈજ્ઞાનિક એવમ લાક્ષીય હોકર પ્રચાર કરને યોગ્ય હૈ.

શ્રી રાજવૈદ્ય રઘુનાથ શ્રી શર્મા નર્મદા તટ નિકાસીય ગલપીઝ-કાઠજા (Tonk) જિલ્લાકે કટવાને કોષ્ટર લોગ સલાહ દેતે હૈં તેં કેવલ કૌપતિ પ્રયોગ તથા હરન કૌસલકે રાગ નસ કો વધાર અતલ્લ હાલતમેં હાલનેકા પ્રયોગ કીયા યા, જૌર સિદ્ધ કરદીયા કે રાજ પ્રયોગકી જાવિયક્તા મહોં.

— રાજકોટના વતની રા. રા. જગતનાથસ મેલીચંદે દોશી, જે ધણી વર્ષ સુધી જમનનર રોટના જેવળથી અધિકારી હતા અને જે ગયા જન-મુઆરી માસમાં અમદાવાદ ડીસ્ટ્રીક્ટ લોકસ ગોર્ડની રફસોના એકમીનીરોટીવ ઍશીસરના હોદ્દા પરથી રીટાયર થયા છે, તેમની ઉરેપુરના નામદાર મદારાગ સાહેબે શ્રી નાયદારાના બાળ દીકાવત ગોસ્વામી મદાદાજના માર્ગેઅન તરીકે હાલમાં નીમરોડક કરલી છે.

ભુજ કુટુંબ — શ્રી મોદ માંડલીઆ મિત્ર મંડળની એક મોડક મેતા મજનલાલ વિંકલજીનાં પ્રમુખ પછા નંબે તા. ૬-૪-૪૦ ના રોજ લગવામાં આવી હતી. સેક્રેટરીએ આગલી મીટીંગની મીનીટ વાંચ્યા બાદ ધોરણસર કામદાર રા. યુ. દવું.

શ્રીયુત બોગીલાલભાઈ કે જેઓ હાલ ધંધાએ સીંગાપોર જવાના છે, તેઓએ મંડળના પ્રમુખ તરીકે લગભગ એક વરસ સુધી, તન, મન, ધનથી જે સુંદર સેવા બજાવી છે તે બદલ તેમને મંડળ તરફથી એક લખીત માનપત્ર એનાયત કરવામાં આવ્યું હતું તથા તેમના માનમાં દીપાર્તી ગોઠવવામાં આવી હતી.

શ્રી બોગીલાલભાઈ તરફથી સીંગાપુર વસતા આપણા બાઈઓમાં મંડળના ઉદ્દેશોનો પ્રચાર કરવાનો તથા મેમ્બરો વધારવાની કોશીશ કરવાનું વચન આપવામાં આવ્યું હતું અને તેમના તરફથી મંડળને બેટ આપવામાં આવી હતી, જેનો સાબાર સ્વીકાર કરવામાં આવ્યો હતો.

પ્રમુખની ખાલી પડતી જગ્યાએ શ્રીયુત રસિકલાલ ભગેવાનલાલ 'Advocate' ધોરણસર સુટલુકીમાં બહુમતીથી નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા એવી આશાથી કે જેવી રીતે આટલો વળત સેક્રેટરી તરીકે જે સુંદર સેવા બજાવી રહ્યા હતા તેવીજ બધે તેનાથી પણ સુંદર રીતે પ્રમુખ તરીકે પોતાનું સ્થાન દીપાવી શકશે.

જયંતીલાલ વૃજલાલ કોઠારી

માનદમંત્રી 'શ્રી મોઢ માકીયા મિત્ર મંડળ'

કલકત્તા:—શ્રીરામ નવમીના પારણા જમણવાર કરવા વિષે. સં. ૧૯૯૬ ના ફાગણ વદ ૦)) વાર રવેળના રાતના ૯ વાગે શેઠ જે. નાગરદાસની કુ. વાળા નાગરદાસભાઈના ધરે નાં ૧૫૦ સેાવર ચીતપુર રોડમાં શ્રી કલકત્તા મોઢ ઉત્તેજક મંડળની જનરલ મીટીંગમાં શેઠ નગીનદાસ પારેખને પ્રમુખ સ્થાન આપવામાં આવેલ હતું, જે મીટીંગમાં સર્વમત અનુસારે રામનવમીના પારણા કરવા નક્કી થયેલ હતું. નીચે મુજબ ફાળો થયો હતો.

૧૨૫) શેઠ દામોદર મોતીચંદ	૧૦૧) શેઠ સુનીલાલ ત્રીકમજી
૫૧) શેઠ પ્રજલાલ મયુરદાસ	૫૧) શેઠ જે. નાગરદાસ
૫૧) શેઠ હવેરચંદ નારણદાસ	૫૧) શેઠ રતીલાલ જગજીવનદાસ

ઉપર મુજબ સફળરૂપે તરફથી ફાળો થયો હતો તેથી શ્રી કલકત્તા મોઢ ઉત્તેજક મંડળે તેઓશ્રીનો આભાર માનેલ હતો. સં. ૧૯૯૬ ના ચૈત્ર શુદ્ધ ૭ રવેળના દમદમમાં બાણુ હીરાલાલ ગળધરના સંવિકાનંદ જગીયામાં જમણવારે કરેલ હતું. કાર્યકર્તાએ શનિવારના રાતના કામકાજમાં સારી મહેનત કરી હતી. રવિવારના રાજ હંમેશ નીચમ મુજબ બેરોએ તથા હોકરોએને જસની સગવડ ફ્રી રાખવામાં આવી હતી. લઈ જવા તથા બગીચેથી પાછા ધરે દરેકને પહેંચાડવાની વોલન્ટીઅરે સારી મહેનત કરી હતી જગીયામાં કામકાજ શેઠ મગનલાલ શામજી તથા બાઈ ગુલામરાય દેવજી જાપીયા વગેરે બંદોબસ્ત સારા પ્રમાણમાં કરેલ હતો. અત્રેના શ્રી કલકત્તા મોઢ ઉત્તેજક મંડળમાં જે મંગલનું છે અને અરસપરસ પ્રેમ ભાવ છે તે અત્રેના કાર્યકર્તાએને આભારી છે.

વિરમગામ—શ્રી મોઢ વશ્લિક સેવા સમાજનો વાર્ષિકાવસરનો મેળાવડો કરાંચીવાળા શેઠ શ્રી મણિલાલ મોઢનલાલના પ્રમુખરમ્યાને થી દશ મોઢ અડાલજ પોઠીખાવાડ ય તિની વાડીમાં વૈશાખ સુદ ૨ તા. ૯-૫-૪૦ ના રોજ સાંજે સાડાપાંચ વાગે ભરવામાં આવ્યો હતો.

અભિનંદન—રાજકોટના વતની રા. રા. રતીલાલ મોતીચંદ દોશી, જે મોખાસામાં બેરીસ્ટર તરીકે પ્રેક્ટીસ કરે છે, તેમની પુત્રી બહેન સુકાગૌરીબે-પંદર વર્ષની કુમળી વયે લુનીઅર કેમ્પીઝની પરીક્ષા પસાર કરી છે. તે બહેન સીનીઅર કેમ્પીઝની પરીક્ષા આવતા ડીસેમ્બર માસમાં આપવાના છે.

જન્મ ભાવનગર—રા. નાગરદાસ કેશવલાલને ત્યાં પુત્રી જન્મ.

હળવદ—વૈદરાજ પુરોષોત્તમદાસ મહાદેવજીના પુત્ર રમણિકલાલને ત્યાં પુત્ર જન્મ.

રાજકોટ—પારેખ પ્રાણજીવન લુકાભાઈના પુત્ર ઠાકોરલાલને ત્યાં પુત્ર જન્મ.

વેવિશાળ ભાવનગરના ભરી. જેઠાલાલ કેશવજીના પુત્ર જસરંતરાયનું વેવિશાળ પારેખ નગીનદાસ ઓધવજીની પુત્રી સાથે.

સુરત—શા. મનસુખલાલ દુવારદાસ કાપડીયાના પુત્ર બાઈ રજનિકાંતનું વેવિશાળ શા. ચંદુલાલ પરોત્તમદાસ ચોડસીની પુત્રી-કાંતા સાથે

વડવાણ શહેર—પારી કોનજીભાઈ ઓધાભાઈના પુત્રનું વેવિશાળ વડવાણ કેમ્પના વડીલ કાળીદાસ દેવશી વોરાની પુત્રી સાથે.

મુંબઈ—મણિયાર હરિલાલ બાલુભાઈના ચિ. પુત્ર સર્પકાંતનું વેવિશાળ સુરતમાં શેઠ નામાલાલ વિઠ્ઠલદાસની પુત્રી બહેન તારાગવરીની પુત્રી પ્રેમીલા સાથે.

અમદાવાદના શેઠ કનૈયાલાલ મોતીલાલ હીરાભાઈના પુત્ર શ્રી પદ્મકાન્ત કનૈયાલાલ. બી. એ.નું વેવિશાળ વડોદરાના રાજરત્ન શેઠ હીરાભાઈના બાણેજ શેઠ રમણલાલ સુનીલાલની દીકરી મનોરમા સાથે નક્કી થયું છે.

શેઠ પદ્મકાન્ત વિશા મોદ ઝાતીના છે જ્યારે મનોરમા બહેન તથા મોદ ઝાતિના છે.

અમદાવાદના શેઠ નાનાલાલ લલુભાઈની દીકરી પુષ્પાવતી બહેનનું વેવિશાળ અમદાવાદના શેઠ કીર્તીનલાલ હીરાલાલના પુત્ર નટવરલાલ સાથે નક્કી થયું છે.

પુષ્પાવતી બહેન વીશા મોદ ઝાતિના જ્યારે ગી નટવરલાલ તથા મોદ ઝાતિના છે.

દેહવિલય—ભાવનગર—પારેખ મોતીલાલ જીવજીદાસના પુત્ર ગોવિંદલાલની પુત્રી રત્નબાળા હિ. વ. ૫ સ્વર્ગવાસી થયાં ચૈત્ર શુદ્ધ ૬. પારેખ ચાંતિલાલ નરોત્તમદાસના વિધવા બાઈ તારાગવરી કુંકે ખીમારીમાં સ્વર્ગવાસી થયા, ચૈત્ર શુદ્ધ ૧૪. તથા વોરા પરમાણુદ ધનજીભાઈ સ્વર્ગવાસી થયા ચૈત્ર વદ ૧૪.

મુંબઈ—શાં 'હોટાલાલ ત્રીભોવનદાસના પુત્ર બાઈ મનહરલાલ સ્વર્ગવાસી થયા ચૈત્ર શુદ્ધ ૧૫.

મુંબઈ—બોરાદના ગ્હીય મહેતા મણીલાલ માનચંદ આટાવાળા સ્વર્ગવાસી થયા ચૈત્ર વદ ૧.

ભાવનગર—મોવાણી રાખચંદભાઈ વિઠ્ઠલદાસના જુદા માતૃથી સ્વર્ગવાસી થયા ચૈત્ર વદ ૪.

મુંબઈ—શ્રીયુત ગીધરલાલ ગોવિંદજી મહેતા મસ્તક શાસ્ત્રીનાં ધર્મપત્ની સૌ. દેવકુંવરબાઈ ટંકારા (મોરખી થઇ) મુકામે સ્વર્ગવાસી થયા ચૈત્ર શુદ્ધ ૯.

વડવાણ શહેર—પરી. શીવલાલ હરજીવનદાસ કુંકે ખિમારીમાં સ્વર્ગવાસી થયા.

વડવાણ કેમ્પ—વડીલ કાળીદાસ દેવશી વોરાના માતૃથી જુદાવરથાએ સ્વર્ગવાસી થયા.

ધ્રાંગધ્રા—પારેખ દામોદરદાસ મનોદાસ પ્રતાપગઢ કામદાર હાટું દેલથી સ્વર્ગવાસી થયા ચૈત્ર શુદ્ધ ૧૧.

પરમાત્મા સ્વર્ગરથોના આત્માને શાંતિ-અર્પો.

આભાર દર્શન.

૨૨ મી ફેબ્રુઆરીના "કચ્છ" સાહિત્ય પર મુખ્યમંત્રી રેડીયો દ્વારા વાર્તાલાપ કરવા બેઠક, મુખર્ષી, અમદાવાદ, વડોદરા, કલકત્તા, રાજકોટ, ભાવનગર, લાહી, તેમજ કચ્છના વિભાગોમાંથી મિત્રો, સ્નેહીઓ અને યુવક મંડળોએ મને અભિનંદનના થોક બંધ પત્રો, પાઠ-વેલ છે. તેઓ સૌના જુદા જુદા પત્રો દ્વારા આભાર માની શક્યો નથી. એટલે આથી એ સૌ શુભેચ્છકોનો આભાર માની લઉં છું. હરમુખરાય ગોરશનદાસ માંડલીયા.

શ્રી કાઠિયાવાડ મોઢ વણિક વિદ્યાર્થી ભવનને મળેલી ભેટો.

૭) શ્રી પ્રાંગના મોઢ મહાજન પારી. લગ્ના પારસીના તક હ. દોશી ગીરધરભાઈ વીરવાળ હથ.

૫-૦-૦ શ્રી રાજકોટવાળા મણીભાઈ બેચરભાઈ કચરાભાઈ તરફના.

૨-૦-૦ શ્રી દળવદવાળા ગાંધી દેવચંદ જનલાલ તરફના.

૫) શ્રી રાજકોટવાળા વડોદરીયા તલકરીભાઈ પરશોત્તમના પુત્ર મણીભાઈના લગ્ન પ્રસંગે

૩-૦-૦ શ્રી બરવાળાવાળા શાહ રમણલાલ સુનીલાલ તરફથી ઔષધનાં ઉપયોગ માટે.

શ્રી જસદણવાળા પારેયા જમનાદાસ વિઠ્ઠલદાસ તરફથી દેથી ગોળ મણુ બે મેટ મળ્યા છે.

ડાહ્યાલાલ ભાઈચંદ વોરા

દુજલાલ ગોડળદાસ વોરા

આ. સેક્ટરીઓ.

શેઠ વાઘજી લક્ષ્મીદાસ તથા શેઠ ગોવિંદજી જઠાભાઈ મોઢ

વણિક વિદ્યાર્થી ભુવન-રાજકોટને મળેલ ભેટની પહેાંચ.

૫) શ્રી જગન્નાથ કરશનદાસ જોડીનારવાળા તરફથી તેમના પુત્રી બેન બેનકુવરના લગ્નપ્રસંગે

૨૨/૧/૦૧ સનખડિયા ભાઈશ્રી બચુલાલ નાગરદાસ તરફથી સંસ્થામાં અપાયેલ જમણના.

જયસુખલાલ શાહ સંમુખી.

"મોઢ મહોદય"ને રૂ. બે કે તેથી વધુ લગ્નજમ મોકલનારની પહેાંચ

૨૧) રા. વી. એમ. મહેતા માંડલે

૨) રા. ગોડળદાસ મોઢનલાલ વોરા ભાવનગર

૨) " ભાઈલાલ નરોત્તમદાસ ધોરાજી

૨) " શાંતિલાલ બેચરભાઈ મુખર્ષી

વ્યવસ્થાપક

શ્રી માતંગી ઉર્ફે મોઢેશ્વરી દેવસ્થાન સંસ્થામાં નીચે મુજબ

ગૃહસ્થોએ મદદ કરી છે.

૫૧) બહેન કુંજબાળા નટવરદાસ

(૫૧) રા. રા. જયજીલાલ મુખર્ષી, ડાકવાળા

૫૧) રા. રા. પ્રાણજીવન ગીરધરલાલ ગાંધી

૫૧) રા. રા. નરસિંહલાલ મણીલાસ મોઢી

૫૧) રા. રા. નારજીવંદર જયજીરામ શાસ્ત્રી

૫૧) રા. રા. દારકાદાસ ન્હાસચંદ ગાંધી

૫૧) રા. રા. ગોપાળદાસ પુરુષોત્તમદાસ પરીખ

રૂ. ૪૦૭ તા. ૩૧-૩-૪૦ સુધીમાં આળ્યા છે.

મોઢ જ્ઞાતિમાં નવજીવન ગ્રેરી તેનો ઉત્કર્ષ કરવાના ઉદ્દેશથી પ્રગટ થતું માસિક

વર્ષ	વિષયાનુક્રમ			અંક
૨૩	૩૦૧ કાળીનું તાંડવ નૃત્ય	૬
અશાક	૩૦૨ પ્રભુ પ્રાર્થના	લુસાક
૧૯૬૬	૩૦૨ પહેલોત્ર	૧૬૪૦
	૩૦૩ તંત્રીસ્થાનેથી ।	
	૩૦૪ સાંતિ	
	૩૦૬ રાત્ર અને પ્રભાતે પ્રર્થ	
	૩૧૩ શેષર શ્રી. મધુરદાસ ત્રીમજીનો કૃપ પરિચય	
	૩૧૪ શાશ્વતી સાચી આદત-સાચી સજિ	
	૩૧૭ રમુજી દુચ્છા	
	૩૧૮ મોધી મહેફિલ ।	
	૩૨૧ નેત્રી વસ્ત્રવાત જાને ખાલો	
	૩૨૩ પ્રભુ પ્રયે	
	૩૨૫ "મોઢ ભજવિ"ની સુધુષિ	
	૩૨૭ શ્રી. મોહનલાલ પારેખનો નિર્દોષ છટકાવો	
	૩૨૬ જ્ઞાતિ સમાચાર	

સંચાલક અને પ્રગટ કરનાર

પારી. લીખાલાલ ગોપાળદે—ભાવનગર.

દ્રવ્યસંચાલક:-

છગિલદાસ અમીચંદ દેશાઈ.
ભાવનગર.

વ્યવસ્થાપક:-

ગોવિંદનદાર અમીચંદ મણિયાર.
ભાવનગર.

પાર્શ્વિક સવાળમ પોષ્ટ સહિત રૂ. ૧-૧૩-૦ વી. પી. ખર્ચ જાણે

“ મોઢ મહોદય ” માસિક કમિટીના સભ્યો

પ્રમુખ—	(૧) સર પરશોતમદાસ ઠાકોરદાસ સી. આર્ટ. ઈ. નાઇટ.	મુખ્ય
ઉપપ્રમુખ {	(૧) શેઠ હરજીવનદાસ મોદનજી	ચોરવા
	(૨) શેઠ વાધજીભાઈ લક્ષ્મીદાસ	મુખ્ય
સેક્રેટરી—	(૧) પારી. બીખાભાઈ ગોપાળજી	ભાવનગર
સભ્યો {	(૧) શેઠ ઠાકોરદાસ ગુલાબદાસ ઝરીવાળા	સુરત
	(૨) શ્રીયુત હિમેશ્વર પુરુષોત્તમદાસ મણિયાર બી. એ. એલ.એલ.બી.	અમદાવાદ
	(૩) શેઠ સુખલાલ ઝવેરભાઈ	ભાવનગર
	(૪) શ્રીયુત ઠાકોરદાસ પરમાજીદાસ દેસાઈ	મદ્રાસ
આડીટર્સ {	(૧) પરી ચાંતિલાલ પ્રાણજીવનદાસ બી. એ.	ભાવનગર
	(૨) ગાંધી મુળજીભાઈ નારજી	

ઉત્તમ પુસ્તકો

પુસ્તક	લેખક	કિંમત
૧ જગતસાંદં નીટક	સ્વ. ખાલુભાઈ કદાનદાસ જી. પી.	૧-૦-૦
૨ શેઠ કે ચપતાન.	શ્રીયુત ગોપાળજી ઓધવજી	૦-૮-૦
૩ કુંબેલેયું.	શ્રીયુત વલ્લભજી ભાણજી કવિ	૧-૪-૦
૪ જીવન ન્યોતિ	"	૧-૪-૦
૫ ભાવનાના ભરત.	"	૧-૦-૦
૬ સ્ત્રી બોધિની (આવૃત્તિ બીજી)	"	૦-૮-૦
૭ દંપતિ વિદ્યા વિનોદ	"	૦-૮-૦
૮ ભારત કીર્તન.	"	૦-૪-૦
૯ માનસનાં મોતી. ભાગ ૧ થી	"	૦-૭-૦
૧૦ માનસનાં મોતી ભાગ ૩ ને	"	૦-૭-૦
૧૧ માનસનાં મોતી ભાગ ૪ થી	"	૦-૧૦-૦
૧૨ અંતરની ભિર્મિઓ	"	૦-૧૨-૦
૧૩ શ્રી પુણિતરત્ન તરંગિણી.	"	૦-૩-૦
૧૪ પ્રેમનાં પુષ્પો	"	૦-૮-૦
૧૫ વલ્લભ ભગ્નમાળા	"	૦-૮-૦
૧૬ સદ્બોધ સરિતા	શ્રીયુત ગોપાળજી ઓધવજી	૧-૦-૦
૧૭ શ્રી ગીતા જ્ઞાન	શ્રીયુત પુરુષોત્તમ ભાણજી પરીખ	૦-૧૦-૦

પોસ્ટેજ ભુકું: પણ સેટ મંગાવનારને પોસ્ટેજ ફ્રી.

લખો:—વ્યવસ્થાપક “મોઢ મહોદય” ભાવનગર.

ભાવનગર—શ્રી સરસ્વતી છાપખાનામાં પોસ્ટેજ ચાલિલાલ ડાહ્યાલાલે આ માસિકના સંચાલક મારે
છાપું અને સંચાલકે મોઢ મહોદય બોક્સ, ભાવનગરથી પ્રગટ થયું.

“મોઢ મહોદય”ના મુરખી, આશ્રયદાતા અને લાઈફ મેમ્બરો.

મુરખી

૧ સર પરશોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ નાઇટ	૮ શેઠ લક્ષ્મીદાસ તેમીદાસ	મુંબઈ
સી. આઈ. ઈ. મુંબઈ	૯ શ્રીયુત પરી. છોટાદાસ દરગોવિંદદાસ મદાસ	
૨ શેઠ વાધજીભાઈ લક્ષ્મીદાસ	૧૦ શેઠ ગોવિંદજી જીદાભાઈ ચોરવાડવાળા મુંબઈ	
૩ શેઠ વનમાળી વિરજી	૧૧ શ્રી કલકત્તા મોઢ હિતેજક મંડળ કલકત્તા	
૪ શે. હરજીવનદાસ મોહનજી કાપડીયા ચોરવાડ	૧૨ શેઠ ઠાકોરદાસ ગુલાબદાસ ઝરીવાળા સુરત	
૫ દેશાઈ પરમાણુદાસ જગજીવનદાસ	૧૩ મં. સ્વ. મણિઅદેન તે શા. જગવાનદાસ	
હા. રા.-દામોદરદાસ ભાવનગર	નરભેરામ ખાનદેશવાળાના વિધવા	,,
૬ શેઠ નાનાલાલ મંજારામ	૧૪ શેઠ મુખલાલ ઝવેરભાઈ	ભાવનગર
૭ શેઠ જીવરાજ મકનદાસ કુંડલાવાળા	૧૫ શ્રીયુત નારાયણદાસ ગીરધરદાસ	મદાસ

આશ્રયદાતા

૧ સર સુનીલાલ વિજયજીવણદાસ	મુંબઈ	૧૨ શેઠ કનૈયાલાલ પુરષોત્તમદાસ	પુના
૨ શેઠ હરીલાલ જગનાથ	ખંભાત	૧૩ શેઠ બીખાભાઈ પરભુદાસ પરી.	
૩ શેઠ કરસનદાસ જગવાનદાસ	મુંબઈ	ભાવનગરવાળા મંગલોર (એસ. કે.)	
૪ પારેખ આણુંદજી ગોપાલજી	ભાવનગર	૧૪ પરી. ગોપાળજી મુળજીભાઈ	ભાવનગર
૫ પરી. ગોવિંદજી કલ્યાણજી	મોટાદ	૧૫ મણિપાર નરસીદાસ લલ્લુભાઈ	
૬ શેઠ જસરાજ મુળજીભાઈ		હા. રા. કેશવલાલ	ભાવનગર
હા. શેઠ માણેકલાલભાઈ	મુંબઈ	૧૬ સ્વ. શેઠ લક્ષ્મીદાસ જગવાનજી સાકરવાળા	
૭ રાજા બ. જગવાનદાસ હરીદાસ		હા. તેમના ધર્મપત્ની કર્ણાવળાઈ	મુંબઈ
એન્ડ સન્સ	હૈદરાબાદ	૧૭ શેઠ ચંદ્રકાંત મોતીલાલ જગાભાઈવાળા	
૮ શ્રીયુત હરિદાસ માણેકચંદ ઠાકરી કરાંચી			અમદાવાદ
૯ શેઠ છોટાલાલ એશવજી	પોરબંદર	૧૮ શેઠ મણીલાલ હેમચંદ	અમદાવાદ
૧૦ શેઠ પોપટલાલ માણેકચંદ		૧૯ શેઠ હરકીસનદાસ જગજીવનદાસ	અંકલેશ્વર
હા. શેઠ કેશવલાલભાઈ	જમનનગર	૨૦ શેઠ ધરમદાસ શામળદાસ પરભુદાસ	મુંબઈ
૧૧ શ્રી ચતુરજી જગવાનજી મોઢી ઝાલંબો			

લાઈફ મેમ્બર

૧ પારી. અમૃતલાલ મોતીલાલ બી. એ. એલ.	૬ શેઠ જગનલાલ પિતાંબરદાસ	મુંબઈ
એલ. બી. હા. ભોગીલાલ અમૃતલાલ રાજકોટ	૭ ઈ. બ. ગોવિંદદાસ ચતુર્થજીદાસ	મદાસ
૨ રા. હીમતલાલ નાગજીભાઈ વેરા	૮ મેસર્સ કેશવલાલ એન્ડ કું.	મદાસ
૩ રા. અચરતંલાલ દલસુખરામ જસ અમદાવાદ	૯ પારેખ જીવરાજ ગોપાલજી	સિંગાપોર
૪ રા. ઠાકોરલાલ હરકીસનદાસ	૧૦ શેઠ લાલદાસ ગોવિંદદાસ	મદાસ
૫ રા. હીરાલાલ લક્ષ્મીચંદ મણિપાર વડોદરા	૧૧ ડા. નારણદાસ મોતીરામ	સુરત

- ૧૨ શા. ભગવાનદાસ હરજીવનદાસ
સુરતવાળા-મુંબઈ
- ૧૩ શેઠ લક્ષ્મીભાઈ જમનાદાસ અમરેલી
- ૧૪ રા. કાળીદાસ હરીદાસ વેરાવળ
- ૧૫ શેઠ કાકરશી પ્રેમજી કાઠીનારવાળા
હા. શેઠ ગીરધરલાલ મુંબઈ
- ૧૬ રાવસાહેબ પુરૂષોત્તમદાસ દેવજીભાઈ
મણિયાર જામનગર
- ૧૭ શા. ગોવિંદજી કાળીદાસ જોરાસા-
ગીરવાળા એડીસાખાખા
- ૧૮ શા. વલ્લભદાસ ભગવાનદાસ ,
- ૧૯ શ્રી નાનાલાલ મોતીચંદ હ. શ્રી ભોગીલાલ
મુંબઈ
- ૨૦ મણિયાર હરજીવનદાસ જેઠાલાલ
હ. શ્રી માણેકલાલ ,
- ૨૧ શેઠ દેવકરજી નાનજી હ. શેઠ સુનીલાલ ,
- ૨૨ શેઠ વીજ્ઞાનજીદાસ હરગોવિંદદાસ મૂળજી,,
- ૨૩ રા. દુર્લભદાસ નેમચંદ એડીસાખાખા
- ૨૪ રા. મોહનલાલ એધવજી વઝીલ અમરેલી
- ૨૫ રા. નટવરલાલ ગોરધનદાસ જગજીવનદાસ
રંગુન
- ૨૬ રા. ગોરધનદાસ પ્રાણુલાલ મુંબઈ
- ૨૭ શેઠ નારજીદાસ મથુરાદાસ હ. મનોરદાસ ,
- ૨૮ મહેતા દયારામ લક્ષુભાઈ
હા. મહેતા જટારાંકર દયારામ કલકત્તા
- ૨૯ શેઠ હિરાલાલ ભગવાનજી નયુભાઈજામનગર
- ૩૦ શેઠ હરિલાલ ગોવિંદજી માધાણી મુંબઈ
- ૩૧ દોશી હિરાલાલ ગોડળદાસ ,
- ૩૨ શ્રી માણેકચંદ તારાચંદ અડાલજી
સાહેબ વડોદરા
- ૩૩ રા. કનૈયાલાલ નાનાભાઈ રંગુન
- ૩૪ દેશાઈ વિઠ્ઠલદાસ લાલજી બાવનગરવાળા
હ. દેશાઈ પ્રાણજીવનદાસ કરાચી
- ૩૫ રા. અભેચંદ અમૃતલાલ ટોંગાટ (આફ્રિકા)
- ૩૬ રા. પુષોત્તમ ગીરધરદાસ મુંબઈ (આફ્રિકા)
- ૩૭ રા. હીમતલાલ બાપુલાલ પરીખ કરાચી
- ૩૮ શેઠ જેઠાલાલ સુનીલાલચીકમજીમેતા કલકત્તા
- ૩૯ રા. દામોદરદાસ હીરાચંદ હ. રા. આત્મારામ
દામોદરદાસ વેરા લાવનગરવાળા લીંગડી
- ૪૦ શા. નરોત્તમદાસ પ્રેમચંદ
પ્રભાસ પાટણવાળા પુના
- ૪૧ શેઠ દરશનદાસ મોતીચંદ
હ. અમૃતલાલ જમનાદાસ દોવ
- ૪૨ રા. રમણલાલ છોટાલાલ મઝમુદાર ભરૂચ
- ૪૩ શ્રીધુત ઉમેદલાલ પુરૂષોત્તમદાસ મણિયાર
બી. એ. એલ. એલ. બી. અમદાવાદ
- ૪૪ શેઠ નાનચંદ પ્રેમચંદ ,
- ૪૫ પરી. શાંતિલાલ ગોરધનદાસ ,
- ૪૬ શ્રીધુત તુલસીદાસ જસરાજ
બી. એ. એલ. એલ. બી. ,
- ૪૭ શેઠ બાલાભાઈ હરીલાલ ,
- ૪૮ રા. પોપટલાલ જગજીવનદાસ કરાચી
- ૪૯ , નંદલાલ ટી. મણિયાર ,
- ૫૦ , ડો. નરોત્તમદાસ વલ્લભદાસ ,
- ૫૧ , ડો. કાલીદાસ હરખચંદ શાહ ,
- ૫૨ , શેઠ મણીલાલ મોહનલાલ ,
- ૫૩ , રીવલાલ રામજી વઝીલ-મોડી-કચ્છ
- ૫૪ , શેઠ નરસિંહલાલ લક્ષુભાઈ અમદાવાદ
- ૫૫ મં. રવ. દેવજી પુરૂષોત્તમદાસ
હ. શેઠ ગોપાળદાસ ,
- ૫૬ પરી. ભોગીલાલ નરોત્તમદાસ બાવનગરવાળા,,
- ૫૭ શેઠ રતનલાલ લક્ષુભાઈ અમદાવાદ
- ૫૮ શેઠ રમણલાલ લક્ષુભાઈ અમદાવાદ
- ૫૯ શ્રી ભગવાનજી દેવજીભાઈ મણિયાર
હા. ભાઈ મોતીલાલ ભગવાનજી જામનગર
- ૬૦ , ચીમનલાલ પ્રાણજીવનદાસ દલાલ-મુંબઈ
- ૬૧ મહેતા ઝવેરચંદ નારજીદાસ કલકત્તા

મોઢ મહોદય

વર્ષ ૨૩ મુ.]

અશાઢ : ૧૯૮૬ :: જુલાઈ : ૧૯૪૦

[અંક ૬ મો

કાળીનું તાંડવ નૃત્ય

દુનીઆની શક્તિ, માણસ જાતની
શક્તિ તો પાર વગરની વધી છે,
પણ એનાં પ્રમાણમાં સજ્જનતા વધી
નથી. શક્તિનું સામ્રાજ્ય ફેલાયું છે,
પણ શક્તિનો શિવ સાથે મંગળ
વિવાહ થયો નથી એટલે આજની
દુનીઆ મુંઝાય છે.

જ્યારે શિવનો અવતાર થશે
અને શક્તિ પોતાનું સર્વસ્વ શિવને
ચરણે અર્પણ કરશે ત્યારે નવી
સંસ્કૃતિનો કુમાર સંભવ થશે.
અત્યારે દુનીઆમાં શિવનું નહિ
પણ કાલી માતાનું તાંડવ નૃત્ય
ચાલી રહ્યું છે અને શિવ એના
પગતળે કચરાઈ રહ્યા છે.

કાકા કાલેલકર.

પ્રભુ પ્રાર્થના

સમય સત્વર જાય છે વહો,
જીવન શેષ વિશેષ સુધારજો;
લક્ષિત ને લજનમાં રમ્યો રહું,
બંધનો બળવાન બની તબુ. ૧

યાચના કરવી પડે નહીં,
અન્યને નમતું ગમે નહિ;
નમતું નિજ નાથને સદા,
સહી લેવી હૃદયની સજા. ૨

રાખજો મુજ ટેક હે પ્રભુ,
વિસરજો મમ દોષ સદૈય તું;
રક્ષજો વિ ક રાજ કાળથી,
આપજો અભય શોધ પ્રેમથી. ૩

ગજને જૂડથી તારો,
પ્રભુએ પ્રાર્થના પછી;
પ્રતાપના તાપને જોઈ,
હરિ તું આવજો હવે. ૪

પ્રતાપરાય હરિલાલ બારદાજી.

પ હે ર ગી ર

સૂરી રાત હું જાગ્યો છું. નિંદરનો ભાર હવે મારાં નાભુક પોપચાં નથી સંભાળી શકતાં. રાત્રિભર પહેરો લરી લરી મારું શરીર નરમ થઈ ગયું છે અને અંધકારમાં હાથની બધી શક્તિ એકત્ર કરી જોયા કર્યું છે તેથી મારી આંખો થાકી ગઈ છે.

આ ભારે કિંમતી જાગતાનો રક્ષણભાર મારી ઉપર હતો અને એ સફળતા પૂર્વક પૂરો કર્યાનું મને અભિમાન અને હર્ષ જાન્યો છે.

હવે સારો સંસાર જાગ્યો છે. ન કયાંય અંધારું છે કે નથી કદિં ચોર-ખોરનો ડર. ઝીણામાં ઝીણા અવાજને પણ સાંભળવા આખી રાત મારા કાન જાગતા રહ્યા છે અને હવે તો તે પણ છેક એવા સુસ્ત જાગી ગયા છે કે સારા સંસારનો કોલાહલ પણ તેને ચોંકાવી નથી શકતો.

હવે હું સુખપૂર્વક સૂતાનો!

ગિરીશ

તં ત્રી સ્થા ને થી !

યુવકોને ધડાફાટ—યુવકો એટલે ગૃહ, કુટુંબ, જ્ઞાતિ, સમાજ અને સારા ચે' દેશની ઉજ્જવળ આશા. આ હિસાબે યુવકો ઉપરની જવાબદારી જરાયે ઓછી ન ગણાય. જવાબદારીનાં પ્રમાણમાં જોખમ પણ એટલું જ એટલું પડે. જોખમ એટલા માટે શારીરિક બળ, બુદ્ધિવિકાસ અને હૃદયની શ્રેષ્ઠતાની ખાસ જરૂર છે.

યુવકો શરીરે હૃદયુષ્ઠ હોય અને ગમે તેવા શારીરિક શ્રમથી ન કટાણે તેમ હોય, પણ જો તેમની મગજશક્તિ સારી રીતે ખીલેલી ન હોય અને ખરી ડેજવણીથી તેઓ વંચિત હોય તો આંટી-ધુંટીવાળી અનેક બાબતોને તેમનાથી ઉકેલ થયો ન સંભવે. તેઓ શરીરે સશક્ત હોય અને અભ્યાસમાં ગહુ આગળ વધેલા હોઈ, સારી મગજશક્તિ પણ ધરાવતા હોય, છતાં જો તેમનામાં હૃદયની શ્રેષ્ઠતાની ખામી હશે તો તેઓ પોતાનાં એ બાબતોને શારીરિક તેમજ બુદ્ધિ બળની ધારી અસર ઉત્પન્ન કરવા શક્તિમાન નહિ બને. ગમે તેવો સારો બુદ્ધિવિકાસ અને હૃદયની શ્રેષ્ઠતા હોવા છતાં, જો તેઓ શરીરે માયકાંગલા જેવા હશે અને બેઠા ત્યાંથી ઉભા થવામાં મહા-મુશ્કેલી અનુભવતા હશે તો તેઓ તેમના બુદ્ધિવિકાસ અને હૃદયની શ્રેષ્ઠતાની ધારી છાપ પાડવા દુષ્કેમ નહિ નિવડે. કહેવાની મતલબ એ કે ઉપર જણાવી તે

ત્રણ બાબતો ઉપર યુવકોએ પૂરતું લક્ષ આપવાનું છે અને તે સંપડાવવાને હર હમેશ ઉત્સુક રહેવાનું છે.

શારીરિક બળનો ઉપયોગ આત્મ-રક્ષણમાં અને અશક્ત લોકોને રજાકાંડો દુષ્ટોને દબાવવામાં કરાય. અશક્તને ધમકાવીને તેમની પાસેથી તેમની માલિકીની વસ્તુઓ તફાવવામાં વપરાતું શારીરિક બળ રાક્ષસી અને કલંક લગાડનારું સમજવું. અશક્તને ધમકાવનાર અને તેમને ત્રાસ આપનાર શારીરિક બળવાળાઓ એટલું તો અવશ્ય સમજે કે તેઓ પણ તેમનાથી વધારે સશક્ત પાસે અસક્ત જેવા જ ગણાય અને કાળે કરીને તેમને પણ તેઓની ધમકી અને બળજબાનીના ભોગ થયા વિના છુટકો નથી.

બુદ્ધિવિકાસ જડતા દૂર કરવા માટે છે, પણ આજકાલના બુદ્ધિવાળા ગણાતાનો મોટો ભાગ, 'મારો કહ્યો ખરો' એ જાતની જડતામાં એટલો બધો જ કડાએલો છે કે બુદ્ધિવિકાસ જડતા વધારે છે કે ઘટાડે છે એ વિષે ઘડીકભર શંકાશીલ થઈ જવાય તેવું છે.

વાદથી ખરું જોતાં વસ્તુ વણસવા-બગડવાને બદલે વિમળ થવી જોઈએ. આ હિસાબે વાદની જરૂર છે. વાદ તો ચાળણી જેવો ગણાય. જેમ ચાળણી ખરી વસ્તુ અફણ કરી કચરો બહાર કાઢી નાખે તેમ વાદથી પણ હરકોઈ

વસ્તુના લાભાલાભ નક્કી કરાય અને જે બાબત વિશેષ લાભદાયી હોય તે ગ્રહણ કરાય વિતંડાવાદ એટલે નક્કી થતી અમુક બાબત ઉપરનો વિવાદ વધાર્યા કરવો, તૂટિ જવાય ત્યાંસુધી તાણાતાણ કર્યા કરવી અને પોતાની માન્યતા સર્વાનુમતિથી અથવા બહુમતિથી ખોટી ઠરાવાય છતાં, તેણે વળગ્યા રહેવું. સારીયે દુનિયાનો મોટો ભાગ આવાજ નક્કીવાદમાં જકડાયેલો છે.

હૃદયની શ્રેષ્ઠતા એકદમ ઘડી ઘડતી નથી. સશક્ત અને કેળવાયેલ ગણાતા ઘણાં જણાં હૃદયની શ્રેષ્ઠતાની બાબતમાં પૂરેપૂરાં ઉણાં માલમ પડે છે, જ્યારે નિર્ણય અને ધીનકેળવાયેલ વર્ગમાં હૃદય શ્રેષ્ઠતાની ઠીક ઠીક અથવા સારી ઝાંખી ઘણીવાર માલમ પડે છે. આનું કારણ એજ કે હૃદયની શ્રેષ્ઠતાનો સુખ્ય આધાર સંસ્કારો ઉપર છે.

જન્મથી દરેક જણ સાથે તેનાં અનેક જન્મનાં સંસ્કારો જકડાયેલા હોઈ, હૃદય શ્રેષ્ઠતાની બાબતમાં વિચિત્ર દરેક જ્યાં ત્યાં માલમ પડે છે. છતાં પણ 'ચાર ચાર ગાઉ ચાલતાં લાંબો પંથ કપાય' એ ન્યાયે દરેકે દરેક જણે હૃદયની શ્રેષ્ઠતા સંપડાવવા પૂરા પ્રયત્નશીલ બનવું જોઈએ.

હૃદયની શ્રેષ્ઠતાનું નામજ સાચી સંસ્કૃતિ. આ ભતની સંસ્કૃતિના અભાવથી અત્યારે દુનીયાભરમાં ઉચ્ચ પાયાલ, ખુના મરડી, મારફાડ, તરતોફાન, હુલસક, ભનભાલની જોખમભરેલી રિયતિ અને સતત માનસિક વ્યગ્રતા વગેરે ઠેલીરીતે

અને કેટલાં પ્રમાણમાં પ્રસરી રહ્યાં છે એ તો સૌના અનુભવની વાત છે.

આમ છતાં, જમાનો કુદકે અને ભુરકે આગળ વધતો જાય છે એ ભતની બડાઈમાંથી દુનીયા હાથ ઠાઠતી નથી. સાચી સંસ્કૃતિ વગરનો સુધારો કેવો નાશકારક થઈ પડે છે તે વિષે અત્યારની ડામાડોળ પરિસ્થિતિ ખાસ પુરાવા રૂપ છે.

જો યુવકો આગળ પડી સાચા સુધારા કરવા કરાવા માગતા હોય તો તેમણે શારીરિક બળ, બુદ્ધિવિકાસ અને હૃદયની શ્રેષ્ઠતા એ ત્રણે બાબતોને સારાં પ્રમાણમાં પ્રાપ્ત કરવી જોઈએ. ત્રણમાંથી એક પણ બાબતની અવગણના કરી શકાય તેવું નથી. હૃદયશ્રેષ્ઠતાની તો ખાસ જરૂર છે, તે વગર શારીરિક બળ અને બુદ્ધિવિકાસનો યથાર્થ સદુપયોગ થતો જરૂર અટકે.

વળી યુવકો જે જે બાબતોમાં માથું મારવા માગતા હોય તે તે બાબતોનો તેમણે પૂરતો અભ્યાસ કરવો જોઈએ. પુસ્તકનાં પોપટીયાં જ્ઞાન અને વ્યવહારિક અનુભવ વચ્ચે ઉત્તર દક્ષિણનો ફરક છે. આ હિસાબે જે જુની પ્રથા સમાજમાંથી દૂર કરવાની હોય તેના ગેરલાભો જનતાનાં માનસ ઉપર શાંત સમજાવટથી ઠંસાવવા જોઈએ અને નવી પ્રથા હાબલ કરવી હોય તેના લાભો પ્રથમ જનતાને ગળે ઉતારવા જોઈએ.

જો ધીરજ અને શાંતિપૂર્વક આ પ્રમાણે કરાય તો આજકાલ યુવકો ઉપર ઉચ્છ્રંખલતા તથા અધિરાગનો જે આક્ષેપ કરાય છે તે તદ્દન નાણું ધાય અને વડીતો

અને યુવકોનાં સુંદર સુમેળ અને સંગઠનથી હાનિકારક સિવાજને તિલાંજલી અપાય અને સમયોચિત સુધારાને અવશ્ય અપનાવાય.

યુવકોમાં જુસ્સો હોય છે. તેઓ યાંત્રી કામ કરવા હરહંમેશ તૈયાર હોય છે. કાર્ય કરવાની તેમનામાં ખરી ધગશ હોય છે. યુવકો માટે જે કરવું આવશ્યક છે તે એજ કે જે જાતના સુધારા તેઓ દાખલ કરવા માગતા હોય તે વિષેની પુરતી માહિતી પ્રાપ્ત કરી તથા તેના વ્યાવહારિક ઉકેલોના પુરતો વિચાર કરી, તેમણે સક્રિય હિલચાત શરૂ કરવી જોઈએ, મિત્ર્યા ધાંધલ અને ધમાલગી અદેશ ઉત્પન્ન થાય છે અને ઇચ્છિત મુલાકાત પાર પડતી નથી.

નીચેનું દષ્ટાંત યુવકોને માર્ગદર્શક થઈ પડે તેવું છે. યુવકો તે વાંચે, વિચારે અને જાહેર પ્રવૃત્તિઓ માટે પોતાની જાતને પ્રથમ કેવી રીતે તૈયાર કરવાની જરૂર છે તે વિષેનો તેમાંથી ધડો લે.

શીસના મુખ્ય શહેર એથન્સમાં એક યુવક હતો. તેને એથન્સના લોકો સમક્ષ અવાર નવાર બાધણું કરવાની છાદ લાગી હતી. તેનાં બાધણાંમાં કશો યે મેળ ન હતો. તે જેમ આવે તેમ ભરડતો. તેના સંબંધીઓ તથા મિત્રો તેને ઘણીયે વાર સ્ટેજ ઉપરથી પકડીને નીચે ઉતારતા અને બકવાદ કરતો અટકાવતા; પણ તે યુવક ગમે તેવી હાંસિ અને અટકાયત છતાં; પોતાની ટેવ છોડતો નહિ જાહેરમાં ગમે તે કંઈક બોલવું અને પ્રજાનું લક્ષ પોતાની તરફ ખેંચવું એ જાતની તેની આકાંક્ષા હતી.

તરવેત્તા સોક્રેટીસને આ યુવકને મેળ થયો. તેણે તે યુવકને બાંધછોડદારા તેની ત્રુટિઓનું ઠેવીરીતે જ્ઞાન કરાવ્યું તે નીચેના સંવાદ ઉપરથી સમજાશે.

સોક્રેટીસ—હાઈ, તું જાહેર પ્રવૃત્તિમાં અગ્રમાગ લેવા માગે છે કે કેમ ?

યુવક—ખરેખર, એમજ.

સો—જનતામાં જો ઉચ્ચસ્થાન હોય તો તેજ છે કે અગ્રસ્થાને આવી જનતાને આગળ અને આગળ દોરવી. જો તું આ હેતુ પુરો પાડે તો તું ઈચ્છે તે કરી શકે, તારા મિત્રોની સેવા કરી શકે, તારા કુટુંબને ઉન્નત બનાવે, તારા દેશની શક્તિ વધારે અને શહેરમાં તો શું પણ સારાંયે દેશમાં પ્રખ્યાત થઈ શકે.

સોક્રેટીસે ઉપર પ્રમાણે કહ્યું એટલે યુવક શાંતિપૂર્વક તેને સાંભળવા લાગ્યો. પછી સોક્રેટીસે આગળ ચલાવ્યું.

સોક્રેટીસ—અલબત્ત, શહેરીઓ તને માન આપના થાય તે માટે તારે શહેરનું હિત સાધવું જોઈએ. ખરેખર ?

યુવક—ખરેખર, એમજ.

સો—હાઈ, તું એકદમ અધીરો ન થઈશ અને તારી શક્તિની એકદમ જોઈએ તે કરતાં વધારે કિંમત ન આંડીશ. મહેરબાની કરી મને કહે કે તું કઈ જાબતમાં શહેરની આબાદી વધારી શકે તેમ છે ?

યુવક જરા વિચાર કરવા થોડો, પણ તે કશો ઉત્તર ન આપી શક્યો. પછી સોક્રેટીસે આગળ ચલાવ્યું.

સો—જો તું તારા મિત્રોનું જાણું કરવા

મર્યાદા હો તો તેમની આર્થિક વિટ-
બણા જે રીતે દૂર થાય તે જાતના
પ્રયાસ તું કર. તેવીજ રીતે શહેરનું
હિત સાધવામાં, શહેર કેવી રીતે વિશેષ
સમૃદ્ધ બને તે માટે પ્રયાસ તારે કરવા
જોઈએ.

યુવક—ખરેખર, એમજ.

સો—તો પછી તારે શહેરની મહે-
સુલ વધે તે માટેની યોજના કરવી પડે.

યુવક—હા, એમજ.

સો—તો પછી મને કહે કે અત્યારે
મહેસુલ કેટલી આવે છે અને ચેમાંથી
આવે છે; મહેસુલની આવક ઓછી હોય
તો તે વધારવાને શા ઉપાય લેવા તે
મને જણાવ.

યુવક—આ જાણત એવી છે કે જે
વિષે મેં કદિ વિચાર કર્યો નથી.

સો—મલે, ફિકર નહિ તું મને
હવે એ કહે કે શહેર નિમિત્તે શો શો
ખર્ચ કરાય છે? કારણકે તે જાણવાથી
ખોટે માર્ગે જે જે રકમ વેડફાતી હશે
તે ઘટાડવાના ઉપાય લઈ શકાશે.

યુવક—આ જાણત ઉપર પણ મેં
હજી સુધી કશું લક્ષ આપ્યું નથી.

સો—વારૂ, મુંઝાઈશ નહિ. શહેરને
સમૃદ્ધ બનાવવાની જાણતને આપણે લડી-
બેર મોકુફ રાખીએ, કારણકે આવક
જાવકની માહિતી વગર કોઈપણ જણ આ
જાણતમાં માથુ મારી શકે નહિ.

યુવક અસુક વખત સુધી આલોજ
બની ગયો. તે પોતાની જાતને સંપૂર્ણ
માની બેઠો હતો. અત્યાર સુધી તે એમજ

ધારતો કે તે દિવાનપદને શોભાવે તેવો
છે. તેણે એકદમ નમતું ન આપ્યું પણ
જણાવ્યું.

યુ—મલા સાહેબ, શહેરને સમૃદ્ધ
બનાવવાનો ખીજો રસ્તો ક્યાં નથી?
આપણા દુશ્મનોની દોલત હુંડીને શહે-
રને સમૃદ્ધ બનાવી શકાય.

સો—બેશક, તેમ બને. પણ તે
માટે તારે તારા દુશ્મન કરતાં વધારે
જાળવાન થવું જોઈએ, નહિતર હુમલો
કરવા જતાં, જો તું હારે તો ઉઘડું જે
હોય તે પણ તું ગુમાવ.

યુ—હા, એ વાત તો સાબ સાચી.

સો—તો પછી, બાઈ, મને કહે કે
આપણી પાસે પાયદળ, હથેલી તથા
નોકાબળ કેટલું છે? આપણા દુશ્મનોનાં
જળતું પ્રમાણ કેટલું છે?

યુ—હું તમને તે એકાએક મોઢેથી
ન કહી શકું.

સો—જે તેં આ વિષે નોંધ રાખી
હોય તો લઈ આવ અને પછી મને તે
જણાવ; કારણકે હું આ બધું જાણવા
માગું છું.

યુ—હું ખરું કહું છું કે મારી પાસે
આ વિષેની કશી યે નોંધ નથી.

સો—વારૂ. તો પછી આપણે લકાઈ-
ની શરૂઆત ન જ કરવી જોઈએ. એક સાચા
રાજદારી પુરૂષ થવામાં જે જાણતોની
માહિતીની ખાસ જરૂર છે તે તેં અત્યાર
સુધી મુલતવી રાખી છે. ઠીક, તું મને
આપણી સરહદ પરના કિલ્લા તથા તેની
અંદરના રક્ષકદળની માહિતી આપ કે

જેથી આપણે ખોટા ખર્ચ ઉપર કાપકૃપ કરી, ઘટતો સુધારો અને કરકસર કરી શકીએ.

અધીકૃત યુવક વગર વિચાર્યો બાકી ઉડ્યો.

યુવ—હું તે ખુબ એકદમ બંધ કરી દઉં. રક્ષક દળ બનાવે સારી રીતે રક્ષણ કરતું નથી. દેશની આવક ફાકટ વેડફાય છે.

સો—રક્ષક દળ બરબર સારી રીતે રક્ષણ કરતું નથી તે તું અનુમાનથી કહે છે કે અનુભવથી ?

યુવ—અનુમાનથી.

સો—અનુભવ વગર કોઈ પણ કાર્યની ખરી આંકણી ન થાય, માટે આ બાબત પણ આપણે મોઢુક રાખીએ.

ત્યાર પછી ભુરી ભુરી અનેક માળનો ઉપર સોફ્ટીસે તે યુવક સાથે વાતચીત ચલાવી અને યુવકે છેડે કબુલ્યું કે ગૃહ વ્યવસ્થાથી કાર્યની શરૂઆત થવી જોઈએ.

સો—ભાઈ, પહેલાં તું તારા કાકાના ઘરની વ્યવસ્થા કરવાનું માથે લે.

યુવ—હું ખુશીથી તેમ કરવા તૈયાર છું, પણ તે મને તેમ કરવા ન દે તેનું મું ?

યુવકને ટાલો મારી દવે ગાંગર બાન ઠગવાશે એમ દવે સોફ્ટીસે લાગ્યું.

સો—ભાઈ, તારા કાકાના ઘરની વ્યવસ્થા કરવાનું તને સોંપવા માટે જો તું તારા કાકાને સમજાવી ન શકે તો પછી બધા શરેરીઓ જેની અંદર તારા કાકાનો પણ સમાવેશ થાય છે તે બધાની વતી બોલવાને અને કાર્ય કરવાને તું તારી જાતને આગળ પડતી અને યોગ્ય માની લે અને તેઓ બધા તે કબુલે એ જાતની તારી ખાવડા કઇ રીતે ખરી સમજાવી તે કહે. યુવક સુખ રહ્યો.

ઉપરના સંવાદ ઉપરથી સાર એજ લેવાનો કે, દરકોઈ કાર્ય આગળ ધપાવવા માટે, પહેલાં લાભકારી કેમવળી અને પછી આગળ વધવું. યુવક બંધુઓ આ ઉપરથી ધરો લે કે ગમે તે બાબતના નિર્ણય માટે ત્રિવેક બુદ્ધિની ખાસ જરૂર છે. હું આનું સીને હવેના વગર કશુંયે સાર્થક ન થાય.

શાંતિ ફુનિવામાં માણસને કોઈપણ રચળે ખરી શાંતિ મળતી નથી. “મારામારીથી, કાપાકાપીથી ફુનિવાની શાંતિ ઇચ્છનારા ગમેલા બનાવો, સાંભળેલી દુષ્ટાકત, મેળવેલું જ્ઞાન, વગેરેનું સમગ્ર કરતાં મનુષ્યને જરૂર લાગશે કે ફુનિવાના કોઈપણ રચળે શાંતિ નથી. શાંતિ કયારે! માણસ આ લોક તણ પરલોક તરફ ગમન કરે છે ત્યારેજ ખરી શાંતિ મળે છે. ત્યાં સુધી તો તે વ્યવહારિક ધડમચલમાં એટલો બધો રચો પચો ગ્રહે છે કે વ્યવહારિક ચિંતામાંજ તે દિવસો નિર્ગમન કરે છે. વ્યવહારમાં કરવા પડતા પ્રસંગો તેમજ બીજી સંસારી વાતોથી માણસો પણીવાર કંટાળ્યા જાય છે અને શાંતિ શોધે છે, પણ તેને શાંતિને જાહેર નિરાશાજ મળે છે. મરણની અણી વખતે તેના પોતાના પાપોનો પરતાવો કરવો પડે છે. મતલબ કે દશરના ધામ સિવાય, આ સ્વાર્થી અને સ્વમરૂપી સંસારમાં માણસને શાંતિ મળી શકતી નથી.

આધવજી કા. ત્રિવેદી

રાજ અને પ્રજાનો ધર્મ

કરોના બોલતી ગરીબ પ્રજા હવે તો રહેંસાઇ જાય છે.

દેશ સુખી અને આબાદ કેમ બને ?

રજુ કરનાર:—શ્રીયુત દેશવસાત બીઆલાપ મરજીઆર
(વેસાળના અંધા પુર)

નવયુગ રેખાદર્શન.

અર્વાચીનકાળના વાણી વિલાસીઓ ક્રાંતી-
કારક ચળવળો ચલાવી નવયુગ-રેખા દર્શન
કરાવી રાજતંત્ર અને સંસારતંત્ર માટે નવો
યુગ શરૂ થયો છે, એવી જાહેરાત કરી રહ્યા
છે. વિવિધ ધર્મરંગી પ્રજાનાં ધર્મ શાસ્ત્રો,
વિચાર શાસ્ત્રો, નીતિશાસ્ત્રો અને આચાર શાસ્ત્રો
નવયુગને અવલંબીને નવા નવા રચાશે. રાજ્ય
શાસ્ત્રો અને રાજ્યનીતિશાસ્ત્રો દુનિયામાં નવ-
નવા સ્વરૂપો વડે પ્રજાતંત્ર ચલાવવા રચાશે.
દુનિયા નવા શલ્યગારો સજશે. વંશપરંપરાથી
ચાલતી રાજગાદીઓ અલોપ થવાના ચિન્હો
જણાશે. બુદ્ધિશાળી, બદાદુર અને અખર રાજ-
નીતિય પુરૂષો રાજ્યતંત્ર ચલાવતા થશે. લડા-
યક્ષ શાસ્ત્રકળાની સામગ્રીઓ તો ચાલુજ રહેશે.
હીસા, અહીસા, સત્ય, અસત્ય, ન્યાય, અન્યાય,
નીતિ, અનીતિ, ધર્મ, અધર્મનાં દુનિયાના
લોકોને જેમ કાવશે અને અનુકૂળ થશે તેમ
વરતશે, આ નવયુગનો આરંભ થશે કે દંભ-
યુગનો આરંભ થશે, તે તો નીવડે વખાણ.
દુનિયા ડોલે છે. તરંગરંગઝીલે છે. માનવીઓ
આસપાસ ટોડી રહ્યા છે. કાંઈ અભિમાન કરે
કે આ બધું કુંજ કરું છું. મારો હુકમ અને
મારીજ સત્તા આસે છે એવો ગર્વ મિલ્યા છે.
દુનિયાનો પ્રવાહ વિવિધ સ્વરૂપોમાં વદ્યા કરે

છે. છેવટે અવિનાશી સત્ય અને નીતિ એ જ
જયતો વિજય છે.

જો પ્રજાનું રક્ષણ ન થાય તો—

કાંઈ પણ દેશમાં વરતી પ્રજાની હરતી,
રિથિતિ અને ભવિષ્ય રાજ્યના કાયદા, કાનુન-
ધારાધારણ અને સુઅવસ્થાને લઈને અવલંબી
રહેલ હોય છે. જો દેશની પ્રજાના રક્ષણ માટે
કાયદા અને સુઅવસ્થા ન હોય અને સર્વે
કાંઈને પોતપોતાની મરજી પ્રમાણે વરતવાનું
હોય તો તે અંધિરી નગરી જેવું હોય છે. જો
રાજ્યકર્તાઓ પ્રજાનું રક્ષણ ન કરે તો બળ-
વાન પુરૂષો દુર્ગંજ પુરૂષોની સ્ત્રીઓનું દરજ્જા
કરી જાય. સ્ત્રીઓ શહેરના સરીઆમ વસ્તાઓ
ઉપર એકલી દરીદ્રી શકે નહીં, અને કાંઈ
જગ્યાએ જવા આવવાને મુસાફરી પણ કરી
શકે નહીં. જો પ્રજાનું રક્ષણ ન થાય તો ધન-
વાન્તર ધન છુટી તેમને મારી નાંખે, જો પ્રજાનું
રક્ષણ ન થાય તો પાપી કુષ્ટ પુરૂષો ઓર્થોતા
આવીને ધરમાં જો કાંઈ માલમીલકત, ધન
વગેરે હોય તે લઈ જાય. જો રાજ્યકર્તા
રાજા હોય, કે સરમુખત્યાર હોય કે પ્રજાએ
નીમેલી કાઉન્સીલ હોય, તે જો પ્રજાનું રક્ષણ
ન કરે તો ચોરીઓ, લુંદકાદ થયા કરે, ચહે-
રમાં સુખચેનથી રહી ચકાચ નહીં. બળવાન,
લુચ્ચો, કમ પુરૂષો ધન માટે લોકોને મારી નાંખે,

શ્રીઓ અને બાળકોથી શરીર ઉપર દરદા-
ગીના પથ્થુ પહેરી ચકાય નહીં. જે લોકોના
રક્ષણ માટે દેશમાં સુવ્યવસ્થા ન હોય તો
લોકોથી પોતાની માલમીલકત ઉપર પોતાનો
દાવો પણ રાખી ચકાય નહીં અને સંમત
પથ ન કરી શકે, કારણ કે આ સધળું ધા-
પાકુઓ અને ચોર લોકો, લોકોને જખમી
કરી કે મારી નાખીને હુદી ભય છે.

પ્રજનનું રક્ષણ થાય તો—

જે રાજ્યકર્તાઓ પ્રજાના રક્ષણ માટે
લરકર કે પોલીસ સીપાઇઓ વગેરેની સુવ્ય-
વસ્થા ન રાખે તો સધળું જગત ત્રાસ પામે,
સૌનાં હૃદય ભય અને ચીંતામાં ધેરાયેલાં રહે,
સર્વ સ્થળે હાહાકાર વર્તાય અને નાશકારક
પરીણામો નીપજતાં રહે.

જે દેશમાં પ્રજાના રક્ષણ માટે ન્યાં નોંધએ
ત્યાં સર્વ પ્રકારના ઇલાજો વડે સુવ્યવસ્થાથી
કારોબાર ચાલતો હોય તો લોકો સ્વતંત્ર થઇને—
નીર્ભય થઇને પોતાના ધરના બારણાં ઉઘાડા
મુકીને મરજી પ્રમાણે ઉઘે છે અને સુખ ભોમવે
છે. શ્રીઓ પણ એકલી જાહેર રસ્તાઓ ઉપર
પોતાની મરજી પ્રમાણે કોઇ પણ જાતનો ભય
રાખ્યા સિવાય મુખથી દરીદ્રી શકે છે. લોકો
પોતપોતાના ધંધાકારજાર નિશ્ચિત થઇને કરે
ભય છે, પ્રજા રક્ષણ માટે યોગ્ય વ્યવસ્થા સાડ
રાખેલા માથુસો (સીપાઇઓ) વગેરે સદાયરણી,
નીતિમાન અને પ્રમાણિક રાખવા નોંધએ કે
તેઓ પોતાના સ્વાર્થ સાધવામાં લાંચ કે રૂઝ-
વત લેવાના લોકમાં પડેલા ન હોવા નોંધએ.
આવા માથુસો સત્તા કે હુકમથી લોકોમાં ત્રાસ
ન ફેલાવે એ માટે તેના ઉપર ખાસ અંકુશ
રહે તેવી વ્યવસ્થા પણ હોવી નોંધએ. રાજતંત્ર
અધાવનારાઓ રાજ્યો હોય કે સરમુખત્યારો
હોય, કે રાજસભાઓ હોય, કે કેપીટલ કાઉન્સિલો
હોય તેમણે પોતાના દેશ કે શહેરને

સુખ શાંતિના ઇલાજો વડે સંપ અને સુલેહથી
સર્વ મુખી રહે તેવા કાર્યો કરવા એજ રાજ-
ધર્મ અને રાજનીતિ છે એમ સમજવું એ
પોતાનો ધર્મ—કરજ છે.

કેવા રાજ્યો રાજગાદીને લાયક હોય ?

નાના મોટાં ગામ, ગામડાંઓ વસ્તી વિના
ઉજાડ થઇ ગયા છે. દેશી રાજ મહારાજ્યો
પોતાની વસ્તીને વેપાર ધંધાની ખીલવણી
માટે કોઇ પણ પ્રકારે ઉત્તેજન ન આપે, પોતાના
ગામની વસ્તીને પોતાને મન ગમતા આપણુર
કાયદાઓ બાંધી સંકટમાં ધેરે, કરના ભયકર
ભાગ્યો નાંખી પ્રજાનું ધન સુસી લે, ધન
એકત્રી કરવા રાજ્યો પોતાની પ્રજા ઉપર
અમાનુષી વર્તણૂકે ચલાવી દુઃખમાં સજાવા,
ઝરીખ પ્રજાને રહેસીને એકઠા કરેલા પૈસાનો
ઉપયોગ પોતાના અંગત વૈભવ વિકાસ મુખે
ભોગવવા માટે કરે, ન્યાય, નીતિ અને પોતાના
રાજધર્મને દેશવટો આપવામાં જ અભિમાન
સેવે, વેપાર ધંધામાં પાંચ પૈસા એકઠા કરી
પોતાની પ્રજામાંથી કોઇ સુખ અને આનંદ
ભોમવતા હોય તેની ઉપર લોભીક રાજ્યો
ડાળો ફેરે, આવી પ્રજાને ગમે તેવા સહજનમાં
લઇ તેની પાસેનું ધન પકાવે ત્યારે જ જ પતા
જણાય છે. એતીવાડી ખેડનારા મહેનતુ વર્ગ
જે રાત દિવસ તનતોડ મહેનત કરી અનાજ
વગેરે ઉત્પન્ન કરે તેવા શ્રમજીવીઓને પણ
ચુસવામાંથી બાકી રાખતા નથી. આવા શ્રમ-
જીવીઓને માલમીલકત જમ કરી લઇ જવાનો
હર જતાવી નીચોવે છે. અને તે ખીયારાઓને
દેવદાર જતાવી સંકટમાં ધેરે છે. કેટલાંક તો
એવી દુષ્ટ અનીતિ આચરતા હોય છે કે
પોતાના કામમદમાં અંધ જતી કામકોશની રસ
દહાણુ લેવા મુવાન યુવતીઓને બ્રષ્ટ કરી પોતે
બ્રષ્ટ થાય છે. પરદેશોમાં જમણુ કરી પ્રજા
પાસેથી નીચોવેલા પૈસા અનિષ્ટ કોર્મો ઉઘાવે

ન્ય છે. શું આવા અનીતિમાન અધર્મી રાજાઓ રાજગાદી ઉપર બેસવાને લાયક છે ? પોતાની પ્રજાનું રક્ષણ પોષણ કરનારા સુહૃદોના માર્ગોનું સેવન નહીં કરતાં કેવલ હું રાજા છું, પ્રજા ઉપર હુંકમ ચલાવનાર રાજાધીરાજ છું. આવા ગર્વિષ્ઠ, અભિમાની, અધમ વૃત્તિવાળા અનીતિવાન રાજાઓ એક ધરી પણ રાજગાદી ઉપર બેસીને એક રાજકર્તા તરીકે રાજ્ય કરવાને લાયક છે ? રાજ્યે પોતાની આસપાસ ભમતાં લોભીયા, લાલચુ, સ્વાર્થી દંભી અને કપટ ભરેલા પુરોધાથી ચેતીને રહેવું જોઈએ. આવા અનીતિવાળા સ્વાર્થી હાજી હા કરનારા પુરોધાથી સાવધાન રહેવું જોઈએ. હું એક રાજા છું અને મારા શહેરની પ્રજા રૈયત પ્રત્યે એક રાજકર્તા તરીકે મારે કેવી કેવી જાતની ફરજો બજાવવાની જોખમદારીઓ મારા શીર ઉપર હોય છે, તેનો શુદ્ધિ, યાન અને વિદ્વતાપૂર્વક વિચાર કરી પોતાનો રાજધર્મ અને રાજનીતિનું ઉત્તમ ભાવનાથી પાલન કરવું અને પોતાની રૈયત પુત્રવત્ છે એવા ભાવથી વંદતી પ્રજાને સાનુકુળ ધર્મ જેમ અને તેમ તેમને સુખી રાખવાના પ્રયત્નો આદરવા જોઈએ. એવા પવિત્ર વિચારોમાં લીન થયેલા હોય તેજ ખરેખરા રાજા અને રાજકર્તા કહેવાય, આવા રાજવીઓ જે શહેર કે ગામમાં રાજ્ય કરતા હોય તેજ શહેર અને ગામો આનંદી, રળીઆમણા, સંતોષી અને અહોનીચ પોતાના દિવસો સુખાનંદમાં ગોચરે છે અને આવા ધર્મોષ્ઠ, નીતિમાન રાજાને દેવવૃદ્ધની પદ્ધતિ સત્કાર માન અને પ્રેમથી પૂજે છે.

ઉજ્જડ થઈ ગયેલાં ગામડાંઓને સુધારો.

ગામડાંઓની વસ્તી ખાલી થતી જાય છે, પોતાનાં ગામમાં પોષણના સાધનો કાંઈ મળે નહીં એટલે પોતાનો નિવાસ મોટા શહેરમાં કરવા લાગી છે. ગામડાંઓ નિરંતર બની ઉજ્જડ

જેવા થઈ ગયાં છે. રાજગાર ધંધા બંધ થઈ ગયા છે. પોતાના ગામમાં પોષણના સાધનો મળતા હોય, રાજાઓ તરફથી અન્યાય વગેરે થતા ન હોય, રોગ્ય રીતે પ્રજાનું રક્ષણ અને પોષણ થતું હોય, સર્વ ધર્મ વર્ણની પ્રજા પ્રત્યે રાજાઓ પ્રેમ અને દયાથી વર્તી સમાન દૃષ્ટિથી વર્તતા હોય, રાજકારોબારના વહીવટી ખાતાઓમાં પોતાની પ્રજામાંથી જ શુદ્ધિશાળી અને વિદ્વાનોની નીમણૂક થતી હોય, પોતાની પ્રજાને વેપાર ધંધાની ખીલવણી માટે રાજકર્તા તરફથી નાણાંની મદદ મળતી હોય, ખેડુનો, હળપતીઓ અને શ્રમજીવીઓને પુરતું ઉત્તમ આપી જેમ અને તેમ આવા મહેનતુ લોકો પોતાનું જીવન સારી રીતે ભોગવે એવા સાધનો રાજ્ય તરફથી થતાં તેમ જ પ્રજા સુખી અને આખાદ રહે અને ગામડાંઓ પહેલાં જેવા હતાં તેવા ખીલી શકે. આયોદ્યારતી ખીલવણી એજ સમગ્ર દેશની ઉભરત છે અને ત્યાં સુધી ગામડાંઓની સ્થિતિ સુધારવાના મલાજો લેવાય નહીં, ત્યાં સુધી ગમે તેવા રાજકીય સુધારા, આર્થિક સુધારા અને ઉલોમિક સુધારા માટેના પોકારો કર્યા કરે તે બ્યથા છે અને કાગળો ઉપર લખેલા ઠરાવોનો કાંઈ પણ અર્થ રહે તેમ જણાતું નથી. વિચાર કરવાથી જણાયો.

ધારાસભાના સરવે. કેવા જોઈએ ?

દરેક પ્રાંતની રાજ્યતંત્ર ચલાવનારી ધારાસભાઓ નાના મોટા ગામડાંઓના ઉદ્ધાર માટે કેવા કેવા પ્રકારના સાધનોની ખીલવણી કરવી, તેવા ઉપયોગી પ્રશ્નોની ચર્ચા વડે સંગીન કાર્ય સત્વર ઉપાડી લેવાના પગલાં ભરે એજ સંપૂર્ણ સ્વતંત્રતા પ્રાપ્ત કરવાનું, દેશની યુવાગી જાજીરો તોડવાનું અને જોખમદાર રાજ્યતંત્ર દસ્તવટ કરવા બરોબર છે. આજરોની માફક વિચારો અને ઠરાવો પડી પસાર કરવાની આજીની રમ-

તોનો દબે અંત આવવો જોઈએ. અલગત, કરાવો કરો પણ તેનો તાત્કાલિક અમલ કરો. અનેક પ્રકારના કરાવો વારંવાર ગુન્મવાયા કરે છે. નીકાલ થતો નથી અને વર્ષોના વર્ષ એવા કરાવોનો અમલ પણ થતો નથી માટે રાજ્ય કારોબાર ચલાવનારી ધારાસભાની મંડળીઓએ તેમ જ દેશી રાજ્યોએ દેશનો ઉદ્ધાર કરવા જેમ અને તેમ વાતો, વિચારો, બાધણો અને કરાવો કરવામાં સમયની બરખાદી નહીં કરતા કાર્યો ઉપાદી લેવામાં જ સમયનો સદુપયોગ કરવો એજ સહયો શ્રેષ્ઠ છે. આધુનિક રાજ્યના રાજ્યોએ પોતાની પ્રજામાંથી યોગ્ય પ્રતીની-ધીઓ પ્રજા પાસે ચુંટાવી એક ખાસ બંધા-રણુ યુક્ત ધારાસભા સ્થાપી દેવી જોઈએ અને રાજ્યતંત્ર પ્રજાતંત્રથી ચલાવાય એવા પ્રતી-કારક કાર્યો ઉપાદી લેવા જોઈએ.

ધારાસભામાં થતા કાર્યક્રમો જલુમતીએ પશાર થાય એવા નિયમો હોય છે. પણ પોતાની એક અમુક યોજના પાર પાડવા માટે પોતાના પક્ષના સભ્યોના મત એકઠા કરવા પ્રયત્નો કરવા એ હીક છે, અને હંમેશા એમજ થતું આવે છે; પણ આવી યોજના અને કરાવો પ્રજાપ્રીય થશે કે ઉગ્ર સ્વરૂપમાં તેની વિરૂદ્ધ પોકાર થઈ રહેશે, તેનો દરેક ધારાસભાના સભ્યોએ ગંભીર વિચાર કરવાની જરૂર છે. રાજ્યતંત્રની ધારા સભામાં સભ્ય થતું એ કાંઈ કુલની પચારીમાં સુવા જેવું નથી, પણ દેશના કલ્યાણ માટે ભિન્ન ભિન્ન પ્રકારના ઉપયોગી પ્રકો હાથ ધરી તેનો અમલ કરવા પોતાની શુદ્ધિ અને તન અને મનથી પોતાના મજામાં ચિંતાના ઘર પાથરવા પડે છે અને અહોરાત્ર જેના તરંગો પ્રજાના કલ્યાણ માટેજ રંગાયેલા હોય (જહર કીર્તિ અને માનપાનની તૃણ્યા વિના) તેઓજ ખરા રાજ્યતંત્રની ધારાસભામાં સમાસદ થવાને લાયક ગણાય છે. આવા પ્રૌઢ વિચારક વિદ્વાન અને શુદ્ધિશાળી પ્રતીનીધિઓની ચુટણી કરવા

માટે દેશની પ્રજા પણ કેળવાયલી, શુદ્ધિશાળી અને યોગ્ય વિચાર કરવાવાળી હોવી જોઈએ. લાયક પ્રતીનીધિઓજ રાજ્યતંત્રનો જોખમદાર કારોબાર પવિત્ર રીતિનીતિથી ચાલ્ય, રીતે ચલાવી શકે છે.

કરોના બોમ્બથી ગરીબો રહેંસાય છે.

રાજ્યતંત્ર અનેક પ્રકારના વહીવટી ખાતા-ઓ સ્થાપી રાજ્યએ કે રાજકારોબારી સભાએ ચલાવવું પડે છે અને તેવા ખાતાઓના નિભાવ માટે પર્ષસા-ધન પણ જોઈએ, અને તેટલા માટે પ્રજા પાસેથી કર લેવામાં આવે છે. જે કર મારફતે પર્ષસા એકઠા ન થાય તો રાજ્યતંત્ર ચાલી શકે નહીં. પ્રજાના સુખ અને રક્ષણ માટેજ કરો નંખાય છે પણ અનેક પ્રકારના કરોના અસહ્ય બોમ્બથી પ્રજાને નીચોવી નાંખવી ન જોઈએ. કરોના બાર મોટે બાગે શ્રીમંતો અને મોટી વેપારી કંપની-ઓ ઉપર પડે છે પણ છેલ્લે સરવાળે વિચાર કરી જોવામાં આવે તો આવા કરોના ભોગ ખીચારી ગરીબ પ્રજાજ અને છે, આધુનિક કાળમાં પ્રજાને અનેક પ્રકારના સુખો-ભોગ ભોગવવાની લાલચ હોય છે. અને તેવા સાધનો પ્રજાને કરી આપવા માટે રાજ્યતંત્ર ચલાવનારાઓને હલાળો લેવા પડે છે. પ્રજા પાસેથી કરો લીધા સિવાય કોઈપણ રાજ્યવ્યવસ્થા ચલાવી શકાય નહીં. માટે કમ્પાઈના પ્રમાણમાં પ્રજા ઉપર જે પ્રકારના કરો નંખાય તે તો પ્રજાએ આપવાજ જોઈએ, પણ રાજકારોબાર ચલાવનારાઓએ શુદ્ધિપૂર્વક દરેક વહીવટ ખાતાઓ કરકસરથી ચલાવવા જોઈએ. કાંઈપણ સાધનોની અજમાયેશ કરવામાં ઉઠાઉ ખર્ચો કરવા એ પ્રજાના નાણાંની બરખાદી કરવા જેવું છે. એટલે ખાસ વિચાર કરવો જોઈએ કે કરો ઉઘરાવી એકઠું કરેલું નાણું પ્રજાનું અને ખાસ કરીને ગરીબોનું રક્ત છે. માટે આવા

રહત ભરેલાં નાણાંનો ઉપયોગ રાજ્યે તેમજ રાજ્યતંત્ર ચલાવનારી કારોગારી કાઉન્સીલે વિદ્યતા અને ભુદ્ધિપૂર્વક કરવો જોઈએ. રાજ્ય હોય, સરમુખત્યાર હોય કે રાજકારોગાર ચલાવનારી ધારાસભા હોય, તેઓએ પોતાનો રાજધર્મ સમજીને યોગ્ય આચરણોથી પ્રજા ઉપર રાજનીતિ ચલાવવી જોઈએ એવું જગતકર્તા ઇશ્વરનું ફરમાન છે અને ઇશ્વરના એવા પવિત્ર દુક્રમોનું પવિત્રપણે પાલન કરવું એજ પોતાનો ખરો ધર્મ છે, એવું સમજી સુલેહ, શાંતિ, સંપન્ન અને સતોષથી સર્વ પ્રત્યે પ્રેમ અને દયાપુર્વક શુદ્ધ મનોભાવે રાજ્યતંત્ર ચલાવી દેશનો ઉદ્ધાર કરી પ્રજાને સુખી રાખવી એજ સાચું જીવન છે. અનેક પ્રકારના ગમે તેવા કરવેરા દેશ ઉપર નાખેલાં તેમાં દેશના શ્રીમતોને કે ઉદ્યોગપતિઓને કે મોટી કંપનીઓને ભોગવવા જેવું કાંઈ નથી. ભોગવવાનું ગરીબો અને મધ્યમ વર્ગને હોય છે. તેઓના હ મેશના પોષણ તત્વો રહેંસાય છે, કારણ કે ઘરઘાડાં અને ખાદ્ય ખોરાકોની કાંમતો વધવાથી તેઓના રક્તની રોજની આવક તેમાં ધસાડાઈ જાય છે. કરવેરા ભારે નાંખવાથી વસ્તુઓની કીંમત મોંઘી થાય છે અને ખરીદી કરનારી પ્રજા તેમાં નીચેવાઈ જાય છે, જેણે પ્રજા ઉપર કરવેરા નાંખ્યા એ રાજનીતિ છે. પણ અત્યંત કરો નાખી દેશને બહુ દોહી લેવાની નીતિથી પ્રજા નીરજળ-બચકાત બની જાય છે.

પ્રાંતોનું ચાહુ રાજ્યતંત્ર

ગયા બે વરસ દરમિયાન હિંદમાં કેટલાક પ્રાંતો ઉપર મહાસત્તાના ચંચાલકોએ સ્વરાજ રૂપી કેટલુંક રાજ્યતંત્ર ચલાવવામાં અપૂર્વ ઉત્સાહ અને ભારે નીપુણતા દાખવી હતી. રાજકારોગાર ચલાવવામાં આપણા દેશના રાજપ્રકરણના ખંતીલા કુનેહાળ આગમવ્ય નેતાઓએ સચોટ પુરવાર કરી જતાવી આપ્યું

છે. હિંદીજનો જોખમદાર રાજ્યતંત્ર ચલાવવા માટે જીજ્ઞાસોના રાજ્યતંત્ર ચલાવનારાઓના મુકાબલામાં જરા પણ ઓછા ઉતરી શકે તેમ નથી. ગયા બે વરસ પર્વત કેટલાંક મોટા પ્રશ્નો પ્રાંતોમાં ચલાવેલા રાજકારોગારની કેટલાંક ધક્કાદોઢો બીન્ન બીન્ન દષ્ટીએ દીકા કરતાં એ સ્વભાવિક છે. પણ અનુભવ સીધું એટલું તો કહેવુંજ પડશે કે ચલાવેલો રાજકારોગાર એકંદરે પ્રજા સા પાત્ર નીવડ્યો છે. વિધવિધ જનતા, ભાત, વર્ણ, ધર્મ અને ભિન્ન ભિન્ન પક્ષોથી ૩૫ કરોડની વીશાળ વસ્તીથી વસેલા આ હિંદ દેશનું રાજ્યતંત્ર ચલાવવા માટે પ્રજા દિનપ્રતિદિન લાયક થતી જાય છે. દરેક ખંડ કે દેશમાં પ્રજામાં મતભેદ, કુસંપ, કષ્ટપાઓ, વીમઢો વગેરે અનેક પ્રકારના સામ્યો તો ચાલ્યાજ કરે છે અને તે તો જગતભરમાં રહેવાનાજ પણ કળા, કુનેહ અને સાવધાનપણાથી રાજ્યતંત્રના તાળા અને ચાવીઓ સુરક્ષીતપણે સાચવી રાખવા ખંત, ઉત્સાહ, હિંમત અને નીડરતાથી મર્યા રહેવું એજ ખરો પુરુષોષ અને તેમાંજ દેશની ઉન્નતિ અને કલ્યાણ ભવિષ્યમાં પ્રાપ્ત થશે, પણ એકજાએય, આ દેશ, સુત્ર મંત્ર-પ્રજાનું રક્ષણ અને પોષણના માગો અને આ હિંદુસ્થાનમાં કલા, હુન્નર ઉદ્યોગની સંપુર્ણ ખીજવણીથી દેશને સમૃદ્ધ કરવો.

છત્રે અંતરનું નીવેદન.

મેં કેટલાક દીવસો સુધી મારા વિચારો ખુલ્લા દીવે પ્રજા સમક્ષ મુક્યા છે. અને તે પ્રસિદ્ધ કરવા માટે " મોઢ મહોદય " પત્રને અંતઃકરણથી આભાર માનું છું.

પ્રજા પ્રત્યે બે બોલ.

સ્વતંત્રતા પ્રાપ્ત કરવા, ગુલામીની જંજીરો તોડી નાંખવા સંપૂર્ણ જોખમદાર રાજ્યતંત્ર દુક સમયમાં મેળવી લેવા અને દેશમાં સર્વ પ્રકારના ક્ષતર ઉદ્યોગના કીડાઓ સ્વતંત્ર

કરવાના પ્રયાસોની રાજ્ય સમતો બેઠવામાં બહા-
દુર, સુરવીર, કુનેહખાજ, વિદ્વાન બુદ્ધિશાળી
પુરુષોએ પણ પદના મતભેદ, કુસંપ, કસેશ
અને ઠામી કસદને લક્ષ્ય કરી એક સંપત્તી
ભાતુ બાવના સાચા પ્રેમથી એક ખીજ સાથે
મળેખબા મેળવી, આ દુઃખી નિર્ધન હીન્દુ-
સ્થાનને ઉદ્ધાર કરવો એજ ખરો પુરુષાર્થ,
એજ દેશ પ્રત્યેની સાચી સેવા, એજ જીવનનું

સાર્થક અને એજ દેશની ખરેખરી મુક્તિ
મણીશો. ઠામ પથ્ય રાજ્ય કરતા કે બીટીસ
સંસ્તનતાત્રાત્યે ક્રોધ, ધૃત્વી કે આવેશની લાગણી
ધરાવ્યા સિવાય યુક્તિ પ્રયુક્તિથી સંપ, સલાહ
અને સંતોષ વડે, વીચાર, વાણી અને વર્ત-
નથી થોડા આચરણે વર્તવું એજ ઉત્તમમાં
ઉત્તમ છે અને તેથીજ સમસ્ત દેશનું કલ્યાણ
અને ઉન્નતિ સાધી શકાશે.

મુંબઈના મેયર શ્રીયુત મથુરાદાસ ત્રીકમજી (ટુંક પરીચય)

શ્રીયુત મથુરાદાસનો જન્મ ૧૮૬૪ ના ઓગસ્ટની એકત્રીસમી તારીખે થયો હતો. તેમણે
૧૯૧૪ માં દિરદ્વી અને ઇકોનોમિક્સ સાથે બોમ્બે યુનિવર્સિટીની બી એ. ની ડીમી સંપાદન
કરી. સામાજિક સેવા માટે તેમનામાં પ્રયત્નથી જ ધમશ હતી. મહાત્મા ગાંધીજીની ફારવણી
નીચે તેમણે સામાજિક સેવાનાં કાર્યો હેતુમાં અંપણાનું

રોલેટ બિલનો વિરોધ કરવા જે સત્યાગ્રહ આંદોલન ૧૯૧૬ માં સ્વપાઈ તેમાં તેમણે
ખંતપૂર્વક કામ કાઢ્યું. ૧૯૨૦-૨૧ માં તેમણે બોમ્બે ગ્રેવિન્સપલ કોમિશન કમીટીના અગ્રણી
અને સેક્રેટરી તરિકે કાર્ય કયું. તેઓ સ્વરાજ્ય સંભાળના સેક્રેટરી તેમજ તિલક સ્વરાજ્ય ફંડના
પથ્ય સેક્રેટરી તથા એક દરદી તરિકે હતા.

તેઓ ૧૯૨૩ માં કોર્પોરેશનમાં જોડાયા અને પોતાની નાદુરસ્ત તબિયતને છીધે ૧૯૨૫ માં
તેમાંથી છુટા થયા. તેઓ ૧૯૩૦ માં કોમિશન વર્ડોંગ કમીટીના એક સભ્ય હતા. ૧૯૩૦-૩૨ માં
સત્યાગ્રહની દિશ્યાલમાં તેમને બે વખત કેદની સજા થયેલી. ૧૯૩૪ માં મુંબઈમાં કોમિશન
સેશનના એક ઓર્ગેનાઇઝર તેઓ હતા.

તેઓ ૧૯૩૫ માં કોર્પોરેશનમાં ફરીથી જોડાયા. ૧૯૩૮ માં ગ્રેવિન્સપલ ગવર્મેન્ટ રેન્ટ
ઇન્કવાયરી કમીટીના તેઓ ચેરમેન હતા. ૧૯૩૯-૪૦ માં કોમિશન યુનિવર્સિટીના પાર્ટીના તેઓ
આગેવાન હતા. ૧૯૪૦-૪૧ સુધી તેઓ બોમ્બે યુનિવર્સિટીના ફેલો તથા બોમ્બેના મેયર તરીકે છે.

ઈ. સ. ૧૯૧૯ માં તેમણે ‘મહાત્મા ગાંધીની વિચાર સૃષ્ટિ’ નામનું ગાંધીજી વિષેનું
પહેલું ગુજરાતી પુસ્તક પ્રસિદ્ધ કર્યું. કથના દરદીઓ માટે ઉચ્ચેશી ‘મરફેન્ગ’ નામની હેન્ડ
લુકના તેઓ કર્તા છે.

ઉપરની દહીકત ઉપરથી વંચકોને માલમ પડશે કે શ્રીયુત મથુરાદાસ ત્રીકમજી એક અવિ-
શ્રાન્ત કાર્યકર્તા છે. અને બિજા બિજા હેતુમાં કાર્ય કરવાની અજબ શક્તિ ધરાવે છે. સામાજિક
સેવા જણે કે તેમનો જીવન મંત્ર હોય તેમ તેઓ સમાજને ઉપયોગી દરેક હેતુમાં અંપણાવે છે
અને પૂર્ણ જવાબદારી યુક્ત હોદ્દા સ્વીકારે છે અને શોભાવે છે.

તેઓ મેયર તરિકે પોતાની ફરજ અદા કરી લોકોનો સંપૂર્ણ આદર પ્રાપ્ત કરવા શક્તિમાન
બનેા. પરમાત્મા તેમને હીર્ષાયુ તથા આરોગ્ય બક્ષે અને તેમની મુશ્કેલીની સુવાસ ચોતુર પ્રસરે.

હિન્દુતંત્રના આ હુકારની હુકમો હિન્દી જનતાની કેન્સિસને પીડાવવાની નજાણાઈનું દીગદશન થતું લાગે છે. મહાત્માજીનું કથન કહેવાતી આપણી અશક્તિ એ હુકારની હુકમો વધારે કરે છે.

પૂન્ય મહાત્માજીએ એક સેનાપતિ તરીકે લડતના બળને વિચાર કરવો જ રહ્યો અને જનતાને પોતાની નજાણાઈ ખેંચેરી નાખવાને વગર અચકાએ સાચી ચેતવણી આપવી જ રહી. હિન્દી જનતા એમ માનતી હોય કે કેન્સિસ સમાસદ સંખ્યામાં ધવામાં અને કેન્સિસ વોટસ મોટી સંખ્યામાં બનાવવામાં ઇતિ કર્તવ્યતા છે તો તે તદ્દન અધુરું છે. અને ખરી રીતે પુણ્ય સ્વરાજ મળી ગયા પછીનું ઉપયોગી છે. અત્યારના સમયે સ્વાતંત્ર્યના ખેડ સિદ્ધી જેવું ન હતું એ કેન્સિસ પ્રધાનોનાં રાજનામાનાં સ્વીકારવાથી સાફ દેખાયું છે.

રાષ્ટ્રની સાચી રાક્ષિ તો હિન્દી જનતાને સ્વાવલંબી થવામાં છે. દત્તાત્રેયે હિન્દી જનતાને તે એકદમ જલદી સુઝતું નથી. સ્વદેશી વસ્તુ જ વાપરવાનો આમક કેળવવામાં હિન્દી જનતા નોંધે છે તેટલા મોટા પ્રમાણમાં આગળ વધી નથી. યુરોપમાં લડાઈ ચાલી. વિદેશી માલ આવતો બંધ થયેલ. હિન્દી જનતાને મન 'ધેર બેઠી ગંગા આવી' એવું હોતું નોંધે છે. આ લડાઈના નિમિત્તે હિન્દી ઉલોએ મોટા પ્રમાણમાં ઉભા થઈ જવા નોંધે છે પણ હિન્દી જનતાને પોતાનાં વપરાશમાં દેશી વસ્તુ આછી પાતળી લેઈ ચલાવવાને બદલે વધારે પૈસા ખર્ચીને પણ તેના મોઢ છુટતો નથી. પચીસ વર્ષ પહેલાં જીવનના મેળસોળ ઉપર અંકુશ કે મર્યાદા હતી. બાપારીઓની દરી-ફાઇના અંગે દેખાતા સસ્તા મેળસોળ વધારે ને વધારે પ્રમાણમાં ભોગવી ભેવાને માટે હિન્દી જનતા અધીરી બની રહી છે. જાણે કે રાષ્ટ્રની કાંઈ પડી ન હોય !

હિન્દુસ્તાનની સ્વાતંત્ર્ય સાધના દૈવી યોજનાએ ઉપર નિર્માણ થયેલી હતી. જેમાં જીવનની ખુવારી ઓછામાં ઓછી હતી. કારણે લડતના પાયામાં સત્ય અને અર્થસાધક ધરવાયા છે. રાષ્ટ્રીય લડતના આ શિશુમાં હિન્દી જનતાને શુદ્ધ સ્વદેશીના આમદમાં સ્વાવલંબી થતું જોઈતું હતું. હિન્દુ મુસ્લીમ અંકુશ બનવી જોઈતી હતી. પણ હિન્દી જનતાને મળેલ દૈવી શક્તિને બરાબર ખત પૂર્વક પોતાની આત્મ કુરજ સમજીને સધળી બાજેલી ગણેલી ઉજળાવાત કેમે નોંધે છે તેટલા પ્રમાણમાં ઉપયોગ કર્યો નહોતો.

આજે વીણવીશ વરસ પછી માથાકૂટની રાષ્ટ્રીય લડત પછી પણ ખાદીનું મહત્ત્વ હિન્દી જનતાને નોંધે છે તેટલા પ્રમાણમાં સમજાયું નહોતું ખાદી જેટલાંએ આત્મકુરજ પૂર્વક અપનાવી છે તેઓ પ્રમાણમાં પછાં જ યોગ્ય છે. જેઓ જીવનમાં ખાદીધારી બન્યા છે તેઓએ પોતાના જીવનમાં ઉચ્ચ ત્યાગદત્તિ, વિશ્વવાત્સલ્ય, ઉદારતા અને સાદાઈ અનુભવી છે. ખાદી અને મામઉદ્યોગ ઓછામાં ઓછી મુડીમાં વિશાળ જનતાને રાજ પુરી પાડી શકે છે. આપણાં દત્તાત્રેયે દેશની કોરોડોની બેકારી, બૂખમરો અને રાજના નિવારણ માટે બીજાં એકેવ ઉપાય કોઈએ બતાવ્યો નથી. સ્વાતંત્ર્ય સિદ્ધિ માટે જગતની બીજી પ્રજાઓએ ઉંચાં ઉંચાં જીવેનાં મોટી સંખ્યાના બલિદાનો આપ્યાં છે. પૂન્ય ગાંધીજીનાં આ દૈવી રાહે રાષ્ટ્ર પાસે જનતાની શક્તિ કરતાં વધારે બીજા કુદ્ધ અપેક્ષા રાખી જ નહતી. પૂન્ય ગાંધીજીએ મુંગા શુભામ હિન્દુસ્તાનને પહેલાં વાચા અને દિંમત આપી આજે અનેરી શક્તિ જન્માવી છે. ત્યાર પછી સફળ જનતા પાસે ખાદી અને સ્વદેશીના આમદની અપેક્ષા રાખી રહ્યા છે. આવા આટલા સુવાળા કુરમાન શુદ્ધ રીતે પરિપૂર્ણ કરવાને હિન્દી જનતા વખત શુભાવતી

હોય તો લગનના હરકાષ્ઠ સેનાપતિને લાડતનું હોત. દેવી લાડતનું દેવી પરિણામ અનુભવ્યું બળ માપવા થંભી જવું પડે તેમાં કોઈએ આશ્ચર્ય હોત. હજીએ કષ્ટ અસાધ્ય અને તે પહેલાં થઈકિત જાનવું નોઈએ નહીં. હિન્દી જનતાએ હિન્દી જનતા સમજી લે તો ? આધ્યાત્મિક મોટા પ્રમાણમાં ખાદીનું મહત્ત્વ સમજી લીધું શક્તિવાળું હિન્દુસ્તાન ફરી વખત લીધુછમ હોત તો હિન્દુ મુસ્લીમ ઐક્યનો આજે વિકટ યવામાં, સુવર્ણ ભૂમિ બનવામાં ઈશ્વરની કૃપા અને રાષ્ટ્રીય સ્વતંત્રતાની આડે અવરોધક ઝોછી ઉતરે નહીં, મોડી પડે નહીં. તરીકે દેખાતો કાપડો સરસ રીતે ઉઢેલાઈ ગયો.

ર મુજ દુય ડા—

શ્રોયુત જસવંતરાય બી. પરીખ.

બુનો રેડીયો—

પત્ની (પતિને)—“તમે મ્હારા કરતાં તમારા રેડીયોની વધુ દરકાર કરતા લાગો છો.”

કેમ ન કર ? તે ત્હારા કરતાં ઘણી ઝોછી મજાક મચાવે છે.

દહાડાની રાહ—

ડોસો—મ્હને થવા કગ્તું હતું કે જુદાવરવાના દુઃખી અને દોહલલા દહાડા વીતાવવા કરતાં જીવાનીમાં મરી જવું સારું.

“તો પછી તમે તમારા દહાડો કેમ ધોડ્યા કરો છો.”

જમાનો ગયો—

૪૨ વર્ષની ઉંમરે પહેલેથી પતિ (પત્નીને)—“જ્ઞાતી મને નથી લાગતું કે હું તે ત્રીસ વર્ષનોય દેખાતો હોઉં, તને શું લાગે છે.

“જમાના પડેલા દેખાતા હતા.”

કપકાનો ઘણી—

ઘણી—“લે, આ શું માંડ્યું છે ? દરરોજ જે કંઈ ભાંગતોડ થાય, કે કાંઈ અસ્તવ્યસ્ત પડ્યું હોય, તો તેના દોષનો ટોપલો મ્હારા પર આ માટે મુકવો નોઈએ ?”

“દોષનો ટોપલો ઉપાડી શકે તેવું બીજું કોઈ ધરમાં ક્યાં છે ?”

કેમ છે ?

“બા, આપુ પ્રોફેસર થવા ન હોત તો સારું. હવે તો તેઓ બીજાકુલા જીવકણા થઈ ગયા છે.”

“કેમ વળી શું થયું ?”

“તેઓ મ્હને રસ્તામાં મળ્યા, અને કહ્યું, “છાકરા મ્હેં તને દીધો છે. કેમ છે તારા બાપાને !”

ખીરસાકાતર—

ડોક્ટર—(સીરીમાં રમતાં બે છાકરાઓને)

“કેમ છો ? છો તો મજામાં ને ?”

બન્ને છાકરાઓ—“એ અમે કહેવા માગતા નથી.

“કેમ ?”

“આપુછ કહેતા હતા કે, ગયે મહીને તમે અમારે ત્યાં આવ્યા, અને કેમ છો કહીને તેમની પાસેથી બે રૂપીયા પડાવી લીધા.”

હાસ્યરસિક રમુજ સ્કેચ—

માં ઘી મ હે ફિ લા !

લેખક : રા' માંડલિક

કંચનનાં લમ યજ્ઞગ્યાં. હોળીના દિવસોમાં શેરી પાસેથી પસાર થતાં 'કા' શાહુકારને, પૈસા પડાવવા માટે ઘેરેવાઓ ઘેરી વળે તેમ લમને ખીજેજ દહાડે કંચનની આસપાસ નાતના યુવાનો મહેફિલની મધુરી માગણી કરતા ઘેરી વળ્યા. કંચનનાં લમ પ્રસંગે કંચનના પિતા શુભાજી દાસ શેઠે વતનના કિનારા પર પગ મૂકતાં જ નેમ સ્નાની સાથે મીઠો સંજ્ઞા કેળવ્યો હતો તેમજ કંચને પણ નાતના યુવાનોને પોતાની આસપાસ ફરતા કરી દીધા હતા. અત્યાર સુધીમાં નાતના યુવાનોને કંચને નાની મોટી કેંક મહેફિલો આપી દીધી હતી, એટલે આ એક મહેફિલ તેને વધુ પડતી ન હતી; અને કંચનનું ચોવીસે કલાક મન રીઝવનાર દોરતોને એક મહેફિલ જેવી વસ્તુ માટે નાપાડી તેઓનું મન દુભવવા નોટલી દિમત કંચનમાં ન હતી.

અતે તેણે સંમતિ આપી અને તેજ રાત્રે કંચનના જંગલમાં મહેફિલ ગોઠવવાનું નક્કી થયું. કંચન અને તેના એક આસ મિત્રે નારતા પાણી ઇત્યાદિની સગવડ કરવાનું માથે લીધું અને તે સિવાય રંજન પ્રોત્તમ માટે પ્રોમોશન, દારમોનિયમ તેમજ ચોપાટ વિગેરે ગેજવવાનું ખીજ્યોને સોંપ્યું.

કંચનને લાગ્યું કે યાત્રિના યુવાનો તેની પુઠે આક્રુ ખાંધને પચા હતા અને માત્ર મહેફિલો પૂરતીજ મિત્રતા જાણવતા હતા, એટલે તેઓને હંમેશ માટે યાદ રહે એવી જાતની યુક્તિવાળી ટીપ્પણી તેણે 'શોધી' કઢાડી હતી. તેના અમલ કરવાનો આજે અવસર આવ્યો હતો.

રાત્રે આંધને બદલે દમ વાગ્યા સુધી બે-ચાર

બગ્યા-કગ્યા સિવાય નિયત રથે—કંચનના જંગલે—કોઈ દેખાયું નહિ, એટલે કંચન તથા તેના અંગત મિત્રને વિચાર આવવા લાગ્યા, કદાચ ખાધચીજ વસ્તુઓ ખરીદવાનું 'હલકુ', કામ પોતા પર લાઇ, વાજીત્રો વિગેરે માગી લાવી બેળાં કરવાનું ભારે કામ તેમને સોંપાયું હતું તેથી માહું લાગ્યું હોય તે ખતાવવા કે કોણ જાણે કેમ પણ હલુ સુધી કોઈ ફરક નહિ; તેથી બહેને સહેજ ફિકર થવા લાગી. ફિકર એટલા માટે કે જો આજે તેઓ ન આવે તો ખાવા માટે આજેથી વસ્તુઓ જંગલે એટલું જ નહિ પણ કંચનની યુક્તિનો અમલ કરવાની તક પણ જાય! આથી તેઓની મહેનત નિષ્ફળ ન જાય, તે માટે બહેએ જાતે દરેકે દરેકને ઘેર હુંડી બોલાવી લાવવા કમર કસી અને બને તેટલાને બોલાવી પણ લાગ્યા.

જ્યોને દારમોનિયમ, પ્રોમોશન વિગેરે પેલા કરવાનું કામ સોંપાયું હતું તેઓ તો ક્યારનાય 'રુચ્ચક' થઇ ગયા હતા, એટલે એ કામ પણ હવે જ કરવાનું હતું! આજુબાજુના જે હોટા પાસે પ્રોમોશન યા દારમોનિયમ હોય એવાની નામાવલી તૈયાર કરી, દરેકને ઘેર બેઠક યુવાનને મોકલ્યો. થોડી વાર બપોર ચલ્યા કે: 'એકલું ધર બધાનું હતું' તે ખીજ્યું 'દારમોનિયમ રીપેરમાં હતું' તે 'ત્રીજાના પ્રોમોશનની કમાન જ જીતકી ગઇ હતી!'—આવા મોકાણના સમાચારથી કંચન કંટાળ્યો. ત્યાં તો તેને યાદ આવ્યું કે આજુમાં રહેતા રધુ સોનીને ત્યાં ચોડ દહાડા પહેલાં જ પ્રોમોશન વાગ્યું તેણે સંલભ્યું હતું!—પણ તે કદવડ

શી રીતે ? જેમ તેમ તો રઘુ સોની પોતાની મામે-
ફાન જેવી કિંમતી વસ્તુ આપે તેમ નહતા,
ઐટલે કંચને યુક્તિથી કામ લેવાનું નકી ક્યું.
પહેલાં તો તેણે ખૂબ નમ્ર વિનંતિથી રઘુ સોનીને
બોલાવવા એક જણને મોકલ્યો. રઘુ સોની આવ્યા,
ઐટલે સૌએ તેમને અપૂર્વ માન આપ્યું. કંચને
આવકાર આપી પોતાની સામે જ રઘુ સોનીને
બેસાડ્યા અને સીંગારેટની પાકીટ તેમના તરફ
ફેંકી. દાગીના બાગત વાતો કહાડી રઘુ સોનીને
પટાવવાની તરફીજ તેણે શોધી કાઢી હતી,
કારણ કે હજુ એક અઠવાડિયા પહેલાં જ એજ
રઘુ સોની પાસે તેણે દાગીનાનું કામકાજ કરા-
વ્યું હતું.

ગોઝલા રાજવીને જેમ સરાય અને એક-
આરામની ચર્ચામાં રસ પડે, સદાશને સાર્વત્ર્યની
વાતોમાં જેમ તાન ચડે, કિકેટને બેલાડી જેમ
રમતગમતની ખીનાઓ વર્ણવામાં જાન બૂલે,
અને ખાનદાની ખમીરના યુવાનને જેમ ફાન-
યાની ઉચલ પાલસની વાતોથી સ્વર ચડે, તેજ
પ્રમાણે રઘુ સોની પણ સોનું ટીપવાની કળામાં,
કસવાની કળામાં, બારીકીથી ધરાવાની કારી-
ગરીમાં પોતે કેટલા પારંગત હતા એ વર્ણવાની
ધૂનમાં ચડી ગયા. પાએક કલાકમાં તો તેમણે
પાંચેક સીંગારેટોને ઉપરાછાપરી ખુરડો કરી
નાખ્યો, ત્યારે કંચનને ઘાગ્ય કે હવે વાત ફેર-
વવી જોઈએ. ઐટલે તેણે ૪૫ લાઇને વચ્ચમાજ
વાત મૂકી: "હાં, અરે ! રઘુમાઇ ! તમારું
મામેફાન જરા આજે જોઈશે નહીં !"

"અરે બહા માણસ ! એ તમને કેણે
કહ્યું ! એ તો ગર્ભ પરમ દિવસે મારી પાસે મામે-
ફાનની દુકાનવળો એક જાપનીસ સેકંડહેન્ડ
લાઇન લાઇને અને જતાવરા આ ચોદનો. તે અમે
Tiffani-દાવલ પર મૂક્યું હતું ઐટલે તમે
સાંજનું હશે !-સારું, હો ત્યારે સાહેબજી ખૂબ
વખત નીકળી ગયો !"

હવે શું કયું ? રઘુ શેઠે તો 'સ્નાનના
સમાચાર' આપ્યા ! વખત કેમ પસાર કરવો !
કંચને અને તેના મિત્રે યુવાનજાણુ વિગેરે વસ્તુ-
ઓ એક ખૂણામાં મૂકી રાખી હતી પણ તેનો
પ્રોમામ હતો. રાત્રે બાર વાગે ! તે પહેલાં ચોપટ
અને સંગીતનો પ્રોમામ હતો. મામેફાન તો
મહ્યું નહિ. દાર્મોનિયમ માટે એક જણ ફરી
તૈયાર થયો. તેણે અરધા કલાક પછી એક
'પત્તેટી' આણી આપી ખરી ! પત્તેટીના
આવવાથી સૌના પગમાં નવું જોમ આવ્યું !

એ પેટી આણનાર ભાઈએ-પોતેજ પત્તે-
ટી બોલી તો જણાયું કે લગભગ અર્ધા સંકાની
ધૂજ તેમાંથી બહાર આવતી હતી અને આ
'પત્તેટી' ને બહાર બેચી, વગાડવાની તૈયારી
કરી ત્યાં તો ઉપરનો ભાગ, જાણે આટલા વર્ષોના
પરિશ્રમથી માકી ગયો હોય એમ ભેરી જતો
હતો માંડમાંક, મહામહેનને જેમ તેમ અટકાવી,
અધગામાં કાણાશાળ જેવા એ સંગીતકારે પોતા-
ના મુંદર મુંદરમાં "ફલની પાંખડી સ્યો માણુ..."
એ સર્જન જીવું માથન ઉપાડ્યું ત્યારે કંચનથી
વચમાં બોલાઈ જવાયુ કે: "જાઈસા'ન અમને
આવા સંગીતના પુરુષની પાંખડી તો શું. પણ
એ પુરુષની પરાગ કે પરિમલની પણ જરૂર
નથી !..."-દાર્મોનિયમનો સ્વર પણ એવો
હતો કે જાણે તેની વગોટદ અવરયાને અંજે તે
ધાટાં પાડીને પોતાના પર યુજદેલ જીલમ 'ના
અનુભવ બોલ જાખમું' હોયતી ! !

ત્યાર બાદ આ ભાઈએ આવીજ ખીજ
જણેક 'ચીઝ' લગાવી અને 'વાદ વાદ'
ના પોતર વચ્ચે તેઓ પોતાની મેલે જ રયાન-
મટ થયા, કારણ કે તેમણે જોયું કે સાંજ-
નારાઓમાંથી ધણાખરા યુવાનો તો ઝાલાંજ
ખાના દના. ત્યારે યોગ્ય એક વાતોના ગપાટા
હાંકે જતા હતા ! યોગ્ય એક રીતરેટો ફૂંકી
ધુપાડથી ચોરડો કરી દેના હતા !

આજ વખતે સંગીતની પૂર્ણહિતિ જાહેર કરવાનું કામ કીટસન લાઈટ લેમ્પ પર આવી પાડ્યું હોય તેમ તેમાં આસનેટ ખૂટ્યું અને તે ઘૂરત કરવા લાગ્યું. હવે સૌ મુંઝાયા પણ ઘૂરત જ કંચન નીચેથી જે સારા લાલ દીન લઈ આવ્યો, એટલે સૌ ચોપાટ બણી દોઝા.

ચોપાટમાં એ લોકને એટલો તો રસ પડ્યો કે એમને એમ જે વગાડી દીધા. વચ્ચમાં માત્ર બંને-ત્રણ-ત્રણ-કપ ચા લીધી હતી અને સીંગારો પર સખત મારો ચલાવ્યો હતો.

કંચનને લાગ્યું કે હવે એમણે તૈયાર રાખેલ રસ બસતા ગુલાબ જાંબુ બદામ કઢાવવાનો વખત થયો હતો. આ દરખાસ્ત મૂકતાં ચોપાટને પડતી મૂકી, સૌ તૈયાર થઈ ગયા એટલે કંચને અને તેના મિત્રે અંકે રંગીનીમાં 'ગુલાબજાંબુ' મૂકી પ્રત્યેકની સમક્ષ મૂક્યાં.

ઉજાગરાની બસરથી સોની આંખ ધેરાતી હતી અને વળી આ પ્રોગ્રામ માટે તો ક્યારથી તલસાટ લાગ્યો હતો એટલે 'જૂખ્યાં ડાંસ જેવાં' મુવાનોએ એ 'ગુલાબજાંબુ' અંકે ૧૬, આખા ને આખા ઉતારી જવા મોહું પાડી તૈયારી કરી, અને ઘૂરત જ "યૂં-યૂં-યૂં-યૂં" રતો એક જણ સફળો બેઠો યાદ ગયો! "શું થયું? શું થયું?" ની ખૂબ પડી અને ખીજ બાજુ ખીજ ત્રણ-ચારની પણ એ જ સ્થિતિ યર્ષ, એટલે ગાકીના જણ અટકી ગયા-નપાસ કરતા જણાંકે કંચને સૌને બતાવવા વારતે જ ખાસ ઉત્તના લોકોને ઘીમાં આપાદ બોળી, ગુલાબ જાંબુ જેવા દેખાવના કરી સૌને પીરસ્યા હતા, જેને ઝુંધવાની પણ કોઈએ તરદી લીધી ન હતી. અને પરિણામે હસાદસ યર્ષ રહી.....

આ મસ્કરીનો લગભગ અર્ધો અર્ધ જણ બોગ થઈ પડ્યા પણ તેઓ સૌ પણ ખાસ નુકસાનીને પહોંચ્યા ન હતા. કારણ કે કોઈએ

હજી ગળામાંથી અંદર તો ઉતાર્યા જ નહતાં, આ મસ્કરી દીખામાં સારી રીતે ખપી ગઈ અને કંચનના રવાખથી સૌ પરિચિત હોઈ ગુસ્સે થવાનું કોઈને કારણ નહોતું, ઉલટું કંચનની યુક્તિ માટે તેના સૌએ વખાણ કર્યાં!...

...પણ હવે સૌ જૂખ્યા થયા હતા એટલે કંચને સૌને શાંત પાડવાનો ઇરાદો બતાવી, મોદનયાળ અને ચેવડાની 'ડીશ' મૂકી અને ખાસ દળાણ પૂર્વક સૌને ખવડાવ્યું!...

પછી, કુંટની 'ડીશ' મૂકી. કુંટની પસંદગીમાં પણ કંચને સરતામાં સરતી વસ્તુ- 'કારીગર્મ' (તકબૂચ) ની ખરીદી કરી હતી!-પણ હવે તો ધણીખરા સમગ્ર ગયા હતા એટલે "અત્યારે-વહેલી પરાંદના એ શરદી કરાવો!" એ બદનાસર "કારીગર્મ" ઊડી દીધા પણ તેને બદલે (અંતમાં) પેસા 'ગવૈયાને એકાદ મીઠા' વગાડવાનું કહેવામાં આવતાં તેણે સવારના ખાસ કર્ણપ્રિમ એવો "કામિંગડો" રાગ ગાયો.

સતી વેળાએ સૌ ધારતા હતા કે રાત્રે ચાર વાગ્યા પછી સૂનેલા હોઈ સવારના ૬-૧૦ વાગ્યા સુધી પણ રહેવારો! પણ ના, એ માન્યતા પણ કંચનની ત્રીજી મસ્કરીએ જીદી પાડી:-જ-સાત વાગ્યા ત્યાં તો એક પછી એક સૌ સરખણી નાકો... અને જેમ અને તેમ જઈ કળશીએ જવાની તૈયારી કરવા લાગ્યા!-પણ તેઓને હજી ખજર પડી ન હતી કે કંચને પાછળથી ખૂબ દળાણ કરીને ખવડાવેલા મોદનયાળમાં જુલાબનું મિશ્રણ કર્યું હતું!!

સાંજે ત્યારે કંચન બજારમાં નીકળ્યો ત્યારે તેણે જોયું તો રાત્રે હાજર રહેલા મુવાનો પૈકી એકેક જણ બજારમાં દોવેલીયું ઝાડું કરીને ફરતો હતો, કંચન પોતાની ધારેલી બજાર ઉપજની ચકયો હતો કારણ કે રવાખો, અને લાસડુ મુવાનોમાંના હરેકે હરેકે કળકળું હતું કે દરેકને એ મહેશીશ મોલી પડી ગઈ હતી!!

❧ વેરની વસુલાત યાને બદલો ❧

(કટાક્ષપુરતી સામાજિક દ્રવ્યના નાદને પ્રજાજાગૃણનારી નવલીકા)

❧

લેખક:—શ્રીયુત નરવર બી. નાણાવટી—મહુવા બંદર

“ બાપા! મારા ઉપર દયા કરો. ”

“ શું છે ? ”

“ આ વધે પૈસા ભરી ચકાશ નહોતી ”

“ શા માટે ? ”

“ આ દુકાણીયા વરસે અમારું સત્તાનાશ કાઢી નાખ્યું છે. ધરમાં ખવા માટે અલ નથી માટે મહેરબાની કરી દયા લાવો અને આવતે વધે ખાતુ ભરપાઈ કરી આપશું ”

“ પૈસા લેતી વખતે સારા લાગ્યા હતા કેમ ? ” કપુરચંદ શેઠ બરાડી ઉઠ્યો

“ શેઠ! અમને આ ખજર ન હતી કે કુદરત અમ ગરીબ જેવા બેકુત ઉપર આમ રૂંદશે ? ”

“ તારે પૈસા આપવા નથી એટલે આમ કરે છે. જો, મેધા! રૂપિયા સેક તથા બ્યાજના પચીસ ગણી સવાસો આડ દિવસની અંદર આપી જજે નહોતર તારા છુંકા હાલ કરીય. ” શેઠ ખીખતા બોલ્યા.

વડલી એક નાનું સરખું ગામ હતું. ગામના બેકુન પૈસે ટકે સુખી હતા ગામમાં વરતી બેકુની તથા આલણ ફાલણ સોફાની. પણ વાણીયાનું એક ઘર ન હતું. એક વખત કપુ. રચંદ શેઠનો બાપ ફરતો ફરતો આ ગામમાં આવ્યો. ગામ તેને સુખી જણાયું. એટલે આ વાણીયે લાગ જોઈને વડલીમાં ફુકાન કરવાનો વિચાર કર્યો. ધીમે ધીમે કપુરચંદ શેઠના આગે ધીરધાર વધારી દીધી અને આખા વડલી ગામનો પૈસો તેણે લઇ લીધો. ગામ આખું ગરીબ બન્યું, અને વધારામાં વરસ દુકાણ જેવું

દેખાણું અને જે બેકુનો સુખી હતા તે બધા કંગાલ બની ગયા.

x

x

x

“ કેમ મેધા! આજે પૈસા આપવા છે કે ? ”

“ શેઠ! મારી લેબુદેણુ તમારે ત્યાં છે ને હું ક્યાંથી પૈસા લાવું ? ” આ દુકાણીયા વરસથી ઘેર ખાવા ધાન રહ્યું નથી, એટલે હું શું કરું ? ”

“ સાલા, તું એમ નહોત માને. અરે રહુ-ભીયા આ સાલા પાસેથી મારીને પૈસા કઢાવો. ” કપુરચંદ પોતાના મીયા નોકરને હુકમ કર્યો. ખુતી મીયાએ ગરીબ ખીચારા મેધાના વાંસામાં ભેર્યો બે લાકડી મારી દીધી ગરીબ મેધા રડી પડ્યો અને ધણા કાલાવાલા કર્યા પણ શેઠ એકનો બે ન થયો. અને કહ્યું કે “ બસ મારે તો આજના પૈસા જોઈએ નહોતર તું જીવતો નહોત રહે ” મીયા! દે સાલાને ” નિર્દય શેઠ દુર ઉભો ઉભો આ પીચાગી લીલા નીહાણી રહ્યો હતો.

અતિથય મારથી મેધા બોંબ ઉપર બેશુદ્ધ બની ગયો હતો. શેઠ અને મીયા ત્યાંથી ચાલતા રયા.

x

x

x

કપુરચંદ શેઠના ધરમાં જુમરાણ મચી રહી હતી. સ્ત્રી અને બાળકોએ કાલાદલ કરી મુક્યો હતો. કપુરચંદ શેઠ મીયાને મદદ માટે જુમ પાડી “ મીયા! આ મીયા! શેઠને ચોર આવ્યો. ”

“ શેઠ! મીયા તમને મદદ કરી ચકશે નહિ. એને તો ત્યાં પુરા કરી દીધો છે; માટે હવે

જુઓ પાડ્યા વિના તીજેરીની ચાવીઓ આપી દીધો. ” બહારવટીયો બોલ્યો.

વડલીના ધણા ગરીબોનાં ગર્ભાં ચુસી એકઠી કરેલી મીઠકત બહારવટીયાને આપતાં શેઠ અચ્ચાથો તો ખરો પથ્ય ખુદલી તલવાર જોઈને હોંમત દારી ગયો. તેણે તીજેરીની ચાવીઓ બહારવટીયાને સોંપી દીધી અને જાનો ગાનો જમીન ઉપર ખેસી ગયો. બહારવટીયાએ કથુર-ચંદ શેઠની આટલી મીઠકતમાંથી એક પાંદ પથ્ય રહેવા દીધી નહીં.

“ કેમ શેઠ ? મને જોળ્યો છે ? ” બહારવટીયે જુઠાની છાડી કહ્યું.

“ જાણ્યું મેંધો ? ” શેઠથી બોલાઈ ગયું.

“ હા હું પોતેજ મેંધો. તમેજ મને આમ કરવાનું શીખવ્યું. તમને યાદ છે કે તમારા મીંચા પાસે મને માર મરાયો હતો અને હું તમને કેટલો કરગર્યો હતો છતાં તમે માન્યું

નહીં પછી તો વેર લેવા બહારવટે નીકળ્યો અને એ વેરતો બદલો તમારી પાસેથી લેવા આવ્યો છું. શેઠ, પ્રજનું નામ દ્યો. ચોડીકવાર માટે તમે આ દુનિયાના છો.

“ મેંધા ! મારી જીલ યદ, મને માફ કર. આજથી હું કદી મરીશો ઉપર જીલમ નહીં મુખેર. મારી મીઠકત બાલે તું સર્પ જ પથ્ય તું મારો જીવ બચાવ. મારા બાઇડી છોકરાં રખાશે ” શેઠ મેંધા બહારવટીયાને કરગરવા માંડ્યું.

“ શેઠ ? તે દિવસે હું તમને કાલાવાલા કરતો હતો છતાં તમને જરાપથ્ય દયા આવી નહીં તો આજે હું કેમ દયા બતાવું ? ” આમ બોલી મેંધાએ તલવારના એકજ ઝટકાથી માથું ઉઠાવી દીધું. પાપીને તેના કર્મોના બદલો મળ્યો. પછી મેંધો બહારવટીયા છુંટેતી સપળી મીઠકત સર્પ બહાર આવ્યો અને સૂઈ ઉઘ્યો. તે પહેલાં ક્યાં જંગલમાં અદશ્ય થઈ ગયો.

જીજ કુચ—તા. ૨૪-૧-૪૦ ને રાજ શ્રી જીજ મેટ માંડલીયા મિત્રમંડળની એક બેઠક બાઈ રસીકલાલ બગવાનલાલ (Advocate) નાં પ્રમુખપણાં નીચે બગવામાં આવી હતી. કેશીપર શ્રી ચંપકલાલે ત્રિમાસિક દિસામ રજુ કર્યો હતો. ત્યારબાદ નીચે મુજબ કરાવો પસાર થયા હતા.

૧ આપણી જ્ઞાતિની સ્ત્રીઓમાં, મરણ પછવાડે દય દિવસ સુધી દરરોજ એ વખત રકવા કુટવાની પ્રથા હજીસુધી પ્રચલિત છે, હાલના વખત પ્રમાણે તે ધણું જ નિહનીય છે જેથી ઉઠમણાં પછી (બહારગામથી કાણીઆ આવે તે સિવાય) હવે આ ચાલ પ્રથા તદ્દન બંધ રાખવા આ મંડળ જ્ઞાતિની દરેક બહેનોને આમ્રદ કરે છે.

૨ મુરબ્બી જયંતીલાલ નાગજીના પત્ની તથા કનૈયાલાલ માધવલાલના પત્ની કંકુઆઈના અકાળ અવસાનથી આ મંડળ ખેદ પ્રદર્શિત કરે છે અને સદ્ગતના આત્માઓને શાંતિ મળે એમ ઇચ્છે છે.

૩ હાલમાં જ્યારે લામ પ્રસંગે પરદેશથી જન આવે છે ત્યારે વરપક્ષવાળા તરફથી જનૈયાઓને સવારનું જમણ પોતા તરફથી હોય છે પરંતુ તેથી વરપક્ષવાળાને ધણી જ મુશ્કેલી નડે છે. જેથી હવે વરોડી સિવાયના દીવસોએ જનને વખત કન્નાપક્ષવાળાએ જમણ કરવું અને તે દરેક ટંકનું જીલ્ડું જમણ લેખવામાં આવશે એટલે કે કુલે પાંચ જમણ આપી જનને વિદાય આપવી, જેથી એક દિવસનો ફાવડો થાય.

મંડળના મેમ્બરોએ એકબીજાને સારા તેમજ ગમી પ્રસંગે એકબીજાને મદદ કરવાનું કારણ છે. ત્યારબાદ અન્ય પરચુરણ કામકાજ બાદ મીટિંગ વીસજન કરવામાં આવી હતી.

પ્રભુ પ્રત્યે

લેખક: શ્રી. વલ્લભજી ભાણુજી-ચોરખી
હરિ-ગીત (ગર્તાકથા ચાલુ)

અહીં તક નહિ દર્શન હુવા પ્રભુ! મેં અભાગા હાસ હું,
તેરે હીચે મેં કયા કરે મેં મોહ માયા આસ હું;
ખાવિંદ ખુદ તૂ બાદશાહ તેરા મેં રંક ખવાસ હું;
અબ કૃપા કર દર્શ દે તૂ મેં નિરાશિત ખાસ હું. ૫

તેરી કૃપા જહાં બહતી હે વહાં શાંતિ મુખ આનંદ હે,
ઉનકે નહિ કુછ ન્યૂનતા વહ બાગ્ય પૂરણ ચંદ્ર હે;
તેરી કયામત બરસતા વહાં ફંદ યા નહિ દ્રવંદ હે,
તેરી મુરત દર્શન હુવા વહી ધન્ય પરમાનંદ હે. ૬

તેરે સ્મરણમેં ઠટલી ધડીયાં વહ હી ધડીયાં ધન્ય હે,
તેરી કયા જહાં હો રહી વહ સ્થાન તીર્થ અનન્ય હે;
તેરી ખીજમત તેરી સેવા કરતા જનને ધન્ય હે,
તેરે ચરણ મન ભે બહા મન વે હિ ધન્ય અનન્ય હે. ૭

તેરે ચરણમેં ભે રહા ઉનકો ફિર ફિર કયા રહા,
તૂ સ્વામી હોકર સ્વયં ઉનકા મોગ દોમ બહા રહા;
જહાંદ કે શિર કદમ રખકર બક્ત તુમે પા રહા,
એસા હી તેરા ચરણકા મહિમા નિગમ સખ ગા રહા. ૮

તેરા મિલનડી આશમેં મેં છાંટગી બાહી રહા,
તેરા વચનડી તોર પર યહ પ્રાણ મેં સાહી રહા;
માલિક તેરી સ્વારીકા સત્કાર ગીત મેં ગા રહા,
દિલદાર તેરા વિરહમેં આંસુડી નદિયાં બહા રહા. ૯

તેરેસેં પ્રીતિ બન ગઈ તબ મસ્ત બનકર ફિર રહા,
ભતા ઈંદર યા ઉંદર વહાં તે ચહિ મહિમા ગા રહા;
ઓર મેરા કામ કયા તેરા હુકમ બિડા રહા,
તેરી ખુશી તેરી દુખા મેં છવન ભર બસ રહા રહા. ૧૦

કૈસી દયા તેરી પ્રભુ યહ દાસ પર કિસ વિધ કહે,
તેરા અતુલ ઉપકારમેં મસ્તક મેરા કુદ રહે;
ધૃષ્ટા લેઈ વહાં વસ્તુ વૈશવ જલનીમેં તૂ દે રહે,
મેરી તરફ માલિક, તેરી મહેરકી નદિયાં ગહે. ૧૧

x x x x
તેરી નિગાહ તેરી રહમ મેરા જીવન ઉદ્ધાર હે,
કુછ યોગ્યતા મેરી નહિ મેં દોષ પારાવાર હે;
હેસીયત નહિ દાવા નહિ ધનશાન સખ લાયા રહે,
તેરી કૃપાસેં જીત હે તેરી ઠક્કા સેં હાર હે. ૧૨

x x x x
મેં જાતી વન વન તીર્થમેં મેરા પ્રીતમકી ખોજમેં,
મેં પૂછતી વનવેલીઓસેં આંસુ લર કણી મોજમેં;
પડતી મેં શાઝ પુરાણકો જાતી ફીરકી ફોજમેં,
સખ લેટકર મેં સ્વામી દેખા હૃદય રસકા હોજમેં. ૧૩

x x x x
જાના કહાં જાકે વહાં કિસ ખાતકી ખાતાં કદે,
હિલ દે ચૂકા હિલ લે ગયા બે હિલ ખનાઈ હિલખરે;
અખ મેં નહિ મેરી રહી ઉતકી બની કુછ ભી કદે,
મેં મસ્ત હું મશગુલ ઉતકી શકલકી લાલી પરે. ૧૪

x x x x
આયા તો હિલખર લેતે જાના હૃદયકા કુલ પ્યારસેં;
તેરે ચરણ અભિપેક્ષ કરતી આંસુઓંકી ધારસેં;
મેરા જીગર ધાયલ હુવા તેરી નજરકી ધારસેં,
યહ ગદન ભી જલ જાયગા તેરા વિરહ અંગારસેં ૧૫

x x x x
વે અતુર મુંદર સ્થામ હે સુખકોં કલો ગોલે નહિ,
મગર ઉતકા હૃદયમેં પ્રિય મિલનકી અટપટ રહી;
દેખે નહિ, દેખે છિપાકર મધુરી સુખ છા રહી,
એસી રસીકતા અતુરતા દેખી નહિં મેને કહી. ૧૬

“ મોઢ જગૃતિ ”ની સુપુષ્તિ

અમારું નિવેદન

‘મોઢ જગૃતિ’ પત્ર બંધ કરવાના આખરી નિર્ણય ઉપર અમે આત્મા છીએ. જે સંભોગે વચ્ચે હાલ ‘મોઢ જગૃતિ’ છતી રહ્યું છે એ સંભોગે વચ્ચે એ બંધ કરવું એ એક જ આખરી અનિવાર્ય ધર્મ અમારા માટે થઈ પડ્યો છે.

‘મોઢ જગૃતિ’ મોઢ જનતા સમક્ષ જન્મ્યું અને દોઢ વર્ષ છૂટ્યું. દોઢ વર્ષ દરમ્યાન એણે જે કશું એની વિગત અહિં ઉતારવા બેસીએ તો પુષ્કળ જગ્યા ભેજા, પરંતુ એણે જે કાંઈ કશું એમાં જ્ઞાનસેવાની શંપૂર્ણ નિષ્કામ જાવના દતી. યુવાનોના અંતરમાં યનગની રહેલી જ્ઞાતિ જગૃતિની તમજાઓતું એ એકિરણ્ય હતું. જૂતા રિવાજો સામે મરજિયાં થઈને જન્મવાનો એનો આખરી નિર્ધાર દતો. કાષ્ટની લેણમત્ત રોડ કે યરમમાં દયાયા વગર પોતાના ધ્યેય, આદર્શ, અને સિદ્ધાન્તને માર્ગે જવાની એની પૂનિત દષ્ટિ દતી અને કાષ્ટને કશું અંતત નુકશાન કે પ્રતિષ્ઠાદાનિ પડેઆકવાની ખૂરી નેમ કે ખીજી દરી આંખળી રવાર્થવૃત્તિ ન દતી.

પરંતુ આપણી જ્ઞાતિને યુવાનવર્ગ જેને માટે આવા પત્રો મુખ્યત્વે જન્મે છે એ તદ્દન અજ્ઞાન અવરમમાં છે. જ્ઞાતિના યુવાનોને જ્ઞાતિ ઉત્કર્ષની પડી નથી દોતી. કાષ્ટને એ મક્કનની લેક કરવાની દુરસદ કે દોષ નથી. જ્ઞાનિતું વાતાવરણ મને એટલું અંધારુંથી જાણું કે અંધાર વડે દેશાચેકું દોષ તેની કાષ્ટને નિરજત નથી. જેને છે એઓ જે થોડુંએક કરી છૂટે છે એ પાછળ ખોટી કાર્તિતો એક માત્ર મોઢ દોષ છે.

દોઢ વર્ષ સુધી ‘મોઢ જગૃતિ’ ચાલું રહ્યું. એ દરમ્યાન અમારાથી રાક્ય એટલો પરિશ્રમ અમે એને સંગીન બનાવવા પાછળ વેર્યો છે. એ પરિશ્રમ વેરતી વેળા અમારા અંતરમાં અતૂટ કતબપાલનની અમને યદ્દા દતી. દેખીતી નજરે નિદાળી રાકાય એવા રિધ્નો છતાં એ સાદસ વહોરવાનું અમે સહુએ માથે લીધું હતું પરિણામની અમને પરવા ન દતી !

એટલે આજની ઉંદલી પગ સુધી એના નિજાવ પાછળ અમે સહુએ અમારી સર્વ યક્તિઓનો વ્યય કર્યો છે. પરંતુ અમારો અનુભવ કહે છે કે એ પરિશ્રમનું કશું સક્રિય પરિણામ આન્યું નથી. ‘મોઢ જગૃતિ’ પ્રથમતા વર્ષમાં સારી જેવી રકમની રૂ. ૨૦૦/- થી રૂ. ૪૦૦/- સુધીની-ખોટ સદન કરીને છૂટ્યું. યજ્ઞાતના વર્ષ માટે તો એ ચલાવી લેવાય એવી વાત દતી પરંતુ ખીજા વર્ષ માટે એવી ખોટ કદન ન કરવી પડે અને એ પડતી ખોટ માટે કાષ્ટની મદદ ન લેવી પડે એ માટે અમે સવાજમ જે વાર્ષિક રૂ. ૧-૮-૦ દતો તે વધારીને રૂ. ૨-૦-૦ વાર્ષિક કશું.

ખીજા વર્ષ દરમ્યાન જાન્યુઆરી ‘૪૦ થી જુન’ ૪૦ સુધી ૭ માસમાં અમને માત્ર ૧૩૦ માદકો તરફથી સવાજમના રૂ. ૨૫૭-૪-૦ મળ્યા. બધા માદકોના સવાજમો અમને સળી રાક્યા દત તો ‘મોઢ જગૃતિ’ દલ્લુ નથી રાક્યું દત. પરંતુ દુઃખની વાત છે કે આપણા બાષ્ટઓ સવાજમ મોકલવા જેટલી તત્પરતા નથી દાખવતા. સહુને વાર્ષિક રૂ. ૨-૦-૦ ની બરતી પડતી રકમ કાંઈ ધર્મોદ પેટીમાં કપને બરતી પડતી જેવી રકમ લાગે છે એટલે ૪૫૦ જેટલા માદક ખંડુઓમાંથી ખીજા વર્ષનું સવાજમ માત્ર ૧૩૦ માદકોએ મોકલ્યું એટલે

૩૨૦ નોટલા આઠકો પાસે અમારું ચાલુ વર્ષનું લવાજમ અઘાપિ બાકી છે. આ આઠકોનાં રૂ. ૬૪૦-૦-૦ અમને મળે તો ખીન્ન ૬ માસ એટલે આ વર્ષ રહેજે પૂરું કરી શકાય.

આ લવાજમ નહિ મોકલવામાં આવનગર, શિહોર, બોટાદ, કુંડલા, અમરેલી, વિરમગામ કરાચી મુંબઈ વી. સ્થળોમાં વસના બાકીઓ છે. વખતો વખત મોકલી આપવાની એમને કરવામાં આવેલી વિનંતીઓ બહેરા કાન ઉપર અથડાઈ છે.

બહારની મદદ ઉપર આ પત્રને જીવાડવું અમને યોગ્ય નથી લાગતું. અને મદદ આપનારાઓની શક્તિને પણ મર્યાદા હોય છે. એટલે એ રીતે 'મદદ' મેળવીને જીવવા કરતાં 'મોઢ જાગૃતિ'ને બંધ કરવું યોગ્ય માન્યું છે.

કલકત્તાના 'મોઢ તરજુ' પછીનો આ ખીન્ને કમનશીખ બનાવ છે. આપણા યાત્રિકો આવી કશું અવરધામાં અવસાન પામે છે એ આખી યાત્રિકો શરમ છે. આપણા સહુની એ નામોશી છે આપણા સહુની એ નબળાઈ છે.

'મોઢ જાગૃતિ' ચાલુ રહ્યું એ દરમ્યાન જે જે બાકીઓએ અમને રીધી કે આકતરી રીતે સહાયતા આપી છે તે સહુ બાકીઓના અને સહુ અંતઃકરણપૂર્વક ઝલ્લી છીએ અને એ સહુનો આભાર માનીએ છીએ.

માઠુંગા-
તા. ૬-૭-૪૦

શ્રી. સેવક
વરજીવન ગોપાળજી પારેખ
રતિલાલ નથુલાલ પારેખ
'મોઢ જાગૃતિ' વ્યવસ્થાપક મંડળવતી

'મોઢ જાગૃતિ' માસિકનો નવેમ્બર ૧૯૩૯ થી જુન ૧૯૪૦ સુધીના આવક નવકનો હિસાબ.

જ		ઉ	
૨૫૭-૪-૦	૧૯૪૦ ની સાલના ૧૨૬ આઠકોના લવાજમના	૫૦૩-૧૦-૦	માસિકની છપાઈ, કાગળ વિગેરે ખર્ચના
૪૩-૦-૦	૧૯૩૯ સાલના ૨૪ આઠકોના લવાજમના	૧૬-૦-૦	પ્રવાસ ખર્ચના
૧૯-૪-૦	જામ. ના—	૨૭-૧૨-૩	પરચુરણ દપાલ ખર્ચ, રબાર, રોમ્પ તથા રોસારી તથા કન્વેન્સ ખર્ચના (નવેમ્બર '૩૯ થી જુન '૪૦ સુધીના)
૧૭૮-૦-૦	બહારની મદદના		
૪૬૭-૮-૦			
૫૯-૧૪-૩	ચૂકવવા બાકી—		
૫૫૭-૬-૩		૫૫૭-૬-૩	

ઉપરના હિસાબમાંથી રહેજે દેખાઈ આવશે કે 'મોઢ જાગૃતિ' નું રૂ. ૫૯-૧૪-૩ નું રેસેન્ટ કરવાનું હજી બાકી છે; વાંચનાઓને એ વસ્તુ પણ રહેજે સમજશે કે ઉપરના ખર્ચ પાછળ-કામકેરનારાઓની વ્યવસ્થા Honorary હતી.

શાંતિનીકેતન
માઠુંગા
તા. ૬-૭-૪૦

શ્રી. સેવક
વરજીવનદાસ ગોપાળજી પારેખ
રતિલાલ નથુલાલ પારેખ

બદનક્ષી કેસમાંથી—

શ્રી. મોહનલાલ પારેખનો નિર્દોષ છુટકારો

મુંબઇ. તા. ૫-૭-૪૦

મોહ વશ્વિક યાત્રિયું માસિક શ્રી 'મોહ મન્યુતિ'ના ૭ કાર્યકર્તાઓ ઉપર દૈનિક પત્રોમાં તા. ૨૨-૪-૩૬ ને દીને શ્રી મોહ મન્યુતિ કાર્યાલય તરફથી પ્રગટ થયેલા રીપોર્ટ ઉપર નળ બખર કરીઆણાના વેપારી શ્રી. મોહનલાલ જીવરાજ ગાંધીએ તા. ૨૭-૫-૩૬ ને દીને પોતાની બદનક્ષીની ફરીવાદ ચીફ પ્રેસીડેન્સી મેજસ્ટ્રેટ શ્રી. ઇન્દ્રવદન મહેતાની કોર્ટમાં નોંધાવી હતી. આ કેસમાં શ્રી. મોહનલાલ જીવરાજ ગાંધીએ પોતાની હેવાત પત્રી ઉપર ધમતરી રહેતા શ્રી મથુરાદાસ મુંદરજી ગાંધીની કન્યા સાથે લગ્ન કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો. પ્રગટ થયેલા આરટીકલમાં સમપણુ તૂટવાનો હેવાલ હતો.

ગ. સુનાવણી તા. ૧૭-૫-૪૦ ને રોજ બન્ને-પક્ષે-કોર્ટમાં એક સમાધાન ધમયું હતું. અને બ્યવસ્થાપેક મંડળના પાંચ સભ્યોએ તેમાંથી મુક્તિ મેળવી હતી એ સમાધાનમાં સ્પષ્ટો ખાછા ખેંચી લેવા અને દીલગીરી દર્શાવી એ ફક્ત જવાબદાર શ્રી. મોહનલાલ પારેખને અસલ લાગતા એ સમાધાનનો પુરેપુરો ઇન્કાર કર્યો હતો. અને કેસ આગળ ચલાવવા તૈયારી બતાવી હતી. જેની સુનાવણીની વધુ મુદત આજરોજ તા. ૫-૭-૪૦ ની પડી હતી.

ફરીવાદી પણ તરફથી શ્રી. સનમુખરામ એ. મહેતા એડવોકેટ કેસ ચલાવતા હતા અને જવાબદાર શ્રી. પારેખ તરફથી શ્રી. મોહનલાલ બી. મણીઆર બાર-એટ-લો અને ઝઝરીઆ એસ મેમ્બર એડવોકેટ બચાવ કરવા ઉભા રહ્યા હતા. આજરોજ સુનાવણી નીકળતા નામદાર મેજસ્ટ્રેટ સાહેબે બચાવ પસુના ધારાયાજી શ્રી મણીઆરને આ કેસમાં શું તમારી ફલીયો છે એમ પુછ્યું ?

શ્રી. મણીઆરે જવાબમાં કહ્યું કે—અમારો અસીલ એક મહેર સામાજિક કાર્યકર્તા છે. અને પ્રગટ થયેલા આર્ટીકલમાં કાંઈ ગુનાહ જેવું નથી. અમારી પાસે પત્રોનો ચોક્કસ આધાર છે.

નામદાર મેજસ્ટ્રેટ પૂછ્યું કે આ કેસના પાંચ સભ્યોએ સમાધાન કયું છે. અને તમેને શું કેમ વાંધો લાગે છે અથવા કેવી જાતનું સમાધાન જોઈએ છે.

જવાબદાર શ્રી. પારેખે કહ્યું કે આ પ્રકરણમાં જો કાંઈ અમારી પ્રવૃત્તિ હોય તો એક સગીર કન્યાના હકમાં અને તેણીના દિનમાં લાભ માટે સામાજિક ફરજ રૂપે છે. અને ફરીવાદી સામે કાંઈ પ્રયાસ નથી. તો અમારે ફરીવાદીને કાંઈ પણ પછી લાગે અને તેટલું સાદું હોય તો પણ અમારે શા માટે લખી આપવું જોઈએ ? કારણ કે અમારે જાહેર જીવનમાં કામ કરવાનું છે. શ્રી. મણીઆરે વધુમાં જણાવ્યું કે ફરીવાદીએ કેસ પાછો ખેંચી લેવો જોઈએ.

નામદાર મેજસ્ટ્રેટ ફરીવાદીને આ કેસના નીકળને માટે પુછ્યું. તેમણે અનિચ્છ બતાવી— એટલે પછી પોલીસ કેસના કામકામના દબાવુને અંગે આ મુકદ્દમે મહાગમ કોર્ટમાં દાનસફર

કરવા નામદાર મેજસ્ટ્રેટ જણાવી દીધું. પછી સાથે કહ્યું કે આવા કેસ ખીજ વરસેક દિવસ ચાલે અને પછીએ આવો જીકાલ કરવો પડે તેને જદલે અત્યારે નીકાલ કેમ ન લાવવો ?

હેવટે નામદાર મેજસ્ટ્રેટ જવાબદારને પુછ્યું આ કેસમાં તમારું સ્થાન શું છે ? મુદ્દક અને પ્રકાશક. ખીજે સવાલ આ આર્ટિકલમાં ફરીયાદીને જદનક્ષી કરવાનો તમારો ઇરાદો હતો ? જવાબ—ના. જદનક્ષી કરવાનો ઇરાદો કેમ હોઈ શકે ? કેવળ સામાજિક ફરજ.

પછી નામદાર મેજસ્ટ્રેટ કાયદાનો મુદ્દો હાથમાં લેતાં નીચે મુજબ જવાબદારને ઊડી મુકવાનો હુકમ લખ્યો.

“ આ કેસની ખરી બાબત જોતાં બ્યવસ્થાપક મંડળના પાંચ સભ્યોએ પોતાની મારી દાખલ કરી છે. એટલે તેમની સાથે આ આખો કેસ કમ્પાઉન્ડ થાય છે. અને જવાબદાર નં. ૬ શ્રી પારેખની બાબતમાં તેઓ જણાવે છે કે પ્રમટ થયેલા આર્ટિકલમાં ફરીયાદીની જદનક્ષી કરવાનો કોઈ ઇરાદો ન હતો. એટલે તેમને ઊડી મુકવાનો હું હુકમ કરું છું. તા. ૫-૭-૪૦.

દેહવિલય—ભાવનગર—મેતા ગીરધરલાલ હરજીવનદાસ ડોળીયાવાળા ૭ માસની બિમારી બોગવી સ્વર્ગવાસ થયા જેઠ સુદ ૪. તથા કુંડલાવાળા ગાંધી ગોવિંદજી શીવલાલ આદ્યેશ્વરે સ્વર્ગવાસી થયા.

ચિરમગામ—મોઢ વણિક સેવા સમાજના પ્રમુખ શ્રીયુત વાડીલાલ દાજીભાઈ મણિયારના વૃદ્ધ માતૃશ્રી રૂક્મણીબા બ્યુમેનીયાની બ્યાધિથી સ્વર્ગવાસી થયાં વૈશાખ વદ ૭. મહુમ ધણી માયાણી, પરાપકારી અને બ્યવહાર કુશળ હતા. તેઓ પોતાની પાછળ એક બહોળું કુટુંબ મૂકી ગયા છે.

કોડીનાર—શાહ રણજીદાસ લાલજીનો પુત્ર ભાઈ જશવંતલાલ ૧૧ મહિનાની ઉંમરે સ્વર્ગવાસી થયો. જેઠ સુદ ૯

ભાવનગર—પરી. જેઠાલાલ દેવચંદનો બાળ પૌત્ર સ્વર્ગવાસી થયો.

મુંબઈ—જન્મભુમિના તંત્રીશ્રી શામળદાસ ગાંધીના માતૃશ્રી નંદકુંવરબાઈ ૭૮ વર્ષની ઉંમરે ખારમાં તેમના નાના પુત્રને ત્યાં સ્વર્ગવાસી થયા.

વઢવાણ શહેર—પારેખ ભગવાનલાલ ગીરધરલાલ વૃદ્ધાવસ્થાએ લાંબી બિમારી બોગવી સ્વર્ગવાસી થયા. જેઠ વદ ૮

ઈંદોર—શિયામલાલ પંડવાની ધર્મપત્ની સ્વર્ગવાસી થયા.

લોપાળ—લાલજીરામ જગનાયની પુત્રી રમણી શીતળામાં અવસાન પામી વૈશાખ સુદ ૧૪ તા. ૨૧-૫-૪૦ તથા શ્રીકિશન નયમલ તેરીઝિદારની પુત્રી ૧ વર્ષની મરણ પામી તા. ૨૩-૫-૪૦

ઈંછાવર—રામગોપાળ કૃષ્ણદેવ વૃદ્ધાવસ્થામાં અવસાન પામ્યા છે. તેમનાં પાછળ તેહનાં લઘુભાઈ ગોકળચંદે નુકતો (મરણ પ્રસંગનું જમણું) કરી જરમન સિલવરનાં. યાજનું લઘાણું કીધું છે.

હરદા—ગંગાકિસન સરોડનો બાળપુત્ર મરણ પામ્યો.

ઉભજૈન—મુગનચંદ કુંવરજી સરોડ લોપાળવાળાનાં ધર્મપત્ની રંગામાઈ. ૧ બાળ પુત્ર મૂકી શ્રી જી શરણે થયા છે જેઠ વદ ૧૪ તા. ૪-૬-૪૦.

પરમાત્મા સદ્ગતોના આત્માને સાંતિ આપે.

✦ જ્ઞાતિ સમાચાર ✦

શ્રી માંડવી મોઢ વણિક મિત્રમંડળ—આ મંડળનો છઠ્ઠો વાર્ષિક મેળાવડો દર સાલ મુજબ મંડળના હોલમાં મથિયાર દિરાલાલ નયુભાઈના પ્રમુખપણા હેઠળ તા. ૧૩-૬-૪૦ ના રોજ રાત્રે ઘરવામાં આયોજી હતો.

આ વખતે કુસંપતું પરિણામ, ટેકની કસોટી ફેશનથી આજના યુવાનોની દશા, ખાદીની જરિયાત વગેરે આજતોને હોદ્દાથી સંવાદો યોગ્યતા હતા. ન્યાયાધીશ અને ગામડીયા સાદીનો સંવાદ પણ હતો.

મંડળના શિક્ષક શ્રીયુત જયસુખલાલ લાખડિયા આજકોનો અભ્યાસની તેમજ મંડળની રાત્રી-શાળાની ટુંકી રૂપરેખા તથા જરિયાનો જણાવી હતી.

ખાળાઓને ફરાક અને ખાળકોને તૈયાર ખમીશ-ચૂરી આપવાનું જોડેર થયેલ અને મે. પ્રમુખશ્રી તરફથી ત્રેવીસ કોરીના રોકક ઇનામો અપાયા હતાં.

કુલપાન અને મિહાઈ અપાયો બાદ રાત્રે સાડા અગીયાર વાગે સમા વિસર્જન થઈ હતી.

અભિનંદન—પ્રાંગધ્રાના જરીખ અમૃતલાલ લીલાધર ખી એ માં ગુજગતી વિષય

લઈ સેકન્ડ ક્લાસ એનર્સ મેળવી ઉત્તીર્ણ થયા છે. ભાવનગર—પરી ચંદ્રાંત ગોરધનદાસ મેટ્રીકમાં પાસ થયા છે. જેતપુર—અડાલજ કનેયાલાલ દરીલાલ તથા કૃષ્ણલાલ દરીલાલ મેટ્રીકમાં પાસ. બાઈ કૃષ્ણલાલ તેમની હાઈસ્કુલમાં પ્રથમ નંબરે આવનારો તેમને રૂ. ૭૫) નું ઇનામ મળ્યું છે. ભાવનગર—બાઈ પરમાણુદાસ રાયચંદ ઈન્ટરમાં પાસ. વડોદરા—શ્રીયુત તારાચંદ પોપટલાલ અડાલજની પુત્રી જહેન બાનુમતી અડાલજ મેટ્રીકમાં પાસ. ભોપાલ—ગોડગચંદ પનાલાલ સરાફના પુત્ર મદમીનારાયણ, રાજમલ ડોગમલ દરદાવાળાના પુત્ર તાજમલ, સરદારમલ વાલચંદ સરાફના પુત્ર સરજમલ મેટ્રીકમાં પાસ. સિહોર—મેતીલાલ રતનચંદ ચોધરી ઇચ્છાવરવાળાના પુત્ર માનકલાલ મેટ્રીકમાં પાસ. વઢવાણ કેપ્ડ—પારી. વસંતગય નંદલાલ તથા પારી. જોડાશનદાસ રતિલાલ પ્રીવીયસની પરીક્ષામાં પાસ થયેલ છે. પારી. શુભવંતરાય જણપતરામ ચાલુ સાલની મેટ્રીકની પરીક્ષામાં પાસ થયેલ છે. રાજસીતાપુર—મેતા પુરષોત્તમ ઠાકરશી ચાલુ સાલની મેટ્રીકની પરીક્ષામાં પાસ થયેલ છે.

વેવિશાળ—રાણપુરના મોદી મોહનલાલ કાળીદાસના પુત્ર વઢવાણ રાહોરના રોટ બાળમંદીરના આચાર્ય પારી. બોગીલાલ રણજોડાસની પુત્રી બેન કુશીલા સાથે.

ઝોંકરવાલા—મિત્રીલાલ રામલાલની પુત્રીનું વેવિશાળ દેવાસમાં.

ઇચ્છાવરવાળા—મેતીલાલ રતનચંદ ચોધરીના પુત્ર માનકલાલનું વેવિશાળ નાગપુરમાં,

લગ્ન—ભોપાળ—અદીનારાયણ—સાગપુરવાળાના પુત્ર વલ્લભદાસના બાગીચ ચુનીલાલ દબો-દરીવાળાની પુત્રી કૃષ્ણાકુમારી સાથે. વૈશાખ સુદ ૧૦ તથા ગોડગચંદ પનાલાલ શ્રોફના પુત્ર લક્ષ્મીનારાયણનાં-હરદામાં ગેંદાલાલ શ્રોફની પુત્રી સાથે વૈશાખ સુદ. ૩-સં. ૧૯૯૬ તથા ડોગમલ ગોપાળજી દરદાવાળાનાં પુત્ર સમીરમલનાં દેવાસ જૂનિયરમાં સરજમલ મોદીની પુત્રી અલકનંદા સાથે જેઠ વદ ૨ તા. ૨૩-૫-૪૦

સીવની (માળવા) દેવદાસ સાલગરામના પુત્ર રાધેશ્યામના દેવાસ જૂનિયરમાં સર.
જમલ મોદીની બાળપુત્રી કમળાકુમારી સાથે નેક વદ ૨ તા. ૨૩-૫-૪૦ રાત્રે

ઝાંકર—ધાંસીરામ (માંગીલાલનાં બાઈ) નાં ઇંદેરમાં ગોવિંદરામ ઉમકારજી જીનીપુરી
વાળાની પુત્રી સાથે વૈશાખ સુદ ૨

કુંડલા—ચક્રીય રઘુનાથ ત્રિભોવનદાસના ચિ. બાઈ રમણિકલાલનાં લગ્ન અવાડ સુદ ૬.

જન્મ—વઢવાણ શહેર—મેતા મુનીલાલ જેયંદને ત્યાં પુત્ર જન્મ.

કન્યાવિકૃત્ય—સંભળાય છે કે ઉત્તરેનમાં હાલમાં ૧ બાળ પુત્રીનું લગ્ન રા.
૧૫૦૦)માં વેરની દલાત પત્ની હોવા છતાં ૧ રાત્રી માં થયું છે.

જમનગરના સમાચાર

જન્મ:—રા. જયંતિલાલ મુળજી મહેતાને ઘેર પુત્ર જન્મ, રા. ભોળીલાલ જમનાદાસ
અડાલખને ઘેર પુત્રી જન્મ, રા. ભાનુભાઈ ગોપાલદાસ દાશીને ઘેર પુત્રી જન્મ.

વેવિશાળ:—રા. મુલસીદાસ માધવજી ભાઠાના ચિ. પુત્ર દામોદરદાસનું સગપણ રા.
મુનીલાલ વલ્લભદાસ અડાલખની પુત્રી અ. સૌ. લીલાવંતી સાથે.

પરીક્ષામાં પાસ:—(૧) જ્યોતિ મિત્ર મંડળના મુખ્ય કાર્યકર્તા પ્રફુલ્લ કુમાર જમનાદાસ
મહેતા અને (૨) જમનાદાસ સાલજી મણીયાર મેટ્રીકની પરીક્ષામાં પાસ થતાં અભિનંદન.

દલ્લવિલય:—રા. લક્ષ્મીચંદ ગીરધરલાલ કોયાની બાળપુત્રી 'નેક' સુદ ૧૧ અને
સ્વર્ગરથ અમૃતલાલ નયુભાઈ કોયાની ત્રિધવા દીવાળીગામ લક્ષ્મીચંદ નેક વદ ૧૨ એ સ્વર્ગ-
વાસી થયેલ છે. શ્રીધુત પોરેયા મુળચંદ રૂપચંદના માતૃશ્રી અરેરબાઈ લગભગ એટલી વરસની
વૃદ્ધવયે પોતાની પાછળ બહોળું કુટુંબ મુકી વૈશાખ સુદ ૪ ના રોજ અને સોમચંદ ગોવિં-
દજી શેઠ લગભગ ૫૦ વરસની વયે ટુંકે માંદગી ભોગવી વૈશાખ વદ ૧૨ ના રોજ સ્વર્ગવાસી
થયા છે. પરમાત્મા સદ્ગતોના આત્માને શાંતિ આપો.

ગ્રાહકો ને.

(૧) માસિક સંબંધી તમામ પત્રવ્યવહાર વ્યવસ્થાપકના ચરનામે કરવો.

(૨) તમારું ચરનામું ખરેલો ત્યારે તુરત તમારા ગ્રાહક નંબર સાથે વ્યવસ્થાપકને જણાવો.

(૩) દરેક અંગ્રેજી માસની તા. ૨૦ સુધીમાં માસિક ન મળે તો વ્યવસ્થાપકને જણાવો.

(૪) જે બંધુએ દલ્લુ આણુ સાલનું લવાજમ ન મોકલ્યું હોય તેણે કૃપા કરી તુરત મોકલી આપવું.

(૫) દરેક પત્રવ્યવહાર સાથે ગ્રાહક નંબર અવશ્ય લખવો.

(૬) ગ્રાહક નંબર વગરના પત્રવ્યવહારમાં ને ફરીઆદનાં નીકાલમાં દીક્ષ થવા સંભવ છે.

વ્યવસ્થાપક

આદ્ય જ્ઞાતિમાં નવજીવન ગ્રંથી તેના ઉદ્ધર્ષ કરવાના ઉદ્દેશથી પ્રગટ થઈ અપ્રસિદ્ધ

વિપયાનુક્રમ

પર્થ ૨૩, માવણ ૧૯૨૬	૩૩૩ ચરણો—પદવાને । શ્રી. કાન્તી એમ. દેશી	અંક ૧૦
	૩૩૪ ખાદી આમદ વિષે મારો અનુભવ શ્રીમતી આંજનાબી પારેખ	ગોગર ૧૯૪૦
	૩૩૫ તંત્રીરવાનેથી ।	
	૩૩૬ ચરણો શ્રી. શાંભુકલિક	
	૩૪૨ માતા શ્રી. ડાહરકુમાર ભગત	
	૩૪૩ અક્ષમાનવા શ્રી. સાન્નિપ્રિય	
	૩૪૪ સાચું । શ્રીમતી સચિતાદેવી રે. ભગત	
	૩૪૫ પ્રભુ પ્રથે શ્રી. વલ્લભભા. બા. મહેતા	
	૩૪૬ પાકોપરમાં સુવર કાંતણ પત્ર શ્રી. મોહનલાલ મ. પારેખ	
	૩૪૭ સાચું શિશુ શ્રીમતી જ્યોત્સના પ્રાણીલાલ	
	૩૫૨ જ્ઞાતિપ્રધુએને માહિતી	
	૩૫૫ અમારે આદર્શ શ્રી. ડાહરકુમાર ભગત	
	૩૫૬ પંચમાત્ર દર્શન ન ચાલે તે । અનુ. શ્રી. દાસાનુદાસ	
	૩૫૭ સાદી સમજ શ્રી. પ્રતાપરામ ટ. વારદાલ	
	૩૬૧ જ્ઞાતિ સમાચાર	

૨૨

સંચાલક અને પ્રગટ કરનાર

પારી. ભીખાવાઈ ગોપાળ—ભાવનગર.

દ્રવ્યસંચાલક:—

હમિલદાસ અમીચંદ દેશાઈ.
ભાવનગર.

સ્વચર્યાલક:—

ગોરવનદાસ અમીચંદ મહિયાર.
ભાવનગર.

વાર્ષિક ભવાનમ પોષ્ટ સહિત રૂ. ૧-૧૩-૦ પી. પી. ખર્ચ સાથે

“ મોઢ મહોદય ” મોસિક કમિટીના સભ્યો

પ્રમુખ—	(૧) સર પરશોતમદાસ કાકિરદાસ સી. આર્મ. ઈ. નાઇટ.	મુખ્ય
ઉપપ્રમુખ {	(૧) શેઠ હરજીવનદાસ મોહનજી	ચોરવા
	(૨) શેઠ વાલજીભાઈ લક્ષ્મીદાસ	મુખ્ય
મેંટેરરી—	(૧) પારી. બીખાભાઈ ગોપાળજી	ભાવનગર
સભ્યો {	(૧) શેઠ કાકિરદાસ ગુલાબદાસ ઝરીવાળા	સુરત
	(૨) શ્રીયુત ઉમેદલાલ પુરુષોત્તમદાસ મણિવાર બી. એ. એલ.એલ.બી. અમદાવાદ	ભાવનગર
	(૩) શેઠ મુખલાલ ઝવેરભાઈ	મદ્રાસ
	(૪) શ્રીયુત દામોદરદાસ પરમાજીદાસ દેસાઈ	ભાવનગર
ઝાડીટર {	(૧) પરી ચંતિલાલ પ્રાણજીવનદાસ બી. એ.	
	(૨) ગાંધી મુળજીભાઈ નારજીજી	

ઉત્તમ પુસ્તકો

પુસ્તક	લેખક	કિંમત
૧ જગતાસંઢ નાટક	સ્વ. બાલુભાઈ કલ્હનદાસ ને. પી.	૧-૦-૦
૨ શેઠ ૩ રાષ્ટ્રતાન.	શ્રીયુત ગોપાળજી ઝોધવજી	૦-૮-૦
૩ કુંજવેલ્.	શ્રીયુત વલ્લભજી બાણજી કવિ	૧-૪-૦
૪ જીવન જ્યોતિ	"	૧-૪-૦
૫ ભાવનાનાં ભારત.	"	૧-૦-૦
૬ સ્ત્રી જોધિની (આવૃત્તિ ધીજી)	"	૦-૮-૦
૭ કંપતિ વિદ્યા વિનોદ	"	૦-૮-૦
૮ ભારત કીર્તન.	"	૦-૪-૦
૯ માનસનાં મોતી. ભાગ ૧ સો	"	૦-૭-૦
૧૦ માનસનાં મોતી ભાગ ૩ નો	"	૦-૭-૦
૧૧ માનસનાં મોતી ભાગ ૪ ચો	"	૦-૧૦-૦
૧૨ અંતરની ભિન્નિઓ.	"	૦-૧૨-૦
૧૩ શ્રી પુષ્ટિતત્વ તરંગિણી.	"	૦-૩-૦
૧૪ પ્રેમનાં પુષ્પો	"	૦-૮-૦
૧૫ વલ્લભ ભજનમાળા	"	૦-૮-૦
૧૬ સદ્ગોષ્ઠ સરિતા	શ્રીયુત ગોપાળજી ઝોધવજી	૧-૦-૦
૧૭ શ્રી ગીતા જ્ઞાન	શ્રીયુત પુરુષોત્તમ બાણજી પરીખ	૦-૧૦-૦

ચોરવા લુહુ; પચ્ચ સેટ મંગાવનારને ચોરવા ફી.

લખો:—વ્યવસ્થાપક “ મોઢ મહોદય ” ભાવનગર.

ભાવનગર—શ્રી સરસ્વતી હાઇસ્કૂલનામાં પારેજ ચંતિલાલ ઉઘાલાએ આ મોસિકના સંચાલક મારે હાથે અને સંચાલકે મોઢ મહોદય એડિસ, ભાવનગરથી પ્રગટ થયું.

"મોઢ મહોઢય"ના મુરખી, આશ્રયદાતા અને લાઈફ મેમ્બરો.

મુરખી

૧ સર પરાતશેમદાસ ઠાકોરદાસ નામદ	૮ શેઠ લક્ષ્મીદાસ નેમીદાસ મુંબઈ
સી. આઈ. ઈ. મુંબઈ	૯ શ્રીયુત પરી. છોટાદાસ હરગોવિંદદાસ મદ્રાસ
૨ શેઠ વાઘજીભાઈ લક્ષ્મીદાસ	૧૦ શેઠ ગોવિંદજી જીકાભાઈ ચોરવાડવાળા મુંબઈ
૩ શેઠ વનખાળી વિરજી વેરાવળ	૧૧ શ્રી કલકત્તા મોઢ હિતેજક મંડળ કલકત્તા
૪ શે. હરજીવનદાસ મોહનજી કાપડીયા ચોરવાડ	૧૨ શેઠ ઠાકોરદાસ શુભાષદાસ ઝરીવાળા મુરત
૫ દેશાઈ પરમાણુદાસ જગજીવનદાસ	૧૩ મં. સ્વ. મણિપ્રદેન તે શા. ભગવાનદાસ
હા. રા. દામોદરદાસ ભાવનગર	નરોરામ ખાનદેશવાળાનાં-વિધવા...
૬ શેઠ નાનાલાલ મંજારામ મુંબઈ	૧૪ શેઠ સુખલાલ ઝવેરભાઈ વાવનગર
૭ શેઠ જીવરાજ મકનદાસ કુંડલાવાળા	૧૫ શ્રીયુત નારાયણદાસ ગીરધરદાસ મદ્રાસ

આશ્રયદાતા

૧ સર યુનીસાલ વિજયુખાણુદાસ મુંબઈ	૧૨ શેઠ ઠનેલાલાલ પુરેષોત્તમદાસ પુના
૨ શેઠ હરીલાલ જગલાલ ખંભાત	૧૩ શેઠ બીખાભાઈ પરશુદાસ પરી.
૩ શેઠ કરસનદાસ ભગવાનદાસ મુંબઈ	ભાવનગરવાળા મંગલોર (એસ. કે.)
૪ પારેખ આણુદંડ ગોપાલજી ભાવનગર	૧૪ પરી. ગોપાળજી મુળજીભાઈ ભાવનગર
૫ પરી. ગોવિંદજી દેવચાણુજી મોટાઢ	૧૫ મણિપાર નરસીદાસ લક્ષ્મીભાઈ
૬ શેઠ જસરાજ મુળજીભાઈ	હા. રા. કેશવલાલ ભાવનગર
હા. શેઠ માણેકલાલભાઈ મુંબઈ	૧૬ સ્વ. શેઠ લક્ષ્મીદાસ ભગવાનજી સાંકરવાળા
૭ રામ બ. ભગવાનદાસ હરીદાસ	હા. તેમના ધર્મપત્ની કર્ણુરખાઈ મુંબઈ
એન્ડ સન્સ હૈદરાબાદ	૧૭ શેઠ ચંદ્રકાંત મોતીલાલ જગાભાઈવાળા
૮ શ્રીયુત હરિદાસ માણેકચંદ કોઠારી કરાચી	અમદાવાદ
૯ શેઠ છોટાલાલ ઝોધવજી ચોરખંદર	૧૮ શેઠ મણીલાલ દેમચંદ અમદાવાદ
૧૦ શેઠ પોપટલાલ માણેકચંદ	૧૯ શેઠ હરકીસનદાસ જગજીવનદાસ અંકલેશ્વર
હા. શેઠ કેશવલાલભાઈ જામનગર	૨૦ શેઠ ધરમદાસ શામળદાસ પરશુદાસ મુંબઈ
૧૧ શ્રી ચત્રજી ભગવાનજી મોઢી કાલંબે	

લાઈફ મેમ્બર

૧ પારી. અમૃતલાલ મોતીલાલ બી. એ. એલ.	૬ શેઠ જગનલાલ પિતાંબરદાસ મુંબઈ
એલ. બી. હા. ભોગીલાલ અમૃતલાલ રાજકોટ	૭ હી. બ. ગોવિંદદાસ ચતુર્જીદાસ મદ્રાસ
૨ રા. હીમતલાલ નાગજીભાઈ વેરા	૮ એસ.સી. કેશવલાલ એન્ડ કું. મદ્રાસ
૩ રા. અચરતલાલ દલસુખરામ જસ અમદાવાદ	૯ પારેખ જીવરાજ ગોપાલજી સિંગાપોર
૪ રા. ઠાકોરલાલ હરકીશનદાસ અંકલેશ્વર	૧૦ શેઠ લાલદાસ ગોવિંદદાસ મદ્રાસ
૫ રા. હીરાલાલ લક્ષ્મીચંદ મણિપાર વડોદરા	૧૧ ડા. નારણદાસ મોતીરામ મુરત

- ૧૨ શા. ભગવાનદાસ હરજીવનદાસ
સુરતવાળા-મુંબઈ
- ૧૩ શેઠ લક્ષ્મીભાઈ જમનાદાસ અમરેલી
- ૧૪ રા. કાળીદાસ હરીદાસ વેરાવળ
- ૧૫ શેઠ કાકરશી પ્રેમજી ઠાડીનારવાળા
હા. શેઠ ગીરધરલાલ મુંબઈ
- ૧૬ રાવસાહેબ પુરપોત્તમદાસ દેવજીભાઈ
મણિયાર જામનગર
- ૧૭ શા. ગોવિંદજી કાળીદાસ ખોરાસા-
ગીરવાળા એડીસાખાખા
- ૧૮ શા. વલ્લભદાસ ભગવાનદાસ
- ૧૯ શ્રી નાનાલાલ મોતીચંદ-હ. શ્રી ભોગીલાલ
મુંબઈ
- ૨૦ મણિયાર હરજીવનદાસ જેઠાલાલ
હ. શ્રી-ભાણેજીલાલ
- ૨૧ શેઠ દેવકરજી નાનજી હ. શેઠ સુનીલાલ
- ૨૨ શેઠ વીજળૂખજીદાસ હરગોવિંદદાસ મૂળજી
- ૨૩ રા. દુર્લભદાસ નેમચંદ એડીસાખાખા
- ૨૪ રા. મોહનલાલ ઓધવજી વડીલ અમરેલી
- ૨૫ રા. નટવરલાલ ગોરધનદાસ જગજીવનદાસ
રંચુન
- ૨૬ રા. ગોરધનદાસ પ્રાણુલાલ મુંબઈ
- ૨૭ શેઠ નારજીદાસ મયુરાદાસ હ. મનોરદાસ
- ૨૮ મહેતા દયારામ લઘુભાઈ
હા. મહેતા જટારાંકર દયારામ કલકત્તા
- ૨૯ શેઠ હિરાલાલ ભગવાનજી નયુભાઈ જામનગર
- ૩૦ શેઠ હરિલાલ ગોવિંદજી માધાણી મુંબઈ
- ૩૧ દેશી હિરાલાલ ગોકળદાસ
- ૩૨ શ્રી માણેજી તારાચંદ અકાલજી
સાહેબ વડોદરા
- ૩૩ રા. કનૈયાલાલ નાનાભાઈ રંચુન
- ૩૪ રા. વિઠ્ઠલદાસ લાલજી જાવનગરવાળા
- ૩૫ રા. દેશાઈ પ્રાણજીવનદાસ કરાચી
- ૩૬ રા. એચંદ અમૃતલાલ ટોંગાટ (આફ્રિકા)
- ૩૬ રા. પુષોત્તમ ગીરધરદાસ ડબ્લ્યુ.ન (આફ્રિકા)
- ૩૭ રા. હીમતલાલ આપુલાલ પરીખ કરાચી
- ૩૮ શેઠ જેઠાલાલ સુનીલાલ વીક્રમજી મેતા કલકત્તા
- ૩૯ રા. દામોદરદાસ હીરાચંદ હ. રા. આત્મારામ
દામોદરદાસ વેરા જાવનગરવાળા લીંબડી
- ૪૦ શા. નરોત્તમદાસ પ્રેમચંદ
પ્રભાસ પાટણવાળા પુના
- ૪૧ શેઠ કરશનદાસ મોતીચંદ
હ. અમૃતલાલ જમનાદાસ દીવ
- ૪૨ રા. રમણલાલ છોટાલાલ મજમુદાર ભરૂચ
- ૪૩ શ્રીયુત ઉમેદલાલ પુરપોત્તમદાસ મણિયાર
બી. એ. એલ. એલ. બી. અમદાવાદ
- ૪૪ શેઠ નાનચંદ પ્રેમચંદ
- ૪૫ પરી. શાંતિલાલ ગોરધનદાસ
- ૪૬ શ્રીયુત વ્રજસીદાસ જસરાજ
બી. એ. એલ. એલ. બી.
- ૪૭ શેઠ બાલાભાઈ હરીલાલ
- ૪૮ રા. પાપટલાલ જગજીવનદાસ કરાચી
- ૪૯ „ નંદલાલ દી. મણિયાર
- ૫૦ „ ડો. નરોત્તમદાસ વલ્લભદાસ
- ૫૧ „ ડો. કાલીદાસ હરખચંદ શાહ
- ૫૨ „ શેઠ મણીલાલ મોહનલાલ
- ૫૩ „ શીવલાલ રામજી વડીલ-મીડવી-કચ્છ
- ૫૪ „ શેઠ નરસિંહલાલ લક્ષ્મીભાઈ અમદાવાદ
- ૫૫ મં. રવ. દેવખા પુરપોત્તમદાસ
હ. શેઠ ગોપાળદાસ
- ૫૬ પરી. ભોગીલાલ નરોત્તમદાસ જાવનગરવાળા
- ૫૭ શેઠ રતનલાલ લક્ષ્મીભાઈ અમદાવાદ
- ૫૮ શેઠ રમણલાલ લક્ષ્મીભાઈ અમદાવાદ
- ૫૯ શ્રી ભગવાનજી દેવજીભાઈ મણિયાર
હા. ભાઈ મોતીલાલ ભગવાનજી જામનગર
- ૬૦ „ ચીમનલાલ પ્રાણજીવનદાસ દલાલ-મુંબઈ
- ૬૧ મહેતા અવેરચંદ નારજીદાસ કલકત્તા
- ૬૨ શ્રીમતી જ્યાવતી પ્રાણુલાલ દેવકરજી-મુંબઈ

મોઢ મહોદય

વર્ષ ૨૩ મુ']

આવણ : ૧૯૮૬ :: ઓગસ્ટ : ૧૯૪૦

[અંક ૧૦ મા

ચલ્યો - પડવાને !

“હે ઇશ્વર ! હે અશરણુ શરણુ, નાથ ! ‘મારાં હુઃખ કાપ !
વહાલા ! તારી મીઠી રહેમ અમ ગરીબ પર વહાવ ! હે પ્રભુ ! આ
ગરીબાઈનો અંત આણુ ! નાથ ! જરા તો કૃપા દ્રષ્ટિ કર !”

.....અકિંચન આદમીના આ અહોનિશ પ્રાર્થના સૂર હતા.

✽

ગરીબના બેઢી ઇંચે વહાલભરી નજર કરી તેની અકિંચનતાને
અજાણી કરી.

✽

“આ ભગતડાં ધુન, મુરખાઈભર્યાં દીન વચનો અને ઇશ્વરને
રીઝવવાના કાલાવાલાના આ કોલાહલ મચાવતા હશે ? સા....ઓને
પુરુષાર્થ કરતાં શું જોર પડતું હશે ?”

...શ્રીની કૃપાથી અંકિત ધ્યેય એ જ પાગલ માનવના
આ ગર્વ વિરુદ્ધી બોલ હતા.

કાન્તિ એમ. દોશી

ખાદી આગ્રહ વિષે મારો અનુભવ

શ્રીમતી અંબાળી પારેખ.

ઘણી બહેનો કહે છે કે ખાદી કાણુ પહેરે! ખાદી તો જાડી ને વજનદાર, બહુ મોંઘી અને દેખાવડી પણ નહિ. તે કરતાં મિલતી બનાવટનાં વાપસ અને જ્યોરજેટ સરતા, દેખાવડા અને ખુબસુરત.

મારા અનુભવ પ્રમાણે હું કહી શકું છું કે આઠ નવ વરસથી હું ખાદી પહેરું છું. તે પહેલાં હું પણ મિલના અને વિલાયતી કપડાં પહેરતી હતી, એટલે મને બન્નેનો પાકો અનુભવ થયો છે. એ ઉપરથી હું કહું છું કે જ્યાં લગી લોકો ખાદીને અપનાવી જત અનુભવ લેતા નથી ત્યાં સુધી ખાદી જાડી અને અળખામણી લાગે છે. જોએ ખાદી દિલથી પહેરવા માંડી છે તે આ ખાદીની મદદતા સમજી શક્યા છે. ખાદી જોઈને મોંઘી છે તેટલી ટકાઉમાં સરતી છે. ખાદીનાં પહેરવેશમાં તો કેટલી ધન્યજાત રહેલી છે. ખાદીનો પહેરવેશ સાદાઈ ભરેલો, નરમ અને મજબૂત છે. ખાદીમાં ફેશન બહુ નહીં એટલે તેટલો જોડો ખર્ચ થાય છે. ખાદીમાં ઝરી ખાદીયાન સાડાં લાગણ નથી એટલે ખાદી પહેરનારને અવાર નવાર પોતાનો પોષાક બદલવાની જરૂર રહેતી નથી. ગમે તેવો અવસર આવ્યો હોય પણ ખાદી પહેરનારને ટકે ટકે નવી નવી ફેશન કરવાની હોતી નથી. તેને બદલે ઉલટું લોકો એમ કહે છે કે તમે તો ખાદી પહેરો છો-એમ કરીને લોકો આપણી પ્રત્યે બહુ માન સમજે છે અને આપે છે. કપડાંની ફેશન માંજ ખરચ બહુ વધે છે એ ગણતરીએ ખાદી મોંઘી ન પડે. જાડી ખાદીમાં તંદુરસ્તીની

દ્રષ્ટિએ બહુ શુભો હોય છે; તેનો અર્થ એવો નથી કે ખાદી જાડી પાણુકારા જેવી પહેરતી એવું કંઈ નથી, પણ બહુ ઝીણી કરતાં સાધારણ જાડીની જેવ પાકવામાં ખાદીના સાચા શુભો અને સચોટ આમદની ખબર પડે છે. ખાદીનાં કપડાં શિયાળે, ઉનાળે અને ચોમાસામાં એકસરખા ઉપયોગી છે. ચોમાસામાં લીના થાય ત્યારે સુકવવાની જરા શુરકેલી દેખાય છે પણ શિયાળામાં તો જાડા કપડાં વહાણાદીમ જેવાં લાગે છે અને ઉનાળામાં ગરમીને લઈને થતો પરસેવો ચૂસી લેવાને ખાદીમાં જે શુભ છે તેથી જરાએ અકળામણ થતી નથી અને ટાંક લાગે છે. આ ગણતરીએ ખાદી તંદુરસ્તીને મારે સારી છે. બહેનને ધરકામમાં ખાસ મજુરી કરવી પડે છે. પાણીના ખેડાં ઉપાડવાના હોય છે, ઘરોરના શ્રમના એવા કામમાં જેવાં અપેક્ષાને ખાદી જાડી છે, વજનદાર છે, એ પાકાઈ ટકી શકે નથી. ખાદી પહેરવાની જેવ પડે અને ધરકામમાં મહેનત કરી ઘરોર ફેળવે તો ખારીક કપડાંથી અવતી નાણુકાઈ અને આંગસ જરૂર દર થાય. જ્યાં કપડાં, જાડો ખોરાક, સ્નાત્કતા ભરેલો છે. ફેશનના ઉદ્યોગોને આપાદાન છે. ખાદી વાપરનારમાં એવી કરકસરીની જેવો ફેળવાય છે કે ખાદી ધરી ધરીને વાપર્યા પછી પણ તે મિલના કપડાંની માફક વેચવામાં આવતા નથી પણ જોડા ગાદલાની ખોળ, અણિયામાં, ખાલી થેલીઓ બનાવવામાં વિગેરે ઉપયોગમાં લેવાય છે. આપણા વડીલો કહેતા આવ્યા છે કે સાચી કરકસરી એ ડુવનમાં રળતો કમાતો એક ભાઈ સમાન છે.

તં ની સ્થા ને થી !

ખહેનો પ્રત્યે-આ વખતે ખહેનો ! તમને સંબોધીને જે શબ્દ લખવાનું યોગ્ય થાયું છે. તમારો અને પુરુષોનો અહીં સુક્રાણલો કરવાનો નથી, છતાં એટલું તો ચોક્કસ જણાવવું જ પડશે કે તમારામાં જેટલી હૃદયની કુણાશ, લાગણી અને પ્રેમભરી ભાવના છે તેનો સોમો ભાગ પણ પુરુષોમાં ન હોય એમ માનવાને ઘણાંયે કારણો છે.

પુરુષો ઈચ્છે છે કે તમે સતી સીતા જેવી સાફવી અને પતિવ્રતા બનો, પણ પોતે તો રાવણ કરતાં દુરતામાં જરાયે ઓછા ઉતરતા થવા માગતા નથી. આજ-કાલ બનતા ત્યકતાના દાખલાઓ, વિધવાઓની કઠંગી સ્થિતિ અને વહુઆરુઓની વિકલ વગેરેમાં પુરુષોની અવગણ તરી આવે છે.

આમ છતાં, સ્ત્રી તરીકેની પોતાની દુરજ અદા કરતી હે ખહેનો ! તમે તો સંસારની દેવીઓ છો. ગમે તે વિકલને વેઠતી તમે હજી સહાયરણ અને ધર્મને વળગી રહેલી છો. પાશ્ચાત્ય ફેળવણીનો પવન ગાધેલી અને મિથ્યા ફેળવણીના ફાંકે ચડેલી અમુક ગણી ગાંઠી સ્ત્રીઓ બાદ કરતાં, તમારામાંનો મોટો ભાગ ભાવિક, પ્રેમાળ અને પરગણુ છે.

અત્યારના વાદવિવાદ અને કાયદા-કાનુન કંઈક આરજ પ્રકારના છે. ધર્મને ધર્મતરિકે ન માનતાં અધર્મ ગણી બદ-

નામ કરાય છે અને અધર્મને ધર્મ તરિકે સ્વીકારાય છે. કાયદાકાનુનની તો વાત જ શી કરવી ? સત્યનું અસત્ય અને અસત્યનું સત્ય કરાવવાની ચાલબાજી જ આજનું ન્યાય નિયમન ધર્મ પડ્યું જણાય છે. પરિણામે લાંચ રૂવત વધવા પામી છે અને ગુન્હેગાર શ્રીમંત પૈસાના ભેરે નિર્દોષ બની છુટવા પામે છે અને કંઈક ગરીબ વ્યક્તિઓ ખોટી હડફેટે ચડી પૂરતી પાયમાલ બને છે અને રિબાય છે. આ બધાં પુરુષોનાં જ તકડો છે. સ્ત્રીઓનાં નહિ જ.

ખહેનો, પુરુષોની હીનવૃત્તિ તથા કડ-કાઈના અને સ્ત્રી હૃદયની રનેહાળ કામળતાના આટલા ઉલ્લેખ પછી ધર્મને અંગે જે જે શબ્દો તમને ઉદેશીને લખવાના છે તે વાંચજો, વિચારજો અને યોગ્ય લાગે તો તેનો અમલ કરવા તૈયાર થઇને બીજી ખહેનોને પણ તેમ કરવા સમજાવજો.

ખહેનો, 'ધર્મનાં કામમાં ઢીલ ન કરવી' એ એક કહેવત છે. આનો અર્થ એજ કે ધર્મનું કામ કરવામાં કશું ચોઘડીયું કે સુહૃત પૂછવાનું ન હોય. માણસ માત્રને ડગલે અને પગલે મૃત્યુનો ભય રહેલો છે એટલે ધર્મનું કામ કરવામાં વાર લગાડાય તે બીલકુલ ઠીક નહિ.

પણ અહિં સવાલ એ ઉભો થશે કે જે ધર્મના કામમાં જરાયે ઢીલ ન કરવી ભેઈએ તે ધર્મતે વળી કયો ? ધર્મ એટલે

વધારે થાય છે.

આજના કથાકારો એટલે ધર્મ અને સદાચરણમાં સાવ શૂન્ય. અલગત્ત, અમુક થોડા અપવાદો હશે, પણ મોટો ભાગ તો દ'લી જ. જેમ ઘીબ ધંધાદારીઓ હોય છે તેમ આ કથાકારો પણ ધંધાદારી થઈ પડ્યા છે. તેમનું લક્ષ કઈરીતે વધારે ધનપ્રાપ્તિ થાય તે તરફ હોય છે. પરિણામે મુખ્યાલ્યો, બદ્દલ્યો અને કથાકારો કઈરીતે સ્ત્રીઓનાં મનરંજન રહે તે જાતનાં ટીંગલ અને ટાપલામાં વધારે મગ્યા રહે છે.

‘ફદાણી બાઈ તો બહુ ભગવતી, ઢીંકણી એન તો ફાઈ દિવસ સીધુ સોપારી અને પૈસા વગર કથામાં આવે જ નહિ’ આવી રીતે ખુશામત કરી માત્ર પોતાનો જ આર્થિક સ્વાર્થ સાધવામાં તેઓ શૂરા હોય છે.

બહેનો, ઉપર જણાવ્યા તે બધા ધર્મદંડીઓનાં જીવન તપાસતાં માલમ પડશે કે તેમનામાંનાં ઘણાખરા કેવા હરામી અને હુસ્ત્યા હોય છે. અત્યારે ધર્મ નિંદાઈ રહ્યો છે તે આવાઓને અને તેમને પોષનારાંઓને પાપે. આવાઓ કાવે છે, ધન ઉત્તરડે છે અને ગદલાં તદલાં કરે છે, કારણકે તેઓ સારી પેઠે મનમાં સમજતા હોય છે કે જ્યાં સુધી ધર્મદેવી વેવલી સ્ત્રીઓની તેમના તરફ અર્ચિ નહિ થાય ત્યાં સુધી તેઓનું ધર્મિંગ ધમધમાટ ચાલવાનું.

આવા ધંધાદારી કથાકારો કાવ્યા કરે છે તેનું જીભું પણ કારણ છે. હરકાઈ

ધર્મના આચાર્યો, સંતો કે ગુરૂઓ સાડું સાત્તિક જીવન ગાળતાં અને ઠેરઠેર ફરીને પોત પોતાનાં પંથની જનતાને ધર્મનો સદ્બોધ કરતાં અટક્યા છે, એટલું જ નહિ પણ તેઓ પણ મોજશોખ અને એશ આરામના ચાળે ચડ્યા છે. જ્યાં મૂળમાં જ સડો દુસ્ત્રો ત્યાં ડાળાં ડાખવાનો નાશ થાય તેમાં શી નવાઈ ?

બહેનો, જ્યારે વસ્તુ સ્થિતિ સાવ પલટી હોય અને દુનિયા ઉપર ધર્મનાં જ્ઞાને ધર્મિંગ આદી રહ્યું હોય ત્યારે આંધળીયા પોટલીયા કરીને તેમાં ખુશામત કરવું અને એવા ધર્મિંગને ઉત્તેજન આપવું તે બ્યાજખી નથી પણ પાપ રૂપ છે.

પ્રભુએ સૌને બુદ્ધિ આપી છે. મનને ફક્ત એટલું જ પૂછો કે ખરા ગરીબ, નિરાધાર અને અપંગોને શક્તિ પ્રમાણે સહાય કરવી તે સાડું કે ધિંગા ધડગા જેવા ‘હા બા, હા બહેન’ કરી હાજી હા કરનારા જેઓ ખૂબ પૈસા લેખા કરી રહ્યા હોય છે તેવા ધૂતારાને ધરવી ભરતીમાં ભરતી કરવી તે સાડું ? તમારું હૃદય તરત જ ધણધણી ઉઠશે, પણ તમે દેખાદેખી અને ગોટી લાજમાં તણાઈને જે કરવાનું છે તે નથી કરતાં અને ન કરવાનું કરો છો. ખરી જરૂરિયાતવાળાને ધક્કો મરાય છે અને ધરાએલાને વધુ ધરાવાય છે.

બહેનો, શક્તિ પ્રમાણે ધર્મ કરવો ઉત્તમ છે. મનુષ્ય દેહનું તે સાર્થકય છે. જીવનની એ દહાણુ છે. દુઃખી અને નિરાધારોને દિલાસાડપ બનો. અપાત્રે દાન [અનુસંધાન પાને ૩૩૯

હૃદયસ્પર્શી કવિણીનું નવલિકા

ધ ર ચો ણું

લેખક

રા'ભાડલિક

સર્પકાંત સરદેસાઇને ત્યાં આજે લગ્નને યોગ્ય એવો દર્શ કે ઉત્સાહ જણાતો ન હતો. ગમે તેમ પણ સર્પકાંત સરદેસાઇના પોતાના દિલમાં રહેજ ઉદ્વેગ રહ્યા કરતો હતો. આવતી કાલે પોતાને ત્યાં એક પુત્ર અને એક પુત્રીનાં—એમ એકી સાથે જ લગ્નોત્સવો હોવા છતાં પોતાને દર્શ કેમ થતો ન હતો એ વસ્તુ તેમને પોતાને પણ વિચારમાં મુકી દેતી હતી.

આમ છતાંય તેમના પત્ની ચંદ્રબાળાને તો ખૂબજ દર્શ થતો હતો; વર્ષોની ઝંખના પછી સરદેસાઇને સમજાવી, આજે ચંદ્રબાળા એકીસાથે પુત્ર-પુત્રીનાં લગ્ન લેવાની શક્યાં હતાં, અને એ તેમના મનથી જીવનનો એક અમૂલ્ય દહાવો હતો. આગણે આવતા કોઈપણ

૩૩૯ પાનાનું અનુસંધાન]

દેવાથી ઉલટાં પાપના લાગીદાર થવાય છે. એ કરતાં તો ખેલતર છે કે દાનધર્મ ન કરવો. અપાત્રે થતાં દાન અને દયા નિષ્ફળ અને નાશકારી જ નિવડે બીજા પ્રસંગે વળી આગળ ઉપર વર્ણવેલું અત્યારે તો એટલું જ કે ધર્મધ્યાન, દયાદાન, અને જમના પાન વગેરે ધાર્મિક બાબતમાં પ્રભુનો ખરો આદેશ શો હોઈ શકે તે સમજીને જ આગળ વધો. કોઈપણ પ્રકારના બહેમના લોગ ન થજો. તમને પ્રભુ હંમેશાં સત્ય માર્ગ દોરવે એ પ્રકારની તે મહાન જગતપિતાને ખરાં મનથી પ્રાર્થના કરજો અને જુઓ કે તમારાં અંતરમાં કેવો આનંદનો ઉગસ પ્રકટે છે.

બિખારી યા ગરીબ કે લુધા યા આંધળા માણસને તેઓ હોશી કેંક ખચડાવતાં અને માંડવે જમતાં તેમના પચાસીક જેટલા સગા-બહાણીઓને ચારે દહાડા નવનવી વાનીઓ જમાડવાનો તેઓએ વિચાર રાખ્યો હતો. ત્યાંત રિવાજ મુજબ દરેક દરેક વ્યવહાર અને લગ્ન અંગેની ક્રિયાઓમાં તેમણે ખર્ચ કરવામાં કંઈ જ લોભ ક્યો ન હતો.

સર્પકાંત સરદેસાઇ આવા માયાદોડીઆં રિતરિવાજો પાછળ પૈસા અને સમયનો બચ કરવામાં માનતા ન હતા, પણ તેમના પત્નીશ્રીની લાંબા સમયની ઈચ્છાને માન આપી, એ રીતે પણ જો ચંદ્રબાળા આનંદમાં રહે તો તેવું કરવામાં પણ તેમને ખાસ હરકત ન હતી; વળી તેઓને આ પુત્ર અને પુત્રી સિવાય અન્ય સંતતિ પણ હતી નહિ, એટલે આ પહેલાં અને છેલ્લા માંગલિક પ્રસંગે ચંદ્રબાળા પોતાથી બને તેટલો દહાવો ભૂંડી લેતા હતા !

ચંદ્રબાળા તો આ પ્રસંગની લાંબા સમયથી રાહ જોઈ રહ્યાં હતાં. આવતી કાલે જ લગ્ન દિન હતો. તે દિવસે જ તેમણે વર્ષોમુધી સંધરી રાખેલું પોતાનું ધરચોળું કાઢી, તેઓ પહેરવાના હતા. તેમના લગ્નને આજે બાવીશ વર્ષ થવા આવ્યા હશે; તે દરમ્યાન તેમણે કદિ તે ધરચોળું પહેર્યું જ ન હતું, કારણ કે તેમને એ કિંમતી વસ્તુ પહેરવા જેવો માંગલિક પ્રસંગ એકે લાગતો ન હતો. આવી વસ્તુ નાહક સંધરી રાખવા માટે કોઈકવાર સર્પકાંત સરદેસાઇ તેમને કપકા આપતા, ભારે ચંદ્રબાળા એકજ જવાબ આપતા, કે 'આપણી બેબલી

અને બાણુ મોટા થશે અને એઓનાં લગ્ન થશે તે દહાડે હું આ ધરચોળું પહેરીશાં.

સુધ્ધાંત સરદેસાઈ જાણતા હતા કે એ ધરચોળાની ખરીદી પાછળ તેમનું કેટલુંય લોહી પીંજણ થયું હતું. ચંદ્રબાળા સાથેનાં તેમનાં લગ્ન પ્રસંગે 'જાખ'માં એ ધરચોળું મુકવાનું હતું; લગ્ન પહેલાં બે-ત્રણ દહાડા અગાઉ ચંદ્રબાળા અને તેના માતૃશ્રીની પસંદગી માટે એ ધરચોળું તેમને ધેર જોવા મોકલાયું હતું કે જ્યાં પાછળથી એમને એ તરફ કંઈ અણગમો પેદા ન થાય.

એ વખતે એ ધરચોળાની બાંધણી, ગૂંથણી રંગ-લાત વિગેરેમાં એ લોકોએ કેટલીયે બેસાડી, વારેવારે બદલાવવા પાછું સરદેસાઈના પિતા તરફ મોકલાયું હતું અને પરિણામે મંજૂર થયે તૈયાર થયેલું એ ધરચોળું આજ બાવીશ વર્ષથી એક જ પટારામાં પડી રહ્યું હતું. જો કે સુધ્ધાંત સરદેસાઈ આધુનિક વિચારના હોઈ, તેમની પત્ની એ જુની ભાતનું ભારે ધરચોળું પહેરે એવું કે ઇચ્છતા જ નહોતા, પણ મદામહેનતે અને મોટા ખર્ચે તૈયાર કરાવેલ વસ્તુનો કેક ઉપયોગ તો થવો જ જોઈએ એમ સ્વાભાવિક રીતે તેઓ ઇચ્છતા હતા, આથી એ કિંમતી ધરચોળાને પટારામાં પૂરી ગણવા બદલ ચંદ્રબાળાને કહિકે ઈપકો આપવાનું તેમને મન થતું; કારણ કે તેઓ માનતા હતા કે આટલાટલા વર્ષ સુધી વપરાય વગર સંધરી રાખેલું એ ધરચોળું જરૂર સડી જશે અને નાહક ઉધમ્મો બોમ થઈ પડશે. જોકે તેમની વાત કેં તદ્દન ખોટી ન હતી, પરંતુ ચંદ્રબાળાની ઇચ્છા અનુસાર એ વાતને વધુ છેડવાનું તેઓ ખોળાંબે મૂકતા અને ચંદ્રબાળાની એ ધરચોળાને સાચવવાની કાળજી માટે તથા વારંવાર પટારામાંથી કહાડી, સાફસૂફ કરી, સંભાળથી મોઢવવાની કળા માટે

તેમને ઉલટું માન ઉપજતું અને હવે એ વસ્તુ સાવ નકામી થઈ જાય તો પણ તે બાબત તેમને કાંઈ ધોખો થાય તેમ નહતું. આથી તેઓ જીવવાળાને બેસી ગયા હતા.

(૨)

બાવીશમે વર્ષે પાછા ચંદ્રબાળા એજ ધરચોળામાં આજે દીપી નીકળ્યા. આજે તેમને તેમનો લગ્ન દિન યાદ આવ્યો, અને હોશિ હોશિ દિવાનખાનામાં બેઠેલા સરદેસાઈને તેઓ 'પુ-રાણા ધરચોળામાં પોતે કેવા લાગે છે' તે બતાવવા દોડી ગયા. સરદેસાઈએ આમ તો ખુશી બતાવી પણ કાણ જાણે કેમ અંદરબાનેથી તેઓ આજે અસ્વસ્થ જણાતા હતા; તેમને આ બધી ધામધુમ અને ધમાકડમાં ખાસ રસ પડતો ન હતો અને ઉલટું તેઓને કેંક અમાંગસિક બનાવતો ભ્રમ થવા કરતો હતો.

ચંદ્રબાળા તો જાણે ફરી યનગનતીયુવાનીમાં પ્રવેશ્યા હોય તેમ હોશમાં ને હોશમાં તેમના પુત્ર પુત્રીના 'પસ' ની તૈયારી કરવા લાગ્યા. 'પસ' માટે બોળા થયેલા બેરંઝો પણ ચંદ્રબાળાને આવા માંગસિક પ્રસંગે ધરચોળામાં સજ્જ થયેલા જોઈ ચંદ્રબાળાને ભાગ્યશાળી માનવા લાગ્યા...

એક બાજુ તેમના પુત્ર અને પુત્રીને પસ માટે શણગારવામાં અમુક બેરંઝો રોકાયા હતા, બીજી બાજુ અન્ય બેરંઝો ગીત ગાઇને સાદ બેસાડી દેતી હતી અને ત્રીજી બાજુ ચંદ્રબાળા પોતે 'પસ' દરમ્યાન તેમને દારૂમાં લઈ જવાનો દીવડો તૈયાર કરતા હતા.....

આમ તો સરદેસાઈની સાથે ચંદ્રબાળા પણ માનતા હતા, કે આ 'પસ' નો રિવાજ અને તેની પાછળ સળગતો દીવડો ઉપાડીને આખી જાજર ચીરવાનો જુનો રિવાજ-એ કેં ખાસ જરૂરનાં ન જ હતાં, પણ 'પોતાને ત્યાં ક્યાં ફરીથી આવો પ્રસંગ આવવાનો છે' એમ મનને

મનાવી એ દહાવો પણ લઇ લેવો, એ ઈચ્છાથી ચંદ્રબાળા રિવાજ મુજબ 'પસ' માં અન્ય સ્ત્રીઓને મોખરે હાથમાં દીવડો લઇ ચાલવા લાગ્યા. એ દીવડામાં મૂકેલા તેલમાં તરબોળ થયેલા કપાસીઆ જેટલી અને એટલી ઊંચી જ્વાળા પ્રગટાવના હતા, અને ચંદ્રબાળા તથા અન્ય બેરાંઓ પણ બની ચકે તેટલા ઊંચા સાહે ગીતો ગાવામાં મસ્ગૂલ હતી.

ક્યારેક ક્યારેક અધમાર્ગે એકાદ પ્રોટ સ્ત્રી કોઇ કુમારિકાને ચંદ્રબાળા તરફ આંખળી ધરી બતાવતી, કે "અલી, ને! અમારા વખતનાં ધરચોળાં આવાં હતાં!"

આખોય 'પસ' બગરમાંથી પસાર થઈ વર્ણન પુરું કરી, ધર તરફ વળતો હતો અને આમ એક સાંકડી શેરીમાંથી પસાર થતો હતો. એ શેરીમાં મુનીસીપાલીટીનું જે એક નાનકડું ફાનસ બળવું હતું તે પણ પવનના કપાટાથી ફરી ગયું હતું અને 'પસ'ની સાથેના બે વીજળી બત્તી ઉપાડનારા મજૂરો ગમે તે કારણે, પણ બરાબર શેરીની મધ્યમાં જ માંહોમાંહે લડવા લાગ્યા! તેઓ એટલી દહે પહોંચ્યા કે કોઇની પણ પરવા નહિ કરતાં, એક બીજાની બત્તીઓ અથડાવી, ભાંગ તોડ કરી, છૂટે હાથે મારામારી કરવા લાગ્યા! 'પસ'તો ત્યાંજ અટક્યો; અને અધુરામાં પુરું ઉપરની કોઇક બારીમાંથી એકવાડની અમીવૃષ્ટિ સર દેસાઈના પુત્ર-પુત્રીઓ પર થઈ. આ બધાથી કાચા મનનાં ચંદ્રબાળા તો ખૂબજ અકળાયા; તેમની હિંમત અને ઉત્સાહ ક્યાંય ચાલ્યા ગયા. અન્ય સ્ત્રીઓ પણ ગીતો ગાવાનું બંધ કરી, ઉપરથી એકવાડ ફેંકનાર એ કુવડ સ્ત્રીને 'સાત પેઢીની સંજગાવવાના' કાચ'માં ગૂંચાઇ. એકચિત્તી ચંદ્રબાળાની એક કીણી ચીસ સંજગાઈ; સોનું 'વાન તેમના તરફ ખેંચાયું' ત્યારે તેમના શરીરે લાદેલું ધર-ચોળું બહુજ બળી રહ્યું હતું; હાથમાંના દીવડાની જ્વાળાને, તેમણે પહેરેલા ધરચોળાને

છેડા અડી જતાં તેઓ આખા શરીરે દાઝ્યા અને લોથ થઇને જમીન પર પટકાઇ પડ્યાં. આ બધું દાણવારમાં બની ગયું. તેમના પુત્ર-પુત્રી પણ માતાને બચાવવા જતાં ચોડું દાઝ્યા. ચારે બાજુથી સડળાં બેરાંઓ ચીસાચીસ પાડવા લાગ્યાં પણ શું કરવું તે કોઇને સ્પર્ધુ નહિ. છેવટે 'મજૂના લાલ' કોઇ નાના બાળકને પ્રેરણા મળી તે તેણે દોડી જઈને સર દેસાઈને આ અકસ્માતની વાન કરી; એટલે તેઓ તથા તેમની આગળ બેઠેલા અન્ય સ્નેહિત્રીઓ-સૌ અકસ્માતની જગ્યાએ દોડી આવ્યા.

સૌને શાંત કરી, બેમાન બનેલા 'ચંદ્ર-બાળાને ઘેર પહોંચાડ્યા, એક સારા ડોક્ટરને ઘરેલે ફોન કરી બોલાવ્યો અને તેને ચંદ્રબાળાની સારવારમાં રોક્યો.

સર દેસાઈને લાગ્યું કે આ 'દહાવો' તેમના માટે ખૂબ જ બારે ધર્મ પડ્યો હતો. એક બાજુ તેમની સો પટકાઈ પડી હતી, અને બીજી બાજુ લગનું મુહૂર્ત જવું હતું તે માટે સામા-વાળાઓ તથા ગૌર મહારાજ ઉતાવળ કરતા હતા. એક બાજુએ તેમનાં ધર્મ પત્ની હેલ્સા શ્વાસ ધુંટી રહ્યા હતા, અને બીજી બાજુએ સર દેસાઈને તેમના પુત્ર-પુત્રીનું લગનું મુહૂર્ત સાચવવાનું હતું. સૌ નાતીયાઓના આમલને વસ થવા વગર ચાલે તેમ ન હતું એટલે સર દેસાઈએ લગનિધિ તો જેમ તેમ સંપૂર્ણ પૂરી કરાવી પણ તેમનું દિલ ખૂબ જ નાખુશ થયું હતું, કારણકે ડોક્ટરના કહેવા મુજબ ચંદ્રબાળા હવે વધુ વખત કાંદે તેમ લાગવું ન હતું.

તે જ રાત્રે બેઠેલી પરાંદના ચંદ્રબાળા, તેમના પુત્ર-પુત્રીનાં લગનો અધુરો દહાવો માણી, રેડ તથા ગયા. સારાથે ગામમાં અને બાજુબાજુના ગામોમાં આ સમાચારથી સૌને તાસ થયો.

(૩)

બીજે દહાડે સૌ સર્ગાસંબંધીઓ સર

દેસાઈને આશ્વાસન દેવા આવવા લાગ્યા. સર
દેસાઈ આ બધી વ્યથાથી ખૂબ જ થાકી ગયા
હતા. પટાવાળો તેમના હાથમાં બે તારો મૂકી
ગયો. ક્ષણભર બેમાંથી કયો તાર પહેલાં ફેડવો
એ વિચારમાં પડી ગયા, કારણકે કયા તારમાં
શું હશે તેની તેમને ખબર ન હતી. ધૂનને
હાથે તેમણે તારો ફેડા. એકમાં તેમના પુત્ર-
પુત્રીના લથ પ્રસંગે તેમના એક મિત્રે ખુશાલી
પ્રદર્શિત કરી હતી અને બીજામાં તે જ વ્ય-
ક્તિએ તેમના પત્નીશ્રીનાં મૃત્યુ અંગે આશ્વાસન
આપ્યું હતું !

સર દેસાઈની આંખમાં આંસુ ખાછી ગયાં.

તેમના પર આ જાતની આફત પહેલી જ વાર
પડી હતી. તેમની આફતની ભાગીવાર પણ
હવે ચાલી મઈ હતી. તેમનું મન ભરાઈ આવ્યું.
આ પ્રકારની 'દહાવા' પ્રત્યે તેમને સ્વભાવિક
રીતે અણગમો અને ગુસ્સો આવ્યો. તે જ વખતે
ગામના પ્રખ્યાત ખત્રીનો માણસ બીલ લખે
હાજર થયો તે બીલ હતું—તેમના પુત્રના લથ
પ્રસંગે, પુત્રવધૂને મોકલાવાયેલ ધરગોળાનું !
તેમને તેમની પત્નીનો જાન લેનાર ધરગોળું
આંખો સામે તરવટું દેખાયું. સર દેસાઈ એ
બીલ લાવનાર તરફ ફાટી આંખો જોઈ રહ્યા.

(સંપૂર્ણ)

માતા

સે, શ્રીયુત ડાહરકુમાર ભગત-જનમનગર

માતા તારી મધુર મમતા,
દેખી દિલ માફ હરખાધ;
મધુર ભાવના તારી દેખી,
મન માંહિ રીશુ મલકાય.

પૂજ્ય માતા સેવા તારી,
કરવાને દિલ તલસે છે;
નિરાદિન દેખું અટારીએ,
ચુગવા ચરણ દિલ દોડે છે.

અંદર રુમું છુજ ઉજ્જવલ ચુખ,
બાળી બાળી ધરાઉ ના;
કરવાને દિલ રાણ તારી,
શિશુને શી આજ્ઞા માતા.

શરમાએ શા માટે માતા,
શિશુ કરશે સેવા તારી;
દિલ ચાહે તો કર આજ્ઞા,
લાખ લાખ છે વંદન માત.

અ સ મા ન તા

આલેખનાર—શ્રી શાન્તિપ્રિય

વર્તમાન યુગમાં જીવનના દરેક ક્ષેત્રમાં અજુ-
બનાવ જોવામાં આવે છે. ભાઈ ભાઈ વચ્ચે,
બાપ દીકરા વચ્ચે, વર વહુ વચ્ચે, નેકાણી
દેરાણી વચ્ચે, માલિક મજૂર વચ્ચે, રાજ પ્રજા
વચ્ચે, રાજ્ય રાજ્ય વચ્ચે-દરેક ઢેકાણે ત્યાં જુઓ
ત્યાં પ્રેમને બદલે ધર્ષાનું સામ્રાજ્ય પ્રવર્તે છે.

અસહના વખતમાં કૌટુંબિક ભાવના હતી.
એક બીજા વચ્ચે પ્રેમ હતો. ધરમાં સૌ દળી-
મળીને રહેતાં. સૌના હૃદયમાં સ્નેહ હતો. ત્યારે
અત્યારે પ્રેમનું સ્થાન અદેખાઈ અને મોટાઈએ
લીધું છે. ધરમાં નાનાં મોટાં દરેક વચ્ચે કલહ
યાય છે, કારણ પૈસો અને પશ્ચિમને પવન.
માણસને પૈસાથી મોટાઈ અને અભિમાન આવે
છે. પૈસો ભાઈ ભાઈને, બાપ દીકરાને જુદા
પાડે છે. પૈસો માણસાઈ બૂઝાવે છે અને માણસને
અનીતિના રસ્તે લાઇ લય છે. પૈસાના મદમાં મરત
ન બને એવા વીરલા તો કાર્પક જ. પૈસાથી
બીજાનું સારું કરવા કરતાં ખરાબ વધારે યાય છે.

પુરુષો કરતાં સ્ત્રીઓમાં પૈસાથી મોટાઈ
અને અભિમાન વધારે આવે છે અને તેથી
ધરમાં પોતાનું સામ્રાજ્ય સ્થાપે છે. એક ઉપરી
અમલદારના અમલ કરતાં ને સ્ત્રીના ધણી
સારી પદવી ઉપર હોય અને વધારે કમાતો
હોય તેના અમલ વધારે કડક હોય છે. તે
ઘરમાં સૌને તુચ્છ ગણે છે અને પોતાના પતિના
કાન બંધેરી ધરના માણસોને દુઃખી કરે છે.
ધીરેધીરે સૌને પોતાના રસ્તામાંથી દૂર કરે છે.
પતિ પણ કાંઈ વિચાર કર્યા વિના પોતાની સ્ત્રી
ને કહે તે સાચું માની ધરના બીજા માણસોને

કરાવે છે. સ્ત્રી નેટલો પુરુષ છેલ્લે પાટલે જઈ
સકતો નથી. આથી પતિ ક્યાંયેલ રહે છે,
કારણકે કુળેતાથી દરે છે.

જુના વખતમાં એકબીજાના સ્નેહને લીધે
(Joint family system) સંયુક્ત કુટુંબ
સુખ માણતું. પણ અત્યારે તો શ્રી ગોવર્ધન-
રામ ત્રિપાઠીના શબ્દોમાં કહીએ તો હિંદુ-
સંસારમાં બે સ્ત્રીઓને સાથે ન રાખવી જોઈએ.
આનું કારણ સ્ત્રીઓમાં કેળવણીનો અભાવ.
જો સ્ત્રીમાં બાપના ધરે સારાં સંસ્કાર પડ્યા
હોય, ધરનું વાતાવરણ સારું હોય અને સખી-
મંડળ પણ કેળવણી અને સંસ્કારી હોય,
તેમજ સાસરે પણ સારું વાતાવરણવાળું ધર
હોય અને પુરુષ સ્ત્રીને સમજાવતો કેળવતો હોય
તેમજ સારાં પુસ્તકોનું વાંચન કરતો હોયતો
આવી સ્ત્રીમાં મોટાઈ અને અભિમાન નહીં
હોય, પણ તે બધા સાથે સમજાવથી વર્તે. સ્ત્રી
સ્ત્રી પોતાનો પતિ સારું કમાતો હોય એટલે
પત્નું કારણ કે સારાં લુગડાં અને ધરણીમાં જ
સ્ત્રીની સમજ પુરી યાય છે. બીજા સંસ્કારી
અને કેળવણી વગરની સ્ત્રી નથી પોતાના પતિને
સુખી કરી શકતી કે નથી પોતાનાં ઓકરાંઓને
સારીરીતે રાખી શકતી. ખરેખર આજે હિંદુ-
સંસાર પશ્ચિમના મોઢાં પાથમાથ યત્ન રહ્યો છે.

આપણી સમાજવ્યવસ્થાજ બૂલબરેલી છે.
પૈસાદાર માણસોને મજૂરના લોહી સુસી
માણેતુજાર બનવું છે, મહેલો બાંધવા છે,
મોટરમાં ફરવું છે, અમનઅમન ઉઠાવવા છે,
અનીતિના રસ્તે ચાલવું છે, પણ મજૂરોને

વધારે વેતન આપવું નથી. આવા મૂડીવાદોની ઉત્પત્તિ યંત્રવાદને જ આભારી છે.

રાજ્યો તો એમજ માનતા લાગે છે કે પ્રજા તેમની ગુલામ છે. તેઓ મરજી પ્રમાણે તેમના ઉપર અધટિત જુલમ ગુજારી શકે છે. રાજ્યોની આવી મનોદશાનું કારણ તેમની આસપાસનું સંકુચિત અને કલુષિત વાતાવરણ જ છે. હજુરીઓના કહેવા પ્રમાણે કરવું, શરાબ અને સ્ત્રીમાં મસ્ત રહેવું એ જ તેઓનો કાર્યક્રમ હોય છે. રાજ્ય ધારે તો એના રાજ્યમાં સ્વર્ગ ખડું કરી શકે. તેણે પ્રજાના રક્ષક બનવું જોઈએ નહીં કે બાંધક.

અત્યારે દરેક ક્ષેત્રમાં હરિશ્ચંદ્ર જેવામાં આવે છે. ખરીરીતે હરિશ્ચંદ્ર ધર્માના છુપા વેપમાં સમાયેલ છે. મોટા વેપારીઓ નાના વેપારીઓને પાપમાલ કરવા ખાતર જ હરિશ્ચંદ્ર ચલાવી રહ્યા હોય છે. કોર્ટ જગ્યાએ એક માથુસ રૂ. ૨૫) માં કામ કરતો હોય તો ખીન્ને તરતજ તેના કરતાં વધારે બજેલ

હોય તોપણ રૂ. ૨૦) માં રહેવા તૈયાર થાય છે. આનું કારણ પશ્ચિમની ખામી બરેલી કેળવણી જ છે. આવી કેળવણીથી પૈસાના પાણી સાથે ફક્ત પુસ્તકીયું જ્ઞાન મળે છે, જે બે-વહારમાં તદ્દન નકામું થઈ પડે છે. પશ્ચિમની કેળવણીથી જ વેપાર કરતાં માથુસ નોકરી તરફ વધારે લલચાય છે અને તેથીજ બજેલ વર્ગમાં ભેકારી જેવામાં આવે છે.

યંત્રવાદે લાગતે બદલે નુકસાન વધારે થયું છે. યંત્રવાદે મૂડીવાદી વર્ગ ઉભો કર્યો છે. ભેકારી વધારી વિજ્ઞાન કમલે ને પગલે આમળ થપી રહ્યું છે. નવીનવી શોધો થાય છે પણ તેનો ઉપયોગ માથુસના વિનાશ માટે જ થાય છે.

જો આપણા દેશમાં રશિયા જેવી સમાજ વ્યવસ્થા થાય, કે જેથી નહિ પૈસાદાર કે નહિ ગરિબ; કંતો રાજ્ય વ્યથવા પૈસાદાર વર્ગ ઉદ્યોગ ઉભા કરી આમવર્ગને પોષે અને કાં તો ઈશ્વર સૌને સુમતિ આપી ધર્માદર્શિને અમાય કરી એક ખીજ વચ્ચે રનેહ વધે એવી કરણી કરે તોજ અસમાનતાનો અંત આવે.

સાસુ ?

લેખક:—શ્રીમતી સચિતાદેવી જે. ભગત—જામનગર

સંસાર સાગરમાં સાસુ હીવાદોડી સમાન છે. અત્યારના આપણા દિંદુ સંયુક્ત કુટુંબમાં સે'કંડો ગૃહોમાં સાસુ વહુની તકરારો નિરંતરિન ઉભે સ્વરૂપ પકડતી જાય છે. પણ આ ગૃહ-કંકાશ શા માટે ! સાસુ વહુની બાવના ત્યાગી માતા અને પુત્રીની બાવના જન્માવે તો પછી આ તકરારને અવકાશ રહે ખરો કે ? ઉગતા છોડને જેમ જળસિંચનની જરૂર હોય છે, તેમ હમણે પછી સંસારને સમજવા માટે સાસુના અભીસિંચનની જરૂર છે. ત્રેવડ કરતાં વધારે જોડા ખર્ચો દેખાદેખીથી નહિ કરે, તો કદી તમારા જીવનમાં કંકાવાશ નહિ આવે. સાસુની આઠા પ્રમાણે વર્તશો તો કદી તે 'ચોખ્ખાદાર' નહિ બને. ઘણે બાજે સત્તાનો મોહ તેને 'ચોખ્ખાદાર' બનાવે છે. પણ તે આશ્રિત સુશિલ વહુ તરતજ કુશિલ થી ટાળી શકે છે. મીઠી વાણીથી જગત આપ્યું વધ કરી ચકાવે છે. બહેનો જીભમાં મીઠાસ વસાવશે તો કદી તમારા ગૃહ-સંસારમાં કંકાશના ખીજ નહિ જન્મે. સાસુ સાસુ નહિ રહેતાં માતા બની રહેશે. સંપ ત્યાં જંપ.

પ્રભુ પ્રત્યે

લેખક: શ્રી વલ્લભજી ભાણુજી-મોરબી

(ગતાંકથી આશુ)

હરિ—ગીત

જો વાણી તેરા નામ લેતી વાણી વહ બઠ ભાગી હૈ
 બલિહારી હૈ વહ હૃદયકી જો હૃદય તેરા રાગી હૈ
 તેરા પરમ જો પ્રેમી હૈ વહયોગી તપસી ત્યાગી હૈ
 વલ્લભ હૃદયમેં રયામ તેરી નજર તિરછી ભાગી હૈ ૧૭

જિસકે શિરે હરવખત છાઈ શિતળ છાયા આપકી
 ઉનકો અસર હોતી નહીં સંસાર ભરકા તાપકી
 જહાં દમબદમ ચાલી રહી માલા તુમ્હેરા બપકી
 કેસેં રહે ઉનકા દિવે માત્રા તનિકે ભવ પાપકી ૧૮

છૂટ જાયગી તેરી કૃપાસેં સિતમગીર માયા બલા
 તૂટ જાયગી તેરી કૃપાસેં મોતકી જખ્ખર સલા
 તેરા અચલ આશ્રયગિના ડુગ જાય તારૂ ભલભલા
 તેરી કૃપાસેં તર રહા હૈ ઘોર ભવ જલ નિર્ભલા ૧૯

આવ બાવા આવ બંદા રયામકી બાતાં ઠરે
 વહ બાતમેં આનંદ હૈ વહ બાતકો અંતર ઠરે
 પ્રભુકા ઠયન પ્રભુકા ભજન જિસને કિયા ભવકો તરે
 પ્રભુ ભક્ત જિન્હા તીર્થ હૈ હુનિયાકો વહ પાવન ઠરે ૨૦

મહેં બહાર જાતા ધૂમને તેરા સ્મરણ વહાં આ રહા
 બહતા ઝરણકી સંગમેં તેરાહી મહિમા ગા રહા
 તેરી ઠયન કીર્તન વિચારે દિવસ મેરા બા રહા
 માલિક તેરા સવામસેં મસ્તિ અનોખી પા રહા ૨૧

મેરા કશી બનતા નહીં હુનિયાકી ટેકી ચાલસેં
 હરગીઝ મેં ગભરા રહા જનતાકા ગંદા ખ્યાલસેં
 મેં ભગ જતા એકાંતમેં આલિંગુ કુદરત બહાલસેં
 મેરી મજા મેરી ખુશી મેરાહી દીન દયાલસેં ૨૨

જાના કહાં કિસકે વહાં દિલદારી હુધ સરમારસેં
 મેં બંધ ગયા કેહી બના ઉનખા અનોખા ખ્યારસેં

ફિર કયા મળ કિસ ખાતકી ખાતા ખને જે પહારસે" -
 કુરસદ નહીં છટી નહીં દિલદાર કા દરખાસે" ૨૩
 ઉનકી કૃપાકી છાંયડી મેરા શિરે છાઇ રહી
 મેરી જળાંહ વહ મિત્રકી મહિમા સદા ગાઇ રહી
 મેરી કૃતજ્ઞતા દેખકર ઉનકો ધૃણા આપી નહીં
 ઉનકા મહદ્ ઉપકારમે આંસુ નડી બાહી રહી. ૨૪

ઘાટકોપરમાં સુતર કાંતણુ યજ્ઞ

શરૂઆત તા. ૧	દી નવેમ્બર ૧૯૩૬	ધી ૩૦ મી જુન ૧૯૪૦	સુધી સુતર કાંતણુ
શ્રી. પ્રહલાદ કેશવલાલ	વાર	૧,૩૩,૮૭૫	આ સિવાય કાંતણુ
શ્રી. હરીલાલ ગુલાબચંદ	"	૬૩,૩૫૦	વર્ગમાં ન આવનારાઓ
શ્રી. મનહરકુમાર પરમાર	"	૧,૧૨,૩૭૫	છતાં નિયમિત ૨૫
શ્રીમતિ કમળામહેન સંધવી	"	૯૩,૩૦૦	જગ્યાએ સુતર કાંતણુ છે.
શ્રીમતિ અંજવાળી પારેખ	"	૨૪,૨૦૦	છેલ્લા જુન એક માસમાં
શ્રી. હરીભાઈ ધીરજલાલ	"	૬૭,૦૦૦	ઘાટકોપરમાં કાંતણુ
શ્રી. નંદલાલ છોટલાલ	"	૫૩,૭૦૦	ચૂંતરીકે ૨,૩૫,૦૦૦
શ્રી. બાલુભાઈ ભોગીલાલ	"	૫૫,૦૦૦	વાર સુતર કાંતણુ છે.
શ્રી. નરભેરામ મોરારજી	"	૭૧,૬૦૦	છેલ્લા જે મહિના
શ્રી. મોહનલાલ પારેખ	"	૪૪,૨૦૦	મે અને જુનમાં આ
શ્રી. હીરાલાલ પ્રભુદાસ ૭૫થી ૯૦ આંકનું	"	૬,૭૦૦	કાંતનારાઓ શરૂ થઈ
શ્રી. પુરુષોત્તમ કેશવજી	"	૨૬,૮૦૦	ગયા છે.
શ્રી. ભારમલ ટોકરશી	"	૨,૨૦૦	

આઠ માસમાં કુલે વાર ૭,૫૩,૫૦૦

કાંતણુ વર્ગનો નિયમિત પ્રયોગ દર રવિવારે સવારના સાડા છથી સાડાસાત સુધીનો સમુદ્ધ કાંતણુનો છે. શરૂઆતની ૧૫ મીનીટ કાંતણુ સાથે પ્રાર્થના બાજન વિ. ચાલે છે. બીજી ૧૫ મીનીટ મૌન કાંતણુ. બાકીની અરધી કલાક અઠવાડીઆમાં થયેલા દરેકના કામકાજની રીપોર્ટ અને સુચના વીગેરે કામકાજ, છેલ્લે પાંચ મીનીટ કાંતણુ સાથે ધુન અને ચમાપ્તિ.

કાંતણુ વર્ગની વ્યવસ્થામાં દરેક સભ્યને નીચેની રાજના ઝોજામાં ઝોજા ૨૦૦ વાર સુતર કાંતવાનો નિયમ હોય છે. આગામી ગાંધી સપ્તાહ ઉપર ૭૨૦૦૦ વાર સુતર કાંતવાનો સંકલ્પ છે. પણ સભ્યોના ઉત્સાહ ઉપયુક્ત રીપોર્ટમાં દેખાય છે તે પ્રમાણે ઉપયુક્ત સંકલ્પમાં છ છ માસમાં પુરા થઈ જશે.

બીજું, એક યોજના મફત યરવડા ચક્ર આપવાની છે. જે કોઈ બાઈ અગર બહેન છ માસમાં આલીશ હજાર વાર સુતર કાંતી આપે તો તેમને વર્ગ તરફથી પુણી અને બધો સરંજામ પુરા પડે અને તેવાર થયેલું સુતર વર્ગ લઈ લે અને તેના બદલામાં કાંતનારને સરંજામ સાથેના યરવડાચક્ર મળે.

શ્રી મોહનલાલ મગનલાલ પારેખ.

સાચું શિક્ષણ

એક મૌલિક નાટિકા

ગ્રંથ

શ્રીમતી જયવતી પ્રાણસાલ

પ્રથમ—કોઈ હિંદુ સ્ત્રી મંડળ-મુખે.

પાત્રોની સમજણ

રમાદેવી—મુખરિબા પ્રખ્યાત પ્રે. રમનીકાન્તની પત્ની.

ચંપા—રમાદેવીની પુત્રી.

કાન્તા—રમાદેવીની પુત્ર વધૂ.

ઉમેદ—ચંપાની સાસુ, સુરેશની મા.

પદમા—ચંપાની નણ્ડ.

માનકોર—ઉમેદની નણ્ડ, ચંપાની કુંઈ.

લજકોર—ઉમેદની સગી.

કાશી—ઉમેદની સગી.

કાડી—જશોદા પડોશીઓ તથા અન્ય

મણી—મંછા શ્રીઓ.

પ્રવેશ ૧ લો

(ચંપા તેની સહીયરો સાથે બાગમાં ફૂલ વીણવા આવે છે.)

દુનડાં વીણીશું સહીયર સહુ સાથમાં,

અમને ફૂલડાં વીણવાની ઘણી હોંસરે

દુનડાં વીણીશું સહીયર સહુ સાથમાં.

ભુલ જાઉં ચંપા ચંખેલી રસાળી

ગુલજરી લાગની સારી,

ગુલાબ કેવડામાં કાંટા ઘણેરા

લેતા લાગે છે કંઈ ભારી—એ ફૂલડાં—

ગાગરો માનીતો મનને મલકાવતો

લહેરોથી બાગને બહેલાવતો,

પુષ્પપરાગ અમ અંતરને ખેંચતો

મીઠા સંદેશા એ કહેતો—એ ફૂલડાં—

માતા માટે શુધીશ ગાગરાની માળા

પીનાને પુષ્પા એ પ્યાર,

દીલને ડાકાવે એ ડાકરીયા વીરને,

ભાલી પહેવાયે એ માળા—એ ફૂલડાં—

બહાલો લાગે છે અમને કાંટાળો કેવડા

ગુલાબ આંખોને પ્યારો,

સહીયરો સાથે મલી લેશું એ ફૂલને,

સોહાય વેળીમાં સારો—એ ફૂલડાં—

અમને જાદુગરી એ ભુલ છે પ્યારી,

મીઠી સુવાસ એની લાગ,

કાંટા વીનાની સુવાસથી ભરેલી

અંતર આરામ એને લાગે—એ ફૂલડાં—

રમાદેવી : ચંપુ, ઓ ચંપા ! અહીં આવ

તો; તને કંઈક સુંદર દ્રવ્ય દેખાડું.

ચંપા : હા બા, આરી. [પ્રજ્ઞામ કરે છે]

[રમાદેવી આશીર્વાદ આપે છે]

રમાદેવી : ચિ. રહે બેટા. જો આ ઉગતી

સૂર્યપ્રભા કેવી મનોહર લાગે છે. મારી ચંપા

એવી જ મનોહર છે. અને જો હમણાં જ સૂર્ય-

નારાયણ સોળ કળાએ પરિપૂર્ણ થશે. મારી ચંપા

પણ સોળ વરો કડો કે સોળ કળાએ પરિપૂર્ણ

છે. ચંપા, આજ મારા હૃદયમાં કંઈક અવનવો

આનંદ થાય છે. મારી ચંપા ખુશ સુખી થશે

એવો અંતરમાં ભાસ થાય છે. ચંપા આજે

તારી જન્મતીથિ નિમિત્તે થોડીક બહેનોને આમ-

નણ આપેલ છે. તું અને ભાભી તથા તારી

સહીયરો કંઈક કાપકમ ગોઠવશો ને !

ચંપા : જેવી આસી. બા.

કાશીડાસી : } રમા બહેન કેમ છે ?

મજકારડાસી : } આવીએ કે ?

રમા : હા, હા, કાશી મા આવોને ? આજ તો સવારમાં નવરાં થઈ ગયાં.

કાશી : આજે મંગળાના દર્શન કરતાં એમ થયું કે રમા બેનને ત્યાં જતાં આવીએ.

(કાન્તા દોડતી દોડતી આવી ચંપાના ગળામાં હાર પહેરાવે છે) મહારાં નથુંદની સો વર્ષની આયુષ્ય થજે (એમ આશિર્વાદ આપે છે અને નથુંદને ખુશ બેઠે છે.)

(મજકાર આ બધું આશ્ચર્યથી જોઈ રહે છે અને કાશી સામે આંખના ઈશારાથી કહે છે,) જોયું ! કાશીબહેન ! વહુ દિકરીને તો આમ રખાય (કાશી હાથના ઈશારાથી) મારાથી એમ બની શકે તેમ નથી, (રમાદેવી જોતી ન હોય તેમ-આંખ આડા કાન કરે છે.) (કાશીને મજકાર મોઢું મરડતાં મરડતાં એક ખીજાની સાથું જુએ છે.)

મજકાર : (ટાળમાં) રમા બહેન, તમારી વહુ દિકરીને જોઈ શીર લોહી ચઢે છે.

કાશી : હા. આંખ ઠરે એવી બેઠે છે પણ બેન, વહુને નાચવાની ટેવ લાગે છે; નહિ ?

રમા : મા, મને તો એવી નાચતી કુદતી મૂંગલી બહુ ગમે. ઘૂવડની જેમ મોઢું ચઢાવી મારી સામે બેસે, અને હું જહાર જઈ એટલે છુટકારાને દમ બેચી ઠઠા ઠીઠી કરે એવી વહુ અને એવી ટેવ મને ન ગમે.

મજકાર : મને તો ચોડી મર્ષાદામાં રહે એવી વહુ જોઈએ, આટલી છુટ મારાથી તો ન અપાય બા.

રમા : એમાં તો મન મનનું કારણ છે. મન એવું છે કે જેમ વાળાએ તેમ વળે તો થઈ કાઢને દુઃખરૂપ શું કરવા બનવું જોઈએ. ને બહેન, આજ તો મારી ચંપાની વર્ષગાંઠ છે

છોકરીઓએ કંઈક કાપકંમ ગોઠવ્યો છે. તમે બંને આવશીને ચાર વાગે ?

મજકાર : } હા, જરૂર આવશું; દ્યો સારે
કાશી : } હવે અમે જઈએ, આજ તો દર્શન કરતાં તમને બધાવને માફ કર્યા છે. ભગવાન તમારું ભણું કરે.

અમે હવે રજા લઈશું.

રમા : બંને આવજો હો. અમને દર્શનમાં મોંઘ કર્યો માટે આભાર માનું છું.

મજકાર : એમાં આભાર શેનો ? એ તો પ્રેમ હોય તો એક ખીજાને માફ આવે (મોઢું મરડી બંને જાય છે, જતાં જતાં એક બાજુ છુપાઈ વાતો સાંભળે છે.)

ચંપા : જોયું બાબી, કેવી રમત ચાલતી હતી; જાણે આપણે જાણતાં જ નથી.

કાન્તા : હા બહેન, રવભાવનું ઓષક નથી પણ મને બહુ આનંદ આવ્યો.

ચંપા : કારણ ?

કાન્તા : કારણ કે એ આપણને જોઈ ખુશ થયા. એમને ગમત કરવાનું કંઈક સાધન મળ્યું.

ચંપા : અરે મારી લાભી ! તમને તો રોક માંથી સાર શોધનાની જ ટેવ ખરે ?

કાન્તા : ચંપા બહેન, એ વાત આપણે પછી કરશું. જુઓ આજે તમારી વર્ષગાંઠ છે. આ નવીન વર્ષ, ઉગતી ઉષા જેમ સર્વેને પ્રિય લાગે છે, તેમ મારા ચંપા બા પણ બધાને પ્રિય લાગે અને આ સંસારમાં હંમેશાં બધાની ઉષા રૂપ બની રહે એમ ઇચ્છું છું. પણ જો બા તમારા નામ પ્રમાણે એક અવગુણ નહિ લેતાં.

ચંપા : કયો અવગુણ બાબી ! કહો, કહો, હું તેને સારવર તણ દઈશ. લાભીની આસા માથે ચઢાવવા તૈયાર છું.

કાન્તા : જુઓ, ચંપા માટે કહેવાય છે કે "ચંપા ત્રુજમે" ત્રીન ગુણ, રૂપ, રંગ ચાર વાસ, એક અવગુણ એસો કાયો; બમર ન આવે

જ્ઞાતિબંધુઓને માહિતી

(મોઢ વણીક જ્ઞાતિમાંના જે વર્ગને સંતોગો વશાત સહાયતા જરૂર પડે છે તેને સારૂ, ગોઠવણુ કરી આપનારી કેટલીક સંસ્થાઓ છે. આ ઉપરાંત જ્ઞાતિની ઓરી ધણી ઉદાર અને લાગણીવાળી વ્યક્તિઓ છે કે જે પોતાની આશુઆશુતાઓને પોતાંથી બનતી આર્થિક તેમજ બીજી રીતની સહાય કરે છે. આ સંસ્થાઓનો અને આવી વ્યક્તિઓનો પરિચય વધે તો જ્ઞાતિના સંતોગોવશાત મુશ્કેલીમાં આવી પડેલા વર્ગને તેમની મુશ્કેલીમાંથી છોડવી, ઉચ્ચ નિયતિમાં લાવવાનું કામ સંગીન રીતે આગળ વધી શકે. આ ઉદ્દેશથી જ્ઞાતિની જે સંસ્થાઓ જ્ઞાતિની આ જાતની સેવા હાલમાં કરી રહી છે તેનો દુકો પરિચય આપવાનો આ પ્રયાસ છે. તેમાં દરેક બાઈ પોતાનો સાથ આપશે એવી આશા છે. સંચાલક)

ખાસ મોઢવણીક જ્ઞાતિના ગરીબ અને સાધારણ વર્ગના વિદ્યાર્થીઓ સાથે ચાલતી બોર્ડીંગો.

(૧) શા. પ. છ. કોહારી તથા શા. મુ. વા. મોઢવણીક બોરડીંગ સ્કુલ, મુંબઈ— આ સંસ્થા સં. ૧૯૬૩ ના આસો વદ ૧૩ ને વાર રવિ, તા. ૩-૧૧-૦૭ ના રોજ શા. શા. સ્વર્ગસ્થ શેઠ વીજળુબજાસ આત્મા-રામ જે. પી. ના મુજારક હાથે ખુલ્લી મુકાઈ હતી. બોર્ડીંગો હેતુ મોઢજ્ઞાતિના દરેક તડના હાયક વિદ્યાર્થીઓ, ફંડ અને રચના સમવડતાના પ્રમાણમાં સાથે રહી પોતાના કંઈ પણ ખર્ચ વગર અભ્યાસ કરી શકે તેવી ગોઠવણુ કરી આપવાનો છે. વિદ્યાર્થીઓનો દરેક ખર્ચ બોરડીંગના ફંડમાંથી ચાલે છે. સં. ૧૯૯૩/૯૪ના વાર્ષિક રીપોર્ટ પ્રમાણે. ૩૨/બોરડીંગ હતા. વિદ્યાર્થી દીક સરેરાસ ખર્ચ. ૪૫-૧-૬ આવે છે. કાપમ ફંડ રૂ. ૩૧૩૪૫૭-૮. નું છે અને બીરડીંગ ફંડ રૂ. ૧૩૦૪૦૨ નું છે. શેઠ કરચનદાસ બગવાનદાસ પટેલ અને શેઠ ધરમદાસ શાગળદાસ. કોહારી ઓનરરી સેક્રેટરી તરીકે કામ કરે છે. બોર્ડીંગનું ડેકાણું નં. ૪ વિન્સેન્ટ કોસ રોડ, દાદર, મુંબઈ છે. અને નવી અરજીઓની તીકાલ જીન મંદિરામાં ચાલે છે.

(૨) શ્રી કાઠીયાવાડ મોઢ વણીક વિદ્યાર્થીસવન, બાયનગર—આ જાતલલ

તા. ૧૨-૫-૧૭ ના દિવસે તે વખતના ગોઠવના દીવાન સાહેબ શ્રી રણુછોદાસ વૃંદાવનદાસના મુજારક હાથે બાકાના ધરમાં ખુલ્લું મુકાઈ હતું. ત્યારબાદ સં. ૧૯૭૯ ના ફાલ્ગુન વદી ૮ તા. ૧૦-૮-૨૩ ના દિવસે "શેઠ કમીરદાસ આત્મારામ વિદ્યાર્થીશ્રદ્ધ" આ સંસ્થાને શેઠ અરણોત્તમદાસ કોહારદાસે પોતાના પૂન્યપિતાશ્રીના રમરણુયે અર્પણુ કયું હતું. ઉદ્દેશ, મોઢવણીક જ્ઞાતિના બાળકોને અંગ્રેજી પહેલાં ધોરણથી માંડી કોલેજ સુધીના અભ્યાસ સારે રહેવાની તથા આવની સમવા કરી આપવાનો છે. સં. ૧૯૯૩/૪ ના રીપોર્ટ પ્રમાણે તે વર્ષમાં ૬૨ વિદ્યાર્થીઓએ મજૂર બાવનનો લાગ લીધો હતો. તેમાંના ૨૧ પેઈંગ, ૨૫ હાઈકી, ૧૬ ફી હતા. કાપમ ફંડો રૂ. ૯૮૨૨૪-૪-૦ નું છે અને રયાવર મિલકત બદલી કાપમ ફંડ રૂ. ૩૧૫૫૩-૧૫-૧ નું છે. શેઠ ડા. બા. વોરા અને વૃ. ગો. વોરા બી. એ. ઓનરરી સેક્રેટરીઓ તરીકે કામ કરે છે. અરજીઓ માર્ચ અને જૂનમાં નકી કરાવે છે. ડેકાણું તખ્તેશર પોસ્ટ. બાવનગર છે.

શેઠ વાઘણ સદ્ગુનીદાસ તથા શેઠ ગોર્ધાદજી જેઠાભાઈ મોઢ વણીક વિદ્યાર્થી

ભુવન, રાજકોટ—આ બોર્ડિંગની શરૂઆત ૧૯૨૩ ના જુન મહિનામાં શેડ શ્રી. વાલજી લક્ષ્મીદાસના શુભ દરતે બાડાના મકાનમાં થઈ હતી. હાલનું મકામ ૧૯૨૭ માં શેડ વા. લ. અને ગો. જે.ની મોટામાં મોટી રકમથી દરતીમાં આવ્યું છે. ઉદ્દેશ યાત્રિના બાળકોને અંગ્રેજી ૧લી થી મેટ્રીક સુધીનો અભ્યાસ કરવાની સગવડ કરી આપવાનો છે. ઉપરાંત કેમ્પ સાધન-હિન વિદ્યાર્થીને ઉંચો અભ્યાસ કરવા માટે સ્કોલરશીપ કે લોન આપવાનો છે,

૪. મોઢ બોર્ડિંગ—લુનાગઢ—આ સંસ્થા ૧૯૦૭ માં સદ્ગત માંડલીઆ શેડ શ્રી. કીકા ખુદાલ તથા શેડ શ્રી. જગન ખુદાલની બંધિતગત મુદીથી શરૂ થયેલ છે તથા ચાલે છે.

સંસ્થાનું ફંડ લગભગ ર૬૦૦૦—૨૭૦૦૦ રૂ. નું છે. ફી—દાફ ફી વિદ્યાર્થીઓની દૃષ્ટિએ બોર્ડિંગની મર્યાદા મળીએ તો ૧૨ વિદ્યાર્થીઓની છે. નો ગ્રજુ—આર પેઈગ બોર્ડિંગ—હોલ—આવે તો ૧૫ ની સંખ્યા મળી શકાય.

પહેલી અંગ્રેજીથી કોલેજમાં ભણતા (ખાસ કરીને પહેલી અંગ્રેજીથી સાતમા ધોરણ સુધીના) વિદ્યાર્થીને દાખલ કરવામાં આવે છે. સંસ્થાના રિવાજ મુજબ તો માંડલીઆ વિદ્યાર્થીઓને દાખલ કરવામાં આવે છે. છતાં જાત્રાલયની મર્યાદા પ્રમાણેની માંડલીઆ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ન થાય તો ગોભવા અડાલજી વિદ્યાર્થી બાઇઓને દાખલ કરવામાં સંસ્થાને હરકત નથી—જેથી ખાસ પ્રતિબંધ જેવું ન ગણાય.

હાલ એક દાફ ફી સિવાયના બધા વિદ્યાર્થીઓ ફી છે—બધા જ બોર્ડિંગને સંસ્થા તરફથી પુસ્તકો પુરા પાડવામાં આવે છે.

મુખર્ષ સંસ્થાનું દરદીમંડળ છે. જેમાં શ્રી માણેકચંદભાઈ ગીરધરલાલ (માંડળીઆ) તથા શ્રી. ભગવાનદાસસાઈ રણછોડાદાસ મોઢી (ગોભવા) વગેરે સદ્ગૃહસ્થો છે.

જેમનું સરનામું:—માણેકચંદ ગીરધરલાલ, જુના મોઢીખાના પાસે ૭૬, કોટ, મુખર્ષ મકાન બાડાનું છે.

વિદ્યાર્થીએ જુનથી શરૂ થતા નવા વર્ષ માટે દાખલ થવાને એપ્રિલ માસ દરમિયાન અગ્રજી કરવાની રહે છે.

૫. પોરબંદરમાં શ્રી વાલુખામ મોઢ બોર્ડિંગ છે. જેની સહીકર અને માંગી છે. મળશે તો પ્રકટ કરીશું.

આર્થિક મદદ કરનારી સંસ્થા.

(નિર્વાહ અને કેળવણી સારૂ)

(૧) શ્રી. મોઢ શુભેચ્છક ફંડ—આ ફંડ સં. ૧૯૬૨ ના વ્યાસો વદ ૧૦ પર કેમ્પ ખજા મોઢ વલ્લિક યાત્રીના બાઇઓ અથવા તો બહેનોને નિર્વાહ તેમજ કેળવણી સારૂ મદદ કરવા રથપાયા છે. સં. ૧૯૬૫ ના રીપોર્ટ પ્રમાણે કાયમ ફંડો રૂ. ૧૧૬૯૭૭ ના છે. ફંડ તરફથી તેમજ અમુક વ્યક્તિઓ તરફથી ફંડ મારફતે રૂ. ૧૪૦૭૨ ની મદદ સં. ૧૯૬૫ માં ૧૪૭ વ્યક્તિ અને કુટુંબને અપાઈ હતી. ફંડના પ્રમુખ શેડ સર પરશોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ છે અને યો. સેફ્ટરીઓ શેડ હથરલાલ મોતી-શામ અને શેડ પરશોત્તમદાસ હરકીશનદાસ છે. અરજી કરવાનું તેમજ ફંડમાં નાણાં ભરવાનું ઠેકાણું શેડ ઇ. મો. મહેતા બેન્કોફ સં. ૫. દાદીશંક કોસલેન. ૨ વાલુજનાથ શેડ મુખર્ષ છે.

(૨) શેડ નવનીતલાલ હરકીશનદાસ તથા શેડ હરશનદાસ હરકીશનદાસ ફંડ—આ ફંડો સ્વ. શેડ જગજીવનદાસ હરકીશનદાસના કુટુંબીઓ તરફથી રથપાયા છે. અરજી કરવાનું ઠેકાણું, શેડ હસમુખલાલ હરકીશનદાસ C/o મેસર્સ બાઈદાસ કીશનદાસ ની કુ. વીંધદાસ ચેમ્બર્સ નં. ૧૬ એપોલો-સ્ટ્રીટ, કોટ, મુખર્ષ છે.

(૩) શેડ જગનદાસ કંડ—સ્વ. શેડ

દેવકરણ નાનજના કુટુંબીનું આ ફંડ છે. જેળવણી સરકારે આપ્યું છે, અરજી કરવાનું ઠેકાણું. શેક દેવકરણ નાનજ, ઠે. મનોરદાસ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

(૪) શેક લાલુભાઈ કેશુરદાસ બેચ-રદાસ મણીયાર ભાવનગર—દસ્તક “વિધવા સહાયક ફંડ”ની વ્યવસ્થા થાય છે. આ ફંડ-માંથી કાઠિયાવાડના ગોળની વિધવા ખર્ચેને બની ચકતી મદદ મળે છે.

(૫) શ્રી મોદગાતિ રાત્રિશાળા—ભાવનગર આ સંસ્થા દસ્તક એક પુસ્તકાલય ચાલે છે તેનજ ખીલ બે ફંડ છે. જેમાંથી સ્થાનિક તેમજ બોર્ડીંગના વિદ્યાર્થીઓને પુસ્તકો અપાય છે અને બની શકે તેટલી લોન ધીરવામાં આવે છે.

(૬) શ્રી મોઢ વણીક સેવા સમાજ વિરમગામ—સ્થાપના સં. ૧૯૦૫ શ્રાવણ સુદ ૧. તા. ૧૬-૭-૩૮ ઉદ્દેશ મોઢ વણીક શાંતીને સર્વદેશીય જેવો કે સામાજિક, નૈતિક, જેળવણી

વિષયક અને શારીરિક ઉત્કર્ષ સાધવો અને તેને માટે તન મન અને ધનથી યોગ્ય પ્રયત્ન કરવો. પ્રમુખ શ્રી વાડીલાલ દાહ્યાભાઈ મણીયાર. ઓ. સે. ચમનલાલ નાચાલાલ પરીખ. અને શાહ બીખાલાલ મણીલાલ.

“પરીખ સુનીલાલ દલમુખરામ મોઢ વણીક વિદ્યોત્તેજક ફંડ.”—આ ફંડ રૂ. ૫૦૦૦ ની આબુઆબુનું છે. ૭ વિદ્યાર્થીઓને ૧૯૪૦ ના જુન મહિનાથી માસિક મદદ રૂ. ૨૦ આ ફંડમાંથી અપાય છે. બાલા-સીનોર અને નડીયાદના આ વિદ્યાર્થીઓ છે.

ફંડની વ્યવસ્થા “ડોક્ટર ચમનલાલ માણેકજાલ મહેતા તરફથી થાય છે.”

“રાજભુવન સેન્ડ હસ્ટે રાડ.” મુંબઈ મુંબઈ, કલકત્તા, ટાંગા, રંગુન વગેરે ખીલ સ્થળોએ પણ આવી સંસ્થાઓ છે જેમનો હેવાલ મળેથી આ માસિકમાં પ્રકટ કરવામાં આવશે.

અભિનંદન—સુરત—(૧) ચંદ્રવદન છોટાલાલ સરેયા ઇન્ટર સાયન્સમાં પાસ (૨) મંજુલા જગનલાલ કાપડીયા મેટ્રીકમાં પાસ (૩) બંસીલાલ મદનલાલ ચાહવાળા પ્રિવિયસમાં પાસ (૪) પ્રમિલા ચંપકલાલ લાયરાળા ઇન્ટર સાયન્સમાં પાસ (૫) સરસ્વતી મોતીલાલ દલાલ મેટ્રીકમાં પાસ (૬) રવિન્દ્ર મોતીલાલ દલાલ બી. એ. ના પહેલા વર્ષમાં પાસ (૭) રતિ મગનલાલ મહેતા બી. એ ના બીજા વર્ષમાં પાસ (૮) ધનસુખલાલ મગનલાલ મહેતા એમ. એ. ત્રીજા વર્ષમાં પાસ. (૯) મધુરી મગનલાલ મહેતા મેટ્રીકમાં પાસ (૧૦) કુસુમ હર્ષરલાલ પટ્ટાણાવાળા પ્રિવિયસમાં પાસ (૧૧) ધનસુખલાલ વેણીલાલ પટ્ટાણાવાળા ઇન્ટર આર્ટ્સમાં પાસ (૧૨) હીરામદ્ભી જગનલાલ પટ્ટાણાવાળા બી. એ. ના પહેલા વર્ષમાં પાસ. (૧૩) કેલાસ જગનલાલ ઘીવાળા પ્રિવિયસમાં પાસ (૧૪) ચંદ્રિકા મોદનલાલ વૈધ મેટ્રીકમાં પાસ.

મુંબઈ—(૧) શુભાજી મંગળદાસ મારફતીયા બી. એ ના પહેલા વર્ષમાં પાસ (૨) કુસુમ છોટાલાલ મારફતીયા પ્રિવિયસમાં પાસ (૩) અનસુયા નટવરલાલ ભરતીયા બી. એ ના પહેલા વર્ષમાં પાસ.

દાદર—(૧) પદ્મમન્ત હામરદાસ મહેતા મેટ્રીકમાં પાસ.
અજમેર—(૧) સુશીલા એલ્ગલલાલ ખાડવાળા બી. એ ના બીજા વર્ષમાં પાસ.
શાળપુર—વૈધ નાથુરામ ચાલીયામના પુત્ર હામરદાસ મેટ્રીકમાં પાસ.
કલકત્તા—રમણલાલ હામમદ ટંકારાવાળા પ્રિવિયસમાં ફર્સ્ટ ક્લાસ માઈસ મેગરી પાસ થયા.

અમારો આદર્શ

શ્રીયુત ડાકરકુમાર ભગત. અમનગર.

અમારાં લક્ષ્ય જીવનમાં,	કદી ના વાસનાની ભૂખ;
કદીના સ્વાર્થની ખદબો,	કદી ના દંભના ભાવો,
અમે તો પ્રેમી પંખી થઈ,	જગનગામી બની ઉડશું;
અમારા સ્નેહ જીવનમાં,	જગત સેવા બરી દેશું.
અમારી જ્ઞાતિને કાળે,	અમે સઘળું ફનાં કરશું;
જીના રિવાજને ફગવી,	નવા રિવાજને ઘડશું,
અધરણી, લશને કારજ,	તણા ખરચા ફગાવીશું;
કરીને જ્ઞાતિની સેવા,	જીગત જોડી ઠરી બાંધું.
અમે તો દેશના સેવક,	બનીને દેશમાં ધુમશું;
કિશાનોની કરૂણ કથની,	હૃદયથી નિત્ય સાંભળશું,
ધૂમીને ગામડે ગામે,	કિશાનોને જગાવીશું;
અમારી વારતી કાળે,	અમારા દેહ પણ દેશું.
જીવીશું સંયમી જીવન,	સદા આદર્શને માટે;
વિશુદ્ધિ ભાવ નહિ સ્પર્શે,	અમારા સંયમે અમને,
અમારા શુદ્ધ સંયમથી,	જગત આપું જગાવીશું;
જીવીને સંયમી જીવન,	અમર કીર્તિ વરી બાંધું.
અમારા લક્ષની જંજીર,	અમ ચિતા પર જલશે;
જીવીશું જગતમાં સાથે,	મરીશું પણ અમે સાથે,
નીકળશે બે નનામીઓ,	કુલોની વૃદ્ધિની સાથે;
કરોડો આંખના અશ્રુ,	અમારી ચેહ છુવશે.

ખાલક

શ્રી. કાન્તિ એમ. દાશી—ચારખી

મૃદુ છે એ મુખડું, આનંદમાં ભાસતું,
વળી ચક્ષુ જેના, નિર્દોષતા પૂર્ણ છે;
વહે મીઠાં મીઠાં, મધુર ગમતાં ખાલકાં,
પ્રભુતા વાસે જેમાં, જગતના એ ખાલકાં.

પરમાત્મ દર્શન ન થાય તો ?

અનુ:—દાસાનુદાસ

પરમાત્માનાં દર્શન ન થાય, તો પણ નિરાશ થઈ પ્રયત્નનો ત્યાગ કરશો નહિ. વિચાર-ચાત્રનો નિયમ છે કે કોઈપણ વસ્તુનો વિચાર કરતાં તેનું સ્વરૂપ તમારા લક્ષમાં ન આવે, તોપણ તેના વિચાર કર્યા કરવાથી તે વસ્તુના યથાર્થ સ્વરૂપ સમત્વનું બળ હૃદયમાં પ્રકટ થતું જાય છે, અને પ્રયત્ન ચાલુ રહે છે તો અગમ્ય હોય તે ગમ્ય થાય છે, અદૃશ્ય હોય તે દૃશ્ય થાય છે અને અપ્રકટ હોય તે પ્રકટ થાય છે. પરમાત્માનું પણ તેમ જ છે. પહેલાં તેમનું સ્વરૂપ આપણાં લક્ષમાં નથી આવતું, પણ ચિંતન કરતાં કરતાં સ્પષ્ટ થાય છે. નિત્ય થોડો થોડો પ્રયત્ન બહુ ઈળ અર્પનાર થાય છે. ધીરે ધીરે શાંતિથી, સ્વચ્છતાથી પરમાત્માનું હૃદયમાં ધ્યાન કરો. રોજ કરો. નિયમિત સમયે કરો. ધૈર્યથી, શ્રદ્ધાથી અવરૂપ પરમાત્માનાં દર્શન કરશો જ, ક્રમે ક્રમે એકાગ્રતાનું બળ જામશે, ત્યારે અનંત ઐશ્વર્યાધિપતિ જ્ઞાનના, શાંતિના સુખના મહોદધિ પરમાત્મા તમને પ્રસન્ન થશે. તે સમયનો તમારો આનંદ, તે સમયનું તમારું સુખ, તે સમયમાં તમારો હૃદયમાં પ્રકટતું અનવધિ જ્ઞાન, તે સમયનું તમારું અમર્યાદ સામર્થ્ય, અહો! વાણી તેને વર્ણવવા સમર્થ નથી. તમે મનુષ્ય મટી દેવ થાઓ છો; ઇચ્છના પણ ઇશ થાઓ છો; મૃત્યુસૌકર્માં અમર બાવને પામો છો; તમે દુઃખથી પૂર્ણ ગણાતા સંસારમાં ઇત્યસદનનો અનુભવ કરો છો; તમે હિંચે નીચે આનંદ આનંદમાં લીન થઈ જાઓ છો.

શુદ્ધ વિચારને સેવો, શુદ્ધ વિચારને જ અંતઃકરણમાં સર્વદા જાગ્રત રાખો. અશુદ્ધ વિચાર તત્કાળ તજો; હમણાં તનો; આ હજી તનો; તમે દેવ થશો, દેવતા દેવ થશો. ધન, ઐશ્વર્ય, વિદ્યા જે નોંધ્યે તે તમારા ચરણમાં પડશે, તમે સર્વાધિપતિ પૂર્ણ પુરોષોત્તમ થશો.

જામનગરના સમાચાર

જન્મ:—રા. રા. હરખચંદ ગુલાબચંદ પારેખને ધીર પુત્ર જન્મ. રા. રા. શંકરલાલ પોપટલાલ મહેતાને ધીર પુત્રી જન્મ, રા. રા. સુનીલાલ વલ્લભલાલ અઘાલજીને ધીર પુત્રી જન્મ.

પ્રકીર્ણ—શ્રી મોઢ વણીક સુવક એમેચૌસ કલબ તરફથી આપણી ઝાંતિની બહેનોને શિવાસના જાગરણમાં મદદ કરવા માટે એક સામાજિક પ્રયત્નોર હર સાલ મુજબ બજવી બતાવવામાં આવેલ હતો.

દેહવિલય—૧ પારેખ લાલજી ગુલાબચંદ મુંબઈમાં ૨. સતોકબાઈ કરસનજી, ૩. નરૈ-તમદાસ નરજોરામ મણીવારની બાળ પુત્રી, ૪ ચંદુલાલ બગવાનજી મહેતાની બાળ પુત્રી, ૫ ઝવેરચંદ લીલાધર પોરવાની ધર્મપત્ની કુલીનાઈ અને ૬ સવજી રવજી મોહલીઆ સ્વર્ગવાસી થયા છે. પરમાત્મા સૌ સદ્ગતોના આત્માને શાંતિ આપો.

(આજ વિભાગ)

ક્રોધ

લેખક : મુકુંદરાય ગોરંધનદાસ મણીઆર.

ક્રોધ ખરાબમાં ખરાબ છે. ક્રોધ ધણી વખત માણસને જીવ લે છે અને ક્રોધથી માણસ શારીરીક રીતે જીવી શકતો નથી. ક્રોધ તમને ઈર્ષ્યા કરાવે છે અને પછી ઈર્ષ્યાથી તમારું હૃદય તમને ચીકવશે. એક વખત એક ધાનજી દત્તો. તેનામાં પુષ્કળ ક્રોધ હતો. કુટુંબમાં તથા તેના સગામાં જરાએ સંપ નહિ. તેના પાડોશમાં પણ જરાએ સંપ નહિ. તે એટલો બધો ક્રોધીયો હતો કે ન પુછે વાત. તેના પાડોશીમાં કોઈ પણ માણસ પૈસાદાર હોય તો તેના ઉપર એટલો બધો ક્રોધ કરે કે ન પુછે વાત. તે તેને માળા દેવા માંડે. એક દિવસ તેના ઘરની અંદર તેની વહુ સાથે વદવાઃ થવાથી તે ખીચણો અને તેના ક્રોધને લીધે તેણે વહુને મારી નાખી. ત્યાર પછી તેના પાડોશમાં ખજર પડી એટલે તેણે પોલીસને તોડાવેલા. પોલીસ તેને પકડીને લઈ ગયા અને તેના ઉપર કેસ ચાલ્યો અને ન્યાયાધીશે તેને ફાંસીની સજા કરી. પાછળથી તે પસ્તાયો ને બોલ્યો, “ જે બગવાન, મારી સ્ત્રીને મારી ન હોત તો મારે મરી જાવું ન પડત.” જે ક્રોધ માણસ આંતું કરે છે તેને પાછળથી બાન થયા વગર રહેતું નથી, પણ તે તો રાંધ્યા પછીનું કદાપણ ગણાય.

સાદી સમજ

શ્રીયુત પ્રતાપરાય હરિલાલ બારદ્વાજ—ભાવનગર

રાગ-પ્રભાતીયું

- કોઈને કોઈની, લેશ પરવા નથી,
જગતનાં માણસો, છે બધાં સ્વાર્થી;
ચેતીને ચાલજે, મોહને મારજે,
પ્રભુ તણા પથ વિષે પ્રેમથી પેસજે. ૧.
- માત નેતાત વળી, બેન ને જંધુઓ,
પુત્ર પુત્રી અને પત્નીનું તેમ છે;
મિત્ર વહિલો તણું, તેમ સમજ જણું,
ચેઠ ને નોકર વિષે તે જ તું જણજે. ૨.
- પ્રાણ ને પ્રકૃતિ, મરણને શરણ છે,
ધર્મ ને કર્મ બે સાથ આવે;
લક્ષ્મીની લક્ષ્મીમાં, સાધુના સંગમાં,
હરિ તણા મુત છે રોજ રહી રાચજે. ૩.

શ્રી કોટ હિંદુ સ્ત્રી મંડળ—મુંબઈ.

આ મંડળનો “ દ્વિતિય વાર્ષિકોત્સવ ” લેડી તારાબહેન સુનીલાલ મહેતાના પ્રમુખપણા નીચે તા-૧૦ જુલાઈ ૧૯૪૦ ને જુલવારે જ્યોરે સાડા ત્રણવાગે સર કાવસજી જહાંગીર હોલમાં ઉજવાયો હતો.

આખો હોલ તથા ગેલેરીઓ સ્ત્રીઓ તથા બાળાઓથી ચિત્કાર જરામ્મ ગયાં હતાં. સૌ રામકુંવર સુનીલાલ, ચંદ્રકળા માણેકલાલ, તારાબહેન માણેકલાલ, લેડી કીકાભાઈ પ્રેમચંદ, કર્તુરખાઈ વાલચંદ દિરાચંદ, શ્રીસીસ મયરાદાસ ત્રીકમજી, મુન્ય વેલાબહેન, કુલકારખાઈ લક્ષ્મીદાસ, કમળાવતી ધરમદાસ, વિગેરે જાણીતા સન્નારીઓએ આવી શોભા આપી હતી.

શરૂઆતમાં બાળાઓએ સ્તુતિ ગાયા બાદ “ સ્વાગત ” નૃત્ય અભિનય સહિત બહુ સુંદર રીતે કરી બતાવ્યું હતું.

ત્યાર પછી સૌ જાણવતી પ્રાણીલાલ રચિત “ સાચું શિક્ષણ ” નામની નાટિકા બહેનોએ બહુ સફળતા પૂર્વક બજવી બતાવી હતી.

ત્યાર પછી ચંદ્રકળા માણેકલાલ રચિત રાધાકૃષ્ણનો સંવાદ બાળાઓએ નૃત્ય તથા રાસ સહિત કરી બતાવ્યો હતો.

સરલાદેવી વર્માએ નૃત્યો લખ્યાજ આકર્ષક રીતે અને સુંદર અભિનયમાં શીખવડેલા હતાં.

વચમાં વિરામ વખતે મંડળના પ્રમુખ સૌ જાણવતી પ્રાણીલાલે આજના મેળાવડાના પ્રમુખ લેડી તારાબહેનનો તથા આવેલા પદોજાઓનો આભાર માની જણાવ્યું હતું જે આજના “ સાચું શિક્ષણ ” ના સંવાદમાં બજવેલા પાત્ર પ્રમાણે જેમ રમણીએ પોતાની પુત્રી ચંપાને સાચી ડેળવણી એટલે સ્વાચ્છ ત્યાગ, કર્તવ્ય ભાવના, અને કુટુંબ પ્રેમ હોવાથી હતાં અને ચંપાના સાસરા જે તદન જુના વિચારના હતા એમને પણ પોતાની કાચું કુશળતાથી વશ કરી લીધા હતા, તેવી જ રીતે દરેક માતાઓ જે પોતાની પુત્રીને ગૃહશિક્ષણ નૃત્ય, સંગીત વિગેરેની ડેળવણી આપે તે સંસાર સ્વર્ગ અને; કારણકે પિયરીયાં જ સાસરાના અવગ્રહણ ગાંધ પુત્રીઓના મગજમાં ભેદભાવ ઉપજાવે છે, પણ દરેક માતા જે રમણી જેમ પોતાની પુત્રીમાં કુટુંબ પ્રેમ ઉપજાવે તે ગૃહ સ્વર્ગ અને એમાં નવાજ નહિ બહેનોને મારી વિનતિ છે કે તમે સૌ સાર જ મદદ કરશો. ખીલું મંડળના કાર્યકર્તાઓની ઈચ્છા એ જ છે કે મંડળમાં શીખતી સર્વે બહેનો તથા બાળાઓ, “ વીરપુત્રની માતા અને, ડેળવણીને દીધાવે અને ઉદત તથા ઉર્જાબળી ન બને પણ પોતાની ડાળાનિપુણતાથી સામા પક્ષને વશ કરી લે. ” એજ ભાવના અને ઉદ્દેશ છે.

ત્યારપછી લેડી તારાબહેને મંડળ એ વર્ષમાં કરેલી પ્રગતિ માટે તથા સહાયકોની અને કન્યામંડળની સખ્યા માટે ધન્યવાદ આપ્યો હતો.

લેડી તારા બહેનને દાયે આ વર્ષમાં પાસ થયેલી બહેનોને ઈનામ વહેંચાવવામાં અ.બાઈ હતાં. તથા ઉત્સવમાં ભાગ લેનાર સર્વે બહેનોને સૌ. રામકુંવર સુનીલાલ તથા જાણવતી પ્રાણીલાલ તરફથી સાડીઓ આપવામાં આવી હતી.

ત્યારપછી પ્ર. વેલાબ્દેન તથા ચંદ્રજા-માણિકલાલે પ્રસંગોપાત વિવેચન કર્યાં હતાં. પ્રેમકોરબ્દેન નરોત્તમદાસે ઉત્સવમાં ભાગ લેનાર બ્દેનેનો તથા આજના પ્રમુખનો આચાર માન્યો હતો.

છવટે સૌ જ્યાવતી પ્રાણલાલે લેડી તારાબ્દેનને દારતોરા અર્પણ કરી મેળાવડો વિસર્જન થયો હતો.

આ વર્ષમાં પરીક્ષાઓમાં પાસ થનાર પહેલે તથા ત્રીજે નંબરે અને દરેક વર્ગમાં વિશેષ દાજરીનું મળી ત્રણ ત્રણ ધનામે બ્દેચવામાં આવ્યા હતાં, જે નીચેના બ્દેનેઓએ આપેલ હતાં પહેલું ધનામ ચાંદીનો પ્યાસો તથા બોળ અને દાજરીના ધનામમાં સાડીઓ આપી હતી.

૨૧. ઉજમખાઇ ગોવિંદજી તરફથી રૂ. ૫૦૦) } શ્રી. સવિતાબ્દેન વાણજી લક્ષ્મીદાસ
ની રકમના બાજમાંથી } " જ્યાબ્દેન જમાનાદાસ ખુશાલ
" પ્રમાબ્દેન નાથાલાલ

શ્રી. મણીમાર્ષી જમનલાલ તરફથી રૂ. ૫૦૦) } દિરાબ્દેન મનમોહનદાસ
ની રકમના બાજમાંથી } કમળાવતી ધરમદાસ ઠોઠારી
દરીલાલ ગોવિંદજી તરફથી }
બ્દેન હેમલતાના નામે }
દિરાબ્દેન મનસુખલાલ

શ્રી. રામકુંવર સુનીલાલ } શ્રી. જ્યાવતી પ્રાણલાલ
" શુભાષ મનુભાઈ } " કુલકોરખાઈ કલ્યાણજી
" કુલકોરખાઈ લક્ષ્મીદાસ દલાલ } " ચંદ્રજા માણિકલાલ રોડ
" ગંજાબ્દેન ખેલ } " લાકોરખાઈ માધવદાસ ઠોઠારી

શ્રી કાઠિયાવાડ મોઢ વણિક વિદ્યાર્થી ભવનને મળેલી ભેટો.

૧૦-૦-૦ પારેખ સુખલાલ છોટાલાલ તરફથી વિદ્યાર્થીઓની આલુ પ્રતિમાં વાપરવા સાર.

૧૦-૦-૦ શ્રી સાવર-કુંડલાનાળા ગાંધી રૂઝનાથદાસ ત્રીમોવનદાસ તરફથી તેમના પુત્રના લગ્ન પ્રસંગે રાણપુરમાં.

૪-૮-૦ શ્રી વલ્લભજીપિ મોઢ માદાગળ દા. પારેખ જોડાલાલ નારજીદાસ ડ્યુ.

૨-૦-૦ અમદાવાદવાળા મહેતા તારાચંદ તળશીમાર્ષી તરફથી.

૨-૮-૦ શ્રી રાણપુરવાળા મહેતા મણીલાલ જમનલાલ તરફથી.

ડાહ્યાલાલ ભાઈચંદ વોરા

દુર્ગલાલ ગોકળદાસ વોરા

આ. સેકેટરી

સ્વીકાર

શ્રી કાઠીયાવાડ મોઢ વણિક વિદ્યાર્થી જીવન. બાવનગર. આ જીવનનો તા. ૧ લી માર્ચ સને ૧૯૩૬ થી તા. ૨૯ ફેબ્રુઆરી સને ૧૯૪૦ સુધીનો રિપોર્ટ અવલોકનાર્યે મળ્યો. આ સંસ્થાએ ચોવીસમા વર્ષમાં પ્રવેશ કર્યો છે. આ વર્ષ દરમ્યાન કુલ ૪૮ વિદ્યાર્થીઓએ જીવનનો લાભ લીધો છે, જેમની વિષેની સંપૂર્ણ વિગતવાર હકીકત રિપોર્ટમાં છે.

નિયમિત કસરત, પ્રભુ પ્રાર્થના, આનંદ પર્વટન, ગેમેસીંગ, હસ્તલિખિત માસિક, ધાર્મિક ઉત્સવોની ઉજવણી, સારા વક્તાઓનાં ઉપયોગી બાષણોનો પ્રમુખ વગેરે પ્રકારની યોગ્યતાથી વિદ્યાર્થીઓના શારીરિક, માનસિક અને ધાર્મિક વિકાસ માટે ઘટતું કરવામાં આવે છે. ગૃહપતિ શ્રી વેણીલાલ મોઢી શિસ્તપાલન, સત્ય અને અહિંસાનો બેધ હરહંમેશ વિદ્યાર્થીઓમાં સિખ્યા કરે છે.

વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યાનાં પ્રમાણમાં મકાન બહુ ટુંકું છે. ડાલેજીઓને માટે એક જુદાં મકાનની જરૂરિયાત છે. આને માટે જગ્યા ખરીદવા તેમ જ મકાન બાંધવા વીસથી પચીસ હજાર રૂપિયાની જરૂર છે. આવી મદદ આપનાર ગૃહસ્થનું નામ મકાન સાથે જોડી શકાશે. વિદ્યાદાનમાં પોતાના પૈસાનો સંસ્થા પર વ્યય કરી, અમર કીર્તિ કમાવાનો ધનાઢ્યો માટે બીજો કયો ઉત્તમ માર્ગ હોઈ શકે ?

બોર્ડિંગની સુવિધા વ્યવસ્થા અને દેખરેખ માટે તેના કાર્યવાહકો પૂરતા ધન્યવાદને પાત્ર છે. સને ૧૯૪૧ માં આ સંસ્થા પચીસમા વર્ષમાં પ્રવેશ કરતી હોવાથી તે વખતે સંસ્થાની સિદ્ધિર ન્યુઝિસી ઉજવવાની ધણી ચાર્તર્ડ્સશ્રીઓની ઇચ્છા પ્રભુ કૃપાએ બર આવેા અને કાર્યવાહકોની નિઃસ્વાર્થ સેવા અને જહેમતનાં પરિણામે આ બોર્ડિંગ વધુ આકર્ષક અને આદર્શ રૂપ બની.

શ્રી “મોઢ મહોદય”ને રૂ. બે કે તેથી વધુ લવાજમ મોકલનારની પહોંચ

૨) રા. શીવલાલ તારાચંદ	મુંબઈ	૨) ડા. જગલાલ મોઢનલાલ	હળવદ
૨) અંપકલાલ રા. પારેખ	ઈંદોર	૨) શ્રીમતી ગુલાલ મનુભાઈ	મુંબઈ
૨) શ્રીમતી ગુણવંતી વરજીવનદાસ	મુંબઈ	૨) રા. પોપટલાલ સુનીલાલ	જુનેરડીસ
૧) રા. માણેકલાલ નથુભાઈ હળવદ (૭ માસના)		૨) રા. જગલાલ બીખાભાઈ	ધોરાજી
૪) રા. હરકીશનદાસ તેમીદાસ મુંબઈ (બે વર્ષના)		૨) રા. પરશોતમદાસ ગોરધનદાસ	અમદાવાદ
૪) રા. વિઠ્ઠલદાસ મોતીચંદ મોઢારી બાણવડ		૨) રા. યુરુષોત્તમદાસ રામજી	કલકત્તા
૨) રા. જગલાલ દામજી	કુંડલા	૨) મણિલાલ ગોવિંદલાલ	મુંબઈ

વ્યવસ્થાપક

“મોઢ મહોદય”ને મળેલ ભેટની પહોંચ

- ૫૧) શ્રીમતી જયાવતી પ્રભુલાલ દેવકરજી લાઈફમેમ્બર તરીકે. મુંબઈ
 ૨) મેતા હોટાલાલ જમજીવનદાસ બાવનગરવાળા તરફથી મિ. રમણિકલાલનાં લખ પ્રસંગે. વ્યવસ્થાપક.

◆ જ્ઞાતિ સમાચાર ◆

મુંબઈમાં તોફારી ખાલી છે:—મુંબઈમાં સારા પગાર એક મોઢ ભાઈ (ધોધારીને પ્રથમ પસંદગી) કે જેને ફેરીનના ઈંગ્લીશ, વેપારી લાઈનનાં પત્ર વહેવારને સારામાં સારા સંપૂર્ણ અનુભવ હોય, તેમજ ગુજરાતી અને ઈંગ્લીશમાં સારામાં સારી જાહેર ખાત્રી થકતા હોય, એાછામાં એાછા B. A. અગર વધુ ડીગ્રીવાળા તેમજ સાચા અનુભવીએ જ આગલા અનુભવની સવિસ્તર હકીકત સહિત આ માસિકની C/O A નાં નામે અરજ કરવી.

સુરત—અમદાવાદી વીસા અકાલજી મોઢ જ્ઞાતિમાં આશરે ચાળીસેક હજારનું કુંડ છે. તેની યોગ્ય વ્યવસ્થા થતી નથી. બે ત્રણ વર્ષથી જ્ઞાતિના એવજીવો થતા નથી. કુંડ 'આને નામે ચઢાવો' 'તેને નામે ચઢાવો' એવા ચઢો વચ્ચે એલાં ખામ રથું છે. જ્ઞાતિ ઉન્નતિના પગલાં કાઈને સુઝતાં નથી. એવો જ્ઞાતિજનોનો પોકાર છે.

સુરતમાં મોઢ વીસા અકાલજી (સુરતી) જ્ઞાતિનાં એક વિષયો બેન શ્રી સવિતા બેન સરેયા બેનની ઉન્નતિ, હરિજન ઉદ્ધાર, નિરક્ષરતા નિવારણ વગેરે અન્ય બેનો માટે ઉદ્યોગ દરજી રૂપ કાર્યો કરી રહ્યાં છે.

વેવિશાળ—ભાવનગરના પારખ રતિલાલ જીવજીદાસના પુત્ર ભાઈ સ્વયંકંતનું વેવિશાળ અમદેલીના પારખ હોટાલાલ દેવચંદની પુત્રી બાનુંમતી સાથે.

હળવડના પોતદાર પ્રાણજીવન ચકુભાઈના પુત્ર દમોદરદાસનું વેવિશાળ નાગડકાના મેતા ચત્રજી કુંભરસીની પુત્રી જસુમતી સાથે વિરમગામ મુકામે થયું છે.

ઈંદોર—નંદકિશોર ધાટવાળાના પુત્ર દરિનારાયણનું વેવિશાળ હોંકરના પુરનમલ હમરીલાલની પુત્રી સજનકુંવર સાથે.

જન્મ—ભાવનગરના પારખ રતિલાલ જીવજીદાસના પુત્ર ભાઈ સરસ્વતીચંદને ત્યાં પુત્રી જન્મ. લોપાલ—સેજમલ ગોકલચંદને ત્યાં પુત્ર જન્મ.

કલકત્તા—શેઠ જગજીવન દેવચંદને ત્યાં પુત્ર જન્મ.

સરપહડના મહેતા અમરચંદ બવાનને ત્યાં પુત્ર જન્મ.

લગ્ન—ભાવનગરના મહેતા હોટાલાલ જીવજીવનદાસના પુત્ર રમણીકલાસનાં લગ્ન પારખ કાનજી એાધવજીની પુત્રી દસમુખ ગૌરી સાથે અપાઠ સદી. ૩

સુરતના એવજીવલાલ મજનલાલ ખાંડવાળાની પુત્રી મધુરીનાં લગ્ન પર ન્યાતમાં થયાં.

સુરતના સ્વ. સુનીલાલ ગોખળદાસ ખાટલીવાળાનાં લગ્ન પર ન્યાતમાં થયાં.

જંબુસરના વીરમુખલાલ જગનલાલ પટોળાવાળાનાં લગ્ન પર ન્યાતમાં થયાં.

દેહવિલય—મુંબઈના હીરાલાલ મોતીરામ બગત ૨૮ વર્ષની ઉંમરે ૨૫મ્ વાસી થયા છે. " નટવરલાલ મોતીરામ બગત ૨૪ વર્ષની ઉંમરે ૨૬મ્ વાસી થયા છે.

ભરૂચ—મુંદરગૌરી રૂવાખીલાલ શરાફ ૨૨ વર્ષની ઉંમરે ૨૬મ્ વાસી થયા છે.

મુંબઈ—રામજીલાલ નગીનદાસ મહેતા ઉં. ૫ આસરે ૪૦ સ્વર્ગવાસી થયા.

ભોપાલ—જયવતીદાસ પંનાલાલ ઓફનો આલ પુત્ર; કેશવલાલ પંનાલાલ ઇન્ડિયાવરવાળાનો મુવાન પુત્ર બાઈ સરદારમલ, કેસરીમલ વાલચંદ ઓફનો ધર્મપત્ની જનન્યાઈ ઉ. વ. ૩૬ સ્વર્ગવાસી થયા છે.

આકોસાવાળા કલિલાલ જયરાજ પટેલના બાઈ પ્રભુલાલ પટેલ ઉ. વ. આશરે ૨૦ જુનાગઢ ખોડીગમાં સ્વર્ગવાસ થયા તા. ૨૬-૭-૪૦.

મોરબી જમનાદાસ ગણેશજી મણીચાર એકોતર વર્ષની વયે સ્વર્ગવાસી થયા. મહુમ એક સાચા યાત્રિ સેવક હતા. તેઓ સરલ સ્વભાવના, શાંત, મિલનસાર, ધર્મપ્રેમી અને ઉદાર વૃત્તિવાળા હતા.

સ્વર્ગસ્થ પંદર વર્ષની નાની વયે મોરબી રાજ્યની નોકરીમાં જોડાયા હતા. તેઓ મોરબી રાજ્યમાં વહીવટદાર, મહાલકારી ફોરેસ્ટ સુપ્રોન્ટેન્ડન્ટ તથા રાજ્ય ખર્ચ ખાતાની ઉચ્ચ જગ્યાઓ પર હતા. તેઓ રાજ્યના પેન્શનર હોવા છતાં મોરબીના કંદરદાન મહારાજ સાહેબે તેમની સેવાઓની કદર કરી તેમની નોકરી આજી રાખી હતી. કુટુંબીજનો, સર્ગા સ્નેહી, મિત્રો વિગેરેનું લાગણીથી કામ કરવાવાળા હોઈ સૌને તેઓ પ્રિય હતા.

પરમાત્મા સદ્ગતોના આત્માને શાંતિ અર્પો.

શ્રી મોઢ શુદ્ધેશ્વર કુંડ—મુંબઈ—ને મળેલ ભેટની પહેાંચ

૧૦૧) ડૉ. ચીમનલાલ માણેકલાલ મહેતા મુંબઈ.

૨૩૬) શ્રી માળવા મોઢ માંડળીયા વણીક વિદ્યોત્તમ કુંડમાં.

૧૦૧) શેઠ બિહારીલલજી નંદરામજી પોતદાર ઇદાર

૧૦૧) શેઠ કીશનદાસજી પુનમચંદજી ભોપાલ

૨૧) શેઠ મોતીલાલજી સોભારામજી ઇદાર

૧૧) શીવનારાયણજી "

૪) શેઠ રામનારાયણજી "

૧૦૧) શેઠ રમણલાલ ગોકળદાસ સરૈયા મુંબઈ

૨૧) શેઠ હીરાલાલ યુનીલાલ "

૧૦૦) એક મોઢ બધુ તરફીયા "

૧૦૦) શેઠ આત્મારામ નારણદાસ રદિર

૧૦૦) મેસર્સ પરી. બલચં રંચન

૧૦૧) શેઠ મહાસુખલાલ ઝવેરલાલ મહેતા મુંબઈ

૧૦૦) શેઠ આનંદલાલ હીરાલાલ વડોદરા

૧૦૦૧) શેઠ હીરાલાલ ગોકળદાસ દોશી મુંબઈ

ધંધરલાલ મોતીરામ

આન. સેક્રેટરી.

આઠ જ્ઞાતિમાં નવજીવન ગ્રેરી તેના ઉદ્ધાર કરવાના ઉદ્દેશથી પ્રગટ થતું માસિક

નંબર	વિષય નું નામ	પૃષ્ઠ
૨૩	૩૧૫ પ્રશ્ન શ્રી. રોહાડમાર જાન	૧૧
બાદપદ	૩૧૬ હુદાં છવાયાં અમુલ્ય યોગી શ્રી. દિ મલકાર ના. વેશ:	૨૫૭૨૫૨
૧૯૬૬	૩૧૭ તંત્રીશાનેથી ।	૧૯૬૦
	૩૧૮ સાચું શિક્ષણ શ્રીમતી નયાવતી પ્રાણીલાલ	
	૩૧૯ રોહાડા રૂપિયા સંકરી ગણવા લિપિ. ૧૯૭૧ શ્રી. હેડ પ્રાણીલાલ દેવજીભાઈ	
	૩૨૧ જ્ઞાતિ સંસ્થા શ્રી. વિદ્યાન	
	૩૨૩ આપણી જ્ઞાતિની આજીવની સંસ્થા	
	૩૨૫ માસિક રાત્રીવાર ભવિષ્ય શ્રી. આશુતોષભાઈ. નાગજી	
	૩૨૭ પંચાંગ શ્રી. કલિદાસ ર. મહેતા	
	૩૨૯ કૌમેલ સમાચાર શ્રી. ભદ્રરાય વ. વેશ	
	૩૩૦ આત્મપત્રિકા શ્રી. કેશવલાલ વી. મહેતા	
	૩૩૧ જ્ઞાન સમાચાર	

સંચાલક અને પ્રગટ કરનાર

પારી. લીખાવાઈ ગોપાળગઢ—ભાવનગર.

ઉપસંચાલક—

અગ્નિવદાસ અમીચંદ દેશાઈ.
ભાવનગર.

અવસંચાલક—

ગોરધનદાસ અમીચંદ મલિયાર.
ભાવનગર.

વાર્ષિક કાલાનુભ પોષ્ટ સમિતિ ડા. ૬-૧૩-૦ વી. પી. ખર્ચ સાથે

“ મોઢ મહોદય ” માસિક કમિટીના સભ્યો

પ્રમુખ—	(૧) સર પરશોતમદાસ કાકોરદાસ સી. આર્મ. ઈ. નાઇટ.	મુખ્ય
ઉપપ્રમુખ {	(૧) શેઠ હરજીવનદાસ મોદનજી	ગોસ્વામી
	(૨) શેઠ વાપજીભાઈ લક્ષ્મીદાસ	મુખ્ય
સેક્રેટરી—	(૧) પારી. બીખાલાલ ગોપાળજી	લાવનગર
સભ્યો {	(૧) શેઠ કાકોરદાસ ગુલાબદાસ ઝરીવાળા	સુરત
	(૨) શ્રીમુત ઉમેદલાલ પુરષોત્તમદાસ મણિયાર બી. એ. એલએલ.બી. અમદાવાદ	લાવનગર
	(૩) શેઠ સુખલાલ ઝવેરભાઈ	મહાસ
	(૪) શ્રીમુત દામોદરદાસ પરમાણ્વદાસ દેશાઈ	લાવનગર
ઝાડીટર્સ {	(૧) પરી શાંતિલાલ પ્રાણજીવનદાસ બી. એ.	લાવનગર
	(૨) ગાંધી મુળજીભાઈ નારણજી	”

ઉત્તમ પુસ્તકો

પુસ્તક	લેખક	કિંમત
૧ જગતસિંદ્ધ નાટક	સ્વ. આણુભાઈ કદાનદાસ, બે. પી.	૧-૦-૦
૨ શેઠ કે શયતાન.	શ્રીમુત ગોપાળજી ઓધવજી	૦-૮-૦
૩ કુન્જવેણી.	શ્રીમુત વલ્લભજી ભાણજી કવિ	૧-૪-૦
૪ જીવન ન્યોતિ	”	૧-૪-૦
૫ ભાવનાના જરત.	”	૧-૦-૦
૬ સ્ત્રી બોધિની (આવૃત્તિ બીજી)	”	૦-૮-૦
૭ કંપતિ વિદ્યા વિનોદ	”	૦-૮-૦
૮ ભારત કીર્તન.	”	૦-૪-૦
૯ માનસનાં મોતી. ભાગ ૧ થી-	”	૦-૫-૦
૧૦ માનસનાં મોતી ભાગ ૩ નો	”	૦-૭-૦
૧૧ માનસનાં મોતી ભાગ ૪ થી	”	૦-૧૦-૦
૧૨ અંતરની બિમ્બો	”	૦-૧૨-૦
૧૩ શ્રી પુષ્ટિતરંગ તરંગિણી.	”	૦-૩-૦
૧૪ પ્રેમનાં પુષ્પો	”	૦-૮-૦
૧૫ વલ્લભ ભગ્વનમાળા	”	૦-૮-૦
૧૬ સદ્ગોષ્ઠ સરિતા	શ્રીમુત, ગોપાળજી ઓધવજી	૧-૦-૦
૧૭ શ્રી ગીતા જ્ઞાન	શ્રીમુત પુરષોત્તમ ભાણજી પરીખ	૦ ૧૦-૦

પોસ્ટેજ ભુકું; પણ સેટ મંગાવનારને પોસ્ટેજ ફી.

લખો:—ન્યવરથાપક “મોઢ મહોદય” ભાવનગર.

લાવનગર—શ્રી સુરશ્વતી છાપખાનામાં પરોળ શાંતિલાલ છાટલાલે આ માસિકના સંચાલક મઠે છાપ્યું અને સંચાલકે મોઢ મહોદય ઓફિસ, ભાવનગરથી પ્રગટ કર્યું.

“મોઢ મહોદય”ના મુરખી, આશ્રયદાતા અને લાઈફ મેમ્બરો.

મુરખી

૧ સર પરાતશ્રેમદાસ ઠાકોરદાસ નાઈટ	૮ શેડ લક્ષ્મીદાસ નેમીદાસ	મુંબઈ
સી. આઈ. ઈ. મુંબઈ	૯ શ્રીયુત પરી. છોટાદાસ દરગોવિંદદાસ મદ્રાસ	
૨ શેડ વાઘજીભાઈ લક્ષ્મીદાસ	૧૦ શેડ ગોવિંદજી જેઠાભાઈ ચોરવાડવાળા મુંબઈ	
૩ શેડ વનમાળી વિરજી	૧૧ શ્રી કલકત્તા મોઢ ઉત્તેજક મંડળ કલકત્તા	
૪ શે. દરજીવનદાસ મોહનજી કાપડીયા ચોરવાડ	૧૨ શેડ ઠાકોરદાસ શુભાળદાસ ઝરીવાળા સુરત	
૫ દેશાઈ પરમાણુદાસ જગજીવનદાસ	૧૩ ચં. સ્વ. મણિજીદેવ તે શા. ભગવાનદાસ	
હા. રા. દામોદરદાસ બાવનગર	નરભોરામ ખાનદેશવાળાના વિધવા	,,
૬ શેડ નાનાલાલ મંજારામ	મુંબઈ	૧૪ શેડ સુખલાલ ઝવેરભાઈ
૭ શેડ જીવરાજ મકનદાસ કુંડલાવાળા	,,	૧૫ શ્રીયુત નારાયણદાસ ગીરધરદાસ
		મદ્રાસ

આશ્રયદાતા

૧ સર યુનીલાલ વિજયજીભુદાસ	મુંબઈ	૧૨ શેડ દેવેલાલ પુરપોતમદાસ	પુના
૨ શેડ હરીલાલ જમનાથ	ખંભાત	૧૩ શેડ બીખાભાઈ પરજીદાસ પરી.	
૩ શેડ કરસનદાસ ભગવાનદાસ	મુંબઈ	ભાવનગરવાળા માંગસોર (એસ. કે.)	
૪ પારેખ આણંદજી ગોપાલજી	ભાવનગર	૧૪ પરી. ગોપાળજી મુળજીભાઈ	ભાવનગર
૫ પરી. ગોવિંદજી કલ્યાણજી	ખોટાદ	૧૫ મણિયાર નરસીદાસ લક્ષ્મીભાઈ	
૬ શેડ જસરાજ મુળજીભાઈ		હા. રા. કેશવલાલ	ભાવનગર
હા. શેડ માણેકલાલભાઈ	મુંબઈ	૧૬ સ્વ. શેડ લક્ષ્મીદાસ ભગવાનજી સાકરવાળા	
૭ રાજ બ. ભગવાનદાસ હરીદાસ		હા. તેમના ધર્મપત્ની કર્તુરખાઈ	મુંબઈ
એન્ડ સન્સ	હંદાખાદ	૧૭ શેડ ચંદ્રકાંત મોતીલાલ જમાલાઈવાળા	
૮ શ્રીયુત હરિદાસ માણેકચંદ કોઠારી કરાંચી			અમદાવાદ
૯ શેડ છોટાલાલ ઓધવજી	પોરબંદર	૧૮ શેડ મણીલાલ હેમચંદ	અમદાવાદ
૧૦ શેડ પોપટલાલ માણેકચંદ		૧૯ શેડ હરકીસનદાસ જગજીવનદાસ	અંકલેશ્વર
હા. શેડ કેશવલાલભાઈ	ભાવનગર	૨૦ શેડ ધરમદાસ શામળદાસ પરજીદાસ	મુંબઈ
૧૧ શ્રી ચત્રજી ભગવાનજી મોદી કોલંબો			

લાઈફ મેમ્બર

૧ પારી. અમૃતલાલ મોતીલાલ બી. એ. એલ.	૬ શેડ જનલાલ પિતાંજીરદાસ	મુંબઈ
એલ. બી. હા. ભોગીલાલ અમૃતલાલ રાજકોટ	૭ દી. બ. ગોવિંદદાસ ચતુર્જીદાસ	મદ્રાસ
૨ રા. હીમતલાલ નાગજીભાઈ વોરા	૮ મેસર્સ કેશવલાલ એન્ડ કું.	મદ્રાસ
૩ રા. અચરતલાલ દલસુખરામ જસ અમદાવાદ	૯ પારેખ જીવરાજ ગોપાલજી	સિંગપોર
૪ રા. ઠાકોરલાલ હરકીસનદાસ	અંકલેશ્વર	૧૦ શેડ લાલદાસ ગોવિંદદાસ
૫ રા. હીરાલાલ લક્ષ્મીચંદ મણિયાર વડોદરા	૧૧ ડા. નારજીદાસ મોતીરામ	સુરત

- ૧૨ શા. ભગવાનદાસ હરજીવનદાસ
સુરતવાળા-મુંબઈ
- ૧૩ શેઠ લક્ષ્મીભાઈ જમનાદાસ અમરેલી
- ૧૪ રા. કાળીદાસ દરીદાસ વેરાવળ
- ૧૫ શેઠ ઠાકરશી પ્રેમજી કોડીનારવાળા
હા. શેઠ ગીરધરલાલ મુંબઈ
- ૧૬ રાવસાહેબ પુરૂષોત્તમદાસ દેવજીભાઈ
મણિયાર જામનગર
- ૧૭ શા. ગોવિંદજી કાળીદાસ ખોરાસા-
ગીરવાળા એડીસાખાખા
- ૧૮ શા. વલ્લભદાસ ભગવાનદાસ „
- ૧૯ શ્રી નાનાલાલ મોતીચંદ હ. શ્રી ભોગીલાલ
મુંબઈ
- ૨૦ મણિયાર હરજીવનદાસ જેઠાલાલ
હ. શ્રી માણેકલાલ „
- ૨૧ શેઠ દેવકરજી નાનજી હ. શેઠ સુનીલાલ „
- ૨૨ શેઠ વીજખૂખજીદાસ હરગોવિંદદાસ મૂળજી „
- ૨૩ રા. દુર્લાભદાસ નેમચંદ એડીસાખાખા
- ૨૪ રા. મોહનલાલ એકધવજી વડીલ અમરેલી
- ૨૫ રા. નટવરલાલ ગોરધનદાસ જગજીવનદાસ
રંચુન
- ૨૬ રા. ગોરધનદાસ પ્રાણીલાલ મુંબઈ
- ૨૭ શેઠ નારજીદાસ મથુરાદાસ હ. મનોરદાસ „
- ૨૮ મહેતા દયારામ લઘુભાઈ
હા. મહેતા જટાશંકર દયારામ કલકત્તા
- ૨૯ શેઠ દિરાલાલ ભગવાનજી નયુભાઈ જામનગર
- ૩૦ શેઠ હરિલાલ ગોવિંદજી માધાણી મુંબઈ
- ૩૧ દોશી દિરાલાલ ગોકળદાસ „
- ૩૨ શ્રી માણેકચંદ તારાચંદ અડાલજી
સાહેબ વડોદરા
- ૩૩ રા. કનૈયાલાલ નાનાભાઈ રંચુન
- ૩૪ દેશાઈ વિઠ્ઠલદાસ લાલજી ભાવનગરવાળા
હ. દેશાઈ પ્રાણજીવનદાસ કરાચી
- ૩૫ રા. અભેચંદ અમૃતલાલ ટોંગાટ (આફ્રિકા)
- ૩૬ રા. પુષોત્તમ ગીરધરદાસ ડબ્લ્યુ.ન (આફ્રિકા)
- ૩૭ રા. હીંગતલાલ બાપુલાલ પરીખ કરાચી
- ૩૮ શેઠ જેઠાલાલ સુનીલાલ ત્રીકમજી મેતા કલકત્તા
- ૩૯ રા. દામોદરદાસ હીરાચંદ હ. રા. આત્મારામ
દામોદરદાસ વેરા ભાવનગરવાળા લીંબડી
- ૪૦ શા. નરોત્તમદાસ પ્રેમચંદ
પ્રભાસ પાટણવાળા પુની
- ૪૧ શેઠ કરશનદાસ મોતીચંદ
હ. અમૃતલાલ જમનાદાસ દીવ
- ૪૨ રા. રમણલાલ છોટાલાલ મજુમદાર ભચ
- ૪૩ શ્રીયુત ઉમેદલાલ પુરૂષોત્તમદાસ મણિયાર
ખી. એ. એલ. એલ. ખી. અમદાવાદ
- ૪૪ શેઠ નાનચંદ પ્રેમચંદ „
- ૪૫ પરી. શાંતિલાલ ગોરધનદાસ „
- ૪૬ શ્રીયુત વ્રલસીદાસ જસરાજ
ખી. એ. એલ. એલ. ખી. „
- ૪૭ શેઠ ખાલાભાઈ દરીલાલ „
- ૪૮ રા. પોપટલાલ જગજીવનદાસ કરાચી
- ૪૯ „ નંદલાલ ટી. મણિયાર „
- ૫૦ „ ડો. નરોત્તમદાસ વલ્લભદાસ „
- ૫૧ „ ડો. કાલીદાસ હરખચંદ શાહ „
- ૫૨ „ શેઠ મણીલાલ મોહનલાલ „
- ૫૩ „ શીવલાલ રામજી વડીલ-મોડીવી-કરજી
- ૫૪ „ શેઠ નરસિંહલાલ લક્ષ્મીભાઈ અમદાવાદ
- ૫૫ મં. રવ. દેવખા પુરૂષોત્તમદાસ
હ. શેઠ ગોપાળદાસ „
- ૫૬ પરી. ભોગીલાલ નરોત્તમદાસ ભાવનગરવાળા „
- ૫૭ શેઠ રતનલાલ લક્ષ્મીભાઈ અમદાવાદ
- ૫૮ શેઠ રમણલાલ લક્ષ્મીભાઈ અમદાવાદ
- ૫૯ શ્રી ભગવાનજી દેવજીભાઈ મણિયાર
હા. ભાઈ મોતીલાલ ભગવાનજી જામનગર
- ૬૦ „ ચીમનલાલ પ્રાણજીવનદાસ દલાલ-મુંબઈ
- ૬૧ મહેતા અવેરચંદ નારજીદાસ કલકત્તા
- ૬૨ શ્રીમતી જ્યાવતી પ્રાણીલાલ દેવકરજી-મુંબઈ

મોઢ મહોદય

વર્ષ ૨૩ મુ']

ભાદ્રપદ : ૧૯૮૬ :: સપ્ટેમ્બર : ૧૯૪૦

[અંક ૧૧ મે]

પ્રભુ

પ્રભો !

તારા પ્રેમપંથનો પાગલ પધિક તારા પવિત્ર પગોને પકડવા, તારા
પુણ્યશાળી પ્રભાવને નિરખવા, તારા મદિરને પગધીએ પડ્યો છે.

દ્વાર ઉઘડવાને કેટલી વાર છે ?

પ્રભો !

તને નિહાળવાની આરાએ આરાએ આ ચક્ષુઓએ પજુ ધોનાવું
નરુ ચુમાળ્યું અને આ શરીર તો ભે:-નયુ' દાડપિજર, અને પ્રાણ
તારી જ સહુ ભેગ રહ્યો છે.

પ્રભો !

ભૂખે અને તરસે

દિવસ ને રાત, મહિના ને વરસો, તને નિરખવાની આરાએ વહી
ગયા. હવે તો ધીરજ ખુટી છે.

પ્રભો ! ક્યારે દર્શન થશે ?

રાણરકુમાર ભગત

★ છુટાં છવાયાં અમુલ્ય મોતી ★

★

શ્રીયુત હિંમતલાલ નાગજીભાઈ વોરા.

(૧) જેના અંતરમાંથી સંસારના રાગદ્વેષ મટી ગયા અને જે ચાંતિને પંથે પડ્યા તે સદૈવ સમાધિમાં છે.

(૨) મૌન ધારણ કરવાથી મહા તપની સિદ્ધિ થાય છે.

(૩) દેહમાંથી આત્મભુદ્ધિ જતા કરી પર-માત્મામાં આત્મભુદ્ધિ થાય ત્યારે જ્ઞાન થયું ગણાય.

(૪) સુપુષ્પિતની પેઠે જગતમાં પણ સર્વ પદાર્થનું વિસ્મરણ થયું એ ઉપરામતાની સીમા જાણવી.

(૫) વિપત્તિથી ચિત્ત થયું નહિ, વિપત્તિ એ પ્રભુનો અનુમદ જાણવો.

(૬) દુઃખનો દેષ ન કરો, દુર્ગુણ પ્રતિ દેષ કરો.

(૭) જન્મમરણનાં દુઃખ થતાં જોઈ ભોગમાંથી પાછા વળી પ્રભુ સ્મરણ કરો.

(૮) જે જેનું ચિંતન કરશે તે તેનામાં જ્ઞાતપ્રોત થઈ જશે, એ દીવા જેવી વાત છે. વિષયોના વિચાર કરીશું તો વિષયી થઈશું. પ્રભુના, સુખશાન્તિના, આનંદના વિચાર કરીશું તો તેવા થઈશું. છે કાંઈ જોશીને પૂછનાનું ?

(૯) પાસે પડેલા સુદર વિષયો જોવા છતાં જેને ભોગવવા ઇચ્છા નથી તે ખરા સાધક.

(૧૦) મુદ્રાહુતા સાચી આવી ત્યારે ગણાય કે જ્યારે ખાવું, પીવું, સૂવું ન ગમે, બધું સમ-સામ લાગે, અથુ પડે, અણુ અણુ ઉર ફાંટે, નિદ્રા ન આવે, બધી ઇચ્છાઓ મોક્ષેચ્છામાં સમાવી દે તે જીવ જીવને આરે આવે.

(૧૧) માણસ કેવી રીતે મુઝે તો જોવાનું નથી પણ કેવાં વર્તનથી મુઝે તો જોવાનું છે.

(૧૨) જે ગરીબનાં દુઃખ મટાડે છે તેના પર પ્રભુના આશીર્વાદ ઉતરે છે.

(૧૩) જગતનો સારો અભિપ્રાય મેળવવાને કદી મથવું નહિ, પણ સારો કાવં કરો.

(૧૪) આ જીવં જો રીતે દુઃખી છે. પ્રાર-બ્ધ કરતાં વધારે જોઈએ છે તેથી અને સમય કરતાં વહેલું જોઈએ છે તેથી.

(૧૫) વખતની વ્યવસ્થા રાખતા શીખો. મર્યાદા મારવાની ટેવ અંધ કરો. મતભેદ હોય તે પણ જાલી નિષ્ઠાથી હજો; અભિમાનથી નહિ.

(૧૬) પરમેશ્વરનો જેના ઉપર અનુમદ થાય છે તેને વિવિધ આપ્રય પ્રસંગોમાંથી નિસાર થયું પડે છે. અપ્રિય પ્રસંગ નિંત્ય જનતા રહે, ત્યારેજ અંતઃકરણ ક્રમે ક્રમે ઉંચા સદૃશ્ય ધારણ કરવાને યોગ્ય થાય છે.

(૧૭) પ્રાણી માત્રના હૃદયમાં રહેલા ઇ-શ્વરને જ્યાં સુધી આપણે જાણખતા નથી અને તેથી પ્રાણીઓને સંતાપ ઉપજે તેવી વિવિધ ક્રિયા કરીએ છીએ ત્યાં સુધી હિંસરની પ્રસંગતા પ્રાપ્ત કરી ચકવાના નથી.

(૧૮) મનુષ્યની ખરી પરીક્ષા તેની સદન શીલતામાં છે.

(૧૯) વેર કદાપિ વેરથી ચાન્ત થયું નથી પણ પ્રેમથી શાંત થાય છે. એ સનાતન નિષ્ઠ છે.

(૨૦) જેમ મનુષ્યનાં મનનો વિશાસ જોઈ તેમ તેને આયુષ્યની કિંમત જોઈ, હમેશાં માણસે દિવસે દિવસે ચક્રી રિયાતમાં આવવું જોઈએ. જીવનમાં જેને કાંઈ પણ કરવું નથી તે જાણે સ્તરીની બેઠાણી કરી મરી જાય, પણ જેને જીવનમાં સદુદ્યોગ કરવાનો છે તેણે અત્યંત કાળજી રાખવી જોઈએ.

તં ત્રી સ્થા ન થી !

મહાપુરુષોની જન્મતીથિની જયંતિઓ ઉજવવાનો મુખ્ય મુદ્દો-

આ માસમાં પૂજ્ય મહાત્માજીની જન્મતીથિ આવશે. હિંદુ તીથિ પ્રમાણે ભાદ્રપદની વદ બારસ આ મહાન નર-વીરની જન્મતીથિ તરીકે ઉજવાય છે. આ બારસ રેંટીયા બારસ તરિકે સારથિ હિંદમાં પ્રસિદ્ધ થવા પાગી છે.

અત્યારના જખર યાંત્રિક જમાનામાં રેંટીયો બાણકે યંત્રની વિરાટ શક્તિ આગળ તદ્દન મામુલી અને નજીવી કુલ્લક વસ્તુ ઘડીકભર અવશ્ય લાગે, પણ યંત્રની એ વિરાટ શક્તિ મુખર્તા સાધનો સંપાદવવામાં સારી સહાયભૂત થવાને બદલે, ટુનીઆમાં જનસમાજના મોટા ભાગને એકાર અને એકાત બનાવવામાં અને એક સપાટે પાર વગરનાં માણસોને સંહારવામાં ઠેવી અને ઠેટલી વિનાશક ધર્મ પડી છે તે વિષેના જ્યારે શાંત ચિત્તે ખ્યાલ કરવામાં આવે ત્યારે દરેક જણને એમ અવશ્ય માલમ પડે કે યંત્રની વાસ્તવિક સંહારક શક્તિ કરતાં રેંટીયાની વાસ્તવિક પોષક શક્તિ સો દરજ્જે સારી છે.

રેંટીયાનો રણકારી ગુંબરવ અનેક મુખ્યાંદુખ્યાંને ઘોંટલાની રાહત આપી રહ્યો છે એ વિષે કશું ચે શંકા નેવું નથી. મહાત્માજી હાય વણાટની ખાદી વાપરવાનું દેશના લોકોને પોકારી પોકાર-

રીને ઠહી રહ્યા છે તેનું કારણ એ જ કે આ ખાદી સારી, દેખીતી રીતે મોંઘી છતાં તેનાં ટકાઉપણાંને લીધે સોંઘી, આખાદી વર્ધક અને દેશાભિમાન પોષક છે.

ખાદીનું ખડતલ બહુ ઘુઘડું ચાહુ મોહક જમાનાની દૃષ્ટિએ પશ્ચંદ ન પડે તેનું જણાય એ સાચું, પણ અનુભવથી એટલું તો આપણને જ્ઞાને જણાયું છે કે ખાદી માટેના ખાસ આશ્રહની શરૂઆત ધર્મ ત્યાર પછીનાં અમુક વર્ષોના ગાળામાં ખાદીમાં જુદી જુદી જાત તથા સાક્ષી સારી રીતે વધતી જાય છે.

જો દરેક હિંદવાસી ખાદીને માત્ર કાપડની નજરે નહિ, પણ દેશાભિમાન પ્રેરક વસ્તુ તરિકે નિહાળે, ખાદીમાં પોતાની તેમ જ સમગ્ર દેશની ચડતીનાં ચિન્હો જુએ અને ખાદીની વપરાશને ખાસ આશ્રહ રાખે તો રક્તે રક્તે ખાદીની જાત અને કુમાયમાં હાલ છે તે કરતાં પણ મનમાન્યો ફેરફાર જરૂર થવા પામે.

વિદ્યાર્થીઓને આ સ્થળે એટલું તો અવશ્ય સુચવવું જ પડશે કે જો તેઓ મહાત્માજીની જન્મતીથિને રેંટીયા બારસ તરિકે સારી રીતે ઉજવવા માગતા હોય તો તેમણે તો ઉત્તરોત્તર ખાદીના વધુ હિમાયતી, સાદાઈતા સાચા પ્રાહુકે, સત્ય અને અહિંસાના ખરા ઉપાસક અને ધર્મ્ય આચરણના અવતરણી બની બીજાં-

ઓને દયાંત રૂપે પ્રેરક બનવા હરહંમેશ તત્પર રહેવું જોઈએ.

ગત મહાપુરૂષોની સંવત્સરીઓ તથા હયાત મહાપુરૂષોની જન્મતીથિની જયંતિઓ ઉજવવાનો ખાસ ઉદ્દેશ તો એ જ કે જે ચીસે ચાલી તેઓ જનતામાં પૂજ્ય, માનનીય અને અનુકરણીય થઈ ગયા છે અને યર્ષ પડ્યા છે તે પ્રમાણે વર્તવાનો ખરો પ્રયાસ જાતે આદરવો અને અને બીજાઓને શાંત સમજાવટથી તે પ્રમાણે વર્તતા કરવા.

જો આ જાતના કાયમી સાચા પ્રયાસો ન કરાય અને માત્ર સંવત્સરી યા તો જન્મતીથિના દિવસે ધમપછાડા અને ધાંધલ કરાય તો તે માત્ર દેખીતો 'જજ સમજવો. વિદ્યાર્થીઓ આવા 'જથી દૂર રહી, મહાત્માજીના સત્ય સંદર્ભો અને સાદી રહેણી કહેણી અંતઃરણ્ય પૂર્વક અચનાવે તો તેઓ ખરેખર તમ નમુના રૂપ યર્ષ પડ્યા વિના ન રહે.

બીજી વાત આપણે આમોદ્ધારની વિચારીએ. આનો અર્થ એવો ન કરવો કે શહેરોદ્ધાર પૂરો થઈ ગયો છે. અમુક અમુક સારાં કહેવાતાં મોટાં શહેરોમાં જો ગદલી છુંચી તથા નાની નાની ચેરીઓ તપાસવામાં આવે તો ઠાર ઠાર એટલી ગંદકી માલમ પડશે કે જે પગ મૂકીને ચાલવું પણ આઠડું પડી જાય. વળી આવાં મોટાં શહેરોમાં નાહવા ધોવાના સાધનોની તેમજ વસ્તીનાં પ્રમાણમાં જાહેર જાગરૂઓની મુલ્યવસ્થાનો અભાવ જણાયા વગર નહિ રહે.

પ્રજાકીય મ્યુનિસીપાલિટીમાં ચુંટાનારા સભ્યો ચુંટણી વખતે જે જાતની દોડધામ અને ધમાલ કરી મૂકે છે અને 'હું' આમ કરીશ અને તેમ કરીશ તથા 'હું' સાયન્સમાં ઉડો ઉતર્યો છું એટલે આરોગ્ય વર્ધક કોઈપણ યોજનાનો હું સત્વર અમલ કરવા કરાવવા હરહંમેશ ખડેપગે રહીશ,' એવાં એવાં વાક્યોથી જનતાને ભરમાવી પ્રજાકીય મ્યુનિસીપાલિટીમાં ચુંટાનારા કંઈક સભ્યોએ બીજી વખતની ચુંટણીનો વખત આવે તે દરમિયાન ભાગ્યે જ પોત પોતાના વાડામાં બેચાર વખત આંટા દેવાની તસ્કી લીધી હોય.

પરિણામ એ આવવા માંડ્યું છે કે જનતાનો મોટો ભાગ એમ માનતો થવા લાગ્યો છે કે પ્રજાકીય મ્યુનિસીપાલિટી કરતાં તો રાજ્યની મ્યુનિસીપાલિટી સારી. કહેવાની મતલબ એ છે કે શહેરોના સડાઓ એવા છે કે આમોદ્ધાર કરતાં શહેરોદ્ધારની વાત વધુ લક્ષ દેવા જેવી છે. હા, ઉપરકી અચ્છી અને અંદરના અંધકારનો આરો નહિ એ પ્રકારની પરિસ્થિતિ હોય છે.

શહેરોદ્ધારનાં આટલાં ઉપર ચોટીયાં પણ મુદ્દાસરનાં વિવેચન પછી આપણે આમોદ્ધારની મુખ્ય ગાળત તપાસીએ. અત્યારે ગામડાંઓ પડી ભાંગ્યાં છે અને શહેરોની ઉપલબ્ધિયા મોદકતાએ ગ્રામવાસીઓને પણ જાણે ભલેરીને જુન કર્યા હોય તેમ તેઓ પણ શહેરોનો વસવાટ ચોધતા થયા છે.

સ્વેચ્છ હવા, ચોક્ષુ' પાણી, આસ-
પાસની કુદરતી લીલા, શ્રમયુક્ત જીવન,
ઇશ્વરી શ્રદ્ધા અને પરસ્પરને સહાયભૂત
ધર્મામાં અંતરને ખરે ઉગાળકો—આ
બધું સુખાકારી જીવનમાં ખાસ જરૂરી
છે અને આશ્વજીવનમાં આ બધાનો જે
અનુભવ થાય તેનો સોમો ભાગ પણ
શહેરી જીવનમાં ન અનુભવાય.

અત્યારે આમોદ્ધારનો હેતુ એ જ
છે કે યંત્રની શક્તિએ આશ્વજનતાના
હાયકારીગરીના જે હુત્તરો હણ્યા છે
તેની ફરીથી ખીલવટ કરવી. આશ્વજન-
તાને અક્ષરજ્ઞાન અને ઢેળવણી આપી
તેની જડતાને દૂર કરવી અને તેને કુરિ-
વાજ તથા ખોટા બહેમના લોગ જનતી
અટકાવવી. તેમનાં લોગપણનો અને લલાં
દિલનો ખોટો લાભ લેનારા વ્યાજખાઉ
હરામખોરો અને હુચ્ચા લક્ષ્ણોથી
તેમને ચેતવવા અને બચાવવા જીવનની
જરૂરીઆતનાં જે જે સાધનોની ગામડાં-
ઓમાં ઉણપ જણાતી હોય તે તે સાધનો
સંપાદવાં.

અનેક અનેક પ્રવૃત્તિઓ પછી મહા-
ત્માજીએ ગામડાંમાં યાજ્ઞ' યાજ્ઞ' અને
આમોદ્ધારની યોજના ખાસ હાય ધરી,
તેનું કારણ એજ કે અખિલ હિંદનો
ખોટો ભાગ આવાં ગામડાંઓનો બનેલો
છે અને જ્યાંસુધી હિંદના પોણા ભાગ
જેટલી વસ્તી જડતા અને બહેમમાં સડ્યા
કરે અને ચાલુ જમાનાની પ્રગતિથી સાવ
અજાણ રહે ત્યાંસુધી દેશોદ્ધારની ધીજી
ગમે તેવી વાતો કરાય તે માત્ર નામની જ.

આ હિસાબે જ તેઓ લઈ દઈને આમો-
દ્ધારની પ્રવૃત્તિઓમાં પડ્યા છે.

આપણને સૌને જો એમ ખાતરીપૂર્વક
જણાય કે દેશોદ્ધારની ખરી ચાવી આમો-
દ્ધારમાં છે તો આપણી એ અનિવાર્ય
ફરજ છે કે આમવાસીઓના બને તેટલા
સંસર્ગમાં આવવું શહેરીઓ ગામડીઆ-
ઓથી અલગા અને અતડા રહે છે તે
જાતની ભાવના ટાળવી અને પરસ્પર
ખરો ભાઈચારો ઢેળવી, એકબીજાની
ઉણપ સમજવા અને તે દૂર કરવા તત્પરતા
દાખવવી.

અસ્પૃશ્યતા નિવારણ એ પણ
મહાત્માજીનાં અનેક કાર્યોમાંનું એક
ખાસ અંગ છે અલગતા, આ હિલ-
ચાલથી ધાર્મિક વિખવાદ વધવા પામ્યો
છે અને જે માન તથા પૂજ્યભાવથી
સાર્થે હિંદ મહાત્માજી તરફ જોતું
આવ્યું હતું તેમાં થોડી ઘણી ખસેલ
પડી છે આ સ્થળે સ્વતંત્રપણે એટલું
જો કહેવાય કે મહાત્માજી પોતાની જ
આંકણીથી જાધાને આંકે છે એટલે કે
જે જાતનો વિકાસ તેમના પોતાનામાં
થવા પામ્યો છે તે જાતનો વિકાસ બધામાં
હોવાનું તેઓ કદખી રહ્યા છે.

અહિંસાની જે જાતની આંકણી તેઓ
આંકી રહ્યા છે. તેમાં અને અસ્પૃશ્યતા
નિવારણની બાબતમાં, જે ત્રિશુણાત્મક
પ્રકૃતિને જગત વશ છે અને રહેવાનું જ
તે પ્રકૃતિના પ્રભાવની ધીલકુલ અવગ-
ણના કરવા જેવી જે હિલચાલ કરાય છે
તેટલે દરજ્જે તેમાં સફળતાનું પ્રમાણ

સ્વાર્થની સિદ્ધિ અર્થે પરોપકારી અને જનહિતની ભાવનાનો પૂરો દંબ હાથ-વતા જરાયે પાછો પડતો નથી. યુદ્ધના આહુ હત્યાકાંડ અને ખાના ખરાબીની ખાતતમાં તેમાં સંડોગએલ દરેક દેશ એવો જ સ્વાંગ સજી રહેલ છે.

દેશોદ્ધારની દૃષ્ટિએ હિંદુમુસ્લીમ ઐક્ય ખાસ આવશ્યક છે. અંગ્રેજના રક્ષણ નીચે આટલાં વર્ષો રહ્યા છતાં, દેશહિતની ખાતતમાં ધાર્મિક કોમી જથ્થાને આડા ન ધરવાતું ઉચ્ચ જ્ઞાન તે પ્રત પાસેથી આપણે શિખ્યા નહિ એ બોલા ખેદ અને હર્ષાગ્યની વાત નથી. નાના કે મોટા સત્તાધારીઓ પોતાની સત્તા મક્કમ અને અચળ રાખવા લેદનીતિ ભલે અખત્યાર કરે, પણ લેદનીતિને લોગ ન જનવાની અને પરસ્પરનું સંગઠન સાધી લેદનીતિને લોગી નાખવાની સમગ્ર શક્તિ શાસિત વ્યક્તિઓ કાં ન કેળવે? પણ આમ થવા નથી પામતું, કારણ પ્રકૃતિનો પ્રભાવ છતાં પણ આ દિશામાં જો કંઈ કરી શકાય તો કરી છુટવાની દરેક હિંદવાસીની ફરજ છે.

તેમાં જ સમગ્ર દેશની સાચી આ માત્રી છે.

ખાત્રી, આમોદ્ધાર, હાથકારીગરી, અસ્પૃશ્યતા નિવારણ, હિંદુમુસ્લીમ ઐક્ય, સત્ય અને અહિંસા વગેરે વગેરે સામાજિક શ્રેય, ઐહિક ઉત્કર્ષ અને આધ્યાત્મિક કલ્યાણના માર્ગે પૂજ્ય મહાત્માજીથી સૂચનાએલા અને અખત્યાર કરાએલા છે. તેમની જન્મતીધિની સાચી ઉજવણી એટલે જે જે કાર્યો તેમણે આદર્યા છે તેમાં પોતાની શક્તિ અનુસાર કાળો આપવો અને પ્રતિ વર્ષ તે કાળાનું પ્રમાણ વધારતા જવું. તો જ જન્મતીધિ ઉજવવાનું સાચું સાર્થકય.

પરમાત્મા મહાત્માજીને આરોગ્ય-યુક્ત લીધાંયુ ખજે, દુઃખી, દરિદ્રો અને નિરાધારોને તેમના દ્વારા વિશેષ રાહત થતી જાય, તેમની સત્ય દોરવણીથી દેશ ઉત્તરિના પંથે પળે અને તેમના સત્ય અને અહિંસાના સિદ્ધાંતોનો મર્મ સમજી માનવતા અને અધ્યાત્મમાં આગળ વધે એ જ જગન્નિયંતા પ્રભુને અંતઃકરણ પૂર્વકની પ્રાર્થના.

અભિનંદન—મુંબઈ-લેડી તારાખેન યુનીલાલ વિજયભણદાસ મહેતા મુંબઈમાં બોન. પ્રેસીડન્સી મેજસ્ટ્રેટ તરીકે નિભાવ્યા છે. આપણી જાતિના આ મહિલા જૂવણને આવી સરકારી પદો મેળવવા બદલ અભિનંદન.

વિદેશથી આગમન—મુંબઈ-દિરાલાલ બાલમુકુંદદાસ શેલાવાળા આફ્રિકાથી આવ્યા છે. પરીક્ષામાં પાસ—સુરતઃ લીલાભાઈ ઉર્ફે બાગવાનદાસ ડાલાભાઈના પુત્ર કુસુમચંદ ઇન્ટરમાં પાસ.

મુંબઈઃ સત્યેન્દ્ર ઇશ્વરલાલ શ્વાઈ જુનીયર ખી. એ. માં પાસ.

બેરીવલીઃ કેલાસ ડાલાભાઈ મહત્તર મેટ્રીકમાં પાસ.

સાચું શિક્ષણ

એક મૌલિક નાટિકા

શ્રીમતી જ્ઞાવતી પ્રાણસાલ

પ્રમુખ—કાલ હિંદુ સ્ત્રી મંડળ-મુખ્ય.

[ગતાંકથી ચાલુ]

પ્રવેશ ૫ મો.

(ચંપા બહેલી ઠઠી ધરતું બધું કામગીર કરી પધાને ઉઠાડવા આવે છે.
પધાના માથાપર ધીમેથી હાથ ફેરવે છે.)

ચંપા: જાગ્યને જાદવા, કૃષ્ણ ગોવાળિયા,
તુજ વિના ધેનુમાં કોણ જાશે ?
ત્રણસેનેસાહગોવાળીયા રોળે મળ્યા,
વડા જે ગોવાળીયો કોણ થાશે ?
તમે જાગો પદમારાણી.
મારી નણુંદ છે ચતુર સુજાણુ—તમે
જાગો જીઓ આ પ્રભાત થયું ને
મથુર મધુરા બોલે,
હહુ હહુ કરતી કોયલ બોલે,
પદમાતું મન રાલે—તમે જાગો.

પદ્મા: હહુ ? આમ ખૂમાખૂમ કરતાં સુવા
દેશે કે નહિ ! બાબી, સવારના પહોરમાં આ
શું ટાવલા ! ધરમાં કંઈ કામ નથી શું ? આ
સાંભળશે તો સાત પેઢીની સંભળાવશે સમજ્યા ?
તમારા આ ટાવલા તમારા બાપને ત્યાં રાખજો.

ચંપા: બહેન, ધરતું કામ તો ક્યારતું
થઈ ગયું છે. અને બાને માટે પૂજની સામગ્રી
તૈયાર છે અને તમારા માટે ચાહ નારતો પણ
તૈયાર છે. ચાલો તમે તૈયાર થાઓ.

પ્રવેશ ૬ ઠો—(સમય બપોર)

ચંપા: પદ્મા બહેન, આવો. તમારું માથું
ઝાળી આપું ને જીઓ તમારે માટે હું કંઈ
લાવી છું;

પદ્મા: બા હાથ છે ?

ચંપા: હો હું જોઈ આવું, (ઉમેદ આવે
છે) (ચંપા પગે લાગે છે) બા, પ્રણામ કરી છું.

ઉમેદ: માટે મીઠા અને પેટમાં છુરી એ
મને નહિ ચાલે, મારા જીવતા આ ધર તમારું
રોતું ? હું બોલ. હું મરી ગઈ છું. ? મારું ધર
મારું ધર કરો છો તે બાપને કહેવું હતું ને
મહેલ આપવાનું. સાસુંને સ્વભાવ આકરો છે
તો શું તને પાટલો માંડી પૂજું ? સાસું કહેલું
મનમાં ન લેવું હોય તો કાલથી જીવું ધર માંડો.

(ચંપા આબી બની જાય છે. એને કંઈ
સમજ નથી પડતી.)

ચંપા: પણ બા, મારો કંઈ અપરાધ થયો
હોય તો માફ કરજો, ચાહ તૈયાર છે, બાપને
માટે લાવું ?

(ઉમેદ જવાબ આપ્યા વિના ગુસ્સામાં અંદર
ચાલી જાય છે. ચંપા હિંસુ જોઈ નિરાશ બની)
હે પ્રભો ! આ બધાંને શાંત કરજો. (કંઈ જાય છે)

(થોડા મહિના પછી)

(સેન્ટ રમાલ વિગેરે આવે છે. પદ્મા ખુબ
થઈ જાય છે.) પદ્મા બહેન, તમે વાતો
સાંભળો છે ?

પદ્મા : હેં વાર્તા ! વાર્તા એટલે શું ? બાપુજી
અને બા રાજ મોટા ધાંટા પાડી સામસામા
બોલે છે એ વાર્તા કહેવાય ?

ચંપા : ના, એને તો કહ્યો કહેવાય. જુઓ
તમને એક વાર્તા કહું. “એક દત્તો રાજ : બહા-
દુર લડવૈયો હતો. તેણે પોતાના પરાક્રમથી
ધણી રાજ્યો જીત્યા હતા. તે ધર્માત્મા, સત્સવાદી
અને દાનેશ્વરી હતો. તે એક દિવસ નગર ચર્ચા
જેવા નીકળ્યો અને જેવો એક મોટા ધર
પાસેથી પસાર થાય છે ત્યાં તેને કાને શબ્દ
પડ્યા કે “હું તો એવી પરાક્રમી છું કે
મોટા રાજ મહારાજને નમાવું” રાજ્યે ઉંચું
જોયું તો એ ધર નગર શેકવું હતું અને તેની
મોટી દોકરી તેની સહીયરોને આ પ્રમાણે કહેતી
હતી.” હવે બહેન કાલે કહીય.

પદ્મા : ના કાળી, આજે જ પુરી કરો.

ઉમેદ : (અંદરથી) ચંપા, ઓ ચંપા ! કાન
બહેરા છે કે સાંભળો છો ?

ચંપા : જી. બા. આવી. પદ્મા બહેન, કાલે
વાર્તા કરીશ હો.

ઉમેદ : કેટલી જુએ પાડી ! ચાલ પદ્મા
સુષ્મ બં અંદર. ચંપા, જરા મારા પગ દાખો.

ચંપા : (પગ દાખતી) બા, હું આપની પાસે
કાગવત કે રામચણ વાંચું ?

ઉમેદ : રામચણ તો તમે આવ્યા ત્યારથી જ
વંચાય છે ને. ચંદ્રકાંત વાંચો જરા. (ચંદ્રકાંતની
ચોપડી લેવા ચંપા અંદર જાય છે.) (પાડાશણો
મળવા આવે છે) મણી, જશોદા, ડાહી, મંછા.

મણી : કાં ઉમેદકાકી, શું કરો છો ?

ઉમેદ : આવો આવો મણી, જશોદા, ડાહી,
મંછા, આજે તમે જુલાં પડ્યાં !

જશોદા : ઉમેદકાકી, હવે તો તમને વધુ
આવ્યા એટલે શાંતિ મળી ને ?

ડાહી : હં કાકી, વધુ તૃપ્ત કરે છે કે નહિ ?

ઉમેદ : હં મારી, પાસે તૃપ્ત જૃત્પ ન
હાલે. હં તૃપ્ત કરે તો ટાંટીયો જ તોડી નાંખું.

મંછા : તે હં તૃપ્ત કરતી હોય તો કંઈ
આપણને કહે ? કાં મણી, ખરું ને ?

ઉમેદ : નારે ના, હં છાકટાવેલા મારે
ત્યાં ન ચાલે. ધરમાંથી જ કાઢી મૂકું.

મણી : ઉમેદ કાકી, વહુને બોલાવો તો
ખરા, અમારે જોવી છે. લગ્નને છ મહિના થયા
પછી મેં તો વહુને જોઈ જ નથી.

ઉમેદ : ચંપા, ઓ ચંપા, અહીં, આવ.
એ તને મળવા આવ્યા છે.

ચંપા : જી બા, આવી. (ચંપા ચંદ્રકાંતની
ચોપડી સમીપે છે અને બધાને પગે લાગે છે.)

મણી : કાકી, વહુ આમ ઉપરથી તો
સારા લાગે છે.

ઉમેદ : હા. ઉપર કી તો અછી બની હે
બીતર કી તો રામજી જાણે, ચંપા, બધાં મારે
નાસ્તો લાવ.

મંછા : ના કાકી, અમે બધાં આજે જ મવાં
જવાના છીએ. ખીજ વખતે નીરતિ આવીશું.

ઉમેદ : ભલે ત્યારે વહુ, રહેવા દે. જ્યો
આવજો બધાં (બધાં જાય છે) (ચંપા ચંદ્રકાંત
વાંચે છે. ઉમેદ સાંભળે છે.)

ઉમેદ : ચંપા મને બહુ ઠંડી, લાગે છે.
જરા ઓઢવાનું લાવ તો.

ચંપા : બા, ચાલો. હું આપને અંદર બધી
તૈયારી કરી આપું. પાછળથી આપને ઉઠવાની
તરફી પાસી.

ઉમેદ : તે તારે મને ત્યાંજ સુવાડી રાખ-
વાનો વિચાર છે કે શું ?

ચંપા : ના, બા, આપને ત્યાં ત્રિશૂપ
આરામ મળશે. (બંને જાય છે.)

રોકડા રૂપિયા સંઘરી રાખવા હિતકારક છે ?

ચલણની નીતિની એક સુંદર સમાલોચના

હિંદમાં ચાંદીનાં સીકાઓ રૂપીઆની નોટ કરતાં વધારે શા માટે લોકપ્રીય તેમજ હાલની નવ આનાની કિંમતના સીકાઓ સંગ્રહ કરનારાઓને કેટલી અગવડતાઓ વેઠવી પડે છે અને દુનીયાભરના દેશો કરતાં હિંદની નાણાકીય સ્થિતિ કેટલી બધી સગીન છે એ બધી બાબતો વીગતવાર સમજાવવું શેક પ્રાણુસાલ દેવકરજી નાનજીએ થોડા દિવસ પર 'રેડિયો' પર કરેલું બાણજી મનનીય હોષ તેનો સાર આ નીચે આપ્યો છે.

શેક પ્રાણુસાલ દેવકરજીનો વાચુ—વાર્તાલાપ.

'રૂપીઆ ઉપરનો દરોહો' વિષય પર મુંઝવના આગેવાન વેપારી શેક પ્રાણુસાલ દેવકરજી નાનજીએ તા. ૨૭-૮-૪૦ ના રોજ રેડિયો રે-સન પરથી બાણજી કહ્યું હતું. આ બાણજીમાં તેમણે કેટલીક અગત્યની બાબતો પર વીવેચન કરતાં જણાવ્યું હતું કે આખી દુનીયામાં ધણી વર્ષો થયાં નાણાકીય ક્ષેત્રમાં પેપર કરેલી અગત્યનો ભાગ ભજવી રહી છે, અને પ્રજા અન્ય દેશોમાં તેમજ આપણા દેશમાં તેનાથી પરીપુર્ણ રેવાઈ ગયેલી છે. આજના જમાનામાં પેપર કરેલીનો ઉપયોગ અનીવાર્ય છે અને તેના વિના કોઈપણ દેશનું આર્થિક બંધારણ કંપવું મુશ્કેલ છે. વેપાર રોજગાર માટે તથા મોટે ભાગે દરેક કામમાં નર્મ નાણાંની આપણે હોય છે ત્યાં નોટોનો ઉપયોગ છુટથી અને વિના સંકોચે યતો આવ્યો છે. આપણો દેશ જોકે બીજા દેશોના પ્રમાણનાં ગરીબ છે અને પ્રજાનો કેટલોક ભાગ નીરક્ષર છે તે છતાં હું નથી ધારતો કે પ્રજાને નોટ વીધે કહી પણ વાસ્તવિક અવીધાસ ઉત્પન્ન થયો હોય.

ત્યારે પ્રજા એ ઉદ્ભવે છે કે મયા જીન અને જુદાઈ માસોમાં મુંબઈમાં અને દોહરતાનમાં ધણી જગ્યાએ રોકડા રૂપીઆની એકાએક મોટી માત્રાથી નીકળી હતી અને બારે ઉદાપોદ થઈ રહી હતો એવું કારણ શું ?

મને લાગે છે કે આવી સ્થિતિ ઉભી થવામાં થોડે ઘણે અંશે નીચે દર્શાવેલ કેટલાક કારણો જવાબદાર હોય.

૧. ગયા ૨૪૨૫૨ માસથી ધુરોપમાં ચક્ર થયેલ વીમહના પરીણામે થયેલા ઉતરોત્તર ફેરફારો, અને તેને અંગે લોકના મનમાં ઉપજેલી ચીંતા અને બય;

૨. આ સ્થિતિને અંગે રૂપીઆના સીકાઓ સંગ્રહ કરવાની વૃત્તિ.

૩. કેટલાક સ્વાર્થી માણસોનો અપ્રમાણીક એટલે કે વંટાવ લાઇ ઝાંઝા રૂપીયામાં નીરક્ષર અને ગરીબ લોકો પાસેથી ગેરસમજીથી ઉભી કરી નોટ પકાવી લેવાનો ઇરાદો; અને

૪. મોટી નોટના બદલામાં નાનું પર મુરજી કરાવવાની જરૂરીયાત.

ચાંદીના સીકાઓની કિંમત

વળી બીજો પ્રશ્ન એ થાય છે કે આ પરીસ્થિતિ ઉભી થઈ તે બ્યાજબી હતી ? મારા મત પ્રમાણે ખાંચ રૂપીઆથી નાની રકમની આપણે કરવા માટે રૂપીઆના સીકાની જરૂર પડે તે સીવાયના બીજા ઉપદોષો બધા કારણો બ્યાજબી ગણાય નહીં; કેમકે લગાઈ ચાલતી હોય તે વખતે સારા નરસા વતંભાન તો અવારનવાર આવ્યાજ કરે એટલે તેનાથી બચતી

અને ચોંતાતુર થવાથી કરી કાયદો થાય નહીં; વળી રૂપિયાના સીક્રો, કે જે સીક્રોની કોમિત ચાંદીના આજ્ઞા કાગે નવ આના માત્ર જ થાય છે, તેનો વીના લાભે સંમદ કરવો તે સંમદ કરનારને પોતાને પણ દાનિદારક છે; અને અસાધારણ સંજોગોમાં ગરીબ કે અબળુ કે ગામડાંના માણસોની અજ્ઞાનતાનો લાભ લઈ વટાવ કમાવાની વૃત્તિ કરવી એ અશ્લભ ગણાય.

સારે નરીએ, વસ્તુસ્થિતિને પહેાંતી વળતા, સરકાર તથા રીઝર્વ બેંક તરફથી થોડા પગલાં લેવાયાં, અને તેને લીધે થોડા જ દિવસ પછી આ કોડબાંધ સખી ગઈ.

ચાંદીના સીક્રોની પસંદગી

દલે ત્રીએ પ્રથમ એ ઉત્પન્ન થાય છે કે રૂપિયાની નોટો રૂપિયાના સીક્રો જેટલી લોકોમાં પ્રીય અને સગવડતાભરી છે કે કેમ? એના જવાબમાં તો કહેવું પડશે કે એકંદર રીતે જોનાં નાના પગચુરણ માટે રૂપિયાની નોટો કરતાં રૂપિયાનો સીક્રો વધારે પ્રીય અને સગવડતાભર્યો છે. આતું કારણ એમ નથી કે એક રૂપિયાની નોટ ઉપર લોકોનો વિશ્વાસ નથી. કારણ તેમ હોય તો બીજી મોટી નોટો ઉપર પણ લોકોને અભાવ હોય, પણ તેવું કાંઈ નથી. રૂપિયાની નોટ કરતાં રૂપિયાનો સીક્રો લોકોને વધુ પસંદ પડે તેના બીજા કારણો છે. રૂપિયાનો સીક્રો, ખાસ કરીને હિંદુઓમાં તો લક્ષ્મીરૂપ ગણાઈ, પૂજામાં યુકાય છે. દીવાળી વખતે તો સૌ કોઈ તેવું પૂજન કરે છે. વળી ચાંદી આપણા દેશમાં હંમેશા જ લોકપ્રિય રહી છે અને તેથી ચાંદીનો સીક્રો લોકોને રૂપિયા જેવા નાના ચલણ માટે પસંદ હોય એ સ્વાભાવીક છે. તેમજ, મોટા આપત્તી વખતે નોટો ન આપતાં શેકડા રૂપિયા આપવાનો રીવાજ લાંબા કાળથી પ્રચીન થયો છે. એટલે કે કેટલાક સાધારણ વ્યવહારમાં શેકડા રૂપિયાની જ વપરાશ રહે છે. વળી, લેવદેવદમાં

રૂપિયાની નોટ કરતાં રૂપિયાનો સીક્રો વાપરવો વધારે સહેલો પડે છે.

આપણા દેશની સંગીન સ્થિતિ

જે કાર્મ પેપર કર-સીનો અભ્યારી આપણા દેશના ચલણ પછવાડેની નીતિને તપાસશે તો તેને માલમ પડશે કે યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ ઓફ અમેરીકા સીવાય બીજા કોઈ પણ દેશ દુનિયામાં એવો નથી કે જેની ચલણને લગતી સ્થિતિ આપણા દેશ જેટલી સંગીન અને સદ્દર હોય. આપણી રીઝર્વ બેંક પાસ નોટોની પાછળ રીઝર્વ તરીકે મોટા પ્રમાણમાં સોનું છે. સ્ટેટ્સ બેંક નોટોની છે. કરોડો શેકડા રૂપિયા છે. દીંદી સરકારની બેંકોની છે. બીજીની છે અને ચાંદી છે. હુંકમાં અજાણે રૂપિયાની અસ્થિતિ છે.

આ બધી વસ્તુઓની જરા ખ્યાલ કરનાર સહેલાઈથી સમજી શકશે કે શેકડા રૂપિયાનો નાદક સંમદ કરવો કોઈને પણ કાયદાકારક નથી. એક તો તેમ કરવાથી સરકારે દાસ બદાર પાડેલા કાયદાનો ભંગ થાય, બીજું સંમદ કરનારને તેટલી રકમ ઉપર બ્યાજનો માર પડે. શેકડા રૂપિયાના સંમદ કરનારને ચોરીનો ભય સંદેહ રહે. નાદકનો સંમદ કરનાર પોતે કંઈ પણ કાયદો ઉડાવ્યા સિવાય બીજા ખરી જરૂરીયાતવાળાને અગવડતા પુગાડે. જેથી સરકારને રૂપિયાની નોટો વધુ પ્રમાણમાં કાઢવી પડે અને નાદકનો તેના ખર્ચનો બોલે કર ભરનારાઓ, જે આપણા દેશી વાઈટિંગ જ છે, નેમને વેડવે પડે. આ પ્રમાણે અનેક રીતે રૂપિયાના સીક્રોનો સંમદ કરનાર, પોતે કંઈ પણ લાભ ઉડાવ્યા સિવાય, સમાજને નુકશાન કરનારો નીવડે, માટે કોઈ પણ સમજી કે નવાથી માણસ આવી વૃથા પ્રવૃત્તિમાં પડે નહિ.

અમેરિકાનો દાખલો

અમેરીકા અને ગ્રેટબ્રિટન જેવા શ્રીમંત અને સત્તાધારી દેશો સુધ્ધાં દુનિયાના બધા

જાણીતા દેશોમાં, લઠાઈ ન હતી ત્યારે પણ સોના અને ચાંદીના સંપ્રદા ઉપર અંકુશ મુકાયો હતો, અને કાયદો ધડી પ્રજા પાસેથી સોનું લઈ લેવાયું હતું જેની વીરૂદ્ધ એક દરરૂં તે દેશોમાં ઉચ્ચારાયો હતો નહીં. આ બતાવે છે કે આધુનિક જમાનામાં ચલણની નીતીના સંરક્ષણાર્થે અથવા એવા બીજા કોઈ આવશ્યક કારણોને અંગે, પોતાના દેશની સરકાર ધારે તે વખતે આવા અંકુશ મુકી શકે છે અને પ્રજાને તે પાળવા પડે છે. હું ધારું છું કે હિંદુસ્તાન એક જ દેશ છે કે ત્યાં સોનું કે ચાંદી સંપ્રદા કરવાને માટે કોઈ પણ જાતનો અંકુશ મુકવામાં આવ્યો નથી, ગમે તે વખતે, ક્રીંમત આપી ગમે તેટલું સોનું કે ગમે તેટલી ચાંદી આપણા દેશમાં ખરીદી શકાય છે. તેની ઉપર સરકાર તરફથી કોઈ પ્રતીગંધ નથી. શું આ એક બાબત જ રૂપિયાનો સંપ્રદા કરનારને ખાતરી કરવા બસ નથી કે આપણા દેશના ચલણનું બંધારણ પણ જ મજબુત પાયા ઉપર રચાયેલું છે અને તેને વીધે કંઈ પણ ચીંતા કે ભયનું કારણ નથી ?

આપણી નાણાકીય સ્થિતિ

‘દાસ’માં આ વીષય ઉપર જે ચર્ચાઓ થઈ છે, એમાં લખાયા છે, જાણ્યો થયા છે અને અંકુશનો બહાર પેંચા છે તેણે સારા પ્રકાર પાડ્યો છે અને બતાવી આપ્યું છે કે દેશની નાણાકીય પરિસ્થિતી સંગીન છે. સરકારે શેક્ષર રૂપિયાને સંપ્રદા કરતો અટકાવવા જે વટબુકમ બદલ પાડેલ છે તેના કરતાં પણ પ્રચારકાય વધુ સતોષકારક અને અસરકારક નીવડ્યું હશે છે, અને ચીંતા અને ભયની લાગણી જે કેટલાક લોકોમાં જન્મ પામી હતી તેને બધે અંશે દૂર કરવામાં રૂણીભૂત થયું છે. પૂર્વ મહાત્મા ગાંધીજીએ ખોટી ધાર્તીઓથી વેગળા રહેવા પ્રજાને બક્ષામણ કરી છે તેની હિતકારક અસર દરેક વીચારશીલ બ્યક્તી ઉપર ધર્મ હોય એ સ્વાભાવીક છે. આપણે આશા રાખીએ કે ખોટી ધાર્તીથી પ્રવૃત્ત ધર્મ રૂપિયાના સીક્ષાઓનો અકારણ સંપ્રદા કરનારાઓ આ જાતની પ્રવૃત્તિ પોતાના તેમજ દેશના હિતમાં નથી એ સમજી તેનો ત્યાગ કરે.

લેટનું પુસ્તક

નવા વર્ષના શ્રાદ્ધકોને શ્રી. જોષાજીએ એકવણ ઠક્કર જેવા વિદ્વાન અને અનુભવી ગૃહસ્થની કસાયેલી કલમથી લખાયેલ “સંતની વાતો” નામનું અતિ રસિક અને બોધદાયક પુસ્તક લેટ આપવાનો અમે પ્રગંધ કર્યો છે.

આ પુસ્તકમાં આધ્યાત્મિક જ્ઞાન ઉપરાંત વ્યવહારિક નીતિની વાર્તાઓ પણ બહુ સુંદર રીતે ગુંથેલી છે. એકવાર વાંચવાનું શરૂ કર્યા પછી તે પુરું કર્યા સિવાય ઉઠવાનું મન ન થાય તેવું હજી બાપામાં લખાયેલું આ રસિક પુસ્તક છે.

પુસ્તકની નકલો શ્રાદ્ધકોની સંખ્યાની મજબૂતરીએ અમે છપાવી છે. માટે આજે જ શ્રાદ્ધક તરીકે નામ નોંધાવો. પાછળથી શ્રાદ્ધક થનારને ઠઠાચ લેટ નહિ મળી શકે તેવી ધાર્તી છે.

શ્રાદ્ધકોએ પોતાના લવાજમ સાથે લેટ પુસ્તકનું પેકીંગ તથા પોસ્ટેજ ખર્ચ ૦-૨-૦ વધુ મોકલવા. વી. પી. થી મંગાવનારને લેટ મોટી મળશે માટે તમારું લવાજમ સત્વર મોકલો. તમારી લેટ પ્રથમ મેળવો. વ્યવસ્થાપક

જ્ઞાતિ સંસ્થા

લેખક:—શ્રી. વિલોચન

યુવક, યુવતીઓની ફરજ

યુવાન એ યુગનો સર્જક છે, ધાર્વૈયો છે, પ્રવર્તક છે, દેશનો ઉદ્ધારક છે, સમાજનો સેવક છે, આવતી કાલનો મહાપુરુષ છે. સમાજ એટલે એક વિશાળ જન સમુદાયનું વર્તુલ, જ્ઞાતિ એ વર્તુળનું મધ્યબિંદુ છે. યુવક યુવતી પ્રથમ ઓળખાય છે એ જ્ઞાતિ દ્વારા જ. વિશાળ જન સમુદાયની સેવા કરવા માટે પ્રથમ જ્ઞાતિ સેવા માટે તત્પર બનવું એ આજના યુવક યુવતી-ઓનું કર્તવ્ય છે. આપણે સર્વ પ્રથમ આપણી જ્ઞાતિને ઓળખીએ, જ્ઞાતિની સેવા કરીએ, જ્ઞાતિનું સંગઠન સંપૂર્ણ કરીએ અને એ સંગઠનના બળ વડે જ આપણા સમાજની સેવાને ઓળખવાનો દાવો કરીએ, અને ને બધું કાર્ય કરવાનું છે તે યુવક યુવતીઓએ જ. ને કાંઈ અલ્પ કાર્ય થયું છે તે જૂતકાળના યુવાનો-એ જ કયું છે. આજના યુવકોએ એ અપૂર્ણ રહેલા કાર્યને આગળ ધપાવી સંપૂર્ણ પરાકાષ્ટાએ પહોંચાડવાનું છે, પ્રવૃત્તિ તો જુદો પણ કરી શકે છે, પણ એ પ્રવૃત્તિઓ આજના યુવાનોને જુદા, હીલુપત ભરી, સરમાવનારી લાગતી નોંધએ, યુવાન પ્રવૃત્તિઓ ઉપાડવાની ફરજ યુવાનોની છે.

એ જ્ઞાતિ પ્રવૃત્તિ ક્યારે કરવાની? કાલે? પછી? અથવા કરવાની જ નથી? ને તમે જો-રાક વગર જીવી શકતા હો, એકબીજાના સંબંધ વગર જીવી શકતા હો, સમાજ વગર ચાલતું હોય, સમાજના સંતાનો વગર એટલે કે સ્ત્રી આદિ સુખો વગર ચાલતું હોય, તો જ એ પ્રશ્નોના જવાબ તમે 'હા' માં આપી શકો.

તમે નિષ્કામ નથી, કર્મફળની ઇચ્છા વગરના નથી, એટલે જન્મ, મરણ તમારી સાથે સંકળાયેલાં જ છે, જન્મ વખતે દાવજીની, હોસ્પિટલની સેવા તમારે માટે હાજર રહે છે, મરણ વખતે જ્ઞાતિજંદુઓજ આત્મા વિહોણા દેહની અગ્નિ ક્રિયા કરવા માટે હાજર રહે છે, એટલે પોતા માટે જ જીવે એ વસ્તુ અશક્ય છે, અથવા શક્ય છે તો આત્મા વિહોણા દેહ જેવી તેની સ્થિતિ છે.

ને માણસ ઉત્તમ જીવન નહિ જીવે, યુગનો ધાર્વૈયો નહિ બને, સમાજ સેવામાં પાછી પાની કરે તો એ માણસ કહી શકાય જ નહિ. એવા માનવીનું જીવન એટલે પણ જીવન. પરંતુ માં જુદું છે તે ખામને જીવન શુભરવા પૂરતી. એ ખાવાનું એટલે મડદાપાટું અથવા ધાસચ્ચારો. પણ કદી પશુત્વમાંથી આજળ વધી શકે નહિ. અને માનવી? માનવી તો માનવી મટી દેવ પણ બની શકે છે.

જ્ઞાતિ પ્રત્યે શા માટે ખેદરકારી, તિરસ્કાર બતાવાય છે? 'આપણું એટલું જોડું' એવી 'લગણી-એવો મિથ્યાભાસ જ એમાં કારણભૂત છે. 'હું'ગરા દરથી જ રળીયામણા દેખાય.' એ દરેકે સમજી જવું જોઈએ. રતેહસને નામે પર ન્યાતિનાં 'પારણી' પસંદ કરનારાં ધણાં દાખલામાં જીવે પરતાતાં નથી દોડાં? આમ થવા જ કરે તો જ્ઞાતિ સંસ્થા તૂટી જાય, ઊંચ-જીંચ થાય એમાં કાંઈ શક જ નહિ. કોઈ પણ દિસાએ જ્ઞાતિ સંસ્થા ઊંચજીંચ નહિ બને એ જોવું જ રહ્યું. જ્ઞાતિ સંસ્થાને ઉત્તમ બનાવો અને એ સંસ્થાના સભ્ય છો એમ જાણી ગૌરવ

અનુભવો, અન્યને માટે ગૌરવરૂપ બનેા, પ્રેરણારૂપ બનેા. જ્ઞાતિ તમારી છે, તમે જ્ઞાતિના છો એનો સતત ખ્યાલ રાખો. જ્ઞાતિ એ કુટુંબ છે. જ્ઞાતિનાં બાળકો એ તમારા કુટુંબનાં બાળકો છે, જ્ઞાતિના વૃદ્ધો એ તમારા કુટુંબના વૃદ્ધો છે. ધૂળ પણ વટોળિયાનો લાભ લઈ જન વિહાર કરી શકે છે. તો તમે શા માટે નહિ ?

જેમને કરજ રૂપે ફરજ બજાવવાની છે તેઓ પણ પોતાની ફરજ ચૂકે છે એ ઘણા અફસોસની વાત છે, કેટલાકને જ્ઞાતિ કુડેદારા કેળવણી અથવા

હુન્નરઉદ્યોગ વિગેરે માટે મદદ આપવામાં આવે છે. જ્ઞાતિ કુડેા જ્ઞાતિની ઉન્નતિ માટે છે. એમાંથી મદદ લેનારાઓએ જ્ઞાતિ તરફની ફરજ અદા કરી જ નોંધ્યો. આ વસ્તુ તરફ પાછળથી આંખ મિંચામણાં થાય છે અથવા દુર્લક્ષ કરવામાં આવે છે. “જ્ઞાતિ આપણે માટે જ છે અને આપણે જ્ઞાતિ માટે નથી.” એવો ખ્યાલ રાખવો એ તો એક જાતનું અધઃપતન જ કહેવાય. કરજ નહિ પતાવનાર ગુન્હેગાર છે. પછી લાલે તે કાયદાની બારીકીમાંથી છટકી જતો હોય. અપૂર્ણ.

ગ્રાહકોને:-

પ્રભુની કૃપાથી કાર્તિક માસથી આ માસિક ૨૪ મા વર્ષમાં પ્રવેશ કરશે ગ્રાહકોને અમારી આગ્રહભરી વિનંતિ છે કે તેમણે આસો સુદ ૧૫ સુધીમાં લવાજમ મોકલી આપવું, વી. પી. થી મંગાવનાર ગ્રાહકોને રજીસ્ટ્રેશન ફીના ત્રણ આના તથા ખર્ચ લાગે છે. પાંચ સાત ગ્રાહકો સાથે મળીને લવાજમ મોકલે તો રજીસ્ટ્રેશન ફીના ત્રણ આના તેમજ મનીઓર્ડર ખર્ચના બે આના મળી પાંચ આનાનો ખચાવ કરે. આ કરકસરના જમાનામાં ગ્રાહકો વી. પી. થી ન મંગાવે તેવી અમારી પ્રાર્થના છે. તેમ કરવાથી પોતે પૈસાનો ખચાવ કરશે અને અમને વી. પી ની હાહાકીમાંથી મુક્ત કરશે.

લવાજમ સાથે લેટના પુસ્તકની પોસ્ટેજ તથા ચેકીંગ ખર્ચના ૦-૨-૦ વધુ અવશ્ય મોકલવા.

જે બધાઓ પ્રતિવર્ષ રૂ. બે કે તેથી વધુ લવાજમ મોકલવા કૃપા કરે છે, તેમને તે સુજબ ચાલુ સાલ પણ મોકલવા અમારી પ્રાર્થના છે.

ગ્રાહક ન રહેવા ઇચ્છનારે મહેરબાની કરી અમને તુરત લખી મોકલવું જેથી નાહક વી. પી. ખર્ચ સંસ્થાને લોગવવો ન પડે.

વિદેશ તથા બર્માના ગ્રાહકોને:-

જેમણે ચાલુ સાલનું લવાજમ હજી સુધી મોકલ્યું નથી તેઓ અડેલું લવાજમ તથા સં. ૧૯૯૭ ની સાલનું લવાજમ હવે સત્વર મોકલી આપવા કૃપા કરે. જે બાકી પાસે લવાજમ બાકી હશે તેમને દિવાળી અંક કે લેટનું પુસ્તક મોકલવામાં નહિ આવે. દેશાવરના ગ્રાહકોએ લેટની પોસ્ટેજના ચાર આના વધુ મોકલવા.

અવસ્થાપક.

આપણી જ્ઞાતિની સંખાવતી સંસ્થાઓ

(મોઢ વણિક જ્ઞાતિમાં જે વર્ષને સંમેલનપદ્ધતિ સાધવાની જરૂર પડે છે તેને સાડે ગોઠવણ આપતારી આપણી જ્ઞાતિમાં કેટલીક સંસ્થાઓ છે. આ ઉપરાંત જ્ઞાતિમાં કેટલીક ઉદાર અને લાગણીવાળી વ્યક્તિઓ છે જે પોતાની આજીવ્યાજીવનાઓને પોતાથી ખનતી સહાય કરે છે. આ સંસ્થાઓનો અને આવી વ્યક્તિઓનો પરિચય વર તે જ્ઞાતિના સુરક્ષીમાં આવી પડેલા વર્ષને તેમની સુરક્ષીમાંથી હોદાવી, ઉચ્ચ સ્થિતિમાં લાવવાનું કામ સંગીન રીતે આગળ વધી શકે. આ ઉદેશથી જ્ઞાતિ સંસ્થાઓ તેમ જ આવા ઉદાર સંખાવતી ગૃહસ્થોનો પરિચય આપવાનો આ પ્રયાસ છે. તેમાં ફરક ભાઈ પોતાનો સાથ આપશે તેવી વિનંતિ. સંધાસક.)

શેઠ તાપીદાસ એન્ડ તુલસીદાસ
મજદાસ (મોઢ દશા ગોઠવા અમદાવાદી)
સંખાવતી દસ્ત દેડ; સુરત. આ દેડ આશરે
અઢીલાખ રૂપીઆની લોનો અને દોઢલાખ
રૂપીઆની મિલકતનું ખનેલું છે. દેડ અને
દેડના બાજમાંથી વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ થાય છે.

આ દેડ હસ્તકની સંસ્થાઓ:—

શેઠ તાપીદાસ એન્ડ તુલસીદાસ
મજદાસ હાઈસ્કુલ અને મિડલસ્કુલઃ
(અઢી લાખ રૂપીઆ) આ સંસ્થા ખાતે
દેડના અઢી લાખ રૂપીઆ આશરે છે. આ
સંસ્થામાં મોઢ ગોઠવા વણિક (વિદ્યાર્થીઓને
મફત ફ્રીવલણી (Free Studentship)
મળે છે. જે ઉપરાંત આ સંસ્થાની અધિક
રકમ કોઈપણ હિંદુ વિદ્યાર્થીઓની મફત ફ્રી-
વલણી માટેની જોગવાઈ અંગે (એ સ્કલમાર્ગ)
છે. જે ઉપરાંત દરવર્ષે રૂ. અઢીસોનું મનામ
સોથી વધુ માકર્સ મેળવનાર વિદ્યાર્થીઓને
અપાય છે.

કાયમ દેડમાંથી કોલેજના વિદ્યાર્થીઓને
વાર્ષિક આશરે સાડાત્રણસો (૩૫૦) રૂપીઆની
જે શિષ્યવૃત્તિઓ (ટ્રાટીઓની મુનસરી ઉપર
આધાર રાખે છે) અપાય છે. મોઢ દશા
ગોઠવા વિદ્યાર્થીઓને દરવર્ષે આશરે તેરસો
(૧૩૦૦) રૂપીઆનાં પુરતો અભ્યાસ માટે
અપાય છે.

હવકોરખાઈ સદાનત દેડ: આ પેટા
દેડમાંથી રોજ દસ સાધુઓને દોઢશેર અનાજ
અપાય છે.

વૈષ્ણવ નિરામિત દેડ: આ પેટા દેડ-
માંથી દર મહિને પચાસ રૂપીઆ આઠ નવ
વૈષ્ણવ કુટુંબોને (દરદીઓની મુનસરીએ)
અપાય છે.

વિકુલવાડી દેડ: આ પેટા દેડમાંથી વિકુ-
લવાડી (નાણાવટ, સુરત)ના મંદિર અંગે
દર વર્ષે ચાર હજાર રૂપીઆ ખર્ચાય છે, આજ
સ્થળે મજદાસ હોલ આવેલો છે. આ સાર્વ-
જનિક સભાગૃહ અંગે વાર્ષિક બે હજાર રૂપીઆ
ખર્ચાય છે, વળી આ મંદિરની આગળ ખુલ્લું
ચોમાન (વાડી) છે. એને અંગે વાર્ષિક આઠસો
(૮૦૦) રૂપીઆ ખર્ચવામાં આવે છે.

કાયમ દેડ: (બાજ સાથેનું) માંથી રૂ.
ત્રણહજારને ખર્ચે સુરત મહિલા વિદ્યાલયમાં
હોલ બાંધવામાં આવ્યો છે. આ રીતે રૂ. ત્રણ
હજાર કન્યા કેળવણી પાછળ ખર્ચાયા છે.

જે ઉપરાંત આ દેડમાંથી રૂ. બે હજારને
ખર્ચે સુરત મિશન (બોયઝ) હાઈસ્કુલમાં
હોલ બાંધવામાં આવ્યો છે. આ રીતે દેડના
લાભની દિશા વધારવામાં આવી છે.

કુટુંબ નિભાવ દેડ:—(અંગત) આ
પેટા દેડમાંથી સંખાવતી ગૃહસ્થોના કુટુંબો-
ઓને દર મહિને રૂ. બસો અપવામાં આવે છે.

ફંડનું દ્રુટી અંડળ

પ્રમુખ : શેઠ ચીમનલાલ હામોદરદાસ.
વાલકેશ્વર, રીજ રોડ, ત્રણ બતી, મુખ્યધ.

અન્ય દ્રુટીઓ

(૧) શેઠ નાથાભાઈ વિઠ્ઠલદાસ ચોકસી,
(સુરત મ્યુનિસિપાલિટીના ઉપ-પ્રમુખ)
નાણાવટ, તાળાવળાની પોળ, સુરત.

(૨) શેઠ ભગુભાઈ દારકાદાસ, (સુરત
વણિક મહામંડળ શેઠ) કેળાપીઠ, હોંગવાળી પોળ,
સુરત.

(૩) શેઠ લાલદાસ ત્રિજોવનદાસ નવીવાડી,
મોલેકચંદ પાનાચંદનો માળો, મુખ્યધ.

(૪) શેઠ ગણાભાઈ ભગવાનદાસ ચોકસી,
નાણાવટ, મેન રોડ સુરત.

શ્રી વાલુભાઈ તથા શા. હંસરાજ
સુ ચંદ દશામોઢ માંડલીયા બોર્ડીંગ
હાઉસ, પોરબંદર-આ સંસ્થા સં. ૧૯૧૫
માં શેઠ સામળદાસ હરચંદ તથા તેમના નાના
ભાઈ નરોત્તમદાસ હરચંદના મુતારક હસ્તે
ખુલ્લી મુકાણી છે.

આ સંસ્થામાં દશા મોઢ માંડલીયા શાંતિના
ગરીબ વિદ્યાર્થીઓને દાખલ કરવામાં આવે છે.

આ સંસ્થાના દ્રુટીઓ શેઠ સામળદાસ
હરચંદ તથા નરોત્તમદાસ હરચંદ છે. જન્મે
દ્રુટીઓ ચોરવાડ રહે છે. અહીંયા તેની વ્ય-
વસ્થા નાનાલાલ જોરખનદાસ શાહ કરે છે.

આ સંસ્થામાં હાલ દશ વિદ્યાર્થીઓ છે
અને બધા ફ્રી છે.

આ સંસ્થાનું મકાન ભાડે છે.

આજ સુધીમાં આ સંસ્થામાં દશા મોઢ
માંડલીયા શાંતિના ૮૦ એંશી વિદ્યાર્થીઓએ
લાભ લીધો છે.

આ સંસ્થામાં પહેલી અંગ્રેજીથી મેટ્રિક
સુધીના વિદ્યાર્થીઓને દાખલ કરવામાં આવે છે.

શીરનામું શ્રી વાલુભાઈ મોઢ બોર્ડીંગ

વાડી-લોટ-પોરબંદર.

વિદ્યાર્થીએ જુનથી શરૂ થતાં નવા વર્ષ
માટે આ સંસ્થામાં દાખલ થવા માટે મે માસ
દરમિયાન અરજી કરવાની રહે છે.

હજારો નિરાશામાં એક આશા;

તમો-પૈસા, લગ્ન, પુત્ર, નોકરી, વેપાર, તરફી, ધંધો, સ્વામી, મિત્ર, સ્ત્રી,
મકાન, ધન, સુસાફરી, વિદ્યા, લોટરી, કાર્ટ, કરજ, રોગ, ગ્રહ-વ્યાધી, પીડા,
ચોરી-શુભ, વિગેરેથી નિરાશ થતા હો તો કાશી જેવા વિદ્યાપીઠ સ્થળમાં માન-
ચાંદ અને સરટીપ્રકિટો મેળવનાર રાજશુર જોધીને ફક્ત જવાબ માટેની ચાર
આનાની ટીકીટો મોકલી ગમે તે એક જાળતની ખાતી વાસ્તે લખી પૂછાવો.
ઉપરાંત તેઓ જન્મફળ, વર્ષફળ, માસફળ, પ્રસ્નફળ, સુહૃત્ફળ કરી મોકલે છે.

એમનું શીરનામું:—

શાસ્ત્રી અમૃતલાલ ભાણુજી

તળાજ ધર્મ-ગોખનાથ

(કાઠીયાવાડ)

માસિક રાશીવાર ભવિષ્ય

(તા. ૧૫-૬-૪૦ થી ૧૪-૧૦-૪૧ સુધી)

લેખક—શાસ્ત્રી શ્રી અમૃતલાલ લાણુદા મજુર.

૧. મેષ-(અ. લ. ઇ.) રાશીવાળાઓ, તમે ખુબ હિંમત રાખી કામ કરો છે પણ લાભ મેળવી શકતા નથી. શત્રુમાં શત્રુ એટલે પનોતી તો છે. તેમાં દીનદયા પણ શત્રુની શરૂ થઈ જાય એટલે ગાહું મનડ્યું છે. તો પણ તા. ૨૮-૨૯ દિવસોએ કંઈ લાભ જેવું દેખાય તો સમજવું કે શત્રુ મહારાજ ફેરમાં હવે કદાચ આવશે. તે જરા દોષલા દેવ છે. સમજ્યાને. તેમને નમતા ભજતા રહેવું. નમ્યો તે પ્રભુને મળ્યો.

૨. વૃષભ-(બ. વ. ઇ.) રાશીવાળાઓ, અત્યારે તમે જેમ કાંઈ મદાન રોગ કે દુઃખ-માધી ઉમે થાય ને તે લતાડ અંગે કે ખીકને લીધે મન નજાણું પડી ગયા જેવું એટલે કામ કરવામાં હતાશ હો તેવી તમારી રિયતિ, પરંતુ મહારાજોઆ. તા. ૨૧-૨૨ થી તમે પગભરે થઈ જશો. અને નવું તેજ, જેમ જોશો. મનને ધીરજ આપો. ધીરે ધીરે અધું ઠીક જ થવાનું.

૩. મીથુન-(ક. છ. ઇ.) રાશીવાળાઓ, તમને નથી બહુ જ મહેનત કર્યું પુરું મળતું; તેમ નથી કંઈ બેડાં બેડાં મળતું. માંડ માંડ માસ આખરે શીંગામેળ કરી શકા છે, તેમાં ગમ્મ વિનાનું બાહું કરવા જવાના મનસુખ કરો છો! પણ ભાઈ, ખતા ખાશો-ઉચ્છી પડ્યો; અત્યારે તો શરીર સાચવી શકે તે સમજી. અને ઘર વેરો ચલાવે તે રાગ. હમણા થોડો ટાઈમ ઉધામા કરવાના વિચારને અંધ રાખો અથ. નહિતર ક્યાંક એવડી ઉપાધીમાં પડશો.

૪. કર્ક-(ડ. હ.) રાશીવાળાઓ, તમે ખ્યાન રાખો. લુભી પ્રત મંગળના ફેરમાં તમે આવી પડ્યા છો. શરીરને ખુબ સાચવશો તો

પણ ક્યાંક પાડી દે નહિ. માટે મ્હં-શરદી કરે તેવા ખોગક ખાવા અંધ કરશો. અને જીભ ખાકને નવા નવા સ્વાદ તીખા તીખા કે ઠંડા ખુબ ગળ્યા ખાવાની ટેવ હોય તો તેના પર અંકુશ-કાંચ રાખવાનું ભૂલશો નહિ-તીસરશો નહિ. વેલ, ડોહટરના ખીલ ભરવા શકતી હોય-હોંસ હોમ તો તેમ કરવું. મંગળ આરાધશો. ભજન પૂજન કરવું કરાવવું. વિગેરે.

૫. સિંહ-(મ. ઇ.) રાશીવાળાઓ, અત્યારે તમારા પોનાર પડે છે તે વાત ખરી અને વળી અર્થ પણ જરૂરીયાત જેટલો રાખો તે પણ ઉત્તમ વાત કહેવાય; પરંતુ શરીરને ખુબ ખુબ સાચવવા છતાં શરીરનો રાગ ને ધાતુ તે શુદ્ધતા દોષ (રોગ) થી પીડાવું પડે અને તેના અંગે તમે ઉપચાર-દવા ખુબ કરવા તૈયાર હો તો પણ આવેલ ખીમારીને ભોમવી લીધેજ છુટકારો છે. દળવા કાપ્યાદિ ઉપાયો કરવા.

૬. કન્યા-(પ. ઇ. જ.) રાશીવાળાઓ તમે અત્યારે ખારમા કડીન સૂઈની દીનદ-શામાંથી પસાર થઈ જવા આપ્યા છો ત્રાહિ તોખા પોકરાઈ ગયું છે. હવે તો જન્મનો (પહેલો) સૂર શરૂ થશે તા. ૧૮-૧૯ થી ટાઈમ સારો દેખાય તેવું જણાય છે. ખીજાપર વિશ્વાસ કરવાની ટેવને ઓછી કરો. કેમકે ધણાના વિશ્વાસવાત સહન કર્યા તે તો તપાસો. સાચાને કુનીયા વધારે પીડે છે.

૭. તુલા-(૨. ત.) રાશીવાળાઓ, તમે શુકની દીન દશાથી પસાર થઈ રહ્યા છો. વૈભવ જો, લક્ષ્મી મળે એ અધું સાચું પણ ભાઈ? મ્હંજા અનિચ્છાએ કરતાં કામની તપાસણીને

સરવાળો પાસ માફમાં નથી. ધર્મના માર્ગ પર રહી-ન્યાયના માર્ગ પર રહી સત્ય નીતિનું અવલંબન બને તે રીતે આપના મનજી ભાઈને સમજાવીને, તે મુજબ, વર્તવાનું-ચર કરવાનું ઉપદેશો. (આચરો)

૮ વૃશ્ચિક. (નં. ૫) રાશીવાળાઓ, તમે ભયેને જેમ દેવતાના રોળામાં રાહુ ઘુસી જાય તેમ કહીને અને મદામહેનતે કરીને ધાતું રચાને (રચણ) મેળવો. પણ પરીણામ મહેનતના પ્રમાણમાં કંઈ નહિ. એટલે સામા માણસો કામ કરાવી લીધા પછી ધક્કો મારે, રબ આપે કે કરી જાય. જે કાવું હોય તે કરી તમારા મનને આધાત પહોંચાડે પણ તા. ૨૫ પાછીથી તમે તમારી મહેનતનું પરીણામ મેળવી શકો તેવું જાનવા સંભવ ખરો.

૯ મૃગશિર. (નં. ૬ ફ. ૬.) રાશીવાળાઓ, ચોરના માયાની જેમ પોતાની ખરાબ સ્થિતિને પણ ન જણકારતા તોષેદારી પરદેશ, સખાંનો વિયોગ, એ બધું વેઠો છો પણ ક્યાંય આરાજ આવતો નથી, એ નાદિમતના નજળા વિચારોથી કોઈ કોઈવાર છવન પર કંટાળો લાવી છો છો તે કીક નહિ. ભાઈ, મનુષ્ય પર દુઃખો હોય અને સમજી સદન કરે. આવતી તા. ૧૨-૧૩ થી હળવી સાનુકુળતા થવા સંભવ ખરો.

૧૦ મકર. (ખ. ૪.) રાશીવાળાઓ,

તમે કંઈકની સખામાં જેમ ગૃહસ્થિતિનું માને હોય તેટલું તમને સખાજમાં, સખામાં કે રાજ્યમાં કે રાજ્યના અંમલદાર વગેરેમાં ભણે હોય પણ સ્ત્રી આજતથી ચિંતા, ઉદ્વેગ, વિચાર, રહા કરે અથવા આજીવીકા આજતનું તે પ્રકારનું દુઃખ અવાર નવાર આકાંક્ષ આવી મનને કલુષીત થતિવાળું જનાવી બ્યમ સ્થિતિએ રાખે.

૧૧. કુંભ. (ગ. ૨૧. ૨૨.) રાશીવાળાઓ, તમેને અત્યારે અનુકૂળતા સારી. નોકરી, કે કમાણી પણ કીક. પણ આકસ્મિક વરા, ખર્ચ, મુસાફરી, મહેમાનો વિગેરેના વધારે પડતા ખર્ચને લઈને મન કંટાળે-હતાશ થાય કે ઉદાસીનતા પર આવતું જાય તેમ જાનવા સંભવ, પણ ભાઈ, મલગઓ ના, શોચ ના કરો. કોણ કોના પારખવું ખાતું દશે. મંગળ ભૌતિક સંપત્તિ તરફ ખ્યાલ અપાવે પણ તે વધુ ખર્ચના ભોગે.

૧૨. મીન. (દ. ૫. ૭. ૮.) રાશીવાળાઓ, તમે ભયેને હળવર ઉપાય કરો પણ સતી મદારાજ તમેને બરાબર કરી કામ બેસવા નથી આપતા; તેમ આજે અદાઈ નો કામે વળી બીજે ક્યાંય તેવા પ્રસંગો પણ ઉભા કરે; ખેર, પણ મંદગતિથી અસર કરવાના સ્વભાવે હોઈ તમેને જલદી ઝાઝી ખજર નથી પડવાની. આમ યોગ છે. છતાં વધુ પડતું તમેને જણાવતો જનીદેવનું હળવું આરાધન કરો કે દેશન કરો.

“મોઠ મહોદય”ને રૂ. બે કે તેથી વધુ લવાજમ મોકલનારની પહોંચ

૨) રા. ગદવજી અમીચંદ મુંબઈ	૨) રા. ચનાલાલ આર. શાહ અમદાવાદ
૪) “ કાળીદાસ પરશોતમ લખતર	૨) “ નવનિતલાલ એમ. દીવાન મુલશીન વ્યવસ્થાપક.
૨) “ વેણીલાલ મંગાલાલ મણિવાર મુંબઈ	

“મોઠ મહોદય” ને મળેલ ભેટની પહોંચ.

- ૧૫) શેઠ દરીલાલ ગોવિંદજી મહેતા તરફથી ભેટના પુરતકના પ્રકાશનમાં મદદ અર્થે. મુંબઈ. વ્યવસ્થાપક.

પરિણામ

શ્રી કાંતિકાંડ ૨. મહેતા

તેનું 'ખર' નામ કહેવાની જરૂર નથી. એટલું કહેવું બસ થશે કે આખું ગામ એને નગરશેઠ કહેતું. આસપાસમાં એની ખ્યાતિ ધનપતિ તરીકેની હતી. તેને ત્યાં સમૃદ્ધિનો પાર ન હતો. તેની ઉમ્મર 'વન' ના છેલ્લે આરે પહોંચી હતી તે આજે બરાબર માદ છે. તેની પત્ની તેને મુકીને માલી ગઈ, તે દિવસથી તેને પોતાનું જીવન ખાલી ખાલી લાગેલું એમ માનવાને કારણ મળે છે, તેને બાળકો કેટલાં હતાં, તેની સંખ્યાની પૂરેપૂરી માહિતી નથી, પણ ત્રણ ચાર બાળકો હતાં એમ તેના પાડોશી પાસેથી જાણવા મળેલું. આજે તે ફરીથી પરણવા તૈયાર થયો ત્યારે તેના પર આટલા સંસ્કારો વીતી ચૂક્યા હતા. છતાં અત્યારે તે કન્યાની શોધમાં હતો.

માઆપો પોતાના પુત્રપુત્રીઓના આ વિચાર કરે છે કે નહિ તે પ્રશ્ન વિચારવાની આજે જરૂર છે. તે સાથે પોતે કરેલ સંબંધ યોગ્ય જ હોય એમ ગર્વ પૂર્વક માનનાર માતૃપિતાઓને પુત્ર, પુત્રીઓનું હાર્દ જાણવાની તથા તેની ખાત્રી કરવાની આવશ્યકતા ઊભી જ છે. સમાજમાં જાગૃતિના પ્રવાહે સુંદર અસર થઈ છે. સમજી માઆપો સંબંધ કરતા પહેલાં પુત્ર, પુત્રીઓનો અભિપ્રાય પૂછે છે. એટલે તેમનાં બાવિને વિચાર સુદ્ધાં તેઓ કરતાં નથી, તેમ કહેવાની હવે જરૂર રહી નથી. છતાં એટલું તો ચોક્કસ છે કે દરેક માતૃપિતાને ગળે આ વાત ઊતરી નથી. કન્યાના લોહીનો વેપાર કરનારા નિષ્ઠુર માઆપો હજી પણ સમાજમાં છે, તે શરમજનક છે.

કન્યાની શોધમાં કરનાર તે જ નગરશે-

ઠને કન્યા વિક્રય કરનાર માઆપ મળી ગયા. તેનો પાસો સફળ પડ્યો.

કન્યાના પિતાને થયું કે 'આપણી કન્યા આવા આચરણરૂઢ ગૃહસ્થના ધરમાં જાય તો સુખી થાય.' ગામમાં કેટલાક શિદ્યુસ્ત ઊપાસકોએ તે વિચારને વધારી લીધો.

સમય થયો ને નિર્દોષ કુમળી કળી જોરી બાળા અને જુદાં લગ્ન લેવાયાં. કન્યાના પિતાને ત્યાં પેન્નાની રેલમહેલ ચર્ચા રહી. કન્યા જુદને ધેર ગઈ. તે સુખી થઈ કે દુઃખી તે માત્ર તેના હૃદયનો ઉભરો આશુમાં પ્રગટી દરેકને સમજાવવા મથ્યો. પણ દરેક જોનાર કહેતા: 'બિચારીને માતા, પિતાનો વિયોગ સામે છે.' પણ કન્યાનું હૃદય કોઈ પારખી શક્યું નહિ.

પછી બપોર પડી કે તે ધનિક જુદ આ દુન્યવી પંથર છોડી અદૃશ્ય થયો હતો. લક્ષ્મી કે પ્રતિષ્ઠા, કોઈપણ તેના જીવનના સંગી રહી શક્યા ન હતાં.

લોકો કહેવા લાગ્યા: 'જુદને કન્યા પર-લાવી તેનું કુળ એ જ હોય. પેસાથી પુત્રીના લોહીનો સોદા કરનાર પિતા સુખી થતો હશે, ખરે?'

ગામમાં સધળે રથે એક જ વાત થતી હતી. કન્યાના માતાપિતા "હાય, મારી પુત્રી!" કંઠી પેટ ફૂટતા હતા, ત્યારે દયાવાન લોકો સાંત્વન આપતાં કે "કન્યાના જેવા નસિબ. શેવાથી કોઈ પાછું આવતું હશે ખરું?"

પણ માતાપિતાને કદિ સાંત્વન ન મળ્યું તે ન જ મળ્યું.

તેઓએ જ્ઞેયું કે કન્યાની દેહલતા કમકમા ઉપગમે તેની થઈ રહી હતી. આંખોનું તેજ

હણાઈ ગયું હતું. તેના શિથિલ ગાત્રો તેની વેદના અને વ્યથાની સાક્ષીરૂપ હતાં. કન્યા ચોધાર આંસુએ રહતી હતી, તેનું દુઃખ ધટતું ન હતું. આ બધું જાનાં પાપે યજ્ઞ રહ્યું હતું તે વાત માતપિતાને હવે સમજાઈ. તેઓને જણાયું કે “વૃદ્ધ લગ્ન ચોટસે વિધવાનો વધારો, ઘરાડો નહિ.”

શેડો સમજ્યા: “વૃદ્ધ લગ્નનું પરિણામ હંમેશાં એજ હોય છે.”

છતાં આ વાત, કન્યા વિક્રમ કરનાર કૂર માખાપોને ગળે ન ઉતરે, તો પરિણામ શું ભોગવવું પડે છે તે તેમને કહેવાનું ન હોય, કારણ કે તે તેમને અનુભવે મળે છે.

ગ્રાહકોને

- આપનો માસિકના માહકો છે.
 - આપ માસિકનું લવાજમ નિયમિત કરો છે.
 - માસિક તરફથી આપની મમતાનો આપે પૂરાવો આપ્યો છે.
 - સાતિદિતમાં તમે રસ ધરાવો છે.
 - માસિક સાતિની ઉત્તિ માટે કામ કરી રહ્યું છે એમ તમે માનો છો.
 - માસિક આ બધાની નોંધ લે છે.
- તો આટલું વિશેષ કરશે ?
- આપની ઓળખાણના સાતિમાંથી માહકો (માસિકના) બનાવો.
 - લક્ષ્યપ્રસંગ વિગેરે માસિક પ્રસંગોએ માસિકને બેટ મોકલો.
 - આપના સ્વર્ગસ્થ સ્નેહી સંબંધી-ઓના રમણાર્થે માસિકને મદદ કરો.

ભૂલાં પડેલાં

જીવન-નાટકનો એક પ્રવેશ લખવાનો હોય એમ લાગ્યું. તખ્તા ઉપર હું ઉભો હતો-હતાશ, નિરાશ ને ભગ્નહારી.

તાજીની સાથે રંગમંચ ઉપર બીજી આકૃતિ ચમકી; જીવનના વનમાં ભૂલી પડેલી.

અમાવાસ્યાના અધિકારમાં જાણે કુદરતે દીવાસળી આંધી—દીપક પ્રગટ્યો.

—ને જીવન સંગીતના સૂર ઉઠ્યા. આજીવન એ સૂરના પ્રવાહમાં નવિનતા હતી, મીઠાશ હતી, ડાલન હતું. મને ધેન ચઢ્યું ને હું મારાપણું ભૂલ્યો. મારી આંખોએ ‘ આત્મા ’ જુઠો કર્યો ને ‘ રૂઢ ’ પણ જુઠો દેખાયો.

ઉઘ અને જગૃતિના વિસંવાદમાંથી કાઢ અનેરૂં સ્વપ્ન સરી પડ્યું હતું અને મને ખીનઅનુભવીને અનુભવવા જેવું શ્રામક ધ્યાન લાધવું હતું—

—પણ ક્યારેક જીવન કરંડીવામાં સાપ જેમ જીવ મુચળું લેતો હતો. ગટુકારી રાડોડ.

સુધારો

ચનાંકમાં પાને ૩૬૧ માં બીજા પારીમાર્કમાં અમદાવાદી વીસા અડાલગ છપાએલ છે ત્યાં દશા ભેષ્ય.

જુલાઈ અંક પાને ૩૨૨ જુજ કચ્છના સમાચારમાં રા. જયંતિલાલ નામજીના ધર્મપત્ની સ્વર્ગવાસી થયાં છે તેમ છપાયું છે હાં જયંતિલાલ નામજી પોતે સ્વર્ગવાસી થયા છે એમ વાંચવું. ગતાંકમાં પાને ૩૬૧માં શેઠ જગજીવન દેવચંદને ત્યાં પુત્રજન્મ છપાયું છે ત્યાં પુત્રી ભેષ્ય.

કેંગ્રેસ સભાચાર

રાજકોટની યાત્રિ તરફથી જયંતિલાલ હેમતરામ વોરાને તેમણે ગોળના ધારા વિરૂદ્ધ વર્તન કરી પર યાત્રિની સ્ત્રી પોતાની સ્ત્રી હેવાત છતાં લાવતા, તેને ગોળનકાર મુકેલ છે. અને હેમતરામ નામજી તથા સુનીલાલ હેમતરામનો પણ સંયુક્ત કુટુંબ ગણી તા. ૨૭-૧૧-૩૮થી યાત્રિ વહેવાર બંધ કરેલ છે. તેમ રાજકોટ યાત્રિ તરફથી તા. ૨૨-૭-૪૦થી કમ્પાઈ આવેલ છે.

લખતરવાળા શાન્તિલાલ ખુશાલદાસે પાળીવાદ મુકામે વર્કીંગ કમીટી રૂમર આવતું અધી-વેશન ભરવા માટે લખતરના રથાનિક મહાજનને પોતે મળી તેમની સાથે વીચાર કરી પરી-

હિંદુ યો ને

હિંદુઓ પોતાનો દેશ ખોલ ખોલ વેપાર, દુનર ઉદ્યોગ ચુમાવી બેઠા, હિંદુ જાતિ ધર્મ તથા સંસ્કૃતિને મિટાવી, યજ્ઞ, જપ, તપ, શક્તિ, યન, સદાચાર, તથા વર્ણાશ્રમ મર્યાદાનો લોપ કરવાના પથે પળી છે. હિંદુઓ કૃતમતા અને આત્મકષાતવું મહા પાપ કરી રહ્યા છે. આખી દુનિયાના દેશો આજે હિંદુસ્તાન ઉપર તામકધીન્તા કરી રહ્યા છે, સારે માતૃભૂમિના સંતાનો દિનરાત મજુરી કરવા છતાં જૂએ મરે છે. એ કેટલી વિચિત્રતા !

હિંદુઓમાંથી આજે સત્ય અને ન્યાય ગયાં, પ્રમાણિકપણું ગયું, લોભ પેદા, અને રાજ્યોમાં પણ કુસંપ, નજળાઈ, દુરાચાર, અને દમનરૂપી શત્રુઓ પેસતા જતા જોવાય છે.

ઓધિવટ

શ્રીમતી સવિતાબેન સરેયા

સુરત મોદ વિસા અડાલતના યાત્રિમાં
આદર્શ મહિલા

[દુક પત્રિચય: ઓગસ્ટ અંક-ખાને ૩૬૧]

પદના ખર્ચે લખતરમાં આવતું અધીવેશન ભરવા માટે કહેલ તેમાં પોતે (શાન્તિલાલ ખુશાલ-દાસ) તા. ૧૭-૬-૪૦ના પત્રમાં જણાવે છે કે પાળીવાદ મુકામે પરીપદના ખર્ચે આંદો (લખતર) રથાનિક મહાજનની સમતી મળે તો લખતરમાં આવતું અધીવેશન ભરવા આવત મેં કહ્યું હતું તે મુજબ આંદો રથાનિક મહાજનને વાત કરતા તેઓ અધીવેશન ભરવા નાખુશ છે. એટલે જોના વારો હોય તેમણે જ આ અધીવેશન ભરવું નોંધ્યું. દુકામાં આ અધીવેશન રાજકોટ ભરે તોજ સારું.

આવતું અધીવેશન ભરવા માટે અમો બીજી કાસીય કરીએ છીએ. આવતું અધીવેશન તુરતમાં ભરવા અમો સતત પ્રયત્ન કરીએ છીએ અને અમુક તાબુખાને વીનવતી કરેલ છે. અમોને આશા છે કે તેમાં ફેરફાર મળશે.

ગાદવરાય વલ્લભદાસ વોરા
ઓન. જનરલ સેક્રેટરી.

આત્મપરિચય

૬૫૩

હું આ અસંખ્ય રત્નકોશોમાં એક કુરૂપ રત્ન હતો. આપે આપના સ્નિગ્ધ હાથથી મારું મુખ ઉજ્જવલ કર્યું અને મારા સમુદ્ભાંથી છટો કરી બુદ્ધ અસ્તિત્વ આપ્યું, પરંતુ આ બહુરંગી વાતાવરણમાં મારાં નેત્ર અંતર્ધ ગયાં અને હું તમારો સંબંધ ભૂલી ગયો; અસંખ્ય ઇચ્છાઓથી હું ઘેરાઈ ગયો અને મારાં સમસ્ત જીવનની એકતા ભૂલી ગયો.

હવે હું મારો માર્ગ બુદ્ધો શોધું છું, ભૂત અને ભવિષ્યનો ભેદ ભૂલી જઉં છું, પ્રકૃતિનો સંદેશ ગુમાવી દઉં છું, પ્રેમનું મહત્ત્વ નથી જાણતો તમારાં મિલનની વાત એક કલ્પના માત્ર સમજી છું અને આ અસંખ્ય આસક્તિઓમાં પડી મ્હારી જ્યોતિ ગુમાવી ગેલું છું.

સૃષ્ટિએ ગીત ગાયું, ઉષાએ મ્હારાં નિંદભર્યાં નેત્રોને જગાડ્યાં. વૃક્ષો અને વૃક્ષાવલિઓએ મ્હારાં હૃદયમાં વસન્તની કામના જાગૃત કરી અને વિશ્વના એક એક અણુએ મળી એક જ ગીત ગાયું. પણ હું કર્મની દોર વિદમ્બનામાં પડી વિશ્વનાં આ સદગ ગીત-માધુર્યથી અનન્તકાળ સુધી વિમુખ રહ્યો.

તમારું અસ્તિત્વ મ્હારા માટે આશ્ચર્યરૂપ બન્યું, તમારો પ્રેમ એક સ્વપ્નસંભો બની ગયો અને સૃષ્ટિને ઉદ્દેશ વિહોણી સમજ, હું માર્ગ ભૂલી અહીં તહીં ભટકવા લાગ્યો.

અનુ. કેશવલાલ વીરચંદ મહેતા
(મૂળ લેખક:—દેવીલાલજી સામર)

(કલ્યાણમાંથી)

જોઈએ છે.

શ્રી રામકોટ મોઢ વિદ્યાર્થીભુવન માટે ગૃહપતિ, પગાર લાપકાત પ્રગણે રૂ. ૩૫) સુધી તથા રહેવાનું મકાન. લાપકાત તથા વિગતો સહિત લખો:—

મંત્રો, શ્રી મોઢ વિદ્યાર્થીભુવન, રાજકોટ.

❖ જ્ઞાતિ સમાચાર ❖

રથાનિક—શ્રી કૃષ્ણજયંતિના રોજ શ્રી ભાવનગર મોઢાણા રાત્રીશાળા તરફથી પારેખ ગોકળદાસ કુંવરજી પારેખની નવી વાડીમાં જ્ઞાતિનો એક મેળાવડો ભાવનગર રોડના નાથજી દિવાન મે. નટવરલાલ માણેકલાલ સુરતી સાહેબના પ્રમુખરથાને બરવામાં આવ્યો હતો. સભામાં જ્ઞાતિજનો ઉપરાંત ડેળવણીખાતાના ઉપરી અધિકારી મે. વિઠ્ઠલદાસ ખીમજી પટેલ તથા ગુજરાતી વિભાગના ડેળવણી અધિકારી મે. પોપટલાલ અંબાણી હાજર હતા. સરસ્વતીમાં રાત્રીશાળાના સ્થાપક શ્રી બીખાલાલ ગોપાળજી પારેખે રાત્રીશાળાનું 'ફિગ્ દર્શન કરાવ્યું' હતું. ત્યારબાદ શ્રી ગોરધનદાસ અમીચંદ મણિયારે રાત્રીશાળાનો 'રીપોર્ટ' અને દિસાજી સભા સમક્ષ રજુ કરી જ્ઞાતિજનધુઓને રાત્રીશાળા અને તેને અંગે આમતતા ખાતાઓ તરફ પોતાનો ઉદાર હાથ લખાવવા વિનંતિ કરી હતી. ત્યારબાદ ગુજરાતી ભણતી તમામ બાળાઓને શ્રી ભોગીલાલ નરસિંહદાસ પારેખ તરફથી ઇનામો આપવામાં આવેલ હતા. છેવટે ઉપસ્થિતિમાં મે. પ્રમુખ સાહેબે શ્રી બીખાલાલની સેવાઓના વખાણ કરી જ્ઞાતિજનોને આવાં સત્કાર્યોમાં સાથ આપવા જણાવ્યું અને ઉમેર્યું કે જ્ઞાતિ એ સમાજનું અંગ છે. સમાજને ઉપયોગી કાર્યો જ્ઞાતિ તરફથી કરવામાં આવે તો જ જ્ઞાતિ જેવી સંસ્થાઓ ઉપયોગી છે.

છેવટ દારતોરા અપાયા બાદ સભા વિસર્જન થઈ હતી.

x

x

x

x

જન્મખાત્રીની રાત્રે નવ વાગે શ્રી બલવંતરાવ ગોપાળજી મહેતાના પ્રમુખરથાને શેરડી-પીઠના ડેલામાં જ્ઞાતિના તરુણ મંડળ તરફથી એક નાટ્યપ્રયોગ યોજવામાં આવ્યો હતો. આ પ્રયોગની એક વિશિષ્ટતા એ હતી કે પ્રયોગમાં ભાગ લેનારા નટોને ખાસ કોઈ તરફથી તાલીમ આપવામાં આવેલ ન હોવા છતાં બાળકોએ પોતાથી બની શકે તેટલી જ્ઞાતે તૈયારી કરી હતી અને તેઓ તેમાં સફળ થયા હતા. મે. પ્રમુખ સાહેબે આવા પ્રયોગોને પ્રોત્સાહન આપવા જણાવ્યું હતું.

ભાવનગર—અહિંની મોઢા બોર્ડિંગના વિદ્યાર્થીઓ, બોર્ડિંગના મુદપતિ તથા પરી. શાંતિલાલ પ્રાણજીવનદાસ તથા શ્રી ડાહ્યાલાલ ભાઈચંદ પોરા તા. ૧૭ ૮-૪૦ થી લગભગ છએક દિવસ સુધી આનંદ પર્વટને નીકળ્યા હતા. તેઓએ બીમનાથ, તમડી, ગોટાદ, દિગોળગદ, બિલેશ્વર, સોમનાથ, ગદડા વગેરે રથને ફરી, નૈર્સર્ગિક હવાપાણીનો, અંતરના આનંદનો અને રતેલી સંબંધીઓની મિઠાઈ અને સહકારનો સારો સ્વાદો લીધો છે. પર્વટનોનો જાણે કે એક જાતનો વા વાઈ રહ્યો હોય તેવું બનવા પામ્યું છે, છતાં એટલું તો ચોક્કસ કે આવા પર્વટનો સહાયક અને સાહસિક વૃત્તિ તથા મુશ્કેલી શ્રદ્ધા વધારવામાં અમુક અંશે સહાયજૂત નિવડે ખરા.

ઘાટકે.પર—અહિં ખાદી આમ ઉદ્યોગ લાંડારનું ઉદ્ઘાટન, મુંબઈ ઇલાકાની ધારા સભાના માણ વડા પ્રધાન માનનીય શ્રી. જાલાસાહેબ જેરના પ્રમુખ રથાને, મહારાષ્ટ્ર કેસરીચંદ શ્રી. શંકરરાવ દેવના મુનારક હસ્તે. તા. ૮-૬-૪૦ ના રોજ શ્રી હસરાજ મોરારજી સેનીટરીયમના વિશાળ યોગાનમાં મેળાવડો કરી, કરવામાં આવ્યું હતું.

મોઢ વણિક વિદ્યાર્થીમંડળ મોરબી—આ મંડળની સ્થાપના સં. ૧૯૬૫ ના આવૃત્તિ-
શુદ્ધ ૧ સોમવારે થયેલી, સં. ૧૯૬૫-૬૬ નો વાર્ષિક હિસાબ વાંચતા રૂ. ૧૮૩-૧૨-૦ ની
આવક થયેલી છે અને રૂ. ૯૯-૬-૦ નો ખર્ચ થયો છે. રૂ. ૮૪-૬-૦ સિલિક છે.

ચાતિના વિદ્યાર્થીઓને અભ્યાસના પુસ્તકો પૂરાં પાડવા અને વિદ્યાર્થીઓનું સંગઠન સાધવું
એ મંડળનો ઉદ્દેશ છે. મંડળે ઘટતર વાંચન પુસ્તકાલયની શરૂઆત નાના પાયા પર કરી છે.
સ્થાનિક તેમજ બહાર મામના ઉદાર ગૃહસ્થો યથાશક્તિ આ મંડળને આર્થિક રીતે
પોષતા રહે તો બિવિધમાં મંડળ સારું કાર્ય કરી શકે.

શ્રી ગિરધરલાલ હરિલાલ દોશી તથા શ્રી કાંતિલાલ માણેકચંદ દોશી આ મંડળના માનદ
મંત્રીઓ છે.

જનમનગર. તા. ૪-૮-૪૨. શ્રી મોઢ વણિક યુવક એમેચોર્સ કલ્પ-તરફથી દિવાસના
જગરણુ નિમિત્તે દર સાલ એક સામાજિક ડાયાલોગ-પ્રયોગ બજાવવામાં આવે છે, તેમ આ
વખતે પણ આ કલ્પ તરફથી ગઈ કાલે રાત્રે ૧૦ વાગે એક સુંદર ડાયાલોગ-પ્રયોગ બજા-
વવામાં આવ્યો હતો. કલ્પના મેનેજર શ્રીયુત હરખલાલ જે. બગતની મેનેજર તરીકેની પાંચ
વર્ષની અમુલ્ય સેવાની કદર કરી કલ્પ તરફથી તેઓને એક ચાંદ એનાયત કરવામાં આવ્યો
હતો. તેર દિવસના હુંકા વખતમાં પણ ડાયાલોગ શ્રીયુત ડોલરકુમાર જે. બગતે
ધણીજ સફળતા પૂર્વક કરેલ. રોજ મેનેજર શાન્તિલાલ, હારમોનીયમ માસ્તર પરશોતમભાઈ,
તખલચી મારતર ધેસુભાઈ તે ઉપરાંત કેશવ મંડળનો ફોજો પણ સારો હતો. ચાતિના ઉપયોગ
વાસ્તે બનાવેલ પાણીના પ્યાજાની કલએ માંગણી કરતા શ્રીયુત જેકાલાલ પરમાણુદ તરફથી
ના પાડવામાં આવી હતી. તે બદલ કલ્પના સ્થાપકે રોજ પર દિલગીરી જાહેર કરી હતી.
અને હવે બિવિધમાં ના પાડવામાં નહિ આવે તેવી આશા વ્યક્ત કરી હતી. અનુક્રમે ડોલર-
કુમાર, શાન્તિલાલ, કિંજાલાલ, હરિકૃષ્ણ, ચંદ્રાન્ત અને રતિલાલના પાત્રો ઉત્તમ કામ કરી
ગયા હતા. આ સુંદર પ્રયોગમાં ચાતિના ૩૦૦ ઉપરાંત કળા-પ્રેમી ભાઈ-બહેનોએ હાજરી
આપી હતી.

જન્મ—સુરત-માણેકલાલ ડાહ્યાભાઈને ત્યાં પુત્રી જન્મ; શાંતિલાલ ચુનીલાલને ત્યાં પુત્રી
જન્મ; નર્પતિલાલ મંગળદાસને ત્યાં પુત્રી જન્મ; ગમનલાલ વિદ્યુદાસ ચોકસીને
ત્યાં પુત્ર જન્મ.

વેવિશાળ—સુરત-નાયુભાઈ હરકીશનદાસ ધોળાણી પુત્રી મધુકાંતાનાં વિવાહ
પર-યાતમાં.

વેકરીયાના દાલ અમદાવાદ રહેતા શા. લાલચંદ મુળજીના પુત્ર પ્રભુદાસનું વેવિશાળ
રાજકોટના સ્વ. ત્રીકમજી ગોવિંદજી રાઠોડની પુત્રી ઉદ્ભતી સાથે.

સુરત: જગનલાલ પરમાણુદાસના પુત્ર સન્મુખલાલનું વેવિશાળ મંગળદાસ કાંતારદાસની
પુત્રી સાથે.

દેહ વિલય—સિહોદના વેરા કીરપાદાગ રતનજીના પુત્ર ગાદ ગોરધનદાસ પાંડુ
રાગના બાધિયા સ્વર્ગવાસી થયા આવજી વદ ૮.

અમદાવાદ-ભાઈ બાલુલાલ મણિલાલ બી. એ. નાં ધર્મપત્ની સો. કપીલામવરી નાની
વયમાં સ્વર્ગવાસી થયાં. શ્રા. વ. ૮.

આમણુગઢ (જેતપુર) ના પટેલ જસરાજ રણુછોડાના પુત્ર બાઈ પ્રભુલાલ ૧૮ વર્ષની નાની વયે રતવાની બિમારીમાં એકાએક સ્વર્ગવાસી થયા. અ. વ. ૭. મહુમ જુનાગઢ બોડી-ગર્માં રહી અં. છઠ્ઠા ધોરણમાં અભ્યાસ કરતા હતા.

રાજકોટ-પારેખ અમૃતલાલ મોતીલાલના વિ. પુત્ર બાઈ બોગીલાલના ધર્મપત્ની બાઈ રેવા સુવાવકની બિમારીથી નાની વયે સ્વર્ગવાસી થયાં શ્રા. શુ. ૧૫

સુરત-ડોહાબાઈ હરજીવનદાસ આશરે ૭૫ વર્ષની વયે; બાઈ મંગળા તે ગંગાદાસ ગોક-ળદાસની વિધવા ઉં. વ. આશરે ૭૫; તથા હીરાલાલ જગવાનદાસના પુત્ર મનહરલાલનો દોઢ વર્ષનો બાળપુત્ર સ્વર્ગવાસી થયાં

મુંબઈ-બોગીલાલ હલ્લુભાઈ કાપડીયા ઉં. વ. આશરે ૫૨ સ્વર્ગવાસી થયા. તેઓ શ્રી સુરતી મોઢ વી. અ. ચાંતિના પ્રમુખ (શેઠ) હતા.

ભાવનગર-પારેખ પરમાણુદાસ જીવણના પુત્ર કંચનલાલના ધર્મપત્ની સ્વર્ગવાસી થયાં. મોરળી-માધાણી છોટાલાલ દામેદર સ્વર્ગવાસી થયા આવણુ વદ ૦))

ઘાટકોપર ખાદી ગ્રામ ઉદ્યોગ બંડાર

(મહારાષ્ટ્ર ચર્ખાસંઘ પ્રમાણીત).

— ખાદી એ મુક સેવાનું બંધન —

ભાઈશ્રી/બહેનશ્રી,

સવિનય જણાવાનું કે ઘાટકોપરમાં એક કાચખી ખાદી બંડાર (મહારાષ્ટ્ર ચર્ખાસંઘ પ્રમાણીત) ઉઘાડવાની યોજના હાય ધરવામાં આવી છે. બંડારનું ઉત્પાદન નિમિત્ત ઘાટકોપરમાં વર્ષોથી ખાદી પ્રચારમાં સુસ્ત રીતે માનનારાં સૌના જાણીતા ભાઈશ્રી માણેકલાલ અમુ-લખરાય મહેતાની ઉદાર સખાવતને આભારી છે. બંડારની યોજનાના વિસ્તૃત સ્વરૂપમાં એક ચોક્કસ સુકીની વગર બાણુ લેતો રૂપે ગ્રાહવણુ યર્ષ રહી છે.

ખાદી બંડારના સંચાલકોની ઈચ્છા અને શુદ્ધ ખાદી અને શુદ્ધ ખાદીના તૈયાર કપડાં Ready-mads Stores આખો સમય ખુલ્લો રહે એવી પદ્ધતિયે અને મામ ઉદ્યોગમાં હાલ તુરંત અદિસક ચંપલો, દાકાના સ્વદેશી જટનો અને ખીજ કાંઈ મામ વસ્તુઓ ગળા આવે તેનાં વ્યવસ્થીત વેચાણની છે. ઘાટકોપર જેવાં પરામાં શુદ્ધ ખાદી ન મળતી હોય ત્યાંસુધી એ સ્થિતિ ખાદી પ્રચારકોને બેચેની જીવનનારૂં છે. ધર્મશર કૃપાએ આ બિમા થતા નમ્ર પ્રવાસમાં આપ સત્વર પ્રોત્સાહનરૂપ જનશો એજ અભિલાષા.

સવાજમ બરવાનું સ્થળ — બંડારમાં, દેરાસર ગલીની સામે, બજારમાં.

બંડારનું ઉદ્ઘાટન

લી. સેવકો

શ્રી. શંકરરાવ દેવના મુખારક હરતે

મોહનલાલ મગનલાલ પારેખ

મેજાવડાનું પ્રમુખસ્થાન

નરબેરામ મોરારજી જાટકીઆ

શ્રીયુત્ બાલાસાહેબ ખેર

વ્યવસ્થાપકો,

માજી વડા પ્રધાન બોમ્બે લેજરલેડીવ એસેમ્બલી

ઘાટકોપર ખાદી મામ ઉદ્યોગ બંડાર.

શ્રી કાઠિયાવાડ મોઢ વલિુક વિદ્યાર્થીલવનને મળેલી ભેટો.

૧૭-૦-૦ શ્રી પાળીયાદ મોઢ મહાજન દા. વડોદરીઆ ઝવેરભાઈ પંચમરી હમુ.

૫-૦-૦ વડોદરીઆ હરીલાલ ચામળ

૨-૦-૦ બાઈ મથુરીબાઈ

૫-૦-૦ શા. હીરાચંદ પાનાચંદ

૫-૦-૦ શા. સુખલાલ છોટાલાલ

૧૭-૦-૦

શ્રી મુંબઈથી ધી ઝડુ ફાર્મસીવાળા શ્રીમુત મથુરાદાસ ભક્તીદાસ તરફથી દર વર્ષની માફક આ વર્ષે આશરે રૂ. ૩૦૦ની કીંમતની દેશી દવાઓ ભેટ તરીકે મોકલવામાં આવેલ છે તે ખાતે તેમને આભાર માનીએ છીએ.

આ છાત્રાલયના વિદ્યાર્થીઓ આનંદ પર્વટનમાં જતાં શ્રી પોસારપુર મહાજન તથા શ્રી જોટાદ મહાજન તરફથી સારો સત્કાર કરવામાં આવ્યો, હતો અને ત્યાંનો ખર્ચ તે મહાજનના મુદરથોએ ઉપાડી લીધેલો હતો. શ્રીમુત ગોવિંદજીભાઈ કલ્યાણજીએ શ્રી મદદા જવા ખાસ નીમંત્રણ આપ્યું હતું, અને પોતે બીજા આઠ રનેલીઓ સાથે શ્રી મદદા અગાઉથી જઈ તમામ સમવડ પોતાની ખર્ચે કરી સદરખરા સુધી સામે પધારેલ હતા. તે બાબત તેમનો તથા પોસારપુર અને જોટાદ મહાજનનો ખાસ આભાર માનીએ છીએ.

ડાહ્યાલાલ ભાધ્યંદ વોરા.

ધુજલાલ ગોકળદાસ વોરા.

ઓ. સેફ્ટરીઓ.

શ્રી મોઢ શુભેચ્છક ફંડ-મુંબઈને મળેલ મદદની પહેાંચ

૨૧) શેઠ સ્વર્ણકાન્ત ગોકળદાસ સરેવા-મુંબઈ

૯૮) શેઠ પરશોત્તમદાસ હરકીસનદાસ તરફથી એક વિદ્યાર્થીનીને ફેલોશીપ દર્મની થી માટે-મુંબઈ.

૧૦૧) સ્વ. શેઠ માણિકદાસ હરગોવિંદદાસ મોદી ઉમરગામવાળાના સ્મરણાર્થે ૯. શેઠ વિદુષદાસ સુનીલાલ મોદી.

હાથરલાલ માતીરામ

ઓન. સેફ્ટરી.

• આ ફંડનો લાભ સૌથી વિશેષ કાઠિયાવાડની જનતા સે છે; જ્યારે અમે અગાઉ જણાવ્યા મુજબ કાઠિયાવાડની મદદ બીલકુલ મળતી નથી. સૌરાષ્ટ્રવાસીઓ, તમારે ત્યાં આવતા શુભાશુભ પ્રસંગોએ આ ફંડને ન ભૂલવા. ફુલ નહિ તેા ફુલની પાંખડી પણ જરૂર અર્પણ કરજે. મદદ મોકલવાનું સ્થળ.

૧૬ એ, બાબુલનાથ રોડ

મહેતા બેંક નં. ૫ દાદી

રોડ; બીજ કોસ લેન-મુંબઈ ૭

શેઠ હાથરલાલ માતીરામ

ઓન. સેફ્ટરી

મોઢ શુભેચ્છક ફંડ.

(સંપાદક)

મોડ સ્થાપનામાં નવજીવન પ્રેરી તેનો ઉત્કર્ષ કરવાના ઉદ્દેશથી પ્રગટ થતું માસિક

વિવિધાનુક્રમ

૧૫	૩૬૭ આત્માનું જ્ઞાનનું શ્રી. ગિરીશ	અંક
૨૩	૩૬૮ વૈદ્યાના કિશોરીલાલજીને શ્રી. હરમુખરામ જે. શેઠા	૧૨
આંધ્ર	૩૬૯ તત્ત્વજ્ઞાનેથી !	અક્ષરોબર
૧૯૯૬	૪૦૦ જીવનને મુક્તિ શ્રી. ભગીનિ	૧૯૪૦
	૪૦૧ જીવનમાર્ગમાં ભક્તિ દર્શન	
	૪૧૦ જ્ઞાતિ સંસ્થા શ્રી. વિદ્યાન	
	૪૧૨ જ્ઞાતિપરમાં ખાત્રી મામલોનું અંકારનું	
	યોગ્ય ઉદ્ધારન	
	૪૧૪ વૈદ્યાના કિશોરીલાલને માનવન	
	૪૧૬ મોડ વર્ણિત જ્ઞાતિની શુભ પ્રવૃત્તિ	
	૪૧૭ ભારે શરીરવાર માસિકઅભિવ્ય	... શ્રી. અમૃતલાલ બા. શાળુર	
	૪૧૮ વૈદ્યાના કિશોરીલાલને શ્રી. દેવદાસ પી. ભેળી	
	૪૨૦ યુવાન શ્રી. હરમુખરામ જે. શેઠા	
	૪૨૦ જ્ઞાતિ એકમ શ્રી. રામકુમાર પારેખ	
	૪૨૧ કોષાલગીર્ણી સોજીમાં ?	... શ્રી. જ્ઞાતિ એમ. દોશી	
	૪૨૧ આજો મોહનજી શ્રી. વલ્લભજી બા. મહેતા	
	૪૨૨ જ્ઞાતિ ગમાવાર	

સંચાલક અને પ્રગટ કરનાર

પાટી. ભીખાભાઈ ગોપાળજી—ભાવનગર.

ઉપસંચાલક—

હમિલદાસ અમીચંદ દેસાઈ.
ભાવનગર.

સ્વચાલક—

ગોવિંદનદાસ અમીચંદ મજીધાર.
ભાવનગર.

વાર્ષિક લવાજમ રોકા સહિત રૂ. ૧-૧૨-૦ પી. પી. અથવા સાથે

“ મોઢ મહોદય ” માસિક કમિટીના સભ્યો

પ્રમુખ—	(૧) સર પરશોતમદાસ ઠાકોરદાસ સી. આર્ષ. ઈ. નાઇટ.	મુવલ
ઉપપ્રમુખ {	(૧) શેઠ હરજીવનદાસ મોહનજી	ચોરવા
	(૨) શેઠ નાથજીભાઈ લક્ષ્મીદાસ	મુવલ
ગેઝેટરી—	(૧) પારી. બીખાભાઈ ગોપાળજી	ભાવનગર
સભ્યો {	(૧) શેઠ ઠાકોરદાસ ગુલાબદાસ ઝરીવાળા	સુરત
	(૨) શ્રીયુત ઉમેદશાલ પુરુષોત્તમદાસ મણિયાર બી. એ. એલ.એલ.બી. અમદાવાદ	અમદાવાદ
	(૩) શેઠ સુખસાંઈ ઝવેરભાઈ	ભાવનગર
	(૪) શ્રીયુત દાગોદરદાસ પરમાણુદાસ દેસાઈ	મદ્રાસ
ગ્રાંટીટર્સ {	(૧) પરી શાંતિલાલ પ્રાણજીવનદાસ બી. એ.	ભાવનગર
	(૨) ગાંધી મુળજીભાઈ નારજીજી	

ઉત્તમ પુસ્તકો

પુસ્તક	લેખક	કિંમત
૧ જન્મતસિંહ નાટક	સ્વ. ગાયુભાઈ કદાનદાસ જે. પી.	૧-૦-૦
૨ શેઠ કે શયતાન.	શ્રીયુત ગોપાળજી એધવજી	૦-૮-૦
૩ કુંજવેણું.	શ્રીયુત વસંતજી ભાણુજી ટ્રિવિ	૧-૪-૦
૪ જીવન જ્યોતિ	..	૧-૪-૦
૫ ભાવનાના ભરત.	..	૧-૦-૦
૬ સ્ત્રી મોહિની (આવૃત્તિ બીજી)	..	૦-૮-૦
૭ કંપતિ વિદ્યા વિનોદ	..	૦-૮-૦
૮ ભારત કીર્તન.	..	૦-૪-૦
૯ માનસનાં મોતી. ભાગ ૧ લો	..	૦-૭-૦
૧૦ માનસનાં મોતી ભાગ ૩ નો	..	૦-૭-૦
૧૧ માનસનાં મોતી ભાગ ૪ થો	..	૦.૧૦.૦
૧૨ અંતરની ભર્મિએ.	..	૦.૧૨.૦
૧૩ શ્રી પુષ્કિતસ્વ તરંગિણી.	..	૦-૩-૦
૧૪ પ્રેમનાં પુષ્પો	..	૦-૮-૦
૧૫ વલ્લભ ભજનમાળા	..	૦-૮-૦
૧૬ સદ્બોધ સરિતા	શ્રીયુત ગોપાળજી એધવજી	૧-૦-૦
૧૭ શ્રી ગીતા ગાન	શ્રીયુત પુરુષોત્તમ ભાણુજી પગાળ	૦.૧૦.૦

પોસ્ટેજ જુદું; પણ સેટ મંગાવનારને પોસ્ટેજ ફી.

લખો:—વ્યવસ્થાપક “ મોઢ મહોદય ” ભાવનગર.

ભાવનગર—શ્રી સરસ્વતી છાપખાનામાં પોરબ શાંતિલાલ ઠાકોરદાસે આ માસિકના સંચાલક માટે બાંધે અને સંચાલકે મોઢ મહોદય ગ્રાંટિસ, ભાવનગરથી પ્રગટ થયું.

"મોઢ મહોદય"ના મુરખી, આશ્રયદાતા અને લાઈફ મેન્ગરો.

મુરખી

૧ સર પરાતશેમદાસ કાકારદાસ નાઇદ	૮ શેઠ લક્ષ્મીદાસ નેમીદાસ મુંબઈ
સી. આઈ. ઈ. મુંબઈ	૯ શ્રીયુત પરી. છોટાદાસ દરગોવિંદદાસ મદ્રાસ
૨ શેઠ વાધજીભાઈ લક્ષ્મીદાસ "	૧૦ શેઠ ગોવિંદજી જોડાભાઈ ચોરવાડવાળા મુંબઈ
૩ શેઠ વનમાળી વિરજી વેરાવળ	૧૧ શ્રી કલકત્તા મોઢ ઉત્તેજક મંડળ કલકત્તા
૪ શે. દરજીવનદાસ મોહનજી કાપડીયા ચોરવાડ	૧૨ શેઠ કાકારદાસ ગુલાબદાસ અરીવાળા મુરત
૫ દેશાઈ પરમાણુદાસ જગજીવનદાસ	૧૩ મં. સ્વ. મણિજીદેવ તે શા. બગવાનદાસ
હા. રા. દામોદરદાસ બાવનગર	નરભેરામ ખાનદેશવાળાના વિધવા "
૬ શેઠ નાનાલાલ મંજારામ મુંબઈ	૧૪ શેઠ સુખલાલ અવેરભાઈ બાવનગર
૭ શેઠ જીવરાજ મકનદાસ કુંડલાવાળા "	૧૫ શ્રીયુત નારાયણદાસ ગીરધરદાસ મદ્રાસ

આશ્રયદાતા

૧ સર યુનીલાલ વિજયજીભણદાસ મુંબઈ	૧૨ શેઠ કનૈયાલાલ પ્રસોત્તમદાસ પુના
૨ શેઠ દરીલાલ જગન્નાથ ખંભાત	૧૩ શેઠ બીખાભાઈ પરશુદાસ પરી.
૩ શેઠ કરસનદાસ બગવાનદાસ મુંબઈ	બાવનગરવાળા મંગિસોર (એસ. ઈ.)
૪ પારેખ આણંદજી ગોપાલજી બાવનગર	૧૪ પરી. ગોપાળજી મુળજીભાઈ બાવનગર
૫ પરી. ગોવિંદજી કદવાણુજી ખોટાદ	૧૫ મણિપાર નરસીદાસ લલ્લુભાઈ
૬ શેઠ જસરાજ મુળજીભાઈ	હા. રા. કેસવલાલ બાવનગર
હા. શેઠ માણેકલાલભાઈ મુંબઈ	૧૬ સ્વ. શેઠ લક્ષ્મીદાસ બગવાનજી સાકરવાળા
૭ રાજ બં. બગવાનદાસ દરીદાસ	હા. તેમના ધર્મપત્ની કરતુરભાઈ મુંબઈ
એન્ડ સન્સ હંદ્રાઆદ	૧૭ શેઠ ચંદ્રકાંત મોતીલાલ જમાભાઈવાળા
૮ શ્રીયુત દરિદાસ માણેકચંદ કોઠારી કર્ગમી	અમદાવાદ
૯ શેઠ છોટાલાલ આધવજી પોરબંદર	૧૮ શેઠ મણીલાલ હેમચંદ અમદાવાદ
૧૦ શેઠ પોપટલાલ માણેકચંદ	૧૯ શેઠ દરજીસનદાસ જગજીવનદાસ અંકલેશ્વર
હા. શેઠ કેશવલાલભાઈ જામનગર	૨૦ શેઠ ધરમદાસ સામળદાસ પરશુદાસ મુંબઈ
૧૧ શ્રી ચત્રજી બગવાનજી મોઢી કાલંબો	

લાઈફ મેન્ગર

૧ પારી. અમૃતલાલ મોતીલાલ બી. એ. એલ.	૬ શેઠ જગનલાલ પિતાંબરદાસ મુંબઈ
એલ. બી. હા. ભોગીલાલ અમૃતલાલ રાજકોટ	૭ દી. બ. ગોવિંદદાસ અવુર્જીજીદાસ મદ્રાસ
૨ રા. હીમતલાલ નાગજીભાઈ વોરા "	૮ મેસર્સ કેશવલાલ એન્ડ કું. મદ્રાસ
૩ રા. અચરતલાલ દલમુખરામ જસ અમદાવાદ	૯ પારેખ જીવરાજ ગોપાલજી સિંગાપોર
૪ રા. કાકારલાલ દરજીસનદાસ અંકલેશ્વર	૧૦ શેઠ લાલદાસ ગોવિંદદાસ મદ્રાસ
૫ રા. હીરાલાલ લક્ષ્મીચંદ મણિપાર વડોદરા	૧૧ ડૉ. નારણદાસ મોતીરામ મુરત

- ૧૨ સા. ગગવાનદાસ હરજીવનદાસ
સુરતવાળા-મુંબઈ
- ૧૩ શેઠ લક્ષ્મીભાઈ જમનાદાસ અમરેલી
- ૧૪ રા. કાળીદાસ હરીદાસ વેરાવળ
- ૧૫ શેઠ કાકરશી પ્રેમજી કોડીનારવાળા
હા. શેઠ ગીરધરલાલ મુંબઈ
- ૧૬ રાવસાહેબ પુરૂષોત્તમદાસ દેવજીભાઈ
મણિયાર જામનગર
- ૧૭ સા. ગોવિંદજી કાળીદાસ ખોરાસા-
ગીરવાળા એડીસાખાખા
- ૧૮ સા. વલ્લભદાસ ગગવાનદાસ ,
- ૧૯ શ્રી નાનાલાલ મોતીચંદ હ. શ્રી ભોગીલાલ
મુંબઈ
- ૨૦ મણિયાર હરજીવનદાસ જેઠાલાલ
હ. શ્રી ભાજેકલાલ ,
- ૨૧ શેઠ દેવકરજી નાનજી હ. શેઠ સુનીલાલ ,
- ૨૨ શેઠ વીજભૂખજીદાસ હરગોવિંદદાસ મૂળજી ,
- ૨૩ રા. દુર્લભદાસ નેમચંદ એડીસાખાખા
- ૨૪ રા. મોહનલાલ બોધવજી વડીલ અમરેલી
- ૨૫ રા. નટવરલાલ ગોરધનદાસ જગજીવનદાસ
રંગુન
- ૨૬ રા. ગોરધનદાસ પ્રાણુલાલ મુંબઈ
- ૨૭ શેઠ નારજીદાસ મયુરાદાસ હ. મનોરદાસ ,
- ૨૮ મહેતા દયારામ લઘુભાઈ
હા. મહેતા જટારાકર દયારામ કલકત્તા
- ૨૯ શેઠ દિરાલાલ ગગવાનજી નયુભાઈ જામનગર
- ૩૦ શેઠ દરિયાલ ગોવિંદજી માધાણી મુંબઈ
- ૩૧ દોશી દિરાલાલ ગોકળદાસ ,
- ૩૨ શ્રી ભાજેકચંદ તારાચંદ અડાલજી
સાહેબ વડોદરા
- ૩૩ રા. કનૈયાલાલ નાનાલાલ રંગુન
- ૩૪ દેશાઈ વિક્રમદાસ લાલજી બાવનગરવાળા
હ. દેશાઈ પ્રાણજીવનદાસ કરાચી
- ૩૫ રા. અભેચંદ અમૃતલાલ ટોંગાટ (આફ્રિકા)
- ૩૬ રા. પુષોત્તમ ગીરધરદાસ ડખન (આફ્રિકા)
- ૩૭ રા. હીમતલાલ આપુલાલ પરીખ કરાચી
- ૩૮ શેઠ જેઠાલાલ સુનીલાલ ત્રીકમજી મેતા કલકત્તા
- ૩૯ રા. દામોદરદાસ હીરાચંદ હ. રા. આત્મારામ
દામોદરદાસ વેરા બાવનગરવાળા હીંબડી
- ૪૦ સા. નરોત્તમદાસ પ્રેમચંદ
પ્રભાસ પાટજીવાળા પુના
- ૪૧ શેઠ કરશનદાસ મોતીચંદ
હ. અમૃતલાલ જમનાદાસ દીવ
- ૪૨ રા. રમણલાલ છોટાલાલ મઝમુદાર ભરૂચ
- ૪૩ શ્રીયુત ઉમેશલાલ પુરૂષોત્તમદાસ મણિયાર
ખી. એ. એલ. એલ. ખી. અમદાવાદ
- ૪૪ શેઠ નાનચંદ પ્રેમચંદ ,
- ૪૫ પરી. શાંતિલાલ ગોરધનદાસ ,
- ૪૬ શ્રીયુત તુલસીદાસ જસરાજ
ખી. એ. એલ. એલ. ખી. ,
- ૪૭ શેઠ બાલાભાઈ હરીલાલ ,
- ૪૮ રા. પોપટલાલ જગજીવનદાસ કરાચી
- ૪૯ , નંદલાલ ટી. મણિયાર ,
- ૫૦ , ડો. નરોત્તમદાસ વલ્લભદાસ ,
- ૫૧ , ડો. કાલીદાસ હરખચંદ સાહ ,
- ૫૨ , શેઠ મણીલાલ મોહનલાલ ,
- ૫૩ , શીવલાલ રામજી વડીલ-મોડીવી-કચ્છ
- ૫૪ , શેઠ નરસિંહલાલ લક્ષ્મીભાઈ અમદાવાદ
- ૫૫ ચં. સ્વ. દેવબા પુરૂષોત્તમદાસ
હ. શેઠ ગોપાળદાસ ,
- ૫૬ પરી. ભોગીલાલ નરોત્તમદાસ બાવનગરવાળા ,
- ૫૭ શેઠ રતનલાલ લક્ષ્મીભાઈ અમદાવાદ
- ૫૮ શેઠ રમણલાલ લક્ષ્મીભાઈ અમદાવાદ
- ૫૯ શ્રી ગગવાનજી દેવજીભાઈ મણિયાર
હા. ભાઈ મોતીલાલ ગગવાનજી જામનગર
- ૬૦ , ચીમનલાલ પ્રાણજીવનદાસ દલાલ-મુંબઈ
- ૬૧ મહેતા અવેરચંદ નારજીદાસ કલકત્તા
- ૬૨ શ્રીમતી જ્યાવતી પ્રાણુલાલ દેવકરજી-મુંબઈ

મોઢ મહોદય

વર્ષ ૨૩ મુ'] આયિત : ૧૯૯૬ :: અક્ટોબર : ૧૯૪૦ [અંક ૧૨ મો

૦— આત્માનું સ્વાતંત્ર્ય —

મૃત્યુને ખોળે સતેસાં

નિસ્વપ્ન જાગે છે.

પ્રશાન્ત નિર્ઝરમાં

જાણે હલેસાં વિનાની

નાજીક તરી !

મૃત્યુને ખોળે રમતાં

પોતાની મુક્તિના

આનંદમાં

મધુરું હાસ્ય હસે છે !

(કારણકે)

આત્માનું સ્વાતંત્ર્ય

એ જ

સંપૂર્ણ અને સાત્વિક

ચાંતિ છે !

ગિરીશ

વૈદ્યરાજ કિશોરીલાલજીને

(સિંહાર મહાજન તરફથી માનપત્ર અપાયું ત્યારે ગવાયેલું)

તા. ૨૭-૯-૪૦

આલરના ડંડા સાંભળીને, લોક ધાયા રે અનેક,
શું છે શું છે કરતા આવ્યા, કૌતક થાય વશેક;
આત્મે ભાઈ બેવા જીએ, ત્યાંથી કંઈ સારજ લઈએ. ૧

શેરીએ શેરીથી લોક ઉમળ્યા, કંપોળ વાડીમાં જાય
દાંતના ઢગલા નજરે નીલાળી, કૌતક અપાર થાય;
મરાડે કાકડા સાથે, કાઢે દાંત હળવે હાથે. ૨

પર દેતાં ઈ દાંત કાઢે છે, દુઃખાવો લેશ ન થાય,
કાન પકડી કાકડા કોષે, કાંચે ના સમજાય;
ભયુ' શું જાહુ' એણું, કયું કામ ઇશના જેણું. ૩

કોઈ કહે આવ્યા છે યોગી, કોઈ કહે ઋષિરાય,
કોઈ કહે એ મંત્ર લાણે છે, કણું ના કળાય;
મરાડે કાકડા સાથે, કાઢે દાંત હળવે હાથે. ૪

પદ્મણીજીને દાઢી હતી ને, અળખારા તૈયજી એક,
વિહંગપોલેલ પદ્મ દાઢીવાળા, કામ કર્યા અનેક;
નવ ખંડ નામના રાણી, ખરેખર દાઢી સાથી. ૫

સાચું કહું બે માહું ન લાગે, દાઢીમાં જાહુ' વિશેષ,
મંત્ર તંત્ર સૌ એમાં ભર્યાં છે, લાયશો ના અંદેશ;
માટે રાી દાઢી રાખો, અને દુઃખ રોના કાપો. ૬

સિંહાર

તા. ૨૭-૯-૪૦

દલસુખરાય નંદલાલ વહેરા

તં ની સ્થા ને થી !

ચોમેર હુટ:—હુટારાઓ હુટ કરે છે, કેમકે તે તેમનો ધંધો થઈ પડ્યો હોય છે. તેઓ કાંતો બળજબરીથી અથવા તો છુપી ચોરીથી આ કરે છે. સમાજ હુટારાઓને ધિછારે છે, કારણકે તેઓ ખોટું રસ્તું પોતાના શારીરિક અને માનસિક બળનો ઉપયોગ કરે છે. જેઓ આવા હુટારાઓના ત્રાસનો લોભ થઈ પડ્યા હોય અને જેમને પોતાની રીઝકત પૂરતાં કમને તેમની રીબવણીને વથા થઈને તેમને આપી દેવી પડી હોય તેઓ જ સમાજની વ્યવસ્થિત સલામતીના સાચા કાયદા વધારે સમજી શકે.

હુટારાઓનાં ત્રાસ અને રીબવણી તથા બળજબરીથી તેમનાથી કરાતી હુટ વગેરે અગાઉના, મુશ્કેલી અત્યારે માત્ર નામના જ રહેવા પામ્યાં છે અથવા તો નથી એમ કહીએ તોપણ ચાલે. અલબત્ત, હુટાં છવાયાં ગામડાંઓ કે જ્યાં પ્રજાસભ્યને માટે પૂરતા આપવા ઇલાજોની ખામી હશે ત્યાં પ્રજાજનને હાઠમારી વેઠવી પડતી હશે. એમ તો હુટકાટના હુટા છવાયા દાખલા મોટાં સુરક્ષિત શહેરોમાં પણ ક્યાં નથી બનતાં ? હુટારાઓથી થતી હુટ એ એક જાતનો હુટનો એવો પ્રકાર છે કે હરકોઈને અવશ્ય પુરું જ અને તેની અટકાયત માટેનાં આવશ્યક પગલાં લેવાં તથા કૈવરાવવા સૌ કોઈ ખાતર હશે.

રાજ્ય બંધારણ નિયમિત ચાલે તે માટે રાજ્યમાં મ્યુનિસિપાલિટી, કચેરી, કેળવણીખાતું, વસુલાતીખાતું, લશ્કરીખાતું વગેરે અનેક ખાતાંઓની જરૂરિયાત હોય છે; આ બધાં ખાતાંઓના વહીવટ માટે ધનની જરૂર ખાસ પડે અને તે ખર્ચને પહોંચી વળવા રાજ્ય તરફથી યોગ્ય સહ કરો નખાય. પ્રજાની એ ફરજ છે કે રાજ્યના યોગ્ય સહ કરો કશા પણ કચવાટ વગર આપવા.

જે રાજ્યને આવકનાં બીજાં સાધનો હોય અને જે રાજ્યની પ્રજા કોઈપણ જાતના કરથી મુક્ત હોય તો તે પ્રજા, બીજાં રાજ્યો કે જ્યાં પ્રજા ઉપર જુદા જુદા કરવેરા નાખ્યા હોય તે પ્રજાના મુકાબલે વધુ ભાગ્યશાળી અને મુખી ગણાય. પણ આમાં રાજ્યો માત્ર ગણ્યાં ગાંઠ્યાં અપવાદ રૂપ જ હોય. બાકી તો બધે કરવેરાનો બોજો ઘણેભાગે હોય જ છે.

જ્યાં મુખી આ બોજો ઉપર જણાવ્યું તેમ યોગ્ય અને સહ હોય ત્યાં મુખી તો તે વાંધારૂપ નથી, પણ રાજ્ય અને અમલદારશાહીના ખોટા લખણૂક ખર્ચને પહોંચવા માટે જો પ્રજાને કરવેરાનો અયોગ્ય અને અસહ્ય બોજો વેઠવો પડતો હોય તો તે એક જાતની રાજ્ય તરફથી પ્રજાના ધનની ચતી હુટ નહિ તો બીજું શું ? આ હુટ તરફ પણ પ્રજાનો તિરસ્કાર તો હોય જ, પણ સંગઠિત બળના

અસાધ્ય પ્રજા તે સહન કરતી આવી છે અને કયે જાય છે.

‘હરકોઈ ખાતું’ પછી બલે તે ન્યાય-ખાતું, વસુદાતીખાતું, વૈદકખાતું, કૌજ-દારીખાતું કે ગમે તે ખાતું હોય પણ જો તેમાં લાંચરૂપતનો સડો હોય—અને મોટે ભાગે જ્યાં ત્યાં આ સડો હોવાનું મનાઈ રહ્યું છે, તો તે પણ છુટનો એક જાતનો પ્રકાર જ છે. પણ આ જાતની છુટ ઓછી સાલે છે તેનું કારણ એ જ કે લાંચ રૂપત લેનાર અને દેનાર જાનનેની સહમતિથી તે વસ્તુ બનવા પામે છે. જેઓ સરળ નીતિન્યાયનાં ધોરણે ચાલનારા અને ધાર્મિક શ્રદાવાળા હોય છે તેઓ લાંચ રૂપત લેવા દેવામાં મોટું પાપ સમજે છે; પણ આવા તો વિરલ.

અત્યારે તો સત્યને અસત્ય ઠરાવવાની અને અસત્યને સત્ય મનાવવાની ઊંધી જ ચાલખાજીનો દોર વધતો જાય છે ત્યાં પછી લાંચ રૂપતની છુટનું જોર વધતું ચાલે અને હરકોઈને ઓછા વધતા અંશે તેના લોગ બનવું પડે તેમાં કશી વિશેષતા અને નવાઈ નથી.

ગળવાન નિર્જાળને છુટતો જ હોય છે અને આ હિસાબે દરેકે દરેક જણ પોતાનાં કરતાં વધારે નિર્જાળની છુટ ચલાવતો હોવાથી મોટા કે નાના છુટારાની ગણનામાં અવશ્ય છે જ. વિશ્વ-ખંધુત્વ, સમદૃષ્ટિ અને વસુધા એજ કુટુંબ છે એ જાતનો વાગ્ વિલાસ વર્તનનાં સાચાં સ્વરૂપમાં હોત તો અત્યારે સારાં જગનમાં હાલ કરતાં

કોઈક જુદી જ જાતની શાંતિમય સ્થિતિ હોત.

હવે જે વસ્તુના વળગાડથી સારીયે જનતાની આર્થિક, શારીરિક, માનસિક અને ધાર્મિક છુટ થઈ રહી છે અને જનતા પણ તે વસ્તુને વશ રહી તે છુટ થવા દે છે તેનાં વિવેચનની ખાસ જરૂર છે.

આ વસ્તુએ અમુક સાવ જૂજ અપવાદ સિવાય દરેકે દરેકને પોતાના પાશમાં એવા જકડ્યા છે કે તેની રાક્ષસી છુટ છતાં, તેના મોહપાશમાંથી છુટવાની કોઈ મક્કમતા દાખાવતું નથી.

આ વસ્તુથી આર્થિક છુટ એટલી બધી થાય છે કે જે તેનો અડસટ્ટો દાઢવામાં આવે તો ધરદીઠ થતા રીતસરના માસિક ખર્ચમાં ચોથા ભાગના ખર્ચ જેટલી તો તે વસ્તુની આર્થિક છુટ ખરી જ. આ ઉપરથી સહેજે ખ્યાલ આવશે કે આ વસ્તુથી સારાં દેશની કેટલી આર્થિક છુટ થઈ રહી છે.

ખીનું, આ વસ્તુ જઠરાગ્નિને ખાસ મંદ કરનારી છે. પરિણામે માણસની પાચનશક્તિ ઘટવાથી તે સારો પુષ્ટિકારક ખોરાક પચાવી શકતો નથી અને શારીરિક ક્ષીણતાનો લોગ બને છે. આ વસ્તુએ જનતાને સાવ નિર્માદ્ય અને માયકાંગલા જેવી બનાવી દીધી છે જે વળતે આ વસ્તુએ દેશમાં ઘર કયું ન હતું તે વળતના લોકોનાં શરીરનાં ખાંધા અને કામ કરવાનું જોમ ઓર હતાં. ન્યાયથી આ વસ્તુ ઘુસવા પામી છે ત્યાર પછીથી ઉત્તરોત્તર પ્રજામાં દૈ હેક દુર્મલતા

જ વધતી ચાલી છે. તંદુરસ્ત શરીર વ્યવહારિક દૃષ્ટિએ કેટલું જરૂરી છે એ હરકોઈ સહિએ સમજે તેવી વાત છે. શરીરને તાંદુરસ્ત બનાવી, શારીરિક જોમને ચુસનાર આ વસ્તુ કેવી હાનિકારક છે તેનો હરકોઈએ ખાસ વિચાર કરવો અને તેના પાસમાંથી પોતે મુક્ત થવા અને બીજાઓને પણ મુક્ત કરવા પૂરતો પ્રયાસ કરવાની જરૂર છે.

આ વસ્તુ ધન હરે છે તથા શરીર દબે છે એટલું જ નહિ પણ મન ઉપર પણ તેની પૂરી અસર થાય છે. શારીરિક નબળાઈ માનસિક નબળાઈનાં કારણ બૂત છે, એટલે જ્યારે આ વસ્તુ શરીરને દુર્બલ બનાવે છે ત્યારે મનની મજબૂતતા પણ ઘટતી જાય છે. જ્યાં મન મજબૂત નહિ ત્યાં વિચારની પરિપક્વતા નહિ. આનું પરિણામ એ જ કે જ્યાં ત્યાં મોટે ભાગે માનસિક અસ્થિરતાનો અનુભવ થાય અને અમુક નહીં સુખકર વાત અથવા તો ધીરજને અડગ ચિત્તે ન વળગી રહેવાય.

વળી આ વસ્તુએ ધર્મ અને આચારની બાવતાનો તો મૂળમાંથી જ ઉગ્રેદ કર્યો છે. આ વસ્તુની ઘરગથ્થુ તેમજ જાહેર જાનને રીતે છુટથી વપરાશ થઈ રહી છે. ઘરગથ્થુ વપરાશમાં તો ધર્મ અને આચાર અમુક અંશે જળવાય છે. પણ જાહેરમાં તો ગમે તે ધર્મનો અને ગમે તે જાતનો માણસ સાથે સાથે બેસીને હોંશપૂર્વક આ વસ્તુને વધાવે છે. જનતાની ધાર્મિક તેમજ આચાર વિચારની

બાવતા ઘટવાનાં બીજાં કેટલાંયે કારણો છે, છતાં એટલું તો ચોક્કસ કે આ વસ્તુ ધર્મ અને આચારનો પૂરતો ધોંસ કરનારી જ છે.

જે વસ્તુ આ પ્રમાણે અનેક રીતે જનતાની હુટ ચલાવી રહી હોય અને જનતા પણ તેને વધવર્તી, બધી રીતે અધોગતિમાં વધુ અને વધુ કુખતી જતી હોય તે વસ્તુના ખરા ઉગ્રેદમાં જ જનતાનું સાચું કલ્યાણ અને સત્ય સુખ રહેલાં છે.

ચો તરફથી આવી જખમર રાક્ષસી લૂટ ચલાવનાર આ અજબ મોહક વસ્તુ કઈ તે વાચકોના ખ્યાલમાં તરત આવી જાય તેવી વસ્તુ છે, છતાં વસ્તુના સ્ફોટ ખાતર જણાવવું પડે છે કે તે વસ્તુ બીજી કશીયે નહિ પણ આ છે.

આથી થતા ગેરફાયદાઓ અગાઉ ઘણીયે વાર જાહેર ભાષણોમાં તેમજ લખાણોમાં જણાવવામાં આવ્યા છે. ચાની ઉત્પત્તિ, ચાના બગીચાઓમાં મજૂરો ઉપર થતો ત્રાસ વગેરે વિગતોનાં ખ્યાનથી જાગ્યેજ કોઈ અતભ હશે.

એક વખત એવો હતો કે આ ચાને ગયેડે બેસાડીને અમુક અમુક સ્થળે પાદરની બહાર વળાવવામાં આવી હતી. કહેવાની મતલબ એ કે આ ઉપર લેકેડોનો એવો અણગમો પેદા કરાયો હતો કે તે વખતે તો એમજ ભાસતું કે હવે ચાનો પગ પેસારો થવા નહિ પામે. પણ તે માત્ર ભાસ જ ઠર્યો અને અત્યારે ઠારઠાર ચાના આવાસનો અચળ અડો પૂર પહોં

ભાવનગરમાં ————— જાહેર દંતસત્ર

ઈશ્વરના વતની વૈદ્યરાજ શ્રી કિશોરલાલ ભાગીરથ ગુપ્તા અત્રે આવતાં તેમણે તા. ૧૭-૬-૪૦ થી તા. ૨૭-૬-૪૦ સુધી અહિંની પ્રજાનાં હિતાર્થે દંત સત્ર કર્યો હતો. તેઓ શ્રી આયુર્વેદિક તેમજ યોગિક જ્ઞાન સાથે ધરાવે છે. તેઓ હલતા, પીઠા કરતા અથવા તો ન હલતા હોય તેવા દાંત બહુજ સહેલાઈથી અને દર્દીને કરી ઇજા વગર કાઢવામાં અજમ કૌશલ્ય ધરાવે છે. સવારના વખતમાં અહિંની મોઢા યાત્રિનાં મોટાં તકની વાડીમાં અને સાંજના વખતે પાટીદાર સેવામંડળના દવાખાને આ કાર્ય કરવામાં આવતું. પાંચ દિવસ સુધી આ કાર્ય થયા પછી તા. ૨૨-૬-૪૦ ના રોજ, તેમને તેમના મિત્રો અને પ્રશંસકો તરફથી માનપત્ર આપવા માટેનો મેળાવડો ઉપસુંકત વાડીમાં સાંજના પાંચ વાગે ભરવામાં આવ્યો હતો. આ મેળાવડામાં અહિંના મે. નામજ દિવાન સાહેબ શ્રી નટવરલાલ સુરતી, શ્રીયુત મજલાલભાઈ નગરસીક, મોઢાયાત્રિના અગ્રેસર, અન્ય ઓશીસરો, માનનીય સહયુક્તરથો તેમજ ડોક્ટરો અને વૈદ્યો હાજર હતા.

શરૂઆતમાં શ્રીયુત ગોરધનદાસ અગીયંદ સચિવારે મેળાવડાનો હેતુ જણાવ્યો હતો અને કિશોરલાલનો પરિચય આપતાં તેમણે જણાવ્યું કે તે બાદ યાત્રિએ મોઢવશિક છે અને ઉદારના મૂળવતની છે. તેમની દિનચર્યા એક ગુદ સાંત્વિક બ્રાહ્મણ જેવી છે. જયપણથી જ તેમનામાં સેવાભાવના સદૃષ્ટીજ રેખાએલાં. તેઓ વેદનું અધ્યયન કરે છે. તેમનો આયુર્વેદનો અભ્યાસ સાથે છે. તેઓ આપણી જુની પ્રજાસિકાના સાચા દિગામતી હોવા છતાં એક સાચા સમાજ સુધારકની ગણનામાં પણ આવી તેમણે એક ફાર્મસી શરૂ કરેલી. આ

વેદના અમુક વિષયમાં પારંગત થવાની તેમની ખાસ ઇચ્છા હતી. તેમને પંજગના દંતવિદ્યામાં નિષ્ણાત સ્વામી જ્ઞાનાનંદનો બેટો થયો. સ્વામી શ્રીની કઠિનમાં કઠિન આચાર્ય પાલન કરીને તેમણે તેમનો પ્રેમ સંપાદન કર્યો અને એ વસ્તે આ દંતવિદ્યાની સિદ્ધિ તેમને પ્રાપ્ત થઈ. પોતાનાં જ્ઞાનનો જનતાને લાભ આપવા માટે તેમણે સુરતમાં દવાખાનું ખોલ્યું અને નિરુપાય વૃત્તિથી ત્યાં કાર્ય કર્યું. સુરતની આસપાસનાં ગામોમાં પણ તેમણે આવા દંતસત્રો કરેલા. સુરત છોડ્યાનાં કલેક્ટર સાહેબ તરફથી તેમને ઇનામ મળેલું છે. પાછળથી તેઓએ મુંબઈમાં દવાખાનું ખોલ્યું. પોતે શુદ્ધરથી હોઈ, તેઓ બાવડારિક ઉપાધિથી શુક્ત નથી. દવાખાને આવતા દર્દીઓની તેઓ માત્ર નામની જ શી લે છે અને તરીક તેમજ નિરાધાર વ્યક્તિઓને તો યથાચક્તિ મદદ પણ કરે છે. મુંબઈમાં તેમણે માધવજાગમાં દંતસત્ર કર્યો હતો. પ્રભુ પ્રોત્સાહે નિરુપાયપણે કામ કરનારું યોગક્ષેમ શ્રી પરમાત્મા હરકોઈ રીતે ચલાવે છે અને શ્રી કિશોરલાલની બાળતમાં પણ તેમજ બન્ધુ છે વૈદ્યરાજ જેઠાલાલ જગજીવન (ગકલી વાદ) મુંબઈમાં તેમની સાથે જોડાયા છે. વધુમાં જાણશી ગોરધનદાસે જણાવ્યું કે તેઓ અહિં ભાવનગરમાં આવે એવા મારી હાર્દિક ઇચ્છા પ્રકાશપાથી બર આવી અને ભાવનગરની જનતાને તેમનાં જ્ઞાનનો લાભ મળ્યો. જે કાર્ય તેમણે અહિં કર્યું છે તે માટે અહિંની પ્રજા તેમની ઝલણી છે અને યત્કિંચત તે ઋણ બદા કરવું એ આજનાં મેળાવડાનો ખાસ હેતુ છે. આજની સમાજ પ્રમુખરથાન શ્રીયુત મજલાલભાઈ ભગવાનદાસ નગરસીક સ્વહેત્ર રવીક, શ્રી નવા મારી વિનાંત છે.

ત્યારપછી ડોક્ટર મગનલાલ મેલીયદે તે દરખાસ્તને ઠેકા આપ્યો હતો.

ત્યારપછી પ્રમુખ સાહેબે પોતાનું સ્થાન રરીકારતાં જણાવ્યું કે આ વિદ્યામાં જે નિષ્ણાન હોય તેને આજની સમાના પ્રમુખનું સ્થાન આપ્યું હોત તો તે વધારે સારું જણાત.

૫૪ી શ્રીયુત ત્રિરેન્દ્રપ્રસાદ ચંદ્રપ્રસાદ વૈદરાજનો અત્રે પધારવા અને અહિંની જનતાને લાભ આપવા માટે આજાર માન્યો હતો.

ત્યારપછી પ્રમુખરિપદના માણ પ્રમુખ શ્રી રજુકોડાસઆઈએ જણાવ્યું કે શ્રી કિશોરલાલ ખરેખર ધન્યવાદને પાત્ર છે. હર્દિને કશું પણ દુઃખ વગર દાંત કાઢતાની તેમની ક્રિયા પર્યાસનીય છે. અત્યારની પાશ્ચાત્ય કેળવણીએ આપણી જુની વખાણવા લાયક કષ્ટ પ્રયાગોને નાશુદ કરી છે. પ્રાચાત્ય વિદ્યાની ડીમી ધરાવનારાઓમાના કેટલાકના તુડ મિત્તજ અને દંભને અને અનુભવ થયો છે. આવા વૈદરાજની યોગ્ય કદરમાં જ આપણી સાચી દરજ સમાજેલી છે, બધા તરફથી મારાં તેમને દાર્દિક અશિર્વાદન છે.

૫૫ી દિવશ્રી રેવાઈકરે વૈદરાજની યોગ્યતા સૂચવતું સમયોચિત કવિત લલકાર્યું અને આયુર્વેદની ઉપાસના, પ્રાણાયામ, કળા, કુદયત્તા ક્રિયા તથા વેદમંત્ર વગેરેનું દુઃક વિવેચન કર્યું.

૫૬ી લાલીતા ગૃદરથ શ્રી ત્રિભુવનદાસ લાલજીએ જણાવ્યું કે ઇન્જેકશનના તાસનો અને અનુભવ છે. સહેલાઈથી ખીજઓના દાંત કઢાતા નેઇને દુઃ પણ દાંત કઢાવવાના વિચાર ઉપર આવ્યો. ડોક્ટરની અને વૈદરાજની પદ્ધતિમાં બહુ ફેર છે. તેમની પાત્રે દાંત કઢાવ્યા પછી ખાવા પીવાની તથા ટાડુંભિનું પાણી પીવાની કરી મુશ્કેલી રહેતી નથી. તેમની હેલી ખરેખર સરસ છે. દુઃ મારા પેતા તરફથી વૈદરાજને રૂપાનાં તરફાણું, પંચપાત્ર તથા આચમની આપવા મે. પ્રમુખસાહેબને

વિનંતિ કરું છું.

૫૭ી પરી. શાંતિલાલ પ્રાણજવનદાસે વૈદરાજને અપાએલાં માનપત્રનું વાંચન કર્યું જે અન્યત્ર છપાએલ છે.

ત્યાર પછી શ્રી વૈદરાજે જણાવ્યું કે લાવનગરની પ્રજા ખરેખર પ્રશંસાને પાત્ર છે. મેં તો માત્ર મારી દરજ બળવી છે. તમાશથી થતું સન્માન અને તમારી મારા પ્રત્યેની લાગણી મને મોટાં ગ્રોતસાદન રૂપ છે. આપણી પ્રાચીન શ્રેષ્ઠતા તથા શુરૂપણું આપણે ભૂલવું ન નેઇએ, એટલું જ નહિ પણ જગતને તેની પ્રતીતિ કરાવવા આપણે પૂરી તત્પરતા દાખવી નેઇએ.

પાયોરીયા એટલે પેદા પાસે નાની બખોલમાંથી પરંતુ વહેવું. આ પર ખટાશમાંથી થાય છે. પથરીને લીધે પર થાય તે માન્યતા ખોટી છે કારણકે બધા ખરાની પથરીમાં પર હોતું નથી. દાંત કઢાવ્યા છતાં પર નીકળતું જણાય છે. આ બતાવે છે કે પાયોરીયા દાંતને નહિ પણ પેદાને રોગ છે. લોહીના દોષથી. પેદામાં પર થાય. ૫૮ી પેદાં પોચા પડે. આને પરિણામે દાંત દલવા માડે. પરથી છારી થાય. તે વાયુથી સુકાય. લીવરમાં લોહીની અંદર દોષ શરૂ થાય છે. ગેસ મોઢાવાટે નીકળે છે. દિવસે મુખ અચાર નવાર ઉઘાડું તથા બંધ થતું રહે છે તેથી ગેસની અસર ઓછી રહે છે. રાત્રીના વખતમાં મુખ બંધ રહેવાથી ગેસની અસર પેદા પર ખાસ થાય છે. બંધ-કોરા દોષ ત્યારે આ ગેસની અસર તરત જણાય છે. બંધ-કોરા દર ચર્તા પેદાંની પીડા પણ ઘટતી માલમ પડે છે. ગેસ એ રક્ત દોષ છે. મોઢાના રોગમાં કર્નું પ્રામાન્ય છે.

રક્તોપતું કારણ મહાંમ છે. રક્તશુદ્ધિ ઉપર તે ખરા આધાર છે. આ રોગ ખારા દનાં કારણે નહિ પણ ખટાશનાં કારણથી છે.

દાંતનાં કુઝાવામાં મીઠાનાં કાગળા ઉપયોગી થઈ પડે છે તેથી તે સાબિત થાય છે.

હરકોષ્ટ રોગની સાચી ચિકિત્સા તેના ખરાં નિદાન વગર ન થઈ શકે. આપણે મંદાગ્નિ વધવાનાં કારણો જાણવાં જોઈએ. આ રોગનો ફેલાવો ખાસ કરીને ગુજરાત કાશિયાવાડમાં વધારે છે. આ, મિકાઈ, બહુજ ગરમ તેમજ ઠંડું પીણું વગેરે આ રોગનાં કારણભૂત છે. અમુક રથજે આ સાથે માખણ લેવાનો રિવાજ છે. આ ખરેખર લાભ દાયક છે; તેથી કમજીવિયાત રહેતી નથી. વળી ઘી અગ્નિ પોષક છે. શીત પ્રદેશમાં ચાનું ગરમ પાણી ઘી જેવા પદાર્થને અનુકૂળ છે.

આપણે એકલી આ અથવા તેની સાથે ફરસાણુ લઈએ છીએ. પરિણામે જઠરાગ્નિ મંદ પડે છે અને ખોરાક ઓછો ખવાય છે. કઠકને તો આ વગર દરત પણ આવતો નથી. બધોકાશ અને મંદાગ્નિ એ બધા રોગોનું મૂળ છે, તો પછી તેથી પાયેરીયા થાય તેમાં વિશેષતા નથી. પૌષ્ટિક સાત્વિક ખોરાક મંદાગ્નિને દૂર કરે છે. બધોકાશથી વીર્યને પણ અસર થાય છે અને તેમાં ઘટાડો થાય છે. આ બધી આથી થતી પામ્યાલી છે.

દાંતણુ કરવામાં પણ કાળજી રાખવાની જરૂર છે. દાંતણુ એવી રીતે દાંત સાથે થસવું જોઈએ કે જેથી પેદાને ધસારાથી અસર ન થાય. અત્યારે ત્યાં ત્યાં બસનો ઉપયોગ થઈ રહ્યો છે, પણ બસથી જો દાંત વચ્ચેના પેદાને અસર થાય છે. પાપેરીયા પણ આ રથજે વધારે હોય છે.

અહરનાં દોષો દૂર કરવાની જોગણીને લીધે જ રોગ ટકવા પામે છે. માત્ર બાહ્યોપચાર કરવાથી કશુંયે સાર્થક ન થાય. દાંતનાં દર્દીએ ખાટાફળ, દાંતણુ, ઠંડું પાણી, કઠણુ રૂક્ષ અથવા વાગેરે તત્ત્વો જોઈએ, દાંત ઉપર જ શારીરિક

તંદુરસ્તીનો ખરો આધાર છે. કરી-પરહેણ પળવી તે હરકોષ્ટ રોગને અટકાવવા નિમિત્ત છે. દવા માટે પરહેણ પાળવાની નથી એ ખાસ લક્ષ્યમાં રાખવું.

તલના તેલના કાગળા દાંતની મજબુતી માટે ઉત્તમ છે. પત્રખાને તેલ લગાવવાનો હેતુ એ જ કે તેથી ચામડાનું ટકાવપણું વધે અને તે ચામડાનો આપણા પગનાં તળીયા સાથે રક્ષા થવાથી આંગળાં તેજમાં પણ વૃદ્ધિ થાય છે. અત્યારે જે પોલીશ વપરાય છે તે વળી બીજું શું છે કે માલીસ કરવામાં પણ તેલનો ઉપયોગ થાય છે. તેલ ચામડાં અને હાડકાં બંનેને મજબુત કરે છે. દાંત એ હાડકું છે અને પેદાં એ ચામડું છે તેથી તેલના કાગળા ઉત્તમ છે એ સહેજે સમજાય તેવી બાબત છે. તલ સાથે સિંધાણુ મેળવીને કાગળા કરવા એ બહુ જ ઉત્તમ છે. જેમને દાંતનું દર્દ ન હોય તેમણે પણ આ કરવાની જરૂર છે, જેથી દાંતનો સડો થવા ન પામે.

હરકોષ્ટ બાબત માત્ર જાણી તેથી ધારી સિદ્ધિ થઈ એમ ન માનવું. જાણ્યા પછી તે બાબતના અમલની જરૂરિયાત છે અને તો જ સિદ્ધિની પ્રાપ્તિ છે. દાંત શરીરના સાચા રક્ષક છે એ મુદ્દો સમજી, બધાલોક દાંતના રક્ષણ માટે કાળજી રાખતા થાય એ જરૂરું છે.

ત્યારપછી મે. પ્રમુખ સાહેબે જણાવ્યું કે વૈદ્યરાજે બહુ જ સમજાવટથી શાસ્ત્રોના સિદ્ધાંતો જણાવ્યા છે. તેમનાં કહેવા પ્રમાણે જો આપણે વર્તીએ તો તેમનો પ્રયાસ સફળ થાય. દાંત ઉપર જ દેહનો આધાર છે. ખોરાક સમજી પૂર્વક ખાવો. નાનાં બચ્ચાંની નાડે તો આ ન જાય તેની ખાસ દરકાર રાખવી. આપણે ખાવામાં જ ઉતાવળ કરીએ છીએ. પશ્ચિમના લોકો બહુ જ ધીરજ અને સાર્વત્રિક પોતાનો ખોરાક લે છે, વૈદ્યરાજ ફરીથી અહિં આવી,

અહીંની જનતાને એ માસ જેટલા વખતનો લાભ આપે એમ હું ઇચ્છું છું.

છેવટે શ્રી ગોરધનદાસે દાગર રહેલા બધાનો આભાર માન્યો અને મે. સુરતી સાહેબના મુગ્ધ-રકે હસ્તે વૈવરાજને પુષ્પનો દાર પહેરાવવામાં આગ્યો અને સજાતું વિસર્જન કરાવું.

આ વૈવરાજ માત્ર દંતવિદ્યા વિચારદ છે એટલું જ નહિ પણ ગળાના કાકડા પણ કાનની

અમુક રમ કરીને ત્રણ દિવસમાં મટાડે છે.

તેમણે શિહોરની પ્રગળે પથ્રુ એ દિવસનો લાભ આપ્યો છે. શિહોરમાં પણ સમસ્ત મહાજન તરફથી તેમને માનપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું. લાવનગર તેમજ શિહોરમાં મળીને લગભગ આઠસો જથ્થાએ વૈવરાજનાં નિઃસ્વાર્થ ઔદાર્યનો લાભ લીધો છે. પરમાત્મા તેમને આરોગ્યપુકત દીર્ઘાયુ બક્ષે જેથી જનતા તેમની સાચી સેવાનો લાભ લેવા વધુ લાગ્યશાળી થાય.

ગ્રાહકોને:-

પ્રભુની કૃપાથી આવતા માસથી આ માસિક ૨૪ મા વર્ષમાં પ્રવેશ કરશે. ગ્રાહકોને અમારી આશહજરી વિનિ છે કે તેમણે આસો વદ ૦)) સુધીમાં લવાજમ મોકલી આપવું, વી. પી. થી મંગાવનાર ગ્રાહકોને રજીસ્ટ્રેશન ફીના ત્રણ આના વધુ ખર્ચ લાગે છે પાંચ સાત ગ્રાહકો સાથે મળીને લવાજમ મોકલે તો રજીસ્ટ્રેશન ફીના ત્રણ આના તેમજ મનીઓર્ડર ખર્ચના બે આના મળી પાંચ આનાનો ખચાવ કરે. આ કલકત્તરના જમાનામાં ગ્રાહકો વી. પી થી ન મંગાવે તેવી અમારી પ્રાર્થના છે. તેમ કરવાથી પોતે પૈસાનો ખચાવ કરશે અને અમને વી. પી. ની હાઠાકીમાંથી મુક્ત કરશે.

લવાજમ સાથે લેટના પુસ્તકની પોસ્ટેજ તથા પેકીંગ ખર્ચના ૦-૨-૦ વધુ અવશ્ય મોકલવા.

જે બંધુઓ પ્રતિવર્ષ રૂા. બે કે તેથી વધુ લવાજમ મોકલવા કૃપા કરે છે, તેમને તે સુજગ ચાલુ સાલ પણ મોકલવા અમારી પ્રાર્થના છે.

ગ્રાહક ન રહેવા ઇચ્છનારે મહેરબાની કરી અમને તુરત લખી મોકલવું જેથી નાહક વી. પી. ખર્ચ સંસ્થાને લોગવેલો ન પડે.

વિદેશ તથા બર્માના ગ્રાહકોને:-

જેમણે ચાલુ સાલનું લવાજમ હજી સુધી મોકલ્યું નથી તેઓ ચડેલું લવાજમ તથા સં. ૧૯૬૭ ની સાલનું લવાજમ હવે સત્તર મોકલી આપવા કૃપા કરે. જે લાઇ પાસે લવાજમ બાકી હશે તેમને દિવાળી અંક કે લેટનું પુસ્તક મોકલવામાં નહિ આવે. દેશાવરતા ગ્રાહકોએ લેટની પોસ્ટેજના ચાર આના વધુ મોકલવા.

વ્યવસ્થાપક

જ્ઞાતિ સંસ્થા

લેખક:—શ્રી. વિલોચન

[ગતાંકી ચાલુ]

મેળાવડા સંમેલનો

આ લેખનમાળાનો હેતુ સમસ્ત મોઢ શા-
તિનાં તડો, ચેટા તડોમાં એક બીજા જ્ઞાતિ-
જનો વચ્ચે સંબંધો બધાય, એક બીજા વિશે
રસ, છતાસા જ્ઞાતિ ઉત્પન્ન થાય, જ્ઞાતિસંસ્થા
જ્ઞાતિકુટુંબ બળવાન બને, આંતરિક સડો દૂર
થાય એ છે.

મેળાવડા, સંમેલનો-એ જ્ઞાતિદિતમાં ખાસ
બગતની વસ્તુ છે. મેળાવડામાં અનેક ગુણોનો
કોશ થાય છે, વિચારોની આપ લે થાય છે,
રસમય ચર્ચાઓ થાય છે, જ્ઞાતિની પરિસ્થિતિ,
સમાચારો વિગેરેથી એક બીજા વાકેફ થાય
છે યુવકો અને યુવતીઓ એક બીજાના રવ
માવથી પરિચિત થાય છે. એક બીજાની
શક્તિનું માપ નીકળે છે. સદચાર વધે છે.
દિક્ષાસાનું સાધન મળે છે. ભુદ્ધિ શક્તિ ખીંચે
છે. જ્ઞાતિજનોમાં એક રાગતા, જ્ઞાતિપ્રેમ કેળ-
વાય છે અને એ રીતે જ્ઞાતિસંસ્થા બળવાન
બને છે.

મેળાવડામાં કસરત વગેરેના પ્રયોગો થે-
જવા જોઈએ. એમાં યુવક યુવતીએ નિઃસંકાય
ભાગ લેવો જોઈએ. જ્ઞાતિમાં કોઈ મંદુ/પશુ
હોય ત્યારે એજ્યુકેશન સંસ્થાની ગરજ સારે
એવું એક મંડળ એ પ્રજ્ઞાતિમાંથી ઉછા કરવું
જોઈએ. મેળાવડામાં સંવાદો એવા યોગ્ય
જોઈએ કે તે નૂતન યુગનું જ્ઞાન કરાવે. જ્ઞાતિ
એ ક'ઈ જૂની અંધવા એકની એક વાત વાગો
બ્યા કરવાનું ચર્ચા યોગાન નથી એની પ્રતીત

એવી ચર્ચાઓ દ્વારા કગવતી જોઈએ. સંવાદ
શીખવે કે જ્ઞાતિમાં વિસંવાદની જરૂર નથી,
મુલસંસારમાં વિસંવાદની જરૂર નથી. સમાજમાં
વિસંવાદની જરૂર નથી

મેળાવડામાં રાસ, ગરબા વિગેરેની પણ
આવશ્યકતા રહેજ છે, માસના ભાવ, જ્ઞાનારીના
ભાવ એવા હોવા જોઈએ કે જ્ઞાતિજનોનાં હૃદયો
ઉત્તર વિચારોથી ભરપૂર બને અને એમને
લાગે કે જ્ઞાતિ સંસ્થા એ તો ઉદ્ભવે છે. નૂતન
ભાવ અને નૂતન વિચારો દર્શાવતા રાસ, ગરબા
હોવા છતાં તે આદર્શવાદી હોવા જોઈએ,
જ્ઞાતિ દિતમાં સખળ કાળો આપતા હોવા
જોઈએ. રાસનો પ્રાશ એવો હોવો જોઈએ કે
જેથી જ્ઞાતિના સડા આંનંદ પૂર્વક અને હોંશથી
દૂર થાય એ રાસ એવા હોવા જોઈએ કે જેથી
કુટુંબમાં પતિ, પત્ની, સાસુ, સસરા વિગેરે
એક રાસના બને. શૃંગારરસથી અતિશય ભર-
પૂર નહિ હોય એવા રાધા, કૃષ્ણના કેટલાક
રાસો તથા બીજા રાસો જ્ઞાતિ છાત્રમાં સારો
પ્રાણ પૂરી શકે. એટલે મેળાવડામાં રાસની
જરૂર છે જ.

મેળાવડામાં સતીઓનાં ચરિત્રો, આધુનિક
રૂપરંગથી સજ્જે બજવાવવાં જોઈએ. ઘરેણાં
વિગેરે કેટલીક જાણતમાં એવું બને છે કે જે
કેટલાંક વર્ષો પહેલાં જુનું હવું તે જ આજે
તેજ રવરૂપમાં છતાં નવું લાગે છે અને ફેશન
જણાય છે, એટલે સતીઓ વિગેરેનાં ચરિત્રો
નવા લેખામાં બજવાય એ ઈચ્છવા જેવું છે.

અક્ષિતભાવથી ભરપૂર એવી દેવદેવીઓની કેટલીય કથાઓ ખુશીથી ભજવી શકાય. જ્ઞાતિના યુવાન મંડળે આ કાવ્ય ઉપાડી લેવું નોંધ્યો. મેળાવડામાં આવા ચરિત્રો, નાટિકાઓ, કથાઓ વિગેરે ભજવાય એ જ્ઞાતિ ઉત્તતિમાં સારા ફાળો આપી શકે,

જ્ઞાતિના સ્ત્રી, પુરુષો, બાળકોને જ્ઞાન સાથે ગમ્મત મળે, ઉત્તતિનાં પ્રરથાન થાય એવી દરેક પ્રવૃત્તિ મેળાવડામાં થઈ શકે. જ્ઞાતિ માસિકનું વાંચન, સીનેમા સ્ક્રાઇડો (મેજક લેન્ટર્ન) વગેરે દ્વારા બાળકો, વૃદ્ધી વગેરેને જ્ઞાન મળે એટલે આવો પ્રોગ્રામ પણ ગોઠવાવે નોંધ્યો. સ્ત્રીના વિષયોને પણ ગણત્રીમાં લેવા નોંધ્યો. સ્ત્રી ઉત્તતિ અને સ્ત્રી ઉત્તતિ દ્વારા ગૃહ ઉત્તતિ અને એવી ઉત્તતિ દ્વારા જ્ઞાતિ ઉત્તતિ. આમ જ્ઞાતિના દરેક અંગને ઉપયોગી ગણવું નોંધ્યો અને તેના વિકાસ માટે મહેનત કરવી નોંધ્યો. જ્ઞાતિનું એકે અંગ સડેલું હશે તો એ સડો આપી

જ્ઞાતિને લાગે. પરિણામે જ્ઞાતિશ્રી આપું તંત્ર નિષ્ક્રિય બને. અને એવી રીતે નિષ્ક્રિય બનેલું તંત્ર દેશની સેવા બજાવી શકે નહિ. ઉત્તન મસ્તકે ફરી શકે નહિ અને બીજાની હાંસી રૂપ બને.

એટલે મેળાવડા દ્વારા જ્ઞાતિ ઉત્તતિ માટે ઘણું થઈ શકે. મેળાવડામાં સારું કામ કરનારને ઇનામો અપાય, પુસ્તકોની લઘાણી થાય, ગૃહ ઉપયોગી વ્યવસ્થા બેટા અપાય. એ સિવાય ઉચ્ચ પરીક્ષા પસાર કરનારાઓને આવા મેળાવડાઓ દ્વારા પ્રોત્સાહન અને ઇનામ-મક્ષિસે અપાય એ પણ ઇચ્છવા યોગ્ય છે. આ બધી કાર્યવાહી બીજાને પ્રોત્સાહન રૂપ બને, ' આપણી જ્ઞાતિમાં કંઈક છે. ' એવો ઉત્કાશ મળે.

યુવાન મંડળો અને બગિચી મંડળો! આપણી જ્ઞાતિનો ઉત્કર્ષ સાધવાને તૃપ્ત બનો. મેળાવડા, સંમેલનો, ઉપવન સંમેલનો દ્વારા જ્ઞાતિ-બનોને કુટુંબી બનો અનાવો. અનેક મઠી એક બનો. (અપૂર્ણ)

લેટનું પુસ્તક

નવા વર્ષના આહ્વાને શ્રી ગોપાળજી ઓધવજી હક્કર જેવા વિદ્વાન અને અનુભવી ગૃહસ્થની કસાયેલી કલમથી લખાયેલ " સંતની વાતો " નામનું અતિ રસિક અને બોધદાયક પુસ્તક લેટ આપવાનો અમે પ્રબંધ કર્યો છે.

આ પુસ્તકમાં આધ્યાત્મિક જ્ઞાન ઉપરાંત વ્યવહારિક નીતિની વાર્તાઓ પણ બહુ સુંદર રીતે ગુંથેલી છે. એક વાર વાંચવાનું શરૂ કર્યા પછી તે પુરું કર્યા સિવાય ઉઠવાનું મન ન થાય તેવું હજીવી ભાષામાં લખાયેલું આ રસિક પુસ્તક છે.

પુસ્તકની નકલો આહ્વાની સંખ્યાની ગણતરીએ અમે છપાવી છે. માટે આજે જ આહ્વાક તરીકે નામ નોંધાવો. પાછળથી આહ્વાક ચતારને કદાચ લેટ નહિ મળી શકે તેવી ધાસ્તી છે.

આહ્વાએ પોતાના લવાજમ સાથે લેટ પુસ્તકનું પેઝીંગ તથા પોસ્ટેજ ખર્ચ ૦-૨-૦ વધુ મોકલવા. વી. પી. થી મંગાવનારને લેટ મોડી મળશે માટે તમારું લવાજમ સત્વર મોકલી. તમારી લેટ પ્રથમ મેળવો. વ્યવસ્થાપક

ઘાટકોપરમાં—

ખાદી આમઉદ્યોગ ભંડારનું થયેલું ઉદ્ઘાટન

મહારાષ્ટ્ર કેસરી શ્રી શંકરરાવ દેવે ખાદી પ્રચારની જગાવેલી જ્યોત

ઘાટકોપર તા. ૮ મી.

ઘાટકોપરમાં ખાદી આમ ઉદ્યોગ ભંડારની ઉદ્ઘાટન ક્રીયા મહારાજા કારોબારી સમિતિના સભ્ય શ્રી શંકરરાવ દેવના શુભદરશે આજે સવારે થઈ હતી એ સમારંભનું પ્રમુખ-સ્થાન શ્રી ખાલા સાહેબ ખેરે લીધું હતું. મેળાવડામાં સાહિત્યકર્તાઓની ગોઠવણ હતી.

યજ્ઞપાતમાં રાષ્ટ્રીયશાળાની વિદ્યાર્થી બહેનોએ એક સ્વાગત ગીત ગાયું હતું. શ્રી કાકુભાઈની પુત્રીએ બંગાળી લાગનું એક ગાઈય ગીત ગાયું હતું અને સૌના દિલ મંત્રમુગ્ધ બનાવ્યા હતાં. પછી ભંડારના અવસ્થાપક શ્રી. મોહનલાલ મગનલાલ પારેએ ઘાટકોપરમાં ચાલતી, ખાદીભંડાર, આમઉદ્યોગ પ્રવૃત્તિ અને દરિજન સેવા વીગેરેનો નીચે પ્રમાણે ખ્યાલ આપ્યો હતો.

“અમારા આમંત્રણને માન આપીને આપ સર્વે લાખઓ, બહેનો અને માનવંતા મહેમાનો પધાર્યા છો તે માટે ઘાટકોપરની જાહેર જનનાવતી અમે આપનું સ્વાગત કરીએ છીએ. અને આપના અનેક શ્રમજીવી અને અગત્યના કામકાજોમાંથી વખત લઈ અત્રે પધારી અમારા ખાદી પ્રચારના કાર્યને ઉત્સાહ લઈ બન્યાં છે તે માટે અમે આપનો સહય્ય આભાર માનીએ છીએ.

શ્રુજીમાં ખાદી પ્રચાર માટે ચર્ચાસંધને પોતાની દુકાનો-ભંડારો ખોલવા પડે છે, ત્યારે અહીં ઉપનગર પરાઓમાં ખાદી પ્રચાર નેવા કાર્યો જનતા અને કાર્યકરતાઓ

પોતે ઉપાડી લ્યે છે અને તે કાર્યો મોટે ભાગે શ્રમજીવી અને રચનાત્મક, constructive હોય છે. એ મુખ્યપાઈના પરની જનતાની વિશેષતા છે; અને એટલે જ ઉપનગરના ધણી-ખર્ડા પરાઓમાં ખાદી ભંડારો ચાલે છે. આ રચનાત્મક શ્રમજીવી સંસ્કૃતિ ઉપનગરની જનતા અને કાર્યકરોમાં ને દેખાતી હોય તો તેનો યશ આપણા સ્પીર, મંબીર અને આપણા આદર્શ પ્રજનારા આપણા નેતાઓ કે મહારથીઓ શ્રી દીશોરલાલ મશરવાળા, શ્રી દિલખુસ દિવાનજી શ્રી ગોકુળભાઈ વાદ, શ્રી સ્વામી આનંદ, શ્રી ખાલા સાહેબ ખેર વિગેરે સાત્ત્વિક અને શ્રમજીવી આત્માઓને ફાળે છે. આરમાં ખેરવાડી એવી સાધનાઓમાં પ્રતિકરે આજે હાથકાઓની તપશ્ચર્યા રૂપ છે. જે સાધના ટુંકમાં ફળદાયી બનશે ત્યારે જ એ શ્રમજીવી પ્રવૃત્તિનું આપણને લાન થશે. ઉપનગરના કાર્યકરો અને જનતા ખાદી અને રચનાત્મક કાર્ય સંસ્કૃતિમાં રંગાયેલા છે એમ દરેકકાને માલમ પડશે.

આપણા ઘાટકોપરમાં આવી આવી રચનાત્મક કાર્યોની અનેક અનેક યોજનાઓ ચાલી રહી છે. સન ૧૯૨૧-૨૨ માં ઘાટકોપર ખાદી ભંડારની મોટી પ્રવૃત્તિ ઉપાડી હતી. અને ભંડાર ધણા વરસ ચાલ્યો હતો. સન ૧૯૩૦-૩૨ માં ઘાટકોપરમાં ૪૫૦ થી ૫૦૦ રેડી-આનો પ્રચાર થયો હતો. તેમાંથી ઉત્પન્ન થયેલું સુતર વેડફાઈ ન જાય માટે ઘાટકોપરમાં ખૂબ જણ દાથ ફેટકા શાળાઓ વણાટશાળા ચાલુ

કરી હતી અને હુંકે વખતમાં ૫૦૦ રતલથી વધારે સુતર વણી આપવામાં આવ્યું હતું. સન ૧૯૩૪ માં પૂન્ય બાપુજીએ આમ ઉદ્યોગ પ્રવૃત્તિ શરૂ કરી. ઘાટકોપરમાં બાત હાથે બરડવાનું અને છકવાનું કારોણના મજૂરોથી શરૂ થયું હતું અને હુંકે વખતમાં પાંચ ખાંડી બાત તૈયાર કરી ધરો. ધર વેચવામાં આવ્યો હતો. તલના શુદ્ધ તેલને માટે ઘાણી સામે જોડીને કઢાવવાનો એક માસ પ્રયત્ન કર્યો હતો. તેનું ઉત્પન્ન રોજનું દોઢથો જે મળ્યું હતું. તે જનતામાં રોજ રોજનું વેચાઈ જતું હતું. સન ૧૯૩૭-૩૮ માં લસણવાળાની ચાલમાં ૧ હે માળે સવારની ફક્ત જે કલાકની પ્રવૃત્તિ તરીકે એક આમ ઉદ્યોગ બંધાર શરૂ કર્યો હતો. અને તે દોઢ વરસ ચાલ્યો હતો. તેમાં વલસાડનાં હાથજી ચોખા-આખામેર તથા નવાખી કોલમ તથા દરેક જાતની હાથજી દાળો, ગાયનું ઘી, અહિસક ચંપલો. ઘાણીનું શુદ્ધ તેલ અને ગામડાનો ગોળ વાગેરે રાખવામાં આવતું હતું. ઘાટકોપરમાં આમ અનાજનો આમલ રાખનારાઓને એ બધું મળી રહેવાને હજી એ સગવડ ચાલુ રાખેલ છે.

આજે ઘાટકોપરમાં કરજ નિવારણ સમિતિનું કાર્ય અને કાંતાણુ વર્ગનું કાર્ય પરાની અન્ય જનતાને પણ ધોડો લેવા લાયક બન્યું છે. ફક્ત ૧૫ રૂપીઆની હુકી મુડીમાંથી એ કાર્યો શરૂ થયાં હતાં. મુડીમાં ૬૦૦ થી ૧૧૨૫ સુધીનો વધારો થયો છે. તેના પ્રતાપે હરીજનોનું લગભગ ૩૫૦૦ ના જેટલું કરજ ફેડાયું છે. હરીજનોની આવક હાથમાં લેવાય છે. તેના દરેકે દરેક ખર્ચ ઉપર ખારીક રીતે ધ્યાન આપાય છે. આથી તેઓને ખચત યશ રહી છે અને સંસ્કાર પણ સુધાર્યા છે. જેને માટે તેઓ સમિતિનો આભાર માને છે.

કાંતાણુવર્ગમાં દર રવિવારે નિયમિત આવ-

નારાં ૧૫ સભ્યો છે; પણ ધરે નિયમિત કાંતા-નારા એવા ખીજા ૨૫ કુટુંબો છે. એટલે કુલે ૪૦ ધરોમાં આજે નિયમિત સુતર કંતાય છે. ગયા છેલ્લા ૧૧ માસમાં ઘાટકોપરમાં આશરે ૧૮ લાખવાર સુતરની ઉત્પન્ન થઈ છે. છેલ્લા ત્રણ માસથી આશરે દર મહીને ત્રણ લાખવાર સુતરની ઉત્પન્ન થઈ રહી છે. અમારા ઘાટકોપરમાં રેડીયા પ્રચારની એક યોજના સરસ અસરકારક નીવડી છે. જે કોઈ બાઈ અગર બહેન છ માસમાં ૪૦ હજારવાર સુતર કાંતો આપવાનું કલ્પ કારે તેમને વર્ગ તરફથી એક પરચા ચક્ર વગર પાલીયાનો તેના સરંજામ-પુણીઓ સાથે મફત પુરો પાડવામાં આવે છે અને ચાલીયા હજાર વાર સુતર કંતા-મેલાના બદલામાં તેમને એ ગેટ તરીકે કે કંતા-છના મહેનતાણી તરીકે એ કાયમ રહે છે.

ઘાટકોપરમાં આવી આવી નાની મોટી તપશ્ચર્યા અને રાષ્ટ્રીય સાધનાની પછવાડે ઘાટકોપરની જનતાના રાષ્ટ્રીય પ્રેમ અને ફરજ જેળવાતા જાય છે. ઘાટકોપરમાં રચનાત્મક કાર્યોની એક અથવા બીજા સ્વરૂપમાં કાર્ય સાધના અને જનતાના રાષ્ટ્રપ્રેમનાં પુણ્ય પ્રતાપે હથરૂપાથે ઘાટકોપરમાં એક કાયમી ખાદી બંધારની યોજના હુકા વખતમાં ઉભી થઈ ગઈ છે. તે ઘાટકોપરની જનતાના સાચા અને ઉદાર હીસના રાષ્ટ્રપ્રેમનું એક સુંદર પ્રતિક છે.

ઘાટકોપરમાં ખાદી પ્રચાર માટે અવારનવાર ફેરીઓ અને સ્ટેશનોનો પ્રયાસ થઈ રહ્યો હતો, પણ માલનો મોટો જથ્થો રાખી ઘાટકોપરની જનતા અજેજ ચોતાની પસંદગી પુરી કરી શકે એવી રિયાત ન હતી અને ખાદી કાર્ય સેવકોના દલમાં એ બાળત ઘણી ખટ-કતી હતી. આજે હથરૂપાથે આ બંધારની યોજના હાથ ધરતાં એ ઉચ્ચ મંત્રી જાય છે.

ધાટકોપરની જનતાને કુટુંબ સાથેની ખાદીની ખરીદી માટે રેલભાડાના પૈસા ખચકાવી નથી, ધાટકોપરમાં ખાદીબંડાર નામનું ખાદી પ્રચારનું અને તેમાંથી જન્મતાં અનેક સેવાકર્મોનું એક સેવાવૃક્ષ આજે આપણા રાષ્ટ્રના મહાન સાહિત્યક આત્માએ શ્રી. ખેર સાહેબના પ્રમુખ સ્થાને શ્રી દેવસાહેબનાં મુખા-
ન્ક હસ્તે ખાદી સેવાવૃક્ષનું રોપણ થાય છે. ધાટકોપરની જનતાને એ ચિરમરણીય ઉંચા અભિમાનની વસ્તુ છે.

આ ખાદીબંડાર એ કાર્મ ધંધાદારી દષ્ટિ નથી. તેમ કે છની વ્યક્તિગત માલીકી નથી. અલગત સેવાની ફરજની જવાબદારીઓ વ્યક્તિગત રહેશે છતાં તેના આદર્શો તો સુરત-પણે પળશે. તેની આપી ધાટકોપર જનતાને ખાત્રી આપીએ છીએ. એટલે ખાદીના ભાવો મુખ્યત્વે દાદર જ્યાંથી આવતી હશે ત્યાંના જ રહેશે. ખીજા મામ વસ્તુઓ, અદિક અંપલો અને સનાતન સાણના ભાવો પ્રચારાથે ઉત્પાદન સ્થાનનાં ભાવો છે. ધાટકોપરના ખાદી પ્રેમી ભાઈ બહેનોએ આ બંડારનાં રક્ષક અને શક્ષકોએ બનવાની હાલિંક ફરજ છે અને

અમારી નમ્ર વિનંતિ છે.

ખાદ પ્રમુખ શ્રી ખેર સાહેબે દિનુરતીનની દરિદ્રતા અને યથેચ્છા ઉત્પન્ન થતી ખેડારીનાં જટલાક પ્રત્યે જનતા પાસે મુક્યા હતા. અને તેવાં અવ્યવસ્થિત કોષમાંથી ઉદ્ધેશ માત્ર ખાદી મામ બંડારોની સફળતા એ સચોટ પહે સમજાવ્યું હતું.

શ્રી શંકરરાવ દેવે આ બંડારના મૂળકેમ ઉંડા જાણ અને કુદેશાલે એ વિષે હાજર રહેલાઓને વિસ્તારથી પોણો કલાક સુધી સુંદર વાણી પ્રવાહમાં સમજણ આપી હતી. પોતાનાં પ્રવચન પહેલાં ધાટકોપરની જનતાના દિલમાં ખાદી પ્રચારની ન્યોત જગાવી હતી. તેની વિધિ તરીકે શ્રીમત અન્નવાળી મોહનલાલ પારેજી ધીની બત્તીની એક વાટ પ્રગટાવી આપી હતી. તેમાંથી શ્રી દેવસાહેબે ખીજા ધીની બત્તી પ્રગટાવી ધાટકોપરની જનતા સમક્ષ પોણો કલાક સુધી હૃદયસ્પર્શી તલસ્પર્શી ભાષણ પ્રવાહ બહેતો મૂક્યો હતો. વંદેમાતરમનાં રાષ્ટ્રગીત ખાદ સમારંભનું કાવ્ય પુરું થયું હતું. અને બંડાર ઉપર છુટક છુટક વેચાણ સફળ થયું હતું. અને તે દિવસે રૂપિયા ચારસોનું વેચાણ થઈ ગયું હતું.

જાહેર ખુબર

અમારી દુકાનેથી નીચેના ઔષધો મળશે; જેવાકે—

વીલાસ મંજરી પીલસ ઠો. શી. ૧ના રૂ. ૫-૦-૦	શીવર ગીફચર ઠો. શી. ૧ના રૂ. ૦-૮-૦
કર્ણાગિન્દુ " " " ૦-૮-૦	શવર તેલ " " " ૫-૦-૦
વાતકર તલ " " " ૦-૪-૦	દરાજનો મસમ ખા. ૧ના રૂ. ૦-૪-૦
ઉધરસ પાવડર " " " ૦-૪-૦	સ્વાદીષ્ટ વીરચન ઠો. શી. ૧ના રૂ. ૦-૪-૦
જીવન તૈલોત " " " ૦-૮-૦	હીમાષ્ટક ચૂર્ણ તલ ૧ના રૂ. ૧-૦-૦
કુમડાંપસ ખા. ૧ના રૂ. ૦-૬-૦	કોલેરા મીફચર ખા. ૧ના રૂ. ૦-૮-૦

બી. પી. ધી મોકલવામાં આવશે

મળવાનું કેમણું—

એતા કાળીદાસ પરસોત્તમદાસ—અખતર

માન પત્ર

ચુર મહારાજ,

ઉદાર નિવાસી શ્રીમાન દંત ચિદ્ધિસક

વૈધરાજ કિશોરલાલ ભાગીરથ ગુપ્તા

સુ. સુંઝઈ

આપે અત્રે પધારી ભાવનગરની જનતાને આપની અમૂલ્ય સેવા અર્પણ કરી છે. “દાંતનું દુઃખ” તો જેને થયું હોય તે જ જાણે છે. દાંત કાઢવાનું કાર્ય ગમે તેટલા પૈસા ખર્ચવા છતાં ઈજા વગર સહેલાઈથી થઈ શકતું નથી; જ્યારે આપે તો કાષ્ઠપણુ જાતની દવા કે ઈન્જેક્શન મૂક્યા વગર દર્દને ખીલકુલ ઈજા કે દુઃખ પમાડ્યા સિવાય ફક્ત દાયની આંગળીથી સરેલાઈથી દાંત શદી ભાવનગરના મણા દુઃખી લોકોને ખૂબ રાહત આપી છે. આ સેવાના બદલામાં આપે કાષ્ઠપણુ જાતની સ્વાસ્થ્યની દ્રષ્ટિ રાખી નથી. આપે આ સેવા તદ્દન નિઃસ્વાર્થ ભાવથી પ્રેમપૂર્વક કરી છે એટલું જ નહિ, પરંતુ આપનું કાર્ય જોવા આવનાર કેન્ડીસ્ટો, ડોક્ટરો અને વૈદોને આપે સરળતાથી અને રસદાયી રીતે સમજાવ્યું છે. એ આપનું નિરાભિમાન છે. આપના આવા ગુણોથી આકર્ષાઈ અમે નીચે સહી કરનારાઓ ભાવનગરની જનતા તરફથી આપને આ માનપત્ર આપવાને પ્રેરાયા છીએ.

ફક્ત ક્ષણવારમાં દર્દને ખગર ન પડે તેવી રીતે દર્દનો સહેનો, દાહનો કે મજબુત મુશ્કાળો દાંત કાઢવાની આપની અનુપમ કળા માટે આરોહી, પારહી અને જલાલપોર ખાતે ભરાયેલ પ્રદર્શન વખતે કસેક્ટર મે. બોલ્ટન સાહેબે આપને ઈનામની નવાજેશ કરેલ તે આપણી દિંદી જનતાને અભિમાન લેવા જેવું છે.

આપે ચાલુ વર્ષમાં સુંઝઈમાં બે વખત માધવગામમાં અને દરીયા રથાનમાં કચ્છી ચોદાણા મહાજનવાદીમાં એક વખત, દંત સત્ર કરી સુંઝઈની જનતાની જે સેવા કરી છે તે જાણી અમે અમારો હર્ષ પ્રદર્શિત કરીએ છીએ.

છેવટે આપે ભાવનગરની જનતાને આપના અમૂલ્ય વખતનો ભોગ આપી આપની સેવાનો જે લાભ આપ્યો છે તે માટે આપનો આભાર માનીએ તે પહેલાં આપના ગુરૂવર્ષ દંતવિદ્યા વિશારદ સ્વામીશ્રી જ્ઞાનાનંદ બારતીજી જેમણે આપ જેવા સુખાગ્રને જનહિત માટે આ વિદ્યા શીખવી તેમને આ વખતે અમે ધન્યવાદ આપવાની તક લઈએ છીએ; અને સર્વશક્તિમાન પરમાત્મા આપનામાં દિંદી જનતાની નિસ્વાર્થ સેવા કરવાં વધુ ને વધુ બળ, બુદ્ધિ અને પ્રેરણા રેડો અને આપને આરોગ્ય સાથે દીર્ઘાયુ બોલો એવી અમારી પ્રભુ પ્રત્યે પ્રાર્થના છે.

અમે છીએ આપના કૃપાલિલાથી મિત્રો અને પ્રથાંસકો

શેઠ વૃજલાલ ભગવાનદાસ

ગાંધી દામોદરદાસ પરમાણુદાસ

શ્રી. વિરેન્દ્રપ્રસાદ ચન્દ્રપ્રસાદ દેસાઈ

શેઠ ખીમજી ભગવાનલાલ

ઘાટકોપરની જનતાને કુટુંબ સાથેની ખાદીની ખરીદી માટે રેલભાડાના પૈસા ખર્ચવાની જરૂર રહેતી નથી, ઘાટકોપરમાં ખાદીબંડાર નામનું ખાદી પ્રચારનું અને તેમાંથી જન્મતાં અનેક સેવાકાર્યોનું એક સેવાવૃક્ષ આજે આપણા રાષ્ટ્રના મહાન સાર્વિક આત્માઓ શ્રી. ખેર સાહેબના પ્રમુખ રથાને શ્રી દેવસાહેબનાં મુખારક હસ્તે ખાદી સેવાવૃક્ષનું રોપણ થાય છે. ઘાટકોપરની જનતાને એ ચિરમરણીય ઉંચા અભિમાનની વસ્તુ છે.

આ ખાદીબંડાર એ કાર્મ ધંધાદારી દષ્ટિ નથી. તેમ કે.કે.ની વ્યક્તિગત માલીકી નથી. અક્ષય સેવાની ફરજની જવાબદારીએ વ્યક્તિગત રહેશે છતાં તેના આદર્શો તો સુરત-પણે પળશે. તેની આખી ઘાટકોપર જનતાને ખાત્રી આપીએ છીએ. એટલે ખાદીના ભાવો મુજબ કે દાદર ભ્યાંથી આવતી હશે ત્યાંનાં જ રહેશે. બીજા મામ વસ્તુઓ, અર્થિક ચંપલો અને સનાતન સાલુના ભાવો પ્રચારાથે ઉત્પાદન રથાનનાં ભાવો છે. ઘાટકોપરના ખાદી પ્રેમી ભાઈ બહેનોએ આ બંડારનાં રક્ષક અને ધાંકલાઓ બનવાની દાર્દિક ફરજ છે અને

અમારી નમ્ર વિનંતિ છે.

આ પ્રમુખ શ્રી ખેર સાહેબે હિન્દુસ્તાનની દરિદ્રતા અને ધંત્રીથી ઉત્પન્ન થતી બેકારીનાં કેટલાક પ્રશ્નો જનતા પાસે મુક્યા હતાં. અને તેવાં ચુંચવાયેલા કોપકાર્યોના ઉકેલ માત્ર ખાદી મામ બંડારોની સફળતા એ સચોટ પણે સમજાવ્યું હતું.

શ્રી શંકરરાવ દેવે આ બંડારના મુળકેમ ઉંડા જાણ અને ફૂલેફાલે એ વિષે દાંડવ રહેલાઓને વિસ્તારથી પોણા કલાક સુધી સુંદર વાણી પ્રવાહમાં સમજાવ્યું આપી હતી. પોતાનાં પ્રવચન પહેલાં ઘાટકોપરની જનતાના દિશમાં ખાદી પ્રચારની જ્યોત જગાવી હતી. તેની વિધિ તરીકે શ્રીમાતં અમજાગી મોહનલાલ પારેજે ધીની બત્તીની એક વાદ પ્રગટાવી આપી હતી. તેમાંથી શ્રી દેવસાહેબે બીજી થીની બત્તી પ્રગટાવી ઘાટકોપરની જનતા સમક્ષ પોણા કલાક સુધી હૃદયસ્પર્શી તલસ્પર્શી બાપણ પ્રવાહ પહેતો મૂક્યો હતો. વંદેમાતરમનાં રાષ્ટ્રગીત ખાદ સમારંભનું કાર્ય પૂરું થયું હતું. અને બંડાર ઉપર છુટક છુટક વેચાણ ચાલુ થયું હતું. અને તે દિવસે રૂપીઆ ચારસોનું વેચાણ થઈ ગયું હતું.

૮૨ ૬૨

જાહેર ખખર

અમારી દુકાનેથી નીચેના ઔષધો મળશે: નવાકે—

બીલાસ મંજરી પીલ્સ ઈ. ઈ. ૧ના રૂ. ૫-૦-૦	શીવર મીઠ્યર	ઈ. ઈ. ૧ના રૂ. ૦-૮-૦
કણ્ઠિનિ-કુ " " " ૦-૮-૦	દાવદર તેલ	" " " ૫-૦-૦
વાતકર તેલ " " " ૦-૪-૦	દરાજનો મસમ	ખા. ૧ના રૂ. ૦-૪-૦
ઉધરસ પાવડર " " " ૦-૪-૦	રવાદીટ વીરચન	ઈ. ઈ. ૧ના રૂ. ૦-૪-૦
જીવન તૈલ " " " ૦-૮-૦	દીગાદક ચૂણ	રતલ ૧ના રૂ. ૧-૮-૦
કુચ્છોપ્સ ખા. ૧ના રૂ. ૮-૬-૦	કાલેરા મીઠ્યર	ખા. ૧ના રૂ. ૦-૮-૦

બી. પી. થી મોકલવામાં આવશે

મળવાનું ટીકાણું—

મેતા કાળીદાસ પરસોત્તમદાસ—અખતર

માન પત્ર

સુર મહાશય,

ઈંદોર નિવાસી શ્રીમાન દંત ચિકિત્સક

વૈધરાજ કિશોરલાલ ભાગીરથ ગુપ્તા

સા. સુખદ

આપે અત્રે પધારી ભાવનગરની જનતાને આપની અમૂલ્ય સેવા અર્પણ કરી છે. “દાંતનું દુઃખ” તો જેને થયું હોય તે જ બાજે છે. દાંત કાઢવાનું કાર્ય ગમે તેટલા પૈસા ખર્ચવા છતાં ઈંગ્લેન્ડ વગર સહેલાઈથી થઈ શકતું નથી; જ્યારે આપે તો ઈંગ્લેન્ડ જાતની દવા કે ઈન્જેક્શન મૂક્યા વગર દર્દીને ખીલકુલ ઈન્જેક્શન કે દુઃખ પમાડ્યા સિવાય ફક્ત હાથની આંગળીથી સહેલાઈથી દાંત કાઢી ભાવનગરના ઘણા દુઃખી લોકો બહેનોને ખૂબ રાહત આપી છે. આ સેવાના બદલામાં આપે ઈંગ્લેન્ડ જાતની સ્વાસ્થ્યની દ્રષ્ટિ રાખી નથી. આપે આ સેવા તદ્દન નિઃસ્વાર્થ ભાવથી પ્રેમપૂર્વક કરી છે એટલું જ નહિ, પરંતુ આપનું કાર્ય જેવા આપનાર કેન્ડીસ્ટો, ડોક્ટરો અને વૈદ્યોને આપે સરળતાથી અને રસદાયી રીતે સમજાવ્યું છે. એ આપનું નિરાભિમાન છે. આપના આવા ગુણોથી આકર્ષીત અમે નીચે સહી કરનારાઓ ભાવનગરની જનતા તરફથી આપને આ માનપત્ર અર્પવાને પ્રેરણા છીએ.

ફક્ત કૃત્યવારમાં દર્દીને ખબર ન પડે તેવી રીતે દર્દીનો સડોલો, હાલતો કે મજબુત મુશ્કેલી દાંત કાઢવાની આપની અનુપમ કળા માટે ખારડોલી, પારડી અને જલામપોર ખાતે ભરપેલ પ્રદર્શન વખતે કલેક્ટર મે. મોલ્ટન સાહેબે આપને ઈનામની નવાજેશ કરેલ તે આપણી દિંદી જનતાને અભિમાન લેવા જેવું છે.

આપે આજીવન વર્ષમાં મુંબઈમાં બે વખત માધવગામમાં અને ફરીયા સ્થાનમાં કચ્છી લોહાણા મહાજનવાડીમાં એક વખત, દંત સજ કરી મુંબઈની જનતાની જે સેવા કરી છે તે બાદથી અમે અમારો હર્ષ પ્રદર્શિત કરીએ છીએ.

હવે આપે ભાવનગરની જનતાને આપના અમૂલ્ય વખતનો ભોગ આપી આપની સેવાને જે લાભ આપ્યો છે તે માટે આપનો આભાર. માનીએ તે પહેલાં આપના સુરવર્ષ દંતવિદ્યા વિશારદ સ્વામીશ્રી જ્ઞાનાનંદ ભારતીજી જેમણે આપ જેવા સુપાત્રને જનહિત માટે આ વિદ્યા શીખવી તેમને આ વખતે અમે ધન્યવાદ આપવાની તક લઈએ છીએ; અને સર્વસક્રિયમાન પરમાત્મા આપનામાં દિંદી જનતાની નિરપાર્ય જેવા કરવા વધુ ને વધુ બળ, હૃદિ અને પ્રેરણા રેડો અને આપને આરોગ્ય સાથે લીધાં બહોં એવી અમારી પ્રભુ પ્રત્યે પ્રાર્થના છે.

અમે છીએ આપના કૃપાલિલાથી મિત્રો અને પ્રદર્શકો

ચેક ધૃજલાલ ભગવાનદાસ

ગાંધી દામોદરદાસ પરમાણુદાસ

શ્રી. વિરેન્દ્રપ્રસાદ અન્નપ્રસાદ દેસાઈ

ચેક ખીમજી ભગવાનભાઈ

શેઠ ત્રીલોચનદાસ લાલજી

શેઠ સુખલાલ ઝવેરભાઈ

શેઠ વિઠ્ઠલદાસ છગનલાલ

શેઠ શુભાળચંદ આણંદજી

પારેખ છત્રરાજ દેવચંદ

પરી. ભીખાભાઈ ગોપાળજી

પરી. ભીખાભાઈ પરબુદાસ

પારી. શાન્તીલાલ પ્રાણીજીવનદાસ

વોરા ડાહ્યાલાલ ભાઈચંદ

વોરા જગજીવનદાસ અમરચંદ

ડા. મગનલાલ મોતીચંદ ચૌહાણ ;

શેઠ ઇન્દુભાઈ ભાયાભાઈ

શેઠ મકનદાસ લાલજી

શેઠ પીતાંબર ડાસાભાઈ

શેઠ વસંતરાય હરગોવિંદદાસ

મણિયાર ગોરધનદાસ અમીચંદ

શાહ નાનાલાલ ધરમશી

શ્રી પાટીદાર સેવા મંડળ

પારેખ નંદલાલ ચીમનલાલ

વૈલ જોડાલાલ જગજીવનદાસ બાળવૈલ

(ચકલી ભટ)

ડા. એન. સી. ગાંધી (દાંતના ડોક્ટર)

મોઢ વણિક જ્ઞાતિની શુભ પ્રવૃત્તિ

મોઢ સખાવતી ફંડમાંથી ખંધાવેલો હોલ

સુરતમાં મહિલાવિદ્યાલય મંડળ ગ્રસ્ટ દાહરકુલની વ્યાપારશાળા પર નવા બાંધેલા હોદના ખર્ચમાં શેઠ તાપીદાસ અને વૃલસીદાસ વજદાસ ચેરિંગલ દ્રસ્ટ (મોઢ દયા ગોભવા અમદાવાદી ફંડના ટ્રસ્ટીઓ) તરફથી ત્રણ લાખરૂપિયા દાન મળ્યું છે. તેમાં મરદુમ એક શેઠ તાપીદાસ વજદાસ અને વૃલસીદાસ વજદાસની જીમીઓનો અનાવરણ સમારંભ સદરદુ ફંડના ટ્રસ્ટી શેઠ નાથાભાઈ વીઠ્ઠલદાસ ચૌહાણી, વડીલના પ્રમુખપરે યોજવામાં આવ્યો હતો. શ્રી. સત્વસુખ વહોરાએ પ્રમુખની દરખાસ્ત મુજબ હતી અને પ્રિન્સિપાલ શ્રીમતી અદિકા પાઠકજીએ તેને ટેકા આપ્યો હતો. શ્રી. ગોરધનદાસ કાજીએ પ્રસંગ અનુસાર ટુંક વિવેચન કર્યું હતું અને ફંડના ટ્રસ્ટીઓને સંરચાને વિશેષ મદદ કરવા વિનંતી કરી હતી. પ્રમુખ શેઠ નાથાભાઈ ચૌહાણીએ રૂ. ૩૦,૦૦૦ ત્રીસ લાખરૂપિયા રાફ કરેલ ટ્રસ્ટ ફંડનો ટુંકો ઇતિહાસ કર્યો હતો અને ટ્રસ્ટ ફંડમાંથી સાર્વજનિક દાહરકુલ અને મિડલસકુલ, વિઠ્ઠલવાડી, અને મંદિર, મિથન દાહરકુલ અને કન્યા કેળવણી માટે આ સંરચાને કરેલ સખાવતોનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો. અને આ સંરચાને વિશેષ મદદ માટે પોતાનો જનતો ફાળો આપવા જણાવ્યું હતું. ત્યારબાદ બાળાઓએ એક ગીત ગાયું હતું. રા. સા. વૃંદાવન જનને પ્રમુખના આભારની દરખાસ્ત મુજબ હતી અને રા. સા. છોટુભાઈ વડીલે દરખાસ્તને ટેકા આપ્યો હતો. શેઠ નાથાભાઈ કે જે આ સંરચાની વ્યવસ્થાપક મંડળીના સભ્ય છે તેમને મંડળને પગલાર થવા સાથે વિશેષ સેવા અર્પવા વિનંતી કરી હતી. વન્દે માતરમ્ના ગીત બાદ સમારંભ સમાપ્ત થયો હતો.

લેખક—શાસ્ત્રી. અમૃતસર લાણી રાજપુત.

દિવસો તા. ૧૮-૨૩-૨૬-૩૦-૧૧-૧૪ના છે. તે દિવસે તમારા ઈષ્ટદેવતાનામ સમ્ર તમારા કામ માટે જશો તો પાર પડશે. બહુ વિચાર વખજમાં રહેતા હો તો એટલે કે વિચારમય બહુ રહેતા હો તો કાઢને કાઈ કામમાં મન રાખી રાખવું જોઈ રાહત રહેશે.

૪ કક્ષ (ક. હ.) રાશીવાળાઓ, તમે
જો સરીરે હેરાન હેરાન થઈ ગયા હો તો હવે
ધીરજ રાખો. સોમ્ય ઝડપે દળવો. દક્ષિણત
તમે પર થતા આવે છે. મનુષ્યાઈ કાર કરવાનું
બળ પ્રાપ્ત કરી શકશો. કોઈની મુશ્કાહતમાં
ફેદેલ મેળવી શકાય પણ ૧૭-૨૨-૨૮-૧-
૪-૬ તારીખે કોઈને મળવા ન જવું. મિત્રો
તરફથી તમે સાફ જ્ઞેતા દશો પણ તે ઉપરનો
દેખાવ હોય તેનાથી તમે તમારૂં પૂર્ણાઈ કામ
સિદ્ધ કરી શકો નહિ.

૫ સિંહ (મ. ટ.) રાણીવાળાઓ, તમારી ટાઈમ વાસ્તવિક આ માસ માટે ઠીક કહેવાય. આમ છતાં તમોને ખાસ યાદીપૂર્વક જણાવાય છે કે તમે ચાલુ માસની તા. ૧૬-૨૦-૨૪-૨૫-૨૬-૨૮-૩૦-૨-૩-૪-૫-૬-૭ના રોજ ખુબ જ સંજાળપૂર્વક રહેશો કેમકે જુમીપુત્ર એટલે મંગળ મંદ લોચમાંથી બાના ઉમા કરે માટે મંગળાય નમઃ એનું જપ-મનન કર્યા કરવું. જણો છો ને એ દેવને ખુબ નમતા બજતા રહેવાની જરૂર છે !

૬ ક્રમાં (૫-૬-જી) રાશીવાળાઓ, જે સરખા દિવસ જાઈના દુઃખમાં જતા નથી. એ નિયમને લઈ હવે તમારી દશા પછી સુધારા પર આવવાને સૌધાર થાય છે. જુલો તા. ૧૫-૧૭-૧૮-૨૦-૨૧-૨૨-૨૮-૧-૭-૯ ના રોજ ત-

૨ છુપણ (ઘ. વ. ઉ.) રાશીવાળાઓ,
આખરે ધણી દિવસે હતાય થયેલ દશામથી
કંઈક આશાનાં મીન્દો જાણ્યા તે પછી તમારા
માટે મુગજળ નિવડ્યાં તેથી હોંમત દારી જવાય
તે વાસ્તવિક છે; પરંતુ બાધાઓ! મુશ્કેલી અને
દેહ યોગી વેગે આવે અને કાડી વેગે જાય તે
કહેવત સત્ય માનો. આમ છતાં મિત્રો તરફથી
સહાય અને સહાનુભૂતિ હીક છે. તેથી વધુ
હરકત આવે નહિ. શરીર માટે દવા ખુજ કરી
જોઈ, પરંતુ હવે બધામધ્યે છે કે દેવની કૃપા
એટલે જપ, તપ, આરાધના કરી જીવો; ધણી દેર
પડશે. તમારા ઇષ્ટ દેવનું નામ હોખન કમ
શરૂ કરો અગર સવાર સાંજ મળતા વખતે
આરાધના કરવી.

૩ મીથુન (ક. છ. ઘ.) રાશીવાળાઓ,
તમારી મુશ્કેલીમાં તમેએ રાખેલ દોષોનું માટે
તમેને ધન્યવાદ થતો છે. પ્રભુ તમારી દોષોનું
સામું જરૂર જોશે. જીવે! આ માસમાં તમારી
મુશ્કેલી પાર પડે અને કંઈક લાભ મળે તેવા

મૈત્રે લાભના સુચનનું કોઈના તરફથી કહેણ કે કાગળ પત્રથી આશ્વાસન આવે અથવા કર્ણાંકર્ષમાં હળવો લાભ જણાય તેવું જરૂર છે. પણ શરીર બાજત ખુબ ધ્યાન રાખવાનું છે, સત્ય અને નીતિનું પાલન કરવામાં બૂલ ન થાય તે માટે મનને ખુબ જ સાવચેત રખાવશો. બીજાનાં પ્રયત્ન પ્રલોભનરૂપી ભુલાવામાં સખઃ કાર્ષ ન જવાય તેવું ધ્યાન રાખશો.

૭ તુલા (૨-૧૧) રાશીવાળાઓ, તમોએ માનો કે સુખ-જોયું પણ તે તો સીનેમાની દૃષ્ટી-પ્રીતમની માફક અદશ્ય થઈ ગયું તેથી મન વારંવાર ચિંતા કર્યાં કરતું હોય તો સમજાવો કે સૂર્યની આ દીન દશા પોતાનો પ્રખર પ્રભાવ દિવસ ૨૭ સત્યાવીર્ય ખતાવી ચાલી જશે. એ વખત દરમિયાન એટલે, તા. ૧૭-૧૮-૨૦-૨૧-૨૩-૨૪-૨૬-૨૭-૨૮-૧-૩-૪-૫ એ દિવસોએ ખુબ સંભાળીને ચાલવાનું છે.

૮ વૃશ્ચિક (૧-૫) રાશીવાળાઓ, ભુજો અત્યારે તમો સારા વખતમાં આવી ગયા છો. એટલે કે તમારા અંદર, દિન દશા હીક છે તેથી તમારા કેટલાંક કામ પણ પાર પડે તે સંતોષ પણ દેખાઈ રહ્યા છે. તમારા માટે બીજા મિત્રોએ અથવા સ્નેહી જનોએ લીધેલ પરિશ્રમ પણ સાર્થક થવા આવ્યો કહેવાય તમારી આપત્તિ યાને મુશ્કેલીમાં તમારા માટે જેણે મહેનત લીધી હોય, તેનું સંસ્મરણ રાખશો અને તા. ૧૮-૨૦-૨૧-૨૭-૪-૬ એ દિવસે પ્રયાણ યાને બહાર ગામ જવાનું ન રાખવું તેમજ જુમી સંબંધી પણ, કંઈ કામ કરવું નહિ. હુકમમાં એ દિવસો તમોએ તમારા માટે ખુબ સંભાળવાના છે.

૯ ધન (૬. ધ. ૬. ૮.) રાશીવાળાઓ, તમો દુઃખના દરીઆ ઓળંગી ગયા. સામે જમીનના કીનારારૂપી-સુખી થવાની નિશાનીઓ આવી ગઈ છે. આમ છતાં રોડ તમારા મુખને

મળી જવાનું ધારે તે પણ સંભવી છે. માટે 'રાહવે નમઃ,' એ નામ મંત્રનું થોડું થોડું પણ નિરંતર જપ, મનન ચાલુ રાખો; તમારા માટે શુકલ પક્ષની પાંચમી પુનમ સુધીના દિવસો ખુબ જ જાળવવાના છે. શરીરને તે દિવસોએ બહુ સંભાળવું.

૧૦ મકર (ખ. જ.) રાશીવાળાઓ, તકકા અને જાયા એ હીસાએ તમારી સ્થિતિ સારી અવારનવાર રહી પણ જેમ દેવતાઓની સુખી સ્થિતિને દેલો જોઈ શકે નહિ તેમ હીતશત્રુરૂપી રાહુએ તમારા વિરુદ્ધ ચળવળ કરી તમારી પ્રતિજ્ઞા, નોકરી કે ધંધામાં હાનિ પહોંચાડવા ધણું કરી જોયું પણ તેનું કશું વધુ વળવાનું નથી તે ચોક્કસ માનો, પણ તા. ૨૦-૨૨-૨૮-૨-૮ એ દિવસો ખુબજ સંભાળજો.

૧૧ કુંભ (ગ. રા. રા.) રાશીવાળાઓ, તમોએ ખુબ કમાણી કરી અને ખર્ચો પણ ખુબ નાખ્યા. આનંદના ઉત્સવમાં ત્યારે રોડ ધુસી જાય અને તેથી જેમ કંઈ પ્રકાશ દેખાય નહિ તેમ મનમાં ચિંતામાં જાણે અધાર્ અને કંઈ વિચાર કરવાનું સુજે નહિ, કામમાં કંઈ ગમ પડે નહિ કે ચોખ્ખટ દેખાય નહિ. સ્નેહીઓમાં કે સગાંઓમાં કલેષના જેવું દેખાય. તમારા શરીર માટેના દિવસો તા. ૨૩-૨૭-૨૯-૧-૭-૯ ના શરીર સંબંધી ખરાબ છે. માટે ખુબ સંભાળ રાખશો.

૧૨ મીન (દ. ચ. ઝ. થ.) રાશીવાળાઓ, તમો તનતોડ મહેનત લઈ રહ્યા છો તે પ્રમાણે તેના ફળના ભોક્તા તમો જરૂર થશો અને મહેનત મુજબ તમોને ફળ જરૂર મળે. પણ મનના ધર્મ એવા છે કે ઘણી ઘણી મહેનતે બ્યારે લાભ ન લાગીએ ત્યારે જરૂર અધિરાઈ આવે, તીવ્રતા જાગે; પણ બાઈ, ત્યાં બધું પારખ્યાધિન ત્યાં જતો બીમારો શું કરે! ખુબ ગંભીરો નહિ, ચિંતા કરો નહિ. તા.

૨૧-૨૨-૨૪-૨૬-૨૮-૨-૪-૫-૬-૮ એ તારીખે કે બીજા કોઈ આર્થિક કામ બાબતસર ગાંધી તમારા કાર્યમાં તમને શુભ ફળ મળે તેવા મુશ્કાત લેવાની જરૂર પડે તો જરૂર મળવા યોગ છે અને તમારા કાર્યની સફળતા માટે જવું સારું છે. તમારું કામ સિદ્ધ થાય. સાચું છે. તે દિવસોએ તમારા-ધંધા નોકરી

દાંતવિદ્યા વિશારદ વૈદ્યરાજ કિશોરીલાલ ભાગીરથ ગુપ્તાને દાંતસંન
વેળા સિહોર મહાજને આપેલા માનપત્ર પ્રસંગે ગાયેલું

(મનહર)

મેં મુણ્યું કે દાંત દાઢનાર છે કિશોર દેઈ;
આ તો એકમસ્ત ને દાઢીવાળા દેખાય છે !
કોઈ કહે એ તો યમલોકથી અતિથી આવ્યો,
ખેખેખો બતાવવાનો એનો વ્યવસાય છે !
કોઈ કહે ચોક્કસ બતાવનારાઓનો રાગી,
કોઈ કહે એ તો યોગિની જેવો જણાય છે.
કેંઈ કહે કવિ ને કલાકારોનો એ છે શિષ્ય;
અંગારેથી દાંતનું મહાત્મ લૂપી જાય છે !
કોઈ કહે મહામદ ધી મંડમંડે માતનારો;
સમાધીના હૃદયદારે ઉચ્ચત જણાય છે.

કોઈ કહે આવ્યો છે એ નારક બનીને બીજો;
દુષ્ટતા દુભાવવાનો એનો વ્યવસાય છે !
કોઈ કહે કામીનીના દાંતથી ડંખાયેલો છે;
એટલે તો આવો દોહી દાંતનો જણાય છે.
જુઓ દાંત પીસે પેલો વિરચી જગતપિતા;
એ દેગાડે, પાડે, એનું સ્થાન રાહી જાય છે !

આવી આવી આફતોનું આવડું પડીકું મોઢું;
ખૂણે ખાંચેથી ખેળીને લાવો એ તવાડું છે !
કોઈ જો કહે આવીને દાંત હું તમારા પાડું;
તો તો તે તમારી ગાળો, આવી આવી ખાય છે !
કામંજુગારો છે કેવો જુવોને આ જાદુગારો;
દાંત પાડીને અમારો ચાડુ છતી જાય છે !

યુવાન !

બહાદુર યુવકો,

આજે દરેક શાંતિઓમાં 'વિપ્લવ' ની બેરી વાગે છે 'બંડ' ની નોખનો ગમગડે છે; "ક્રાન્તિ" ની જવાબદારી ગમે છે, ત્યારે હજી તમે કુંભકર્ણુની પેઠે સુનાજ રહેવા માગો છો !

ગુલામીની જંજીરથી જલકાયેલા રહેવાનું તમે ક્યાં સુધી પસંદ કરશો ! રૂઢી ઉપાસકોના અમાનુષી ફરમાનોને તમે હવે ક્યાં સુધી અપનાવશો !

બાળકને અને વૃદ્ધકને નિંદા પૂર્યા કેટલોક વખત ચાલવા દેશો !

જવાંમદો ! તમારે શું શિનાજીના ચર ચમકાવવા છે ? તમારે શું પ્રતાપના પાણી બતાવવા છે ? બહાદુર નરો, તમારે શું મહાવીર હનુમાન વીર હાંકીને પાછો દિશાઓમાં ગજવે છે !

ચાઓ તૈયાર ! કસો કમર ! ઉઠો, ચાલસને જલદી દૂર કરો ! ચલો ! પ્રગતિને પથે ! અને કહી દો કે—

તમારા રાક્ષસી ફરમાનોનો યુગ હવે અસ્ત થઈ ગયો છે. જુઓ, તમારી અપખુદીનો મૃત્યુ ખંટ હવે વાગી ચુક્યો છે. તમારા પક્ષપાતના નાટકનાં પડદા ચીરાઈ ગયા છે. તમારી અન્યાયોની ધોર ખેદાઈ રહી છે, લાંચ, રસ્વત લેવાનો વખત તો બહીને બરખૂતજ થઈ ગયો છે.

ઓ ! દૂર ચલો, અમારા પ્રગતિ પથને રોકનારાઓ ! ખજરદાર ! માઝા મૂકી છે તો ! અમારા સમુદ્ર સમાન વેગને હવે તમે નહિ ખાળી શકો ! અમારે પ્રાણુવાન પ્રકાશ જોઈએ છે !

ચલો પ્રગતિને પથે ! દૂર કરો અને ગુલામીની જંજીર તોડી ફેંકીને ફેંકી દો !

હરખલાલ, જે. ભગત.—જામનગર

કર્તવ્ય એકજ

પ્રભુવનો જાપ જરૂરી, નારાયણહું ધ્યાન કરે;
મન, વાણી, કાયાશુદ્ધિથી, વેદનું અધ્યયન કરે.

યજ્ઞનું પૂજન કરી, ઓમને પ્રાપ્ત કરે;
ઉંચ નીચના ભેદને ભૂલી, સર્વત્ર શ્રદ્ધા વિચાર કરે.

નારાયણનો આશ્રય લઈ, જીવંત સત્તાઓને પડકાર કરે;
જ્ઞાન યજ્ઞ કરી, હિંદને આઝાદ કરે.

લેખક : શાંતિકુમાર પારેખ, મુંબઈ

દીપોત્સવીના સોણલાં !

તડ...તડ...તડ...તડ.....

ધડોંગ.....ધુમ.....

લક્ષ્મીનંદનીની આતસબાજી કંગાલના હૈયાઓમાં તડ...તડાટ પેદા કરે છે...રંગના બચ્ચાઓ દીકરીકીને ચંદીના ચમચાળાં મોંવાળાં બાળકો તરફ જુએ છે.

ફટાકાના અવાજે રંગ પિતા...રંગ માતા પેતાના વકાલા બાલકને દુઝાબ્યાના ખાસે દુઃખી થાય છે.

.....અર્ધ જળેલ કુલર મંડાલવની અઢારીએથી નરીજના સીતારા સમા એ ધન-વંદનના બાલક ફેકે છે.....નીચે મુખ વગસી રહેલ નિર્ધન માથાપતે બોલે જન્મી કમ-નશીબીની આછી પામરી એટલે બાળક ઝટ ઉઠાવી લે છે, અને રાતા પીળા ખરતા તારાએ રાયતો એ ઝૂંપડીમાં જાય છે.

બાને નિજ વિજય મુણાળ્યા પહેલાં તો એ રાતાપીળા તારા ખેરવતું કુલર એલવાઈ પડે છે જલ્દી એ રજુ રરીજની ઝૂંપડી તરફ જોઈ હિપદાસ કરતું હોય કે.....'રંગબાલ... તારી ઝૂંપડીમાં મારે માટે સ્થાન ન રોય! મારું સ્થાન સામેના મંડાલવમાં છે!'

હાનિ. એમ. દોશી.—(મોરબી)

આવો મોહનજી

આવો મોહનજી આવો મોહનજી,

મગરા આ મોહન ગામમાં—ટેક

સાગી લગનીઆ જાગી અગનીઆ,

મોહન તમારા નામમાં—આવો

આવું હું ક્યાંથી પાસે મોહનજી માસે મોહનજી,

તનડું છે લોક લગામમાં—આવો

સૂતા લોજનીઆ સૂતા સાજનીઆ,

મનડું હરે નહિ ધામમાં—આવો

પ્રેમની જોગણ દેલી વિજોગણ,

પ્રીતિ છે વણલ સયામમાં—આવો

વલ્લભજી લાણુજી મહેતા

❖ જ્ઞાતિ સમાચાર ❖

ભુજ કુન્દ:—શ્રી મોઢ માંડલીઆ ગિરમંડળની એક ખેડક તા. ૨:-૬-૪૦ ને રોજ બાપ રસીકલાલ ભગવાનલાલના પ્રમુખપણાં નીચે મળી હતી. રા. સેક્રેટરીએ આગલી મીટીંગની મીનીટ વાંચ્યા બાદ નીચે મુજબ ઠરાવો પસાર થયા હતા.

૧ મરણ પછવાડેના જમણ કરવાની હાલે ૫૦ વર્ષની હદ ઠરાવવામાં આવે છે, પણ તે હજુ બહુ જ ઓછી છે. વારતે ૬૦ વરસ અંદરનાનું પરાજણ ન કરવાનું આ મંડળ ઠરાવ કરે છે.

૨ મોઢ તથા માંડલીઆ જ્ઞાતિમાં મરણ પછવાડે ડ્રો (Dbro) નાં જમણ જમાંવાની પ્રથા આવે છે તે હવેથી સદંતર બંધ કરવી.

૩ સાંભળવા પ્રમાણે માંડલીની માંડલીઆ જ્ઞાતિએ લગ્ન પ્રસંગે વરપક્ષવાળા તરફથી હેમ (સોનું) ગદી ૧૧૦ આપવાની પ્રથા હતી તે ઘટાડીને હેમ ગદી ૧૦૦ સેનાં ફાગીના કરવાનું ઠરાવેલ છે, પણ તેવા બખર ત્યાંની જ્ઞાતિના ખટલ તરફથી ધોરણ મુંબળ અહીંની જ્ઞાતિને હજુ સુધી આપવામાં આવ્યા નથી અને તે ઠરાવનો અમલ થયો હોય એવું પણ નંધુવામાં આવ્યું નથી. અહીંની માંડલીઆ જ્ઞાતિને મજબૂર ઠરાવ સાથે પુરો દિત : સંબંધ છે. છતાં પણ તેનાં બખર આપવામાં આવ્યા નથી તે શોચનીય છે.

શ્રી મોઢ વણિક કેળવણી મંડળ-ગોધરા-પ્રથમ છ માસિક રીપોર્ટ—ગોધરાખાતે મોઢ વણિક વિદ્યાર્થીઓ અને વિદ્યાર્થીનીઓને કેળવણી અંગે મદદ કરવા માટે ઉપરોક્ત મંડળ રચવાનું છે. મંડળના પ્રમુખ તરીકે શ્રી. પુનમચંદ હરિલાલ મોઢી હામ કરે છે. આ મંડળના કુંડમાંથી વિદ્યાર્થીઓને પુરતો તેમજ શ્રી આપવામાં આવે છે. આ મંડળમાં શરૂઆતથી જ સત્તાવીસ સભ્યો જોડાયા છે. સભ્યોની માસિક શી રૂ. એક રાખવામાં આવી છે. અત્યાર સુધીમાં મંડળને રૂ. એકસોને ત્રણગોતર સભ્ય શ્રી મળી છે. તથા રૂ. પચાસ બેટદાન મળ્યા છે. એમાંથી તેણે રૂ. વિદ્યાર્થીઓને મદદના અપાયા છે. મંડળ પાસે બાકી બંડોળ રૂ. એકસોને બત્રીસ રૂ. નું છે. આ ઉગતું મંડળ વધુ તે વધુ પ્રગતિ પામે, જ્ઞાતિજનોનાં એને સહકાર મળતો રહે અને મંડળનું ધ્યેય ફળભૂત થાય એમ અમે ઇચ્છીએ છીએ.

વડવાણકેમ્પ:—સભા:-અત્રેની શેઠ એન. ટી. એમ. હાઇસ્કૂલના વિદ્યાર્થીઓની ડીમેટીંગ મોસાવટીની એક ખાસ સભા “ આધુનિક કેળવણીના લાભાલાભ ” ના વિષય સંબંધે શ્રી. રતિલાલ હરજીવનદાસ મણિવાર બી. એ. બી. ટી. ના. પ્રમુખપદ નીચે હાઇસ્કૂલના સેન્ટ્રલ હોલમાં તા. ૧૩-૬-૪૦ ના રોજ ભરવામાં આવી હતી. શરૂઆતમાં વિદ્યાર્થીઓએ બને પહે રસદાયક ચર્ચા કરી હતી. ત્યારબાદ એજન્સી કેળવણી ખાતાના વડા અધિકારી શ્રીમત એમ. એમ. દિવેદી સાહેબ જેઓ તે સમયે હાઇસ્કૂલના વાર્ષિક ઈન્સપેક્શનના પ્રસંગે આવેલ તેમણે એક મનનય પ્રવચન કયું હતું. કેળવણીમાં ચરિત્ર વિકાસને પ્રાધાન્ય અપાવું નોંધ્યે, તેણે પેતાનું દષ્ટિ બિંદુ જણાવ્યું હતું. ઉપસંહારમાં પ્રમુખશ્રીએ જણાવ્યું હતું કે આધુનિક કેળવણીમાં ફેટલાક રોષો છે તે સાચ છે. જગતમાં ચારિત્ર વિનાના જ્ઞાનની મુદલ કિંમત નથી, માટે શિષ્યશ્રીમાં વિદ્યાર્થીઓના ચારિત્ર વિકાસ તરફ ખાસ લક્ષ અપાવું નોંધ્યે, તેમ જાહેર

કયું હતું. આતમાં યાગના હેઠ મારતર સાહેબે શ્રી દિવેદી સાહેબને દારતોરા પહેરાવ્યા બાદ સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

શ્રી કોટ હિંદુ સ્ત્રીમંડળ મુખ્ય—આ મંડળનો ૧૯૩૮ ના જુલાઈ થી ૧૯૪૦ ના જુન સુધીનો હેવાલ તથા દિસાખ અવલોકનાયે મળ્યાં.

આ મંડળમાં આજ્ઞતા શિક્ષણ વર્ગોમાં અંગ્રેજી, ગુજરાતી, સંસ્કૃત, દુનરહિયોગ, ગરબા તથા સામાન્ય જ્ઞાન અપાય છે. નવરાત્રી ઉત્સવ, વાર્ષિકોત્સવ, ગૌરવના ગરબા, રડીમરની સહેલગાર, આનંદધર્મદન, હરિજીતન, સીનેશ તેમજ લાપણો વગેરે જુદી જુદી પ્રવૃત્તિઓ દાખ કરાએલી છે. બોમ્બે વિમેન્સ એસોસીએશન સાથે આ મંડળ જોડાયેલું છે.

મંડળની વાર્ષિક પરીક્ષામાં કુલ ૭૫ બહેનોએ ભાગ લીધેલો અને ધોરણવાર પહેલું તથા બીજું ઇનામ મેળવનાર બહેનોના તથા હાજરી માટે ઇનામ મેળવનાર બહેનના નામો રિપોર્ટમાં આપવામાં આવ્યા છે.

આ ઉપરાંત રિપોર્ટવાળા વર્ષ દરમ્યાન મેળાવણા, સરઘસ, લાપણો વગેરે પ્રકારની જે જે પ્રવૃત્તિ મંડળે કરી છે તેનું વિગતવાર વર્ણન રિપોર્ટમાં છે.

જેના તરફથી જે જે રકમ જે જે ખાતામાં ગણી હોય તેની નોંધ તથા જે વર્ષ સુધીના ખર્ચનું સરવૈયું પણ બહાર પાડવામાં આવ્યું છે.

હિંદુ સ્ત્રીઓ આ મંડળનો વિશેષ પ્રમાણમાં લાભ લેતી અને તો કવિષ્વમાં ઝાંતિનું ગૌરવ કંઈક જુદું જ દોષી નીકળે.

અભ્યાસ— ધાંગધના એન્જનીયર ખીમચંદલાઈ દરજીવનદાસ વારાની પુત્રી કુમારી જયવતી બહેન મુખબની સેન્ટ્રેલીવર કોલેજમાં એમ. એ. નો અભ્યાસ કરે છે. અમારા તેમને અભિનંદન.

પાસ થયાં સુરેન્દ્ર મનમોહનદાસ શેઠ પ્રિન્સિપલમાં (૨) રમણલાલ છોટાલાલ મહેતા B. A.ના બીજા વર્ષમાં (૩) રણપતિલાલ છોટાલાલ મહેતા એલ. એલ. બી. બી.જા વર્ષમાં (૪) ચીખલીના ચંદુલાલ હરિલાલ શાહ ઇન્ટર સાયન્સમાં (૫) ઈકુમીત ઇચરલાલ દાણાવાળા (ચીખલી) એફ. વાઈ. આર્ટ્સમાં (૬) યાચકાંત ઝાંઝલાઈ શેઠ (ચીખલી) એફ. વાઈ. આર્ટ્સમાં (૭) બાનુભાઈ ગાઝલાઈ શેઠ (ચીખલી) મેટ્રીકમાં (૮) રવિન્દ્ર ભણેકલાલ શાહ (ચીખલી) એમ. એ. માં.

મુખ્ય—(૧) અચરજલાલ નટવરલાલ પારેખ (નવસારી) મેટ્રીકમાં (૨) દામોદરદાસ મગનલાલ ઘીયા એફ. વાઈ. આર્ટ્સમાં (૩) દેવેન્દ્ર ચંદુલાલ પરીખ એફ. વાઈ. કોમર્સમાં (૪) જયતિલાલ ધોરજલાલ (નવસારી) મેટ્રીકમાં (૫) જુવેન્દ્ર જગનલાલ પારેખ (રાંદેર) મેટ્રીકમાં (૬) જશવંતલાલ ઠાકોરદાસ પરીખ જુનીયર કોમર્સમાં (૭) રમેશ રમણલાલ સરેશ ઇન્ટર કોમર્સમાં (૮) સુરેષ જગનલાલ મારડલીયા બા. કોમર્સમાં (૯) વિનયકાંત વરજીવનદાસ સરેશ બા. એ. માં (૧૦) ધનસુખ ચંદુલાલ મહુતા એમ. બી. બી. એસ. બી.જા વર્ષમાં (૧૧) વિપિન ચીમનલાલ દલાલ મેટ્રીકમાં (૧૨) વસંત હીરાલાલ મહેતા મેટ્રીકમાં (૧૩) હારદા હીરાલાલ મહેતા એફ. વાઈ. આર્ટ્સમાં (૧૪) સુકેન્દ્ર રમણીકલાલ મોદી એલ. એલ. બી. (૧૫) સત્યેન્દ્ર મંગળદાસ ખાંડવાળા એફ. વાઈ. કોમર્સમાં (૧૬) સુધાયના મંગળદાસ

(દામોદરદાસ) ખાંડવાળા બી. એ. ના પહેલા વર્ષમાં (૧૭) મનહર હજીરદાસ એલ. સી. પી. એસ. (ડાક્ટરી)માં (૧૮) ધર્મચંદ્ર દરગોવિંદદાસ શેઠ (ગીબલી) મેટ્રીકમાં (૧૯) જી. બી. મોદી બી. એ. માં (૨૦) નટવરલાલ ગોકળદાસ ગાંધી (વાંસદા) એલ. એલ. બી. સેકન્ડમાં (પાર્ટી) (૨૧) નાનુભાઈ ગોકળદાસ શેઠ (ગીબલી) બી. એ. માં.

જન્મ— વઢવાણ શહેર—વેરા ગાંડાલાલ મગનલાલને ત્યાં પુત્રી જન્મ.

વઢવાણ કેમ્પ—શ્રી રતિલાલ હરજીવનદાસ બી. એ. બી. ટી. ને ત્યાં પુત્ર જન્મ બા. સુ. ૬.

ખાટવા—ધાંધાવાળા પારેખ મલુકચંદ માણેકચંદના પુત્ર મણીલાલને ત્યાં પુત્ર જન્મ.

વઢવાણ શહેર—મહેતા ચીકમલાલ મણિદાસના પુત્ર ચંપકલાલને ત્યાં પુત્રી જન્મ. પારેખ જુરાલાલ આધકાષ્ટને ત્યાં પુત્રી જન્મ.

માઠંગા—વઢવાણ કેમ્પવાળા વેરા મણીલાલ બોલદાસને ત્યાં પુત્રી જન્મ.

વઢવાણ કેમ્પ—ડો. કરવચંદ ચીકમલાલ વેરાના પુત્ર આશુભાઈને ત્યાં પુત્ર જન્મ.

વેવિશાળ— ભાવનગર—વેરા અમૃતલાલ મોહનલાલના પુત્ર ભાઈ ધીરજીલાલનું વેવિશાળ આ માસિકના મેનેજર મણિયાર ગોરધનદાસ અમીચંદની પુત્રી જસુમતિ સાથે આસો સુ. ૬.

જરાદણુ—ધાંધાણી પરશોતમ જેતશીના પુત્ર ગીરધરલાલનું વેવિશાળ રાસ્ત્રીયાવાળા હરિલાલ માધવજી દોશીની પુત્રા વિજયાગૌરી સાથે.

રાજકોટ—પારેખ. હીરાલાલ પ્રેમચંદ રાજકોટવાળાના ચી. બિહારીલાલ ઉ. વ. ૧૮ માં વેવિશાળ ભાવનગરના રહીય. પારેખ. રતીલાલ હવજીદાસની દીકરી બેન કાન્તાગૌરી ઉ. વ. ૧૪ સાથે ૪મું.

વિવાહ— મુંબઈ સુરતના શેઠ મંગળદાસ નરોત્તમદાસ મહેતાની દીકરી ચિ. અનસુવા (ઉ. વ. ૨૧) ના વિવાહ ભરૂચના શેઠ મૂળચંદ દુલસીદાસના દીકરા ચિ. ચંદ્ર ગોવિંદ (બી. એ. એલએલ બી) સાથે (ઉ. વ. ૨૭) થયા. વર વધુ મોદ ત્રીસા આગવળ માતિનાં છે.

જામનગરના સમાચાર

વેવિશાળ—રા. રા. દારકાદાસ જમનાદાસ શેઠના ચિ. પુત્ર દામોદરદાસનું સગપણ રા. રા. કલ્યાણજી ધરમરી મહેતાની પુત્રી સાથે.

રા. રા. બલવંતરાય જાગવાનજી મણિયારના ચિ. પુત્ર મુખ્યાલાલનું સગપણ રા. રા. પાનાચંદ પ્રેમચંદ મહેતાની પુત્રી કાંતાલક્ષ્મી સાથે.

જન્મ—શેઠ ધર્મચંદ દારકાદાસને ધેર મુંગઈમાં પુત્રી જન્મ. દોશી આશુલાલ ગોપાલદાસને ધેર પુત્રી જન્મ. અમનલાલ જમજીવને ધેર પુત્રી જન્મ. ભાઈ જમનાદાસ દુલસીદાસને ધેર પુત્રી જન્મ. દેસાઈ પ્રતાપરાય જલવજીને ધેર ભાવનગરમાં પુત્ર જન્મ. મહેતા દારકાદાસ વિરચંદને ધેર પુત્ર જન્મ. ભાઈ ગીરધરલાલ નાનાશાહને ધેર પુત્ર જન્મ. રા. રા. અમવાનજી મંગારામને ધેર પુત્ર જન્મ.

દેહવિલય- અમદાવાદ-રા. નરેશભં જાદવજી અંબાણીના પુત્ર રતિલાલનાં ધર્મપત્ની દમયંતી કાયની લાંબી બિમારી બોગવી ૧૯ વર્ષની નાની વયે સ્વર્ગવાસી થયા બા. વ. ૧.

ટંકારા-મેતા આપસી બેચરતી પુત્રી તેજમણના પારખ મુખજી પ્રભુલાલનાં ધર્મપત્ની મોતીબહેન અઢાળ વર્ષની નાની વયે સુવાવડની બિમારીમાં સ્વર્ગવાસી થયા.

ભાવનગર-પારખ રતિલાલ જગનાદાસની વિધવા બાઈ પ્રેમકોર લાંબી બિમારી બોગવી સ્વર્ગવાસી થયા. આ. શુ. ૭.

વઢવાણકેમ્પ-બોહુવાળા મેતા મનલાલ કેશવજી લાંબી બિમારી બોગવી મોટી ઉંમરે સ્વર્ગવાસી થયા બા. વ. ૨.

નાગપુર-(ધાંગધા)વાળા પારી. મણીલાલ પોપટલાલ જેઓ નાગપુરમાં ૨૨ વર્ષ થતાં કરીયાણાનો જર્યાખાધ તથા છૂટક વેપાર કરતા હતા તેઓ તાવ અને શાકની બિમારીમાં ૪૦ વર્ષની ઉંમરે આવજી વંદ ૨ ના રોજ સ્વર્ગવાસી થયેલ છે.

રાણપુર-શેઠ મણીલાલ ગોકળદાસની બાણેજ બેન છવી આવજી વંદ ૮ ના રોજ કરંગી મુઠામે સુવાવડમાં સ્વર્ગવાસી થયેલ છે.

મુ'મક-વજાણકાડેરવાળા મેતા મનસુખલાલ દેવશીભાઈ જેઓ મુ'મકમાં નોકરી કરે છે તેમની નાની પુત્રી બટિવામાં સ્વર્ગવાસી થયેલ છે.

ધાંગધા-મણિયાર દેવશી ટાકરભાઈના જમાઈ હોંટાલાલ દામોદર સુવાન વયે મોરબીમાં શુભરી ગયેલ છે.

વઢવાણ કેમ્પ-પારી. ચતુરભાઈ બાપુભાઈની પુત્રીની નાની પુત્રી સ્વર્ગવાસી થયેલ છે.

પાનેડી-ભાવનગરના મણિયાર મનસુખલાલ ત્રીજોવનદાસનાં ધર્મપત્ની રામકુંવર સુવાવડમાંથી નાની વયે સ્વર્ગવાસી થયા.

॥ ૪૨ ॥

ભગી જેજે જીવન જંગમાં, જાગને જાગવીને,
સાધી લેજે સમય સમજ, સિદ્ધિ ને સાધેનાઓ;
મેલી દેજે મનની મમતા, છૂટ આરાધનાથી,
પાગી લેજે પરમ પ્રભુને, પ્રેમને પાથરીને ૧
ફેડી દેજે હુઃમ દરદને દૂર દશાવરોમાં,
જાણી લેજે પ્રભુ તરફની *એ કરોટી ખરી છે;
સાંખી લેજે સરસ મનથી, કલેશ સંતાપ સૌએ,
ત્યાગી દેજે સગપણ સગાં, શાંત ચિત્તે રહીને. ૨

પ્રેમને પ્રેમથી પ્રાર્થી,
હરિશુભ શાંતિ રાખ. ૩

કાવ્યકર-મતાંપરાય હરિલાલ ભારદ્વાજ

ધાટકોપર ખાદી ગ્રામઉદ્યોગ ભંડાર

(મહારાષ્ટ્ર ચર્મસાંધ પ્રમાણિત)

પ્રથમ માસનું વેચાણ (વ્યવસ્થાપક તરફથી) રા. ૮-૬-૪૦ થી ૭-૧૦-૪૦ સુધી
 ખાદી કાપડ અને તેની સુંદર નીતો ર. ૨૧૧૮-૧-૦
 નવસારી હેરિજન આશ્રમના અધિકારક ચર્મસાંધ ૧૨૦-૭-૩
 સનાતન સાધુ (કોઈક સોદા વગરના) તરના સાધુ જેવો પણ સાબરમતી
 આશ્રમમાં સુધારા વધારા પામેલો ૧૮-૮-૦
 ઢાકના બટ-સ ૪-૧૧-૬

કુલે વેચાણ રૂ. ૨૨૬૧-૧૨-૦

મા. મ. પારેખ-વ્યવસ્થાપક

શ્રી માતંગી ઉર્ફે મોઢેશ્વરી દેવસ્થાન સંસ્થામાં નીચે મુજબ રૂપિયા આવ્યા છે.

- ૨૫૧) મીસ્ત્રી હરજીવનદાસ અન્નારામ લાખડે પેટનશીપના
 ૧૦૧) શેઠ ભોગીલાલ આશીભાઈ ડોનરશીપના
 ૧૦૧) શેઠ રતીલાલ લક્ષ્મીભાઈ ઢા. શેઠ મોહનલાલ ગોવીંદલાલ ડોનરશીપના
 ૫૧) શેઠ નટવરલાલ રમણલાલ લક્ષ્મીભાઈ લાખડે મેમ્બરના
 ૫૧) શેઠ મહન મોહન ભાઈ રમણલાલ લક્ષ્મીભાઈ લાખડે મેમ્બરના
 ૫૧) શેઠ ચંદ્રવદન ભાઈ રમણલાલ લક્ષ્મીભાઈ લાખડે મેમ્બરના
 ૫૧) શેઠ ચંદ્રકાન્ત મોતીલાલ હરીલાલ જગ્ગાભાઈલાળા લાખડે મેમ્બરના
 ૨૫) રા. રા. મણીલાલ મોહનલાલ મહેતા દશવર્ણાન્તક સમ્પના
 ૧૧) રા. રા. નરોત્તમદાસ સુનીલાલ મહેતા
 ૧૧) રા. રા. ચીનુભાઈ મગનલાલ ખેલ
 ૧૧) રા. રા. લક્ષ્મણલાલ રામજીભાઈ

૭૧૫)

રમણલાલ લક્ષ્મીભાઈ

શ્રી મોઢેશ્વરી વિદ્યોત્તેજક ખાતાને ભેટ

- ૨૦) પારી. ભોગીલાલ નરોત્તમદાસ, લાવનગર. ઢા. પારી. ચાન્તિલાલ પ્રાણજીવનદાસ
 ૫) પારી. નતીનચંદ્ર મનોરદાસ લાવનગર
 ૨૫)

શ્રી. નંદલાલ સી. પારેખ

“મોઢેશ્વરી”ને મળેલ ભેટની પહોંચ.

- ૫) શ્રી કે. જી. મણિયાર ઢા. શ્રી મોહનલાલ ગીરધરલાલ મણિયાર-કલકત્તા. વ્યવસ્થાપક